Náuká Prawego Chrzeſciiánina:

przez

BENEDICTA

Herbeſtá / Káznodzieie y Kánoniká Poznáń=ſkiego / nápiſána.

IAko pożyteczne ſą człowiekowi Chrzeſciiáńſkiemu te Xiegi; patrz ná drugiey ſtronie: záiſte ſą iákoby CORNVCOPIAE (iż w nich wßyſtkie potrzebne rzeczy naydzie) człowieká Chrzeſciiáńſkiego

Przedmowá też iáſnie y dowodnie pokaże; ktora ieſt práwa Wiárá Chrzeſciiáńſka.

Z Regeſtem doſtáteczným.

W Krákowie v Mátheuſzá Siebeneycherg. Roku 1 5 6 6.

Pożytki tych Xiąg.

I. Ktoby miał iaką wątpliwość / o Wierze Kościoła Powszechnego; po woli/każdą rzecz zosobna niechay czyta: vzna/ za łaską Bożą/ Prawdę.

II. Bespiecznie może być w domiech wszystko czytano skąd y Wiary gruntownieysze poznanie będzie; y miłość Bogoboynosci więtsza vrośćie. Lepiey sie tym bawić / w Swięto; niż czym inym.

III. Czego ktho będzie potrzebował; z Regestu naydzie. Jako/ gdy sie albo na Spowiedź gotuie; albo do Swiątości ktorey Kościelney; albo dlaczego co iest, w Kościele. etc.

Hoc Opus proderit plurimum & Sacerdotibus; maximē qui docendę plebis munus sustinent. Horum nanq; habuimus rationem, in multis. Admoniti autem ijs, quę in margine notantur, facilè poterunt dilatare suas Conciones.

Ku Wielmo-
żnym y Szláchetnym
Pánom/ Rādźie y Ry-
cerstwu Krolestwá
Polskiego/

PRZEDMOVVA.

APostolskie Xiąże, Piotr S. miedzy inymi zbáwiennymi Náukami/ ktore dawał swym Owieczkom, od sámego Páná Christusá sobie zleconym/ teteż iedne pożyteczną nam zostáwił: Poświącaycie (powieda) Páná Bogá w sercách wászych: *1 Petri 3. Náuká.*

á bądźcie gotowi záwżdy od-
powiedźieć káżdemu, wás żą-
dáiącemu/ około tey, ktora w
wás iest/ Nádźieie y Wiáry:
ále z Cichośćią/ y z Boiáźnią;

Wykład Náuki.

Poważne to iest/ Wielmożni
y Slachetni Pánowie/ Páste-
rzá Owczárnie Chrześćijáń-
skiey nápominánie: w ktorym
on dwu rzeczy osobnych nas v-
czy; ábyśmy y świetobliwie s
práwego sercá żyli/ y przystoy-
nie pytáiącym nas, skromnie też
á boiáźliwie odpowiedáli. A
nie bez przyczyny/ táką y Odpo
wiedź y Pytánie chćiał mieć.
Abowiem y Pan Christus nie-
odpowiedział nic Herodowi:
á o rzeczach wielkich, y táiem-
nicách Krolestwá Niebieskie-
go/ kto ma gádáć, trzebá temu

zálá

bede: iáko/dniá ßoſtego/gdy Li 231 308
záſnął ná Krzyżu/z Boku A- Gen. 2.
dámá Nowego wyßłá piękna
Oblubienicá, y zbudowaná ieſt
(ták mowi piſmo) Zoná iemu;
te rzeczy/y wiele inich przytym/
niechcę teraz wſpominác: to
tylko/co iáſniey Pánu Christu
ſowi, niż Adámowi, náleży/
chcę námienić. Mowił PAn- Gene. 1.
Bog o Adámie: Vczyńmy Czło
wieká/ná Obraz y Podobień-
ſtwo náße. ktore ſłowá izali nie 2 Cor. 4.
doſkonaley temu przyſtoią; kto- Col. 1.
rego Páweł S. Obrázem Bo- Ioan. 1.
gá niewidomego zowie. Gdy
Syn Boży ſtał ſię Człowiekiē:
w ten czás oſobliwie Pan Bog
vczynił Człowieká/ná Obraz y
Podobieńſtwo ſwoie. Dáley; Gen. 1.
Ten Człowiek/powiedá/ nie-
chayma

chay ma Przełożeńſtwo nád Rybámi morſkimi/nád Ptaká mi Niebieſkimi, y Zwierzętá mi/nád wſzyſtką też Ziemią/y cokolwiek ná niey żywie. co iż lepiey iśći ſię w Nowym/niżli
Matt.28. w ſtárym, Adámie; ſam Pan tymi ſłowy nam wykłada: Daná mi ieſt moc wſzyſtká/ná Ziemi/ y w Niebie etć. Dawid Swię
Pſal. 8. ty/nie o Adámie piſząc/ále ſpro ſtá o Człowiecze/ dźiwuie ſię te mu; iż go przełożył nád wſzyſt kimi ſpráwámi rąk ſwoich/nád Zwierzęty/Ptakámi/ y Rybá mi. á ktoryż to ieſt ták mocny Człowiek? záiſteć prawdźiwiey y doſkonáley ten; w ktorym ſię
Mat.21. wypełniło ono/támże nápiſá ne/Proroctwo iego: Z vſt nie mowiących y pierśi ſących, vczy
nileś

niłes chwałe doſkonáłą. Po-
ſtąpmy ieſzcze dáley; á tym iuż
teraz záwiążmy. Adám Stá Gene. 2.
ry, y Ewá, iáko ſą dwoie w ie-
dnym ćiele; trudno to w nich
pokazáć: ále Nowy ADam,
Pan náſz; Jezus Chriſtus, ták
dwie náturze ma w iedney Per
ſonie; iż niedármo, rozbieráiąc
te rzecz on Apoſtoł / ktory był
do trzećiego Niebá záleciał, ták
o tym nápiſał: Taiemnicá to Ephe. 5.
ieſt wielka; w Chriſtuſie, mo-
wię / y w Kośćiele. Ták rzecz Záwiązaniewy kłádu.
obiáśniwſzy, czelnieyſzymi przy
kłády przodku y końcá oboiego
Zakonu / Adámem y Chriſtu
ſem / Janem y Eliaſzem / Anty
ochem y Antichriſtem / obácz-
myſz dawne Przeznáczenia y
przepowiedzenia Wiáry Chrze
ſcijáń-

ścijáńskiey; dla pewnego (iákom powiedział) iey vgruntowá- nia/ przećiwko ludziom niewier nym. Wiárá náβá Chrześći- jáńska ná czym iest; Apostoło- wie nam w Kredźie/ krotko opisáli. Wierzymy w Bogá Oycá, Syna, y Duchá Sw. tego: wierzymy też Swięty Kośćioł powβechny; y co inne go (iáko wiećie) przy tym. A- przetoβ gdyby nas kto spytał: Czemu wy Chrześcijánie wie- rzyćie w Troycę Swiętą/ y w Christusá vkrzyżowánego? ták mu náprzod odpowiemy: Wiá rá náβá (Turku / álbo Tátá rzynie) ugruntowána iesth/ przed kilká tysiecy lat; Przezná czona iest rzeczą/ y Przepowie dźianá słowy/ w Stárym Zá- konie

Wiáry Chrze- scijań- skiey wy malo- wánie/ w Stá rym Za konie.

konie Bożym .czegoć dowodzi-
my Xięgámi nieprzyiaćioł ná-
głownieyszych imienia Chrze-
śćijańskiego/rozproszonych dla
tego po wszystkim świećie. A
gdy my ták to vczynimy: izali
nie słusznie muśi milczeć káżdy
człowiek niewierzący? Abo- Troycá S.
wiem iż Pan Bog iest ieden/á
przed sie trzey są; á ći trzey ied-
nym Bogiem są: náto mamy y
Figury/y pismo. Słuchay I- Deut. 6.
sráelu; Pan Bog náß, Bog iest
ieden: ták Moizesz nápisał. á
Prorok Ezáiasz/iednego Pá- Esa. 6
ná, Bogá zastępow, wspomi-
náiąc/trzykroć mowi: Swię-
ty/Swięty/Swięty. Abrá-
hám tákże Pátryárchá trzech Gen. 18.
widźiał: á do iednego mowiąc/
iednemu dał chwálę. y nápo-

Gen. 1. czątku pierwszych Xiąg Moize-
szowych / nie dármo ták Pan
Bog mowi; Vczyńmy człowie-
ká; á w tych słowiech; Ná po-
czątku stworzył Elohim Nie-
bo y ziemie; co zá Táiemnicá iest
Troycy Swietey / vczonym to
zostáwiam. Jeden tedy iest P.
Bog Chrześćiáński / Oćiec,
Syn, y Duch swiety / w Stá-
rym Zakonie przeznáczony y o-
powiedźiány. á iż nie pierwsza
SYN Boży. Persona / áni trzećia / ále wto-
ra tylko miáłá przyiąć Człowie-
czeństwo; y dlatego też / Syn
Boży názwan iest Emánuelē:
Esa. 7. tego okazuiąc Táiemnice Pro-
Psal. 66. rok Dawid / ták ná iednym mie-
scu pisze: Błogosłáwże nas, Bo-
że / Boże nász / Błogosław nas
Boże. Emánuel, wykłáda się
Bog

Bog snámi: przeto też drugiey Personie Proroctw przydał; Bog náß. Nie Oćiec tedy/ áni D. święty stał śie Człowiekiem/ ále Słowo Boże, Sin Boży/ wtora w iedinym Bostwie Osobá. á nie bez przyczyny: iáko S. Augustyn wywodźi. Abowiem Diabeł/ chcąc być rowny Bogu nawyższemu/ po Bogu Oycu chćiał być Bogiem: y teraz ießcze o tym chodźi. lecz to nie iego rzecz iest; ále Syná Bożego: ktory po Bogu Oycu, wtorym iest/ nie z strony Przyrodzenia; ále z strony Porządku. Iodn. 1. Quæstio. 113, ex utroq; Tes.

[Filius Dei post Patrem Deũ secũdus est, non Natura, sed Ordine] Pierwßa bowiem iest Persona, Oćiec/ druga, Syn/ trzećia, Duch Swięty / w iedinym

dnym Bostwie iedney mocy y
chwały. Baczymy iuż nietyl-
ko grunt Wiáry o Troycy świe
tey; ále też / iż druga Troyce
Swietey Osobá, miáłá s sobą
złaczyć náſze człowiecza nátu-
rę: iáko też ſą Przeznáczone y
Sprá- Przepowiedźiáne ſpráwy tego
wy SN Syná Bożego / ktore on w
ná Bo- ſwym człowieczeńſtwie wypeł
żego. nił; y temu ſie krocziuchno przy-
pátrzmy / wźiawſzy Xięgi od
Zydow, Kápſarzow náſzych.
Gene. 1. Stworzony ieſt pierwſzy A-
dám, mocą Bożą / s czyſtey á
nieprzekletey źiemie: y wtory
náſz Adam począł ſie ſpráwą
Duchá Swietego / s czyſtey á
niepokáloney Dźiewice Máry
Esa. 7. ey. co iż ták być miáło; Prorok
Ezáiaſz iáſnie przepowiedźiał.
O Smier

O Smierći Krzyżowey, byśmy nic inego niemieli/ w Stárym zakonie; iedno Kap. 53 tegoż Proroká/ á 21, 30, y 58 Psal. Królá Dawidá: dosyćby nam ná tym. wszákże y Abel, zábity od brátá / przeznáczył Páná Chrystusá, od swych nieprzyiętego: y syn Abráhámow Izáák / drzewo ná sobie, ná Gore, ku Ofierze noszacy/ te miał osobliwe w sobie Táiemnice: iż nie Bostwo Syná Bożego / ále Człowieczeństwo tylko Báránká niewinnego / w Ciernie iest vplećione; á potym / ná drzewie zábite/ Pánu Bogu ofiárowáne. W Człowieczeństwie ćierpiał Syn Boży / od Oycá swego miłego, iedynák ná śmierć wydány: á Bostwo nic ćierpieć

Gene. 4.

Gene. 22.

Ion. 2. niemogło. Jonás Prorok iá-
śnie też przefigurował/ y stą-
pienie do Piekłá/ y zmartwych
wstánie, dniá trzećiego: á Dá-
wid toż przepowiedźiał / y
gdźie indźie/ y w Psál. 15; we-
Act. 2. dług wykłádu S. Piotrá. Nu/
Jozeph on miły / od bráćiey
swey wzgárdzony y przedány/
Ge.41.42 izali niebył figurą wynieśienia
Páńskiego ná Práwicę Bozą;
gdy sie iemu wszyscy, y bráćia
iego kłániáli / iáko pierwszemu
po Krolu/ nád wszystkim Páń-
stwem Aegyptskim przełożone-
mu: Bo s strony swego Człowie-
czeństwá / podnieśion iest
Phil. 2. Pan Chrystus: áby ná imię JE-
SVS/ kłániáło sie káżde ko-
láno. o czym też Proroctwá są;
zwłaszczá w Psálmie 109 / y w
Káp.

Kap. 7 Dánielowym. A iáko
też Jozeph był Sędzia bráciey
swoiey/y wszystkich Aegyptczy
kow: ták y P. Chrystusowi dał
moc Bog Oćiec;áby sądził oboy
narod ludzki/y Zydowski,y Po
gáński. kuczemu niepotrzebá iest
świádectwá iáśnieyszego/ nád
to Dánielowe: Ktorzy śpią w Dan. 12.
prochu ziemie/ ocucą się; iedni,
ná żywot wieczny/ á drudzy,
ná háńbe. Atoż mamy mocne Záwołá-
ápewne vgruntowánie Wiáry zánie.
nászey Chrześcijáńskiey/ 8 Xiąg
nieprzyaćioł nászych głownych:
żaden narod ludzki/przy swych
wymyślnych Wiárach/tego nie
ma:nád Chrześcijáńską Wiáre/
ktora ták dawno iest Przezná-
czona y Przepowiedziana/ we
wszystkim świećie, nic niemoże
 być

2 Gruntowny Wywod Wiáry Chrześciáńſkiey.

być pewnieyßego. do ktorego
pierwßego Wywodu P. Chri-
ſtus przydał też drugi/ niemniey
mocny y pewny. Przetoß gdy
nas ſpytáią Niewierni: ſkad wy
Chrześćijánie maćie pewność
Wiáry náßey? ták im odpowie-
my: Naprzod s tad; iż ieſt/ przed
kilká tyſiac lat/ Przeznáczona/ y
Ioan. 3. Przepowiedźiana: potym też y
ſtad; iż Cudámi tymi/ ktorych nie
może nikt czynić/ iedno ſkimby
P. Bog był/ ieſt vtwierdzona.
Tego drugiego Wywodu mo
cność y pewność/ ſam P. Chri-
ſtus opowiedźiał; gdy ták ra-
czył mowić/ nietylko do Zydow
niewiernych/ ále też do wierzą
Io.14,10. cych Apoſtołow: Dla Sprach
moich/ wierzćie; Cudom mo-
im wierzćie. gdy mnie wierzyć
niechcećie etć. Obaczćieß tu
iuż/

iuż / Wielmożni y Sláchetni Pánowie;á pilnie (proszę was) obácżćie;iáko te dwá Dowody. gruntuia nam Wiárę Chrześciiáńską: tymi dwiemá dowiodł nam Pan Christus / z Apostoly swymi; iż on iest práwym Christusem, Synem Bogá żywiącego. co obacżywszy / przystapmy do ostátnich członkow Wiáry Chrześcijáńskiey; á zwłaszcżá / do poznánia Kościołá práwego Páná Christusowego. Wielka iest / poznáć Páná Christusá; oprocż ktorego żaden niebywa zbáwion: to zbáwienie iż on w Kościele tylko swym dáie; trzebá też o tym / iákobysmy w práwym Kościele iego byli / pilno nam chodźić. Jeden iest Pan Christus, iedna Ciáłá ie-

„ Kościoł „ práwy P: Christusow.

 dnego

„ dnego Głowa: Kościołow też
„ niemoże mieć wiele; ále tylko ieden. Gdy nas pytáia, o práwym Christusie; tych dwu gruntownych Wywodow/ Przepowiedzenia s Przeznáczenim, y Cudow/ dobrze sie trzymamy: tákże też / gdy bywa o Kościele gadká; ktoryby práwym był Kościołe Páná Christusowym: przecz niemamy tych ráczey vżywáć/ niżli ktorych inych? Ini omylić nas mogą; te nieomylą nigdy: zátkamy tám gebe Zydom / Turkom / y wszystkim Niewiernym; y tu musi milczeć Kácerz. á ieśli oni przedsie trwáią w swym Niedowiárstwie; choćiay Wywody są gruntowne: y Odszczepieniec ieśli będźie przekłádał swe wymyślne

myślne błędy/nád prawdę Bo-
ża: dziwowáć śie temu nietrze-
bá. záwzdy Pan Bog ludźiom „
pyšnym á vpornym rozum odej „
muie; y zásłone ná ich twarz, „
spráwiedliwie kłádźie. Pytay-
myš iuž: ktory iest praw dźiwy
Chrześćiáński Kośćioł? ie-
śli Pikártski/ Luterski/ Kál-
wiński/Nowokrzczeński/Troy
bożáński etc. czyli Powšechny:
ktory ći nowi zowią Papie-
skim? Ná to pytánie, słušną te
odpowiedź dámy: Kthorymi
Wywody poznáć Páná Chri-
stusá; tymi też Kośćioł iego: Pá-
ná Christusá znamy/ z dawnego
w Pismie Przeznáczenia y Prze
powiedzenia/ s Cudow tákže
dźiwnych: á przetoš ktory Ko
śćioł ma to przy sobie/ y Prze-
zná-

Pytánie.

Odpowiedź do wo-dná.

znáczenie z Przepowiedzenie/y
s spráwy Bożey, Znáki pewne:
ten ći iest/ á nie iny/ práwym
Chrześcijáńskim Kośćiołem.

,, Záiste potrzebá iest, pilno sie
,, oględnąć ná te dwá pewne Wy-
wody: ieśli násze zbáwienie iest
nam (iákoż ma być) miłe. Kto
,, nielekce waży sobie Dusze swo-
,, ie: ia rádze iemu; áby w te rzecz
pilno weyrzał/ o rozumu otwo-
rzenie Páná Bogá prosząc. Są
dźiś ludźie w Chrześcijáństwie,
ták niebogoboyni, iż Cudá Bo-
że Beelzebubowi śmieią przy-
pisowáć: ále ći choćiay sie E-
wángelikámi zowią/ álbo nie-
czytáli Ewángeliey; álbo rozu-
mieć iey, niedał im Pan Bog.

Vtwierdzenie wtorego Wywodu.

Wielkąć rzecz miał zá sobą P.
Christus przećiw niewierze Zy-

dowſkiey / poważne ſwiádectwo Janá S. Krzćiciela: á wżdy on więtſzym Dowodem czyni Cudá Boże / niżli ſwiádectwo Janowe. Nie Papieżnicy to wymyſláią: ale w Ewángeliey ták ieſt nápiſano: Posłáliśćie (mowi Pan do Zydow) do Janá: wydał on ſwiádectwo Prawdzie: wſzákże ia mã Swiádectwo więtſze / nád Janá. Abowiem the Spráwy / ktore ia czynię / ſwiadſzą omnie: iż mie Oćiec posłał. Jáſnać to ieſt Ewángelia: iáwnieć tu P. Spráwy y Cudá ſwoie (co powtorzył y ná dwu inych mieyſcách) nád ſwiádectwo Janá S. przekłáda. A przec: iż tu Jan: tám Pan Bog: tu Słowá: tám Rzecż: Słowy łatwie zálecáć: Ioan. 5. 10. 10, 14.

zálecáć. Rzeczą sam Pan Bog záleca. A przetoż iáko Wiárę Chrześciiáńską / gdy nas pytáią o iey pewność / dobrze wywodźimy onymi dwiemá gruntownymi Wywody: tákże też / kto chce pewnie poznáć práwy Kośćioł Chrześciiáński / słusznie sie do tych vda: ktore Pan Christus vtwierdźił / y sam ich vżywał. Nuże / spyta nas ktho: Wászże Kośćioł Papieski; czyli ktory iny / prawdźiwym iest Kośćiołem Bożym? Bespiecznie to twierdźimy; iż oprocz Papieskiego / to iest, Papieżá słucháiącego / żáden iny być nie może práwym Kośćiołem Pánà Christusowym. Przyczyná thego tá iest: iż themu tylko Kośćiołowi: á nie ktoremu inszemu /

Záwiązánie.

Powtorzenie Pytánia, y Odpowiedźi dowodney.

ßemu / one dwá przerzeczone Dowody gruntowne (o procz innych niemáło) włáśnie przynáleżą: Papieski tylko Kościoł/ pod posłußeństwem Námiástkow Piotrá S. trwáiący/ Przeznáczony y Przepowiedźiány iest, w Piśmie Bożym; á Cudámi/ ktore w nim Pan Bog czynił, y czyni/ mocnie vtwierdzony. Co iżeby ták było; záiste niebędźie trudno obaczyć/ tym ludźiom: ktorzy álbo bez áffektow sądzą; álbo áffekty ná stronę odłożą. Pásterz Kośćielny/ Piotr S. dáie nam znáć/ á Doktorowie Chrześćijáńscy, zgodnie to twierdząc, ták wywodzą; iż Korabiem Noëgo, przeznácony iest Kośćioł Páná Chrystusow. Wieleby o tym Korabiu po-

Kośćioła Powßechne° ktory iest pod Pápieżem. Przeznáczenie.

Korab Noëgo.

biu powiádáć: ale teraz ná tey
Gene. 7. iedney rzeczy mieymy dosyć; iż
káżdego rodzáiu zwierzętá / w
nim były. Coż to iest; co? niech/
chay wyłożą stárzy Doktoro
wie Chrześcijáńscy; nie iá: Iá
ko zwierzętá káżdego rodzáiu
Lib. 12. Cap. 15. contra Faustum. (ták S. Augustyn mowi) w
Korábiu są zamknione: ták też
wszystkie narody ludzkie są w
w Kośćiele. [Quod cuncta
animalium genera, in Arca clau-
duntur: sic omnes gentes Ecclesia
cõtinet] S. Ambrożego te są sło/
De uocatione Gẽtiũ Lib. 2. Cap. 4. wá: W onym, dźiwnie wiel/
kim, Korabiu / w ktorym ká/
żdego rodzáiu zwierzętá były/
znáczy śie Kośćioł; ktory miał
káżdy rodzay ludzki ku sobie z/
gromádźić. [In illa miranda
capacitatis Arca, vniuersę generis
Anima

Animalium receptrice, congregatura ad se omne hominum genus, Ecclesia figuratur] A ześ tomu S. wszytko tymże spo- sobem rzecz wykłáda; ále nád to/ ktory iest ten Kościoł/ iáśnie wyznawa: Korab (powieda) Noëgo, był Figura Kościołá; według świadectwa S. Piotrá. iáko w Korabiu/ były káżdego rodzáiu zwierzetá; ták w Kościele/ wszystkich narodow y obyczáiow są ludźie.

Adúersus Luciferiа nos.

1 Pet. 3.

[Vt in illa, omnium animaliũ genera; ita in hac, vniuersarum & gentium & morum homines sunt] Ia s Stolicą Piotrową mam Obcowánie: ná oney Opoce być zbudowány Kościoł/ wiem. Ktokolwiek nie w tym Domu ie Báránká, zmázány

In Epist. ad Damasum; Quoniã ,, uetu- ,, sto.

 iest:

,, ieſt: kto niebędźie w Korabiu
,, Noëgo: zginie / gdy moc we-
źmie Potop. Ja tedy Páná
Christuſá naprzedniey náſláduiąc / ſtoię przy świętobliwości
Stolice twoiey: (Dámáſe / Pa-
pieżu) kto ſtobą nie zgromadza: ten roſpraſza: to ieſt / kto
Chriſtuſow nie ieſt / Antichriſtow ieſt. [Cathedrę Petri cō-
munione conſocior: ſuper illam
Petram ędificatã Eccleſiam, ſcio:
quicunq; extra hanc Domum,
Agnũ comederit; profanus eſt:
ſi quis in Arca Noë non fuerit:
peribit, regnante diluuio &c.]
Te ſą słowá S. Jeronimá: w
ktorych on, y wykłáda Korab:
y iákoby pálcem / vkázuie go nã.
Kto thedy s Papieżem trzy-
ma; s Chriſtuſem trzyma: Kto

w Pa-

w Papieskim iest Kosciele: iest
w Korabiu Noégo. ták wy-
znał S. Jeronim; gdy z Sy-
ryey / z dáleká / pisał do Rzy-
mu: á nie z Witáleszem / áni z
Meletiuszem / áni s Paulinu-
szem / ále s Kosciołem tylko Pa
piestkim / ná wszelkim mieyscu,
Wiáre trzymał / y tey Wiáry
meżnie bronił. Podobne temu
mieysce iest; v S. Cypryaná: Li.1.Epi. 6.
ktory pokazawszy też to / s świá-
dectwá tákże S. Piotrá: iż ie-
den Korab przeznáczył iedeń
Kosciół: przy Papieżu ten być
Kosciół / przećiwko kácerstwu
Nowátyáńskiemu pisząc / ták
powiáda: Kosciół ieden / kto-
ry y tám y tu być niemoże / ieśli ,,
iest przy Nowátianie; nie był ,,
przy Kornelusie: á ieśli był przy

Korneliusie / ktory porządnie był Biskupem po Fábiánie / y ktorego Pan Bog (oprocz cći Kápłáńskiey) Męczeńską też koroną vraczył ; Nowátyanus
Záwią- nie iest w Kościele etć. Záiste
zánie powszechne to záwżdy było / v
Kora- Doktorow Chrześćijáńskich /
biu. zrozumienie : iż Korab Noë-
go/ káżdego rodzáiu zwierzę-
tá máiacy/przeznáczył Kościoł Powszechny : á tákowym Kościołem żaden iny być nierozumieli iedno / ktory pod posłuszeństwem iest Stolice Piotro wey. A nie bez przyczyny/ ták
Ioan. 21. bespiecżnie oni to pisáli. Abowiem (niewspominaiac teraz Przełożeństwá Pásterskiego: ktore Pan Christus iáśnie dał Piotrowi) przypátrzywáli sie
też

też Táiemnicam Lodki oney; ktora byłá Piotrowá. Jáko on Korab Noego; tákże też Lodká Páńska/ Kośćioł iego przeznáczyłá: w tey Lodce był P. Christus; w ktorey byli Apostołowie przy nim: w Lodke Piotrowa wstąpiwszy/ s niey Słowá swego náuczał. áby/ oprocz Kośćiołá Apostolskiego/ nad ktorym iest przełożony Piotr święty/ inszego nikt sobie nieszukał.

Lodká Piotrowá.

Matt. 8. Lu. 5.

Widział to dobrze S. Ambrozy: y przeto Lodke one wykłádáiąc: Towárzysze/ powiádá/ z drugiey Lodki do Lodki Piotrowey/ to iest, do Kośćiołá/ przyszli. [ad Nauē Petri; hoc est, ad Ecclesiam] A wysszsey trochę przed tym/ ták o tym Kośćiele pisze: W tey Lodce/ pływa

In fine lib. 4. in Lucam.

,, wa Mądrość: niemáß Niedo-
,, wiárſtwá ; Wiárá powiewa.
[in Naui Petri, Prudentia na-
uigat : abeſt Perfidia; Fides aſpi-
rat] náo tą Łodką był przeło-
,, żony ; ná ktorym ieſt vtwier-
,, dzenie Kośćiołá. [is præerat;
in quo Eccleſię firmamentũ eſt]
Nuże/ mamy iuż przeznáczenie
Kośćioł Powßechnego / y A-
poſtolſkiego ; á tego / dla Sto-
lice Piotrowey / Papieſkiego :
Kośćio- pátrzmy też Protoctwá. Trze
łá Pow- báćby tu iuż, rozßerzyć ſie / á
ßechne- gruntownie to y doſtáteczńie
go Prze- wywieść; iż Kośćioł tylko Pa-
powie- pieſki / ktorego Wiárá, ieſt Po-
dzenie. wßechna / y przy ktorym Sto
licá trwa Apoſtolſka / ieſt od
Prorokow dawno przepowie-
dźiány : ále iż o tym bede gadał

ßero-

Ferocce/ cżeść w tey Náuce prá- Lic. 83.
wego Chrześcijánina/ á wiecey Lic 90, etc.
w Odpowiedźi ná Confessią
Hussitow; rzecz długa/ á wiel-
ka/ ná swe mieysce lepiey odło-
żyć: tám wszystko dowodnie po
każe; á ná złe Argumentá tych
Nowowierników/ zá pomocą
Bożą/ słuszny dam wszedźie od-
por. wszákże ieden tylko Psalm Ps. 44.
Dawidow, bárzo krotko tu
przypomnię. Zaden Chrześci-
iánin niewatpi; iż Psalm 44 ná
pisány iest Duchem Prorockim/
o Pánie Christusie/ y o iego O-
blubienicy, Kosciele Swietym.

Opisał tám Prorok Oblubie-
nicá Pieknego/ Wdźiecznego/
Mocnego/ Narody ludzkie O-
pánuiącego/ wiecżnie w Bo-
stwie Krolującego/ Prawdę,

Pokorę, y Bogoboyność miłu-
iącego / á dla tego też, Oleiem
wesołym pomázánego / náostá-
tek w Száciech wonnych, á w
Domách białych á iásnych, zá-
wżdy sie kocháiącego: opisał też
wnet tegoż Oblubienicá Mał-
żonkę / Krolowa, ná Práwicy
stoiąca / Odzienie bryzowáne
máiąca / opuściwszy oycá swe-
go, s Tyru dáry no[illegible]ąca / y Pán-
ny zá sobą, z rozmáitych kráin
wabiąca: opisał nákoniec świe-
tego złączenia Oblubienicá s
taż Oblubienica święte potom-
stwo. á coż zá Potomstwo!
Xiażetá wszystkiego świátá / od
rodzáiu do rodzáiu Páná Bo-
gá chwalące; Syny / ná miey-
scá swych Oycow wstępuiące;
y prze the przyczynę / narody
ludzkie

ludzkie náwieki Páná Bogá chwalace. Kto tu iáśnie nie wi dzi Kościołá Powszechnego; á tego Papieskiego? Vmárli oni napierwszy nászy Oycowie / Piotr S. y Páweł: ná ich miey scá wstapili Synowie; Clemēs/ Anácletus/ Ewáristus/ áż do Papieżá terázniey szego Piusá Piatego: tych vczynił P. Christus Xiażetámi / po wszystkim świećie: pámietáia ći (P. Bog ták przez Proroká powiedział) ná innie Boże / od rodzáiu do rodzáiu; y dla tego też/ lud Kościołá Papieskiego wiecznie chwali Páná Bogá. Rozwaź sobie/ co ono iest; Oblubieniec, narody ludzkie Opánuiacy: rozwaź y ono; Odźienie bryżowáne/ y Páńny, z rożnych krá- Wykład

 iii/

in/ Przy Oblubienicy: á to nápilniey / y nawięcey rozważ: Xiążetá/ po wszem świećie/ z narody ludzkimi/ káżdego rodzáiu, ná Imie Boże pámietáiące.
Y niema śie czym tu ćieszyć Kátholik: á zaś nie osobliwe to/ á bárzo iásne / vgrunthowánie Wiáry Papieskiey: Niemogli
August. trwáć snámi wiecznie Swięći
„ Apostołowie: więcby iuż (ták
„ ná on Psalm S. Augustyn mo-
„ wi) miał spustoszeć Kośćioł/ po ich śmierći: Miásto Oycow/ to iest, Apostołow/ mamy Syny; to iest, Biskupy: iż Piotrá niewidźi Kośćioł/ áni Páwłá: nie iuż przeto / (tenże Doktor ták pisze) spustoszony będźie etć.
Záwiązanie. Ten Psalm ieden chćiałem teraz przypomnieć, dla obaczenia
Kośćio-

Kośćiołá Papieskiego/w Proroctwiech przepowiedźiánego: inße, bárzo też iásne pismá / ták Stárego, iákoteż z Nowego zakonu/ ná swe mieysce záchowam; á do onego wtorego gruntownego Wywodu, iuż przystąpię.

Słuchaymyß pilnie/á bez áffektow, według Páná Bogá, to sądźmy; iákimi Cudámi Pan Bog vtwierdza Wiáre Powßechną Kośćiołá Papieskiego. II Gruntowny Wywod Kośćiołá Powßechnego.

Powiem Cudá niektore / im nakrocey też będę mogł / nie od nas zmyslone: ále od záwołánego á mądrego Doktorá / ktory ná nie swym okiem pátrzał/ y Pánu Bogu dla tego chwałę dawał / we właśnych á poważnych iego Xięgach, nápisáne.

Opußczam/co piszą ini; Jeronim/

nim/ Ambrozy etc: ſámego Au-
guſtyná iedno Kápitulum, ná
ten czás przywiodę. ieſt co wie-
dźieć/ y czytáć: może ſobie nikt
nieteſknić/ nád długą podobno/
tá Przedmowá: á rzeczy te
wielkie/ zwłaſzczá ktore máią
Przećiwniki/ niemogą być lá-
dá iáko odpráwiáne. Augu-
ſtyn tedy/ piſząc przećiw nied-
wiárſtwu y bluźnierſtwu Po-
gáńſkiemu/ rzeczy ku wierze-
niu niepodobne (ktore on zo-
wie Incredibilia) trzy oſobli-
wie przypomina: iedne; iż Pan
Chriſtus zmartwychwſtał,
w Ciele/ y w Niebo wſtąpił, z
Ciáłem: á druga: iż to zmar-
twychwſtánie y Wniebowſtą-
pienie iego/ rzecz rozumowi
niepodobną/ świat wierzy: á

trzećia:

trzećia; iż od ludźi prostych y w ,,
zgárdzonych/rzeczy ták ku Wie ,,
rzeniu niepodobne / zá napew= ,,
nieysza prawde, y wielkiey ná= ,,
uki ludźie przyieli. A coż zá
Dowody były tych rzeczy, ku
Wierzeniu niepodobnych? nie
insze / ále teś: ktorem ia teraz
wźiął przed śię: Czytano (po= Ib Cap.7
wieda) świádectwá przeszłych ,,
Prorokow; przystąpiły do tego ,,
przedźiwne Cudá: y zátym Prá
wdá iest przyietá. [Legeban
tur præconia præcedentiũ Pro=
phetarum; concurrebant osten=
sa Virtutum: & persuadebatur
Veritas.] Ten tedy Doktor
święty, á dobrze vczony/grun=
tuiąc tám Wiáre Chrześcijáń=
ską, náprzećiw Pogánom/ na= Ib.Cap.8.
przod im odpowieda ná to py=
tánie;

tánie; przeczby zá czásu iego, o-
ne też cudá / ktore czynili Apo-
stołowie / niedźiały sie; á potym /
co sie też zá niego dźiało / y przy
czym on sam był / niekrotko wy-
licza. Jest tám v niego / ná ie-
dnym mieyscu / XXvj osobnych
spraw Bożych dźiwnych: są ro-
zmáite Choroby vzdrowione:
Dyabelstwá wypędzone; V-
márli skrzeszeni: wszákże tym
chćiał zámknąć: copisze / o śiedmi
bráciey, y trzech śiostrách ro-
dzonych / od mátki własnej prze
klętych. Jeden Dźiw iest; kto-
ry v nas (Słowá są iego włá-
sne) vczyniony / ták iest iásny: iż
żadnego niemász, w Hipponie
(tego miástá on był Biskupem)
mieszkáiącego; ktoby tego álbo
niewidźiał / álbo niewiedźiał:
żadne-

Osobna Historya, od S. Aug. wj pisana.

żadnego: ktoryby mogł to kiedy zápomniec. Było śiedm brácie y ze trzemi śiostrámi/ w Cesáryey Káppádockiey/ rodzáiu nie poślednie go: ktorych mátká/ krzywde od nich máiac, wnet po śmierći męzá swego/ rozgniewawszy sie, przeklełá: y ták ie był Pan Bog skaráł: iż wszyscy/ po człónkách swoich/ bárzo strásliwe drżenie ćierpieli. ktorey sromotney kaźni Bożey, á pogladánia ná sie sąsiad swoich, sćierpieć niemogac/ tułáli sie y tám y sám/ práwie po wszystkim Páństwie Rzymskim. Przyszło też do nas dwoie/ brát s śiostra: Páwel/ y Pálládya: ktorych/ dla oney ich mizeryey/ ná wielu mieyscách, iuż znano. á przyszli/ przed Wielka Noca,
práwię

práwie we dwie Niedzieli.
Przyßłá też po tym Wielká Noc: záráń w Niedźiele/ gdy sie iuż wiele ludu zeßło / vpadł on isty Młodźieniec: y ták leżał; iákoby spał: wßákże iuż (co przed tym y spiąc czynił) nie drżał. Krotko mowiąc/ wstał zdrowiuchny: y ná the/ ktorzy sie mu przypátrzáli/ on też pátrzał. y ktoß ná ten czás strzy
„ mał sie, od wychwalánia Bożę-
„ go! wielkiey rádośći pełen był Kosćioł: do mnie/ (ták wßytko sam S. Augustyn piße; ácz dobrze ßerzey) gdym iuż miał iść káząć/ ieden zá drugim przy bieżał: á káżdy snich/ iákoby nie vbieżał go żaden/ onę poćießną nowinę powiedał. Wielka rádość y mnie z dźiełá: serce moie dźięko-

dźiekowáło Pánu Bogu: przy-
ßedł do mnie y on vzdrowiony:
vpadł v kolan moich; á ia pod-
niosłem go, pocáłowawßy.
Wźiałem go potym ná obiad
do siebie: y tám wßystke nam
powiedźiał Historya oney swo
iey nedzy: przetoß też názá-
iutrz/ obiecałem; á dniá trzećie
go / kazałem czytáć, wypisána
one wßystke spráwe. co gdy iuż
być miało; y Brátá vzdrowione
go / y przy nim siostre iego mi-
zerna, ießcże wßystke ćießko
drżaca / postáwiłem ná stop-
niach Stolcá Káznodźieyskie-
go: áby káżdy człowiek / co zá
miłośierdźie Pan Bog nád zdro
wym vczynił / z oney, ießcże nie
uzdrowioney, mogł obáczyć.
Przeczytawßy Historya / ka-

załem obudwom ziść z oczu lu-
du pospolitego; á o rzeczy oney
począłem pilniey gádáć: ás ći
niedługo potym/ gdym ieszcże
kazał/ nowa rádość po Koście-
le ták gruchnełá; iż Kazánie też
,, opuściwszy/ poczęło śie gárnąć
,, pospolstwo ku oney nedznicy,
iuż vzdrowioney. Pytałem;
skadby oná nagła rádość! nie
słowy; ále rzecżą/ one vzdro-
wiona przedemnie przywiod-
szy/ dano mi odpowiedź. Miły
,, Boże/ iáka rádość! oboiá płeć/
,, dźiwuiac śie dźiwnym spráwā
,, Bożym/ po Kościele táki głos
s płáczem wypuściła; iż prawie
bez końcá to było. [Vox, con-
tinuata cum lachrymis, non vi-
debatur posse finiri] Niewiem
iáko kto: ia záiste/ gdym to s

Xiąg Augustyná S. pisał/ wiel
ká (zá co Pánu Bogu dźiękuię)
wźiąłē stąd pociechę y rádość.
Abowiem iest co rozważáć:
dźiwne to są Dobrodźieystwá
Boże / w Kościele Powszech-
nym. Płonnych rzeczy ten nie- Pewne
pisał; ktoremu wszystko Hippoń Cudá
skie miásto dawa świádectwo:
á Beelzebubowi też to przyczy-
táwáć/ co Pan Bog swą mocą, Boża
z swey dobroći czynić raczył/ mocą
záiste onemu duchowi przystoi; spráwio
ktorym niewierni á niewdźię- ne.
czni Zydowie / przećiw Pánu
Christusowi, nádymáli się. O
pewności tedy Cudow / ktore
S. Augustyn dowodnie opi-
sał/ niemoże nikt wątpić; áni bę-
dźie śmiał (ieśli námniey ma w
sobie boiáźni Bożey) Dyabłom

ich przyczytáć: przeto iuż wßy- ßtká rzecz ná tym ſtánełá; przy ktorey Wierze Pan Bog one Cudá czynił: y tego iuż podo- bno odeminie/ ábym to pokazał/ káżdy czeka. Wielkich záiſthe XXVI Cudow S. Auguſtyn wypiſał: vzdrowiony ieſt Sle- py/ w Medyolanie; od Dokto- row rzezány / w Kárthaginie; Cáncer máiaca/Podágrę ćier- piacy / w tymże mieſcie: dwá Páráliżem zárázeni/ iedē, wiel kie ſtráchy od złych Duchow w ſwym domu ćierpiacy/trzy O- petáni/ ieden Kráwiec vbożu- chny/ ſlepy, oproc onego pier- wßego, drugi/ drugi teź, ktory miał być rzezan/ ieden, Ká- mień máiacy / ieden, Wiárę Chrześcijáńſką brzydzacy ſie/

Przy ktorey że Wierze.

lib. De Ciuit. Dei, Cap. 8.

dwá Podágrycy ieſzcże:ci wſzy
ſcy pożądáne otrzymáli vzdro-
wienie y pocieſzenie: Páni ied-
ná zacna, imieniem Petronia/
ktorey Medykowie nic niepo-
mogli/dziwne też wźięłá zdro-
wie: á ſześć Vmárłych/ktorym
żywot ten ninieyſzy był przy-
wrocon;ná mieyſcu onym wſpo
mina S. Auguſtyn. Niemáło
tu wielkich Cudow/zá czáſu ie-
go: było y wiecey; gdyby chćiał
był wſzytkie piſáć.przy ktorey że
Wierze:przy Luterſkiey/Kál-
wińſkiej/Pikárſk. etć.czyli przy
Papieſkiey? Trzy rzeczy ſą oſo-
bliwe/Wielmożni y Száchetni
Pánowie:ktore záwżdy w Ko-
ſciele Papieſkim trwáią/á ci ſie
im sprzećiwiáia: ieſt Mſza/
Swięći/ y Czyſciec. á przetoſz

Cudá pewne od S. Aug. wſpiſane, przy Wierze Powſzech. P. Bog vczynił.

ieśli one Cudá, przy tey Wierze
Pan Bog cżynił; gdźie y Ciáło
Páńskie Ofiárnia/ y Swiętych
o przycżynę prośą: (Vmárłe
teraz opuszcżam) Kośćioł Pa-
pieski pewnie iest práwym Ko
śćiołem Páná Christusowym.
Słuchaycie/ á pilno (proszę)
słuchaycie; co tám S. Augustin
sam o tym pisze. Kto Prawdę
„ zechce miłowáć: iásnie ią oba-
„ cży: kto niechce zasłony zrzućić
„ ná sie potym będźie biádał. A-
bowiem ślepy on napierwszy
(przy cżym był y Cesarz Chrze-
Groby S. śćiáński) v grobu S. Protá-
zego y Gerwázego/ w Medy-
olanie/ iest vzdrowion: [ad
corpora Martyrum, Protaśij &
Gerwaśij, illuminatus est cæcus]
Káncer zginał/ ná przeżegná-
nie

nic* Krzyżá S: [loco signo Krzyż S.
Christi signato, confestim sani-
tas secuta est] przy Krzćie, sa
niektorzy vzdrowieni: Mßza/ Mßa.
ktorą miał ieden Kápłan/ Dy-
abelskie stráchy z domu wygná-
łá: [Presbyter obtulit Sacrifi-
cium Corporis Christi: & cessa-
uit illa Spiritum malignorũ ve-
xatio] ieden záráżony Páráli-
żem tám ozdrowiał; gdźie był
zbudowány Kośćiołek/przy zá-
kopaniu Swiętey z Jeruśálem
źiemie: [Paralyticus orans ad Ziemie S.
eum locum sanctũ, vbi terra san-
cta de Hierosolymis allata in-
fossa fuit, & factus orationũ lo-
cus, continuõ saluus abscessit]
we wśi Wiktoryáńskiey / przy
pámiątce S.Gerwázego y Pro
tázego/ gdy śpiewano Nieszpor/

Przyczyna S. y Pánny zakonne tám ſie modliły/ zá przyczyną Swiętych, ieden opętány y ſlepy wźiął zdrowie: [in villa Victoriana, vbi eſt memoria Mediolanenſiũ Martyrum ' Geruaſij & Protaſij, quum ad Veſpertinos hymnos Sanctimoniales intrâſſent, Sanctorũ Orationibus fugatus eſt Dæmon; oculoq; lumen redditum] druga thęż pomázána Oley. Oleiem/ łzámi Kápłáńſkimi pokropionym/ wnet ſtałá ſie od Dyabelſtwá wolna: [Oleo perũcta, cui ' pro illa orans ' Presbyter inſtillauerat lachrymas ſuas, mox a Dęmonio ſanata fuit] Kráwiec on vbogi/ imieniem Florentius/ ſtárzec nabożny/ Swiecil. XX Męczenników (których w Hipponie ſławna ieſt pámiątká)

tká) głosno o suknie prosił; y dziwnie vprosił: [quidam senex, Florentius, homo religiosus, ad XX Martyres (quorum memoria apud nos est celeberrima) clara voce vt vestiretur oravit; vestieruntq; eum Martyres viginti] á ostatek námienionych Cudow działo sie/ w Koscielech S. Szczepaná/ ná rozmáitych mieyscách: y onych dwoie/ Brátá s Siostrá/ w Hippońskim Kosciele swietego też Sczepaná/ gdy sie dotchneli Kráty Káplicżney, á do S. Męczennika modlili, [ad sanctum Martyrem orare perrexerat, & cancellos attigit] ták dziwnie Pan Bog przez tegoż S. Sczepaná vzdrowił. Osobnec sa y te słowá/ ku vtwierdzeniu Przecży ná S.

Wiáry nászey Papieskiey/ s ftro-
ny Swietych Bożych; gdy ták
S. Augustyn pisze: Slepa nie-
wiástá/ gdy Proiectus, Biskup
Kośći s. Tybilitáński, niosł Kośći S.
Sczepaná/ Reliquiey dotchnę-
Kwiatki łá kwiatkámi; y przyłożywszy
do oczu swoich / nátychmiast
przeyzrzáłá: Eucháryus Ká-
płan s Hiszpániey, iuż vmárły
Pomoc S. leżac/ zá rátunkiem przerzeczo-
nego Męczenniká / [Opitula-
tione memorati Martyris] gdy
s Kośćiołá iego przyniesiono su-
Suknia knie onegoż to Kápłaná, y náń
włożono / wstał zmártwych:
Mártialis, człowiek zacny/ á
bárzo sie brzydzacy Wyára
Chrześćiáńska/ gdy mu zięćie-
go podłożył pod głowę Kwia-
Kwiatki tki/ ktore był wźiał z Ołtarzá
w Ko-

w Kośćiele S. Szczepaná / ie-
ſzcze przed świtániem począł
Krztu wołáć; y okrzczony bę-
dąc, słowá oſtátnie S. Szcze-
paná/ktorych nigdy nieſłychał/
poki żyw był(á niedługo po tym
vmárł) miał w ſwych vśćiech:
Dwá Podágrykowie / á ieden
s nich máiąc obiáwienie / przez Obiá-
tegoż Męczenniká ſą vzdro- wienie.
wieni: [per eundem Martyrē Pomoc
ſanati ſunt] Mátká położyłá S.
vmárłego ſyná / gdźie byłá táż
pámiątká tegoż Swiętego; y
Oćiec z drugim tákże vczynił; á
ożyło oboie: Zakonnicá iedná/ Suknie
ták iáko námienionyiuż Kápłā/
zmartwych wſtáłá: Báſſus też,
przy Hipponie / tymże obyczá-
iem oglądał z martwey żywą
corkę: Ireneuſá nieiákiego ſyn/
Oleiem

Oley. Oleiem tegoż Męczenniká po-
mázány / ożył tákże : Petronia
náostátek, zacna y ślachetna nie
ścżká Kártháginska/ zá Przyczy
Przyczy ná S. ná tegoż Swietego / ktory w
Syná Pánny nienáruszoney v-
wierzył / y przez ktorego ták
wielkie Cudá Pan Bog czynił/
od śney wielkiey é długiey cho-
roby wyzwolona byłá. [Mar-
,, tyr ipse, quo impetrante illa sana
,, ta est, & per quem tanta fiunt,
,, in Filium permanentis Virginis
credidit &c.] Miałci iesżcze co
wiecey pisáć S. Augustyn: kto-
re Cudá vzdrawiáiace chwále-
,, bny on Męczennik czynił; nie-
máło Xiąg o tym mogł był ná-
pisáć : ále do tego/ o czym w o-
nych sławnych Xięgách swoich
gada/ musiał sie kwápić. A prze

to ma-

ko mámy iuż Cudá pewne/przez Swięte Boże od Páná Bogá dźiwnie czynione: czynione sa/ nie przy iney; iedno przy Papieskiey á Powszechney Wierze. coż tu rzecze niedowierny/ y dla tego też Poganinowi podobny/ Kacerz y Odszczepieniec? Myć dáley postąpić niemożemy; gdyby kto ták iásney Prawdźie wierzyć niechćiał: ia rádze/ niechay wierzy; komu iest Duszá miłá. bo iáko zyd/pismo też czytáiacy/ gdy áni Figurą, áni Proroctwom, áni Cudom wierzyć niechce/ muśi zginąć: tákże też ten/ktory s tychże Dowodow niechce poznáć práwy Kośćioł Chrześcijáński/pewnie (niechay mowi/co chce) Dusze swą zágubi. Tákći Pan Chri-

stus

Zámknienie gruntownych Wywodow Kośćiołá Powszechnego.

ſtus ſwoie Náukę záłećił: ták Ewángelią Apoſtołowie rozſiali: ták onym dźiwnym rzeczam, ku Wierzeniu niepodobnym / świát wſzyſtek pewną dał Wiárę. ia rádźę / y dla Páná Bogá proſzę; áby ten / kto
" zbáwienie ſwe miłuie / w thę
" rzecz pilno chćiał weyzrzeć. A-
Spár- le ſczyrym ſie chlubią Słowem
ćie. Bożym. A v kogoſz ieſt to tákie Słowo Boże? v Lutrá podobno? niepozwoli Kálwin. v Kálwiná: niepozwoli Luter. v Huſzytow? niepozwoli áni Luter / áni Kálwin. v Nowokrzczeńcow / Troibożánow / Wieložonow / álbo Obrzezáńcow? wſzyſcy niepozwolą. Co mi to zá Słowo Boże / ták odmienne, y ſámo s ſobą ták niezgodne!
Gdźie

Gdźie iest Przeznáczone? gdźie Przepowiedźiáne? ktorymi Cudy vtwierdzone? Wierzćie mi/ Pánowie mili; iż to Cud iest bárzo wielki / á nigdy w Chrześćiáństwie niesłycháný: Marćin ,, Luter, Mnich żonáty, świátem ,, zbłaznił. Azá niewiemy; iż Szátan vmie sie czynić Angiołem 2 Cor. 11.
świátłośći? vmie állegowáć Pismem? Zgodá/ Jedność / Miłość; rzeczy sa Boskie: Wiárá ,, Matt. 4.
niezgodna, rożna, y rosterkow ,, pełna / od Bogá być niemoże. ,, nieodmienny P. Bog, ma Wiáre nieodmienna; á te Powszechna: Wiárá nowa á katna, pewnie iest od onego Duchá; ktory wichrzeć tylko vmie. Ktoby chćiał pewnym Wywodom wierzyć; niebyłoby potrzebá

przydá-

przydáwáć Słońcu świátłośći: á ieśli wierzyć niechce / áni Pismu / áni Znákom ; muśi być álbo Pogánnem / álbo Kácerzē.
Mat. 18. Wykład á Kácerz iż ieſt podobien Pogáninowi; y Niewierzy / y Bálwochwálſtwo ſtroi. Azaż thy nie wielkie Niedowiárſtwo / niechćieć tym Dowodom dáwáć Wiáry; ktorymi ieſt vgruntowána Wiárá Chrześcijáńſka / od Páná Chriſtuſá / y od Apoſtołow iego : á Bałwochwálſtwo w tym ieſt pewne; (co
Li. 345 ná ſwym też mieyſcu dowodnie pokaże) iż wymyſły Słowá ludzkiego / zá pewne á ſczżyre Słowo Boże, Odſzczepieńcy
Z Amſkienie Przedmowy. máią. A przetoſz gdy Páſterz Oćiec Páná Chriſtuſowych, Piotr S. vczy nas : ábyſmy

tym/

tym/ktorzy nas o to żadáią/ſłu
ſżne dawáli przyczyny Wiáry
náſzey: my/ktorzy ieſteſmy Ká=
tholikámi, poſłuſznymi ſyny
Kosciołá Powſzechnego/przy=
ſtoynieyſzych á gruntowniey=
ſzych dáć niemożemy/nád the;
ktorymi ieſt okazána pewność
thego wſzyſtkiego/ co, y w co
Chrześcijánie wierzą. Chlubić
ſie zgołá ſczyrym Słowem Bo"
żym/ káżdy Kácerz może: ták"
záwżdy Kácerze czynili; y dziś"
czynić nieprzeſtáią: ále Kosciol"
Przeznáczony y Przepowie=
dziány/ á Cudámi zá tym v=
twierdzony/ ći tylko pokázáć
mogą; ktorzy pod iednym Pá=
ſterzem/w Kościele Powſze=
chnym/zgodnie á nieodmiennie
trwáią. Nádzieie co ſie doty= N A.
 cze: kto= dzieia

cże: ktorą też Piotr S. wspom
niałrzą ná czym ieſt; ná ſwe mie
ſce wſzyſtkie rzecz odkładam. y
o Poświącániu Páná Bogá w
ſercách náſzych/ nietrzebá mi w
Miłość tey Przedmowie gádáć: z Mi=
łośći Bożey á Bliźniego/ gdy
przyſtepnie do Wiáry y Nádzie
ie/ tá świetobliwość pochodźi:
te trzy głowne Chrześćijáńſkie
Cnoty/ o ktorych dał znáć w o=
nych ſwych słowiech Piotr S.
Páſterz/ tákem ia chćiał w tych
Kxiegach moich (zá łáſką á pomo
cą Bożą) wyłożyć: iż nie co in=
Ku czemu te Kxiegi idą. ſzego napilniey/ iedno to Po=
świącánie Páná Bogá w ſer=
cách náſzych/ gdym to piſał/
chćiałem mieć przed ſobą. Kto
tedy bedźie chćiał ſie náuczyć te
go: te Náuke Práwego Chrze=
ſcijáninú

śćijánina tym vmysłem / áby
świętym mogł być Przybytkiē
Bożym / po woli niechay sobie
czyta. Wßákże iż tá Przedmo
wá do was / Wielmożni y Slá
chetni Pánowie / daná iest o oká
zániu poćieśnych nam Táiemnic
Pismá Bożego; oná osobliwa /
ktorą też Chrześcijánom w Ko
ryncie Páweł S. rozważał / to
zbáwienie serc náßych Poświą
cánie, záwiążmy. Abowiem
ktokolwiek iest wywiedźion z nie
woli Dyabelskiey / y przeprowá
dzon przez Morze Krztu świę
tego; ná Pußczy świátá tego /
chcąc się Swiętobliwie cho-
wáć / wiele niewczásow muśi
vżyć: Nieprzyaćioł zewßąd do-
syć: iedná pokusá idźie zá drugą:
Wiáry mocney w Pána Bogá /

1 Co. 10.

Ex. 12, 14 &c.

Posłuszeństwá we wszem goto
wego/ y pełnienia Woli Bożey/
trzebá iest ná wszelkim mieyscu.
Záiste stráśliwy iest on Pawłá
S. rozsądek/ o oney ludu niegdy
Bożego Figurze: wszyscy przez
iedno Morze przeszli: wszyscy
iedne Mánne iedli / y Wode z
Opoki pili: á wżdy wiele sie ich
Pánu Bogu niepodobáło; pew-
nie, dáleko mniey/ niżli podobá
Matt. 22. ło. tákżeć też y miedzy Chrześci-
áństwem / iż wiecey iest Wez-
wánych / niżli Wybránych; iż
Mat. 7. wiele ich chodźi Przestroną dro
gą/ á Ciásną ścieszką máło: dla
tey przyczyny/ trzebá záiste pil-
nie przestrzegáć, serc nászych
winnego Poświacánia. Wiel-
Ex. 12. kać to iest rzecz: 600 tysiecy, sá-
mych tilko mężow, wyszło z Ae-
gyptu/

gyptu/ y przeßło przez czerwo- Nũe. 14,
ne Morze: oproc dwu/ zmárli 32. &c.
wßyscy, ná Pußczy. Pokuto-
wáli niektorzy; y ſą zbáwieni:
ále/ Pan Bog wie/ iáko wiele
tych było. y miłemu S. Moize- Ex. 20.
ßowi z Aaronem/ dla ich niezu-
pełney nieiáko Wiáry/ zá ktorą
nie ſwiecili Páná Bogá przed
ludem iego/ doczeſney kázni P.
Bog nieprzepuścił. Páme Boże
rácz drogi náße ſpráwowáć: ten
vmyſł, y te ſpráwe/ ráczy nam
dáć; ábyſmy/ w práwey Wie-
rze Kośćiołá Powßechnego ſtá
le trwáiąc/ á wiernych Obie-
tnic mocną Nádzieią czekáiąc/
vczyli ſie, Páná Bogá w ſercách
náßych poświecáć. Amen.

¶ W Poznaniu/ przy Tumſkim Ko-
ściele/ w Poſt Wielki; Roku Pań-
ſkiego M. D. LXvj.

Do Pánow Mieszczan / y do wszystkiego Pospolstwá Chrześcijáńskiego / nápominánie.

,, W Adrzy Lekárze, w leczeniu Chorob ćielesnych, ná dwie rzeczy osobliwie bàczyć zwykli: áby naprzod chorobę, co zacz iest, poználi; à potym lekárstwà potrzebne dawáli. co też w chorobách duchownych, ma być obaczano pilnie. Gdim tedy pisał Odpowiedź ná tę Confessią, ktorą pod tytułem Bráćiey zakonu Christusowego niedawno wydano;

dano; chorobom nászym, Chrzeſci- Choroby
iánie y Brácia mili, ktorych ieſt nie náſze.
máło w Polſzce, przypátrzywałem
ſie s pilnoscia: y prosiłem o to Páná
Bogá; áby, z łáski ſwey, raczył do
tego iákie lekárſtwo pokázác. A-
bowie namnieyſzego Rozumu Człowiek
może to obáczyć; do czegoſmy
iuz przyſzli. záiſte, ták s ſtrony Ko-
ſcioła Bożego, iáko też poſp. Rzeczy,
k temu wſzyſtko idzie; czym P.
Bog Lud ſwoy niewdzieczny grozi
kárác, v Eſaiaſza Proroká: Oto Eſa. 3.
(powieda) Pan Bog zaſtepow odey
mie wam kázde posilenie Chlebá, y
kázde posilenie Vuody; y Mocne-
go, y Vualecznego, y Sedziego, y
Proroká, y Dowcipnego, y Stáre-
go, y Piećdzieſiatniká, y vczciwa
Oſobe, y Poradnego człowieká, y

mądrego Budowniká, y bácznego Vmiymowce Táiemnic Bożych: á dam dźieći Pány ich; y Niewieściuchowie będą nád nimi pánowáć. Ták záiste, z więtszey częśći, v nas śię dźieie; iáko Pan Bog przez Proroká grozi: dla złośći nászych, odeymuie nam dobre Przełożone; á tákie, iákowych iestesmy godni, daie. á coż zá tym poydźie? to; co támże przydał Prorok: Vpádnie lud: oburzy śię młody, náprzećiw Stáremu; á nieszláchetny, przećiw Szláchetnemu &c. Gdźie ćię niemász czym
,, *posilić, áni Chlebem, áni Vuodą;*
Chorobá zá tym musi być pewna: ná

Lekárstwo. *ktora co zá lekárstwá nam potrzebá;*

1. Tim. 4. *Páweł S. do Tymotheuszá pisząc, pożytecznie nam oznaymił. bo ták mowi: Cwicz śię (Chrześcijá-*

ninie)

ninie) w Pobożnosci: Pobożnosć ná káżdą rzecz iest pożyteczna; y ma obietnice teráżnieyszego y wiecznego żywotá. Atosz mamy zdrowe lekárstwo, Chrześcijánie mili: tym nietylko chorobe uleczyć; ále też w dobrym zdrowiu záwżdy sie chowáć, káżdy człowiek może. VVykład

Cwic sie (powieda) w Pobożnosci. Cosz to iest Pobożnosć? Greckie słowo εὐσέβεια, á Láciński Pietas, iákoby włáśnie po Polsku iednym słouem miáło być wyłożone; ia niebacże: wszákże coby znáczyło; Græccy Doktorowie, Chrysostom y Theophylactus, ná to mieysce S. Páwłá opisáli. Abowiem znáczy Wiáre czystą, y Zywot dobry. [Fidem puram, Vitamq; rectã, nomen Pietatis significat] Pobożno.

 w práwey

W uprawey tedy Wierze, y w swietym życiu Chrześcijańskim, trzebá sie nam záwżdy ćwiczyc: to Cwiczenie Duchowne ták iest Pánu Bogu miłe, iż y ná tym swiećie do czásu, y potym bes końcá, osobliwe Obietnice iemu raczył uczynić. Tá bowiem Pobożność, do ktorey nas Apostoł wiedźie, y tu miewa łáske Bożą; y chwałe wieczną ma nágotowáną. nád co záiste żadna rzecz
" wietsza, pociesnieysza, y roskosnieysza być niemoże tym, ktorzy zbáwienie swoie miłuią. O gdyby w nas była Miłość tey, ktorą Páweł S. nam záleca, Pobożnosci: nieodwrácałby dźis Pan Bog oblicza swego od Modlitw nászych; ániby ná nas to, co widźimy, á coś ćieszszego sie boimy, dopuszczáć raczył. A dźi-

Esá. 1.

wna rzecz iż, chociay widzimy nad soba gniew Boży, niemamy sie nic do winney náßey Pobożnośći. Pocżniemy na cżás. á coś po tym? ustániemy wnet: nie długo tesknimy sobie: cieskie nam iest święte to Cwicżenie. S kadże wżdy tho idźie, Chrześciánie y Brácia mili? á skad inad ma isć iedno iż nie ták, iákoby potrzebá było, w tym postepuiemy. Niedbáłość náßá. Przycży nátry Nie dbáłośći.

Abowiem nieuważamy tego v śiebie: co zá Przećiwniká náßemu zbáwieniu mamy: á iáko on záwżdy o nas chodźi. iákiey też nam Zbroie do tego trzebá: podobno álbo niewiemy, álbo niepámietamy. Przećiwnik náß Dijabeł iest, iáko Lew około nas krażacy: s tym, y z iego mocną horda, z Mocarzmi y s Xiażety ćiemnośći świátá tego, z Du- Przećiwnik náß. 1 Pe. 5. Eph. 6.

chy

-chy subtylnymi złośliwymi, vstáwi-
cżną mamy walkę. á ták wiele ná
Zastrzały. nas máią sideły zastrzáłow: iż gdźie
kolwiek postąpimy; wszedźie się trze
bá obáwáć zdrády. Ták Szátan
przećiwko nam záwżdy idźie. á my,
iáko? gotuiemyli się ku potykániu?
Zbroiá. Ktoć zbroie niema; ktoraby się zá-
„ stáwiáiąc bronił, y nieprzyiaćielá
„ też poráźił: goło ná hárc trudno ma
„ wyieżdżáć; wnet vstąpić musi. A
przetoż potrzebá nam iest bárzo pil
no oney zbroie Ricerzá Chrześci-
iáńskiego; ktorą tenże Apostoł ná-
Eph. 6. dobnie wypisał: Stać potrzebá ná
plácu; nie drżymáć: á stać mamy
przepásáni, gdźiekolwiek potrzebá
obroćić się y postąpić gotowi. Czym
że się przepásáć? á co przepásáć?
Biodrá násze przepásáć mamy; á
przepá-

przepáſáć Prawda bo Wiárá pra „
wdźiwa Chrześcijáńska fundámen- „
tem ma być tey náſzey przećiw Szá- „
tánowi obrony. Kto tego fundámen- „
tu niema; ládá wiátry przeleknieſie: „
mocnemu gruntowi nawietſze wiátry „
niewádzą. Trzebá też nam Páncerzá
Bogoboynośći y Swietobliwo-
śći: według Nauki S. Páwłá: do „
práwey Wiáry trzebá dobrego ży „
wotá. Y nogi náſze mamy obuć w
skornie. ábyṅam żadne źimno nie-
záwádźiło; gdyby Ewángelia Po-
koiu roskazáłá do kąd wedrowáć.
A iż Dyabeł rozmáićie ná nas
ſtrzela: Tárczą Wiáry záſtáwiay
my ſie mocnie, pámietáiąc ná to; co
zá Obietnice nam vczynił Pan B.
Zá Wiárą idźie tá Nádźieiá; iż
po żywotá ſwie (da Pan Bog) we-
zmiemy

zmiemy zbáwienną Koronę. przetoß też roskazał nam Apostoł bronić głowy Przyłbicą Zbáwienia. Nu, mamy iuż czym śie bronić: trzebá ieszcze Mieczá; ktorymbyśmy zábić mogli głownego Nieprzyiaćielá nászego. ten Miecz Słowo iest Boże, y vstáwiczna pilna Modlitwá. Abowiem potrzebá śie modlić, przez wszystke Modlitwę; nie odmáwiáć tylko Paćierze: trzebá
„ káżdy Czás, w Duchu, w Czuynościach, y w Trwáłośći, do Páná Bo-
„ gá wołáć áby nas niedopuszczał w wo
Záwiązá- dźić w Pokuśę. Táć iest Zbroiá
nie. dobrego Rycerzá Chrześcijáńskie-
1 Pe. 5.
1 Cor. 9. go, w Ruierze stałego, ćiáło swe kárzącego, y Duchowi w świętą niewolą poddáiącego: tą kto śie broni;
„ Duchy złe zwyćięży: kto iey nie ma;

gołe

goꝉe ćiáꝉo ládá ſtrzaꝉá przebije.
Niedziwuyćieſz ſie, moi mili Chrze ſcijánie; iż Kuſiciel moc dźis wźiaꝉ wielka; iż Kácerſtwá doſyć, á Pobożnośći máꝉo: Zbroie potrzebney niemamy. Abyſmy tedy poprawili ſie ná tego źꝉego Adwerſarzá náſzego: tymi przerzeczonymi dwiemá Náukámi Páwꝉá S. zruſzony, gdim one przećiwko Huſzytom Odpowiedź czyniꝉ, skꝉoniꝉem ſie też do piſánia tey Náuki prawego Chrześcijánina. Dla poſpolitego człowieká nawiecey, podiaꝉem te praca: „ káżda rzecż ku tey Pobożnośći, w „ ktorey potrzebá nam vſtáwicżnego „ ćwicżenia, wiode y stacżam. Kto bedźie rad ſie vcżyꝉ; coby miaꝉ Wierzyć, á iáko ſie rządźić: praca m.. ten (iáko ſie ſpodźiewam)

Moc Przećiwniká náſzego.

Przyczyná wypiſánia Náuki prawego Chrześc.

Pożytek.

Sposob pisania. Zá wdźięcżne przyimie. Gobykolwiek też tu ſie opuśćiło; naydźie w námienioney Odpowiedźi. iáko o Swiątośćiách, nic tu práwie nie gadam; ále tylko Ceremoniæ ich opiſuię: tákże też o Słowie Bożym, o Vſpráwiedliwieniu, y o inſzych ártykułách potrzebnych, wſzyſtke prá wie rzecż (co vkaże Liczbá, ná kráiach znáczona) odkłádam do onych Xiąg inych. A bowiem niechćiałem ſie názbyt ſzerzyć stą Náuką Chrześćijáńską: wielem rzeczy ná inſze mieyſcá odkłádał: skracałem rzecz; im nalepiey być mogło: á nic tákiego, co ieſt pożytecżnego y potrzebnego Człowiekowi poſpolitemu, niechćiałem opuśćić. Kto przecżyta; iż ták ieſt, obacży. ná ten cżás, cokolwiek do-

brego

brego naydźie; Pánu Bogu niechay zá to dźiekuie: á wczymby tež tráfiło mi sie podchnąć, ná krewkość y niedoskonáłość ludzką niechay pámięta, á Páná Bogá zá mie prosi.

Pánu Bogu was poruczam, Bráćia w Pánie Christusie Namilszy.

Przyczynny słow/pokrá-iach znáczonych.

I. Aby śie baczył Porządek rze-czy; co ku czemu należy.

II Kto zechce wziąć co w pá-mieć; łatwiey ták będźie.

Wyrozumienie Słow' łatwie śie obaczy, z rzeczy.

O Punktiech.

W czytániu trzebá napilniey pátrzyć dwu Punktow tych: álbo iednego tego. bo te' iuż zupełna rzecz zámykáia. Insze, dla lepszego rzeczy obiáśnienia' y rzeczy roznych dźielenia, są przydáne.

CAVTVM est SAcrę Regię MAiestatis Priuilegio; vt qui libri noui antea nūquam in lucem ęditi tam Latini, Polonici, Germanici; quam ex Latino & Germanico in Polonicū translati, per Matthęum Siebeneych. fuerint impressi: ne quis Typographus seu Bibliopola, cuiuscunque status & conditionis existat, in Regno, Ducatibus, dominiis, ditionibusque nostris ad Viginti annorū decursum imprimere, vel imitari, impressosque aliunde adducere, & vendere, sine permissu eius, audeat. Quod si quis aduersus præsens priuilegium eos libros impressi[illegible] aut præter voluntatē eius impressos aliunde adductos, intra id tempus præscriptum, venales habuerit; eum libris ipsis priuari, mulctam quoque duodecim marcarum auri puri pendere irremissibiliter tenebitur.

Náuka práwe go Chrześćijániná.

KAPLAN Y MIESZCZANIN. Rozmowce.

MIESZCZANIN. 1. Proszę ćię / Kápłanie miły / nápisz nam Xiąszki iákie: żebyśmy to / czego nas vczysz / tym lepiey pámiętáli; á Pánu Bogu tym pilniey służyli; y tym nabożniey iego chwalili. KAPLAN. Xiążek Polskich mnie śię pisáć niechce: MIE: A dla czego? KAP: Iże Słowo Boże ma być w vczćiwośći:

Liczbá tá náleży do Regestru. Pátrz w Registrze.

Xiąszki polskie / o Wierze / niebespieczno pisáć.

1 Przy- á nie ládá gdzie/áni lada iáko/ma być
czyná. powiedánie. Dziś z Xiążek Polskich
tház wiele kazánia vrosło; iáko wiele
karczm y biesiad. M. Tedy nie wolno
O Pá- mowić o Pánie Bodze? K. Wolno/
nie Bo- y trzeba mowić: ále z boiaźnią wielką;
dzemo- á przystoynie y vczciwie trzeba mowić:
wić. Mowić (mowię) trzeba; nie swárzyć
się. Abowiem y nogi máią być chędo-
Rom:10. gie tych/ ktorzy przepowiádáią Ewán
gelią: to iest/y od máłych grzechow má
ią być prozni; ktorzy Słowá Bożego
náuczáią. A my dziś / podpiwszy sobie
dobrze/ ná imię IESVS niekleкáiąc /
ná vczciwość imion Bożych nic nied-
báiąc / o Wierze przy biesiádach roz-
2 Przy- mawiamy. Druga/nie komu inemu/
czyná. iedno sámym Kapłanom/ Zakon Bo-
Mal: 2. ży iest zlecony: Z vst Kápłáńskich (nie
z Xiążek) lud pospolity ma szukáć wo-
ley Bożey. M. A niegodziż sie nam/
mieć pisánych Xiążek? K. Gdyby nie-
było roznyc w Kośćiele / á Kacyrze
ïndem swych Xiążek lud niezárážali;
lepieyby dáleko było/v sámych Kápła
now Zakonu Bożego słucháć; ále iże

A gdyby ießcze to/co ieſt w Xiąſzkach/ Kapłani w Kościele wykładali: zaiſte byliby Chrześcijanie naſzy y vczeńſzymi/y bogoboynieyſzymi. Trzebać ieſt Chrześcijaninowi vmieć/ iakoby mogł przyczynę dáć Wiary ſwoiey: y Piſmo ſwięte / y Doktorowie ſtárzy tego nam pozwalaią: tylko aby káżdy pamiętał ná to; czym ieſt/ á na ktorym mieyſcu. Inſza ieſt, być Páſterzem y Káznodzieią; inſza, Owcą y Słucháczem: inſza, w Kościele; inſza, doma vczyć: Kápłán niech naucza y każe; Goſpodarz niech ſie vczy y ſłucha: á doma coby też kolwiek náuczał/ſyná/ corkę/ czeládniká / ſąſiadá / towárzyſza; aby tylko tego/czego Paſterz vczy/ku bogoboyności im vżyczał. M. A gdyby gadał o Wierze/maiąc dar Boży do tego; coby ná tym? K. Zadny niema ſie tym párać/ ná co wyſadzonym nie ieſt: ieſt tu wielkie w tym niebeſpieczeńſtwo: wiele y dobrych Chrześcijan/ czego cząſem nierozumieią / beſpiecznie o thym gadaią. zá czym poſpolicie chodzi pychá/hárdość/vpor/ Bożych ſłow nie-

Trzebá vczić Kátechizmu / ná kazaniu

1 Pet: 3.

Przeſtrogá pilna.

1 Cor: 7.

Rom: 10.

1 Cor: 14.

Poſpolity człowiek nie ch nie gada o Wierze.

1 Powod.

2 Pow.

vczćiwość / y co inẛego takiego. M. Awo dobraby rzecz nam prostakom / opisana mieć Naukę Chrześcijańską: gdybyśmy z krysu naẛego niewystępowali. K. Dobra / y wiele pożyteczna. M. Raczżeż thedy / Oyce mily / rzeczy nam potrzebne pisać: będziemy pamiętać / y ná vczćiwość Słowá Bożego / y ná powinowactwo náẛe. K. Łacwie obiecáć; ále trudno ziśćić: widzę / co Xiąẛki tákowe zbudowáły. M. Każdy swe brzemię poniesie: Złych źle vżywánie niech dobrym niewadźi. K. A.

Gal:6. „ „

Gdyby niebyłá tego potrzebá / dla ładu Rácerskiego: nigdybym ia tego nie vczynił. nu / w imię Boże; gdy thego ták prágnieẛ: Pánie Boże day to / áby tym vmysłem to było czytano; ktorym będzie pisáno. Niebędę ia też nic przy Náuce Chrześcijáńskiey / pisał; iedno co potrzebá iest ludu pospolitemu wiedzieć / o Wierze / o Nádziei / y Miłości. á tego pisánia mego ten sposob będzie: áby naprzod káżda rzecz dowodnie wyłożona byłá: á potym / iákie ſtąd Pożytki / álbo Náuki / odnośić mamy.

Rzecz á sposob pisánia tych Xiążek.

A iże

wiemy Pogáńſkim! M. Rgorße naydzie miedzy námi/ niż miedzy Pogány. Rozwa- żánie.
K. Jeſt co opłákáć záiſte/ moy miły ſynu/ ieſt: biády więtßey niebędą mieć/ iáko ći niepráwi Chrześćijánie. Męki z do wodē
M. A czemu to? K. Iż żadnemu Narodowi ludzkiemu thák Pan Bog nie vczynił; iáko vczynił Chrześćijáńſkiemu. Pſal: 147.
Jeſli dał nam iedynego Syná ſwego; Rom: 8.
iáko nie wßyſtkie rzeczy ſnim ſą nam dáne! Więcey tedy będźie ten karan y Zawia- ſurowiey; ktore᷑ więcey dobrze czyniono: ieſli będźie dánych dobrodźieyſtw niewdźięcznym. Zawiazánie mak.
á niewdźięczność náßá wtym ieſt: gdy my/ wybáwieni z rąk Szátáńſkich/ Zbáwićielowi náßemu nie ſłużymy w świątobliwośći y w bogoboynośći; Wykład niewdźięczności. Luce 1.
a gdy ná thym świećie nie żyiemy w trzeźwośći/ w czyſthośći/ y w pobożnośći: Ti: 2.
By wiedźieli y rozważáli źli Chrześćijánie/ iák ogromne ieſt to słowko Páńſkie; Nie znam was: záiſte byliby pilnieyßymi powinowáctwá ſwego/ á wdźięcznieyßymi dobrodźieyſtwá Bożego. Rozwa- żánie wthorego Dowodu. 6.
Niemożeć żadnych mąk thák okrutnych ná świećie nikt wymyſlić;

ſlić; iákie ieſt Piekło/ ogień wiecznego ſmrodu y ćiemnośći: á wżdy tho iedno słowko Páná Chryſtuſowe/ Nie znam
Hom:24 in Matt. was; będźie (iáko piſze s. Chryzoſtom) złym Chrześćijánom ćięższe; niżli tyſiąc
Lekarſtwo. Piekielnych mąk. M. A coż mámy czynić/ ábyſmy od Páná Chryſtá tá ſkáwie byli poznáni? K. Zna on tych/
1 Ti:2. ktorzy ſą iego: thák Páweł S. mowi:
Mat:4. Bądźmyż iego ſługámi; nie Szátáń
Mat:6. ſkimi niewolnikámi: iego wolą czyńmy; nie náſzę/ áni Szátáńſką.
Rozwa żanie. Cokolwiek kiedy ſłuchamy/ álbo też podczás czytamy; wſzyſtko do tego/ żebyſmy byli práwymi Chrześćijány/ pilnie wiedzmy: nic niema być ná wietſzym ſtárániu náſzym; iáko zbáwienie náſze. Byś wſzyſtek świáth zyſkał/ á duſzę ſtráćił; nic to nie ieſt pożyteczno: thák ſámá
Mat:16. Prawdá mowi/ Pan náſz Iezus Chryſtus.
Zadza. Pánie Boże racż nam dáć to; ábyſmy miedzy práwymi ſtáneli Chrześćijány. M. Amen. K. Słuchayże iuż/ o coś niedawno pytał;

Co ma vmieć práwy Chrześćijánin.

Abo-

Chrystusowego/ przed dwánastym ro- 8.
kiem nieodchodzili od Jeruzalem. ták
o tym nápisał świety Apollonius/ Do- Euſeb: li:
ktor y Meczennik zacny/ około putto- 5. Ca: 13.
rá stá lat po Wniebowstąpieniu Páń- Niceph:
skim. M. Czemie ták długo tam mie- li: 4, Ca:
szkáli? K. Były tego słuszne przyczy- 25 & 26.
ny. iedna; áby ludu Bożemu wybrá- 1 Przy-
nemu Zydowskiemu naprzod, byłá prze- czyná,
powiedána Ewángelia. Abowiem nie mieszká-
wszyscy byli niewdzięczni dáru Bo- nia Apo-
żego; wiele Zydow vwierzyło; y Apo- stołow
stołowie/ y Paweł S. z pokolenia byli w Zydo-
Zydowskiego: á ktorzy wierzyć niechćie- stwie.
li; od thych, práwie zá niewolą odeszli
Apostołowie. Aby tedy wymowki nie
mieli/ á z tych niewdzięczność dobrym
nieszkodziłá; to nie krotkie Apostołow
w Zydowskiey Ziemi mieszkánie/ raczył
był Pan Chrystus spráwić. Thá też 2 Przy.
druga byłá osobna tego przyczyná; áby
Pánna Márya, mátká Syná Boże-
go/ vczciwie byłá rekámi Apostolski-
mi pochowána. Abowiem ostáło sie to/
po Mece Páńskiey roku iedennastego. Niceph:
ták też o tym świádczy Euodius; ktory li: 2 ca: 3.

3 Przyczyná. byt czáſu Apoſtolſkiego. Ná oſtátek dla pożytku ſwego Kościołá/ ná gromádzie miał Pan Chryſtus Apoſtoły/ aż do roku dwánaſtego. Abowiem ná ten czás/ weſpołek z ſobą mieſzkáiąc w Jeruzálem / á po Zydoſtwie tylko káząc/ ku zgodney Wierze y porządkowi

Vſtáwy Apoſtolſkie. Kośćielnemu wiele dobrego poſtánowili: ktorych rzeczy część ieſt nápiſána; á część bez wſzelkiego piſánia podána. Jáko pilne á długie Modlitwy Apoſtołowie miewáli/ przy Ofierze Chrześcijáńſkiey Ciáłá y Krwie Páná Chryſtuſowey; S. Jákub, ieden z Apoſtołow/ Biſkup Jerozolimſki / we Mſzy

9. ſwey opiſał doſtátecznie. Jeſt też Xiąg ośḿ/ od Klimuntá nápiſánych/ o Vſtáwach Apoſtolſkich : ſą y Kanony niemáłey liczby Apoſtolſkie : tho wſzyſtko od nich ná on czás wyſzło ; áczkolwiek nie wſzyſtko od nich ſámych nápiſano.

Záwiązánie. A przeto y o Kredzie Apoſtolſkim możemy przyſtoynie wierzyć ; że ná on thęż czás / niżli ná wſzyſtek świát poſzli / dwánaśćie głownych cząſtkow Wiáry złożyli. Mátoć nam ná tym kiedy/ á

gdzie

gdzie/ tho ſłożyli: ále iż od Apoſtołow náſze Kredo wyſzło ; ná tym nam ieſt wiele. M. Wyłożże mi iuż/ oyce miły / napierwſzą część Kredá Apoſtolſkiego. K. Każde ſłowko trzebá tu rozbierać: áby wſzyſtko dobrze było ro zumiano. Gdy mowiſz **Wierzę:** nád te rzeczy/ ktore Wierzyſz/ niemaſz mieć nic pewnieyſzego. Nie ieſt podobna rzecz rozumowi ; áby z niſzczego miał być ten Swiát ſtworzon/ Niebo / Ziemiá/ morze / y cokolwiek ieſt ná Niebie/ ná Ziemi/ y w morzu : á wżdy my temu wierzymy mocnie ; iż ná iedno ſłowo Boſkie/ sſtáło ſie wſzyſtko. tákże też/ áby Bog miał ſie wćielić/ y z Pánny národźić/ rozum náſz tego niepodáie: á wżdy ták / á nie inák/ Pan Bog náſze przez Syná ſwego zbáwienie ſprawił. Pothym záſie gdy wyznawaſz ; **Wierzę w Bogá** ; trzy rzeczy potrzebne wierzyſz: naprzod; iże Bog ieſt/ á ieden tylko Bog ieſt : potym ; iż wierzyſz Pánu Bogu/ y wſzyſtkim ſłowom iego : á ná oſtátek ; iż temu Pánu Bogu iedne-

Wierzę.

Przykłády 2.

Gene : 1.
Pſa: 148.
Io: 1.

W Bogá.

Trzi rzeczy wierzymy o Bodze.

gu iednemu / ktorego wßyſtkie ſłowá ſą iſtą prawdą / cześć Boſką maß wyrządzáć / onego maß chwalić / iemu ſámemu ſłużyć y dufáć / w nim nadzieię pokłádáć / od niego wßyſtkiego dobrá czekáć / á zátym ze wßyſtkiego ſercá iego miłowáć. A toć nam roſkázuie czynić pierwße Boże Przykázánie ; o ktorym czáſu y mieyſca ſwego : teraz tylko

Dowody. trzy rzeczy pámiętay ; Wierzyć Boga / Bogu / y w Bogá. Iże Bog ieſt ; y Dy

Ia: 2. Pſal : 13, abli temu wierzyć mußą : głupi tylko

52. może myſlić ; Niemaß Bogá. Páná

Pſa:144. Bogá też wiernego być w káżdym ſłowie / Piſmo nam ſwięte záleca : on ieſt

Io: 14. Prawdą : iemu wiárę mamy dáwáć : A iże też w niego ſámego wierzyć mamy ; tego przy pierwßym (iákom obiecał) Przykázániu Bożym dowiodę. Rozumießże co powiádam? M. Nie

10. rozumiem ; ále wierzę : y będę pámiętał. K. Wierz mocnie ; nic nie wątp.

OYCA. Wierząc w Bogá przydáieß ; Oycá : á tym iuż słowkiem dzielimy Chrześciánina / od Zydá / Turká / y Tátárzyná. Abowiem v Chrześciian tylko ieſt Bog

ieden :

ieden: á ten Bog ieden, ieſt Ociec / Syn/ y Duch świety: ieden Bog Iſtno ſcia; á trzy iednego Boſtwá Oſoby. *Jeden Bog w Iſtno- ſci; á trzy Oſoby.*

M. Jakoż to? K. Ná Kredo pá- mietay: wierzyć maſz; á nie rozumem dochodźić. Iż Bog ieſt ieden; Piſmá *1 Do- wod.* ieſt o tym doſyć: á iże ten ieden Bog, ieſt Ociec/ ieſt y Syn/ ieſt y Duch świe *Deut: 6. &c.* ty; tego nas Páná Chryſtuſow y náſz Chrzeſt/ zwykłe też żegnánie Krzyżem *Mat: 3. Mar: 16.* świetym Chrześćijáńſkie / iáſnie náu- czaią. Ktemu/ Ociec záwdy był zna- *2 Dow.* czny od ſtworzenia świátá: Syn Boży, *Lidz: 13.* przez ſwoie wćielenie ieſt obiáśniony: á Duch świety/ przez zeſtánie ná Apoſto- *Act: 2.* ły / y vſtáwiczne Kośćiołá rządzenie / *Io: 14.* inym od Oycá y Syná ieſt okazány.

A gdyż ieden ieſt Maieſtat Boży/ Bo *Záwiá- zánie.* gá Oycá/ Syná/ y Duchá świetego; ie- dná Wola/ iedná Moc / iedná ſprá- wa: zátym to iuż idzie; (gdyż w Pánie Bodze niemáſz przypadłych rzeczy) że iedna ieſt Boſka Iſtność/ w trzech O- ſobách. Ktorego Páná Bogá, iedney Iſtnośći/ á trzy Boſtwá Perſony/ Ko śćioł z Doktory świetymi zowie Troycá *Troycá* świetą;

ſwiętą; albo Páná Bogá wTroycy ie-
dynego. N wierzyßże temu? M. Boże
vchoway/ áby ináczey miáło być. pá-
miętam ná ono; że Prawy Chrześci-
anin z Kośćiołem ma trzymáć. A ieſt-
że iáka rożność Bogá Oycá/ Bogá Sy
ná/ y Bogá Duchá świętego; nie trzech
Bogow/ ále Bogá iednego? K. Są
Właſno ſći trzech Oſob ie dnego Boſtwá — właſności tych trzech Perſon Boſtwá
iednego; ktore rozdział ich od ſiebie
czynią: Oćiec ieſt Oycem; Syn Sy-
nem; Duch S. Duchem świętym. M.
Wykład — Jáko to? K. Oćiec áni od Syná nie
ieſt/ áni od Duchá świętego. Syn ieſt
z Oycá národzony/ bez czáſu y począt-
ku wßelkie⁰: tymże też obyczáiem Duch
świety, y od Oycá / y od Syná iego/
Záwiązánie. II. — wiecznie pochodźi. Tać ieſt właſność
Oſob Troyce świętey: Oćiec od nikogo
nie ieſt; Syn ieſt od Oycá; od obudwu
1 Sow. 10:14,15, 16. &c. — Duch świety. y przeto w Piśmie świę-
tym/ Oćiec nigdźie nie ieſt wyſłánym:
Syn ieſt poſłány/ od ſámego tylko Oy-
cá; á Duch świety / czáſem od Oycá/
Cōtra ſermo: Aria: ka:3, et 4 — czáſem od Syná. M. Czemu? K A.
Dáie tego Auguſtyn świety przyczynę/

z naßey

z nászey Wiáry Powszechney wzięta /
te : iż Syn iest od Oycá / Duch święty
od obudwu; á Ociec od żadnego. Ták- 2 Dow.
żeć też y słowá / y sprawy swe / sámemu Io: ibidē.
Oycu przypisuie Pan Chrystus, Syn
Boży; á słowá y sprawy Duchá święte-
go / cześć Oycu / cześć sobie. Że Syn 3 Dow
iest od Oycá národzony; y Dawid wy- Psal:2.
spomina / y sam Bog Ociec wyświad-
czá. M. A gdzie? K. Przy Krzcie / Mat:3,17
y ná Gorze Tabor. M. Pámiętam.
A coż mam rozumieć to Národzenie
Syná Bożego z Oycá? K. Dwoiakie Náro-
iest Národzenie Syná Bożego, Pá- dzenie
ná Chrystusá; iedno Wieczne / drugie Syná
Czesne: oboiego niethylko wypowie- Bożego Esa: 53.
dzieć / ale áni poiąć niemożemy. wszak-
że mamy to wiedzieć po prostu: iż Ná-
rodzenie Syná Bożego Wieczne, to
iest; że on Bostwo swe y Boską Istność
ma od sámego Oycá / sobie rownego /
y z sobą wiecznego. Ten tedy Syn Bo-
ży / ták dziwnie z Bogá Oycá bez po-
czątku národzony / pod czásem przyiął
nasze człowieczeństwo: iáko to niżey w
Kredzie wyznawamy: M. A pocho-

dzenie Duchá świętego od Oycá y Sy-
Pochodzenie Duchá S. ná, co iest? K. Niewiem. M. Wżdy
mię naucz / iáko możeß. KA. Iáko
Syn Boską swą Istność od Oycá ma:
ták też Duch S. swą Boską Istność /
y swoie Bostwo / ma od Oycá y od Sy
ná. to sprostá rozumiey, Wieczne Po
chodzenie Duchá świętego; iáko też
Wieczne Národzenie Syná Bożego.
Roznosć Národzenia y Pocho. M. Jestże iáka roznosć / miedzy Po-
chodzenim Duchá świętego / y Rodze-
nim Syná Bożego? K. Co támżá ro
Tra: 99. in Io. znosć iest w tym; (tak mowi S. Au-
gustyn) y długoby ßukáć / y śmiátość
wielka o tym gádáć. Abowiem bárzo
trudna rzecz iest / námniey to rozumem
iákoßkolwiek poiąć: á choćiayżeby ro-
zum nieco poiął; ięzykowi bárzo iest
trudno wyłożyć: by też był kto nawięt
ßym Doktorē / y nadowćipnieyßym vcz
niem. M. Wierzę tedy wierzę; choćiay
4 Dow. Io: 15. 12. nierozumiem. K. Zeby od Oycá po-
chodził Duch święty; sam Pan Chry-
stus o tym mowi v Jana S. w Ewán-
1 Dow. geliey: á żeby pochodził rownie od Sy
ná / iáko od Oycá; ná to dwá są iásne
dowody

dowody z Nowego Testámentu. Abo wiem Duch S. iest Duchem / y Oycowym / y Páná Chrystusowym: dla tego też / dáiąc Duchá s. swym Apostołom / widomie tchnął ná nie Pan Chrystus. Druga / ieśli Syn Boży ma wszystko / co Ociec; y ieśli on iest wtorą Osobą w Troycy naświętszey: tedyć Duch s. rownie od Oycá y od Syná pochodzi. ináczey; y niebyłyby wszystkie rzeczy Oycowskie Synowskiemi; y Duch święty takby wtorą był Persóną / iáko y Syn. | Rom: 8. Galat: 4. Vtwierdzenie. Io: 20. 2 Dow. Io: 17. &c.

M. Czemże w thym ludzie Greckiey Wiáry błądzą? czemu Duchá S. od Oycá tylko pochodzącego wierzą? K. Stárzy Grekowie z Powszechnym Kościołem trzymáią: nowi / ktorzy po stárych nástáli / też rownie zbłądzili około Pochodzenia Duchá świętego; iáko ći nowi Ewángelikowie / náuką stárą gárdząc / błędzą około Vspráwiedliwienia człowieczego. Rzekł Pan Chrystus; Duch święty od Oycá pochodzi: ále nie rzekł; Od sámego Oycá pochodzi. tákże też S. Paweł napisał; Wiárą vspráwiedliwia: ále nie nápisał; | Spáićie błędu Greckiego. Dowod z Podobieństwá. Io: 15. Ro: 3, 4. &c.

Sámá Wiárá vſpráwiedliwia. M. Mnie proſtakowi tak ſie widzi; że ten wykład ieſt bárzo głupi. Byłem wczorá v ſąſiádá mego / ná wieczerzy; ále nie ſam: gdybym komu powiádał; wieczerzáłē wczorá v ſąſiádá; iżáliby mogł rozumieć; iákobym ia ſam tylko tam był? K. Tákći mędrkowie nowi / ktorzy gardzą ſtárymi / pogłupieli. Daymy im pokoy; ſwego teraz pilnuymy. M. Iuż będę wiedział / iák to rozumieć; Wierzę w Bogá Oycá: pierwſzą iedne go Boſtwá Troicy świętey Oſobę, mam Bogá Oycá rozumieć. K. Oſtáteczne pierwſze° ártykułu słowá, ſą te: Wſzechmogącego Stworzyćielá Niebá y Ziemie. MIE.

Ale my nie ták słowá te rozłączamy: pierwey mowimy / Oycá wſzechmogącego; potym / Stworzyćielá Niebá y Ziemie. K. Dobry rozdział czynićie. Abowiem y niżey w Kredzie / Oycá Wſzechmogącego zowiemy; y w Kośćiele częſto ták śpiewáią. wſzákże y ku Stworzyćielowi to słowko / Wſzech mogącego /

Ptwierdzenie Dowodu.

Záwiązánie.

Zámknienie.

Rozłączánie słow.

Dowod 13.

Wykład tych słow.

mogącego/może być przyłączone. Gdy ¶ Oycá
tedy Bogá Oycá Wszechmogące° wy= Wszech.
znawamy być Stworzyciela Nieba y Stwor.
Ziemie; wierzymy sercem / á vsty wy=
znawamy; iż Bog Ociec swą wszech=
mocnością stworzył wszystek świat / y
cokolwiek iest ná świecie/ w niebie/ y
ná ziemi; ále stworzył słowem swoim/
y Duchem vst swoich; iáko Dawid mo Psalm:32.
wi. A tuć nam daie znáć Prorok; że y Wykład
Syn Boży/ (ktorego Słowem Pismo Dowo=
zowie) y Duch swięty/ iest wszechmoc= du.
nym Stworzycielem. Abowiem sprá= Vtwier=
wy Troyce swiętey (iákom niedawno dzenie.
powiedział) są nie rozdzielne. M. Cze= Licz: 10
mu Syná Bożego zowiemy Słowem? Słowo
K. Iż przezeń wszystkie rzeczy/ iákoby Ociec,
zá wyrzeczenim słowá iednego / Bog Wszech=
Ociec wszystko stworzył; y wolą swoie mocny y
przezeń osobliwie/ z wielkimi á głębo= Stwor.
kimi taiemnicámi/nam obiáwił. A iże
też Oycá tylko zowiemy Wszechmoc=
nym/y Stworzycielem: wszystko to dla
tego/comći niedawno powiedział; áby Licz: 10
nam Osoby Troyce swiętey były oznáy
mione. Pierwsza bowiē Persona byłá

 náznácze

naznácznieyßa/ przed wcieleniem Syná
Bożego: zá czym słußnie Oycu przypi-
suiemy Stworzenie wßystkiego świá-
Syn Bo-ży Od-kupiciel tá. Syn Boży wziął ná sie Człowie-
czeństwo/ y w nim nas odkupił: dla tey
przyczyny/ zowiemy go Odkupicielem:
ácżkolwiek zbáwienie y odkupienie ná-
ße, iest też spráwą Troyce świętey. Ná
Duch s. Poświe-ciciel. ostatek iż Duch święty zesłan iest wido-
mie ná Apostoły; áby ich poświęcił/ y
znimi ná wieki mießkáł: przeto iemu
osobliwie dáiemy Poświącánie Ko-
ściołá Chrześcijáńskiego; y Swiętym
go w Kredzie miánuiemy: ácżkolwiek
też y Ociec/ y Syn/ spráwą iedną nie-
rozdzielną świętymi nas czyni. MIE.
Niewiem coby tu więcey pytáć: wie-
my to dobrze; iż v Páná Bogá Wße-
Zámk-nienie. Lu: 1. 14. chmogącego/ żadna rzecz y żadne sło-
wo nie iest niepodobne: y przeto też pe-
wnie wierzymy; że Pan Bog, z nićze-
go wßytkie rzeczy stworzył. K. A ży-
Stwo-rzyciel iest Rzą-dzca y O-pátrzy-cielem. wność ktoć dáie? kto cię kármi/ y przy-
odziewa? M. Pan Bog. K. Czemuż
tego w Kredzie niewyznawaß? M.
Ktoć iest Stworzycielem; ten też iest
Opátrzy-

Opátrzycielem: kto świát ſtworzył; ten 1 Do-
też świátem rządzi / wßyſtko opátru- wod.
ie / y wßyſtkie potrzeby dáie / ták rozu-
mnym iáko nierozumnym rzeczom. K.
Dobrze mowiß. Wierz temu mocnie / 2 Dow.
co Dawid piße: iż gdyby Pan Bog o- Pſal: 103.
pátrzność ſwą od nas odiął; wßytko-
by wniwecz poßło. Pan Bog karmi 3 Dow.
ptaßki: Pan Bog przyodziewa ziołká: Mat: 6.
czemżeby nie P. Bog miał opátrzywáć
człowieká / nazacnieyße po Anyołách Pſal: 8.
ſwe ſtworzenie : Przeto ma tu wie- 1 Náu-
rzyć człowiek Chrześćiyáńſki; iż od Pá- ká; Pan
ná Bogá wßyſtkie dobrá mamy / ku Bog we-
ciáłu y ku dußy należące. Niepodo- ßyſtkie
bnáć rzecz ieſt rozumowi; áby słowem dobrá
iednym miał Bog wßytkie rzeczy ſtwo dáie.
rzyć; áby miał y dźiś káżdey rzeczy dá- Przeći-
wáć bytność; á o káżdey rzeczy / od ſie- wnoſć.
bie ſtworzoney / miał mieć pieczą: ále
gdyż ieſt Bogiem / á Bogiem wßech-
mocnym; ná Wßechmocność iego pá-
trząc / mocnie á pewnie temu wßyſtkie
mu wiárę dáć mamy: iż ták łatwie ieſt Augu: in
Pánu Bogu, wßyſtkimi ſie opiekáć / lib: Con-
iáko iednym; ták iednym, iáko wßytki- feßion.
mi.

mi. M. Widze záiste niemáły pożytek
ij Náu- tey pierwszey części: iedná Wszechmoc
ká; W tá- ność Boska / ábych niegmyrał w táie-
iemni- mnicach Chrześciáńskich / wiele do-
cách nie brego mie vczy. K. O gdyby też pá-
gmerz. mietáli Pánowie Bogacze ná to; iż w-
iij Náu- szystkie skárby / wszystkie swe imioná /
ká; Nie od Páná Bogá máią: nigdyby ich w
skarb. skrzyniách ták mocno niezámykáli; áby
1 Sow. niemiáły być vbogim á potrzebnym /
15. ná wszelki czás otworzone. Száfárzmi
2 Sow. nas ma Pan Bog: on nam dáie: nászá
Luc: 16. rzecz iest / dobrze száfowáć skárby Bo-
żymi. Pámietáiąc też ná Opátrzenie
iiij Náu- Boskie / niebáwilibyśmy sie zbytecz-
ká; Nie nym pieczołowánim: ále szukáiąc na-
bać zby- przod Krolestwá Bożego / w święto-
tnie prá- bliwości żyiąc / á powinowáctwá pil-
cowitum nuiąc / wiecey byśmy ná Páná Bogá
Matt: 6. zdawáli; niżli robothámi y prácami
Psal: 38. świátá tego / krotkimi doiutrkámi be-
Gene: 3. dąc / zbytnie sie wikłáli. Robić trze-
Przeci- bá; nietrzebá prożnowáć: ále robić mą
wność. my z Pánem Bogiem. M. Coż to iest,
robić z Pánem Bogiem? K. Abyś o
Wykład Páná Bogá náprzod prácą miał / y o
rzeczách

rzeczách twych zbáwiennych; á o Bo-
żym opátrzeniu / gdy co roboty dla słu-
żby Bożey opuśćiß / żebyś nic nie wąt-
pił: cokolwiek też da Pan Bog / zá po
bożną twoią pracą; ábyś potrzebu- v Náu-
iącym vdzielał. M. A więc miły Oy- kę, O
cze / niegodźi śię ktorą grzywienkę cho- chowá-
wáć; dla potrzeby? K. Możeć śię go- niu pie-
dźić: ále tu wielkie śidłá bywáią. Gdy niedzy.
niekaże Pan Chrystus mieć stárania / Przećiwności
o dniu iutrzeyßym; niezákázuiąc ktorey wykład.
grzywienki chowáć: zwłaszcza iż też sam Mat: 6.
miał ßafárzá / w mießkach pieniądze 10: 12, 13.
dla potrzeby noßącego: ále gdy potrze-
buie twoy bliźni / á ty sam niepotrzebu- Pienie-
ieß; tám grzywienki niepotrzebá cho- dzy nie-
wáć. Miał Pan Chrystus mießki; ále choway.
często prozne: miał Abrahám dosyć 1 Sow.
imienia / dosyć dobytká; á wżdy często / Gene: 12,
przed głodem / muśiał y tám y sám wę- 13, 20. etc
drowáć. Ci gospodárze dźiśieyßy, tylko
baczą ná tho; że thez Swięci mieli:
ále iáko pielgrzymy y vbogie w dom Gen: 19:
bráli / potrzebnym wßystkim vdzielali /
ßafowáli / á sámi często potrzebowáli;
ná to bácżyć niechcą. Trzebá tedy bac Záwla-
zánie.

śie tu

ſie tu ʒidłá wielkiego; gdy ktorą gryʒ
wienkę / dla potrzeby chowáć chcemy.
ij Dow. Záiſte Piſmo nam tego / abyſmy cho
Matt: 6. wáli/ nieroſkázuie; y owßem/ żebyſmy
niechowali/ ná ziemi nam ſkárbić zaká
zuie: á Prorok też wychwala y zaleca
Pſal: 111. onego ſpráwiedliwość; ktory roſpro
2 Cor: 9. ßywßy rozdał vbogim. Przećiwne tó
Wykład ſą rzeczy; Roſproßyć/ y Zbieráć; Nie
Záwia= ſkárbić/ y Chowáć: przeto (zá tym Pi
zánie. ſmá S. nápominániem) nietrzeba tego/
co Pan Bog rozdáwáć każe/ w ſkrzyni
chowáć. M. Ciężkie to ná nas brze
16. mię; zwłaſzczá ktorzy dziatki mamy; y
w rozmáitych potrzebách bywamy.
iij Dow K. Gdyś ieſt Szafarzem v Paná/ ál
bo v Krolá iákiego: izali nie według
woli Páńſkiey/ ſkarbem ßafuieß? ina
czey; muſiałbyś wßyſtko wroćić y zá
płáćić / cobyś nád wolą Paná twego
ßafował: á ieſlibyś niemiał czym; pe
Záwia= wnie będzieß w kłodzie. Jeſli to tak i
zánie. dzie v ludzi: czem też nie v Bogá? czem
niemaß tám dáwáć; gdzie Pan Bog
2 Przy= dáwáć każe? Wßyſtko to naße złe ßa
czyny złe fárſtwo, ze dwu przyczyn pochodzi: iż
go ßáfár
ſtwá.
báczyć

ktory ma wiele dziatek; a ktory máło/ albo też nic. Kto ma prowenty na każdy rok pewne; ten/ iesliby skarbił/ przeciw woli Pana Bogá swego czyni: y dla tey iedney rzeczy/ iż nie szafuie tak/ iáko Pan Bog kazał/ zbawion być niemoże. Winna iest rzecz/ tak szafowáć; iáko Pan Bog opisał: kto sie ináczey domyśla; niech sie boi. Kto pewnych dochodow niema; ale rzemiesłem vczciwym/ albo Kupiectwem pobożnym/ nabywa sobie żywności: ten iesliby też żadnych dziatek niemiał; skarbow chowáć niema. Kto dziatek ma więcey; może/ dla przygody/ chowáć więcey: a kto mniey; ten też mniey. wszakże gdyby iego bliźni potrzebował/ a on ná sobie niemiał nagłey potrzeby ma ratowáć potrzebuiącego/ y dáć vbogiemu. M Ale gdy zaś nań przyidzie potrzeba nagła/ ktorey sie nienadziewał; skądże będzie wziąć? KA. Pan Bog opatrzy/ synu miły. Abowiem tak napisano w iednym Psalmie: Błogosławiony iest ten/ ktory wyrozumiewa vbogiemu y potrzebnemu; w

Dochody roczne.

Dowod

Rzemiesło/ albo Kupiectwo 18.

Dziatki.

1 Przećiwność.

Odpowiedź/ że z Dowody. Psal: 40.

dzień zły (to iest/ czasu ktoreykolwiek
przygody) wybáwi go Pan BOG.
á na drugim mieyscu/ thenże Prorok
Psal: 36. Dawid mowi: Niewidziałem ia Sprá
wiedliwego opuszczonego/ áni potom-
stwa iego, chleba szukaiącego; to iest/
Ná dru- głodem giniącego. M. Trudne to ná
gą Prze- nas á ciężkie są rzeczy. K. Niema
ciwność Odpo- być trudno szafarzowi/ tak szafowáć;
wieć 1. iáko Pan roskazał. trudno też iest/ nie-
Odpo: 2 wierzącym Opatrzności Boskiey: ale
ktory pámięta na to; że kto dał ciáło y
Matt: 6. Duszę/ ten też da żywność y odzienie;
á ktho karmi ptaszki/ y przyodziewa
Kwiatki/ ten też opátrzy potrzeby czło
wiecze: kto tedy na to pámięta/ á temu
wierzy mocnie; temu nic nie będzie tru-
Odp: 3. dno. Y ten na to vtyskuie; kto Niebá
Philip: 3. przed sobą niema: ále tym/ ktorzy my-
ślą o Niebie/ miło iest ziemskich skár-
Odp: 4. bow niechowáć. Ratuiesz ty bliźnie-
go; záłożysz vbogiego; nakarmisz łaczą-
cego; sobie albo nic/ albo niewiele/
19. zostawisz: y mniemasz aby cię Pan Bog
miał opuścić? dać zá twą Jałmużnę/
Mat: 25. błogosławieństwo wieczne Krolestwá

niebie-

niebieſkiego: dáć (iák mowią świeći Doktorowie) Niebo zá ziemię: á niemiałby dáć pożywienia ná tym świećie doczeſnego? Przeſtáy iedno ná potrawách/ ná vbierze/ ná potrzebách/ ſtanu twoiemu przyſtoynych: á chćiey też wßyſtko ſkromnie znośić; co ná ćię Pan Bog dopußcza/ czym ćię probuie/ y dla czego wiecznąć koronę gotuie: choćiay dwánaśćie ſynow będzieß miał z Jakobem Pátryarchą; choćiay będzieß vchodził przed głodem; pánem, Jákobowi podobnem, niedawno będąc: Pan Bog/ (wierzmi) ktory żywił Jákobá onego z ſyny iego/ y ćiebie z dziatkámi twymi wßyſtkimi ták pożywi; iákoby z twoim / y dziatek twoich / dußnym zbáwieniem było. M. Awo, Pánu Bogu trzebá záwżdy dufáć: á Miłośierdzia/ przećiw bliźnim nąßym potrzebuiącym/ nigdy nietrzebá zápámiętywáć; máło ná przyßłe przygodne rzeczy wzglądu máiąc/ ále ie Pánu Bogu Opátrzyćielowi poruczáiąc. Niedługo też weſelą śię z tego potom liſt Doktowie; co nád wolą Bożą/ ſkąpie ná wod. bywamy.

Aug: in Pſalm. Lekárſtwo.

Gene:35. 46. &c. Pſal: 104

Záwiązánie.

Vtwier. bywamy. Przypátrzſie iedno ludźiom/
y domom bogatym: poßlo; niemaß nic.
v Dow. Ná oſtatek miloby tobie bylo; gdyby
ćie kto w twey potrzebie rátowal? M.
Milo to nam wßyſtkim. K. Czemże
Matt: 7. niechowaß Zakonu przyrodzonego?
czeni tego niechceß drugiemu czynić; co
Zadza. byś ſobie życzył? Pánie Boże/ racz nam
dáć ten vmyſł: ábyſmy iemu/ y Opátrz
nośći iego/ mocnie vfáli; á ná to náße
ßáfárſtwo/ od Páná nád Pány nam
zwierzone/ ábyſmy káżdy czás pámiętá
vj Do= li. M: Amen. Byłżeby kto/ dla tego
wod/ ku ſamego/ potępion; że nád wolą Bożą/
niecho= pieniądze chowa? K. Jeſli ſłowu
wániu Bożemu wierzymy; iáko wierzyć ma=
pienie= my: nie nad to nie ieſt pewnieyßego.
dzy.
Matt: 7. Abowiem káżde drzewo/ ktore nie czy=
ni owocu dobrego/ wyćięte, będźie w
20. ogień wrzucone: Sługę też niepoży=
Mat: 25. tecznego/ odiąwßy mu wßyſtkie dobrá
dáne/ káże Pan wrzućić w głębokie
Rozwa= ciemnośći Piekielne. Nie dla tegoć nas
żánie. Pan ſtworzył? ábyſmy byli drzewem
nieplodnym; ále ábyſmy dawáli owoce
Ps: 1, 51. czáſu ſwego/ y Oliwą byli pożyteczną.

Pámię=

Pámietayże ná ono Páńskie podobień- Lu: 16.
stwo/ o Szafárzu/dobrá Páná swego
rospraßaiącym; á sobie zá czásu / má-
drze rádzącemu. M. Wieleß thych
iest dobr; ktorych iesteśmy ßafarzmi? vj Náu-
K. Dobrá są troiakie; Doczesne/ Cie- ká; Wßy-
lesne/ y Duchowne: wßystkimi tak/ ia- stkim do
ko Pan Bog chce / mamy ßafowáć. á brem do
ieśli sługámi niepożytecznymi będzie- brze ßá-
my: pewnie w ćiemnośćiach (ktorych fuy.
nas Pánie Boże vchoway) wiecznie 1 Dow.
gorzeć muśimy. M. Strach y wspo- Mat: 22.
mináć. K. Przeto lepiey zá czásu v- 25.
chodźić. Theraz żáluy / żeś źle ßafo- Lekár-
wał; gdy żal iest pożyteczny: po śmierći stwo.
żałowáć złego ßafárstwá / nagtup- Ezech: 18
ßych iest ludźi: á żáłuiąc teraz / gdy 33.
czás iest / dobrze ßafowáć poczni. Sap: 5.
Stworzył ćie Pan Bog/ z Dußą y z Wylicza-
Ciałem: tenże twoy Stworzyćiel opa- nie do-
trza twą Duße y Ciáło; rozum y bácz- brá 3.
ność dáwa; mocy y vrody vżycza: nád
to przydatći z táski swey / Dobrá Cze-
snego dosyć: dla czegoż wżdy dał nam
rozumną Duße? dla czego zdrowe Ciá-
ło? dla czego wiele Maiętnośći? Ia-

ko tedy z Maiętnosci danych (com ßy-
2 Cor: 5. roce wywiodł) daß liczbę srogą Panu
twemu: ták też y z ßafunku darow Du-
Dobrá ßnych / dobr tákże Cielesnych / musiß
Cielesn: sie ná Sądzie Bożym poćić. Jeslić dał
ßáfunek Pan Bog vrodę / moc / Zdrowie: nieo-
bracayże thych darow Bożych / Ciału
twemu danych / ná prożność y marnosc
swiátá tego / y ná rośkoßy iego ; ale o-
1 Reg: 2. broć (iáko Sámuel Prorok) ku służe-
&c. niu Pánu Bogu twemu / y ku pożytku
Ducho- pospolitemu. Tákże też rozum twoy /
wnego. dowćip / bácznośc y mądrość wßelką /
Pro: 13, ktorymi Pan Bog duße twą ośläch-
23, 29. etc ćił / niezániedbaway: w naukach pocz-
ćiwych / pod wirgą / záwżdy sie ćwicz;
á czásu dármo nietyray. co gdy będzieß
21. czynił; pámiętayże ná to: abyś te náu-
ki / kthoreć Pan Bog dać raczy / nie
1 Cor: 10. gdzie indzie obracał ; iedno ku chwale
Ephe: 5. Bożey / ku obronie y budowániu Ko-
2 Reg: 5. ściołá iego / y ná vsługowánie rzeczom
&c. pospolitym: Nie dla czegoć innego /
2 Dow. wrzucon iest sługá niepożyteczny w ćie
mnośći wieczne: iedno iż funt sobie dá-
Mat: 25. ny / ácz w cáłe záchowany / w ziemię
zákopał;

zákopał; á Talar / ktorym miał kup- Lu: 19.
czyć / w facelit záwinął: á coż o tych Rozwá-
rozumieć mamy; ktorzy y tego / co wzię- żánie.
li / Pánu niewracáią? MIE. Záiste
strách ná mię wielki bije; gdy mi to po
wiádasz. Abowiem to dziś v nas / iá-
koby nic: tylko tego trochę pátrzamy;
iesliśmy źle nie vczynili: ale ábyśmy z
dárow Bożych liczbę dáć mieli / ná to
niewiele nas pogląda. K: Jest się
czego lękáć / moy miły synu: Pan Bog
igráć nie vmie: co groźi y obiecuie / pe- Lu: 21.
wnie ziści. Niedármoć Páweł S. v- Phil: 2.
pomina; ábyśmy w bojáźni drżąc spra-
wowáli nasze zbáwienie: ná Sąd Bo-
ży spráwiedliwy kto pámięta; ma się
czego lękáć. Száfarz on albo Wło-
darz / nic dzi ztego nie czynił; dobrá tylko Lu: 16.
Páná swego rosprászał: ktory gdyby
wczás był sobie nieporádźił: wierę /
źle iuż o nim było. M. A iáko porá-
dźił sobie? K. Vdał się do pokuty:
ta wczas vbłágał Páná Bogá: dáry Wykład
Bożymi / przykłádem Zácheuszowym / Lu: 13.
lepiey szafowáć począł: á grzechy swe Lu: 19.
Jałmużnámy odkupuiąc / z máiętno-

 ści Pá- Dan: 4

ści Pana swego czynił sobie przyiacio-
Zam- ty. Abym tedy ßafunek ten wßystkie-
knienie go dobra Bożego krotko zawiązał;
ßáfunku Marya Magdaleną / naprzod barzo
dobr,pię źle / a potym dobrze, dobrem danym
knym ßafuiąca / dam ná przykład: Byłá tam
przykłá- vroda osobliwa: był dostatek na wßy-
dem. stkim: byłá bácznośc y rozum dobry:
Io: 11. czym wßystkim iako przed tym ßafowá
łá / tám obaczamy; gdzie nam przedzi-
wną iey odmiánę opisał S. Ewange-
Lu: 7. listá. Abowiem włosy swoimi / ktore
przed tym mágłowałá / nogi Páńskie
vcierałá; y vsty swoimi pokornie a na-
bożnie całowałá; wßystkie też iuż látá
Lu: 10. swoie / ná bárzo pilne Słowá Bożego
Mat: 27. słuchánie / y Pánu Chrystusowi na v-
Rozwa- sługowánie / wßystká obrocilá. Roz-
żánie.ważże v siebie; iáki tám żal był / zá złe
vrody pánieńskiey ßafowánie; gdzie
Lu: 8. łzámi nogi vmywano! Z maietności
Io: 12, 20. tákże swoiey służyłá samemu Pánu:
drogie máści / ku mázániu nog y ciáłá
iego / kupowáłá: á rozumem wßytkim /
w gorącey Miłości Bożey / y w pilnym
słuchániu kazánia iego / wßystká prá-
wie vli-

wie vlipnęła. Osobny zaiste iest then przykład k naszey rzeczy; iakobysmy sza-fowáć mieli Dobrem Doczesnym/ Cie-lesnym/ y Duchownym; abysmy na on czás/ gdy przed prawdziwym y spráwie-dliwym Sędzią stániemy/ z liczby na-szey dobrze wyszli. Daynam Pánie Bo-że/ być na nie gotowym. M. Amen. Rom:14. 1 Cor:4. Zadza.
Drugi członek Wiáry Chrześćijáń-skiey ten iest;

Y w Jezu Chrystá/ Syná iego iedynego Páná nászego.

Ktorym coby wiedzieć potrze- 22.
bá mnie prostakowi; ty/ Ka-płanie miły/ lepiey wiesz. K. O Synie Bożym/ ktory iest druga O-soba Troyce swietey/ a iako sie rodzi z Bogá Oycá/ iużemći powiedział; imio- Licz:11
ná tylko to dwoie/ IESVS CHRI-STVS/ ná tym mieyscu potrzeba IESVS.
wyłożyć. Iż Syn Boży dla tego stał sie człowiekiem; áby nas zbáwił od Mat: 1.

Lu: 1. grzechow naszych: przeto Anyol imieniem Bożym roskazał / dać mu imię IESVS. ktore słowo Zydowskie, znaczy Zbawiciela. Vrząd tedy iego / dla ktorego na świat zstąpił / imię to pierwsze IESVS nam opisuie: drugi też iego przemianek, zacność a godność
CHRISTVS. wielką nam opowiada. A bowiem to słowko Greckie CHRISTVS / a po Zydowsku MESSIAS / wykłada się po naszemu Pomazaniec: a Po-
Leuit: 8. mazańce / w starym Zakonie / są Kapłani y Krolowie. Pan tedy Jezus /
1 Reg: 9, 16 &c. Syn Boży / y Zbawiciel nasz / Duchem
Psal: 44. świętym w Człowieczeństwie pomazany /
Esa: 61. iest y Krolem y Kapłanem. Kro-
Krol. lem iest wszystkich weń wierzących /
Luce 1. końca niemaiąc swego Krolestwa:
Dan: 7. ktory też dla nas / naszym Kapłanem
Kapłan będąc / ofiarował Panu Bogu siebie
Esa: 53. samego. Kapłan każdy dla tego bywa
Psal, 109. stanowiony; (tak S. Paweł pisze) aby
Sowon
Heb: 5, 8. ofiarował Dary y Ofiary / za ludzkie grzechy: Pan Chrystus że iest Kapłanem / od Boga Oyca stanowionym:
1 Pe: 2, 3. przeto miał też Dar y Ofiarę pewną;

ktorą

ktorą sam za nasze grzechy ofiárowáł: á iże Dáry y Ofiary stárego Zakonu, iego samego znaczyły: przeto też innego Dáru y Ofiáry / ktoreby iego samego włásne były / nad Ciáło y Krew iego prawdziwą / my Chrześćijánie mieć niemożemy. Dwoię rzecz Kaptáńską wspominat Páweł S; Dar y Ofiarę: czyni też thám zmiankę dwoiego Káptáństwá / Aaronowego / y Melchisedekowego: Aaron Kaptan ofiárował Ofiáry Krwáwe bydlęce; á Melchisedek Dáry niekrwáwe / Chleb y Wino. Pán Chrystus tedy / nászym Káptanē będąc / ofiárował Ofiarę ná Krzyżu świętym, krwáwie; á Dar, niekrwáwie / przy Wieczerzy ostáteczney. Vmarszy raz ná Krzyżu / więcey iuż nie vmiera; ale co ná Wieczerzy swey vczynił / to ná pámiątkę swoię kazał czynić. y dlatego Prorok o nim mowi: Tyś iest Káptanem ná wieki / według porządku Melchisedekowego. A przeto gdy słyszysz o Káptáństwie Páná Chrystusowym; dwoie stáre Káptáństwo pomni / Aaroná y Melchisedeká:

Wykład 23.

Heb:5,7. Leu:9.etc Gene: 4.

Zówiazánie.

Ro:6. Lu: 22.

Psal:109.

¶ Zámknienie.

oboie iż przeznaczyło Pána Chryſtuſá; oboiemu też on doſyć vczynił / y Figury wypełnił. á te Godność iego Kápłáńſką / tákże też y Krolewſką / znáczy nam drugie to imię iego / CHRISTVS.

PAN náß. M. Pánem naßym ieſt y Bog Oćiec / y Duch ſwięty? K. Ieſt. M. Czemże Iezuſá tylko Chryſtuſá, Syná Bożego / Pánem naßym tu zowiemy? K.

Przyczyná. 1 Pe: 1. Iż on nie czym innym / nie ſrebrem ani złotem / ale Krwią ſwoią nadroższą / z niewoli nas Szátáńſkiey wykupił: przeto też / nietylko ſtrony Boſtwá / (ták iáko Bog Oćiec / y Duch ſwięty) ieſt wiecznie Pánem naßym; ale y ſtrony ſwego / kthore zá nas vćierpiáło / Człowieczeńſtwá. Piſmá o Páńſtwie

Dowod Ro:1.etc. iego doſyć ieſt wßędzie: ná początku Liſtow Apoſtolſkich / wnet Apoſtoł ieſt Sługą; á IESVS CHRI-

24. STVS Pánem. M. Coż zá pożytek będę miał / z tych iego ſwiętych Imion?

Náuká; Imion páńſkich rozwáżánie. K. Wierz mi / ſynu miły: iż kto poćieſne ſłowká te rozważy; aby práwym był Chrześćijáninem / myśl ſwoię łátwie do tego ſkłoni. Od Páná Chryſtuſá nas

Dowod

zową-

zowa Chrześcijany: imioná też Chrystusowe; co znaczą/ do czego nas wiodą/ co w nas zbudzáć máią; pilniuchno mamy rozważáć. Wielkieć to słowo iest/ **Syn Boży**: wielka to á niewymowna dobroć Boża; Syná swego/ dla nas/ na śmierć sromotną wydáć: niedarmo/ gdy w Kościele śpiewamy; **Syn Boży ostał się Człowiekiem**; wszyscy na koláná padamy. Pátrzcie pátrzcie/ Chreścijánie; co to zá dobrodzieystwo Boże: iż on námilszemu Synowi swemu nieprzepuścił; ale dla nas grzesznych/ nieprzyiaciół swoich/ Jedynaká swego wydał! A ktoż wydał? Pan Bog. czyiego Syná wydał? Syná Bożego/ swego iedynego. A ieśli Syná swego nam dał: iákoż nie wszystkie rzeczy nam dał/ onego dawszy iedynego? Kto to słowko ták przypuści do serca swego/ y ták rozbierze; iák niegdy rozebrał Páweł S. Apostoł: pewnie ten o Pánie Chrystusie/ ktory wszystkich nas vmiłował/ y zá wszystkie vmarł/ stymże Páwłem S. Apostołem rze-

Wyliczánie rozważánia

SYN BOZY.

Ro: 8.

Zwyczay.

Wykład rozważaiacy.

Ro: 5.

Ro: 8.

Ephe: 5.

Gal: 2.

kiem rzecze; Pan Chrystus mnie vmiło
wał / y za mnie, siebie samego wydał:
Ro:8. pewnie zaiste tak wielka Miłość roz-
zarzy sie też w nim; iż żadna przeciw-
ność / ani śmierć na ostatek / od Miło
ści Bożey / ktora iest w Jezu Chryście,
Panie naszym / iego nieodłączy. Kto
Záwiązánie. tedy zá nas iest wydan; to imię Syn
Boży / niechay nas vpomina: a iże
25. nikt inny niemogł nas zbawić / y z wie-
cznego potępienia wyrwać; to też imię
IESVS. IESVS / ma nas vczyć. Rátunku
innego niemiałeś / Człowiecze: zginą-
teś był wiecznie: áni Kapłan / áni Le-
Lu:10. wita / niemogł ćię vlęczyć; Pan Jezus
tylko sam / Anyołow liczbę dziewięćdzie-
ráką opuściwszy / na rámioná swoie
Przyczyná. wziąwszy zbawił ciebie. A dla czegoż?
żebyś záśie zginął? żebyś ktorego in-
nego Paná słuchał? Ktory iest Ká-
płanem twoim / y siebie sámego dla cie
bie Ofiárował; ten iest y Krolem / y Pá
1 Co:6,7. nem twoim: kupił on sobie ciebie: tego
też ty masz słucháć; iemu służyć; iego
wolą pełnić; pod iego rządem żyć: do
tego

tego też przyciągaią ciebie, ostatnie przemianki iego the; Chrystus y Pan twoy. Mizernaß iest kondycya tych mizernich a zginełych ludzi; ktorzy wolą innego Pana y Krola słuchać/nizli Pana Chrystusa: iarzma inne są barzo przykre/ y brzemiona ciężkie; okrutna iest niewola/ pod nierządem być Babilonu Szatańskiego/miastu rządnemu Pana Chrystusowemu záwżdy przećiwnego: ale iarzmo y brzemię Pana Chrystusowe/tym ktorzy iego miłuią/a na rzeczy niebieskie poglądaią/za pomocą Boską, iest barzo miłe y barzo lekkie. MIE. Panie Boże day to; abyśmy vmieli te tak poważne słowka sobie rozważać. K. Wßystko by to łatwie było; gdybyśmy nie vsty sámymy/ ale pilnym też sercem/ Kredo odprawiali. Nu/ trzeći artykuł Wiáry náßey, ktory iest? MIE.

CHRIstus, Pan. Stosowánie.

2 Cor: 6.

Apo: 18. 21 &c.

Mat: 11.

Zadza.

Lekárstwo.

Ktory sie począł z Duchá Swiętego; národził sie z Máryey dziewice. 26.

Części człōkow Wiáry Chrześć. czem 12

KAPLAN. Czem tego człō⸗ku Wiáry Apoſtolſkiey / iáko ynszych/ſą dwie cząſtce? M. Ja niewiem. K. Ta ieſt (iák mni⸗mam) tego przyczyna ; abyśmy/ kto to Kredo złożył/ pamietali. Záiſte wię⸗cey tu ieſt Części Wiary naſzey / niźli dwanaście : wſzakże / ile było Apoſto⸗tow/tyle też Apoſtołowie chcieli mieć Wiáry naſzey Artykułow. W tym

Wykład

tedy Artykule napierwſzym/ Poczęcie ieſt y Narodzenie barzo dziwne Syná Bożego/Jezu Chriſta/Paná naſzego. Abowiem Duch świety, mocą ſwą Bo ſką ſprawił Pana Chryſtuſowe Człowieczeńſtwo / w żywocie Pánieńſkim : y Panna tha/ imieniem Márya / iáko przed Porodzenim / tak też przy nim y po nim/ Dziewictwo ſwoie nienáruſzo ne záchowała. dla tego tu mowimy ; Národził ſie z Dziewice. Krotko mo⸗

Zawią⸗zanie.

wiąc/trzy tu ſą wielkie dziwy; ktorym niemoże ſie wydziwić przyrodzenie: iż Bog ſtał ſie Człowiekiem; iż Człowie czeńſtwa iego Poczęcie, Duch świety ſprawił; a iż matka była/y ieſt záwżdy/

Pánną

Pánna y Dziewicá. co wßyſtko iáko ſie sſtało / y ktorego czáſu ; Ewángeliſtowie ſwięći dowodnie nam wypiſuią. MIE. Jak rychło po ſtworzeniu świátá / ſpráwił Pan Bog poćieſne Syná ſwego Národzenie? K. S Piſmá ś. pewną mamy liczbę / od ſtworzenia ſwiátá / do zbudowánia Kośćiołá Salomonowego / lat 2923: ále do przyśćia Páńſkiego wiele było lat po tym / pewnie niewiemy. Niektorzy hiſtorykowie więcey nád 5000 ; niektorzy mniey niżli 4000 / od ſtworzenia ſwiátá liczą, do Páná Chryſtuſá. á też nam máło ná tym / wiele práwie lat było / wiedzieć: to báczyć / ieſt rzecż pożyteczna ; iż nierychło narodźił ſie nasz Zbáwiciel. M. A czemże ták nierychło? KA. Abyſmy wiedzieli ; iák brzydka rzecz ieſt / przed obliczem Bożym / nasz Grzech. Nie kto inny / iedno Syn Boży / mogł zá Grzech doſyć vczynić : á nie záráżem to / ále w kilku tyśiąc lat / vczynić raczył. M. Y toć záiſte dobrze pámiętáć: abyſmy my nielekce ſobie ważyli przeſtępſtwá Bożego Przy-

Matt: & Lu: 1, 2.

Czáśi Pánſká, z nierychłego Národzenia.

27. Rozważanie.

2 Náuka; Włá ſności Człowie czeńſtwá dáiemy Boſtwu. go Przykazánia. Ale czem mowimy; iż ſie Syn Boży narodził? wſzak Syn Boży żadnego niemá początku? K. Prawdá / iże Bog początku niema; ále Człowieczeńſtwo Syná Bożego, pod czáſem ieſt ſpráwione. ktore iż iedney ieſt Oſoby z Boſtwem / ácz w rożnych właſnoſciach przyrodzenia; dla

Przyczyná. tego to / co właſnego ieſt człowieczeńſtwu / Boſtwu też dáiemy. Jáko ie-

1 Dow. Athanas. in Symb. den ieſt Człowiek z duſze y z ciáłá; ták ieden ieſt Pan Chryſtus / prawy Bog y zupełny człowiek: á iáko / gdy ciáło cierpi / wſzyſtkiemu człowiekowi cierpienie pzypiſuiemy; ták też właſności Człowieczeńſtwá Syná Bożego / Synowi Bożemu zwykliſmy przyczytáć.

Y Boſkie własności dáiemy Człow. Io:3. Y przeciwnym obyczáiem / co właſnego ieſt Bogu / Bożemu dáiemy częſtokroć Człowieczeńſtwu. ktorym względem do Nykodemá mowił ſam Pan Chryſtus; Syn człowieczy / ktory sſtąpił z Niebá / ieſt w Niebie. Przetho

Záwołánie z Rozdziałem. gdy pátrzamy ná właſność Nátur / Bożey y Człowieczey / w iednym Pánie Chryſtuſie: záwżdy / według Boſtwá /

ieſt

iest rownym Bogu Oycu; á według Io: 17,14
Człowieczeństwa/mnieyszy: ále gdy
mocnie wierząc wyznawamy; że ieden 1 Cor: 1.
iest Pan Chrystus/ nierozdzielny / w
iedney Personie ze dwu Natur dziw/
nie złączony: dla tey nierozdzielney ie/
dności iednego Páná Christusá / do/
brze mowimy/ y w Kościele też śpie/ 2 Dow.
wamy: Bog cierpiał; Bog zmartwych
wstał; Dał Bog przekłoć sobie bok etc.
Abowiem to Człowieczeństwo / w kto/ Otwiet.
rym cierpiał Syn Boży/ s strony Bo/
stwá, cierpieniu żádnemu niepoddány
nierozdzielne iest od Bostwa iego.
Cierpiát tedy Syn Boży / nie w Bo/ Záwia/
stwie/ ale w Ciele swym: wszakże dla ie zánie.
dney Bostwa y Człowieczeństwa Oso/ 1Pe: 4.
by/ dobrze y w Kredzie mowimy: Wie 28.
rzę w Syná Bożego iedynego; ktory
się począł/ národził/ cierpiał etc. y Pá/ 3 Dow.
weł ś. dobrze nápisał do Tytusá/ tym Tit: 2.
że mowienia sposobem: Oczekawámy
(powiáda) przyścia chwały wielkiego
Bogá/ y Zbáwiciela nászeᵒ Jezu Chry
sta; ktory dał siebie sámego za nás. A
ktoż dał siebie samego zá nás? wielki

Bog y Zbáwićiel, Jezus Chryſtus.
3 Náuka; Poſrzednik ieſt Bog y Człowiek. Abowiem tákiego trzeba było Poſrze⸗
dniká/ miedzy Bogiem y Człowiekiem,
kthoryby mogł mieć przyſtep do obu
ſtron/ miedzy ſobą nieprzyiaznych. A
iż Páwel S. do Tymoteuſza piſe; Je⸗
1 Dow Chryſo:in 1 Ti:2. den ieſt Poſrzednik BOży y ludzki /
Człowiek Jezus Chryſtus: tymi on ſło
Wykłád wy niewydziela Boſtwa od Poſrzed⸗
nictwá; áletylko to/ iż Człowieczeń⸗
ſtwo zá nas ćierpiáło/ na onym mieś
cu pokázuie. Abowiem ſam ſiebie wykłá
daiąc/ tezáraz przydáie ſłowa; Ktory
dał odkupieniem ſiebie ſamego/ zá wſ⸗
Odłożenie. ſzyſtkie. Ale te gádki nie ſą proſtych lu
dźi: proſtemu doſyć ieſt to wierzyć; że
⁋ Zamknienie. Syn Boży / dlá człowieka sſtał ſie
Człowiekiem; a w ſiwym tylko Człowie
czeńſtwie ćierpiał/ z martwych wſtáł
ꝛc. a iże to Boſtwu też iego przypiſuie
my: to dla iedney iego a nierozdzielnej
Perſony/ (iakom teraz powiedziáł)
czynimy; y Piſmá ſwietego dobrze w
4 Náuka; Pan Chriſtus/ Bog y tym náſláduiemy. Trzeba y to proſte
mu wiedźieć; że iedną chwáłą Boſką
ma być chwalon ieden Pan Chryſtus:
nie

Nie inßa Bostwo/á inßa Cztowieczeń- stwo iego: ábyśmy dwu Chrystusów niecżynili / ze ztym Kacerzem Nesto- ryusem. Thak go chwalili Mędrco- wie; tak im; tak y Apostotowie/ do Nieba wstępniącego. M. Także też y w Kościele/ gdy Ciáto Boże podna- ßaią/ ábo w Processyiey z Ciatem Bo- żym chodzą / cześć Boską dobrze czy- nimi Ciatu Bożemu. K. Jeslić iest Ciato Boże: Bog/ktorego Ciato iest/ chwaty Bożey iest godzien. Vtwier- dzayże Wiarę twoię Powßechną ze wßech stron/ synu mity: iedno Kredo gdy rostrząśnieß; co wierzy Kościot/ wßystko w nim naydzieß: naydzieß tu y przetożenie Pánieństwa / nad stan Wdowi/ y Matżeński. Iż Syn Bo- ży/Duchem s. poczęty/raczyt sie naro- dzić z Dziewice; wielkie to iest stanu Dziewicego zalecenie. Czwarty czto- nek Wiary Chrześciiáńskiey powiedz.

Cztow: iedney chwaty.
1 Dow.
2 Dow.
Matt: 2.
Lu: 24.
5 Nau- ka; Ciá- to Pań- skie ma być ch- walone.
Dowod
¶ Zam- knienie.
29.
6 Náu- ká; Pá- nień- stwá za- cność.
Dowod

MIESZCZANIN.

Cierpiał pod Pońskim Piłatem/ Vkrzyżowan/ Vmárł/ y Pogrzebion.

KAPLAN. A kto cierpiał? M. Jezus Chryſtus / Syn Boży iedyny / Pan náß. KA. Dla kogo cierpiał? M. Dla nas grzeßnych / á przez grzech zginętych. KA. Dla nas záiſte / y dla náßego zbawienia. On bowiem / ktory żadney zmázy ná ſobie niemiał / noſił grzechy náße. Piſzą o tym Doktorowie święci / y Piſmem tego dowodzą; iż kto ſie poczyna biegiem przyrodzonym / poczyna ſie w Grzechu Pirworodnym: Pan Chryſtus iż ieſt poczęty / zá wßechmocną ſpráwą Duchá świętego: dla tego / iáko ieſt poczęty bez grzechu; ták też grzechu żadnego niemiał: niedoſtátki tylko miał náßego Człowieczeńſtwá; ſprácowánie / łácznienie / prágnienie / bolenie ꝛc. M. A Pánnę Máryą / zwykłym obyczáiem poczętą / iáko wymowimy od tego Grzechu Pirworodnego?

K. Pá-

Dla nas cierpiał P. Chryſtus.

Symbolũ Nicænum

Dowod 1 Pet: 2, Eſa: 53.

Vtwier. Aug: De Fide ad Petrũ, ca: 26 De Conſ: Diſt: 4; Petrus Lõb: Diſt: 30 Li: 2.

Poczęcie Pánny M.

KA. Pánu Bogu/ktory dał ná nas prawo pospolite / wolno iest dáwáć (komuby dáć raczył) przywileie. Poświęcił S. Jana/ tákże też Jeremiaszá / w mátczynym żywocie: Pannę Máryą/ mátkę syná swego / zacnieyszym przywileiem vraczył: á Synowi swemu to/ że poczęty iest z mocy Duchá S. nád inne wszystkie záchował. MIE. Piękny to záiste iest porządek Boskich przywileiow. K. Wolno iemu dáć/ co komu raczy. A niedármoć to Pan Bog w Kościele postánowił / przed Kalwinowym bluźnierstwem: ktory Człowieczeństwu Paná Chrystusowemu dla te° Grzech przypisuie/ y śmierć niewolną ; iż (mowi) z Ciáłá Máryey/ ktora się poczęłá w grzechu pierworodnym/ swe ciáło wziął Chrystus. Pátrz Bluźnierce, nowego Ewángeliká. Zdáłáć się być przedtym tá gadká, iákoby prozna: ále Pan Bog wiedział; dla czego ią dopuścił do Kościołá wtoczyć. Cierpiał thedy Pan Chrystus/ (ábyśmy ku rzeczy przystąpili) zá grzechy násze: grzechu swe° on zá-

Dowod
Otwier.
Lu:ler: 1
30.
Przyczyná.
Rozwiązánie.
Czámá knienie.

Piłat Poński. dnego niemiał. M. A coż to był zá
Mat: 27. Piłat Poński? K. Stárostá będąc
Jerozolimskim / na śmierć zdał Paná
Chrystusá: (dla tego, tu zmiankę ie-
go czynimy) a był rodźic z Pontu / po-
dobno z Asyiey. Pontus, iest iedna w
Asyey kráiná. M. Czem Krzyżową /
á nie inną mękę cierpiał? K. Jáko
Smierć ná drzewie. kto grzeszy; ták ma dosyć czynić Sprá
wiedliwośći Bożey: Adam iż zgrzeszył/
Gene: 3. á my w Adámie / przez drzewo; dla te-
go też ná drzewie Pan Chrystus / zá
nas / Bogu Oycu swemu spráwiedli-
Krzyż. wemu dosyć czynił. A iże Krzyż sobie
Deut: 21. obrał: tá śmierć, naćięższa y naśromo-
tnieysza byłá; y przyćiągnienie wszego
Io: 12. świátá / zá rośćiągnienim rąk / iáśnie
Smierć naćięższa. znáczyłá. M. Czemże śmierć nahanie
bnieyszą y naokrutnieyszą Pan nasz o-
brał? K. Abyś wiedział / y zewsząd
obaczył; co iest Grzech przed obliczym
Rozwa- Bożym. Nie prostą śmierć dla ćiebie
żánie. ćierpiał Syn Boży: po wielkich mę-
kách / po wielkim náśmiewániu / rá-
31. tunku z nikąd niemáiąc / práwie iáko-
Psalm: 21. by y od Bogá opuszczony / vmárł. M.
Mat: 27. Dziwne

Dźiwne vniżenie Páná niebieskiego :
ktory iák vczćiwie potym iest pogrze- Pogrze-
bion od Iozephá/y od Nikodemá ; to bion.
záwżdy ná Kazániu Wielkopiątko-
wym / w Kośćiele słuchamy. Coż zá
pożytki stąd? K A. Wielkie. Ná-
przod niemamy sobie inney drogi / do 1 Náuká; Toż
Krolestwá niebieskiego szukáć ; ále te- idźmy P.
go toru, ktorym wszedł Pan Chrystus Chrystu.
do chwały Oycá swego / mamy sie trzy- Lu: 24.
máć. Nie szukał on żadnych tu rosko- Ćierpiał
szy ; ále ćierpiał skromnie wszytkie prze
ćiwne niewczásy. Potym niema nam 2 Náu-
to być przykro ; gdy od złych ludźi co ká; y od
ćierpiemy/ álbo sądzeni bywamy: ták złych
iáko Pan nász Iezus Chrystus / istá á ćierpmy.
szczyra dobroć / dopuśćił sie sądźić Poń
skiemu Pilatowi / człowiekowi Po- ¶ Pod
gáńskiemu / bałwochwalcy / cżći tylko Pońſki
świeckiey pátrzącemu / á táski Cesár- Pilatē.
skiey przestrzegáiącemu. Gdy mowisz
Chrześćijáninie; Nieżalbymi/by od ko- Rozwá-
go dobrego / ćierpieć: ná tho/ iż Pan żánie.
twoy skromnie ćierpiał niespráwiedli-
wy dekret Pońskiego Pilatá / chćiey
pámiętáć. wierz mi/gdy to ieszcze przy-

Jo: 19. daß; że nikt niema nád żadnym mocy /
gdyby Pan Bog z niebá iey niedawał:
wiele tym będzieß poćießon. Potrze-
3 Náu- ćie niepátrz ná to nic; co ćierpiß / iáko
ká; Y ná ćięßkie więzienie / iáko ſromotne męki:
ćiężße gdy widźiß / y to wierząc wyznawaß; że
rzeczy Pan twoy, Syn Boży / ná ßubienicy
ćierpimy. Krzyżowey nagi był rozbity / przed
Vkrzyżo tym okrutnie vbiczowány / policzkowá
wan. ny / plwány. Przydźielić ná oſtátek
4 Náu- gárdło dáć: coż ná tym? by tylko dla
ká; Y prawdy á ſpráwiedliwośći / dla imienia
gárdło Bożego / y dla Wiáry Powßechney ie
daymy. go: wßyſtko to będźie rzecz znośna pá-
miętáiącym; iż Pan náß Jezus Chry-
Vmárł. ſtus vmárł ná oſtátek / w mękách Krzy
1 Dow. żowych. M. Miły Boże / dźiwne dźiś
Vſkárżá vmyſły ſą ludźi Chrześćijáńſkich; dźiw-
nie. ne mnimánia y ſądy. Gdy ſie Pan
Ziemſki ná kogo oburzy / á niełáſkę po-
C 2. káże: iákie z nowu zábiegánia táſki! á
coż / gdyby kijem grożono? przydam /
gdyby wſádzono / rániono / álbo kijem
dano? Mniemamy / gdy ſie to ſtánie;
iż tego czeká wielkie nießczeſcie potká
to; choćiayby dla iſtey prawdy / á ßczy-
rey ſprá

rey ſpráwiedliwoſći/ on to ćierpiał.
K A. Zábrnęliſmy bárzo w ſwiat my Przyczy
Chrześćiiánie, czáſow dźiſieyſzych: már ná nie=
nośćiámi ſwieckimi y ćieleſnymi bár= ćierpie=
zoſmy ſie vwikłáli: wybrnąć á wywi= nia.
kłáć ſie ſnich/ ieſt nam bárzo przykro.
Ale gdybyſmy pilnie rozważáli ſobie; ná Lekár=
co ieſteſmy powołáni; co zá obietnice ſtwo y 2.
mamy/ ieſli te cześne/ czyli one wiecz= Dowod
ne: á gdybyſmy do tego przyłożyli mo=
żny á poważny przykład náſzego Pá=
ná/ Páná Jezu Chryſtá: mam zá to;
iżby nam ten ſwiát márny/ y to mizer=
ne ćiáło/ prętko omierzło. Zadnym też 3 Dow.
obyczáiem niemożemy, Swiátu y Bo Mat: 6.
gu weſpołek ſłużyć: ſámego Páná Chry
ſtá te ſą pewne ſłowá. M. Tedy nie=
godźi ſie, mieć co ſwieckich rzeczy? K.
Inſza ieſt, Służyć; á inſza, Mieć: Wykład
miał Abrahám/ Dawid/ Job/ y in=
ſzy Swięći: ále máiąc, pánowáli te=
mu/ co mieli; nie ſłużyli. Abowiem ni=
gdy ſobie tego/ co mieli/ nád wolą Bo
ſką nieprzekłádáli. gdy przyſzło do te=
go punktu; áby dla ſwiátá obráźić Pá
ná Bogá; tám oni gotowſzy byli wſzy=

ſtko opu=

ſtko opuſcić / y wſzyſtko cierpieć; niżli przećiw woli Bożey co takiego czynić.

Zadza. M. Panie Boże day nam taką mężność, alec łatwie było Panu Chryſtuſowi; ktory był nie człowiekiem tylko / ale też y Bogiem. K. Dla tego maſz

Spárćie. 1 Sow. 33. przykłady ſzczyrych ludzi; ſwiętych Apoſtołow / Męczennikow / Spowiedni kow / Panienek / Wdow / y Małżonkow. Jeden ieſt Pan Bog / a nieod-

2 Sow. Mal: 3. mienny / ná wſzelki czás: to dziś gotow ieſt dáć nam; co przed tym dawał inym: tylko bądźmy do wzięcia ſpoſobni. M. Ale ſwiat daleko zaſzedł.

2 Spár. ćie. K. Myſmy daleko w ſwiat zaſzli. wynidźmy iedno z świata: będzie wſzyſtko

Dowod, z Rozważaniem. łatwie. Ktorzy ſą na Vrzędziech wyſokich / tak Duchownych / iako Swieckich / w wielkim v wſzech ludzi zawołaniu; czemu tym niećieſzko bywa / dáć gardło dla prawdy? M. Dziś tego nie naydzie. K A: A dziś naydzie v tych; ktorzy w ſwiat vmieią niezachodzić. Wielkać rzecz ieſt / bogate mieć Biſkupſtwo: niemała y to / Koronne mieć Kanclerſtwo: á wżdy niedawno

w An-

w Angliey/ dwa zacni a vczeni ludzie / Biskup Rofeński / y Tomas Morus Kanclerz / woleli gardłá dáć ; niźli Krolowi swemu zezwolić / ná rozwod niesłuszny/ y ná Kacerską náukę. Oso- bny to záiste wieku naszego Męczeń- stwá przykład: ieden y tenże dziś iest Pan Bog: nad głową ściętego Bisku- pa ten dziw okazał; ktory też czásu A- postolskiego pokazowáć raczył. Ná świećie y ći byli / osobney godnośći lu- dźie: ále w świát niewchodźili; ś niego raczey wychodźili. M. A Jákoż ma- my z świátá wynijść? K. Vżywaymy świátá / iákobyśmy nie vżywáli: to iest krotka náuka S. Páwłá. M. Já- koż to? K. Ták wszystko mieymy; że- byśmy byli gotowymi / gdy Pan Bog skaże/ wszystko opuśćić. M. A kiedyż on każe? K. Kiedy świát każe / prze- łożyć śiebie nad Páná Bogá. Więt- szać iest / ćierpieć; niźli Bogáctwá o- puśćić: ieśli tego nie vczyniſz/ gdy Pan Bog każe: pewnie y ćierpieć dla niego niezechcesz. á ćierpieć iżeś winien; przy kład Páná Chrystusow / y Swiętych 34.]

Anno 15 35. Io. Cochlæus in Commēt.

Rozwa.

Dziw.

Wykład

1 Cor: 7.

Gen: 12.

Mat: 4.

Wykład

Rozważánie.

iego /

Lekárstwo dla korony Męczeń — iego/ do tego ćie wiedźie. Trzebá tež iest pilnego ku Męczeństwu gotowánia: trzebá Páná Bogá/ áby nam nic strá- ßnego niebyło/ pilnie prośić: ani też my wiedźieć to możemy; ieslibyśmy wy trwáli/ álbo vstáli: gdy czásy godźiná przyydźie; vmie Pan Bog pośiláć, iego prosżących / y iemu dufáiących. M.
3 Spar- ćie. Ciężkie to widźi śie być brzemię. K. Ták śie widźi; ále nie ták iest. Miłuy- my iedno tego; ktory nas pierwey vmi-
1 Dow. łował / y wydał śiebie sámego zá nas:
Gal: 2, Ro: 8. miłuiącym nic niebędźie ćiężko.
Vtwier- dzenie. Pátrz / co ná sobie nośi ćielesna mi- łość; iáko iey czásem / áni wodá / áni o- gień niewádźi: á Miłośći miłuiącego nas Páná Bogá ma wádźić śmierek / álbo vćisk/ álbo głod/ álbo nágość/ álbo niebespieczność/ álbo przesládo-
Rozwa- żánie. wánie/ álbo miecz? Ey/ więcey może Pan Bog/ niżli Dyabeł: w Pánie Bo-
Phil: 4. dze/ w Pánie Chrystuśie/ ktory nas po śila/ Chrześćijánie wszystko zmoc mo-
2 Dow. gą. A coż ty rozumieß o onych wiecz-
Cor: 2. nych zapłátách; iákowych nietylko áni widźiałeś/ áni słychał/ ále y wymyślić niemo-

niemożeß: Maß zaplátę niewymowá-
ną/ przez Páná Chryſtá zgotowáną: 3 Do-
maß gotowy dar Duchá ſwiętego/ Mi wod/ z
łość Bożą w ſercu twym rozlewáią- Rozwa-
cego: miłuy iedno miłuy Páná Bogá; żanim.
á roſkoßy przy nim wiecznych rozmiłuy
ſię: ktore brzemię zdá ſię być nieznośne Záwiá-
niemiłuiącym; będzie leguchne, Páná zánie.
Bogá miłuiącym. M. Dziwna rzecz/ Mat: 11.
iákie my trudnośći podeymuiemy / iá- Rozwa-
kie niebeſpieczeńſtwá/ iákie gárdłowá- żánie z
nia; dla trochy tego imienia doczeſne- Vſkarżá-
go! ábyſmy żony/ y dziatki naße (kto- nim.
re miłuiemy) pożywili; gárdłowáć / 35.
po ziemi/ po morzu/ nielituiemy: á dla
Páná Bogá / dla dawce dobrá náße-
go wßyſtkiego/ trochę nietáſki Pań-
ſkiey (ktory niedługo ſnámi obroći ſię Pſal: 145
w ziemię) niemożemy ſćierpieć! K.
Stąd tedy/ z tych domowych przykłá- ¶ Zám-
dow/ vcz ſię tego/ moy miły ſynu; ábyć knienie
niebyło nic ćięßko dla Páná ćierpieć / 4 Náuk.
znośić/ y gárdłowáć. Będzießże iuż pá-
miętał; co to ieſt Pan Chryſtus/ Cier-
piący/ pod Ponſkim Piłatem/ Vkrzy-
żowány/ y Vmárły: M. Będę/ zá tá-

ſką Bo-

ſká Boża/ pilnieyte ſłowká záwżdy ro=
zważáć. A Pogrzeb Páná Chryſtu=
I Náuká/ z Po ſów/ czego mię náuczy? K. Páweł
grzebu S. ktory oko ſwe naoſtrzył w trzećim
Páńſkie niebie/ ku przeyrzeniu táiemnic w ſprá=
go; áby wach Páńſkich/ z Pogrzebu Páná
śmy od= Chryſtuſowego dáie nam tę náukę: á=
pocżyne byſmy pámiętáli; iż ná krzćie náßym/
li zlecży z Pánem Chryſtem bywamy pogrze=
nić: á to bowáni. dla ktorey táiemnice/ trzy
nam też kroć w pierwßym Kośćiele nárzano
znáczy Krzczone; á dziś trzy kroć wodą gło=
náß Krzeſt. wę Krzczonych polewáią; ábyſmy ná
Rom: 6. Páná Chryſtá/ trzy dni w grobie od=
poczywáiącego/ y ná náße ſnim pogrze=
bienie/ łátwiey pámiętáli. M. Iá=
koż mam rozumieć to Pogrzebienie ná=
ße z Pánem náßym Chryſtuſem? K.
Wykład Po proſtu ták rozumiey. Gdy wſpomi=
náß Páná Chryſtá pogrzebionego; y
gdy pámiętáß ná troie przy Krzcie
wodą maczánie: wſpomieńże ſobie (krot=
ko mowiąc) ná one krotkie ſłowá E=
Eſá: I. záiáßowe; Odpoczyńćie źle czynić.
Rozumieß to? M. Ießcze nierozu=
miem K A. Gdy dźiećiątko trzy kroć

w Krzćielnicy bywa narzáne/ álbo też
wodą świecona trzy kroć pokrapiáne:
iż Pan Chrystus trzy dni w grobie po
śmierći odpoczywał/ y dniá potym trze
ćiego z martwych wstał; to nam/ przy
Krzcie nászym/ tá spráwá Kościelna
zwierzchnia znaczy. M. Czemże dźiś Narzá-
dźiatek máłych nienarzamy; ale tylko nie.
wodą ie leiemy? K. Spráwy zwier- 36.
zchnie zá czásem mogą być odmienione:
na tym iest máło; bądź narzać / bądź Trzy
wodą polewáć: tylko áby to trzy kroć/ kroć.
y dla Pogrzebu przez trzy dni / y dla
Zmartwych wstania dzień trzeći/ y dla
Troyce thież Swiętey / (w ktorey Mat:ult.
Imię nas krzczą) w Kościele było czy
niono. Przy Krzćie tedy masz pámię- Záwiá-
tać ná trzy rzeczy; ná Smierć/ na Po- zánie.
grzeb / ná Zmartwych wstánie Pań-
skie. Jáko Pan Chrystus raz vmárł/ Rom: 6.
vmárły pogrzebion / á zmartwych w-
stáwszy iuż nie vmiera więcey; tákże też
ná Krzćie/ káżdy z nas vmiera grze-
chom/ źle czynić odpoczywa/ y nowość
żywotá ná się obleka. Smierć bowiem
Pańska wszytkich nas potáiemnie vpo- wjkład

minà;abymſy grzechō vmarli: Pogrzebiego; abyſmy od złeczynienia pokoy mieli: á Zmartwych wſtánie; abyſmy raz vmárßy grzechom/ więcey niegrzeßyli.

¶ Zámknienie z Dowody. Tećnam opowiáda w ſpráwach Páná Chryſtuſowych táiemnice, Apoſtoł naß Swięty Páweł: tego theż zawżdy pilnie vczyli/ w Koſciele Powßechnym/ Doktorowie Chrześcijáńſcy. Abowiem káżdy Páná Chryſtuſow, głowy naßey, vczynek/ ieſt naß, członkow iego, ku dobremu vpominek.

Beda ex Aug: in Epiſt: ad Ro.

2 Dow. M. Widział podobno y Ezaiaß te táiemnice/ w Pogrzebie Páńſkim/ gdy nie ſproſtá mowi; Przeſtańcie źle czynić? K. Przezrzyſte oczy ſą Prorockie: widzą dáleko: niedármo ich zowiemi Widzącymi. Moglibyſmy też snádnie wyłożyć słowá te Prorockie; Quieſcite agere peruerſē; Vſpokoyćie ſię źle czynić. Abowiem wielkiego vſpokoienia trzebá/ do zániechánia grzechow/ á czynienia cnot ſwiętych. M. Wieleś mię tu dobrego náuczył: Pánie Boże ráczćito odpłáćić/ y w ſwiętey prácy poſilić. K. Gdyżeś tey prá-

Vtwierdzenie. Wykład inßy. Przyczyná.

37.

ce mo-

ce moiey iest wdźięczen; powiemći ie- 2 Náu-
szcze/ przy Pogrzebie Pana Chrystuso- ka; Po-
wym/ o vczćiwych Pogrzebiech ludźi grzeby
Chrześćijáńskich. M. A ktorez są Po Chrześ:
grzeby vczćiwe? KA. Ktore czynią máiá
ludźie bogoboyni/ w Kośćiele Pow- być vcz-
szechnym. co abyś tym lepiey obaczył/ ćiwe.
y Pogrzeb sobie gotowáć vmiał: na Opisá-
tych trzech rzeczách wszystko stanowię; nie.
czego nam iest trzebá/ Przed śmier- 3 rzeczy.
ćią/ Przy śmierći/ y Po śmierći. Przed 1
śmiercią gotowáć Groby/ albo ná Po Przed
grzeb nakłady/ nie iest rzecz ku zbáwie- śmier-
niu winna: Kagáńcow z Oleiem pil- ćia po-
niey iest potrzeba. Pámiętasz onę E- trzeby.
wangelią; ktora/ o tych Kagáńcach/ Mat: 25.
często w Kośćiele czytáią? MIE. W Rozwá-
dźień pamiątki świętych Dźiewic/ tę żánie.
pospolićie Ewangelią często słycha-
my. K. Niedarmo (wierzmi) ták
często bywa czytana: M. Ták pospo- Wykład
lićie nas przy niey vczą: iż Pánny z sá-
mymy Kagáńcami głupie, źli są Chrze
śćijánie; a te, ktore máią Oley, są do-
brzy/ dobrze na świećie żyiący. KA.
Toć iest mądrość nawiętsza/ o tym zá- Roz-

wżdy myſlić; iakobyſmy na Pogrzeb zá-
ſneli/ máiąc zápaloną Wiárę Oleiem
Miłośći: kto beztego záſnie; ieſt bárzo
,, głupią Dziewicą: Mądry człowiek pá-
,, trzy na rzeczy przyſzłe / kthoreby iemu
,, ná potym były pożyteczne ; głupi le-
,, dwo to/ co przed nim ieſt/ widźi. á iż
Eccl: 11. przy náſzym záſnieniu, páść albo tám/
álbo ſám/ná wieki; albo wniść ná Go-
dy z Oblubienicem Pánem Chryſtu-
ſem; álbo tych God oſtrádáć/á ćiemny
Mat: 22, Ogień wieczny ćierpieć: pátrzże / iak
25. wielka to ieſt á potrzebna Mądrość/ná-
gotowáć z Oleiẽ ná Pogrzeb Kagańce:
O Gro- M. A o gotowániu Grobow, co rozu-
biech. mieſz? K. Niewiele było Swiętych/
ktorzy ſobie groby gotowáli; ále Oley
do Kagáncá, káżdy Swięty muſiał
Pátry- mieć. Pátryárchowie ſwięći że to czy-
archo- nili/ do tego byłá tá wielka przyczyná;
wie. áby ich ćiałá/ przybytki Boże / z Po-
gáńſkimi ludźmi mieſzáne niebyły. cze-
Vpomi- mu też (ieſli być może) winien zábie-
nienie. gáć człowiek Chrześcijáńſki; áby áni
38. z Pogány/áni z Kacerzmi / ćiáło iego
nieodpoczywáło. Piſzą też o ſwiętym

Arcybi-

Arcybiſkupie Alexándryńſkim/ o Ja- S. Jan
nie Jáłmużniku: iże dla tego/ przed Jáłmu-
śmiercią ſwą/ dał ſobie grob budo- żnik.
wáć; áby káżdą godzinę ná śmierć pá- Eccle: 7.
miętał: y przeto w káżde Swięto/ ká-
zał ſobie przypominác Grob niedokoń-
czony. ktora przyczyná, ieſt też vczći- Záwia-
wa y bogoboyna. Dla ſłuſznych tedy zánie.
przyczyn/ Groby gotowáć wolno: ale z Popra-
názbyt wzgorę niech ſie niewſpináią. wa.
Ná pokorę/ nadoł ſie niżącą/ Pan 1 Dow:
Bog pátrzy; wzgorę wynieſionych nie Pſal: 112, 137.
rad záiſte widzi. Boię ſie ia o te Gro- 2 Dow:
by; ktore do nieba chcą wzlatáć: ſtáre
ſtárych Oycow groby, nie tákie/ iákie 3 Dow.
dźiś czynią/ bywáły. Dawid też Pro- Pſal: 48.
rok miedzy innymi rzeczámi/ y to wyrzu-
cá bogacom; iż ſobie groby tákowe/ iá-
koby w nich ná wieki mieſzkáć mieli/
ná świecie buduią. Pátrzże pilno/ Zóm-
Chrześćiiáninie; dla czego ſobie grob knienie.
muruieſz: nie ſkrzyieſz ſie przed Pánem
Bogiem; ná ſerce on twoie pátrzy. Pſal: 7.
M. Awo rychley podobno zgrzeſzymy, Rozwa-
mitrowániem zá żywotá grobow: niżli- żánie.
by to nam miáło ku zbáwieniu pomoc?

Gen: 3. K. Trzeba ſie bać: chytry ieſt Dyabeł: ma rozmaite śidła: pycha / a prożna chwała / v bugaczow wiele płużą.
Mat: 4.
á kto grobow ſam ſobie niebuduie; bywa beſpieczniejſzym od żądania prożney chwały. M. A gdy kto po ſmierći náſzey to czyni? K. To ieſt beſpiecznieyſza; zwłaſzcza gdy tego my niepragniemy.
O Nakładach z Dow. M. Nakładow na pogrzeb, trzebali przed ſmierćią gotować? K. Nalepiey niegotowáć; thak iako S. Jałmużnik czynił. Abowiem ćierpiąc iuż goraczkę / przed ſmierćią ſwoią / Pánu Bogu za to podziękował; iż ieden tylko groſz (ktory wnet kazał dáć vbogiemu) w ſwym ſkarbie nalaſł.

Rozważánie. M. Dziwnać to záiſte; grob ſobie gotował; á ná pogrzeb nic. K. Wielka to Mądrość; wierz mi. Day twoie /
39. „ gdy twoie ieſt; (mowiła S. Jadwigá) po ſmierći / nie twoie będzie. y ſwię„ tego Jáłmużniká te ſą ſłowá: By to „ moie było; podobnym ſkapił: ale iż ieſt „ Boże; iego roſkazánia mam w tym ſłu„ cháć. Lepſza rzecz ieſt dáć groſz vbogim
z Dow. Otwiecz. zá żywota; niżli podobno tyſiąc po

ſmierći

ſmierći. M. Czemu? K. On groß
ieden, twoy ieſt; to, nie twoie. M. Iob :1.
Jako; nie moie? K. A zaś nie nágim
ſie narodził ná ſwiát? Nic nie wnie- 1 Ti: 6.
ſliſmy ná ten ſwiát; áni też s ſobą we- Apo: 14.
źmiemy: vczynki tylko naße zá nami
poydą. M. Czymże pochowamy ćiá- Spár-
ło? K. Albo naydzieß co przedáć / ćie.
czegoś zá żywotá vżywał; ſuknię / ko-
nia / rolą / iatkę / wárſtát / xięgi etc. al-
bo Pan Bog / ktoby ći ſpráwił pogrzeb /
ziedna. Y mniemaß / áby ćiebie Pan Dowod
Bog opuſcił / po ſmierći; ktoryś dla
niego rozdał wßyſtko vbogim / przed
ſmierćią? M. Wżdy cokolwiek ſcho- 2 Spár-
wáć moie? K. Pámiętay ná ono; iá- ćie.
ko ieſt wolno ktorą grzywienkę cho- Liczby
wáć: tá ſie przygodźi ná pogrzeb. ále 15.
komu pieniędzy chowáć niewolno; bo-
ię ſie / áby ten nákład piekłá nieprzy- Rozwa
niosł. Naßym / poki naße ieſt / ßafo- zánie.
wáć mamy; to nam Pan Bog roſkazu- Lidzby
ie: ále iżebyſmy nákłady ná pogrzeb go- 15. 20
towáli; tego on nam nieroſkazał. Kro- etc.
tko tedy záwięzuiąc: Tak wiele ná po- Zam-
grzeb możemy gotowáć; iáko wiele do knienie.

pußcza nam Piſmo pieniedzy chowáć: komu nic; niechay nie niechowa: komu máło; máło: komu więcey; więcey. Dziwną rzecz piße Doktor s. Jeronim / o S. Puſtelniku Hilárionie: iż gdy mu ieden z Bráciey przyſłał świeży ſnop Tátárki / ſmrodu onego ſnopá / ktory nic nie ſmierdział / niemogł ſcierpieć.

In uita S. Hilarionis eremitæ.

40. A gdy go pytano / ſkądby ono cuchnienie miáło być: Łákomſtwem / powiáda / ſmierdzi tátarká. [Non ſentis (inquit Heſychio fratri) putorem teterrimum, in Cicere fœtere Auariciam?] Dla czego doświadczenia / gdy ieſt dano bydłu / z roſkazánia iego; wnet / iákoby wśćiekłe / rycząc ſie rozbieżáło. Przetoż oſobliwie nienawidział on s. puſtelnik Mnichow: ktorzy álbo rzeczom tym doczeſnym zabiegáli; álbo cokolwiek pieniedzy chowáli. To o Zakonnikach: ini też niech pilnie patrzą; ieſli im wolno / álbo niewolno / co pieniedzy chowáć. M. Już widzę czego potrzeba ieſt Przed śmiercią: Przy śmierći, co ma być gotowano?

II. ¶ Przy śmierći potrzeby.

K. Nic nam po ſtroynym y doſtatecz-

nym

nym pogrzebie; gdyby duszá (czego Pá nie Boże vchoway) tám / gdzie iest on Bogacz páwtoczny y goduiacy / miáłá być pogrzebioná: przetoż wszystko náse stáránie ma być / o pogrzebie nam zbáwiennym. Potrzeba iest do tego Oleiu w Kágancach / (iakom powiedział) przed śmierćią: przy śmierći / áby nam tá Lámpá iáko nie zgasłá / o tym ma być násze wszystko stáránie. Abowiem Szátan z swą ordą / na then czás nawiecey / bárzo dmucha ná nie: aby ią mogł ktorymkolwiek obyczáiem zgáśić; o tym on nawilniey / przy naszym skonaniu / chodźi. M. Jakoż wźdy zá stániáć te Lámpę; aby nie zgasłá? K. Krotko mowiac / tego trzebá pilnowáć; ábyśmy ták / iáko S. Sczepan / w Pánie zásnęli: Błogosłáwieni zaiste są; ktorzy w P. Bodze zámiráią. Osobnieć Lámpá S. Szczepana świećiłá; osobna Wiárá / w pierwszym Męczenniku Chrześćiáńskim; wielka Nádzieiá; dziwna ku Pánu Bogu Miłość: Bliźniego też swego iák wielce miłowáł; iedną iego Modlitwą / ktorą za nieprzy

Rozw. Luc: 16.

Lámpá; Przyczyná.

Sposob. Act: 7. Apo: 14. Wyklad z Rozważá nim.

 iacioły

śáčioły swoie czynił / nam pokázuie. á toć iest mieć Lámpę gorąiącą: to iest Kaganiec / dobrey Oliwy pełny.
41. Pátrzayże iák dmuchał Dyabeł! iák Zydy podżegał! co mowiono! co czyniono! wßákże záśnął w Pánie S. Sczepan; á pilnie pátrzał ná niebiosá otworzone / y ná Syná człowieczego / ná Prawicy Bożey stoiącego: Poglądayże y ty w Niebo: niespußczay oczu twoich z Páná Chrystusá: to czyniąc / wierz mocnie; iż żaden wiátr Szátáński, w Pánie Chryście dufáiącym nie záwadźi: á to wierząc mocnie / tego śię też ty nádźieway pewnie. W Niebo otworzone pátrzyć, iest / o rozkoßach tylko niebieskich myślić. Pátrzyć ná Páná Chrystusá, iest / bronić śię pokusom przez Zásługę Męki iego. á iż w Niebie są z Pánem Chrystem Anyeli / y wßyscy Swięći; áby zá námi śię przyczyniáli / trzebá też to mieć ná dobrey pámięci. Dla tegoć ludźie Chrześćiáńscy / przyiąwßy potrzebne Swiątośći Kośćielne / przy skonániu swoim miewáią znák Męki Páńskiey; áby ná Pá

Vpomi-nanie.

Wy-kład.

Zwy-czay.

ná Je-

ná Jezuſá Chryſtuſá/ zá nich vkrzyżo⸗
wanego / pilnie pamiętali: dla tego y
Gromnicę ſwięconą konaiący wrękę
bierze; aby pamiętał ná ſwiatłość Pá Lu: 10: 1
ná Chryſtuſá/ y ná ſwoię gorąiącą Lám
pę: dla tego ieſzcze ná then czas/ albo
Ewángelią czytáią / albo Pſałterz
ſpiewáią; áby o rzeczách Niebieſkich/
w Piſmie Bożym nam oſtáwionych/
ſerce wſzyſtko naſze myſliło. Rzeczy to Vtwier
ſą nie nowe: y święta Martha miała dzenie
przed ſobą znák Męki Páńſkiey: gorzá żywy⸗
tá przed nią ſwiátłość: czytano Páſsią cżáiu.
S. Łukaſzá: á gdy przyſzło do onych Luc: 23.
ſłow; W ręce twoie polecam duchá
mego; goſpodyni Páńſka dobrze záſnę Luc: 10.
tá w ſwym Pánie. Pánie Boże/ day⸗ 10: 11.
że nam też tym ſpoſobem záſnąć. M. Zadza.
Amen. K. A gdy kto ták záſnie: mo⸗
żeli ciáło iego/ iuż z duſzą rozłączone / Rozwa
złypogrzeb mieć? M. Swięty to ieſt żanie
pogrzeb: iuż ciáło miech leży/gdzie chce. Pogrze
KA. Niemoże leżeć/ gdzie chce: ále bu zo⸗
tám / gdzie Pan Bog będzie raczył / ſnełych
będzie odpoczywáło. Niemoże to ciá⸗ w Pá:
to złe być pogrzebione; ktorego duſzę Bodze.

Pan

1 Dow. Pan Chryſtus do ſiebie przyiął: nie
indzie też / iedno gdźie ieſt wola Bo-
ſka / ćiáło duße ſwiętey bywa pogrze-
biono. M. Do tego idźieß podobno;
Lidzby. coś niedawno wywiodł: abyſmy nie o
37. Grobiech / áni o Nakłádźiech; ale wſ-
ßyſtko o gorących Lampach / ná Po
grzeb naß, myſlili. K. Rzecz baczyß.
2 Dow: A ſam Pan Chryſtus nauczył nas te-
go ſwym przykłádem: ktory ácz nie ná-
gotowáł był naſwiętßemu ćiáłu ſwe-
mu / áni grobu / áni potrzeb żadnych:
wßákże zá czas bárzo krotki / wßyſtek
pogrzeb doſyć był vczćiwie ſpráwion.
3 Dow. To też náydźieß w pierwßym Męczen-
Act:8. niku S. Sczepanie: ludźie bogoboyni
4 Do vczćiwie, zábitego pogrzebli. y przećiw
5 Dow. wodźie / dla pochowánia / ćiáłá Mę-
czeńſkie pływáią; y w morzu Pan Bog
groby ſwoim Swiętym vmie muro-
wáć: vczynił to / á bárzo dźiwnie vczy-
nił / Klimuntowi Papieżowi / Piotrá
Beda S. w Rzymie námieſtnikowi; Kapła-
Lib. 5. nom tákież dwiemá / ſwiętym Hewal-
Cap:11, dom / imienia y nabożeńſtwa, iednego /
Eccle: od Pogáńſtwá, w Saſkiey ziemi zábi-
Hiſt:Ang- tym /
glorum,

tym/oſobnie to ſpráwił. A ieſliż ták on opatrza pogrzeby ćiał ſwoich Męczenników/ w wielkim niepokoiu/ miedzy ludźmi niewiernymi: czem niebędzie vmiał nam ziednać vczćiwy pogrzeb/ czáſu pokoiu Kośćiołá ſwego/ miedzy brácią naſzą Chrześćiáńſką? Doſyć by to Miſtrzowi Walentemu Wroblowi/ Kaznodziei przy Fárze Poznáńſkiemu; áby ćiáło iego do ziemie tylko/ od Kapłanow ſámych/ iáko od miłych bráćiſzkow/ było donieśione: á coż Pan Bog nád to ſpráwił! iáki pogrzeb ieſt mu vczyniony! Wziął on z ſobą to/ co iego było: z Kagáńcem ſwym ſwoy Olei wziął: ćiáło/ ktoremu on grobu nie gotował/ áni pieniędzy na pogrzeb chował/ iák vczćiwie ieſt pogrzebione/ y pámiętaſz podobno; y pámiątkę vczćiwą/ w Kośćiele Poznáńſkim widziſz. Tákżeć też opatrzył Pan Bog vczćiwym pogrzebem Kaznodzieię w tenże czás Tumſkiego/ Doktora Tomaſzá Bedermaná/ Kápłáná też żyćia świętego: Kanonik Poznáńſki niemiał w domu ſwym pieniędzy/ ktorymi miał być

Zawiązánie. 6 Dow. Rozwiązánie. 7 Dow. 43. Rozwiązánie.

być pogrzebion; ale Pan Bog/ przez
ludzie y Pány dobre/ w pogrzebie przy-
ſtoynym ſługę ſwego nie upoſledził.
8 Sow: Podź ná oſtátek do nanędznieyßych
ſtryßkow/ przy Koſciele albo w ßpita-
lach żebrzących: izali ktorego z nich
Pan Bog opußcza? za nie wßyſcy vcz-
ciwy a przyſtoyny pogrzeb miewáią?
Vtwierdzenie. Zli mogą mieć zły pogrzeb; ále dobrych
Pſal:33. y námnieyßą koſtkę P. Bog ſtrzeże. Zby-
Przygáná. tki też nieprzyſtoyne/ zá tym o pogrze-
biech ſtarániem/ poſpolicie idą: ſkápy w
kitayki vbieramy: pompy dziwne Po-
gáńſkie ſtroimy: nieprzyiácielom Krzy-
żá ſwiętego y Koſcioła Bożego, zgor-
ßenie dáiemy. M. Tedy áni Kap/
áni Swiec nietrzebá? K. Swiec y
Swiece. Kap potrzebá; ále bryzow y ſkap nie-
trzebá. Swiece dáią ſwiádectwo o
1 Przyczyná. zmarłym bráćie naßym; że on w Swiá-
tłoſci Pánie Chryſtuſie vmárł/ á o
Lampę gorąiącą ſtáránie miał: przy
2 Przic. tym ießce nas/ abyſmy ná tęż ſwiá-
tłość y ná Lampę naßę pámiętáli/
bárzo pożytecznie napomináią. Co-
1.Cor:14 kolwiek czyni Koſcioł w dobry ſpoſob/
ku po-

ku poprawie Chrześcijaństwá ; Pan Phil: 4.
Bog to wdzięcznie przymuje. Kápy Kápy.
też dla tego są dobre ; iż przyodziewáią E∫a: 58.
nágiego. M. Opiszże nam iuż porząd
kiem / Oycze mily ; ktorych rzeczy iest
potrzebá / ku poczćiwemu y pobożnemu
pogrzebowi. K. Spráwiwszy tho /
czego iest potrzebá Przed śmierćią y
Przy śmierći / Po śmierći przyiaćiele III.
niech o tym stáránie czynią ; o doprowá ☙ Po
dzeniu ćiáłá / o pochowaniu iego / á ná Smier-
więcey o zbáwieniu dusze miley. Ciá- ći po-
tá zmarłey nászey bráći omywamy z vcz trzeby.
ćiwośćią / dla tego ; iż były y są przybyt Omy-
kiem Duchá świętego. Przy prowádze wánie.
niu ćiáłá / niech będą (ieśli mogą być) Prowa-
Processie / Kápy / y Swiece: á wszyscy dzenie.
ná ten czás / nic innego niech nieczynią ;
iedno Páná Bogá zá vmárłym proszą.
rozmowy, doma trzebá zostáwić. M. 44.
Iestże potrzebna rzecz / żałobne ná po Záłobá.
grzeb odzienie ? K. Pan Bog záw-
żdy ná to pátrzy ; ktorym co vmysłem
bywa czyniono. Gdybyśmy dla tego w Roz-
żałobach chodźili / iákoby lepiey tu żyć / dział.
niżli się do Niebá przenieść ; żałobne-
go odzie-

go odzienia nigdyby niedopuszczał Kościoł: ale iżeśmy tych miłowali/ ktorych Pan Bog snami roztaczyć raczył; dla nas samych (aby kto nierozumiał / żebyśmy radzi być mieli przyiacielskiey śmierci) słusznie to czynić możemy. wszakże ktoby żałoby nieużywał; niezgrzeszy: y chodzić w żałobie y niechodzić / może być y źle y dobrze: dobrze/ vmysłē dobrym; á źle/ złym. M. Smęcić sie y płákać/ może? K. To też o smętku rozumieć mamy; co o Żałobie: ná vmysł Pan Bog pátrzy. Zákazuie S. Páweł Chrześciiánom być smętnym po zmárłey bráći: ale dla czego? Tak sie (powiáda) nie smęćcie po vmárłych iáko ktorzy nadzieie zmartwychwstániá niemáią. Trudno niema mieć żalu, miłość powinna ku przyiácielowi y dobrodzieiowi: wszakże trzebá w tym miáry; im nalepsza być może. Zal był to y S. Augustynowi mátki swey Moniki; ktora iego/ że niezginął wiecznie/ łzámi v Páná Bogá vprosiłá: ale on ná stronę odszedszy / prawie wszystkie łzy zá máły czás wylał; á potym wie- cey iuż

Poprá- wá.

Smę- tek.

Wykład

1Th: 4.

1 Do- wod/ 8 Po- práwa.

2 Dow: Lib. 9, Cap: 12. Confess.

cey iuż

cey iuż nieptákał. Jeronim tákże S. pilnie vpomina záwołánego domu Pá nią/á potym w stánie wdowim Zakonnicką/ święta Paulę; áby corki swoiey Blesilli nieptákáłá: y dla tego wychwala osobliwie ślachetną też pánią/ święta Melánią: ktora po śmierći męża swego/ y wnetże dwu synow swych/ niż ieszcze męża pogrzebiono/ męskim vmysłem ták sie do Páná Chrystá weséle vmawiáłá: Wolniey będę ia tobie służyłá/ Pánie; gdyś mię s ták wielkiego brzemienia wyswobodził. [Expeditiùs, inquit, tibi seruitura sum, Domine; quia tanto me onere liberasti.] Przeto ma być zwyciężána y naturá: á ktoby wdawał sie w płácz dobrowolny; bez grzechu być niemoże. co ieszcze by gorzey było: gdyby smętek był obłudny. Wołánie y nárzekánie/ iákie pospolićie czynią niewiásty/ żadnym obyczaiem chwalone być niemoże. **M.** Nu iużesmy przyprowádźili ćiáło do grobu/ żałobnie y nabożnie śpiewáiąc:

K. Potrway potrway: dobrześ mi spomniał żałobne śpiewánie: żałobny

3 Dowi. Super obitu Blesillæ.

45.

Záwiązánie.

Pogrzeby maią być żałobne.

Pogrzeb Pana Chrystusow, teraz mi
1 Pow. na pamięć przyszedł. Niegodzi się tedy
miewać wesołych Pogrzebow / przy
członkach Pana Chrystusowych; gdy
sam Pan Chrystus/ Słowa nasza / żałośnie
2 Pow. tobnie iest pogrzebion. Jeśliby gdzie
przystało czynić wesoły pogrzeb; nawiecey
przy pogrzebach Męczennikow
świętych: á wżdy napierwszy Męczennik
Act: 8. nik S. Szczepan, żałobnie był od mężow
bogoboynych pogrzebion. Czemu
ták? iż ták Słowá tez nasza. ia mniemam
3 Powod/ál mam / iż to niedarmo ták S. Łukasz
bo Pożytek. napisał. Godzi się záiste tych przykładow
naśladowáć / y dla tego więcey; że
my ludzie grzeszni, musimy przez ogień
1 Co: 3. być pierwey oczyścieni / niźli wnidziemy
Apo: 21. my do Krolestwá niebieskiego: do ktorego
nic pomázanego wniść niemoże.
Przytym tedy żalu naszym/ dobrze się
modlić zá zmárłego przyiaciela / y zá
Rozwa Chrześcijáńskie dusze: záiste Pan Bog
żánie. nasz wszystko nam w dobre obraca.
Wielkiey iest powagi v niego tá Modlitwá;
ktora z płaczem y zełzami złaczona
bywa; na ten czas gdy chowamy
przyiacio-

przyiacioty y dobrodzieie náße / álbo pamiatkę ktorąkolwiek ich czynimy / sáma natura płáczu nam dodaie: nuż tedy to / do czego nas przyrodzenie ćiągnie / ku dobremu onego przyiaciela y dobrodzieia náßego obroćmy: że łzámi serdecznymi zá nim / aby mu Pan Bog grzechy odpuśćił / y do wiecznego odpoczynienia przeniosł / Páná Bogá prośmy. Niedarmo záiśte bywáią żałobne śpiewánia / przy Pogrzebiech y Rocznicach żałobnych: dobrześ mi przypomniał Załobne śpiewánie. M. Y ia dziekuie Pánu Bogu; żem to od ćiebie vsłyßał. Po przyprowadzeniu ćiáła / iákie ma być iego chowánie; á iákie też o dußy stáránie? K. Táka rzecz ma być oboia; iaką nam podaie Kośćioł. Niech bedzie w grob włożone ćiało: ktorey Wodą świeconą kropić / y Kadzidłem przeżegnánym kádźić / dobra rzecz iest. Abowiem wielka iest moc słow y modlitwy Kápłáńskiey / przy świeceniu stworzenia Bożeº / Wody y Kadzidłá: Krzyżá świetego / ktorego mocą káżdą rzecz Kaptani święcą / iest

Vpomi-nánie.

Záwiá-zánie.

46.

Pocho-wánie ciáłá.

Wodá.
Kádzi-dło.
1 Dow.
1. Ti: 4.
2 Dow.
August.
Tra: 118
in Io: et

Chriſoſt: cą/ieſt moc niewymowna: tego Krzy-
Hom: 55 żá ſwiętego/ktorym ieſt raz porażony/
in Mat. záwżdy ſie lęka Dyabeł. Dawne to ſą
3 Sow: rzeczy w Kośćiele/ w Piſmie Stárego
Num:19. Zakonu oſobnie zalecone/ y z rąk A-
De Cons: poſtolſkich nam podane; dla tych przy-
Diſt: 3; czyn. Naprzod/ aby Szátan nieprzy-
Aquam. ſtępował do ćiał Chrześćijan zmár-
Exo: 3. tych; Słowo Boże y Modlitwá Ka-
&c. płáńſka/zá mocą Krzyżá świętego/te-
Iacobus go iemu niedopuſzcza. potym też Wo-
in Litur. dá y Kádźidło, dáią to świádectwo
Baſ. ćiáłom zmárłym: iż ſą ludźi/ z Wody
Chris. y z Duchá ſwiętego okrzczonych; á won
2 Przy- ność Modlitw/ y ogień Miłośći Bo-
czyná. żey/ zá żywota ſwego, Pánu Bogu o-
Apo:5.8 ſiáruiących. A moc thedy ma Wodá
3 Przyc świecona z Kádźidłem; y znákiem ſą
rzeczy świętych. á to, więcey iuż dla
nas: ábyſmy przykłádem bráći náſzey/w
záchowániu powáżnośći Krztu Chrze-
śćijáńſkiego/ przez pilne Modlitwy, á
Záwią- gorącą Miłość/w Pánie Bodze vczy
zánie. łi ſie zámieráć. M. A wo trzech oſo-
bliwych rzeczy mam tu pátrzyć; moc
Słow poświącáiących/Swiádectwo

o bráćie/

obrácie/ y Naukę nászę. K A. Ták 47.
Kosciol Powszechny/ iáko mátká prá
wa/ wszędzie synow swych wszego do=
brego vczy. Te obrzędy zwierschnie
sprawiwszy/ trzemi potym rzeczámi/ Ob=
Ofiárą/ Modlitwą/ y Jálmużną/ chod.
zmártych duszam w tym pomágáć ma= W Od.
my; áby z mąk doczesnych/ w ktorych pow:
podobno ich trzyma Boska spráwiedli Lidz:
wość/ były wybáwione. M. A iesli 57.
są/albo w Niebie/ álbo (czego Boże Beda
nikomu nieday) w Piekle: komuż to bę quoq;
dzie pożyteczno? K. Duszam innym/ Li:4,Ca:
w doczesnych mękách Czyscowych bę= 22, Eccl:
dącym; y nam tez. Abowiem to/ co= Hist:Ang.
kolwiek czynimi/ iż z Miłości czynimy; Pożyt=
Miłość, v Páná Bogá bez odpłáty tek.
być niemoże. M. Ale sie dziś z Czy= Dowod
scu śmieią? K. Kto? M. Le= Luc: 7.
pieyty wiesz/ Káptánie. K. Kto sie 1 Pet: 4.
z Czyscu śmieie; niech sie Piekła boi. Spáść.
M. O Czyscowym ogniu ták powiá= Ogień
dáią; iż iest dáleko gorecszy/ niżli ten Czysc:
nász. K. N S. Augustyn ták o tym Dowod
pisze; iż cięższy on iest Ogień/ nad w=
szystkie męki tego świátá. [Grauior In Psal:
37.

erit ille Ignis; quàm quicquid poteſt homo pati, in hac vita.] M. A iakoż o tym kto wiedźieć może; gdyż ſie nikt ſtamtąd niewraca? K. Naprzod z Piſma s. łatwie to poiąć: wielka to rzecz ieſt/ ninieyſzy czas łaſki, lekce ſobie ważyć. Pewnie pozna ſurowość Sprawiedliwośći Bożey; ktory zaniedbał łaſkawego Miłośierdźia: kto ſiebie tu rozſądzać niechćiał; będźie tam zaiſte ſurowie ſądzon. Oznaymił też to Pan Bog świętym ludźiom/ dla pożytku náſzego: y Doktor s. Beda/ Doktor á Hiſtoryk poważny/ pewną o tym piſze Hiſtoryą; á czterzy nam mieyſcá rozne po śmierći, pokazuie: iedno mieyſce/ ćiemne y ogniſte/ ieſt Potępionych; drugie/ w zimnie á w gorącu Czyſcowym będących: ná trzećim ſą niedoſkonáli Chrześćijánie/ iákoby w Rayu/ álbo ná Łonie Abrahámowym: á ktorzy ſą doſkonałymi; tych záraz em Anyeli do Niebá prowádzą. Zaiſte tho rzecz ieſt bárzo zgodna z Piſmem świętym: nic pomazánego nie wnidźie do Krolestwá Niebieſkiego; przez ogień muśi

¶ 1 Dowier.
2 Cor: 6.
Rozważánie.
1 Cor: 11.
¶ 2 Dtwier.
Lib: 5.
Cap: 13.
Ecc: Hiſt Angl.
4 Mieyſcá.
48.
Dtwier.
Apoc: 21.
1 Co: 3.

mußi być pierwey oczyściony: bárzo też czystego oká trzebá; kthorym mamy Páná Bogá widzieć. Przeto ktorzy schodzą s tego świátá bez Pokuty / ná wieczne ći nieboźętá potępienie idą: ktorzy tu niewypokutowáli / przez Ogień Czyścowy będą zbáwieni: á miedzy Doskonáłymi / y ktorzy báwiąc się nieco rzeczámi świeckimi, Páná Bogá niezápámiętáią / áby iáka byłá rozność; Spráwiedliwość też Boża chce tego. Jest ießcze poznánia tych mieśc rożnych niemáły pożytek / ku rozsądzeniu tey rzeczy; ktorzy záraz po śmierći iść mogą do Niebá; á ktorzy tám niebędą / áż do Dniá sądnego. MIE. Mniec máło po tym: sąd to iest Boży: tylko rácz nam dáć Pánie Boże / ná drodze być zbáwienney. K. Z iedney strony máło tobie po tym; ále z drugiey strony / niezáwádźi wiedźieć. M. Co to iest tákiego? Jest Pismá nieco o tym; iákoby duße Swiętych miáły czekáć Dniá sądnego: są też ine Pismá iásne; w ktorych / iż Swięći idą po śmierći do Niebá / Duch S. nam pokázuie: y

Mat: 5.

Zawiazánie.

1 Pożytek.

Hebr: 11. Apoc: 6, August: in Psal: 36, Conc: 1. Abdias Libr: 7. Io:14. et

W odpowied: Li:205 — wiele ludziom Swietym, dał to Pan Bog, na tym świećie widźieć; iáko duße do Niebá/ záráżem po śmierći/ od Anyołow były prowádzone. Jáko te- Záwiázánie. dy w innych rzeczách Rozdźiał rostrzy- gá tę/ ktora sie zda być/ Pismá s. prze- ćiwność; ták też y tu ma być. Ktorzy o sámym Pánie Bodze myślą/ świátá zá- pomniawßy; do Niebá tych duße pro- sto idą: ále ktorzy tey doskonáłośći w sobie niemamy; ieśli záráżem Páná Bo- Eccle:16. gá nie vźrzymy/ krzywdy mieć w tym niebędźiemy. Káżdemu Pan Bog we- dle zasług płáći. To wiedźieć y baczyć, iest tym pożyteczno; ktorzy sie báwią 2 Pożytek. czytánim Pismá y Doktorow świętych. M. A mnie co po tym? K. Abyś 49. stáránie czynił o żywoćie nadoskonál- ßym; á ná tym przedśie/ coć Pan Bog da/ przestał. M. Nie wßyscy może- Záwiázánie my być iednácy. K. Przeto też potrze bá niektorym po śmierći, Modlitw ná Obchodu. ßych/ Jáłmużny/ y Ofiary. M. A iá- Spo- koż dobre Vczynki mogą być vmárłym sob. pożyteczne? K. Jáłmużná wybawia Tob: 4 od grzechow/ y od śmierći: zbáwienna y

świętá

świętą rzecz iest/ modlić się za vmarłe: 2 Mach: 12.
ofiarowánie Ciáła y Krwie Pana Chrystusowey/ nádrozszá rzecz iest przed Pánem Bogiem: Luc. 22.
to wszystko iż pomaga vmarłym/ stąd to idzie; że są Członkámi Ciáła snami iednego. 1 Cor: 12
Ale o Vmárłych Pogrzebie/ niechay będzie na ten czás dosyć. ¶ Zamknienie.
M. Dobre to są a potrzebne rzeczy; przy Pogrzebie Páńskim powiedziáne. Artykuł piąty Kreda Apostolskiego/ do ktorego iuż podobno przystąpić trzebá/ ten iest:

Stąpił do Piekłá; trzeci dzień zmartwych wstał.

KAPL. Czemu nie mowisz, Do Piekłow; ale do Piekła? M. Mowią też niektorzy; Do Piekłow: co iest lepszego/ radbym wiedział: K. Ma być mowiono; Do Piekłá. Do piekłá.
Ktorzy bowiem z Łacińskiego wykłádáią; Do Piekłow: własności ięzyká niebaczą; áni ná słowo Greckie wzgląd máią. Dowod
Grecy iáśnie mowią; Do

Otwierdzenie. Piekła: ták ieſt napiſáno y w Proroc-
twie Dawidowym / y w Dzieiach tež
Pſal: 5, Apoſtolſkich. o czym gádáłbym przy
Act: 21. ſtoyniey s kim vczonym / nižli s tobą
proſtym. Gdy ty mowiſz; zbroia: y
Grek rzecze / Zbroia / ὅπλον : ále Łá
ćinnik muśi mowić; Zbroie / Arma.
Tákže gdy ty rzeczeſz; Ciemność: Grec
kie słowo σκότος, zgodźi ſie z Polſzczy
zną; ale Łáćinnik iákoby o wielu ćie-
mnośćiách muśi mowić / Tenebræ.

Záwiązanie. Przeto gdyž y po Žydowſku / y po Gre
cku / o iednym Piekle mowimy; do kto
rego Pan Chryſtus ſtąpił: Apoſtoło-
wie tákže potwierdzáią tego w Kre-
dźie / εἰς ᾅδην καθελθόντα, do Piekłá
ſtępuiącego, wyznawáiąc: Chociay
50. Łáćinnicy, práwie po Łáćinie mowią /
Ad Inferos: my iednák mowić mamy /
Do Piekłá; á nie / Do Piekłow. M.
Do ktoregož to Piekłá ſtąpił Pan Chry
Iáko stąpił. ſtus; a dla czego? K. Duſza tylko ie-
go ſtąpiłá: ták nam opowiáda Piſmo
Pſal: 15. święte / y Prorockie / y Apoſtolſkie.
1 Pe: 3. Piotr S. ná mieyſcu przerzeczonym /
Act. 2. przywodząc y wykłádáiąc námienione
Proroctwo

Proroctwo Dawidowe / to powiáda Co tám
o Pánie Chryſtuſie; iż zbudźił go Pan czynił.
Bog / rozwiązawſzy Boleśći Piekiel-
ne. w ktorych ſłowiech daie nam znáć; Wykład
co Pan Chryſtus w Piekle / do ktore-
go ſtąpił / czynić raczył: y Auguſtyn s. Epiſ. 57.
o Rozwiązániu tych boleśći Piekiel- 99; &
nych / gada ſzyroko ná niektorych miey- Lib. 12.
ſcach. Zaiſte niedármo ſtąpił Pan Chry- Cap: 33.
ſtus do Piekłá. Jeśli Piekielne boleśći De Gen.
rozwiązał: ktoreż to ſą / albo były / Bo- ad Lit.
leśći Piekielne? Obaczmy iedno rzecz Boleśći
pilnie: vyrzymy tu (da Pan Bog) co rozwią-
dobrego. Abowiem te Boleśći / ktore záne.
Pan Chryſtus rozwiązał / albo były w 1 Dow.
Piekle potępionych; albo ná Łonie
Abrahámowym. Do Piekłá potępio-
nych ludźi, pewnie Pan Chryſtus nie-
ſtąpił: niemiał tám co czynić v tych /
ktorym iego Męká nieieſt pożyteczna:
áni też tám / gdźie ieſt wieczny ogień / y Mat: 25.
ſkąd niemáß żadnego wykupienia / ża- Eſa: 66.
dnych nierozwiązał Boleśći. Z dru- Mar: 9.
giey ſtrony / o Łonie Abrahámowym
świadczy nam Ewángelia; iż w nim Luc: 16.
ćierpienia żadnego niemáß: Łázarz /

tam

Otwierdzenie. tám przeniesiony od Anyołow/ nálazł pocieszenie. Augustyn takže s. niechce ná to zezwolić; aby Łono Abrahámowe miáło należeć do Piekła/ y być cześcią iego: Záwżdy (powiada) Piekło/ w Pismie świetym/ słowem iest niepocieszym; á Łono Abrahamowe iest mieszkánie táiemnego nieiákiego odpoczywania. [Secretæ cuiusdam quietis habitatio.] Ieśli tedy Pan Chrystus stąpił do Piekła; á w Piekle tym/ do ktorego stąpił/ rozwiązał Boleści: ieśli też nierozwiązał Boleści tich/ w Piekle ludzi potępionych; (o czym Hom:22, in lectiones Euāg daie świádectwo y S. Grzegorz) á Łono Abrahámowe nieprzynależy ku Piekłu/ ale iest mieyśce pociechy y Odpoczywánia: záiste/ zá tym pilnym rzeczy tey rozebranim / to snadnie idzie; iż do Piekła mąk Doczesnych (ktore zowiemy Czyscowe) Pán Chrystus stąpiwszy/ Boleści niektore w nim rozwiązał.

Záwiązánie.

2. Dow. Abowiem y Augustyn s. mowi: Onych ludzi Boleści rozwiązał; ktorych/ wedlug skrytey swey Boskiey Sprawiedliwości / godne być rozwiązania wiedział.

dział.

dział. Grzegorz S. także; Te/ powiá-
da/ z zámknienia Piekielnego Pan Chri- 3 Sow.
stus wyrwał; ktorych swoimi być po-
znał/ w Wierze/ y w Vczynkach. M. ¶ Zámknienie.
Tedy do Czyscu Pan Chrystus stąpił;
y stamtąd dusze wybawił? K. Barzo
do tego rzecz idzie. Ma Kościoł nasz Przećiwność.
Powszechny dosyć dowodow z Pismá
S. o Mękach Czyscowych; ani ia teraz
o Czyscu gadáć myślę: ale iż potrzebá
to było wyłożyć/ do ktorego Piekłá
Pan Chrystus wstąpił/ y co tam sprá-
wił; osobliwy stąd Męki iego nadroż-
szey pożytek/ Rozwiązánie Bolesci Pie-
kła Doczesnego/ zá łaską iego; obaczy-
lismy. A stąd też vtwierdza sie święty Zwyczay.
zwyczay Kościoła Powszechnego/ kto-
ry wypłynął z Vstaw Apostolskich; iż W Odpowiedź:
przy Mszy/ (gdzie zasługi Smierći Pa- Lic: 57
na Chrystusowey/ przez Ciało y Krew
zá nas wylaną/ osobliwie ofiaruiemy)
dobrze pámiętamy ná vmárłe/ w mę-
kach Czyscowych będące. M. A ony/ ¶ Łono
ktorzy byli ná Łonie Abrahamowym/ Abrah
mieli też iákie bolesci? K. Ewanye- bez Bolesći:
lia mowi; że Łázarz ma pocieszenie. M. Dowod

Ale

Spár= Ale to wielka boleść iest / niewidzieć
cie. Páná Bogá. K. Pismo ś. niezowie
1 Dow. to Boleścią / ále Zadzą. inßá iest / Ciez
pieć; á inßa / Zadać á Prágnąć czego.
Phil: 1. Zadał Páweł ś. rozłączyć sie z ciałem /
á być z Pánem Chrystem: możem też to
rozumieć; iż więtßa Zadza iest Swię-
tych, ná świecie boiuiących / niżli ná
Łonie iuż Abráhámowym odpoczywá-
iących. Jesliż tedy swey Zadze ku Pá-
Záwia= nu Chrystusowi / nie zowie Páweł S.
zánie. Boleścią: dáleko mniey Zadze onych
świętych ludzi / ktorzy iuż pewni byli
zbáwienia / y ktorzy po śmiertkách docze-
snych mieli pocießenie / możemy zwáć
2 Dow. Boleściami. Zadzá, niech będzie żądzą;
Rom: 9 Boleść, boleścią. Bolało S. Apostoł-
tá niedowiárstwo Zydowskie: Boleść /
powiada / dla tego mam vstáwiczną ná
sercu moim: Będą też boleć w Dzień
1 Tes: 5. sądny źli ludzie: przydzie ná nie nagłe
zginienie / iáko boleść brzemienney nie-
wiásty; według słow Apostolskich:
Záwia. Jnßa tedy iest, Boleść; á inßa, Zadza.
Zam= A przeto Piekielne Boleści / ktore roz-
knienie. wiązał Pan Chrystus / nie mogą nále-
żeć

żeć (iáko ia mnimam) ku Łonu Abrá-
hámowemu: w ktorym nie Bolenie;
ale Zadanie tylko przyſcia Pańſkiego/ 52.
y prágnienie przeprowádzenia do chwały wieczney/ v Swietych onych było. M. A byłże też v nich/ gdy ſtąpił do Piekłá/ Pan Chryſtus? K. Piſmo o tym nic niewſpomina: podobna rzecz/ iże był; á z ſwymi Wybránymi to/ co nalepiey rozumiał/ vczynił: albo ná onymże mieyſcu ich miał; albo do Raiu/ aż do ſwego Wniebowſtąpienia/ przenioſł.

Z Łone Abrá: co vczynił P. Chryſtus.

M. Czemuż ſpiewamy thak o nich; Oyce ſwiete/ od dawná iete/ z odchłáni Piekielney wyrwał? K. To ma być rozumiano ráczey o tych Oycach ſwietych; ktorzy w mękach Docześnych/ y w onych Boleſciach rozwiązánych byli.

Pieſni wykład.

M. Azaby godziło ſie zwáć te Swietymi; ktorzy ſą w mękách Czyſcowych? K: Jeſli ná tym ſwiecie/ gdzie częſto grzeſzymy/ y Czyſciec też oſobny miewamy/ Wybráne Boże Swietymi zowie S. Piſmo: czemu onych/ ktorzy iuż nie grzeſzą/ á pewnie ſą ná drodze zbawienney/ Swie-

Spár-ćie.

Dowod Iac: 3. Pſal: 65. Ro: 1. etc

tymi

Záwiá- tymi zwáć niemamy? M. Jeństwo
zánie. tedy w odchłani Piekielney / niemam
Dowod podobno rozumieć Łono Abráhamo-
wykłá- we; ale Męki Czyścowe? K. Ták le-
du Pie- piey / y zgodliwiey z Pismem S. Abo-
śni. wiem y Piotr S. o tych w Czyścu zda
1 Pet:3. sie rozumieć; gdy ták pisze: Pan Chry
stus / vmártwiony będąc ćiałem / ale
ożywiony Duchem / w tym też Duchu
onym duchom w Ciemnicy będącym
kazał; ktorzy niekiedy byli nieposłuszny
mi. Ciemnice te, teraz ty Odchłánią
Wykład názwałeś Piekielną; á w Kredzie / y
w Pismie też S. iuż wyłożonym / zowie-
myią Piekłem. ktorzy byli w tey Cie-
mnicy / niezawżdy słuchali ná tym świe
ćie Páná Bogá; áni prawie á dostáte-
cznie iemu / gdy nieczynili posłuszeń-
53. stwá / wierzyć mogli: potym zá to po-
kutuiąc / ale kaźń Doczesną niedostáte
cznie tu ćierpiąc / dáni są w doczesną
Mat: 5, Ciemnice. Onych tedy duszam / w Cie-
Luc: 12. mnicy do namnieyszego kwártniká wy-
Cyp:li: 4 płacaiącym / Duch Páná Chrystusow
Ep: 2. (iáko mowi Piotr S.) kazánie czynił.
Ambr: in Zaiste ten sie zda być własny onych słow
Lu: 12. Apostol-

Apoſtolſkich wykład. M. O czymże Zawiązánie.
kazał tám P. Chryſtus? K. Podobna
rzecz / że o Miłościwym roku: na kto- Wykład Lu: 4.
rym one więźnie / ktorzy w Sprawie- Eſa: 61.
dliwości Bożey trzymani byli / wolny-
mi, przez Záſługę ſwey nadrożſzey Mę-
ki, raczył vczynić. Stąpienie tedy do Zámknienie o Stąpieniu do Pie.
Piekła Pana Chryſtuſowe, nalepiey
tak rozumieć; iakom wyłożył: zwła-
ſzcza dla tego w Ciemnicy kazánia / y
dla Boleſci w Piekle rozwiązánych.
Pożytek Męki ſwey zarazem pokazał
Pan Chryſtus więźniom / w mękách
Doczeſnych ſpráwiedliwie trzymánym.
M. O Zmartwych wſtániu iego / po-
dobno nietrzeba wiele wykładu. K. Zmártwych wſtał.
Ani wywodu tu trzeba: iáſne ſą o tym
Proroctwá; iáſne Figury; iáſnieyſza Acta: 2
ieſzcze Ewangelia. M. Náuk tedy Mat 12 18
czekam od ciebie. K A: S pierwſzey
częſci piątego Artykułu / naprzod ma- 1 Náuká, Modlitwy zá Vmárłe:
my vtwierdzáć Wiárę náſzę Kośćiołá
Powſzechnego / ſtrony Modlitw, zá
tę bráćią vmarłą; ktora bywa zátrzy-
mána / y zá grzechy doczeſne karaná / w
mękách Czyſcowych: potym niebędzie-

1 Náu- myśmy nigdy ták pyszny mi/ áni ták nádęty
ká; Nie- mi; abyśmy mieli godnymi śie czynić,
zarazem zárázem przenieśienia do Krolestwa nie
do Nie- bieskiego. Żądáć y prágnąć tego á pil-
bá.
1 Dow. nie prośić mamy; ale niegodnośći ná-
1ac:3. szey/ iż rozmáićie Páná Bogá gniewá-
1 1o:1.etc my/ nie trzeba przebaczáć. Więcey dá-
2 Dow. ie Pan Bog pokornym/ niżli sami przy-
Lu:18 pisuią sobie; ále pysznym / á swey go-
Vtwier dnośći dufáiącym/ y to co dał odeymu-
dzenie. ie. Mamy tego zacny przykład / w o-
Luc:7. nym sławnym Setniku: ktory im ná-
więcey śie niżył; tym więcey iest od Pá-
3 Dow. ná Chrystá wystáwion. Záiste bárzo
to przystoi pokorze Pátryárchow świę-
54. tych; iż Jákob ná on czás/ gdy w smęt-
kach swych Stąpienie do Piekłá wspo-
minał/ o tym Piekle Czyscowym mogł
Gen:37. rozumieć. Ktore słowá iego bárzo są
Vtwier. zgodne z tymi nászymi/ w Kredzie Apo-
stolskim: Stąpię (mowi) do syná me-
Spárć. go płácząc do Piekłá. Piszą dźiś pospo-
lićie/ á zwłaszczá nowi ći Theologowie;
iż Piekło/ ięzykiem Żydowskim/ Grob
też czásem znáczy: ále kto tę rzecz pilnie
rozbierze/ á ná pokorę świętego Jáko-
bá we-

bá wejrzy/ przytym też Figurę obaczy;
dáleko snadniey to będzie rozumiał o Dowod
Czyscu/ niżli o Grobie. Abowiem Jo-
zeph/ ktorego iákoby zabitego płakał
ociec/ nie w Grobie; ale albo w Piekle
Czyscowym/ albo ná Łonie Abráhá-
mowym/ miał być. przetoż Jeronim Vtwier
S. ktory dobrze też Zydowski iezyk v- dzenie.
miał/ nie Grob tu rozumie; ale Łono
ráczey Abráhámowe/ mieysce (iáko on
mowi) Ochłodzenia. [Locum refri-
gerii] M. Czemuż Augustyn S. Lic: 50.
(iákoś mi wyższey powiedział) niechce
przyzwolić áby Łono Abráhámowe
miáło należeć do Piekłá/ y być częścią Wykład
iego? K. Zdáć sie ták pisáć s. Jero-
nim; iákoby Łono Abráhámowe miá-
ło też być zwáne Pieklem: wszákże to
więcey oznaymnie; iże iest v Piekłá. co Luc: 16.
nam y Ewángelia/ przy rozmowie Łá-
zárzá z Bogáczem/ zdá sie pokázowáć.
Słowá Jeronimowe te są; gdzie gada In Epita
o mieszkániu Swiętych/ przed śmiercią phio Nea
y po śmierci Páná Chrystusowey: iesli politani.
(mowi) Abráham/ Izaak/ y Jákob/ In Oratio
ktorzy nie zgrzeszyli/ w Piekle; ktoż w one Mas
na ssa.

Krolestwie niebieskim? Jesli Lázarz ná Łonie Abrahamowym / y na mieyscu Ochłodzenia: co za podobieństwo, miedzy Piekłem y Krolestwem niebieskim? Przed Pánem Chrystusem/ Abraham v Piekła; po Pánie Chrystusie/ Łotr w Raiu. Na drugim tákże
Ad Paulam, sup obitu Blesillæ. mieyscu/tymi słowy piše: Płakał Jakob syná/mniemáiąc aby vmárł; do ktorego y on sam miał do Piekłá stąpić/ mowiąc: Stąpię do syna mego płacząc do Piekłá. á to dla tego; iż ießcze był
55. Pan Chrystus drzwi do Ráiu niewybił; áni płomienisty on miecz Krwią
Gen: 3. swoią niezgásił dlatego y o Abrahamie Pismo świadczy, iż choćiayże ná mieyscu Ochłodzenia/wßakże v Piekłá był. Ießcze, y do Dárdana pißąc; Ziemie żywiących/mowi/przed Przyściem
In Epist: Quæris Dardane; To: 3. Pána Zbáwićielá/żaden Spráwiedliwy dostąpić niemogł: y Abrahám/ácz ná rożnych mieyscach/ z Lázarzem był widziány v Piekła: y Jakob/spráwiedliwy człowiek; Smętny y płaczący / powiada/stąpię do Piekła: Krew Pá ná Chrystusową, tá iest kluczem do

Ráiu/do Ziemie żywiących. &c. Stych tedy słow Jeronimá o ten wykład mamy; iż stąpić do piekłá, iest / stąpić ná Lono Abrahamowe / v Piekła będące. ale dla Rozwiązánia onych Boleści Piekielnych/y dla pokoiy S. Pátryárchy Jakobá / wybornie to rozumieć możemy o Czyścu. M. A byłże w Czyscu S. Jakob? K. Podobna rzecz/ iż niebył ten; ktory śmiertelnie nie grzeszył: á cokolwiek powszedniego było; to w nim Pan Bog ná tym świećie/ iákoby srebro w ogniu/ wypolerował; M. Czemuż on mowi; Stąpię do Piekła? K. Nia mowił; podobno tám niebył: wszakże mogł być. Abowiem niemáła rzecz iest / y powszednie przeciw Pánu Bogu grzeszyć: y to pierwey bywa oczyściono/ niżli przychodzimy do wiecznego zgromádzenia Swiętych.

Zówiązánie.

Czyściec S Jakobá.

Dowod

Ps:65 et in Gen.

Dowod

Apo:21.

Ale iż podobnieysza rzecz iest/ dla osobney świętobliwośći świętego Pátryárchy / y dla wyprobowánia iego ná tym świećie; że on ná Lono Abrahamowe zaraz był przeniesiony: nie dla tego ia o Czyscu to wykładam/ aby w nim był

Popráwá.

S. Jakob; ále ábym iego pokorę/ kuná
śladowániu nam przełożył. M. Sty-
Spár- szałem iá iednego z tych nowych Chrze-
ćie. ścijan/ ták wykłádáiącego: Pan Chry-
56. stus stąpił do Piekłá; to iest/ do Gro-
1 Sow. bu. K. Apostołowie/ im nákrócey
mogło być/ summę Wiáry nászey w
2 Sow: Kredzie záwiązáli. Insza rzecz iest/ Po
czął się; insza/ Národził się: insza/ Cier
piał/ Vkrzyżowan/ Vmárł; insza/
Zmartwychwstał/ Wstąpił/ Siedzi/
Przydzie: tákże też insza iest/ Vmárł:
insza/ Stąpił do Piekłá. Kto krótko
3 Sow. pisze; iednym słowem siłá wypráwia.
Słowá thez trudnieysze wykłádamy
przez łátwieysze: łátwieysza iest/ Po-
grzebion; niżli/ Stąpił do Piekłá.
Zawią- Nie śniło się nigdy Apostołom; áby w
záne. ich krótkim á węzłowátym Kredzie/
miáło być które słówko zbyteczne: ro-
żne rzeczy rożnymi słowy węzłowáćie
Rozwa- oni/ w Kredzie swym/ opisáli. Ale ná-
żánie. wróćmy się do pokory S. Jakobá:
M. Osóbnie tego Pan Bog ná tym
świećie náwiedzał. K. Jesliż tego
náwiedzał/ który śmiertelnie nie grze-

szył; cze-

ßył: czemuż my / ktorzy dáleko iesteśmy od niego / mamy być lepßymi ? czemu záraz em do Niebá chcemy przelećieć ? Pánie Boże day to / aby ták było: życzę ia sobie tego / y Páná Bogá o to proßę; ále godnym śie czynić niechcę. Zadza.

M. Niech będźie wola Boża z nami: tylko racz nam dáć / Pánie Boże / ná drodze być zbáwienney. Rozważánie.

K. O tym ma być wßytko stáránie naße. W drugiey też częśći piątego członku Kredá Chrześćijáńskiego / Grunt Wiáry náßey mamy: y tu nam pokázuią Apostołowie; w iákiego my Pośrzedniká wierzymy. 1 Náuká; Bostwá P. Chrystusowego pewnosć

Wierzymy / iż Pan Chrystus iest Syn Boży: átoż mamy Zmartwychwstánie iego / tákowy Bostwá dowod; nád ktory być niemoże więtßy. Dowod

Czynili rozmáite cudá Prorocy / Apostołowie / y ini też Swięći: skrzeßáli innych; 57. ále śiebie żaden: sam Pan naß Jezus Chrystus, swą mocą Bożą zmartwych wstał. Wykład

Przetoż Augustyn S. wywodźi to dostátecznie; iż Zmartwychwstánie Páńskie, iest nawiętßym znákiem / y własnym samego Páná Chrystá cudem Vtwierdzenie: in Ps. 6

dla

dla czego/gdy od niego cudu żadano/ nie inny dawał znáć; iedno JOnaſza Mat:12. Ioan:2. Proroká/á rozwiązanie Kośćioła Ciá- Záwiązanie. ła ſwego. Pierwſzy tedy pożytek ieſt / vtwierdzenie Wiáry naſzey; że Pan Jezus Chryſtus ieſt Synem Boga żywego: drugi pożytek będźie ten/ vpewnienie Zmartwychwſtánia ćiał naſzych. 2 Náuká; Ciáła wierz zmartwych. Abowiem ieſli wſtáłá zmartwych Głowa; y członki tákże tey głowy pewnie zmartwychwſtáną. O trzećim pożytku Dowod 1 Cor:15. iużem wyżſzey powiedźiał/ przy pożytkach Męki Pánſkiey: ábyſmy przykłádem Zmartwychwſtánia iego, raz vmárſzy grzechom / więcey duchownie 3 Náuká; Liczby 36. Rom:6. nievmierali; ale Pánu Bogu náſzemu / wydáiąc członki náſze ku ſwiętobliwośći/ vſtáwicznie żyli. M. Pámietám. K. Day Boże czynić. M. Amē. K. Powiedz Artykuł ſzoſty. M.

Wſtąpił ná Niebioſá; śiedźi ná Práwicy Bogá Oycá Wſzechmogącego.

K. O

KAPL. O Wniebowstąpieniu Pańskim iasne są dowody pismá s. zwłaszcza w nowym Testamencie. Dnia trzeciego Pan Chrystus zmartwychwstał; á dnia po Zmartwychwstaniu czterdziestego / wstąpił ná Niebiosá: iáko zmartwychwstał swą mocą Boską; tákże też y ná Niebiosá wstąpił. á pytáć o tym; iáko / á gdzie / Ciało Pańskie iest w niebie; dworna y niepotrzebna [curiosissimū & superuacaneum] rzecz iest. Abowiem nie nasza krewkość Niebieskie taiemnice ma rozstrząsáć; násza rzecz iest / o godności Ciáłá Pańskiego wysokie y zacne rzeczy rozumieć. [Non est fragilitatis nostræ, cœlorum secreta discutere; sed est Fidei nostræ, de Dominici Corporis dignitate, sublimia & honesta sapere.] M. A to siedzi ná prawicy Oycá swego wszechmogącego: iáko w Kredzie wierzymy. K. Nierozumiey tego sprostá; żeby tak Pan Chrystus tám siedział / iáko tu syn ktory wedle Oycá siedzi: ani też tego rozumiey / iákoby iedną to rzecz

Wniebowstąpienie.

Lu: 24. Act: 1.

Gdzie iest / á iáko. Aug: De Fide & Symbo.

58.

siedzieć ná Prawicy.

Dowod byłá ; Wſtąpić ná niebioſá S[illegible]ieć ná práwicy mocy Bożey. inſza ieſt / Pogrzebion; inſza / Stąpił do Piekłá: tákże też / Wſtąpił ná niebioſá / Siedźi ná práwicy Bogá Oycá wſzechmogącego / rozne ſą dwie rzeczy. **M.** Coż mam przez tę Práwicę rozumieć? **K.** Cokolwiek tu mowimy o Pánie Chryſtuſie; do Człowieczey iego nátury należy: według ktorey, on mocą Duchá ś. począł ſie / y z Máryey dziewice národźił / y vmárł / y zmartwychwſtał / y ná Niebioſá wſtąpił : przeto też y Siedzenie ná Práwicy Bożey / y przyśćie ná Sąd żywych y martwych / iego człowieczeńſtwu ma być przypiſano. Abowiem we dług Boſtwá ſwego / był záwżdy rownym Bogu Oycu / y Wſzechmocnośći ſwey vżywał nád národem ludzkim ; ále według Człowieczeńſtwá / y Sąd wźiął od Oycá ſwego / y ná Práwicy mocy Bożey vśiadł. Páweł S. wykłádá to iáſnie / tymi ſłowy piſząc : Dla tego / iż Pan Jezus Chryſtus vniżył ſie / chowáiąc poſłuszeńſtwo aż do śmierći / do śmierći Krzyżowey / Bog wyniosł go ; y

Wykład z Rozdźiałem

Io: 17. Symbolū Athanas.

1 Dow. Io: 5.

2 Dow. Phil: 2.

go y dárowat mu Imie / ktore iest nád wszelkie imie: aby na imie IESVS / kázde koláno klekáło; Niebieskie / Ziemskie / y piekielne: á kázdy iezyk aby wyznawał; ze Pan Jezus Chrystus, w chwale iest Bogá Oycá. Tęć tez chwałę swą spominał sam / ták mowiąc do onych dwu swych Zwolennikow: Jzali niepotrzebá było te rzeczy cierpieć Chrystusowi; y ták wniść do chwały swey? 3 Dow. Lu: 24.

Widźiß / iáko krotkie słowá Páńskie, ßyrzey nam wyłozył S. Páweł: ktory iá śnie pokázuie; ku iákiey mocy y zacnośći przyßło Páná Chrystusowe Człowieczeństwo. Wykład 59.

Abowiem dána mu iest wßystká moc / (ták y do Apostołow Pan Chrystus mowił) ná niebie y ná ziemi. 4 Dow. Mat: 28.

Przetoż nic inßego nie iest / Siedźieć Pánu Chrystusowi po Wniebowstąpieniu ná Práwicy Bozey; iedno iż iego Człowieczeństwo, ma vczestnictwo mocy y chwały Bozey / Bostwu Syná Bozego z Bogiem Oycem zawżdy rowney. dla czego my iuż (iákom tez dawno przypominał) słußnie iedną chwałą chwalimy iednego Páná Chrystusá / Bogá y Człowie- ¶ Zámknienie. Licz. 28 1 Náuká; Pan Chryst Bog y Człowiek iednej chwały.

 Człowie-

1 Sow. Człowieká. Abowiemy Páwet S. ták
Mat: Lu= powiedział: ná Imię to / IESVS / ma
cæ 1. śię klániáć káżde kolano. ktore Imię,
Człowieczeństwá Pańskiego iest imie=
In Ps: 65. niem; według wykłádu y S. Hilaryuszá.
2 Sow. Dobrze tedy nápisał S. Augustyn / w
.In fine iednym Kázániu: Ja dla tego chwalę
Serm: 58. ciáło Páńskie / y owszem zupełne Człowie=
De uerbis wieczeństwo iego; iż od Bostwá przyię=
Domini. te / y z Bostwem iest złączone &c. czego
ktoby nieczynił; wieczney śmierći káźń
odnieśie. [Humanitatem, Diuinitati v=
nitam, in vno Christo qui adorare con=
templerit; æternę mortis pœnam patie=
Wykłád tur.] M. Ale iednák Człowieczeń=
In Symb. stwo iego nie iest rowne Bostwu. K.
Záwżdy oná trwa regułá S. Athánázego: Rowny iest Pan Chrystus Oycu /
według Bostwá; á mnieyszy od Oycá /
według Człowieczeństwá. dla tegom
też ia powiedział; że ma chwały y mocy
Bożey vczestnictwo: ktore nam Apostołowie znáczą słowem, Siedzenia ná práwicy Bożey; á iáko Ewángelistowie
Mar: 14. wicy Bożey; á iáko Ewángelistowie
Luce 22. przydáią / Ná práwicy mocy Bożey.
3 Sow O tey zacności y vraczeniu Człowieczeń
stwá

stwá Páńskiego/dosyć iáśnie piszą Doktorowie Chrześcijáńscy: Hilarius tak zacnie o nim trzyma / iż iákoby nowe iego narodzenie czyni: Po śmierći (powieda) w Imię / ktore iest nad káżde imię / Pan Chrystus iest podwyższony; iż w Bogá / nad ktorego Imię żadnego imienia niemász / iest wyniesiony: á iemu prosżącemu / aby w tey był zacności / ktorą miał przed stworzenim świata / iest to darowano. [In Deum, inquit, quia nullum vltra Deum nomen est, prouehitur.] Ku temu też Páweł S. one słowa Boże toczy: Tyś iest Syn moy / iam ćiebie dźiś porodźił. Abowiem o Zmartwychwstániu Páńskim / (gdźie té moc / przez śmierć zásłużona / skutecznie wźiął Pan Chrystus) ná onym mieyscu Apostoł gada. Ieronim S. To (mowi) słowo / Siedźieć / Moc Krolestwá znaczy: Augustyn, ná wielu mieyscách przypomina on Sąd / ktory Pan Chrystus wźiął od Oyca swego; á ku tey Práwicy Bożey rad go przystosuie: Práwice (powieda) ro rozumieyćie Moc dáną Człowieczeństwu / od

In Psal: 2. & 53.
Vtwierdzenie.
Ioan: 17.
60.
4 Dow.
Act: 13.
Psalmo 2.
5 Dow.
In Eph: 1.
6 Dow.
Ioan: 5.

Lib 2: ad Syná Bożego przyiętemu; aby ten/
Cate: Ca: ktorego ſądzono/ſądził: to tedy/ co ſie
7, & Lib: z Dawida narodziło / ták ieſt vzacżo-
3 Ca: 7; et no; iże ieſt y Pánem Dawidowym ꝛc.
in Ps: 109 [Quod natum eſt ex ſemine Dauid,
ita honoratum eſt; vt eſſet & Dominus
Dauid] Koncylium na oſtatek E-
7 Sow. phezyńſkie doſtatecznie opiſało te chwałę Pańſkiego Człowieczeńſtwa; y
to/ abyſmy iednego Chryſtuſá (co Neſtoryus źle czynił) na dwu niedzielili/
Zám- pilnie nam zakazało. A przeto w Ko-
kniecie z ściele Powſzechnym/ tak záwżdy mowi
Modli- my y ſpiewamy do Paná Chryſtá; Chry-
twá. ſte/ Synu Bogá żywego/ ſmiłuy ſie nad
námi: á Boże vchoway mowić; Modl
ſie zá námi. A iże Paweł S. o nim pi-
Spárcie ſze; Záſtawia ſie zá námi: to ku inney
w Odp: rzeczy należy. M. Rozumiem iuż nie-
Liczby co/ zá łaſka Boża; co ieſt/ ná Prawicy
201. Bożey ſiedzieć; á iaka ieſt zacność Pań-
ſkiego Człowieczeńſtwá: radbym też
2 Náu- ſtąd obaczył inſze Náuki potrzebne.
ká; Pożyteczne Me- K. Męka Pańſka, dziwnie w nas zá-
ki/ zmar pala Miłość: Zmartwychwſtanie ie-
twych: y go, naſzę vtwierdza Wiárę; á Wniebo
Wnieb. wſtąpie-

wstąpienie, vwesela Nadzieie. Abo- Dowod
wiem ktoby tego niemiłował; kthory 1 Tim: 2.
dla nas Synem BOżym będąc/ na
śmierć haniebną siebie samego wydał?
ktoby też w tego wierzyć niechciał; kto- Mat: 28.
ry siebie samego (co nigdy niesłychano/ &c.
áni przed tym / áni potym) iakoby ze 61.
snu zbudził? Jeśli też głowá iest w nie- Coloß: 1.
bie; a głowa bez Członkow być niemo-
że: wielka zaiste radość/ z pewney Ná-
dzieie rosnąca/ tym wszystkim iest; kto-
rzy są prawymi Głowy Paná Chrystu-
sa Członkami. M. Panie Boże/ day Żądza.
nam tám być; gdzie iest Głowá nasza/
Pan nasz Jezus Chrystus. K. Pe- z Náu-
wnie będziemy: (tak mocna Nadzieia ká; Kto
mowi) tylko bądźmy świętymi Człon- chce do
kami świętey Głowy. M. Amen. nieba/
K. Kto idzie vbitym od Paná Chry- członkie
sta gościńcem; ten trafi do Nieba: a bać Pań-
kto inędy; pewnie zabłądzi. Gościniec skim.
ten, acz bity iest; wszakże ciasny. M. Wykład
Słychamy o tym częstokroć ná kaza- Dowod
niu iż ciásna iest droga do Krolestwá Mat: 7.
niebieskiego. K. Jnaczey nic/ iedno Act: 17.
przezwiele frasunkow wniść do Nie- Luc: 24.

Ioan: 2. bá: ták wszedł Pan Chrystus Głowá
Mat: 16. y drogá naszá: zá nim/ y iego torem/ te-
mu trzebá iść; kto chce do Nieba trá-
fić, Kto chce (powiada) zamna iść;
niechay sie sámego siebie záprzy/ y weź-
mie krzyż swoy/ y mnie zatym naśladu-
Spárćie ie. M. Ale ćięszki a przykry iest ten
krzyż? K. Wlżył y osłodził go Pan
Matt: 11. Chrystus: miłuiącemu Pana Chrystu-
Rom: 8. sa/ w Pánie Chrystusie nic nie iest ćię-
Licz: 34 szkiego. Chćieymy iedno; a do tego
myśl swą wszystkę przyłożmy: ćięszko
niebędzie; a Pan Chrystus też nam do-
Philip: 4. pomoże. Wszystko mogę w tym/ kto-
rymnie posila / Pánie Chrystusie: ten/
ktory Pana Chrystusá miłował/ S.
Rozwa- Apostoł mowi. Byłći then pierwey
zánie. bluźnierca: barzo prześladował Pána
1 Ti: 1. Chrystusá/ y Kościoł iego: á wżdy po-
Act: 9. tym/ dla Pana Chrystusá/ w tym Pá-
nie Chrystusie wszystko może. A cze-
mu? iż miał sie sam do tego: opuścił
wszystkie zawady: nad wolą Boską nic
4 Náu- nieprzekładał. M. A Práwicá Bo-
ka; Prá- ska czego nas náuczy? K. A tá nam
wicá p. ñ tego potwierdzi; co Paweł S. teraz o
ska ratu- sobie
nek daie

ſobie powiedział. Abowiem S. Szczepan / gdy go kámienowano / widział Páná Chryſtuſá ſtoiącego ná prawicy Bożey; á nie ſiedzącego. Siedźi Pan Chryſtus/iáko Sędźia; ale ſtoi/iáko rátuiący. Przeto oſobliwy on rátunek dáie tym/ ktorzy zá nim idą. gdy dla Jmienia iego ćierpią/dla tego on ſtoi; áby ná iego Prawicy / po zwyćięſtwie ſwych nieprzyiaćioł/w piękney koronie ſtanęli. Prawica też Páná Chryſtuſowá, Prawicę twoię tobie przypominá: ábyś nie miedzy przeklętymi z tymi Kozły ſtánął; ále poćieszny niewinnym Owcam głos/ná prawey ſtronie vſłyszał. O tym maſz/Chrześćijáninie/ myſlić; o tym záwżdy chodźić. Pámiętay/ proſzę ćię; czego nápilniey Pan Chryſtus będźie ſądźił ſwoie wierne. Jeſli niemaſz lutości nád nędzą bliźniego twego/ ták nád duchowną / iáko nád ćieleſną; Srogi głos (czego nas vchoway/Pánie Chryſte) muśiałbyś vſłyszeć: á ieſli nákármiſz łácznącego/nápoiſz prágnącego/ náuczyſz nieumieiętnego/ będźieſz ſie modlił zá potrzebnymi

Dowod Act: 7.

Wykład

62.

5 Náuká; Ná Prawice ſie ćiſn.

Mat: 25.

Rozważánie.

Wyliczánie.

y wßelkie znędzonym Miłoſierdzie oka
zeß; niewymowna rzecz/ i k pocießny
on głos łáſkawego nam Sędziego bę-
dzie! Chodźcie/ błogoſławieni Oycá
mego; będziecie dziedzicami zgotowá-
nego wam Kroleſtwa od początku
6 Náu- świátá. Náoſtátek miey ießcze náukę
ka; Zá- oſobliwą/ z Práwice Páná Chryſtuſo-
sług wey; (ábyś był chutliwym ku drodze/
wielkie do żywotá wiodącey) iż bárzo ſą obfi-
ſą odpłá te záſług Wybránych Bożych zapłaty.
ty. Odpłácił Pan Bog vniżenie Syná
1 Dow. ſwego, poſádzeniem ná Práwicy ſwey;
oprocz tego/ Záſługi iego nam vczynił
zbáwienie: tákże też y Swiętych ſwo-
ich/ z Synem ſwoim dziedziczących/
(do ktorych/ iáko do Członkow/ wßy-
Vtwier- ſtko z Głowy płynie) ták poważne rá-
dzenie. czy mieć záſługi; iż nie tylko im ſámym
ſą odpłátne/ ále thez innym członkam
Záwią ciáłá iednego pożyteczne. M. Do-
zánie. brze tedy w modlitwach ſpomináć Zá-
ſługi Swiętych/ w niebie z Synem Bo
2 Dow. żym kroluiących. K. Ták Kościoł czy-
ni; á dobrze czyni. Poſtąpmyż iuż dá-
ley: ſiodmą część Kredá powiaday. M.

Stądże

Stąd ſię przydzie Sądźić Żywe y Vmárłe.

KAPLAN. Stąd; to ieſt/ Stąd.
z Prawice Bożey/przydzie ná
Sąd. Rozumieſzie/ co to ieſt?
M. Juž ſie domyſlam: Pámiętam/
iáko wyłożył ś. Auguſtyn Prawicę Bo Łicz: 60
żą. K. Ten tedy Syn Człowieczy/ Przi-
ktorego ſądźił Káiphaß y Piłat/ bę- dzie ſąd.
dzie ſądźił Káiphaßá y Piłatá: y to ná
on czás Pan Chryſtus Káiphaßowi z Dowod
iego Radą przypominał; gdy mowił:
Vyrzyćie Syná Człowieczego/ przycho Mat: 26.
dzącego w obłokach niebieſkich. Przy- Záwiązánie.
dzie tedy wßyſtkich ſądźić; á przydzie z
oney/ ná ktorey vſiadł/ Prawice Bo-
żey. M. Ale też możemy ták wykłá- 2 Wykłád.
dáć: Stąd przydzie; to ieſt/ z niebá.
Abowiem wſtąpił ná niebioſá. K. 63.
Y z Niebá/ y z Prawice Bożey. M.
A kiedyż ten Sąd będzie? K. Sąd Sąd 2.
Páná Chryſtuſow ieſt dwoiáki; ieden
Oſobliwy/ á drugi Poſpolity. Oſobli-
wy Sąd bywa záraz po śmierći; gdźie
káżdy z oſobná bywa oſądzony: á Poſpo

lity ná

lity na on czas bedzie; gdy wszyscy lu-
dzie/ czasu iednego/ w ciełech swoych
zmartwychwstaną. O Sadzie Pospo-
Dowod litym dosyć iest Pisma. osobliwe ono
Sadu iest miesce v Matheusza świętego;
Pospoli- gdzie sprawa Sadu Bożego/ iako po-
tego. stawi złe na Lewicy/ a dobre na pra-
Mat: 25. wicy/ iest nam opisana. Ku Sadowi
1 Dow: Osobliwemu należeć może ono; gdzie
Sadu Pan Chrystus przypomina Czułość
Osobli. pierwszą/ y drugą/ y trzecią: miasto
Lu: 12. czego drugi Ewangelista mianuie/
Mar: 13. Wieczor/ Pułnocy/ Kur pianie/ y
Wykład czas Zaranny. Abowiem przez te Czuy-
ności, y Czasy nocne/ barzo przystoynie
rozumiemy Wieku człowieczego czę-
ści; Dziecinstwo/ Młodzieństwo/ Mę-
2 Dow. stwo/ y Starość. Paweł też S. namie-
Heb: 6. niwszy Śmierć/ przydał zarazem Sad:
Każdy człowiek/ powieda/ raz musi
vmrzeć; a potym Sad. Przetoż y Bo-
3 Dow. gacz/ y Łazarz/ zarazē po śmierci swey/
Luc: 16. nieczekaiąc Sadu Pospolitego/ wzięli
zapłatę: on cierpi męki Piekielne w
płomieniu wiecznym; a Łazarz wielką
ma pociechę. M. Coż po Sadzie Po-

spolicym

ſpolitym ; gdy káżdy bywa po ſmierći zaraz oſądzon ? K. Czemu tak chce mieć Pan Bog ; o iego táiemnicach nie trzeba ſie bądać : będzie to ná więtßą ſromotę niewiernym / y táſk Bożych nie wdzięcznym ; á wierni Boży / y według woli Boſkiey żyiacy / więtße ſtąd weżmą błogoſłáwieńſtwo. Chce thego Sprawiedliwość Boſka / y ták Pan Bog ſprawi ; áby wßyſtek ſwiat ogládał niewdzięczność / y niewierzących ludźi / y nieprzyſtoynie żyiacych. vyżrzą źli ; kogo vkrzyżowáli / y co zá Pánem wzgárdźili : vyżrzą też / przed obliczym wßyſtkiego ſwiata / y dobrzy ; kogo przyieli / á czyich Mándatow ſłucháli : Przy ſmierći też káżdego / duſzá tylko oſądzona bywa : przeto potrzebá ieſt ; áby y Ciáło / przed Stolicą Pańſką ſtánąwßy / wźięło ſwą zapłátę. Máią teraz Swięći ßátę iedne : á gdy ćiáłá ich będą wzbudzone / wezmą ſtołę drugą. Wßyſtek Człowiek / y Duſzá y Ciáło / ſłużył albo nieſłużył Pánu Bogu : y Ciáło też y Duſzá człowiecza / albo kaźń odnieſie / albo zapłátę weżmie. Naoſtatek

Sąd Poſpolithy dla czego ?

Rom : 11.

1 Przyczyná.

Ioan : 19.

1 Cor : 4.

2 Przyczyná.

2 Cor : 5.

Apoc : 6.

Vtwierdzenie.

3 Przy= ſtátek wiele żywych zastánie Sąd Páń
czyná. ſki/tak złych/iáko dobrych: dobrzy bę=
1 Theſ:4. dą záchwycemi w obłokach/náprzećiw
Pánu Chryſtuſowi; á źli też muſzą ſtá=
64. nąć / gdzie Pan roſkaże. M. O tych
Żywe. podobno żywych wſpominamy w Kre=
dzie? K. O tych / aczkolwiek przez
Żywe, możemy też rozumieć Dobre; á
przez Vmarte, Złe/ná duſzy nic nieży=
wiące: á to/ dla Sądu nawięcey Oſo=
Dowod bliwego. Abowiem do każdego czło=
wieka Pan Chryſtus po śmierci przy=
chodźi z Práwice Bożey/y do złego Bo=
Lu:16. gaczá/y do Łazarzá dobrego: áby każ=
Ro:2.etc. demu według vczynkow zapłáćił. M.
A tákoż oni / ktorych zaſtánie żywych
Wykład Sąd Páńſki/zemrą? K. Ich śmierć
będźie bárzo prędka/ w odmienieniu
śmiertelnośći w nieśmiertelność: żeby
Heb:9. onemu Státutowi / iż każdy raz má
Dowod vmrzeć / doſyć śię ſtáło. W każdą
rzecz vmie Pan Bog vgodźić: wſzech=
mogącym ieſt: iáko co będźie czynił / o
tym nietrzebá pytáć. Czyńmy/co czynić
Eccl:3. nam roſkazał: á co on ma czynić / po=
tym nam máło: Wiedzże tedy/ iż maſz

vmrzeć:

vmrzeć: to wieß pewnie; ale kiedy/ te= 1 Náu=
go niewieß: iże niewieß áni dniá/ áni ká; Czuy
godziny; dla tego bądź czuynym. M. násmierć y ná sąd.
A w czymże ta czuyność należy? K. Mat: 25.
Tak żyy/ ná káżdy dzień/ y káżdą godzi= Wykład
nę; iákobyś miał teyże godziny vmrzeć/
y ná Sąd Páński stánąć. A coż stám=
tąd odniesieß? álbo wieczne Piekło; Rozwa=
álbo wieczne Niebo. á zá coż zá docze= żánie.
sną robotę. Kto źle robi; złą weźmie zá ,,
płatę: á ieśli dobra robotá; dobra y zá ,,
płatá. Niedármo záiste Mędrzec nas Eccle: 7.
vpomina; ábyśmy we wßystkich sprá=
wach nászych/ ná rzeczy násze ostáteczne
pámiętali. A komuby miło grzeßyć
gdyby to záwżdy miał y rozważał w ser
cu: iż ná wieki będą gorzeć w Piekle lu Mar. 9.
dzie źli? Mizerny tho człowiek iest v
nas; ktorego ná czas kát męczy/ żże/ 65.
pali: á coż rozumieß o tym; ktory ká=
tom Piekielnym/ Dyabłom okrutnym/ Mat: 18.
ná wieki iest w moc dány? Vćiekał ie= Podo=
den człowiek przed Lwem/ ktory go bieństwo
chćiał pożrzeć: vćiekáiąc wpadł w doł ex Dama
ieden; w ktorym był ná dole Smok sceno.
wielki: gdyby był nie vchwyćił rosczki

iedney

iedney drzewa niewielkiego/ y nieotrzy
mał śie na boku onego dołu ; w iado-
witßey bestyey wpadłbybył páßczękę.
Krotko mowiąc/ ná oney rośćzce/kto
rey śie trzymał/było troche miodu; ále
myßy korzeń drzewká onego podgryzá-
ły: ná co nic niedbaiąc on mizerny człó-
wiek/zápomniawßy Lwá nad sobą/ á
Smoku pod sobą/wolał onego miodu
troche lizáć; niżli o tym/ iákoby stam-
Rozwá-
zanie. tąd zdrowym wyßedł/ myślić. Cożći
śie podoba tego człowieká rozum? M.
Wielkie to iego/ á iemu ßkodliwe/
głupstwo: pilniey było rátunku wo-
łáć/niżli on miod lizáć. K. A czyie-
goż rátunku; gdy niemáß nikogo? M.
Psal: 119. Boskiego ná ostátek: daie Pan Bog
Psal. 90. tym/ ktorzy do niego wołáią/ y Lwá
y Smoká deptáć: czytałem to w Psał-
Wykład terzu Dawidowym. K. Człowiek te-
dy káżdy/ kthory ziemskie roskoßy nad
Niebieskie przekłáda/ á ná ostáteczne
rzeczy względu niema/temu głupcowi
Hebr. 9. iest podobien. Dobrzeby pámiętáć zá-
Eccle: 11. wżdy ná śmierć/y co po śmierći będźie:
gdźie drzewo vpádnie tám leże: wiel-
káć to

káčto ieſt rzecz; álbo tám/ álbo ſám/ ná wieki. A baczyſzże/ co to ieſt; Ná wieki? M. Końcá niebędźie żadne- go/ áni w Niebie/ áni w Piekle. K. Wielkie ieſt miaſto Poznań; więtſza Polſka; więtſzy wſzyſtek świat: á wżdy gdybyś po cżeſci maluczkiey źiemie v- bierał/ raz tylko w rok/ álbo też y w ty ſiąc lat; byłby temu koniec: po śmier- ći końcá żadnego niemaſz. M. Pánie Boże/ dayże nam [illegible] cżás być mądrymi: ábyſmy zá czáſu/ czego nam potrzebá/ ſobie gotowáli. K. A czegoż potrze- bá? M. Kágáńcow z Oleiem: iákoś mię dawno náucżył. K. Ták ieſt zá- iſte. Kto niema odźienia godownego; w ćiemnośćiach ogniſtych będźie miał płácz wieczny/ y zgrzytánie zębow. Kto niewierzy; dla ſámey niewiáry będźie potępion: á kto wierzy; z vczynkow też będźie ſądzon. Dość ieſt o tym Piſmá Bożego/ Prorockiego/ Apoſtolſkiego/ y Ewángeliſtow Swiętych; iż Pan Chryſtus/ Sędźia żywych y martwych/ według Vczynkow zápłáći káżdemu. Pamiętayże ná Sąd Páńſki: y then miey

Wykład z rozwa- żániem.

Zadzá.

Li: 37. Mat: 22. 66.

Ioan: 3.

Pſal: 61. Rom: 2. Apoc: 2, 22. &c.

Czám- knienie.

J

miey osobliwy pożytek z tego ártykułu: abyś był gotowym ná Sąd wszystkich żywych / y wszystkich vmárłych. M. Amen: Pánie Boże day to: abyśmy nie wieczną hańbę / ale wieczną radość / ná on czas odnieśli. K. Kto chce nie wziąć posromocenia żałosnego / przed oblicznością wszystkiego świátá / przed Anyoły świętymi, y wybránymi Bożymi; niechayże swych oczu z tey ścieszki / ktorą szedł Pan Chrystus / nigdy nie spuszcza. Począł sie Pan Chrystus z Duchá świętego / y národził z Máryey Dziewice: ták dziwnie poczęty y národzony, żadnych roskoszy nie vżywał ná świecie; ale cierpiąc pod Ponskim Pilatem / vkrzyżowan był náostatek y vmárł. Táć iest ścieszka ie° ná tym świecie: pátrzże do kąd przez nię przyszedł! Abowiem dniá trzeciego zbudzony / wstąpiwszy potym ná Niebiosá / ná Práwicy mocy Bożey vsiadł; y został sie Sędzią wszystkich żywych y márłych. Dziwne to vraczenie Páńskiego Człowieczeństwá; osobna á pociesna to zapłátá: y nam też / członkom

Zadza.

2. Náuká; Scieszka idźmy Páná Chry.

Wyliczánie / y Wykład

Rozważánie.

Páná Chrystusowym / dziwne záiste á rostoszne Pan Bog zapláty, przez Páná Chrystá zgotował; gdy nas syny swymi vczynił/ y tegoż Krolestwá niebieskiego dziedzicami obrał. A zá to nie dziwne są rzeczy! zá nie osobnie Pan Bog/ dla Syná swego/ vraczył Człowieká! Zmartwych wstał Pan Chrystus; y my też zmartwych wstániemy: wstąpił on ná Niebiosá; y my zá nim poydziemy: vsiadł ná Práwicy Bożey; y my ná Práwicy stániemy: iest on Sędzią żywych y vmárłych; my też świát Sądzić będziemy. M. Ale to dwánaście tylko Apostołom obiecał Pan Chrystus? K. Páweł Apostoł wszystkim to Swiętym obiecuie/ do Chrześcian w Koryncie pisząc. M. Więc my świát mamy sądzić? K. Jabym tego nigdy mowić nieśmiał; gdyby nie iásne było o tym Pismo: áni też mogę rozumieć; iáko to ma być. to pewnie wiem/ y temu pewnie wierzę; iż miłośnikom swoim Pan Bog/ czego rozum wymyślić nie może/ nagotowáć raczył. Dosyć było Człowiekowi/ gdziekolwiek w ką

Io: 1. Rom: 8. 67.

Stosowánie.

Mat: 19. Luc: 22. 1 Cor. 6

Rozwáżánie.

1 Cor: 2.

čie, być w Niebie: a Pan Chryſtus cd
Apoc:2. iemu daie! Kto/ powiada/zwyćięży/
y do końcá moich vczynkow ſtrzedz be-
dzie; dam iemu moc nad narody ludzki
mi/ tak iákom ia wziął od Oycá mego
⁊c. Kto ma vcho/ niech pilnie ſłucha;
co Duch s. Kośćiołom ſwym opowie-
da: tak tám vpomina Jan S. Ewán-
geliſtá/ wielki Prorok nowego Teſtá-
Záwołá mentu. O niebacznośći/niedbałośći/ y
nie/ z ro niewdzięcznośći ludzka; ktora niechceſz
zważá- ſobie rozważáć rozkoſzy wiecznych / y
nim. niewymownych zá máłą robotę zápłat
Nápo- Ktory Pan ná świećie,náćiężſze gárdło
minánie wánia ták płáći: Jeſlić tedy miła ieſt
záptátá; niechay tez ćięſzka niebędzie
robotá: chceſz wiecznie krolowáć/ y ná
Apo.3. Stolicy vśieść z Pánem Chryſtuſem;
Lucæ 9. chćiey thez doczeſnie ćierpieć / y krzyz
twoy nośić zá Synem Bozym. Pocżę-
Stoſo- ty on ieſt z Duchá świętego; maſz śie od
wánie rodźić y ty z Duchá Bozego: národźił
Ioan:3. śie on z Máryey Dziewice; y ty Ducho-
2 Cor. 11. wne Dziewictwo maſz záwzdy chowáć:
Mat.5. ieſli ćierpiſz/á od złych ludźi dla bogo-
boynośći ćierpiſz / by thez y do śmierći;

wſzyſtko

wßytko to Głowá twoiá / y Pan twoy / Jezus Chrystus Syn Boży / y więcey daleko ćierpiał. Táć iest drogá Páná Chrystusowá / w żywoćie iego naświeć ßym, zbáwiennie nam vbita: iest theż drogá inßa przestrona; ale tey wßytká przećiwna. Jesli / Chrześcijáninie / Duchá S. niemaß; czystośći winney niechowaß; ćierpieć nic nieraczyß; gárdło dáć dla prawdi niechceß: tá drogá z tym iest gośćincem; ná Lewicę / nie ná Práwicę / ten gośćiniec idzie. M. A wo nie ma być lepßym sługá / niżli Pan iego. K. Jesli chce tám / gdźie Pan iest / przyść: ták / iáko on / ma się ćisnąć ná Práwicę. Pánie Boże / nieráczże nas od niey oddaláć; á nieday nam z ćießki Niebieskiey / ná gośćiniec piekielny / nigdy ostępowáć. M. A gdy się trafi vbłądźić? K Co rychley záś ná zad: dáleko niezáchodź: spracuieß się, názad wracáiąc. Teć są poćießne Apostolskiego Kredá ßeść częśći / ku Pánu Chrystusowi należące: ośma / o Duchu iuż Swiętym / ktora iest: MIE.

Zámknienie.

Matt: 7.

Wylicánie.

68.

Ioan: 15.

Zadza.

Lekárstwo.

Wierzę w Duchá świętego.

Wykład KAPLAN. Tu nic trudne-
go nie masz. Jáko wierzymy w
Oycá / y Syná ; ták też y w Du-
chá świętego: Duch święty, trzecia iest
Swięte Troyce naświętszey persona. Swiętym
go. dla tego iest zwány: iż on/ z nátury swey
Luc: 13. będąc istą świętobliwością / Członki
Rom. 15. Páná Chrystusowe świętymi czyni; y
&c. iest obfitą wszelkiey świętobliwości stu
1 Náu- dnicą. Nikt tedy nie ma sam od siebie
ká; Z świę żadney świętobliwości; od Páná Bo-
tobliwo gá / y od Duchá świętego / ktory iest ie-
ści się nie dney z Bogiem Oycem y Synem istno-
pysznij. ści / świętym się stáie. Przeto pierwsza
1 Dow. to Náuká iest / przy tym ártykule / ná
początku Kredá iuż wyłożonym: iż z
darow Bożych / y z świętobliwości ży-
cia swego / żaden nie ma się podnosić;
ále Pánu Bogu ma zá to dziękowáć.
2 Dow. Fuka surowie tákowych S. Páweł /
1 Cor. 4. Łaski Bożych wielki wszędzie chwalcá:
Co masz / powiedá; czegobyś niewziął?
Drugą náukę tu mamy: iże Swięte Bo-
że wy-

że wychwalaiąc/ Duchá ś. chwalimy; 2 Náu-
á spráwy y żywoty Swiętych zalecáiąc/ ká; świę-
Páná Bogá w nich żywiącego wystá- ći mógą
wiamy. Czemu kto się chce sprzećiwiáć; być chwa
wielką záiste Pánu Bogu/ y Duchowi leni. 1 Dow.
świętemu/ niewdzięczność pokázuie.
Przeto y Mędrzec nas do tego wie- 2 Dow.
dźie; ábyśmy męże chwalebne wystáwiá Eccl: 44
li: y Dawid Prorok nam roskázuie; á- Ps. 150.
byśmy Páná Bogá w świętych przybyt Io. 8.
kach iego chwalili: y P. Chrystus sam/ Mat. 11.
Abráhámá/ Jáná też Krzćićielá; Pá- Heb. 11.
weł tákże ś. wiele Swiętych Bożych/ 3 Dow.
z cnot osobnych zalecáią. M. Nietyl-
ko Páná Bogá w Swiętych iego chwa- 69.
limy; ale też przykłady ku świętemu ży-
ćiu/ z nich bierzemy. K. Ták iest: ale
ia ná ten czas nic/ iedno co ku Kredu
należy/ niechcę spomináć. M. Czemu 3 Náu-
Apostołowie niezowią Bogiem Du- ká; Du-
chá świętego/ ták iáko Oycá? K. chá S.
Nietylko oni/ ale áni Pismo święte/ ácz Pi-
áni też Kredo potym Konstántynopol smo nie-
skie/ nigdy Duchowi świętemu, Boskie zowie
go mienia niedáią. M. Czemuż to? Bogiem S.
K. Abyś się y stąd náuczył: że nietyl- wszákże iest B.

kotemu/co iest w Piśmie nápisáne; á-
le o czym też Kościoł dáie świádectwo/
masz mocnie wierzyć. Pewnieć ten iest
Dowod Bogiem: ktory iest iedney istności y mo
Lic: 10. cy/z Bogiem Oycem y z Synem; w kto
Matt:8. rego Imie ták się Krzcimy/ iáko w i-
mie Oycá y Syná; y w ktorego tákże
wierzymy/iáko y w dwie pierwsze Troy
ce S. osobie. M. Iestże co ieszcze tá-
kiego; czegobym się mogł stąd náu-
czyć? K. Nic tákiego iuż niewidzę:
4 Náuká; Dobrodzieystwa Boże zawżdy rozważay. tylko zamykáiąc te Członki Wiáry ná-
szey/ około spraw Bogá Oycá y Syná
y Duchá świętego/ pilno siebie sámego
y ciebie nápominam; áby te Boże do-
brodzieystwá / iż on świát stworzył /
stworzony odkupił / á odkupiony po-
święcił/nigdy nam z pámięci niewypá
Rozważánie. dáły. Dziwne to iest á wielkie dobro-
dzieystwo Boże: iż ine wszystkie stwo-
1 Rozum. rzone rzeczy / bez rozumu stworzył; á
człowieká, ná obraz y podobieństwo
Gene. 2. swe, rozumnego vczyniwszy / pod moc
psalm. 8. iego wszystko poddał. A zásłużyłeś to/
2 Stworzenie. Człowiecze/ Pánu Bogu? coś przed
tym dobrego czynił / niżli ták zacnym

on cie

on ciebie ſtworzył ? nic záiſte. Tákże
też iż cię opátrzył potrzebámi wſzyſtki- Matt. 6.
mi/ obdárzył dáry rozmáitymi / y po
dziś dzień záwżdy opátruie ; winienże
to był dáć Pan Bog ? á zá co / proſzę Przeći-
ciebie ? czymeś ſie przed tym / niżliś to wność.
był dał / iemu záſłużył ? Prawdá ieſt /
iż gdy dárow iego, z łáſki dánych, do- Matt. 13.
brze vżywaſz / y wdzięcznym bywaſz / 25.
zwykł on ich tobie przymnażáć: á wſzák- 1 Cor. 15.
że cokolwiek dáie / z łáſki dáie : y to / że 70.
wdzięcznie czego vżywaſz / z łáſki ieſt ie-
go ; bez Łáſki Bożey nicześ ty nieieſt / Matt. 15.
áni co dobrego czynić możeſz / Człowie-
cze. Weyźrzy w dziatki máłe / y w Po- Vtwier-
gáńſkie ludzie: pámiętay ná mądre Phi dzenie.
lozophy / wielkie Lekárze / zacne Wy-
mowce: przypátrz ſie Pogáńſkim bo-
gactwom / páńſtwu / mocy etc. izali kto
ry ſnich te dobrá Pánu Bogu záſłużył ?
co dobrego czynić mogli báłwochwal-
ce / nieprzyiáciele Boży ? Z onych te-
dy / w ktorych iáſnie żadnych záſług nie
widziſz / miárkuy ſiebie ; á po Dárach 3 Od-
Bożych / ktore maſz z pogáninem ſpol- kupienie
ne / przyſtąp do Páná Chryſtuſá.

Czymeś ty był; gdyć dano obietnicę w
Gen. 3. Ráiu ? mizernie zrániony, niemogłeś
Lu. 10. ſobie dáć rátunku: áni Anyoł/ áni ktoꝛ
re inne ſtworzenie / niemogło ciebie rá-
towáć: iedynego Syná Bożego/ Páná
twego Jezuſá Chryſtuſá / do tego rá-
tunku było potrzebá / Człowiecze. A
Wylicá- gdy zá ciebie ćierpiał Syn Boży / czy-
nie. meś był? przyiaćielem iego ? izaliś nie
był niewiernym/ w przodkách twych/
pogáninem? Jeſliś był Zydowinem:
álboś krzyżował Páná Chryſtuſá; ál-
boś weń niewierzył; álbo záprzawſzy
ſie, vćiekłeś od niego. Bądź to; iżeś
wierzył ſercem z Márya Pánna/y wy-
Rom. 10. znawał vſty Wiárę twoię: to wyzná-
wánie Wiáry, od ćiebie ieſt / czyli od
Bogá? Nie ćiáło/ áni krew / to nam
Matt. 16. dáie; ále Bog Oćiec/ ktory ieſt w nie-
bieſiech/ z łáſki ſwey obiawia. Pogla-
dni ná ktora chceſz ſtronę / w ſpráwie
Odkupienia twego: vjrzyſz; żeć wſzytko
Roma. 8. Pan Bog/ z łáſki ſwey/ przez Syná ſwe
go ſpráwił. Náoſtátek przyſtąp też
4 Po- do ſpraw Duchá ś. á obácz pilnie ſprá-
świácá- wy iego w tobie: co tám náydzieſz zbá-
nie. wienne,

wiennego ; czegoby on tobie niedał? Roma.8.
Izali wezwánie twoie; żeś śie národźił z rodźicow Kośćiołá Powszechne°? nie/ zaiste. Vspráwiedliwienie tákże napierwsze twoie/ gdyś iest przynieśion dźiećiątkiem do Krztu/ żadnych Zasług v ćiebie, w grzechu poczętym y narodzonym, Psal. 50. Ephe. 2. naleść niemogło: z sámey łáski á miłośierdźia Bożego / w Wierze Kośćiołá Roma. 3. &c. 6. świętego okrzczony / iesteś Vspráwiedliwiony. Nu po Krzćie/ poki dobrze á przystoynie żyiesz / masz Zasługi: ták iest: ále kto ich w tobie czyni? izali nie Galat. 3. Pan Chrystus: w ktoregoś iest obleczony? izali nie duch S. miłość swą w sercu twym rozlewaiący? Idźieszli z cnoty Roma. 5. Psal. 83. w cnotę: Zasługáć to będźie twoia; ále z łáski Bożey tobie dana. Stáieszże 71. też z spráwiedliwego spráwiedliwszym/ Apoc. 22. á z świętego świętym / z dobrego lepszym: pámiętay ná tho / iż Pan Bog twoy z swey nátury iest świętym; ty, z Mar. 10. dáru Duchá świętego. A baczyszże iuż/ co zá wdźięczność masz Pánu Bogu Záwiązánie. pokázowáć/ twemu Stworzyćielowi/ twemu Odkupićielowi / twemu Poświęćićie-

ſwiećićielowi? M. Ieſt co záiſte ro-
zbieráć / y rozważáć v ſiebie. K. Ná
ieſt co rozważáć; y winniſmy rozwá-
żáć: ieſt zá co pokázowáć winną Pánu
Bogu wdźięczność. Abowiem nietyl-
ko tymi dobrodzieyſtwy ſwymi / ktore
nam iuż ſpráwić raczył / do tey wdźię-
cznośći nas ćiągnie; ále nád to oſobny-
[*] Od-płáty. mi odpłátámi / á niewymownymi roſko-
ßámi / ktore nam w Niebie nágoto-
Wykład z Rozwá-żánim wał / bárzo pilnie wiedźie. Pátrz iáko
ná iednym mieyſcu / wßyſtko záwiązał.
krotiuchno Pan Chryſtus. Przekłáda
Ioan. 12. naprzod dobrodzieyſtwo Smierći ſwo-
iey: iż po zſtąpieniu z Niebá ná ziemię,
vmartwionym będąc / wielki nam po-
żytek przynioſł, to przełożywßy / y nas
ku ſobie tą dobroćią ſkłoniwßy / chce
chce wdźięcznośći po nas; abyſmy iemu
ſłużyli. Pytałbyś; iáko iemu ſłużyć.
Kto mnie / powiáda / ſłuży; niechay
mnie náſláduie. Wieleć nas mowi
Służymy Pánu Bogu: ále iemu ſłużą-
[*] Ioan. 2. cy / ma iego náſládowáć; ma ták cho-
[*] Petr. 2. dźić / iáko on chodźił; ma ták ćierpieć /
iáko on ćierpiał: inney drogi do Kro-
leſtwá

leſtwá niebieſkiego nienaydziemy / ież
dno ktorą Pan Jezus ſzedł: zá nim nam
iść trzeba; y iego my náſládowáć ma-
my. Pátrzże / iáką naoſtatek zapłatę
nam obiecuie! Gdziem ia / mowi / ieſt; Ioan. 12.
tam będziey ſługa moy: ieſli mnie kto
będzie ſłużył; vczći y vracży go moy O-
ćiec. Vſłyſzyſzże / co Pan ſwoym ſługom /
iego naſláduiącym / obiecuie? M.
Wielka a dziwna dobroć Páńſka. A- 1 Cor. 6.
bowiem kto czyim ieſt ſługą y niewol-
nikiem; dla tego ſámego / iż ſługą ieſt /
winien ſłużyć: á Pan naſz miły, Pan 72.
Jezus Chryſtus / nas ſługi ſwe, drogo
ſwą krwią odkupione / iákimić obietni
cámi ku ſłużbie ſwey ćiągnie! Miły Mnieyſza rzecz.
Boże / iákie ſtárania ſą naſze / iákie zá- Wyliczá
biegania / około máiętnośći docześnych nie.
y doiutrznych! iák gárdłuie rycerz w
polu; żeglarz ná morzu; kupiec po świe
ćie! Gdyby nam Krol troche ziemie
obiecał: iákie vſługowánie naſze! á
Pan Niebieſki oto nam Ziemię Nie-
bieſką tám / gdzie ſam ieſt obiecuie: á
wżdy my bárzo gnuśni ieſteśmy do tá-
kiey / iákowey on chce po nas / iego ſłu-
żby.

Persona. zby. K. Wiele ná tym iest; iakiemu
Pánu służą służy: dziwna rzecz/ iż lu-
dzie źli wolą Dyabłu służyć; niżli Pá-
Ephes. 6. nu Chrystusowi. Coż mi za Pan/ pan
Roma. 6. Dyabeł! niema nic nędznik; iedno cie-
mność/ iedno grzech: á ten grzech ptá-
ći náostátek wiecznym gorącym á cie-
Matt. 22, mnym Piekłem. Miłyć mi Pan! miła
25. zapłátá! O głupośći á niebácznośći lu-
dzka. Gdzie rozum gdzie/ ludzie? Pan
Stoso- záśie nász, Pan JEzus CHRystus,
wánie. Panem iest Swiátłośći / Panem do-
Ioan. 2. broći y bogoboynośći: á kto iemu/ w
Ephes. 5. świátłośći chodząc/ służy świętobliwie;
Ioan. 12. tego on tam/ gdzie sam iest/ bierze; te-
go Oćiec iego niebieski vczći / y ná go-
dziech wiecznego Krolestwa niebieskie
Záwołá- go vraczy. O niewymowna dobroći Bo-
nie. ska: A coż iest/ miły Pánie/ Człowiek;
Ps. 8. 143. iż thak nań pámiętasz! nieprzyiaćiel
Roma. 5. twoy / ktory od ciebie dziwno ośladh-
Gene. 3. ćiony , od ćiebie był odstał/ coć tákie-
go zasłużył; iześ ták nań łaskaw! iż te-
mu tákie odpłaty / po niewymownych
Zám- dobrodzieystwách twoich / gotuiesz!
knienie. Twoie to są miłośćiwe dáry / Pánie:

z łáski

z łáſki twey wielkiey/ dla Syná twego Jezu Chryſtá / ty raczyſz to czynić: tobie za to niech będzie cześć y chwała: ty wnas tę wdźięczność/ktorey po nas żądaſz/raczy ſpráwić. Rozważaymyſz/ ſynu moy miły/ te dobrodźieyſtwá Boże; ktore nam ſwięći Apoſtołowie krotko záwiązáli/ w Kredźie ſwoim. Jeſli to rozmyſlánie, w nas nie wzbudźi práwey w Páná Bogá Wiáry/ mocney w nim Nádźieie/ y gorącey ku niemu Miłośći: co innego miáłoby nas przyſtoyniey do tego przywieść; ia nie widzę: á zwłaſzcza/ iż ku temu ták wielkie zapłáty ſwoim wiernym/ ſobie dufáiącym/ y ſiebie miłuiącym/ táſkáwie nágotowáć raczył. Rozważ iedno pilnie; iż Pan Bog ſtworzył wſzyſtko/ rządźi wſzyſtkim; iż dobrá wſzyſtkie maſz od niego / ćieleſne/ docześne/ y duſzne: izali/ to rozważywſzy/ będźieſz mogł w kogo innego wierzyć; iedno w ſámego Páná Bogá? Przydźie ná ćię zła przygodá ktorakolwiek: rzeczeſz z Jobem świętym; Niech będźie imię Páńſkie błogosłáwione: rzeczeſz y z Dawidem; Nákái-

4 Náuká
5 Náuká; Kredá rozważánie wzbudza Wiárę/Na. Mił.
73.
1 Wiáry wzbudzenie.
Wierzyć w Przygodách.
Iob 1.
Ps.33,102

Ná káżdy czás/ dußo moiá/ Páná Bo-
gá błogosłáw. A czemu? iż wierzę w
Páná Bogá/ wßechmogącego Stwo-
Wyliczá- rzyćielá y Rządźcę niebá y źiemie. Pan
nie. Bog mnie stworzył: Pan Bog mnie
rządźi: Pan Bog włosy moie policzył:
Lu.12.21. Pan Bog dáie mi zdrowie/ rozum/
Mat.8. bogáctwá/ dźiatki: bez woli Bożey nie
Iob1. spádnie włos z moiey głowy: co mnie
iest zbáwiennego/ on lepiey wie: áni
Szátan/ áni Człowiek/ oprocz iego do
pußczenia/ niemoże mnie nic vczynić;
áni dźiatek pobić/ áni imienia pobráć
y spalić/ áni wrzodem y chorobą zárá-
źić. iáko tedy Pan Bog raczył; ták sie
zemną stáło: iego imie niech będźie
Záwią- błogosłáwione. R widźißże co to wie-
zánie. rzyć w Páná Bogá? M. Prawieś
mi teraz oczy otworzył: Pánie Bożeć
Przygá- zápłáć. Jákie my nárzekánia czynimy;
ná. iáko do bab/ do gwiazdárzow/ do prá-
ktykárzow/ do Lekárzow pierwiey/ niż
do Páná Bogá/ zábiegamy; gdy nas co
Wyliczá- tákowego potka! Przydą nocnice; w-
nie. net do bab: odeymą krowom mleko;
wnet do czárow: zginie cokolwiek; prá-

ktykárzá

ktykarzá ßukamy: zaboli głowá; pierwiey do Lekarzá / niźli po Kápłaná. Záiſte tákowi ludźie, słowy tylko wierzą w Páná Bogá. K. Rzeczy od Páná Bogá dánych / gárdźić nietrzebá; iáko Lekárſkiey náuki / przy niemocach y chorobach: ale od Páná Bogá naprzod począć; y temu pewnie / że wßyſtko zá wolą y dozwolenim iego bywa / wierzyć mamy: Roſkázuie to Kościoł Lekárzom / á dobrze roſkázuie; áby ten / ktorego máią leczyć / pierwey ſie Pánu Bogu ſpráwił. Abowiem częſthokroć choroby naßey przyczyną Grzech bywa: y przeto pámiętáć máią pánowie Doktorowie ná ono pewne axioma; iż Non ſublata cauſa, effe„ ctus tolli non poteſt. Pierwey ledy ma„ Kápłan vleczyć duße; potym Doktorowie ćiáło: ináczey / præpoſtero ordine res agitur; y dla tego, częſtokroć nie pożyteczne bywáią lekárſtwá. M. Trzebá nam záiſte więcey Wiáry: Pánie Boże / ktoryś dał / racz przymnożyć. K. Tákże też ná drugą ſtronę / gdy nam fortunnie wßyſtko poydźie / wßyſtko

Spáźćie Eccl: 38.
74.
1 Dow. Conciliū Latera. Cap: 22.
Vtwierdzenie. Ioan: 5.
Záwiązánie.
2 Dow.
Zadzá.
Wierzyć w fortunie.

wßyſtko dobre Pánu Bogu przypiſowáć będziemy; ſobie nic / tylko grzech naß: ieſli w Páná Bogá prawie wierzymy. Abowiem Pan Bog ieſt Stworzyćielem y dawcą wßyſtkiego dobrá:
Rozwa-żánie. Ia. 1. każdy datek dobry, od niego z niebá wychodźi: on nas przez Syna ſwego odkupił/ y zbawia: on nas omyte/ poświęcone/ y vſprawiedliwione / vwielbia:
Roma. 8. Jáko tám z Jobem y z Dawidem/ zá przećiwne rzeczy dźiękuiemy/dla tego; iż krom iego dopußczenia/nic niebywa nigdźie: tákże też tu/w rzeczach fortunnych / iż on nam ſwe dobrá rozdaie/ z
2 Cor. 1. Páwłem S. mowić mamy: Błogoſłáwiony Pan Bog/ y Oćiec naßego Páná, Jezu Chryſtá/ oćiec miłośierdźia/ y Bog każdego poćießenia etc. Wiarę
¶ 2 Ná-dziei wzbudze-nie. w Bogá/Oycá, Syná, y Duchá s. ták vtwierdźiwßy/ pewną á mocną w Pánie Bodze Nádźieię ſtąd vroſcie. Abowiem iáko wierzyß; iż od niego ieſt wßyſtko/zle/ (oprocz grzechu) y dobre: ták też Nádźieię mocną/iż on mocen ieſt tobie wßyſtko dáć / będźieß
¶ Roz-dźiał. miał v ſiebie. Jeſli rzecz będzie zbáwienna;

wienna; pewniec da / w niego sámego wierzącemu / y Nádzieię w nim sámym máiącemu: ale ieśli dobra potrzebuieß doczesnego / albo cielesnego; rzeczeß z onym Trędowátym: Jeśli chceß / Pánie; możeß mię vzdrowić: rzeczeß y z Pánem Chrystusem; Nie moiá wola / Boże Oycze / ále twoiá, niechay będzie. We dwu tedy osobnych rzeczach / Nádzieiá twa tu się twierdzi: iedná rzecz iest / ostrony Páná Bogá; á druga / ostrony ciebie. S strony Páná Bogá / tá iest twoiá wnim Nádzieiá: iż od tego sámego / ktory ciebie stworzył / odkupił / poświęcił / karmi / przyodziewa / opatrza / rządzi / zbawia / maß do brá wßystkiego czekáć; w nim sámym Nádzieię pokłádáiąc / od niego sámego maß dobrá wßystkiego żądáć. Przeklęty człowiek iest; ktory Nádzieię swą kłádzie w stworzeniu: sam Pan Bog iest Nádzieiá naßá. Sstrony zásię ciebie / tá iest twa w Bodze Nádzieiá: iż niebędzieß wątpił nic áby Pan Bog / tak ku tobie dobrotliwy / ktoryć wßystko dał z łáskáwego miłosierdzia swego / nie-

Matt: 8.
Matt: 26. *&c.*
Záwiązánie.
Wykład z Rozwązánim.
Psalm. 10, 30. &c.
Iere. 17.

go/niemiał wysłuchác żądania twego: twoiá tylko rzecz iest, tego pilnowáć; abyś rzeczy potrzebnych y zbáwiennych, dobrze a przystoynie prosił. M.

Opisánie. Coż to iest/ Dobrze á Przystoynie prosić? K. Rzeczy zbáwiennych proś zgoła; iáko Odpuszczenia grzechow/ Bogoboynośći/ Cnot świętych/ y chwały Krolestwá niebieskiego: ále rzeczy

Prou. 30. tych/ ktore są y złym y dobrym pospolite/ tym masz sposobem prośić; ieśliby

2 Cor. 12. to wola Boża/ y z zbáwienim twoim było. Toć iest Przystoynie prośić, á

Iac 4. etc Dobrze prośić masz/ czystym sercem/ im nalepiey y napilniey. Ale o Modlitwie na swym mieyscu. M. Powie-

Spárćie działeś/ Oycze miły; iż od Paná Bogá mamy wszystkiego czekáć/ y iego o wszystko prośić: czemuż też Modlitwy

1 Dow. do Swiętych czynimy? K. Ażaśie modlimy do Swiętych; iáko do dawcow każdego dobra? Mow modlitwe

Vtwier. do Pánny Máryey. M. Swięta Máryá/ mátko Boża/ modl śie zá námi

Wykład grzesznymi: Amen. K. O coż prośisz Pánny Máryey? M. Aby śie modliłá

zá ná-

zá námi. K. A otoż też Paná Bo- 2 Dow.
gá prośiß? do kogoż będźie śie modlit
zá tobą Pan Bog? Swiętych thedy Záwia-
prośimy; áby śie przyczyniali zá námi zánie.
do Páná Bogá/ ktory iest dawcą do-
brá wßystkiego: á Pan Bog/ iako ma 3 Dow.
dáć / kiedy ma dáć / y przez kogo ma
dáć; ieśli przez Anyołá / albo przez
Swiętego/ albo przez Człowieká / al- 76.
bo przez Zwierzątká / albo przez Ziol-
ká/ albo przez ine stworzenie swoie; on
temu wßystkiemu lepiey rozumie/ y we
wßystko dobrze bez naßey rady vgodźić
vmie. Strzeże Pan Bog spráwiedli- Vtwier.
wych, przez Anyoły; ták strzegł Iako- Psal.90.
bá s. Pátryárchę: czynił wiele dla Dá- Gene.48.
widá, iuż zmárłego: vlecza niemocy, 4Reg.19
przez Lekarze: dáie żywność/ przez ko- &c.
niki/ krowki/ owieczki: ápteki z ziół przy Chryso: in
práwione, wiele ludźiom pomagáią: fine Hom:
przez woyská mocne á rządne, zámki y 2, in Ps.50
miástá biorą: y owßem gdźiekolwiek
obroćiß oko twoie/ do ktorychkolwiek
datkow, tobie danych; Pan Bog/ przez
pośrzodek stworzenia swego / práwie
wßystkie dobrá dáie. skąd, miedzy stwo

rzenim Bożym/wielka zaiste rościeMi
Przyczy- tość. Co może być więtßego nad zba-
ná. wienie naße? á wżdy dat tho światu/
Mat.16. przez rybitwy proste Apostoty: y dziś
Rom. 10. nieinaczey Wiary vczy/ Krzći/ Swię-
&c. ći/ Rozgrzeßa/ y Niebo otwarza; ie-
Záwia- dno przez Kaptany swoie. W Panie
zánie. Bodze tedy samym, Nadzieia iest ná-
ßá; iż on dawcą iest wßystkiego dobrá,
rozmáitym obyczaiem: á Swiętych iż
o przyczynę prosimi/dla dobr onych o-
trzymánia; dla tego Nadzieię w nich/
O Obro ták iako w Bodze/niekładziemy: y prze
ne prośić to/ ieślibyśmy Anyotá prosili miáno-
Anyo- wićie/ áby nas przećiwko Szátánowi
łow y bronił; álbo też ktorego Swiętego/
Swię- áby nas od złego wybáwił: niekładli-
tych. byśmy ták Nadzieię w nich; iáko w sá-
Dowod. mym Bodze. A czemu? iż to wiemy/że
przez Anyoty Pan Bog nas broni á
przez Swięte/ zá modlitwámi y zásłu-
gámi też ich/od złych rzeczy nas wybá-
Wykład wiá. Gdy ták Anyotom y Swiętym
mowimy / nie co innego mowimy; ie-
dno/áby zá przyczyną ich/co Pan Bog
przez nie zwykł spráwowáć / moglibyś-
śmy grze-

ſmy grzeſzni otrzymáć. iáko gdy Lekárzá proſiſz / álbo Sąſiádowi mowiſz; rátuy mie w mey chorobie / y w mey złey przygodźie; to tedy gdy mowiſz / co inego mowiſz; iedno / ábyć Pan Bog / ktory ieſt Nádźieią y Rátunkiem twoim / przez Lekárzá, álbo Sąſiádá twego / raczył dopomoc? Izali w człowiecze pokłádaſz nádźieię / gdy to Lekárzowi y Sąſiádowi mowiſz; á dobrze y przyſtoynie mowiſz? Dziwna rzecz; co Prorok Eliaſz mowi do Elizeuſzá: Proś / (powiáda) co chceſz; ábym ći vczynił / niżli będę wźięt od ćiebie. Náoſtátek y to przyiaćielowi twemu (gdy dobrym vmyſłem będźie mowiono) mowić możeſz / w twey potrzebie; W tobie ia mam nádźieię. Abowiem Sálomon mądry / ktory roſkazał mieć vfánie ze wſzytkiego ſercá w Pánie Bodze / ten w tymże Cápitulum ták nápiſał: Niemyśl źle twemu przyiaćielowi; gdyż on w tobie ma vfánie. Iedne słowa słyſzyſz / y ſtrony Páná Bogá / y ſtrony człowieká; ále ináczey vfamy Pánu Bogu / ináczey przyiaćielom naſzym.

Podobieńſtwo.

77.

Rozważánie.

4 Reg. 2.

Nádźieie mieć w człowiecze.

Dowod.

Prouer: 3.

Wykład

4 Do- wod/ ku spárćiu/ z Rozwa- žánim. ßym. M. Sitás mie rzeczy dobrych
tu nauczył. K. Jako mowiß; iam
náuczył ? azа nie Pan Bog iest Vczy-
Sap:9. etc. ćielem naßym ? za nie od niego sámego
iest náuká dobra ? za nie Duch Praw
dy, prawdy vczy ? M. Pan Bog przez
¶ Zám- knienie. ćiebie / mowie. K. Pátrzże / iáko
Pan Bog wßystko dobre dáie; ále
przez swe stworzenie dáie. Pismo stá-
Exod. 2, rego Zakonu powiada; iż Pan Bog
3. &c. rozmawiał sie z Moyżeßem: á Szcze-
Gene. 7. pan s. wykłada; że to czynił przez An-
yoła: znáć; iż y to / co sámemu Bogu
Pismo przypisuie/ on przez zrządzone
ku temu swe stworzenie czynił. Od Pá
Psalmo 7, ná Bogá iest káżdy naß Ratunek: á
120. &c. wżdy Dániel Prorok wspomina Rá-
Da. 10. 12. tunek s. Michałá. Pan Bog strzeże
Psal. 126. miast; y iego osobliwie/ áby nas strzegł,
Psalm. 16. iáko źrzenice w oku/ Dawid s. prosi: á
Psalm. 90. wżdy tenże Dáwid tego dokłada; iż
Anyołom swoim Pan Bog te straż zle
ca ꝛc. iákobyć tak rzekł: Pan Bog strze
że; ále przez Anyoły/ y strzeże / y broni
z Miło: wzbudze nie. ꝛc. A ieśliċ iest miło/ vczyć sie Wiáry
w Páná Bogá / y Nádzieie w Pánie

Bodze:

Bodze: nad Wiarę y Nadzieię, więk- 1 Cor. 13.
ßa ieſt Miłość. Vcz ſie ſtąd pilno-
ſcią/przy Kredzie Apoſtolſkim/ y Mi-
łoſci Pana Bogá. Vmiłował ciebie Rozwa-
Pan Bog/ przed ſtworzenim ſwiatá: żánie.
vmiłował przy ſtworzeniu / przy odku- Ephe.1,2.
pieniu / y przy poſwiącániu: niebę-
dzießże chćiał odmiłowáć tákiego mi-
łoſnika twego? Jeſli miłuieß te; przez Stoſo-
ktorec on ſwe dobrá daie: czemu nie wánie.
więcey iego ſamego? Miłuieß rodzi-
ce/ Miſtrze/ Kaznodzieie/ Przełożo-
ne: dobrze czyniß; y winieneś czynić:
wiele oni dobrego tobie czynią. miłuy-
że daleko pilniey tego; ktoryć przez nie
dobrze czyni. Jeſli pátrzyß dobro- Rzecz.
dzieyſtw; od niego wßyſtkie ſą: ieſli pá-
trzyß ná perſonę / ktorą miłuieß; nád Perſona
Paná Bogá niewymyſliß nic zacniey-
ßego. Miłuieß bráćią twoie / ſioſtry Nátura.
twoie; iż ſamo przyrodzenie do tego ćię
wiedzie; czemuż niebędzieß miał tego 78.
z przyrodzenia; ábyś Pána y Stworzy-
ćielá wßego ſtworzenia, nad wßyſtko
więcey miłował? M. Adam náß
podobno ſkáźił. K. Adam ſkáźił; ale Spárćie

PAN CHRYSTVS naprá-
Roma. 5. wił. Mocen był Dyabeł / przez Adá-
2 Dow. má / ku ſkáżeniu : czemu też niebędzie
mocen Pan Bog / przez Syná ſwego
Jezu Chryſtá / ku naprawieniu? M.
Skądże wżdy tá naſzá gnuſność ku Mi
Przyczy- łośći Bożey? K. Iż za ſtárym Adá
ná choro mem iść wolimy / niżli zá nowym Pá-
by. nem Chryſtuſem. Czem miły był krzyż
Dowod Piotrowi / miecz Pawłowi / wodá Kli
z rozwá- mentowi / ogień Wawrzyńcowi / be-
żániem. ſtye Eufeniey Pánnie / ſtrzały S. Se-
báſtyanowi ; ine rzeczy tákowe, czemu
były miłe innym Swiętym? podobno
Matt. 10. ći Páná Bogá miłowáli / więcey niżli
oycá / mátkę / żony / brácia / ſioſtry / do-
my? M. Pewnie. K. Pewnie też
Ephes. 4. złożywſzy z ſiebie Adamá ſtárego / w
Roma. 13. nowym chodźili Pánie ſwym Chryſtu-
Philip. 4. ſie : ten im ſłodźiły cukrował Miłość
Matt. 22. Boża : s tym / y w tym / oni Páná Bo-
gá miłowáli / że wſzyſtkiego ſercá ſwe-
go etc. Poki kto nie złoży z ſiebie A-
dámá ; poty nie będzie mogł Páná Bo
Podobień gá miłowáć : iáko poki kto kwáśne iá-
ſtwo. błká ie; poty má ná zębiech oſkominę.

Chceſz /

Chceſz/ábyc záſie poczał chleb ſmákowáć: przeſtań kwáśnych ieść iábłek. także też/ábyć ſmákowáłá Miłość ná wyższego y napierwſzego dobrodzieiá twego/niepożywáy kwáſu ſtarego czło wieká. Nie záráżem po oſkominie ſmák czuieſz w chlebie; zá czáſem to przycho dzi: także też ſłotkość Miłośći Bożey zá czáſem przyydzie; tylko kwáſu zánie chay. aczkolwiek dáleko mocnieyſzy ieſt y ſkutecznieyſzy Pan Bog/ niż przyrodzenie: co tám znienagłá bywa; Pan Bog nagle ſpráwić może. M. A wo miłość Swiátá y Ciáłá/ ktore Pan Bog zákazuie miłowáć/ Miłość Bożą z nas wypędzáią. K. Trafiteś. Wlaná ieſt w ſercá naſze Miłość Bożá: my ią ſámi wylewamy; gdy myśl náſzę ku Ciáłu y Swiátu nachylamy. Miłuieſz pieniądze/ pompę/ nieczyſtość/ imienie/ſtroie/bryże/ſkárby: tych rzeczy miłość, Pánu Bogu ieſt przećiwná: zákazał on ich miłowáć: Szátan te miłość záleca. niemożeſz thedy z tymi rzeczámi/ woli Bożey przećiwnymi/ Páná Bogá miłowáć; Opuść miłość

Auguſ: in Pſalm: 48

Popráwá.

Zawiązánie.

Roma: 5.

Wykład z Wylicánim.

1 Ioan: 2.

Záwiązánie.

one; łatwi przyſtęp będzie do Miłośći
Rozwa= Bożey. Miłowáć muſiſz cokolwiek;
żánie. bez miłośći być niemożeſz: czemuż niele=
piey miłowáć Páná Bogá / niż kogo
Dobro= innego? czemu nielepiey tego / kthory
dziey= Ciebie dawno vmiłował? czemu niele
ſtwá. piey nałaſkáwſzego dobrodzieiá twe=
79. go? czemu niewięczey y nie vprzeymiey
tego Páná twego; kthory dla ćiebie z
Nieba ſſtąpił / ćierpiał / vmęczon / y
ná Krzyżu vmárł? Do tych iedno ſło=
wek myśl twoie przyłoż; Národził
ſie / Cierpiał / Vkrzyżowan / Vmárł:
vyźrzyſz / iáko będzie pałáć miłość; tyl=
ko przeſtań kwáſu. Podobno dla tego
miłuieſz mátkę y oycá; iż ich widźiſz: w
Pánie też Chryſtuſie ábyś tym łatwiey
mogł miłowáć Páná Bogá; owoc pod
Pámią= záſłoną widomą / Ciáło y Krew niewi
tká. domą zoſtáwił. Miłuieſz mátkę / że
Słoſo= ćię kármiłá mlekiem; á nie káżda / áni
wánie. záwżdy kármi: Pan Chryſtus Ciáło
Chryſ. Hō: x in Ps. 50 ſwe naświętſze pokarm / á Krew ná=
& 83 in droſzą napoy / záwżdy dáie tobie: cze=
Matthæū. muż iego niemiłuieſz? czemu ná drogi
Vpominek niedbaſz? czemu z widomey
pámiątki

pámiątki/ niewidomego Odkupićielá twego nie vczyß śie miłowáć ? M. Proßę ćię/moy miły Oycze; day mi porządną náukę / ku nábyćiu y záchowániu tey Bożey Miłośći. radbym záiſte tego wßech nas dobrodźieiá miłowáł; wiem / co też on ſwym miłośnikom obiecał; kocham śie w tym / co miłuiącym śiebie zgotował: ale niewiem dostatecźnie; iákoby ku tey przyśdź Miłośći. K. Kto domu popráwia / niźli śie obali; łatwiey go rátuie; ále gdy śie iuż obali: trudno záraz wznieść; po iednym drzewie znowu muśi wkłádáć. Wiele też ieſt ná tym; ieśli zárázem poczniesz budowáć / niźli drzewo zgniie; albo ieśli gnić drzewu dopuśćiß. Tákżeć też ieśli Miłość / tobie ná Krzćie dáną/ w cále záchowaß; budowánia duchownego łatwie podpieráć: ále ieślibyś on Duchá S. przybytek zmázał, podobno nie zárázem będźieß go mogł odżedożyć. Jeśli śie nic nienáchyliło; w cále ieſt v ćiebie dom Boży: ieśli śie náchyla/ále podpieraß; mießka ießcze Pan Bog: ieśli śie obáliło; niemáß gdźie mießkáć;

Lekárſtwo.

Ioan. 14. 1 Cor: 2.

Podobieńſtwo.

Roma: 5. Ephes: 2

Wykład

mieszkáć; domu niemasz: ieśli buduiesz
znowu/niżli zgniie; łatwiey y prędzey
zbuduiesz: ieśli iuż próchnieie;co rychley
z próchnem precz: ále ieśli náostátek
wszystko sprochniáło; z czegoż będźiesz
80. budowáł? iużći tu sámego Páná Bo-
gá trzebá/ Stworzyćielá wszechmoc-
nego; áby z niszczego zásię co vczynił.
Záwia- Przeto byś też wszystek sprochniał/ y
zánie. nadálszym był od Miłośći Bożey; nie-
wątp nic o Pánie Bodze: mocen on
Psal:148, iest, rzec; y ostánie się wszystko: á iż
32. twym iest Dobrodźieiem; będźie rad
1 Ti:2. chćiał, to vczynić. M. Iákoż w tym
budowániu nowym postąpi? K. Po-
Sposob rządny to iest Cieślá: porządek miłuie:
porządku/ktory raz postánowił/strze-
że. przeto czego ty sam vczynić niemo-
żesz/on tobie znowu stwárza: z sámego
iuż próchná/dáiec drzewo; ále/ zá wi-
ną twoią/ iescze nieco sprochniáłe:
ktore ábyś mogł oćieśáć/y oćieśáne ná
nowy iemu Kośćioł obroćić; on rátuie
Nápomi- ták długo ćiebie/ ażbyś zásię pierwszy
nánie. iemu dom zbudowáł. Ludźie zászli w
grzechách przez czás długi/máią to pá-
miętáć:

mietáć:á niechay ſie niedziwuią temu; że ſkoro niemogą ſwoich ſerc Bożą Mi łoſcią zapalić. Niechay dziś, cześć prochna ocieſzą; iutro drugą: niechay po iednym drzewie w ſcianę wkładaią; zá rátunkiem Bożym/ będą moc przyść kiedy ku pierwſzemu budowániu. ále ieſli prochnieiących grzechow łzami nie ochędożamy; áni cnoty ku cnocie/ przez odnowienie żyćia/ przykłádáć chcemy: pewnie nic niezbuduiemy; y Páná Bogá od rátunku odpędzimy. Już ſie oſtátká domyſlay; iáko záchowáć/ y ktorym porządkiem nábyć/ Miłość Bożą. Niewinność krztu ſwietego pilnie chowáy: grzechu ſobie lekce nieważ: ieſliś wpadł; długo nieleż: im dłużey leżeć będzieſz; tym nierychley wſtánieſz. Ps. 6. 83. Roma: 6. ¶ Zámknienie Lekárſtwá. Zadzá.

M. Pánie Boże rácz nas rátowáć.

K. Gotow on ieſt to vczynić: my też ná káżdy czás/ ſwego pilnuymy powinowáctwá. Abowiē wielka rzecz ieſt/ dom Boży z młodu chędogim záchowáć: wychowánie dobre/ náuczyćiele vczeni y bogoboyni, wiele pomagáią: y ſámi co czynimi/ y dziatki náſze komu Nauká/ o wychowániu dziatek.

zlecamy;

1 Dow. zlecamy; pilnie mamy baczyć. Niedár-
Pr:22,23. mo Salomon Wirgę zaleca: źita zte-
go tá ſkáźi; á wiele dobrego naprawi.
Rozwa=żánie. Jeſli co inſzego; o Szkoły záiſte nawie-
czey/ a o dobrew nich Preceptory/ tak
Duchowni iáko Swieccy winni czynić.
2 Dow. Młoda roſczkę łatwie nachyli / gdzie
chce: ktore dziećiatko z młodu nauczy
81. ſie Pánu Bogu ſłużyć/ y Pána Bogá
miłowáć; łatwie potym iemu wſzyſtko
Vpomi=nánie. bywa. Rodźice też máią pilnie prze-
ſtrzegáć; ábytego/ co w ſzkole Miſtrz
naprawi/ doma nieſkaźili. M. A iá-
koż to? K. Biadaſz onym matkom;
Rozwá=żánie. ktore z młodu dziatki ſwe pieſzczą y ko-
cháią: biada też y oycom; ktorzy długo
ſypiáć/ á w bryżach y miętkim odzieniu
chodźić/ ſynom ſwym y corkam dopu-
ſzczáią. Oćiec/ matká/ Miſtrz/ albo
ſkáżą/ albo náprawią: M. Ale ztemu
Spárćie nic niepomoże. K. A ztemu/ poki ieſt
młodym/ wiele pomoże. Prawdáć/ iże
Gene:25. Ezau w dobrym był wychowaniu; á
Luce 7. Mágdálená, podobno w niedobrym:
wſzakże wiele ieſt ná wychowániu tá-
1Re:2.etc kim; iákie miał Sámuel Prorok/ Pán-
ná Má-

ná Márya/ Jan S. Krzćiciel/ y dźie= Nicepho:
ćiątko (dla náßey nauki) Pan Jezus: Li:1.Ca:7
ábym ná ten czás nieprzypominał pil= Euseb:Li:
nego o tym stáránia S. Jana Ewán= 3,Ca: 23.
yelisty. N wieß co sie sstáło Káptáno= 3 Dow.
wi Helemu; ktory swe syny rospustne, 1 Re:2,4.
słowy tylko karał? M. Stycham
czásem ná kazániu: z stołká spádßy nie=
borás stárzec/ złamał ßyię. K. A to Rozwa=
nieprawie zły był oćiec/ y nienagorßy żánie.
Káptan: záiste przygány inney iemu
dáć niemożemy; iedno iż synow zbytecz=
nych niekarał. Niechayże boią sie te=
go przykłádu Rodźice/ Náuczyćiele/ Zámknienie.
Vrzędnicy/ Pánowie/ y Gospodarze:
ktorych máią pod swą opieką; niechay
ich pilnuią/ ćwiczą/ y ku Bożey Mi=
łośći wiodą. M. A coż iest tá Mi=
łość; y po czym ią poznáć? K. O tym
będę ná swym mieyscu gadał: ná then Odłoże=
czás/ przy rozważániu dobrodźieystw nie.
Bożych, w Kredźie Apostolskim kro=
tko nápisánych/ niechćiałem tego zá=
niedbáć; iákobysmy Wiarę y Nadźie=
ię w Páná Bogá/ Miłość thákże ku
niemu/ rozmyślániem niewymownych 82.

dobrodzieystw iego, mieli w sobie zbu-
dzáć. M. O czymże daley? K. O
tym / ktory w Kredzie wyznawamy /
Kościoł. Kościele Bożym; oprocz ktorego ża-
den mieć niemoże prawey Wiáry/ prá-
wey Nádzieie/ y práwey Miłości. Pan
Bog ábowiem iest Miłością: Pan
1 Ioan: 4. Bog w Kościele tylko swym/ przez tá-
Psalm: 10. ske swą, mieszka: ktho w Kościele nie
Ioan: 14. iest/ pod rządem Duchá S. w sercu ie-
Roma: 5. go swey on Miłości nie rozlewa: niedar
mo záiste/ po wyznániu Wiáry Troyce
swietey / y po ártykule Duchá Swie-
tego/ wierzymy á wyznawamy

Swięty Kośćioł Powszechny/ Swiętych Obcowánie.

NIE. My prości ták mowimy;
Powsze- Swięty Kośćioł Chrześćijań-
chny. ski: czemu thy/ Oycze/ inácey?
1 Dow. K. Własność słow ma być záchowa-
ną; á zwłaszczą, w ktorych co iest oso-
bnego.

dnego. Kredo Apoſtolſkie, po Grecku z Oow.
ieſt od nich nápiſáne; dla pogáńſkich
Grekow/ nawięcey ná Wiárę Chrze-
ſcijáńſką napirzod przyſtáiących. po Lá-
cinie ktho go przełożył; ia niewiem:
mogli to y ſámi Apoſtołowie vczynić;
gdy też Rzymiánie Páná Chryſtuſá po-
znali. Jákożkolwiek było: naßy Pola-
cy/ Kacerſtwy przymußeni/ co włá-
ſnie teraz poczęli mowić, Powßechny; to
też Greckie słowo, Katholicá, włáſnie
znáczy. Co to ieſt/ Kátholiká; z náßych Wykład
Vniuerſatow/ ktore wßyſtkim wobec
należą/ możemy też zrozumieć. Abo-
wiem. Kátholicá, wykłáda ſie po Lá-
cinie/ Vniuerſalis. Przeto dobrze ieſt/ Záwią-
áby też y proſci vczyli ſie thák mowić; zánie.
Swięty Kościoł Powßechny. M.
Co zá zrozumienie ieſt tych słow? K. Swięty
Duch Swięty (co wßyſcy wiemy; y Ko. Po-
iam tobie powiedział) s ſwey nátury wßechny
Swiętym ieſt: od ktorego iż Kościoł Lidzby
Páná Chryſtuſow bywa poświącány/ 13/ 68.
y káżdy z nas ná Krzcie to poświącá- Rom: 15.
nie bierze; dla tego tych słow to właſne 1 Cor: 6.
ieſt zrozumienie: Wierzę; iż Kościoł

 Boży

Boży y Pana Chrystusow, iest Koscio
tem Swietym. To wiedząc/chciałbyś
wnet pytać; A ktoryż ten iest Kościoł
Swiety? na co odpowiedaią ták A-
postołowie; Powszechny Kościoł iest
Swietym. A przeto ták wyznawasz w
Záwiązánie. 83. tey dziewiątey częsci Kreda Apostol-
skiego: Kościołem Swietym / od Du-
cha S. poświeconym / ten być wierzę;
Náuká; Powszechność/ pewny znák Kościołá. ktory iest Powszechnym. A tu iuż pil-
nie obácz/proszę cię/moy miły synu; iż
Powszechność/Kościołá Chrześcijáń-
skiego iest napewnieyszym znákiem: y
przeto nas/dawne Chrześcijány/ záw-
Przezwiánek. żdy zwano Greckim iezykiem Kátho-
likámi; y Kościoły też náße budowne/
Augustin. gdzieżkolwiek były miedzy Kacerzmi/
záwżdy to imię, Kátoliká, mieli. Pá-
trzayże; iák pilnie ten znák iest obwá-
rowan Pismem świetym/ przed dwie-
ma ieszcze thysiący lat / niżli Kościoł
1 Mow. Gene: 22, ꝟ. 13. stał się Powszechnym. Abráhámowi
ták Pan Bog powiedział: Wszystkie
Narody ludzkie będą błogosławione w
Nasieniu twoim/ ták wielce rozmno-
żonym; iáko wiele iest gwiazd ná nie-
bie /

bie/ piaſku w morzu / y prochu ná zie=
mi. V Dawidá tego doſyć/ práwie bez 2 Dow.
liczby; y po wßem ſwiecie poſiany/ y ná Pſ: 18, 44
wßelki czás roſtący / Kośćioł Páná 67. &c.
Chryſtuſow Dawid iáſnie á częſto opi
ſuie. Ten Kośćioł ieſt oną Gorą / do 3 Dow.
ktorey wßyſcy ludzie płyną ; y onym Eſa: Da: 2
Kroleſtwem / ktore inemu narodowi
dane niebędzie. Dniá záiſte námby nie= Odłoże.
oſtáło/ ku wypiſowaniu tego w Piſmie nie.
świádectwá; ktore nam opowieda Ko
śćioł Páná Chryſtuſow Powßechny.
Czás gdy ſie przybliżał ku wypełnieniu
Proroctwá/ prágnęli Pogáni widzieć
Páná Chryſtuſa: zá czym wnet on/ licz
bę Wierzących máluczką ná on czás 4 Dow.
máiąc / Prorockie potwierdził Obie= Ioan: 12.
tnice/ tymi słowy mowiąc: Ja/ gdy bę=
dę podnieſion od ziemie / wßyſtkich do
ſiebie przyciągnę: Ziárno zboża vmár=
twione, wiele owocu dáie; Piękne ſą Vtwier=
słowá S. Auguſtyná / ku tey rzeczy ná= dzenie.
leżące; ktore ma w iednym Kazániu : Ser: 109,
Rozſiane ieſt (powieda) ná ſienie Krwie De Tem=
Páńſkiey; y ſtąd vroſł Kośćioł. [Spar pore.
ſum eſt ſemen Sanguinis; ſurrexit ſeges " 84.
 Eccle= "

Ecclesię.] Powiedzże mi/ synu miły;
5 Dow: Oczy. Baczysz ty teraz táki Kościoł/ we wszech narodziech ludzkich? M. Kościoł Pikárski (iáko słychamy) w Czechách niedawno sie począł; á Luterski, w Witembergu.

Sed Minor hic est; Maior præceßit.

K. Przed tym też żaden iny Kościoł niebył po wszystkim swiecie; iedno ten/ ktory Oycá swiętego Papieżá słuchał.

Záwołánie z Rozwazánim.

M. Głupstwo tedy iest, inego szukáć Kościołá. K. Y ślepotá iest wielka. Abowiem w wierszyku iednym dwie rzeczy prorokował Dawid; Wniebowstąpienie Páńskie / y chwałe Syná Bożego Powszechną; dwá kroć mowiąc tymi słowy:
Psal: 56. Bądź podniesion ná Niebiosá/ Boże; y po wszystkiey ziemi, chwałá twoiá.

Wykład

Spytay Odszczepieńcá; Wierzysz / iż podniesion iest Pan Chrystus ná Niebiosá? Odpowie pewnie/ chociáy tego niewidział; że iuż ták sie ostáło. Spytay zásie; Wierzysz iż po wszystkiey ziemi iest Syná Bożego chwałá? Coż odpowie? pewnie zámilczy; iáko niegdy
Mat: 22. &c. Doktorowie Zydowscy. Abowiem iesli odpowie; Iest: czemuż nam Bałwochwal-

chwálſtwo przypiſuie ? czemu Wierze Kog.
Powſzechney przygane daie ? á ieſliby
chćiał tego / ná co ſwiát wſzyſtek pá-
trzy / záprzeć: iużby nie nam; ále Piſmu
Bożemu / przymowká byłá. Pátrzże
niebácznoſć wielką; iáko tám wſpomi
ná S. Auguſtyn: Wierzą Kácerze / In Ps: 56.
czego niewidzieli ; niechcą wierzyć / ná
co okiem pátrzą: wierzą / á niewidzieli
tego; iż Pan Chryſtus wſtąpił ná Nie
bioſá: widzą / á wierzyć niechcą ; iż prá
wa chwałá Boża w Kośćiele ieſt Po-
wſzechnym: [O Hæretica inſania, præ-
ciſa à compagine Eccleſię Chriſti, Par-
tem tenens, Totum amittens ; quod nõ
vides, credis mecum ; quod vides, ne-
gas ? Credis mecum exaltatum Chri-
ſtum ſuper cœlos ; quod non videmus :
& negas, gloriam eius ſuper omnem
terram ; quod videmus ?] Gdy tho
przepowiedáli Prorocy / o naſzym Ko 85.
śćiele Powſzechnym : máło ich proro- Ser: 109.
kowáło ; á wiele ſie ich s Proroctwá ut ſupra.
ſmiáło. [Quando dicebatur, Eccle-
ſia Chriſti futura per totum orbem ter
rarum ; dicebatur à paucis, & rideba-
 tur à

Wykład tur à multis.] Abowiem niepodobna
rzecz była / v ludźi zwłaszcza Pogáń-
skich; áby ich bałwochwalstwo / kto-
rego wszędzie było dosyć / miáło kiedy
Daniel 2. vstáć. Wypełniło sie tedy: spadł Ká-
mień z Gory Niebieskiey / bez rąk spra-
wy ludzkiey odćięty: zdruzgał Krole-
stwá bałwochwalskie / y w niwecz obro-
ćił: á to gdy tak spráwił; vrosłá wielka
Rozwa. Gorá z niego. Gdy był znaiomy Pan
Psalm: 75 Bog / tylko w sámym Zydostwie; nie
dźiw / iż wiele sie ich ná onym Kámie-
niu potykáło: ale Gory ktoby niemiał
widźieć / albo ná niey nogę miał sobie
podszpoćić; tego ślepoćie niemoże sie
In Ps: 45. wydźiwić S. Augustyn / wielki á grun
towny obrońcá Kośćiołá Powszechne-
go / przećiwko wszystkim Kátom Ká-
" cerskim. [Quis tam cœcus est, inquit;
" vt offendat in Montem?] Byłyć te
rzeczy (powieda) trudne / poki sie nie-
wypełniły: ále teraz nietylko Literák /
ná Xięgach Bożych; ále też nawiętszy
prostak / ná wszystkim świećie, może to
" czytáć. [Liber tibi sit, orbis terrarum:
" in toto Mundo legat & idiota.] Nie-
chay

chay nam vkáżą ći Nowowiernicy iá- kie Pismo; żeby Wiárá Powszechna miáłá sie kiedy skáźić: my tysiąc mieysc vkáżemy; iże wieczna ma być/ode Dnia do dnia / od Zaránia do wieczorá / od Rodzáiu do rodzáiu ꝛc. A przeto nic niemász nad to pewnieyszego; iż Ko- śćioł Chrześćijáński ma być Powszech- ny: ták Prorocy prorokowáli; ták Prorockie widzenia przeznaczyły: toż przepowiedział Pan Jezus Chrystus; y dla tego / swe Apostoły na wszystek świát posłał: rzecz náostátek sámá ko- le Kácerze w oczy; y Gorá tá wielka/ Miásto też wielkie ná Gorze wielkiey/ w głowę ich bije. A iż ten to Kośćioł Powszechny/ na Fundámenćie Proro- ckim y Apostolskim dawno zbudowá- ny/ iest Páná Chrystusowym Kośćio- łem; á nie ktory inny/ w Kąćie nieda- wno od Kácerzow Luterskich vkleco- ny: dla tego też żaden inny / iedno ten Powszechny/ niemoże być Swiętym. y przeto dobrze mowimy z Apostoły; Wie- rzę/ Swiętym być Kośćiołem Powsze- chny Kośćioł. M. Zaiste y ia widzę

Spárzkie
Io: 14. etc
Ps: 95, 64
47. &c.
Zám- knienie:
86.
Matt. 5.
Ps: 30, 47
59. &c.
Ephes: 2.

ſwym okiem to; z czego ſie źle ſmiano/
gdy dobrze prorokowano: widzę Ko-
Io:10, 21. ſciół ieden/ pod iednym Páſterzem/ po
Mar: 16. wßyſtkim ſwiecie/ Kościół Powßech-
&c. ny: wierzę tedy/ wyznawam/ y s tym
Rom: 10. vmieram; że ten ſam/ á nie inßy/ ieſt
Swięto- Kościołem Swiętym. K. A też iego
bliwość Swiętobliwość ná oko ießcze pokaże.
Ko. Po. M. Rad barzo ſłucham. K. Swię-
1 Dow. ty Woyciech, w wielkiey Polßce/ á w
máłey, S. Stániſław/ S. Jadwigá,
ná Sląſku/ pewnie ſą Swiętymi: (á-
Vtwier- bowiem ſam Pan Bog/ przez Cudá ro-
dzenie. zmáite/ dał im pewne ſwiádectwo pe-
Ioannis 3. wney ich ſwiętobliwości) tákże też w
Niemcach/ w Węgrzech/ we Wło-
ßech/ w Hiſpániey/ w Grecyey &c. ći ſą
Swiętymi; ktore ſam Pan Bog pew-
nie być Swiętymi wyznał: ći wßyſcy
Wyliczá- dzierżeli ſnámi naßę Powßechną Wiá-
nie. rę; Mßą miewáli; Mßey ſłucháli;
Swiętych wzywáli; Vmárłych nieprze-
pomináli; ná iedney Oſobie Sákrá-
mentu przeſtawáli; y ine wßyſtkie O-
brzędy Kościołá Powßechnego trzy-
Záwołá- máli. gdy tedy Swiętá ich/ dawno
zánie.
przed

przed námi vstáwione / po wßystkim świecie świecimy: izali nie ná oko / że Powßechny Kościoł iest Swiętym / wßyscy baczymi? á Kacerze gdzie máią swe Swiete / w nowey swey Pokátney Wierze poświecone? M. Pikárci, świętym czynią Husá swego; Luterani, Lutrá; Sákrámentarze, Kalwiná: krotko mowiąc / káżdy swego. Stoso-wánie.

K. Pátrzże / iáka rozność w Wierze! nietylko dla nas / ále dla swoich też rożnic / mieliby nam pokázáć; gdzie ktory z onych ich rożnych nowych Swiętych / w Wierze s sobą bárzo niezgodnych / Swiętym iest od Páná Bogá pokázány. Nie ten / kto sie záleca; ále kogo Pan Bog záleca / iest chwalebnie Swiętym. My świádectwá Boże mamy; oni tylko słowká. niechże ie máią sobie; my rzecz trzymaymy. Abowiem y oni święci Doktorowie / y Kościołá nászego Męczennicy / ktorych náukę ci Kátnicy gánią / s Kościołem trzymáli Powßechnym: w tym są poświęceni: Kościoł Powßechny być Swiętym / ná oko widzimy. A tho ießcze wielka rzecz

Spártie 2 Cor: 10.

2 Dow. 87.

Rozwá-żánie.

rzecz do tego; iż kanonizowánie nászych Swiętych/nie zarázem po śmierci ich/ zá pilną exáminácyą / iest spráwione. áby kto iákich áffektow ludziom / ná on czás będącym / przypisowáć nie⸗ śmiał. M. Smieią to czynić ci No⸗
1 Cor:6. wowiernicy. K. Wolno teraz wszy⸗ stko ; ále nápotym zászkodźi. M. Já⸗ ko się im thám widźi : wolę ia wierzyć Kośćiołowi Powszechnemu. A co też
Znáki Swięto bliwośći zá znáki są/ ná tym świećie / ludzkiey Swiętobliwośći ? po czym ią poznáć ; radbym wiedźiał. K. Pewnie wie⸗ dźieć niemożemy/kto práwie iest Swię tym/ poki tu iest ; gdźie łatwie wpáść w odmiánę może: wszákże z znákow pe⸗ wnych/ y poznáć Swiętobliwość ni⸗ nieyszą / y nádźieię o niey dobrą mieć, możemy. Kto pilnuie żyćia świętobli⸗ wego ; ma Duchá Swiętego : oprocz
Regułá niego/ żaden niemoże być świętym. Z Dárow tedy Duchá świętego/ ktore są Zbáwienne /znáć nieiáko Swiętobli⸗ wość. M. Ktoreż są Dáry Zbáwien⸗
¶ Rozdział. ne ? K. Dáry Duchá S. są dwoiá⸗ kie ; iedne, dobrym tylko Chrześćiiá⸗

nom

nom własne ; (á teć są Zbáwienne) á
drugie, y ztym y dobrym społeczne.
Záwżdy oná Swiátłość / ktora Jan
S. wspomina/ w ciemnościách świeći: Ioannis 1.
záwżdy Pan Bog dáry swoie, i ludźiom Wykład
Pogáńskim obficie rozdaie: nád Ary-
stotelesá Philozophá / nád Galená Le
kárzá / Cicerona Wymowcę / Wirgili-
uszá Poetę / y po dźiś dźień w tych nau-
kách vczeńszych, podobno niemász. Dá-
ryć też te są Duchá Swiętego : cokol-
wiek dobrego iest; od Páná Bogá iest:
ále tákie dáry, sáme przez sie nie są Zbá
wiennymi. Wiele dźiś iest vczonych ná 88.
świećie ludźi ; y miedzy nami Ráżno-
dźieymi naydźie thez vczone : ále máło
nas (niestetysz) świętobliwie żyie.
Mowimy pospolićie / iż śiedmi Dárow Wylicżá
iest Duchá świętego : te Prorok opisał nie.
Ezáiasz: o tych możemy bráć Nádźie- Esaiæ 11.
ię / o ninieyszey nászey Swiętobliwośći.
Abowiem iáko ná Páná Chrystuso-
wym Człowieczeństwie odpoczywał
Duch Mądrośći/ Rozumu / Rády /
Mocnośći/ Vmieiętnośći/ Nabożeń-
stwá/ y Bogoboynośći : ták też w prá-
wych

wych członkach iego / ieśli iest Mą-
drość zbáwienna / Rozum &c. a nawię-
cey Nabożeństwo z Bogoboynością;
Wypisá-nie. pewnie też tám Duch Swięty, przez łá-
skę swą odpoczywa. Jestći bárzo szyro-
kie zrozumienie tych Duchá S. siedmi
Dárow; áby ku wszystkim ludziom / y
ztymi dobrym / (bo wszyscy máią Dá-
ry Boże) mogły należeć: ále gdy o Zbá-
wiennych á Swiętobliwych tylko Łá-
skach Bożych gadamy; ták ie będziemy
Mądrość. rozumieć. Mądrość, iest Dar Du-
chá świętego; przez ktory te rzeczy / kto-
re są ku zbáwieniu potrzebne / pozna-
wamy. iáko poznáć; co iest Bog; ktory
Kościoł iego; co czyniąc otrzymamy
żywot wieczny: o ktorey Mądrości ia,
Rozum. ná ten czás stobą gadam. Rozum po-
tym, iest też Duchá s. Łáská; przez kto-
rą wszystkę myśl nászę ktey przerzeczo-
Rádá. ney Mądrości skłániamy: Rádá zabie-
ga temu; iákobyśmy nábytey teyże Mą-
drości nie vtrácili / w pokusách ná tym
świecie rozmáitych / y w rożnościách Ká-
Mocność. cerskich náuk: Mocność trwa stale w
Vmieiet. práwey Mądrości: Vmieiętność vmie
záchow-

záchowáć y Stałość/ y Rádę/ y Ro- Nabożeń-
zum/ y Mądrość: Nabożeństwo nie- stwo.
obłudnie/ pilnie/ chutliwie/ y dobro-
wolnie Pánu Bogu służy: á Bogoboy Bogo-
ność/ ostáteczny dar Duchá świętego/ boyność.
Páná BOgá się boi/ chowáiąc iego
Przykazánie. Niedármo záiste Prorok Rozwá-
y Mędrzec nápisał; iż Początkiem żánie.
Mądrości iest Bogoboyność. Abo- Psal: 110.
wiem gdzie iest prawdziwa Bogoboy Pro: 1, 9.
ność; tám iuż naydziesz Zbáwienne prá 89.
wie wszystkie Dáry Boże/ áż do Má-
drości: iest tám y Nabożeństwo/ y V-
miejętność potrzebna/ y Mocność/ y ¶ Przy-
Rádá/ y Rozum. Bogoboynego chło- kład.
pká zbiiay ty, ktorymi chcesz, wykrę-
ty/ od práwey Mądrości Kościołá Po
wszechnego: nic mu nie vczynisz/ Rá-
cerzu: Początkiem Mądrości iest Bo-
goboyność: mędrszy iest ieden chłopek ,,
Bogoboyny/ nád wszystkie wszystkiego ,,
świátá Philozophy/ o Páná Bogá nie ,,
dbáiące. Nie z kąd tedy inąd lepszą ¶ Zám-
możemy mieć nádzieię, o Swiętobliwo knienie.
ści nászey; iedno z Bogoboyności. Gdy Wykład
nam co roskázuie Szátan/ Swiát/

Ciáło

Ciáło; á pan Bog inną y przećiwną:
kogo ráczey słucháć wolimy; rzecz zwy-
¶ Roz- kła to pokázowáć. Jesli od woli Bożey
dział: odstępuiemy; niemaß w nas Bogoboy
ności: á ieśli ią przekładamy nad wßy-
stko; dobry to iest znak mießkáiącego
w nas Duchá świętego. M. Co iest
tá Bogoboynośc; á w czym należy?
Odłoże- radbym o tym ßyrzey słyßał. K. Bę-
nie. dźieß słyßał o tym/ da Pan Bog/ niżey:
¶ Zám- ku Swiętym Bożym Kośćiołá Pow-
knienie ßechnego, teraz śie náwroćmy. Táko-
Swięto- wych abowiem Duchá S. Dárow/ kto
bliwośći
Ko. Po. re są zbawienne/ oni pełni byli: pismá
ich/ sprawy ich/ iáśnie to pokázuią: nie
dármo iáko zá żywotá/ ták thez y po
śmierći/ wzięli od Páná Bogá świáde-
2 Ti: 2. ctwo swey Swiętobliwośći. Zna Pan
Bog swoie/ ktore poświącą. M.
Rozwa- Tedy nie w innym Kośćiele/ iedno w
żánie. Powßechnym/ Duch Swięty mießka?
1 Cor: 8, K. Jeden iest Pan Bog; ieden Pan
12. Chrystus; ieden Duch Swięty: Pan
Bog ieden, niemoże (abowiem nie-
Psal: 65. chce) tylko w iednym swym Kośćiele
mießkáć: ieden Kośćioł swoy Duch S.

poświąca

poświącá: iedná Słowá / w iednym ćie Ephes: 5.
le swym / członki iednomyślne ożywia. Eph: Col: 1. &c.
M. Rácżie nam dáć / Pánie Boże /
w tym iednym á świętym Kościele wy- Zadza. 90.
trwáć / áż do śmierći. K. Trwaymy /
moy miły synu; á o to pilnie Páná Bo-
gá prośmy: niegdźie indźie naydźieß / ie
dno w tym nászym Swiętym Kościele / Swiętych Obcowánie.
Swiętych Obcowánie. M. Co tho
iest / Swiętych Obcowánie? K: Jest
społeczność y pospolitowánie / thák
Swiętych ludźi / iáko Swiętych rzeczy. Wykład
A bowiem kto trwa w tym Swiętym
Kościele Powßechnym: ma społeczne
Swiętych rzeczy vżywánie; iáko Krztu
swiętego / Swiatośći inych / Słowá y
Domu Bożego / Mße / Modlitw / Po
grzebu etc. ma też społeczność dobrych
vczynkow Swiętych ludźi: y iemu dru-
dzy pomagáią; y on drugim. Gdy sie Dowod
modlimy Pánu Bogu; wßyscy ták mo Matt: 6.
wimy: Oyce náß; Odpuść nam; Wy-
baw nas: nie tylko nam samym, rzeczy
dobrych prosimy; ále też y bráći náßey
w Pánie Chrystusie. Przeto gdy mie- Záwiazánie.
ßkamy w Swiętym á Powßechnym

M Kościele:

Kościele; Modlitwy Swietych ludźi/ iałmużny/ posty/ ciała trapienia/ męki/ zasługi/ y wszystkie ich sprawy dobre/ społecznie nam bywáią pożyteczne: gdźiebykolwiek/ y ktoregokolwiek czasu/ ci Swięci Kośćioła Powszechnego byli; ani czás áni mieysce/ niemoże rozłączyć od siebie iednego Ciała Kościelnego. Stądći płyną Zasługi Swietych/ w niebie iuż krolujących/ nam tu pożyteczne: s tąd ich Modlitwy za nas/ gdy ich bywamy wdźięczni/ wiele nam pomagáią: dla tego/ co y my za Vmarłe czynimy; wielki to im pożytek przynośi. A bowiem są członkámi Ciała śnámi iednego: a w ćiele iednym/ y smętek y wesele wszystkim członkom iest społeczne. Rozumiesz/ Kacerzu; áby dármo Pan Chrystus wołał/ gdy członki iego prześladowano; Czemu mię prześladuiesz? Dźiwuy się Społecznośći Głowy z członkámi/ Páná Chrystusá z Chrześćijany: tę też Społeczność w iego członkach naydźiesz. M. Ale tego/ coś powiedźiał o Swietych y Vmarłych/ niechcą nam pozwolić ći Nowowiernicy. K: Takći

Swięći. Vmárli. 2 Dow. 1 Cor: 12. 3 Dow. ACT: 9. Rozwázánie. Spárćie

Takći Szatan rad rozrywa iedność: zawżdy on rzeczy złączone rozprasza; á Pan Chrystus złącza: miedziwna; że ci/ ktorzy nie są w Swiętych Obcowániu/ święta iedność kaźą. M. Ktorzy ieszcze są od tego Swiętych Obcowania wyłączeni? K. Pogáni naprzod/ y wszyscy niewierni/ nie są w Obcowaniu Swiętych: iż nie są / áni kiedy byli/ członkami Paná Chrystusowymi; ále są Belialowymi; to iest/ Dyabelskimi. Kacerze á Odszczepieńcy, albo są odcięći; albo sami się odrywáią/ od iednośći Kośćioła Powszechnego: przeto też/ iż nie są przy Głowie/ od ktorey członki biorą żywot / żywiąc są zmartymi. Ktorzy też Chrześćijánie/ z Kośćiołem Powszechnym dzierżąc / słusznie bywáią kleći: Klątwa spráwiedliwa, odćina ich od Głowy/ od Paná Chrystusá; y tak / iáko Odszczepieńce/ oddawa ich Szatanowi. Wierz mi/ iż nad tę kaźń więtsza być niemoże. Azá może być co ćięższego; iedno odćiąć od Paná Chrystusá; á podáć w moc Dyabelską? M. A ktoraż iest Klątew sprá-

Lu: 10: 11.
91.
Od Swiętych Obcow. wyłączeni.
Pogáni.
2 Cor: 6.
Kácerze
Kleći.
1 Cor: 5.
1 Timo: 1.
Rozważánie.

Klątew spráwiedliwa. tew spráwiedliwa? K. Ktora bywa
dana od Biskupow/ mieysca Apostol-
skie trzymaiących; albo dla iawnych
1 Cor: 5. Smiertelnych wystepkow/ albo dla
Matt: 18. Nieposłuszeństwa. Nieposłuszeństwo
1 Reg: 15. iak wielki iest Grzech; Krolowi Saulo
w Odp: wi surowie Pan Bog okazał. á to Nie
Liczby posłuszeństwo w czym należy / y gdzie
156. ma być czynione/ nie kto iny ma wykłá
dáć; iedno Swięty Kościoł Powszech-
w Odp: ny/ (ktorego Pan Chrystus kazał słu-
Lic: 45. chác) y Przełożeni iego. M. Vskar-
Vskarżánie. żaią się dziś pospolicie/ ná złe Klątew
wydawánie; iż czásem niespráwiedli-
wie klną/ á tylko dla pożytkow swoich.
K. Wiele Klątew iest spráwiedli-
Vskarżánie przećiw Vskarżániu. wych; przećiw ktorym mowią niepo-
słuszni ludźie: rzeczy poważne á wiel-
kie, bárzo lekce dziś sobie ważymy; á
ná rzeczy/ zbáwieniu nászemu szkodli-
we / bárzo máło dbamy. Skáźił się
Odpowiedź. świát/ niestetysz. Nigdy ia tego nie chw-
wale; gdźieby Duchowni z krysu swe-
92. go wystepowali: ná co dziś klątwy dá-
wáia; widzę/ iż słusznie dawaia: nád
to ieszcze/ gdźie iey potrzeba iest pilno/
tam

tám dáć podobno zániedbawáią. Iże Klątew
klną o Dziesięciny/ y o pożytki ine/ nie o Dzie-
o swoie/ ale o Kościelne; toć oni słu- sięciny.
sznie/ y zá swym powinowactwem czy- et caet.
nią. Abowiem bráć to/ co nadano Ko- 1 Dow.
ściolowi / pewnie iest Swiętokradz-
stwo. Kazał kląć Páweł S. o mniey- 2 Dow.
sze iáwne grzechy; iáko o Pijáństwo / 1 Cor: 5.
o Łákomstwo; ktore tylko personam
grzeszącym szkodzą/ á rzeczy pospolitey
gwałtu nieczynią: kazał też kląć Drá-
pieżce: czemu niema być klęty ten; kto-
ry sobie przywłaszcza dobra Kościel-
ne? Dziesięciny są vgruntowáne stá- 3 Dow.
rym y nowym Pismem/ y vstáwicznym Nu: 18. etc
á powszechnym zwyczáiem Kościołá Matt: 10.
Powszechnego / y Práwem náostátek &c.
przyrodzonym. Abowiem y bydlętá ná-
sze/ ktore nam robią/ kármimy. czemu 1 Cor: 9.
robiący w Kościele Bożym/ niemáią
mieć swey żywności? Od ofiárowánia
bydląt wybáwił nas Pan Chrystus; y 4 Dow.
wolnych czyni Ewángelia; ale nie od
Dziesięcin: ták S. Klimunt z vstáwy Lib: 2. Ca:
Apostolskiey pisze. M. Ia záiste nie- 29; De
chcę być nigdy przeciwko temu; co iest Cōst: Ap.

 w Koście-

2 Vskarżanie. w Kościele Powszechnym: ale dla dwu
przyczyn osobliwych, iest dziś skargá
ná Xięża pospolita/około tych Dziesię-
cin/ y inszych dochodow Kościelnych:
iedná/iż z Dochodow Kościelnych,swe
własne sobie czynią; a druga/iż pożyt-
Odpowiedź. ki biorąc, sami nie robią. K. Oboiá
skárgá iest słuszna: ale tylko skarżymy y
obmawiamy; a co trzeba s tym czynić/
nieczynimy. Kapłan y Prałat każdy,
z Dochodow Kościelnych nic więcey
Żywność z Odzianim. niema/sobie własnego; iedno żywność
y przyodzianie/ stanu Kapłáńskiemu
Dowod przystoyne: nád to cokolwiekby trzy-
mał; złodzieystwo iest/ drapiestwo/ y
świętokradźstwo: tak napisał iednemu
Kánonikowi/rodzáiu Szlacheckiego/
á ná iednym Beneficium przestaiące-
go/ bogomyślny Doktor. S. Biernat.
93. [Quicquid de bonis tuę Præbendę,
vltra necessarium victum, simplicemq;
vestitum,retinueris tibi: tuum non est;
furtum est, rapina est, sacrilegiũ est.]
Vtwierdzenie/ Licz: 17. Przeto y Pismo s. gadaiąc o robotni-
kach Kościelnych/tylko to wspomina;
aby mieli Żywność. M. A kiedy kto

bogáci

bogáći przyiacioły swoie; albo ná már- ne rzeczy obraca dochody Kościelne; cóż zá to? K. Biada temu wieczna/ y tym; ktorzy to hámowáć mogąc/ y winni będąc/ niehámuią. Pokazáło się dziś wszystko/ ták w rozdawániu/ iáko w száfowániu, Chlebá Duchownego: nietylko Krolowie/ Pánowie/ Szlá- chtá; ale y wy też Mieszczánie/ Oi- tarzmi płáćićie zásługi sługam wászym: iż Beneficya Kościelne, są Oyczyzną Páná Chrystusową/ y Chlebem vbo- gich; wszyscyscie tego zápamiętáli: zá czym, wszystko też złe do Kościołá wo- chodźi. Więc wołáią ná Xiężą/ y ná złe dochodow Kościelnych száfowá- nie; á do tego/ áby źle nieszáfowano/ ktorzy winni/ niechcą się przyłożyć. Nie tymći nápráwiáć trzebá száfunek dobry/ niedawáiąc Dźieśięćin: nie Swiętokradźtwem nászym zbywáć, złego inych száfowánia: Vrzędnicy/ od Páná Bogá wysádzeni/ gdźie tego mie- śce iest/ niech o to mowią y czynią; áby to/ co iest nákázono/ poprawione było. Trzebáſzby tu zrzućić wszytkie affekty/

Złe száfowánie.

Vskarżánie.

Lekárstwo.

powinowáctwá / krewnośći: dla tego
1 Dow. Pan Chrystus/w sprawach Oyca swe-
go Niebieskiego/nigdźie nieznał mat-
Lu: 10: 2. ki swoiey; ani w Kośćiele/ ani przy Cu
Matt: 12. dach/ani w Kazaniu/ ani ná Krzyżu:
Ioan: 19. dla tego/ mowię / on máćki swey nie-
chćiał znáć/Niewiástą ią w sprawach
94. Bożych zowiąc: aby my też/w rzeczach
Bożych y Kośćielnych/nieznali ani brá-
tá/ani synow/ani śiestrzeńcow/ ani zá-
służonych/ ani ktorego inego przyiaćiel
Wykład stwá. Jesli iest godnym:day y krewne/
y zá służonemu: ale day tylko dla tego;
áby sam robił/y dobrze szafował. Je-
Ca. & śli y ty daiesz zá zásługę; y on bierze zá
Quaest 1; wysługę: y tobie y iemu będźie wielka
Ordinati- biáda/na sprawiedliwym Sądźie Pań-
ones. skim. Dla tegoć Vrzędy są Kośćielne/
2 Dow. y owszem wszystkie godnośći Chrześći-
áńskie; abysmy służyli/aż do pićia Kie-
Matt:20. licha: tak swe krewne/zá ktorymi mat-
ka sie przyczyniáła/ Pan Chrystus nie-
¶ Zam- gdy odprawił. Przeto gdy sie vskarżá-
knienie. my, na złe dochodow Kośćielnych szá-
fowánie ; w tym niegrzeszymy/ czyniąc
to z miłośći. iż Dźieśięćin niedáiemy; w
Swięto-

Swietokradzſtwo wpadamy : iż ná
Klątwy niedbamy ; ciężey grzeßymy /
y ciężßy gniew Boży ná ſie gárniemy.
Przyſtoynie naprawmy / co poprawić
trzeba ; dáley nic ſie nieważmy : aby co
dobrego przyßło ; źle czynić niemamy. [Roma: 3.]
Dobrześ w to trafiło Trydentſkie Kon [Koncyli-]
cilium Powßechne: tegoby nam wßy- [um Try.]
ſtkim, we wßyſtkim ſłuchać : ſtam-
tądby y druga ſkárgá / około brania á [Bráć / á]
nierobienia / łatwie vſtáłá. Winien [nierobić]
káżdy robić ná tym; z czego ma opátrze- [2 Th: 3.]
nie: tych tylko / ktorzy robią / broni prá-
wo Boſkie / Koſcielne / y Przyrodzo-
ne: y S. Grzegorz Papież tym / ktorzy [Home: in]
biorą á nierobią / wielki gniew Boży [Ca:Lu:10]
przekłada. O gdybyſmy rozważyli ſobie [Rozwa-]
my Duchowni / co to ieſt ; być Ducho- [żánie.]
wnym; ieść Chleb Duchowny: to iedno
słowko / Duchowny / wiele nam tru- 95.
dnoſci żąda ; gdy na ſrogi Sąd Páńſki
przyidzie. Niechwalę ia tedy tego; cze-
go źle kto vżywa: ale też żadnego / kto-
ry ſie daie odcinać od Obcowánia [Kląt.]
Swiętych (co my kląć zowiemy) nie-
wymawiam. Day ty; coś dać winien:

Hebr: 13. kto czego źle vżywa / y kto źle vżywáć do-
puſzcza / mogący winien będąc thego
niedopuśćić; da z thego liczbę Pánu
Bogu. A iáko w tey rzeczy iedney / o-
koło dochodow Kośćielnych / Przeło-
żeni ſą czuynymi: Pánie Boże dayto;
Zadza. áby też y w inych iáwnych złośći kára-
Odłoże- niu / byli záwſze czuyni. co iż do nich ſá-
nie. mych należy; im to my zoſtáwmy: ná-
ſzá rzecz ieſt, náſzego pilnowáć; á Prze-
Galat.: 6. łożonych náſzych nieſądźić: káżdy ſwe
5 Dow. brzemię ponieſie. Wſzák y poddáni dá-
ią ſwym Pánom; co ſą dawáć winni:
choćiay wiele Pánow bárzo nie dobrze
dobrem ſwym / od Páná Bogá ná do-
bre dánym / zwykli czáſem ſzáfowáć.

Złych Powſze- chnikow iákie ieſt Obcow: Swięt. M. Iuż widzę troiáki rodzay ludźi /
ktorzy nie ſą w Swiętych Obcowániu;
Niewierne / Odſzczepieńce / y Klete:
źli Chrześćijánie / w Powſzechnym Ko-
śćiele thrwáiący / ále w Grzechách
Smiertelnych leżący / máiáli też thę
Dowod Swiętych Społeczność? K. Z tym /
á Swiętym być / rzeczy ſą przećiwne:
Podobie- ták ieſt z temu być / w Bożym Kośćie-
ſtwo. le; iáko mártwemu członkowi / w ná-

ſzym

ßym żywym ćiele. M. Martwemu członkowi żywe członki nic niepomagá ia. K. Tak też grzeßącemu; poki iest grzeßącym/ Swiętych Obcowánie nic niepomaga. Wßakże łatwiey może być ożywiony członek martwy/ ktory iest w ćiele; niżli odćięty/ albo oderwany/ albo nigdy niebędący w ćiele. M. To w Kośćiele Bożym tylko są święći á dobrzy? K. Prawda iest/ iż do Kośćiołá prawego źli nieprzynależą; ale tylko dobrzy/ przybytkámi Duchá S. będący: wßákże iż ten Kośćioł swoy/ ktory iest prawie Swiętym/ sam tylko Pan Bog zna; y sam tylko wie/ ktorzy są włásnie iego; iż tedy to iest Sąd Boski: poki iestesmy na tym świećie / w Kośćiele nam znácznym y widomym / to wyznáwáć musimy; że Kośćioł ná tym świećie Powßechny / ma Pßenicę y Kąkol/ Ziárno y Plowę/ Ryby złe y dobre/ głupie y mądre Pánny. co iż ták iest; iże źli są miedzy dobrymi; iże sam Pan Bog tylko zna swoie; iż że z tego dźiś, może być iutro dobry: dla tych przyczyn/ my ták dáleko niemamy

Popráwá. | Y źli y dobrzy / w Kość. | 1 Cor: 3. | 2 Ti: 2. | 96. | Matt: 13, 25. | Náuká / dla złych niewychodź z Kośćioł.

sie gor-

sie gorszyć z tym życim Chrześcijańskim/
á zwłaszczá Kápłáńskim; ábyśmy dla
złych, dobry Kościoł mieli opuszczáć /
y z Swiętych Obcowánia wychodzić.
1 Sow. Zły, sam sobie szkodzi. nienáśladuy złe
2 Sow. go: tobie nic niezászkodzi. Kościoł Pá
Ps:21,34. ná Chrystusow iest Kościołem wiel-
Matt:5. kim / Miástem wielkim / y Do-
Roma:9. mem wielkim: á w wielkim domu, są
2 Ti:2 rozmaite sądy; y srebne / y gliniane; y
3 Sow. chędogie/y niecudne. byś też náświęt-
Gene: 7. szym chćiał być gdzie indzie: oprocz wiel
1 Petr: 3. kiego Korábiu Kościołá Powszechne
Rozwá- go/ vtonieß. Ty niedarmo Pan Chry-
żánie. stus mowi Kościołowi temu; w kto-
rym vczynił Pástyrzmi swoie Aposto-
ły/ á nád wszystkie przełożył S. Pio-
Matt:18. trá: kto (mowi) niesłucha Kościołá;
iest iáko pogánin / y iáwnogrzeszący.
¶ Zám- Będzieszże iuż baczył; ktore iest zrozu-
knienie mienie tego artykułu dziewiątego ?
wykłá- M. Wierzę Kościołem Swiętym
du. być Kościoł Powszechny; y w tymże
Kościele być Swiętych Obcowánie /
wierzę: to iest; żaden iny Kościoł nie-
bywa poświącany od Duchá Swiętego/

áni

ćni gdzie indziе Swięte ludzie znay-
dzie; iedno w Kośćiele / po wßech na-
rodach ludzkich rozśianym ; á káżdego
wieku od Duchá S. rządzonym : w kto
rym też Kośćiele / y święte rzeczy Ko-
śćielne / y święte spráwy dobrych Chrze
śćijan / ták żywych, iáko vmárłych / są
społecznie pomocne wßystkim / w tym-
to Kośćiele Powßechnym bogoboynie
trwáiącym. K. Dobrześ záwiązał
wßystkie rzecz niedługimi słowy : chwa
łá Pánu Bogu; że niedáremna iest mo
iá praca. To tedy zda śię być własne ö Wy-
zrozumienie tego dziewiątego ártyku- kład.
łu: ktorego pierwßa część, może thęż
być tym sposobem wykłádána ; iż Ko-
śćioł, iest y Swięty / y Powßechny:
Ten wykład iest w Kredzie Niceńskim 97.
y Konstantynopolskim; ktore przy Mißy
w Kośćiele śpiewamy: w ktorym czte-
rzy są osobne á pewne Znaki prawego
Kośćiołá BOżego ; iż iest Jeden / y
Swięty / y Powßechny / y Apostolski:
M. A niechceßże / miły Oyce / y tych
inych Znakow mnie wyłożyć? K. Na W Od-
iny czas to odłożę. áczkolwiek z tego / po: Licz
coś 93. &c.

coś tu ſłyſzał/ możeſz iuż obaczyć; kto-
Jeden Koś: y Apoſtolſki. ry ieſt Kośćioł Jeden / y Apoſtolſki.
Pod iednym Páſterzem, iedna ieſt Wiá
rá / y iedno rzeczy zbáwiennych zrozu-
mienie : á ten ieden Páſterz ma Stoli-
ce Apoſtolſką / Stolice iednego Páſte
rzá Piotrá S. Apoſtołá : przy nim ſą
Koncilia Apoſtolſkie y Biſkupie: przy
nim / á niegdźie indźie / ieſt Náuká A-
poſtolſka ; y Piſána / y Podána. M.
1 Náuká / Koś: Powſzechny nie błądzi. Náuczże mię iuż pożytkow tej dźiewią-
they częśći Kredá. K. Kośćiołowi
ſwemu / ktory zá Kázánim Apoſtol-
ſkim ſtał ſie Powſzechnym / obiecał
Dowod Pan Chryſtus dáć ná wieki Duchá S:
Ioan: 14; á co obiecał ; to ziśćił w dźień Swią-
Actuũ 2. teczny. y o ſobie też ſámym powiedźiał ;
Matt. 28. że ma mieſzkáć z Apoſtoły ſwymi (á toć
ieſt mieſzkáć z Kośćiołem Apoſtolſkim;
ktory ieſt Powſzechny) áże do ſkończe-
nia tego świátá. Zá ktorymi obietnicá
mi pewnymi / y zá wypełnienim ich iá-
ſnym / to ma Kośćioł Páná Chryſtu-
ſow Powſzechny : iż błądźić nigdy nie-
1 Ti: 3. Wykład może; ále záwżdy ieſt ſłupem y vtwier-
dzenim prawdy. A iż Kośćioł niemoże

nigdy

nigdy być ná iedney gromadźie; dla te-
go, persone iego ná sobie noszą Koncy-
liá Apostolskie/ y Biskupie. Zá tym te- 2 Náu-
dy stánowieniem Páná Chrystusowym/ ká/ Kość:
y obiáwieniē powáżnośći Kośćiołá ie°/ Powsze°
káżdy Chrześćijánin ma być Kośćiołá słuchay.
posłuszē: á kto słucháć niechce; zginął. 1 Sow.
A bowiē co persony Apostolskie tu zwiążą; Dtwier.
związano iest y w niebie: co rozwią- Matt: 18.
żą oni; y Pan Chrystus rozwiąże. Tey Spárćie
mocy/ sobie od Páná Chrystusá dáney/
Kośćioł nigdy źle vżywáć niemoże.
Dekrety y wola Koncylium Powszech Act: 15.
nego, są Dekretámi y wolą Duchá Bo-
żego. Záwżdy ludźie świeći (ták pisze 2 Sow.
S. Augustyn/ w Kazániu niektorym) Serm: 109.
y Páná Bogá mieli zá Oycá; y Kośćioł, De Tem-
zá Mátkę: nigdy/ áni one° Oycá/ áni tey pore.
Mátki swey/ bogoboyni Chrześćijánie 98.
nieobráżili. [Talis est via Iustorum
et Sanctorum, tenentiū Deum Patrem,
tenentium Ecclesiam Matrem; necil-
lum parentem, nec istam offendentes
&c.] Abowiem dwa nas rodźice vro- Wykład
dźili ná śmierć; Adam/ y Ewá: dwá też
nas rodzą ná żywot wieczny; Pan Chry

stus/

3 Dow. ſtus/y Koſciol. ták támże piße S. Au
guſtyn. A ktoby záſie niechćiał mieć/
ná ziemi/ Kośćiołá Mátką; ten niebę-
dzie miał/ w Niebieſiech/ Paná Bo-
De Simp: gá Oycem: ták y Cypryan S. w Xię-
Prælat. et gách iednych nápiſał. [Habere non
Augu: De poteſt Deum Patrem; qui Eccleſiam
Symbolo. non habet Matrem.] Patrzáyże/ iáka
4 Dow. to Mátká ieſt náßá! iáko oná/ o ſynow
ſwych zbáwieniu/ pilne ma ſtáránie! rze
czy zbáwiennych rozmáitym nas oby-
czáiem vczy/ nietylko ná Kazániu; ale
też w Obrzędzie y porządku ſpraw Ko
śćielnych. Nie co inßego náß Kośćioł
záwżdy nam przepowiada; iedno Paná
1 Co: 1, 2. Chryſtuſá vkrzyżowánego: tego vczy
káżdy rok/ káżdy tydzień/ káżdą Nie-
dziele/ ná káżdy dzień/ káżdą naoſtátek
Vtwier- godźinę. co żeby ták było; iá tobie im ná
dzenie krocey będzie mogło być/ rad pokażę:
ßyrokie ty ſłuchay pilnie; á świętym ſpráwam
Dowo- Kośćielnym dziwuy ſie. Duch S. Ko-
du 4. ſciołem rządźi: po rzemieśle znáć Rze-
mieśniká: przeto też po rządźie Kośćiel
Kol. nym, Rządźcę poznaway Duchá S.
Adwent Obrzędu Kośćielnego ſpráwy, począ-

tek má-

tek máią od Adwentu; gdy Słońce ku nam śie przybliża: na ktory czás / do czego Matka nászá swe syny wiedźie / y k czemu ich gotuie; sáme Roraty nam pokazáć mogą. Prágnęli bowiem dźiwnie stárszy Oycowie, widźieć dźień Páná Chrystusow: ich są one słowá / vprzeymey żądze pełne; ktore ná początku Rorat / z Ezaiaszá wźięte / ná Mszy śpiewamy: onych tedy prágnienie / ktorzy Swiatłośći Páná Chrystusá czekáli / y ten nocny czás znáczy; ktore° / Zwiástowánie Anyelskie do Pánny Maryey wspominaiąc / Roratną Mszą śpiewamy. Sámá tedy rzecz / z cudnych Ceremoniy Kośćielnych / tego nas vczy; ábyśmy Pánu Chrystusowi / dla oświecenia ćiemnośći nászych národzonemu / drogę náprawiáli. Tymi záiste słowy Matka nászá / Swięty Kośćioł Powszechny / do nas, swych synow, w ten czas mowi: Vważćie to v śiebie / moi mili Synaczkowie; co zá dźień przed sobą máćie / Dźień Páná Chrystusowego Narodzenia: ábyśćie Páná Jezusá / do was záwitáiącego / vczćiwie

Roraty.
Lucæ 10.
Esaiæ 45.
Noc.
Lucæ 1.
Pożytk.
Lu: 1, 3.
Rozważanie.
Lu: Ibidē.
Matt: 3. &c.

przyieli; abyście iemu przybytki serc wászych, pieknymi cnot świetych opo- nami obili: o tym teraz chodźcie; na to
Ioan:8. sie vdaycie. Pamietaycie / co tho zá Dzień idzie! pámietaycie/iákie było w Oycach świetych tego Dnia żądanie!
Matt:13. wiele Krolow y Prorokow/ co wy iuż widźicie/chćiáło widzieć; a niewidzie- li. A bedziecieſz niewdziecznymi dobro dzieystw tych/wam przez Jezu Chrystá dánych; ktore nie są dane Krolō y Proro kom/ y wiele Bogoboynym ludźiom? bedziecież gnuśnymi w przyiećiu Paná
99. swe°/Odkupiciela swego/Zbawićielá swe°? Jeśli niemożećie, záwżdy ták być gotowymi; iáko iest potrzebá: ieśli wá- sze potrzeby domowe, czásu innego wam záwadzáią; iż nietak/ iáko sie godźi / wielkość dobrodzieystw Bożych rozwa
Roczni- żaćie: wżdy ná ten czás ieden/kiedy rocz cá. nice czynimi Narodzenia Zbawićielá naszego/ im napilniey ty trzy słowká ro
Ioannis 1. zbieraycie; SLOWO BOŻE ostał sie Człowiekiem. Tak ná ten czás mowi do nas, osobnie wymowny świethy o- brząd Adwentowy: ná stolicach też

Rázno-

Káznodźieyskich/ o Adwencie y Przy-
śćiu Páńskim, nawięcey w on czás po-
wiedáią: piękny iest do tego tych/ kto- Ewánge-
re przy tym bywáią czytáne / świętych gelie Ad
Ewángeliy porządek. Y głaszcze tám/ wento-we.
y groźi nam Kośćioł: głaszcze w pier- 1 Nied.
szą Niedźielę Adwentowa/ tákawym Matt: 21.
pierwszym Przyśćiem Páńskim: ktore-
go ktoby wdźięcznie przyiąć niechćiał/
áni iemu drogi naprawney gotował;
tego druga Niedźiela srogim wtorym 2 Nied.
tegoż Pána Przyśćiem/ przez przystoy- Luce 21.
ną ku temu Ewángelią/ surowie gro-
mi. Niechceszli dbáć ná Obietnice; boy Stoso-
śie kaźni: niechcesz niegrzeszyć z Miło- wánie z
śći; dla karánia źle nieczyń: iáko Pan Rozwa-
Bog/ Oćiec nasz; ták y Kośćioł/ Má- żániem.
tká nasza/ rozmáitymi nas sposobem do
Pána Chrystusá wiedźie. A coż to zá
Pan iest, Pan Chrystus? ten Pan iest; 3 Nied.
ktorego przyśćie przepowiedáli Proro Matt: 11.
cy: to nam trzecia Niedźielna Ewan
gelia Adwentowa / gdźie Pan Chry-
stus iśći Proroctwo z Ezaiaszá/ iaśnie
opisuie. Naostátek ieśli chcesz obacyć; 4 Nied.
co to zá Pan/ dla nas śie narodźił: Ja- Rozwa-
żánie.

Lu:1,3. nowi S. Krzcicielowi/ dziwnie poczętemu / w żywocie matki swey Duchá Bożego pełnemu/ cudy dziwnymi przy Obrzezániu oſławionemu / nad zwy-
Mat:3,11. czay ludzki dziwnie ná puſzczy mieſzkáiącemu / nád ktorego miedzy ſyny niewieſcimi więtſzego niemáſz / temu tákiemu Janowi pilnie ſie przypátrz; ábyś zacność tego Páná / ktorego Národzenia roczną pámiątkę czynimy / mogł tym lepiey obáczyć/ ty Chrzeſcijáninie. Jeſli ták zacny Poſeł; á wżdy nie
IOAN:1. godzien ieſt / y rzemyk v botá rozwiązáć Pánu ſwoiemu: coż o Pánie iego máſz rozumieć? Thoć nám przekłáda
Zawiązánie. czwarta Niedziela w Adwencie/ y S. Ewangelia iego: á ty pilnie to twey Mátki ćwiczenie / ieſliś ieſt ſynem wdzięcznym / chciey rozbieráć v ſiebie.
100. Máſz ſpráwę krotką Adwentu świętego / ku Národzeniu Páńſkiemu nas pilnie gotuiącego: w dzień ſame° Na-
Národzenie Páńſkie. Kolędá. rodzenia, co Kościoł czyni/ á czego nas vczy; y dziatki máłe / po Kolędzie biegáiące / dobrze o tym wiedzą: Azá nie wſzędzie w ten czás śpiewáią; CHRIſtus

STVS ſie nam národził: y ná vliçach w on czás nic inßego nie brzmi; iedno Dżieciatko Pan Chryſtus / dla zbáwienia náßego nam pocießnie národzon. W Kośćiele tež / poczawßy od putnocy / y ſłowá Anyelſkie, weſela wielkiego pełne, ná pierwßey Mßy z Ewángeliey ſłychamy; á ſą te: Oto oṗowiadam wam (ták Anyoł do Páſterzow mowi) wielkie weſele / wßyſtkiey narodowi ludzkiemu ſprawione; iż národził ſie ná dziś Zbáwiciel / Chryſtus Pan. Wnet ná drugiey Mßy / przy drugiey Ewángeliey / weſelą ſie Páſterze / Dżieciatko narodzone nálazßy; y Páná Bogá s thego oſobliwie chwalą: do thego też ſwe ſyny wiedzie Matká / świety Kośćioł Powßechny. Pátrzże ná Ewángelią trzeciey Mßey: iák poważne oná rzeczy opowiada! Ten (mowi) Zbáwiciel národził ſie nam Chrześćijánie: ktory początku nie máiąc / Bogiem ieſt prawdziwym; ktory rzeczam ſtworzonym żywot daie; ktory y w ciemnośćiách rozumow Pogáńſkich świeći; dla ktorego poſtány ieſt záwołány

1 Mßa. Lucæ 2.

2 Mßa. Lucæ 2.

3 Mßa. IOAN: 1. Rozwaźánie.

wołány

wołány on Przesłaniec S. Jan Krzći-
ciel. Jesli ciemnośći Pogáńskie Páná
tego niepoznały/ áni iemu winną chwa-
łę dáły; iesli Swiát swego niechciał
poznáć Stworzyciela; iesli od włásne-
go ludu swego/ do własnośći swey przy
szedwszy/ iest wzgárdzony: ale my/ moi
mili Synowie/ ludźie Chrześćijáńscy/
(tak w on dźień Kośćioł do nas mowi/
przez vstá s. Ewángeliey) niewdźięcz-
nymi być niechcieycie; Páná kwam zá-
Isaie 9. witáiącego/ Dźieciątko dla was náro-
dzone/ Syná Bożego wam dánego/ im
navczćiwiey przyymuycie. A bowiem
zá to da on wam moc: żebyśćie byli Sy-
Roma: 8. ny Bożymy: á iesli Syny Bożymy; pe-
wnie y Dźiedźicámi niebieskimi. M.
Wdźię- Ktoreyże wdźięcznośći Zbáwiciel nasz,
cznosć. Pan Jezus Chrystus/ chce po nas?
K. Tey chce; ktorą iemu Swięći ie-
go pokázáli: ná co przykłády masz goto
Dźień s. we z Swiąt/ z Narodzenim Syná Bo
Szczepa żego złączonych. A iże napirzod pámią-
ná. tkę czynimi S. Szczepana/ wnet názá-
iutrz po Národzeniu Páńskim; Mę-
101. czeństwo/ dla Páná Chrystá podięte/

nád ine spráwy Chrześciiáńskie wynáſ
ßamy: Szczepan też S. dla tego/ iż ieſt Actuū 7.
napierwßym w Chrześciiáńſtwie Mę-
czennikiem/ záſłużył ſobie v Páná Chry
ſtuſá ten w iego Kośćiele przywiley.
Po Męczeńſtwie ieſt Pánieńſtwo: to
nam zalećił Pan Chryſtus w tym/ kto Janá 8.
rego nad ine miłował / Janie S. E- lo: 13. 21.
wangeliśćie: ktoremu też/ iáko Pánnie/
ſam bedac Pánna / Pánnę Máryą, Ioan: 19.
matkę ſwą, zlećił. Krotko mowiąc /
tey chce národzony Pan Chryſtus po
nas wdzięcznośći; ábyſmy niewinność
onę / ktora nam ieſt ná Krzcie daná /
iemu záchowáli: do thego nas wiedzie ¶ Młoi
Kośćioł przyſtoynym przykładem Dzia dziākow
tek niewinnych/ korona też Męczeńſką Mattei 2.
y Pánieńſtwem oſłáchcionych. Bá- Záwiąz
czyßie piekny porządek w Swiećiech zánie.
Kośćiołá náßego: M. Rélepy mo-
że baczyć: iáſne to ſą rzeczy: rzecz ſámá
rzeczy świete záleca. K. Niechcę ia Odłoże
ná ten czás wdáwáć ſie z tobą w głę- nie.
bokie Zwierſchnich ſpraw Kośćielnych
táiemnice: tylko to/ ſkąd by ſie prośći lu
dzie poprawiáli / im nakrocey mogę /
 przypo-

Owies ſwięcony. przypominam. M. Owies czemu ſwię
cą/w dźień S. Szczepaná? K. Aby=
ſmy pámiętáli; w iákim pałacu raczył
ſię narodźić ten/ktory y bydlątka wßy=
ſtkie karmi/ Stworzyćiel wßyſtkiego
Lucæ 2. ſwiátá. Abowiem národźił ſię w ſtay=
ni; gdźie bydło chowáią: ták nam S.
Wino. opiſuie Ewángelia. Wino czemu thez
Abdiæ: Libro 5. ſwięćimy w dźień S. Janá; wieß? M.
Ná pámiątkę onego / ktory S. Jan
pił / iadowitego trunku: ták nas vczą
ná Kazániu. K. Dobrze: daley idź=
Obrzezánie. my. Národzone Dźiećiątko / według
Zakonu Bożego, oſmego dniá ieſt o=
brzezáne: przeto też ſwięćimi dźień O=
brzezánia iego. á z Swiętem záwżdy
Lucæ 2. ſię zgadza Ewángelia/ przyſtoynie ku
Swiętu káżdemu ſtoſowána. M. Cze
Nowy Rok. mu w ten dźień, Nowy Rok poczyna=
my? K. Rozrządzenie Mieſięcy dwá
naſcie w cáłym roku, wźięliſmy od Rzy
miánow: v nich porządek roku ten był
dźień pierwßy Mieſiącá Styczniá; kto
ry nam ieſt Obrzezánia Páńſkiego pa=
102. miątką. A iż w ten dźień dano ieſt no=
we imię IESVS Dźiećiątku nowo
národzo=

národzonemu ; nie źle y my Chrześcijá-
nie / w ten czas pospolicie nowy Rok
poczynamy: aczkolwiek Kościoł / w sprá
wach swych Kościelnych / od Adwen-
tu (iakomći iuż powiedział) Rok swoy Licz: 98
ma. M. Tego czásu biegaią też dzia- Nowe
tki po Nowym Lecie / y przyiáciele dá Láto.
ią sobie Nowe Lato; á zwłaszcza Pá-
nowie sługom / Bogáci vbogim: skad
to? K. Czynili też to Pogáńscy Rzy
miánie / winszuiac sobie na nowy Rok
wszego dobra: to Kościoł w lepszy spo-
sob obrócił. Abowiem wspomina tym
niewymowny on dar Boży; iż swego
Syna iedynego / á snim wszystko / z tá- Roma: 8.
ski a z miłosierdzia swego nam dáć ra- Ioannis 3.
czył. ktoremu dla nas vniżonemu / iże Koledá.
winnismy nasze kolana naktániać; (iá-
ko Paweł S. pisze) dla tego / od kolan Philipē: 2.
naszych Pánu Chrystusowi dánia / mo
żemy snadnie wykładać Polskie słowo,
Kolede. Takći S. Szczepan koledo- Actuū 7.
wał: te Kolede winnismy dawáć wszy 2 Cor: 8.
scy Dzieciatku / dla nas vbogiemu: do
tey Koledy napilniey / do rozmyślania Pożytek.
Koledy z niebá nam zesłaney / y do wy-

chwalánia Dzieciątká z nieba nam da
nego / Kośćioł nas przez swą Kolędę
wiedźie: y przeto ią poczyna / od same-
Pocza- go Narodzenia Páńskiego; á kończy/
tek y Ko- w dźień Oczyśćienia Panny Maryey.
niec. á to / przez ták długi czás / dla tego / czy
ni; abyśmy darow Bożych / thák wiel-
kich / nigdy niezápámiętáli. M. Wszak
Spárćie szák vstáie Kolędá / w dźień trzech Kro
low. K. Pieniężna może vstáć / v lu-
dźi; ále Duchowna nie vstáie / w Ko-
śćiele: áż do sámych Gromnic / Kośćioł
kolęduie Dźiećiątku nowo národzone-
Luce 1. mu. Osobnie iest nam poćieszne to ná-
wiedzenie Boskie / przez Národzenie
Ezec:34. Syná iego miłego: iáko Pásterz trzo-
Plebań- de swą chorą; ták on / ná ten czás / nas
ska Kol. náwiedźił. dla czego też Pásterze, do
swych owieczek po Kolędźie chodzą; á
przytym / iáko sie káżda snich chowa /
iáko sie ma / iáko wdźięczna iest Boże-
go Národzenia / pilnie obáczywáią.
Trzech Nietrzebá mi tu iuż wspominać; co w
Krolow. dźień trzech Krolow Kośćioł czyni: y
Matt: 2. dźień Oczyśćienia Panny Máryey, dla
Oczyśc. czego iest vstáwiony / sámo słowko o-
Luce 2. znaymu-

znáymuie: to tylko przydam; co niekáżdy wie. Abowiem przez ony wßystkie Swięta / ktore ſą od BOżego Národzenia do GROmnic / wßysthke historya ſpraw Páná Chryſtuſowych dziecinſkich wyprawia Kośćioł. Národzenie / w dzień Národzenia iego: Obrzezánie / w Oktawę; Zawitanie trzech Mędrcow / albo (iáko mowimy poſpolićie / dla słow zwłaßczá Prorockich) trzech Krolow / dnia po Národzeniu trzynaſtego. Thego bowiem dnia oni cześć Pánu Chryſtuſowi dáli / y dáry iemu ofiárowáli. Po trzech Krolach ieſt Swięto Oczyśćienia Panny Máryey / dnia po Národzeniu Páńſkim czterdzieſtego: przy ktorym Oczyśćieniu co ſie działo; iáko Ofiárę zá Dzieciątkiem rodzice vczynili; co zá świadectwo dał Dzieciątku ſtarzec S. Symeon / y Anna Prorokini; iáko ſie temu Jozeph y Pánná Márya dziwowáli; tego wßyſtkiego cześć wyprawia Kośćioł, w dzień przerzeczony Oczyśćienia / á cześć, w Niedzielę pierwßą po Národzeniu Páńſkim. Po ſtáwieniu 103. Dziećiństwo Páńſkie. Psalm: 7. Esaie 60. Matt: 2. Luce 2.

niu

niu Dzieciątka w Kościele Bożym Je
Matth:2. rozolimskim/ do Egiptu Panna z Dzie
ciątkiem vciekáłá; á potym Herod dzią
tki niewinne pomordował: oboiey tey
rzeczy pamiątkę czyni Kościoł/ w dzień
Młodziankow. Jako potym kazał An
yoł Jozephowi, nawrocić śie z Dziecią
tkiem y z Matką iego/ do Ziemie Zydo
wskiey; thego w Wigilią trzech Kro-
❡ Zám- low/ pámiątká bywa. A wo żadnej sprá
knienie. wy Dziećinstwá Pańskiego nieopuszcza
Kośćioł; kthoreyby nieprzypominał
czásu przystoynego: y to/ co we dwana-
śćie lat działo śie w Kośćiele Bożym/
w pierwszą Niedziele po Okthawie
Niedzie- trzech Krolow, roczytawą. Co też zá
le po 3 táiemnice są w Niedzielach/ ktore by-
Krolach wáią przed stárym Zapustem; pilniey
trzebá słuchác. M. Będę, bárzo rad.
1 2 3 K. Trzy osobliwe cudá przypomina-
Niedz. my we trzy Niedziele / po dwánastym
Ioannis 2. Roku Pańskim; przemienienie wody w
Matth:8. wino / Trędowátego vzdrowienie / y
Nawáłnośći morskich vśmierzenie: te
trzy cudá, trzy znáczą roki; kthorych
Pan Chrystus Bostwá swego z Oycem
y Du-

y z Duchem S. społeczność, okazał.
Jesli sie trafia długi Zapust: o Nasie- 4 Nied.
niu y Kakolu, dla tego przydaiemy E- Matt: 13.
wangelia; abyśmy nietylko na Cuda/
ale też na Kazanie Pańskie/ pamietá-
li: a pamietáiac, nie złym Kakolem,
ale dobrą Pszenicą/ ábyśmy byli. Zgore
w ogniu Kakol. M. A Pszenica iak?
K. Te Pan Chrystus schowa do gu- 5 Niedz
mna w Niebie: takowym/ ziarna czy- Matt: 11.
stego bedącym / Pan Bog Niebieskie
okaże táiemnice: to nam też druga/ w
dłuższym Zapuście/ Niedzielna Ewán
gelia znaczy. Przyszedł tedy Pan Chry ⁋ Zámknienie.
stus na świat; Cuda czynił: Słowo swe
rozsiewał: á to wszystko, dla tego; aby
przez Smierć swoie, wszystkie zbáwił.
Patrzayże / co zás ma w sobie Zapust Stary
stáry! to ma/ com teraz powiedział; iż Zapust.
dla wszytkich ludzi/ każdego wieku be- 104.
dacych/ Pan Jezus Chrystus vmárł.
Abowiem pierwsza Niedziela stárego Wieki
Zapustu, pierwszy wiek znaczy od Adá- świátá.
ma do Noego; druga, wiek drugi/ od
Noego do Abrahamá/ albo do Moy-
żesza; trzecia, trzeci od Abrahámá do
Dawidá;

Dawida: czwarta Niedziela, (ktora
ieſt pierwßa Poſtna) czwarty wiek
znamienuie/ od Dawida poczawßy aż
do Niewolſtwa Babilońſkiego; pia-
ta, piaty / aż do Pana Chryſtuſa Na-
rodzonego: a przez ßoſta znaczy ſie czas
wßyſtek ; ktory bedzie do ſkończenia
świata. Ewangelia Niedziele Sta-
1 Niedz: rozapuſtney, cudnie ku pierwßemu wie
Matt:20. kowi należy : od pierwßey godziny po-
czawßy / naymuie Goſpodarz robotni-
2 Nied. ki do ſwey Winnice. W druga Nie-
Lucæ 8. dziele / ledwe czwarte Naſienie na do-
bra ziemie pada : od Potopu też wßy-
Licz: 96 ſtek ſwiat zginał; ſamooſmy tylko Noe
był zachowan / w iednym Korabiu.
3 Nied. Trzeciey Niedziele Ewangelia, Me-
Lucæ 18. ke Pańſka opowiada one ; ktora y A-
braham iaſnie widział/ y Moyżeß ro-
4 Niedz. zmaicie przeznaczył: a w czwarta/ po-
Matt: 4. kuſy Pańſkie dla tego ſłychamy; iż Da-
wid thez Prorok / figura bedac Syna
Bożego / a wiele pokus od Saula Kro
5 Nied. la cierpiac / wßyſtkie zwyciężył. Pia-
Matt: 15. tey Niedziele / ktora ieſt w Poſt dru-
ga / opetana od Diabla, znaczy przy-

ſtoynie

ſtoynie niewola Babilońſka: przez tyſ dzień też w Niedzielę / wiek przyſćia Pańſkiego znamienuiąca / o wyrzuconym Dyabelſtwie niedarmo bywa Ewangelia: iáko y Niedzielá Srodopoſtna / przez ktorą Náſycenie náſze w chwale Bożey rozumiemy / nie bez przyczyny o chlebie w Ewángeliey gada Wieczne bowiem Niebieſkie ochłodze nie tym obiecuie; ktorzy zá żywota ſwego / ktoreykolwiek godźiny poczawſzy / w winnicy Bożey robili. dla czego w ten czás / ábyſmy też w robočie y Poſćiech náſzych nie vſtawali / á z niebieſkiego Jeruzálem pociesſenie mieli / z Orgánami poczatek Mſzey odprawia ią. M. Czemuż niedługo to weſele? K. Abyś pámiętał; iż ieſzcze maſz robić: po robočie w wieczor płácą. To przeznaczywſzy Mátká náſzá Kośćioł święty / do rozczytawánia pilnego Męki Oblubienicá ſwego przyſtępuie; y wſzyſtek on czás dwu Niedziel / ktore ſą przed Wielką Nocą / dla żałobney Męki Pańſkiey, żałobnie obchodźi. Już ná ten czás máią ſię do kámienia Zydo-

5 Nied. Luce 11.

Srodopoſt. Ioannis 6.

Introit z Orgány.

Matt. 20.

Niedziela Męki Pańſki y Ioannis 8.

Matt: 21. Zydowie: przyieżdża w thydzień Pan
Passie. Chrystus na oślęciu, do Jeruzalem:
Passie wßystkie/ od czterzech Ewange
listow napisane/ w on Wielki tydzień
naß odprawia Kościoł; Nietrzeba o
tym wiele powiedać: y naprostßy/ co
się w ten czas dzieie/ widziec może: Pa-
Zadza. nie Boże day nam to; abyśmy tak/ iako
105. o tym wßyscy wiemy/ wßyscy też świę
tą rocznicę Smierci Pana y Zbawicie
la naßego świętobliwie obchodzili.
Wielka Noc. M. Amen. K. Pożałobney pamią-
tce żałobney śmierci Pańskiey/ Wiel-
ką Noc mamy wesołą wesołego Zmar
twychwstánia iego: ktore przez dni ca-
łe czterdzieśći/ aż do Wniebowstąpie-
nia/ z weselem wielkim Kościoł obcho
dzi. Co się dotycze S. Ewángeliy/ kto
Ewán= gelie Wielko= nocne. re przez on czás w Swiętá y w Niedzie
le czytane bywáia; te/ odprawiwßy w-
ßystkie Historyą Zmartwychwstánia/
z Wielkoczwartkowego osobliwie Ka
Mar: 16. zánia Pańskiego są wyięte. W dzień
Lucæ 24. Zmartwychwstánia/ do grobu Nie-
Ibidem. wiasty idą; názaiutrz do Emaus dwá
Zwolennicy: we wtorek / iako vkazał
się

ſie Apoſtołom/ zmiánká o tym bywa; Ioan: 20.
á w Oktawe/ iáko y Tomaſzowi. Dru-
giey Niedziele po Wielkiey Nocy / o Ioann: 10.
Paſterzu Pan w Ewángeliey gada ; á
trzeciey/ Máły czas niewidzenia ſiebie Ioann: 16.
przypomina : czwarta Niedziela opo- Ibidem.
wieda ſprawy Duchá ſwietego/ Apo-
ſtołom przy Wieczerzy obiecánego; á Ibidem.
piata/ ktora zowiemy Krzyżowa / ku
Modlitwie przez Imie Paná Chry-
ſtuſowe, nas vpomina. M. Skąd Krzyżo-
te Krzyżowe dni vroſły; á czemu ie tak we Dni.
zowiemy? K. Każda rzecz w Ko-
ściele/ z ſłuſznych ieſt przyczyn vſtáwio
na : y te w Krzyżowe dni Proceſsie/ y
ktora czynimy w dzień S. Márká / z
wielkich potrzeb vroſły : ktore my też /
zá ſtánowieniem Kościelnym/ ku ná- Pożytek.
ſzym potrzebam ninieyſzym obracamy ;
á Paná Bogá / o rzeczy zbáwienne / y
ktorych nam záwżdy ieſt potrzebá/ wo-
ſzyſcy zgodnie proſimy. Nie zwykł po-
ścić Kościoł/ czáſu pámiatki weſołego Poſt.
Zmartwych wſtánia : wſzakże w dni
Krzyżowe/ iż Poſt ieſt dobry z Modli- Tobiæ 12.
twą/ miernego poſtu vżywa / w odzie-

niu tez niekosztownym chodzac. Przed
Processiami co noszą/wiesz? M. No
szą chorągwie; znaki tez Vmęczenia y
Zmartwychwstania Pańskiego. K.
Imie. Od Krzyzow tedy noszenia/ dni Krzy-
zowe zowiemy. iz po Łacinie zwano
Spárćie tez on czás, Cruces nigras. M. Dwie
rzeczy tu ganią w nas Nowowiernicy.
K. Ktore? M, Iz Swiętych wy-
zywamy; á od Kościoła do Kościoła z
WOdp: Processią chodzimy. K. O Swię-
Li: 100. tych/czásu inego: to chodzenie z iedne°
mieysca S. na drugie, czemu ganić má-
ią? M. Wszedzie/ powiedáią/ Bog
iest: nietrzeba go szukáć. K. Nasby
Lucæ 6. o to pierwey pytáć mieli; czemu to czy-
nimy: zakazał sądzić Pan Chrystus.
Dowod. Nie Páná Bogá my szukamy; ktory
Psal: 138. iest ná kázdym mieyscu: ále gorące w
nas Modlitwy ták zbudzamy; iáko nie
kiedy Pan Chrystus do swych mowił:
Ioan: 14. Wstańcie / podzmy sthąd; czuymy y
Lucæ 22. modlmy sie etc. Po trzech dni Krzyzo-
Wniebo wstąpie- wych / Wniebowstąpienie Syná Bo-
nie. zego miewamy: o tym tez wspomina/
Mar: 16. ktorą w on dzień czytamy/S. Ewán-
gelia.

gelia. á iż w przyßłą po niey Niedzie-
le/przyście Duchá S. Pan Chrystus w Io: 15, 16.
Ewángeliey obiecuie: abyśmy sercá ná 106.
ße Duchowi S. gotowali/ y Swiątki
one świątobliwie święcili; dla tego to
Kościoł thak; dobrze stanowił. Gdy Swiąt-
Swiątki przychodzą; dniá pierwßego ki.
opisuie nam Ewángelia spráwy S. Ioan: 14.
Duchá: w Poniedziałek/iedni przyste-
puią do Swiátłości; á drudzy przystą- Ioannis 3.
pić niechcą: Wtorek też nam Paste- Ioan: 10.
rzá/drzwiámi wchodzącego/ w Ewán
geliey záleca. M. Ktoreż są one sprá
wy Duchá S. w Ewángeliey Swią-
teczney Niedzielney? K. Trzy są o- 1 Dzień
sobliwe: iż on vczy wßystkiego Aposto
ty Páńskie; on wßystko ná pamięć przy
wodzi; on też ten/ ktory Pan Chrystus
zostáwił/ Pokoyczyni. Chceß się stąd
náuczyć; co záwádza Duchowi S? M.
Bárzo rad/ dla tego; aby też we mnie
iákiey záwády niebyło. K. Miłowá- 2 y 3
nie Ciemności/i náße° Powinowáctwá Dzień
opußczenie / te dwie rzeczy Duchá S. Swią-
do nas nieprzypußczáią. Niedosyć iest teczny.
ná tym/ztego áni czynić, áni miłowáć:
O ij trzebá

trzeba tez Vrzedowi swemu dosyć czy-
¶ Zámknienie. nić. Niemiłuyże Ciemności; a swego
Pásterzstwá / y w domu twoim / pil-
nuy: Pokoy w tobie Duch S. łatwie
sprawi. M. A to dobra iest Nauká.
K. Wszedzie zbawiennych Nauk do-
syć ma Kościoł: Matka dobra / ku do-
bremu swych synow ćwiczeniu / zawżdy
S. Troycá. wiedzie. M. Im dáley / tym lepiey to
widzę, za łáską Bożą. K. Naśćiy sum-
me Wiary twoiey / w dzień Troyce na-
świetszey: Oćiec / Syn / y Duch S. iest
Bog ieden: Ociec záwżdy był znakomi-
ty: Syna ie° poznałeś / od Adwentu do
Ewán- gelia / Ioannis 3. Wniebowstąpienia; a Ducha S. w dni
Swiąteczne: choćiay inszy iest Oćiec / z
Synem swym cuda czyniący; inszy iego
Syn / z Nieba sstąpiwszy, śmierć ná
drzewie ćierpiący; inszy thez Duch S.
przez Wodę Krztu S. wszystkie odra-
dzaiący: (co nam przekłada w on dzień
Ewangelia) wszakże Bog Oćiec / Bog
¶ Ciáłá Bożego. Ioannis 6. Syn / y Bog Duch S. iednym tylko są
iedney Istnośći Bogiem. Oktawę po-
tym chwalebną Ciała Bożego miewa-
my: o Ciele tez swym gada Pan Chry-
stus w Ewangeliey. M. Nied

po S. Troycy/ maią też co pożyteczne- go/ w porządku vstáwionych Ewan- geliy: K. Y bárzo maią: trzeciey cno ty Chrześcijáńskiey/ ku zbáwieniu nam potrzebney/ pięknie vczą. Abowiem ná vczywszy nas Wiáry/ y vtwierdziwszy nászę Nádzieię/ Miłości potym porzą- dnie Powszechny Kościoł vczy. Co wierzyć masz o Pánie Bodze/ Oycu/ Synu/ y Duchu S; Swiętá przerze- czone náuczyły: Nádzieię nászę vtwier dzáią dáry Boże/ w dzień Swiąteczny członkom, snámi ciáłá iednego, zesłá- ne; y Głowá też nászá/ w Niebiesiech iuż siedząca: Wiárę maiąc y Nádzie- ię/ Miłuyże Páná Bogá twego/ Czło wiecze; miłuy po nim y Bliźniego twe- go: ná tym wszystek Zakon y Prorocy. Pierwszá y II po S. Troycy Niedzie- la/ co záwadzá Miłości Bożey y Bli- źniego/ dáią nam znáć. Abowiem thák w Bogaczu onym, ktory o Łázárzá nic niedbał/ iáko też ktorzy sie od Wiecze- rzey wielkiey wymawiáią/ trzy głow- ne Grzechy baczymy; Pychę/ Łakom- stwo/ y Cielesność: thego kto pierwey

Niedziele po S. Troycy.

Powtorzenie.

107.

Napominánie. Matt: 22.

1/ y 2 Niedz. Lu: 16, 14

z siebie niewykorzeni; Miłości Bożey w sercu swym posiać / żadnym niebędzie mógł obyczaiem. M. Iakoż to złe wykorzenić? K. Przez Pokutę:
Lucæ 15. Pokutę nam zaleca III Niedziele Ewangelia; w ktorey Pan Chrystus grzeszne ku sobie przyięte / przeciw Pharyzeuszom broni.
Lucæ 6. M. Czemu IIII Ewangelia przekłada nam Uczynki Miłosierne? K. Aby przestawszy źle czynić / dobrzesmy potym czynili; á dobrze czynić poczęli od Uczynkow Miłosiernych; ieśli chcemy Pana Bogá y Bliźniego prawie miłować.
Lucæ 5. V Niedziela dla tego o Łodce Piotrá S: gada; iż oprocz tey iedney opoczystey Łodki / dobrze czynić nic niepomoże. Czyniąc dobrze pod iednym Pásterzem iedney Owczarniey, Piotrem / ku doskonáłości mamy iść Chrześcijáńskiey: o tho nas
Matth: 5. VI Niedziela vpomina / Doskonáłość Chrześcijáńska przekładaiąc nád Żydowską. á iż niedosyć iest począć; gdybyś
Marci 8. niedokonał: VII Niedziele Ewángelią zálecać Chleb; ktorymbyś ty / żebyś nie vstał / był posilony. M. Ducho-

wny

wny Chleb rozumieß? K. Ták; Sło- Wykład.
wá Bożego y Swiątośći Kośćielnych,
święty Chleb rozumiem: ktory ma brác
lud pospolity z rąk Apostolskich; nie z
rąk Kácerskich / ná mieyscá Apostol-
skie gwałtem sie ćisnących. M. Dla
tego też podobno w Ewángeliey Nie- Matth:7.
dziele VIII / fáłecznych Prorokow
káże sie strzedz Pan Chrystus? KA.
Rad to słyßę; iż pámiętaß Niedzielne
Ewángelie. M. Oćiec moy tego mię Pámięć.
vczył: sam też ie vmiał ná pámięć / nie
będąc Literakiem. K. Ták czynią
bygomyślni ludzie. M. Liczbá IX
Niedziele, ku czemu idzie? K. W Lucæ 16.
tym nas przestrzega; iż ze wßystkiego Lucæ 19.
liczbę dáć mamy. po ktorey iáko záto-
śne będzie złych potępienie; płáczem
swym / w Niedzielę X Pan Jezus prze
znáczył. XI potym Niedzielá, Sprá-
wiedliwych podwyżßenie opowieda /
spominaiąc Vspráwiedliwienie y Pod Lucæ 18.
wyżßenie iáwnogrzeßącego Celniká.
Y dáley ießcze / z porządku Ewángeliy
Niedzielnych / piękne mogą być Náu
ki: Jżeśmy wyßli z Pogáństwá / á przy- Marci 7.

 dziemy

Luce 10. dziemy do pocießnego Syna Bożego
widzenia;to nam znaczy XII y XIII
Niedzielna Ewangelia: ale prostego
nietrzebá w tak dalekie táiemnice w
Drugie wodźić. M. Coż wżdy o drugich Nie
Niedzie dziel Ewangeliach mam rozumieć?
le. K. Czego vczą; tego ſie vcz pilnie:
vcz ſie zewſząd/nad wßyſtko Pana Bo
gá milowáć; á Bliźniego ſwego/ iáko
Lucæ 17. ſiebie ſamego. XIIII Niedziele E-
wángelia Trędowátego oczyſcia; y ty
Matth: 6. ſtrzeż ſie Duchownego Trądu: XV
zaleca nam Boſką Opátrznosć; a od
Łákomſtwá / y od Myśli fraſowli-
wych nas odwodźi: XVI Młodźie-
Lucæ 7. niec zmartwychwſtal; ábyś y ty wſtał
Lucæ 14. od grzechu. Niedziele zaſie XVII/
chore vzdrawia w Sobotę Pan Chry-
ſtus; ábyś y ty/ Swiętá ſwięcąc/dobre
Matt: 22. á świete ſpráwy czynił: XVIII o
Miłości Bożey y Bliźniego gada; á te
ná Pánu Chryſtuſie/ iáko ná funda-
Matth: 9. mencie/buduie. Vzdrowion ieſt potym
Matt: 22. Páraliżem záráżony: odzienia Godow
nego niemáiący, wrzucon ieſt w Cie-
Ioannis 4 mnosci: Krolik ſynowi ſwemu zdrowie
vprzo-

wprosił: nieodpuſzczaiacym Pan Bog Matt: 18.
nieodpuſzcza: Boſkie rzeczy Bogu; á Matt: 22.
Ceſárſkie / maia być dane Ceſarzowi: Matth: 9.
y Niewiaſtę od niemocy Pan Chryſtus
potym wybawia; y Dzieweczkę zmarta
naoſtatek ſkrzeſza. Ta ieſt oſtateczna w
naſzym Kościele Ewangelia; gdy Nie
dziel po ś. Troycy miewamy XXIIII.
M. A ieſliby ich było więcey? K.
Srodopoſtna na ten czás Ewángelia Ioannis 6.
powtarzamy: iż nam Chlebá / poki ie-
ſteſmy na drodze / záwżdy ieſt potrzebá:
Maſz iuż opiſana ſpráwę wſzyſtkiego Záwiazanie.
roku / według pięknego záiſte y porzą-
dnego Obrzedu Koſcielnego: ſkąd y
naproſtſzy może rozumieć; w czym w-
ſzyſtká należy Wiara Chrześcijańſka: á 108.
nietylko Wiárą; ale cokolwiek potrze-
bá ieſt wiedzieć / y czynić kożdemu czło-
wiekowi Chrześcijańſkiemu: áby mogł
przyść do chwały Troyce Swiętey / do
wiecznego Kroleſtwá Niebieſkiego.
M. Czemuż / miły Oyce / iedne Swie- Swiętá
ta ſą weſołe; á drugie, ſmętne? K. czemu
W obchodzeniu tych Swiąt / w kto- ſmętne y
rych czynimy pámiatkę rzeczy prze- weſołe.

 ſzłych /

ßtych/przez Pana Chrystusa nam spra wionych/tego trzeba przestrzegać; aby taka była Pamiątka rzeczy/ iaka była

Regula. Epist: 23. W O dp: Lic 157

Rzecz sáma. Abowiem wßędzie Rosciot chowa one S. Augustyna Regułę/ s Pismem S. zgodliwą: iż Pamiętne znaki máią mieć podobieństwo z Rzeczámi; ktorych są Pamiątką. [Sacramenta debent habere quandam similitudinem earum rerum; quarum sacramenta sunt.] Jesli dzień Męki

Piatek ma być smętny. 1 Sow.

Pańskiey był wesoły/ y głowie Panu Chrystusowi/ y członkom iego, Wybranym Bożym; będziey Wielki Piątek/ y káżdy iny Piątek/ v Chrześcijan wesoły: ale iż Rzecz była smętna; y Pámiątka ma być smętna. Smęcił sie

Vtwierdzenie.

Pan Jezus Chrystus w Ogrodźcu/po Wieczerzy swey ostátniey: poimánie iego/od Judaßa wydanego/ záiste nie było wesołe: vciekli precz z wielkim strachem Zwolennicy: náśmiewano sie s Pana/ policzkowano/ plwano/ bito; pierwey v Annaßa / potym v Káiphaßa: trzy kroć záprzał sie Piotr Pana Chrystusá/przysięgáiąc/y przeklináiąc

sie/

ſie/ w Domu Biſkupá Zydowſkiego: z Słową náſzą táż ſpráwá byłá/ v Pilatá/ v Herodá/ y záſie powtore v Pilatá: biczowano/ koronowano/ mordowano/ poſzyykowano/ poſmiewano/ krzyżowano/ żołcią nápawano/ bez przeſtanku nátrząſzano ſie: ſmętny był wſzyſtek dzień Męki Páńſkiey/ y Pánu/ y Mátce iego Máryey/ y Apoſtołom/ y wſzyſtkim namnieyſzym miłośnikom Páńſkim; Zydowie, nieprzyiaciele Boży/ á kátowie, Páná krzyżuiący/ ci w on dzień ſmętny mieli kochánie y roſkoſz. Boże tedy nie day thego; aby pámiątká Męki Páńſkiey/ w káżdy Piątek/ á nawięcey w Wielki/ miáłá być weſoła: thákże wnętrza; iáko theż zwierſchu/ y w odzieniu/ y w potráwiech/ był záwżdy w Kościele, y ma być, znáczny dzień Męki Páńſkiey. Stoſowánie. Záwiązánie.

Z Zydy/ s Pogany/ niech táńcuie/ gra/ goduie; kto chce: prawy Chrześcijánin tego nie vczyni; áni to kiedy ſłycháć było w Chrześcijáńſtwie. Záłobne dni Męki Páńſkiey/ á weſołe Zmartwychwſtánia iego/ v s. Apoſtołow bywáły: 2 Dow. 109.

daie

Li: 5, Ca: dźie to im świadectwo S. Klimunt /
19 & 20. S. Piotra Namiastek y vczeń: zwo-
lennik także S. Jana Ewangelisty S.
Epist: ad Ignacyus / abyśmy porządkiem tako-
Philip wym niegardźili / pilnie o to, przed put
torem tyśiącem lat, vpominał. Jako
tedy Wielki Piatek bywa śmetny; dla
śmetnego dnia onego / w kthory Pan
Chrystus na Krzyżu cierpiał; tak zaś
Niedziela Wielkonocna osobliwie iest
Niedzie- wesoła; dla niewymownie wesołego
la Wiel: dnia onego / w kthory Pan Chrystus
wesoła.
1 Dow. Zmartwychwstał. Poki niewiedziano
o Zmartwychwstaniu Pańskim; poty
śmetek przeszły nie vstawał; oglądawsze-
Ioan: 20. szy Pana zmartwychwstałego / wszyscy
śie vweselili. Ale ktorzy? kthorzy śie
Stoso- przed tym śmecili. Abowiem Zydom /
wánie. kthorym Wielki Piatek był wesoły /
2 Dow. Wielka noc była żałosna. Tak tak za-
wżdy bywa; gdy wesoła / albo śmetna
3 Dow. iest Głowa; za nią członki idą. Y An-
Matt: 28. yołowie w on czas / tak ná oblicu / iako
&c. wodźieniu / wielkie pokazowali wesele;
aby też ludźie Chrześciiáńscy Anyel-
skiey radości / a nie Zydowskie° śmetku /
w dźień

w dzień pamiątki Zmartwychwstánia Bożego/wesele násládowali. Szłá do grobu Márya Magdálená/chcąc máściámi ciáło Páńskie pomázáć/z inymi niektorymi niewiástámi; Páná Chrystusá też miłuiącymi: niźli sie dowiedziáły o iego Zmártwych wstániu/ smętku dosyć: biegá Mágdálená do smętnych Apostołow; mniemá/iżeby vkrádziono ciáło. Piotr z Jánem/ przyszedszy do grobu/ s tym też mniemánim odeszli: smętni są wszyscy/ poki Páná niewidzą; ani o Zmártwych wstałym wiedzą: ále gdy sie naprzod vkazał Máryey Mágdálenie; co zá wesele/ miły Boże! iáka rádość! iáka niewymowna rozkosz! tákże też ná drodze gdy był widzian od Pań onych/ kthore były z Mágdálená; wielce ich vweselił. Toż rozumieymy o Pietrze/ y o Jakubie; ktorych z osobná/ pierwey niż iné/ pociesżyć raczył: Piotrá/ iż dla grzechu rzewnie płákał; á Jakubá/ iż od wielkiego Piątku do Zmartwychwstánia, chlebá ieść niechciał. Smętni thež idą oni dwá do Emaus; ále poznawszy

Vtwierdzenie.

Ioan: 20.

Rozwazánie.

Matt: 28.

Lucæ 24.

1 Cor: 5.

Lucæ 22.

Abd: Li:6

Hier: in Catal.

Luce 24. Páná w támániu chlebá / w ſkok ná-
zad z weſelim bieżą: á wnet zátym Pan
Chryſtus wßytkich, o nim gadáiących/
ſtánąwßy miedzy nimi w poſrzodku /
Ioan: 20. pewnieyßego dodał weſela. Thomaß,
dnia oſmego nie mnieyßą wziął rá-
dość: odnowił to Pan Jezus/ przy ie-
zierze Galileyſkim; ktore zwano Tybe-
Ioan: 21. ryadys: y na gorze w Galileiey/ y gdzie
Matt: 28. kolwiek indzie / Zmartwych wſtánie
Páńſkie oprocz oſobney rádości nieby-
Záwią= to. dla czego też w Kościele Powßech-
zánie. nym wßyſtkie czterdzieſci dni / áż do
Wniebo Wniebowſtąpienia z weſołym śpiewá
wſtąpie= nim bywáią obchodzone. Dzień tákże
nie. &c. Wniebowſtąpienia/ dni Swiąteczne/
Dowod. z Oktawami ſwymi/ niemogą być ſmę-
tnie od Chrześcijan święcone; ponieważ
były oſobliwie pocießne / y oſobnego
weſela á rádoſci pełne. co że też mamy
rozumieć o Národzeniu Páńſkim/ kto
rego dnia Anyoły śpiewáiące ſłyßano;
Spárcie żaden Chrześcijanin o tym niemoże wą-
tpić. M. Słyßałem od ſąſiad moich;
ktorzy ieżdżą Poſcie ná Jármárk do
Fránkfortu: iż w Wielki Piątek/ No
wowier-

wowiernicy spráwiáią gody/ mięso wá 110.
rzą/ tańcuią/ śpiewáią; á ná Wielką
Noc/ ná wzgárdę nászemu Kościoło-
wi/ ryby wárzą. K. Szátan z Pánem Dowod
Chrystusem nigdy się zgodźić niechce:
Pan ták; á on opák. Iż Wielki Pią- Záwiá-
tek máią wesoły: pewnie ći członkámi zánie / z
nie są Chrystusowymi. Kościołowi Po nápomi-
wszechnemu tá wzgárdá ták záwádźi; nániem.
iáko wádźiłá wzgárdá Zydowska Pá-
nu Chrystusowi: ále onym niebożętom/
ktorzy świętym rządem gárdźić śmie-
ią/ wieczna biádá będźie. Wszák ieden Dziw-
Niemiecki ich Minister śmiał się wá- ná śmiá-
żyć/ kázáć w dźień Wielkonocny Páś- łość.
sią. O gdyby rozumiał ten Nowowier Dowod
ny Minister; co to iest/ Vna Sabbati; Lu 24. etc
á iáko dźień wesołego Zmartwych w- Actuū 20.
stánia, iest táiemnicą Dniá onego ie- 1 Cor: 16.
dnego/ wiecznego Sábbásu y Odpo- Basil: De
czynienia pełnego/ w Krolestwie Nie Spir: Ca:
bieskim: nigdyby on nieśmiał się był te 27.
go nierządu ważyć; áby z dniá Zmar-
twychwstánia Páńskiego / dźień iego
Męki czynił. Tákći ták być musi/ moy ¶ Zámi-
miły Synu: kto rządem gárdźi; musi knienie.

mieć

mieć mierzad: my pamietaymy ná one słowá Doktorá wielkiego / y na porządek Kośćioła Powszechnego; iż Pamiątki maią sie zgadzáć z Rzeczą: iáka Rzecz byłá; wesoła albo smętna; táka tez y Pámiątká ma być. A iże Swieto Bożego Ciała miewamy wesołe; tego tá iest przystoyna przyczyna: abysmy z pożytkow Męki Páńskiey / ktorey iest pámiątką sákrament Ciała Páńskiego / násze wesele wszystkim okázowáli; á w onym Chlebie Niebieskim / ktorym nas tu Pan Chrystus kármić raczy / wielce sie kocháli. M: Czemu to być niemoże w Wielki Piątek? K. Dla porządku Kośćielnego / w ktorym oná przerzeczona Reguła S. Augustyná ma być chowana / to być niemoże. ná sercu naszym / wnetrznie, y duchownie / możemy kázdy dzień y weselić sie, y płakáć: s tey strony niemász v Chrześcijan żadney roznice, miedzy dniem á dniem: ále porządek Kośćielny / ktory ma być pilnie záchowany / ma iść swoim strychem. Gdy słyszysz w Wielki Piątek smętnego Páná / dla twych grzechow

Bożego Ciáłá czas wesoły / Lucæ 22. Ioannis 6. Ale nie Wielki Piatek. ¶ Rozdział. Galat: 4; Coloss: 2. 1 Cor: 14. 1 Przykład.

ćierpiącego; ma śie śmiáć twoie śerce: ale gdyć powieda Kaznodzieiá/ iż ieśteś wybáwion z mocy Dyabelskiey / przezdnie śmętna śmierć Páńska; aby śerce twoie niemiáło śie weśelić w Krzyżu Páná Chrystusowym/ to też niema áni może być. Tákże thez przećiwnym obyczáiem / gdy ná Wielką Noc słyszysz/ o zátwiárdziáłym śercu Zydowskim; álbo w dzień Bożego Wstąpienia/o srogim przysztym z Práwice Bożey Sądzie Páńskim; álbo też ná Boże Národzenie/gdy ci przyczynę vniżenia Syná Bożego powiádáią; ábyś ty/ będąc wybáwion od grzechow / więcey grzechom niesłużył: gdy tedy w Swiętá weśołe słuchasz / o kaźni ludzi grzeszących; á ty czuiesz też co tákiego do śiebie: śerce záiste twoie/ ieśli zbáwienie swe miłuiesz/ w then czás muśi rzewnie płákáć. Przeto niechay śercá násze, teraz płáczą/ á wnet záś weśołe będą / y godziny iedney dniá iednego: wolno to iest Chrześćiiánom/od rożnośći dni Zydowskich wyzwolonym: ále porządek pospolithy Kośćiołá Powszechnego / 2 Przykład. Zámknienie.

P w pá-

w pámiątce smętnych y wesołych rze-
czy/ áby niemiał być porządnie chowá-
ny; tego nam żádne Pismo Swięte/
áni Doktorowie święci nigdy niepoz-
wolą. A przeto niemoże się weselić Ko-
śćioł w Wielki Piątek/ v Apostołow y
III. wszystkich Chrześćijan záwżdy smętny:
áby y oná Regułá wcále byłá; y przy-
czyná Smierći Páńskiey/ ktora iest
nász Grzech/ áby wesoła niebyłá; y czá-
sowi pospolitey wszystkich Pokuty/ kto-
Czás Po- ra w Wielki Post wszyscy czynimy/ á-
kuty. by to słusznie przystało. W thén czás/
bowiem (iáko wiesz) wszyscy w obec
pokutowáć mámy: a przy rzewnym ro-
zmyślániu Męki Páńskiey/grzechy ná-
sze z wielkim Pożytkiem nászym opłá-
kuiemy. M. Dobra Mátka dobry
rząd czyni w swoim domu: w tym rzą-
dzie Kośćioł: Powszechne°, day nam/
Zadzá· Pánie Boże/zemrzeć: y porządek pie-
kny roku cáłego/y przyczyny słuszne dni
á Swiąt rożnych/ takem ia teraz obá-
czył: że chociaybym niesłuchał Kázá-
nia / á náten Porządek tylko pámię-
tał; y Wiáry/ y Bogoboyności mogł-
bym

bym ſie náuczył. R. Rokli wßyſtkie-
go ſprawy/ nie káżdy człowiek proſty
pámiętáć może/ pátrząyże/ iáko też káż
dy tydzień/ káżdy dzień/ y káżda godzi-
ne/ Mátká náßa rzeczy zbáwiennych
nas ſwym porządkiem vczy. Czterzy Tydzień.
dni w tydzień ſą oſobliwe/ kthore nam
Męke Pańſką/ y iego Zmartwychw-
ſtánie/ záwżdy wſpomináią: ná czym
dwoim/ wßyſtká ieſt Wiárá/ y wßyſtko Roma. 4.
Zbáwienie náſze. Vmárł bowiem Pán
Chryſtus/ iáko Człowiek/ dla Grze-
chow náßych; á Zmartwychwſtał/ iá-
ko Bog/ dla náßego Vſpráwiedliwie-
nia: athoż máß wßyſtko. ze czterzech
dni/ Człowiecze proſty/ vcz ſię wßyſt-
kiego. Gdy pośćiß Srzode; pámiętay/ Srzodá.
iż we Srzode przedał Iudaß Páná
ſwego y twego. pośćiß Piątek; w Pią- Piątek.
tek pośćił twoy Pan/ zá ciebie/ ná Krzy
żu: á iż Sobote przydáieß; ſmętny ie- Sobota.
ßcże Wybránym Bożym on dzień/ kto
rego Pan Chryſtus w grobie odpoczy-
wał/ przyſtoynie wſpominaß. Po tych
tedy trzech dni poſtnych/ weſeliß ſie w Niedzie-
Niedziele. iż Pan twoy w Niedziele lá.

wesoły zwyciężcą zmartwychwstał:
112. na czego też pámiątkę / y dla Procesiy do Grobu czynionych / bywa w káżdą Niedziele Procesśia z Chorągwiámi. A przez tydzień tedy ieden / Wiary twoiey możesz sie náuczyć. Ale co mowię / Przez tydzień: káżdy dzień / y káżdey godziny / rzeczy zbawiennych vczy nas Swięty nász Kościoł Powszechny: á czyni to rożnym sposobem / dla tego; ábyś z káżdey strony / iákoby ná Xięgách napisane, twoie Zbawienie widział. Idź iedno / w ktorykolwiek chcesz dzień / y ktoreykolwiek godziny / do Kośćiołá Chrześćijánow stárowiernych: kropi sie Wodą świeconą: żegnay sie Krzyżem świętym: pátrz ná ściány / ná Ołtarze / ná Obrázy: pogląday ná świátło / w Kościele káżdą godzinę gorejące: pojrzy; ktory w pośrzodku iest Znak / od ziemie podnieśiony: słuchay co czytáią; albo co śpiewáią: áwo ze wszystkich stron możesz záwżdy / w Kościele nászym / drogę zbáwienną báczyć. M. A do czegoż nas te rzeczy wiodą? K. Do Páná Bogá / przez Páná Chrystá; ktore-

Proces-siá.

Káżdy Dzień.

ktorego vstáwicznymi mamy być náslá dowcami. Abowiem Wodá swięcona/ kthorey sie Szátan záiste boi/ Krzest nam tez przypomina: abyśmy na Wiarę naßę/ na Dary przy Krzcie wzięte/ y na Sluby tám vczynione/zawżdy pámiętali. M. A skądże ma thę moc Wodá swięcona; áby sie iey Czarth miał báć? K. Z Modlitwy/ y z słowá Káptáńskiego. Za niepámiętaß; comci przy Pogrzebie wywiodł? Dobrać rzecz iest káżda; ktora Pan Bog stworzył: á wżdy y Pan sam Jezus Chrystus pierwey pokarm żegnał/ niżli go rozdawał; y Paweł S. zaleca stworzonych rzeczy Poświącánie/ przez Słowo y Modlitwę vczynione. Przetho y moc swoię ma Wodá swięconá/ z Modlitwy á z Przeżegnánia; y nád to iest przystoynym znákiem/ Krzest naß nam wspominaiącym. Potym gdy klękaß ná Modlitwę/ żegnaß sie Krzyżem swiętym: prawdá/ iż tám maß summę Wiary Chrześcijáńskiey/ y pilne rzeczy zbáwiennych przypomnienie? MIE. Wiem/ co znáczą trzy pálce; ktorymi/

Wodá Swięcona. Licz: 46. 1 Tim: 4. Marci 8. 1 Tim: 4. Przeżegnánie Krzyżem S.

od Czoła na Doł / częśc Krzyża czy-
nie; a druga zaśie częśc / z Lewey na
113. Prawą stronę: pamiętam przez to na
S. Troycę / y na Jezusa Chrystusa, Sy
na Bożego; ktory z Niebá zstąpiwszy
w Zywot Panny Maryey / przeprowa-
dził nas z Lewice na Prawicę. K. A za
cię iuż przeprowadził? M. Przepro-
Rozwa- wadził; da Pan Bog. K. O thymże
żanie. miey pracą. Ná Prawicę abyś naniey
Matt: 25. stanął; pámiętay: tam niestáną/ tylko
miłośierni. Dobra thez rzecz iest / że-
Rom: 10. gnać się ná Czele / na Vściech / y ná Ser
cu: abyś Sercem wierzył / ku Sprá-
wiedliwości; Vsty Wiárę wyznawał /
Galat: 6. ku twemu Zbáwieniu; a na Czele Znak
twego Paná nośac / w iego Krzyżu a-
byś się weselił. M. A za to Bog zá-
Obrázy. płáć. K. Gdy też pogladniesz ná O-
brázy / albo ná Krzyże / po ściánach y
po Ołtarzach; izali niebedzieß miał o-
sobliwych y sthąd náuk zbáwiennych?
widzisz / iáko morduią święte Męczen-
niki; á iáko wesele oni krzyż swoy zá Pá
Synod: 2 nem nośą: ku Miłośći Bożey sthąd się
Nic. zápalić, zaiste możeß. M. Obrázy, są

kśięgá-

xięgámi nas prostakow. K. Báyv- czonych wiele dobrego naucza; gdy tym vmysłem/ abysmy co w nas naprá- wili/ ná nie poglądamy. Swiece Ko- scielne, Páná Chrystusá / kthory iest Swiátłoscią, nas oswiecáiącą / przed oczy násze kłádą, y zá tym/ abysmy przed ludzmi, dla chwały Bozey, dobrze zy- iąc swiecili/ do tego nas wiodą: á O- gnia, kthory z Kosciołá nigdy wycho- dzić nie ma/ áby ná sercách nászych záw- zdy pałáłá Miłość/ to piękne iest zná- mionowánie. Ale miedzy wszystkimi Znakámi nadsobliwszy iest ten; ktory/ w posrzodku Kosciołá zawieszony/ Po- srzednictwo Páńskie nam przypomina. Gdy pamiętasz/ Człowiecze/ ná Páná, dla ciebie rosciągnionego; y to pilnym v siebie sercem rozważasz: co/ mnimasz/ w tobie stąd vroscie? M. Niechay mow.../ kto co chce: mnie/ zá łáską Bo- zą/ Znak Męki Páńskiey tak czásem zru- szy: iz , on mniąc ná to/ co Syn Bozy dla mnie cierpiał / osobne miewam grze- chow shydzenie/ rzewne á serdeczne zá grzechy płakánie / y niemáłe Miłosci

Swiece Ioannis 1. Matth: 5.

Ogień. Leu: 6.

Boze Vmęcenie.

Rozważánie.

Pozytki.

ku Pánu Chryſtuſowi zrußenie. K.
Wierz mi;iż niedármo ná tenZnák Páń
ſki, Dyabeł ſie gniewa. Ludzie my ie-
1. Dow. ſteſmy: Znakow zwierſchnich nam po-
trzebá:y ná proſtßa babká/co ieſtZnák/
á co Rzecz znáczona/wie bárzo dobrze.
M. Dziwna rzecz/iż ći Nowowierni-
cy nißczą Boże Vmeczenia; gdziekol-
wiek ich widzą: alboć nie ſą Chrześcijá-
2 Dow. ny! K. Znáć/co zá duch ieſt,tenDuch
nowy: ſtárzy nieták czynili; ale záwżdy
ten Znák czćili. M. A w polu niewy-
biegáły ſie Boże Męki. K. Jeſlić ſie
tego ważyli w Kośćielech: á coż w po-
Drogi. lu: pátrzayże; iáko nas Kośćioł Po-
wßechny/y po drogach, Páná Chryſtu
Szpita- ſá vkrzyżowánego vczy! M. Przy
le. Szpitalach też, wßędzie ſą Boże Vme
Domy. czenia: y ia ſam/ w Domu ſwoim/ ná
Záwia- ten Znák rad pátrzę. K. Wßyſtko to
zánie. ſą świete ſtárych Chrześcijan zwyczáie:
ná káżdym Mieyſcu/w káżdym Domu/
nietylko w Kośćielech / ſtáry Kośćioł
vczy Páná Chryſtuſá: y niemi Kázno-
dzieie / w Kośćiele Powßechnym/ v-
mieią/ kázáć o Pánie Chryſtuſie vkrzy

żowá-

żowánym. A iżes mi przypomniał Szpi
tale; tego też dobrego zwyczáiu/ ktory
przy naszych Kośćielech mamy / nie-
chcę zamilczeć. Abowiem y ći Vbodzy/ Vbodzy
ktorzy przy Kościele śiadáia/ od wiele przy Ko-
złego nas odwodzą; á ná wiele dobre- ściełech.
go rádzą. Jeśliś iest y ty vbogim; ná 1 Pożytek.
vboższe poglądnawszy/ łatwiey winną
ćierpliwość zachowasz: á ieśli nic tákie
go ćiebie niedolega; abyś śie niepodno- 2 Pożytek.
śił z dárow Bożych / Vbodzy bráćia
twoi mogą ćię hámowáć: náostátek á- 3 Pożytek.
byśmy sobie Niebieskie Krolestwo ku-
powáli/ y z pieniędzy doczesnych przy-
iaćioły wieczne czynili; v drzwi Kościel
nych śiedzący/ á mizerya thego świátá
nam ogłaszáiący / záwżdy nas vpomi-
náią. M. Ale zbytecznych wiele by- Spárćie
wa miedzy tymi Zebrakámi; ktorzy śie
od Kośćiołá do Kośćiołá włoczą: K.
Aby tákowych niebyło / Vrząd thego
ma doglądnąć: my to zá pewne wiedzą-
my; że nas vbodzy przy Kośćiele, wiele
dobrego pyzykładem swym vczą.
Słyszałeś iuż o Znakach Kościelnych; Powto-
o Wodzie / Obrázięch / Zegnániu / rzenie.

Ogniu/y o Bożym Vmęczeniu; ktore
rzeczy uczą nas y Wiary/ y przystoyne-
go żyćia Chrześćijańskiego: Spiewánie
Spiewá- także Kośćielne/y przy Mßy/y przyGo
nie. dzinach/ bárzo nam iest pożyteczne.
Jutrz- Abowiem gdy śpiewáią w Kośćiele
nia. Jutrznią; nocną onę Godźinę/ ktorey
W Odp: Pan nasz dla nas był poimán/ á nievcz
Li: 193. ciwie v Annaßá y Káiphaßá często-
Prima. wan/nabożnie wspominamy: Primá,
&c. znáczy nam pierwßą Godźinę; ktorey
Pan do Pitatá odwiedzion/y niespra-
wiedliwie był osk árżon: Terciá, przy-
wodźi ná pámięć Godźinę trzećią; kto-
rey Páná biczowano/mordowano/ ko
ronowano / pośmiewano / náostátek
ná śmierć Krzyżową zdano: Sextá,
dáie nam znáć/ o przybićiu ná Krzyż/
około południá y Godźiny ßostey; y co
śie z Pánem nászym/ aż do dźiewiąthey
godźiny/działo ná Krzyżu: dźiewiątey
Godźiny iż dał duße swoie Bogu Oy-
115. cu; Nonę dla tego mowimy/ y w Ko-
śćiele śpiewamy: Nießpor, znáczy z
Krzyżá złożenie/przed wieczorem nie-
Komple- daleko; á Kompletá, Pogrzeb / przed
tá. samym

sámym zachodem Słońcá spráwiony. Przeto gdy do Kościołá przychodziß; nabożnie się miey przy Godzinach / te rzeczy świętě rozważáiąc. á gdybyś tu chciał mey rády posłuchać: mogłbyś sobie stąd wziąć w vstáwiczny zwyczay, osobne Modlitwy. M. A iáko tho / miły Kápłánie? rzeczy dobrych á zbáwiennych nierádbym opuβczał. K. Vstáwicznie rozmyśláć Męke Páńską / rzecz iest niewymownie pożyteczna: przeto iáko Káptániśwe Godziny mowią; ták thez naucz się ty / pewnych godzin Męke Páńską rozmyśláć. Wierz mi; iż poznaß skutek Męki iego w tobie / s tákowego rozmyślánia. Gdy rozważyß v siebie niewymowną ku thobie Miłość Bożą / y Syná iego iedynego, Páná Jezusá Chrystusá. nie będzie to być mogło; ábyś zátym niemiał sobie hydzić grzechow / y Páná Bogá poczynáć pilniey miłowáć. zá ktorym Męki Páńskiey rozmyślániem / áni frásunek iáki / áni niebespieczność / áni miecz náostátek / od Miłości Zbáwiciela swego, ludzi świętych żadnym obyczáiem niemogli odwieść.

Záwiązánie.

Náuká z Godzin Kościelnych.

Pożytki.

Roma: 8.

wieść. M. Ale nie záwżdy mogę być
Gdzie. w Kośćiele K. Y doma / za wárſtá-
tem / álbo ná ſtronę odßedßy / to czynić
możeß. M. A ktorymiß ſłowy mam
Jáko. co mowić? K. Ktorymi będzieß v-
,, miał. nie na ſłowa ; ale ná ſerce / y ná
Mat:6. ,, oko duchowne / Pan Bog pátrzy. W
ten ſpoſob / iako ćię Pan Bog náuczy /
pewnych godźin vmawiay ſie do niego:
Modli= Dźiękuię tobie / miły Pánie ; iż zá nas
twa. raczyłeś ćierpieć ; dałeś ſie poimáć w
ogrodycu ; wodźić od iednego Sędziego
do drugiego ꝛc. Ráczże / miły Pánie /
mnie grzeßnemu to dáć : abym ia two-
iey za nas Męki był wdzięczen ; abym
ſobie grzechy / dla ktorycheś ty ćierpiał /
brzydźił ; abym ćiebie / thák wielkiego
Dobrodźieiá mego / práwie miłował ꝛc.
Ráczże / miły Pánie / w naßych proś-
bách nas wyſłucháć ; day rzeczy te do-
cześne / według twey woli naświętßey ;
od Niebieſkich tylko Rádośći / ktoreś
ty nam przez Mękę twoię záſłużył / nie
rácz nas oddálać / náß miły Pánie Je-
zu Chryſte. Amen. M. Radbym ná
káżdą Godźinę / ktorey co Pan Chry-
ſtu-

ſtus čierpiał/pilnie káżdą rzecz rozmy-
ślał. K. Wielki záiſte weźmieß ſtąd
pożytek. A o Mßy co rozumieß? y tám Mßa.
nie przez kogo inßego, drogę pokázuie-
my do Bogá Oycá; iedno przez iedne- 2 Tim: 2.
go naßego Pośrzednika, Páná Chry- Luce 22.
ſtuſá: ktory wydawßy ſiebie ſamego,
dla odkupienia nas wßyſtkich/ ná pá-
miątkę ſwoię zoſtawił nam czyſtą á nie
krwawą Ciała ſwe° Ofiárę. M. Prze-
to radbym ia miał pewne Modlitwy:
ktorychbym przy Mßy / y przy Godzi-
nach/ czáſem y w powßedni dzień/ á zá-
wżdy ná káżde Swięto/ mogł vżywáć.
Proſtak niewie; iáko co ma czynić.
K. Czáſu inego/ zá łáſką Bożą / po- Odłoże-
myślę o tym; iákoby to mieli czynić pro- nie.
ści: proście iedno zá mię Páná Bogá.
M. Czemuż ci nowi Chrześcijánie świę-
te rzeczy ganią? czemu y Mße / y Go-
dziny/ wyrzucáią z Kościołow? K.
Zły dobrego nigdy niechwali: day ze-
mu pokoy; gdy dobrym być niechce: Pá-
ná Bogá/ aby mu dał myśl lepßą/ nie-
przeſtaway proſić: inácey trudno maß
z tego zwyciężyć. Powiedziałemći iuż / Powtó-
Synu rzenie.

Synu miły, czego nas vczy Kościoł
naß powßechny/ nietylko przez Rok/
ale na każdy Tydzień/ na każdy Dzień/
y każdą Godzinę:nietylko w Kościele/
ale y w Domach/y w Szpitalach/y na
Polu/y po Drogach: tak z Znakow wi-
domych/z Ceremoniy/y z Obrzędu Ko-
ścielnego/iako też ze Mßey y z Godzin/
vczy nas Pana Chrystusá vkrzyżowa-
nego; vczy powinney ku niemu wdzię-
czności/Miłości/ y woli iego przestrze-
gania. Pátrzayże/coć ießcze ktemu przy
kłáda;a iákoć káżda rzecz cukruieta być
Matt:11, niebyło przykro/ani niepodobno/ iárz
16. mo y krzyż Pana Chrystusow na sobie
Li:113. nosić. Niewspominam iuż onych Obrá
zow Swiętych;ktore nas ku chowaniu
Swiętá Bożego Przykazania wzrußaią: Swię
Swię= tá sáme/ná pámiątkę Swiętich Bożich
tych. vstáwione / dziwnie zaiste nas ku Pá-
117. nu Bogu wzbudzaią. Jeśli chceß/moy
1 Poży= miły Chrześciyáninie/w Wierze Chrze-
tek/Wiá ściyáńskiey być vtwierdzonym: pátrzay-
rá. że/co to zá Wiará/y co zá moc tej Wiá
Liczbá ry iest;dla ktorey/niewymowna liczbá
Swię- Swiętych/wßystko opuściwßy/rozli-
tych.

czne

czne á wymyślne męki, z wielką ocho-
tą cierpieli! á cierpieli/ nie raz/ nie ie- Czás.
dnego wieku/ nie ná iednym mieyscu ;
ále y od tego y od owego Tyranná/ od
Krolow/ od Cesárzow/ przez czás nie-
máły/ ná wszystkich częściach świátá!
Czymże zwalczyli świát nász Chrześci- Krew.
iánie? á czym sobie podbił Pan Chrystus
okrąg ziemie? Krew on sam wylał swo
ię: Sludzy iego wyláli też swoię: wyla-
niem krwie swey (rzecz niesłychana)
nászy zwyciężyli. Nie tákci Krolowie Stoso-
świeccy ziemie y Krolestwo dobywáią: wánie.
nie oni dáią swoię krew wylewáć; ále
cudzą wylewáią. Záśie, gdyby niebyłá
z Bogá Wiárá nászá Chrześcijańska:
izáliby/ zá ták okrutnym wielkich Ty-
rannow morderstwem / niemusiáłá
prętko byłá vstáć? Moc Boża to iest/ Rom: 1.
Chrześcijáninie: nie człowiek ktory/
ále sam Pan Chrystus/ ták vmie zwy-
ciężáć. Przeto gdy Kościoł wspomina Záwia-
Swięte Boże; ktorzy krwią swą Wiá- zánie.
rę Chrześcijańską pieczętowáli: izáli
będziesz mogł wątpić o pewności Wiá-
ry twoiey? izáli nie iásnie virzysz w

świętych

swietych Meczennikach; że Wiará ná-
Przestro sza, Boża moc iest osobliwa: Ale patrz
gá. tu záśie pilno; ktorego Kosciołá Wiá
rá krwią Meczeńską iest pokropiona.
Nienaydźieß thu Kacerza żadnego /
Matki Powßechney nieposlußnego:
ći tylko sámi / ktorzy z Powßechnośćią
Libro 1, dźierżeli / Wiáre Powßechną gárdły
Epist: 4. swymi zápieczetowali. Miewał Mßą /
W. Opp: kthorey swym pisániem broni / Biskup
Li: 122. S. Cypryan: S. Sixtusowi Papieżo-
167. wi / przed Thelesphorem bedącemu /
Ambr: Li: S. Wáwrzyniec Dyakon v Ołtarza słu-
1. Cap: 41. żył: Thelesphorus / od Piotra S. Pa-
Offic: pież siodmy / trzy Mße w dźień Naro
Tomo 1 dzenia Pańskiego vstáwił: Alexander /
Conc: etc. piąty po S. Pietrze / Wode roskazał
śwalready ẃiećić: inßy thež Papieżowie / czásu
Apostolskiego y wnet po Apostolech
będący / á krew swoie dla Páná Chry-
stá wylewáiący / dźiśieyßy porządek
118. Kościelny nam podáli: Klimunt S.
náostátek / (ábym wßystkich niewyli-
czał) pewny Piotrá S. Namiastek /
sprawy Kośćiołá Apostolskiego, z ná-
ßymi dźiśieyßymi zgodne / y w Lisćiech
y w Xie-

y w Xięgach swych dowodnie nam o-
pisuie. A iżeby kto prosty tego tak spro
sta nierozumiał; iakoby Męczennicy
tylko do Paná Chrystá należeli: masz
Swiętha y Spowiedników świętych; Spowie dnicy.
ktorzy sercem wierzyli/ á vsty wszędzie Rom: 10.
wyznali/ násze Powszechną też Wiarę
Chrześcijáńską. Wiemy; co zá gałka Sulp: Li: 3
ognista była nad S. Marcinem/ Mszą
przy Ołtarzu máiącym: co nápisał S.
Augustyn/ Jeronim/ Ambroży/ Chry
zostom/ ini także Doktorowie Greccy
y Łacinscy; to y dziś w Xięgach ich czy-
támy: tak Męczennicy/ iako też Spo- Záwiá-
wiednicy/ po Apostołach świętych/ pe zánie.
wne dáią świádectwo pewney nászey
Wierze Chrześcijáńskiey; á nie iney/ ie-
dno tey nászey/ pod iednym Powszech-
nym Pásterzem Piotrem opoczney:
Idzże náostátek do Pánienek y do Mę
czenniczek świętych: iáka tám w mło- Pánny.
dych lećiech stałość! iáka / w máłych
á w mdłych siłach/ mężność! Ktoż te-
go boiowánia náuczył S. Agnieszkę / Wyliczá nie.
Dorotę/ Apollonią/ Małgorzetę/ Ká
tárzynę/ Bárbárę / Lucyą; y innych

wiele Panienek a Męczenniczek tákowych/ w Kościele Powszechnym kàżdy czas sławnych: Jest/ y bywa zaiste/
Zámknienie. wielkie Wiary nászey w nas posilenie; gdy w dni Swiętych Chrześcijáńskich, dziwne spráwy Boże/ y w młodziuchnych Panienkach/ bywáią nam powiedane: sposob lepszy ku vtwierdzeniu Wiary nászey/ trudno by kto miał wynaleść: przeto też z Kościołá Powszechnego/ nigdy niewychodziła pámiątká Swiętych; á zwłaszczá Apostołow/
2 Dożytek/ Nádzieiá. y Męczennikow. Zá vtwierdzenim Wiáry/ bierze też swą moc Nádzieiá
Niebo. násza. Abowiem ieśli brácia nászy/ idąc ścieszką od Páná Chrystá vbitą/ iuż s Pánem Bogiem kroluią: my też/ onych násláduiąc/ y dla tego żywoty ich rozczytaiąc/ ku ich towarzystwu (da Pan Bog) przydziemy. Jeśli też onych/
Modlitwá. do siebie wołáiących/ Pan Bog wysłuchał; y że wszystkich smętkow wyrwał: czemu y my pewnie á mocnie tego niemamy sie spodziewáć? Krotko mowiąc/ s strony wszystkiego dobrá/ thák wiecznego iáko doczesnego/ wielká w

nas

nas s tąd Nadzieiá roście ; iż tákiego / iákiego my też sobie życzymy / Swięci Boży Pana Bogá mieli. Wielka Na- 119.
dzieiá nászá s tąd; iż mamy iuż Głowę nászę w Niebie: á coż; gdy thez są przy Głowie, iedne snámi iednego Ciáłá członki. Miłości naostatek ku Panu Bogu y bliźniemu / ktora sama świętę od nieświętych łączy / Swięta Swię- tych snadnie nas náucza. Andrzey S. ktorego Pan Chrystus Rybitwem lu- ckim vczynił / vkrzyżowan iest w mie- ście Greckim, w Patrach: S. Barbá- rá / Pánną sstawszy się madra / rękami własnymi oyca swego Pogáńskiego w Nikomedyey iest ścięta: Mikołay / Bi skup w Licyey Mireński / z dzieciństwa swego Post miłuiący / Funtem sobie zleconym y w ten czás dobrze szafował; gdy trzy corki człowieká vbogie° / przez swą szczodrobliwość zachował przy cnocie. Dzień Poczęcia Panny Má- ryey / s ktorey się národził Pan Jezus Chrystus / osobny Przywiliey zaleca ; kthorym Pan Bog niepokálaną spra- wił droge mátki Syna swego: á Tho-

3 Poke- ież / Mi- łość.

Swięty Andrzey Matt: 4.

S Bár- bárá. Matt: 25.

S. Mi- kołay. Matt: 25.

Poczęcie P. Má- ryey. Matth: 1. Psalm: 17.

S. Tho- masz.

Ioan: 20. masz S. ieden ze dwunaście/ ktory do-
tknawszy sie vwierzył/ iako w Indyey
włoczniami iest przebity; to nam w iego
Lic: 100 go Swieto przypomina Kościoł. O
Bożym Narodzeniu / y o inych przy
nim Swieciech / iużem ci powiedział:
niewiem / ieśliby ś chciał co ieszcze przy
tym pytać. M. Dla nas prostych /
Kościoł ma ceremonie: przeto radbym
Grom- wiedział; dla czego świeca Gromnice/
nic świe- w dzień Oczyścienia Panny Maryey.
cenie. K. Wosk skad bywa; wiesz? M. Z mio
Wosk. du. K. A Miod iako robia pszczoły?
M. Dziwnie: prawie przeciw przyro-
dzeniu, owoc swoy z siebie daia. K.
Luca. 2. Takżeć też Panna Marya / nie dla te-
go była w Kościele Salomonowym
Leu. 12. oczyścana; iakoby według biegu przy-
rodzonego, poczać y porodzić miała:
dziwnie słodki owoc/ z piekuych a won
nych kwiatkow za sprawa Boża zebra
ny/ ona z siebie wypuściła. Wosk tedy
żaleca nam czystość Panieńska/ w mat
Swia- tce Syna Bożego. M. Swiatłość
tłość. Gromnic co ma w sobie; podobno sie
domyślam. K. A, A skad? M. E.

Z Ewan-

Z Ewángeliey. Pan Chrystus bowiem iest Swiatłością káżdego narodu ludzkiego. K. Przystąpże y ty/ świetnie do tey Swiatłości; thák iáko Symeon bogoboyny/ y Anná, s Kościołá nie wychodząca. M. Czemu te Gromnice w domiech zapalamy; gdy sie błyska/ y gdy człowiek Chrześcijáński kona? K. Słowá Kapłáńskie z Modlitwą/ przy świeczeniu Gromnic/ y przeżegnánie Krzyżá S. są przeciw śidłom Dyabelskim ważne: iákom ći iuż ná kilká mieyscách powiedział. Przy konániu thez człowiek ma pámiętáć ná Swiątłość Páná Chrystusá; y o to/ áby S. Symeon świętym był spuszczon w pokoiu/ napilniey w on czas ma prośić. Luce 2. Ephes: 5. Zápalánie Gromnic/ przy błyskániu. 1 Tim: 4. Przy Konániu.

A przetho Gromnice y świádectwo nam o rzeczách świętych dáią; y nas rzeczy świętych vczą; y przećiw niebespieczeństwom Szátáńskim pomagáią. Záwiązánie.

M. Było też snáć coś tákiego v Pogáństwá? K. Tho Kościoł w lepszą obroćił; á z zwyczáiu bałwáńskiego, święta rzecz vczynił Chrześcijáńską. Spárkie

M. Nie chwalą te° Nowowiernicy. 120.

K, A co nam do nowey Wiáry ? my
1 Dow. po ſtáremu dzierżmy. Nie dla tego iuż
Zydowie niemieli Ofiar czynić; iż tákie
ſwym Bałwanom czynili też Pogáni:
2 Dow. nie dla thego my niemamy śpiewáć
Pánu Bogu/ y iemu ſie modlić; iż do
ſwych Bogow toż Niewierni czynią:
tákże też nie dla tego máią być złe / w
dobry ſpoſob ſwiecone / Gromnice; iż
ſwoich też bałámutnych zabobonow /
na początku Mieſiącá Lutego / Bał-
wochwalce vżywáli. M. A wo káżda
3 Dow. rzecz/ w dobry ſpoſob Kośćioł czyni.
K. Ku náßemu wßyſtko pożytku.
Kto źle wykłada rzeczy dobre; biádá
temu. M. Podźmyß daley. K. S.
Swieta Agnießki Panny/ zacnego rodu Rzy-
Agnie- mianki/ oſobnie ſwiećiłá Lampá; gdy
ßká. dla Páná Chryſtuſá / dla kthorego O-
Matt:25. blubienicá Stároſćićem wzgárdziłá /
wielkie á ſromotne rzeczy ćierpiąc, ſćię-
tá ieſt ná koniec. M. Dziwne męſtwo
Swiety w Pánnie! K. Przeto trzebá go wy-
Paweł. ſłáwiáć. y Páweł S. dziwnie ſie náwro-
Act:9, 22. rocił; á z bluźnierce wielkiego, Sądem
1 Tim. 1. wybornym / z prześládowce Kośćiel-
nego,

nego, trzynastym stał się Apostołem/ dla Pána Chrystá wszystko opuszczaiąc. Dorota S. nie głupie poczęła so- bie/ w leciech będąc młodziuchnych; iż zgárdziwszy ten świat/ y wszystkie ro- skoszy iego/ do God wiecznych ściethá weszłá: co thez o Apolloniey Pánnie/ ktorey zeby wszytkie naostatek wybito/ má być rozumiano. Swięta S. Wá- lentego/ Biskupá y Męczenniká/ kto- ry niemoc ćięszką, imię od niego v nas máiącą, vzdrawiał/ ná ten czas niewo- spominam/ z inszymi Swięty Powsze- dnimi. M. Zwykli ludzie z nabożeń- stwa pośćić/ ku S. Apolloniey/ y ku S. także Wálentemu: coć się podobáią te posty? K. A dla czego poszczą? M: Aby ich Pan Bog vchował/ przez przy czynę S. Apolloniey/ od bolenia zę- bow; i przez zasługi S. Walentego/ od ćięszkiey oney á okrutney niemocy. K. Dobrze czynią; iż z Modlitwą post złączáią: tákową Modlitwę rád wy- słuchawa Pan Bog. Prawdá iest; iż od tey S. Walentego niemocy/ y od bo- lenia zębow/ może nas Pan Bog vzdro

Matt: 19.

S: Do- rotá.

Matt: 25.

S. Apo.

S. Wál.

Posty ku Swię- tym.

Poprá- wá.

wić/ y zá inych theż Swiętych modli-
twą: wßakże rozmyſlaiąc ſobie; co ćier
121. piáłá oſobliwie S. Apollonia / y co zá
moc oſobliwą Pan Bog dał był S.
Walentemu;dobrze ten zwyczay ludźie
Mat:6. ,, proſći chowáią. Co dobrym vmyſlem
Hie:35. ,, bywa; chwali to Pan Bog: y winá z do
,, brey woli niepić/ iáko z dobrey woli po
,, ſćić/ ieſt rzecz miła Pánu Bogu. Ale
Swiety idźmy dáley. S. Máciey Apoſtoł / ná
Máciej. zacnym Vrzędźie ſerca pokornego / od
Actuū 1. Zydow naprzod ieſt vkamionowány, á
Matt:11. potym/obyczáiem Rzymſkim/ſiekierą
Zwiáſt. ſćięty. Zwiaſtowanie Panny Máryey,
Lucæ 1. co ieſt zá Swięto ; iáſna ieſt o tym E-
S Woy wángelia: y S. Woyćiechá / dobrego
ćiech. w Polſzcze Páſterzá/Arcybiſkupá Gnie
Ioan: 10. źnieńſkiego / od Pruſakow włócznią
przebitego/ my Polacy dobrze znamy.
Swiety Widźiał S. Philip Bogá Oycá w
Philip. Synie iego: tey Wiáry długo po Aſiey
Ioan: 14. vcząc/ w mieśćie Jerápolſkim ieſt vcz-
Swiety ćiwie pogrzebiony ; á Biſkup Jerozo-
Jákub. limſki Jakub świety / Apoſtoł y brat
Galat.1. Páńſki / od Zydow ieſt vkamionowá-
ny/ y kijem okrutnym dobity. Krzyżá

też

też S. Nalezienia dzień, dla tego świę S. Krzy
cimy: iż ták nam przypomina vkrzyżo- ża.
wane° Paná Chrystusá; iáko on Wąż/ Ioannis 3.
kthorego podwyższył Moyżeß ná pu- Nume:21.
ßczy/ niegdy thę iego Smierć przezna-
czył. M. Co tho iest zá Nalezienie
Krzyżá Swiętego? K. S. Helená/
mátka dobra Cesarzá dobrego Kon- Historia
stantynusá/ dziwnie nálázłá Krzyż on;
ná ktorym Pan Chrystus wisiał. M.
Nu/ słycham o tym w Kośćiele: y tho Vczći-
też pamiętam; że dla Paná Chrystá/ wość.
ktory ná Krzyżu ćierpiał/ Krzyż S.
ma być w osobliwey v nas vczćiwośći.
K. Wierz mi; iż nietylko ten Krzyż/
ná ktorym Pan Jezus wisiał; ale káż-
dy Znak Krzyżá S. iest y był záwße Dowod
wielkiey mocy: nie dla tego/ iż znak iest;
ále/ iż onego, ktory Krzyżem zwyćiężył
nam znáczy. Tym Znakiem obronieni Vtwier.
są Zydowie od zabijácza pierworod- Ex:12, 17
nych dziatek: thym zwalczył Moyżeß Iud:7.
Amálechity: trzy stá rycerzow przy Ge
deonie będący/ dla Krzyżowey Grec- August:in
kiey Litery τᾶυ, pole wygráli: ktoby Psa m: 57
thež niemiał ná ćiele swym Thau T Ezech: 9.

Zydowſkiego; biada temu wieczna.
Niceph:li: Przeto y Konſtanty Ceſarz w tym Zná-
7,Ca: 47. ku ſwoie zwyciezył nieprzyiaciol y; y lu-
&c. dzie tez Chrześcijáńſcy / tak ná oſobno-
Chry: Hō: ſci / iako we wſzyſtkich ſpráwach Ko-
55 in Mat. ścielnych / Znaku Krzyża S. z nauki A-
Aug: Ser: poſtolſkiey vżywaią. M. Ale ſie Od-
181 De Tē ſzczepieniec o Krzyża śmieie. K. Biá-
pore. da temu / kto ſie śmieie : płakać będzie
Tract: 50 ná wieki. Smieiać ſie oni y z Swietych
in Io. &c. Bożych: y S. Stániſław Męczennik
S. Stá- Polſki / (iákowych Paſterzow racz
nisław. nam dáć / Pánie Boże) niema przed ni
Ioan: 10. mi pokoiu. Dziwna ślepota ludzka!
Rozwa- Azaby naſzy POlacy dopuśćili kiedy
żanie. lżyć Krola ſwego / Krola walecznego /
Polacy. y ná Walkach fortunnego; ći mowię
naſzy Polacy; ktorzy Pánom ſwoim
Krol. záwżdy powinną wiárę chowaią? Kro
lowie Polſcy izáliby tey zelżywośći kie
dy dopuśćili? żaby ná ſwoy Krákowſki
Zámek / ćiáło S. Stániſławá o Skał-
122. ki przenośili? grob ſrebrem y złotem o-
práwiali? Kośćioł Krákowſkitak ob-
Záwia- fićie nádawali? Ba rozumuć thu nie-
żanie. máſz / Polacy mili: obaczćie ſie / dla

Bogá /

Bogá/wy; co ſie nowych Wiar chwy-
tacie: w Polßce ieſt to rzecz napew-
meyßa; iż S. Stániſław/ Biſkup Krá-
kowſki/ dla prawdy Roku 1079 ieſt
zabity; á potym/ bliſko we 200 lat/ tak
pewnie (zachowawßy rozność S. E-
wangeliey od Hiſtoriy ludzkich) ſwoiey
świętobliwośći / od Stolice Apoſtol-
ſkiey/ſwiadectwo odnioſł; iáko pewnie S. Jan.
Jan S. Krzćićiel/ dziećiątko dziwnie Ioannis 1.
poczęte y národzone/ przy wiele ſąſiad
y przyiaćioł, ieſt obrzezány. Ták ießcze Swięty
to ieſt prawdá; iáko prawdziwie o Pie- Piotr.
trze Rzymſkim poczynáią wątpić. M:
Co to ieſt tákiego? K. Powiedáią/
y bez wſtydu twierdzą niekthorzy No-
wowiernicy; iákoby Piotr S. w Rzy-
mie nie vmárł. á wßyſcy Doktorowie/ Dowo-
wßyſtkie powáżne Hiſtorye / wßyſtek dy.
Powßechny Kośćioł / inßą mowią:
rzecz náoſtatek ſámá/ wßyſtko Niebo
y ziemiá / ná tho wołáią; y Piotrowi
świętemu/dnia iednego (choćiayże nie
iednego roku) z Páwłem S. (kthory
śćięt ieſt) vkrzyżowánemu/że był Pá-
piezem y Páſterzem Rzymſkim/ iáſnie

ſwiá-

Przyczy- świádectwo dáią. M. Czemuż oni
ná. śmieią, kazáć kłámáć wßystkiemu świá
Genesis 3. tu? K. Szátan záwżdy iest Przeciw
Psalm:71. nikiem/ Potwarcą/ y Kłamcą. Wieß
Ioannis 8. o co im idzie? M: A o co? K. Iże
Matt:16. Piotr święty/ w rozmaitym mnima-
niu ludzkim/ prawą o Pánie Chrystu-
Ioann:21. sie wydał Confessią: y dlatego/ z Sy-
Lucæ 22. mona Piotr vczyniony / zstał się Pá-
sterzem Kościoła opoczystego; przeciw-
ko ktoremu/ dla obietnice y Modlitwy
Syná Bożego / żadna moc Piekielna
nigdy nieprzemoże. M. Niedarmo
(widzę) tak pilnie biją na Rzymskiego
Dowod. Piotra. K. Bić mogą; ale nie zbiją.
Wßyscy Kacerze iuż zbili sobie łby o tę
123. Opokę: á oná przedsię trwa / więcey iuż
niżli půłtora tysiącá lat; y będzie trwá
łá/ áż do dnia Sądnego. O Nawie-
Náwie- dzeniu Pánny Maryey tożmowię; com
dze: Pan- powiedział o Zwiastowániu. M.
ny Már. Pamiętam piękną á vćießną o thym
Lucæ 1. Ewangelią: y Odpusty w ten czás mie
Odpusty wamy osobne. K. Wießże co są the
Odpusty? M. Dla tegom ie wspo-
mniał; ábyś mię náuczył. K. Pospo-
lite

lite v wszystkich Doktorow Kościel-
nych tho iest porozumienie/ około tych Odpustow; iż surowa ona Pokuta/ ktora była w pierwszym Kościele chowána / bywa tam odpuszczana. y dla tego/ Odpusty od Odpuszczenia zowiemy. M. Proszę abyś mi iaśniey tho wyłożył. K. Ktho iawnie grzeszył; iawną Pokutę czynił: á w tey Pokucie czás niemáły trwáiąc/ nierychło był przypuszczány do przymowánia Świątości; według mnieyszego albo więtszego przestępstwá/ y zgorszenia S. Kościoła. Kto się záprzał Pana Chrystusá / albo ná mękach/ albo dobrowolnie; według person/ y według występku/ 3.5.7.y 13 lat, winien był pokutowáć. Tákże też zá ine Grzechy Jáwne/ Pokuta Jáwna pewnych kilka lat byłá vstáwiona. Gdy thedy baczono w kim práwą Pokutę/ albo niebespieczą-ność zdrowia; dłuższy czás w krotszy obracáiąc/ y Pokuty, w Kanonach opisaney, vmnieyszáiąc/ Odpust mu czyniono: á tá moc záwżdy byłá przy Biskupiech/ á przy Powszechnym nawie-

Co są.

Imie.

Wykład

Rufinus Li:1 Ca.6. in Ec: Hi.

cey

Jawna Pokutá. cey Pásterzu. M. Czemuż tákowey Pokuty dziś niemasz? K. Zá niedbalstwem podobno Pásterskim / á zá niechutliwością Chrześcijanow / (ktorym miło iest, grzeszyć; á nie miło, pokutowáć) szkodliwa sie w tym odmiana ostáta. Abowiem ztąd dziś swa wola / y

Złości przyczyna. niewstyd grzeszenia / w Chrześcijáństwie vrosty; ztąd niegodne Swiątości przymowánie: my Pásterze na tho spimy; á wy podobno temu radzi. Wstydaćie sie czynić Pokutę Táiemną: á

124. coż; gdyby wam dano Jáwną? Naostátek wszystko Luter skáził; gdy sámey Wiáry prozne dufánie podał. Wszak widzimy; co ztey nowey Ewángeliey vrost omyśmy wodzy popuszczali / więcey niżli było trzebá; á Márćin Luter wszystko rospuścił. M. Tobyś ty chwálit Jawną Pokutę w Kościele? K.

Seß.8, Ca: 3, de Refor. Y Koncilium Trydeńskie pragnie tego: siłaby zbytkow tym sie záhámowáło. Rozumieszże iuż / co są the Odpu-

Zawiazánie. sty? M. Są odpuszczeniem Jáwney długiey Pokuty. K. Nietylko Jáwną Pokutę / przez kilká lat / odpuszczá-

ią:

ką; ále cokolwiek winien był człowiek czynić/ z opiſánia kázni Kośćiołá S. Po wßechnego. M To dobrze, ná Odpuſty chodźić? K. Dobrze, dobrym ſercem á ſkruſzonym: ſkruſzonego tylko ſercá ludziom, Odpuſty ſą pomocne. M. A ná miłośćiwym Roku / co ſą za Odpuſty? K. Tám naobfitße łáſki wychodzą od Stolice Apoſtolſkiey: od wßyſtkiey oney ſurowośći Pokuty/ kto rąbyſmy winni przez długi czas czynić/ ná Miłośćiwym Roku bywamy wypuſzczeni. M. Słychałem ia też o Mękach Czyſcowych; iż ná Odpuśćiech/ y ná Miłośćiwym Roku / bywáią nam odpuſzczáne. K. Jam tobie tylko to chćiał powiedźieć; ná co ſie wßyſcy Doktorowie zgadzáią: co ieſzcze rzecz ieſt wątpliwa / á pewnie od Kośćiołá nie vſtánowiona, to my tym/ ktorym tho należy / poruczmy. Pewna rzecz ieſt; iż nád te moc duchowna / ktora ma S. Piotrá Námiaſtek/ żaden ná świećie więtßey niema: Piotrowi z oſobna dáne ſą Klucze Kroleſtwa Niebieſkiego/ y moc Związánia á Rozwiązánia:

Miłośći weLáto.

z Wykład.

Dowod.

Matt: 16.

tą

tą moc iesli sie sciąga też y do Czyscu;
Záwiązánie. Pan Bog sam o tym lepiey wie. Nam
przysłuszá pokornie Odpusty przymo-
wáć: Kluczom Kościelnym/ kto sie do
nich pokornie vćieka/ wielka zaiste dał
125. moc Pan Chrystus. á te Klucze, sáme
tylko Pokutuiące rozwiezuią; w grze-
chach leżącym żadne Odpusty nic nie-
Rozważánie. pomogą. Pátrz/ co to zá moc! Jako
Ioan:20. mię posłał Oćiec; ia theż was śle. etc.
Przeto gdy słyszysz o iákich Odpuśćiech
w Kośćiele; serce miey skruszone / y ży-
wot twoy odmień: ták/ a nie ináczey/ we-
źmiesz wielki pożytek Odpustow. Są
Odpusty osobliwe/ przez Oktawę Ná-
Oktawy wiedzenia Pánny Máryey: (coś ty przy
pomniał) też są y przez Oktawę Ciałá
Bożego. Dobrze zaiste są Odpusty/ do-
brze szafowáne/ á dobrym theż sercem
przymowáne. M. Nawroćmysz sie
S. Mał do Swiąt Kościelnych. K. Swię-
gorzátá. tey Małgorzáty Mądrość, w thym
Matt:25. nam zaleca Kośćioł; iż do God Páná
Chrystusowych/ mamce służąc/ á Stá-
rostá Olibryusem gardząc/ nieomie-
szkáłá wniść zá swey młodośći: Roz-

dziele-

dzielenie tez Apostolskie/ ktorym moc Apostol:
y kazać y choroby vzdrawiać dał Pan rozdzie=
Chrystus / nam Polakom iest pocie= lenie.
szne/dla oney Walki; na kthorey Pan Lucæ 9.
Bog Krola Władysława / Mszey do Przyczy=
kończa przed potykániem pilnie słucha= ne.
iacego/ dziwnie obronić naprzeciwko
Prusakom raczył. M. Processie w
ten dzień czynimi; y Te Deum lauda=
mus, po Mszy śpiewamy. K. Dobra
rzecz iest / być wdziecznym ku Panu..
Bogu; y zá dobrá iego/ iemu dzieko=..
wać: pamiatká tez ta / w iákiey Wie= Pożytek.
rze Pan Bog dawa dziwne zwycie=
stwa/nas Polakow vczy; á to Nowo=
wierniki bárzo kole w oczy. Wiemy; 126.
co zá pole wygrał Jagetto/ po Mszy:
a ći co Mszą gardzą / kogo zwalczyli?
Panie Boze day im vznanie: záwzdyć
Polacy/ zá łaską Bozą / mieli rozum: Polacy.
niechay sie ći dzisieyszy nieczynią medr=
szymi. Vbogie duchem,á pokorne Chrze Matt:5.
scijány, Pismo swiete chwali: thakim Lucæ 1.
Pan Bog swoie dáry dáie; O Swie= 1 Petr: 5.
tey Magdalenie thez piekną czytamy S. Ma=
Ewangelią / ludziom Pokutuiacym gdalená.

Luce 8. pocieszna: dziwna Miłość w niey była; dziwne Panu Chrystusowi vsługowanie! niedziw teź; iź po thym Pan Chrystus żywił ią na puszczy, pokarmem Anyelskim. M. Prawdaſz tho
3 Dow. ieſt? K. V Pana Boga nic niepodobno: rozmaicie on dary ſwymi ſzafuie: ieſt teź tey podobna hiſtorya/ v zacne-
Vtwier. go hiſtoryka Sulpicyuſa / o iednym
Lib: 3, in Puſtelniku; ktory przez 50 lat/ na gorze
Vita S. Syna / bez pokarmu ludzkiego mie-
Mart. ſzkał. Miłość źle nie myśli; ani na gor-
1 Cor: 13. ſzą ſtronę wykłada. Dziwnieyſzeć rze-
3 Dow. czy może Pan Bog / w Piſmie Swiętym: a kto wie; gdzie on chowa/ a iako
Geneſis 5. chowa/ Enocha z Eliaſzem? Przyſtoy-
4 Reg: 2. nieyſzać ieſt, wierzyć temu/ co nam podaia, Koſcielne zwłaſzcza, hiſtorye: niźlibyſmy kłamſtwo/ w rzeczach v Pana Boga podobnych / mieli komu zadawać. M. Wſzak y nas Pan Bog
4 Dow. dziwnie karmi! dziwnie z ziarnka vmartwionego/ y przez zime w ziemi leżącego/ chleb nam daie. K. S. Ia-
Swięty kub/ ſyn Zebedeuſzow / y brat S. Ia-
Iakub. na Ewangeliſty/ Kielich Pański pił;
Matt: 20.

od Heroda śćięty. M. Większym Iá- Actuũ 12.
kubem podobno my tego zowiemy?
K. Lepiey go zwáć Stárszym. iż w
leciech był stárszym; y pierwey / niżli
brát on Páński / Zwolennikiem obrá- Matth: 4.
ny. Dyákon Rzymski, S. Wáwrzy- S. Wa- wrzyniec
niec/ prawym będąc Dyákonem y Słu- Ioann: 12.
gą Páná Chrystusowym / przy Ołtá-
rzu wiernie iemu służył; á potym tám/
gdźie Pánna Márya podobno iuż iest
z ćiáłem/ z łożá ognistego iest przenie-
sion. M. Coż? wątpisz o Wniebo w-
źięćiu Pánny Máryey? K. Iż duszá Wnieb- P. Má-
iey iuż iest w Niebie; o tym ia nie wąt-
pię: á żeby też ćiáło vwielbione było; o ryey.
tym, przystoynie z Kośćiołem wierzę. 127.
M. Coż to iest Przystoynie wierzyć? Przystoy-
K. Rzeczy wątpliwe / ku rozsądku nie wie- rzyć.
Bożemu należące/ ná lepszą á przystoy-
nieyszą stronę Kośćioł wykłáda. Abo- Nicepho:
wiem gdyż Ciáłá Pánny Máryey nie- Lib:2,Ca: 21 & cat.
mász nigdźie ná źiemi; zá pewnym pe-
wnych Historiy świádectwem: izáli nie Libr:15,
iest przystoyna rzecz, wierzyć; iż Syn Cap:14.
Boży/ ktory mátkę swą záwżdy cżćił / Hiero: &
chćiał też (iákoż y mogł) tym Wnie- August: in
Sermo: de

 bowźię- Assump.

bowziecia przywileiem ia obdárzyć ∴

Poczećie P. Máryey. Conc: Bas. Sess: 36. Extra. cõm. Li: 3, Tit: 12, Cap: 2.

Także tez Przystoynie wierzymy / o niepokalonym teyże Panny ciáłá Poczećiu: ktora sobie Mátkę obrał, przed stworzeniem swiátá / y Ciáło pothym swoie z iey ciáła wziął; czemuby niemiał chcieć, to ciáło zachowáć / y od pomazania / y od każdego skażenia ∴ M. Ja z Powszechnym Kosciołem trzymam. K. Ten Kosciol y S. Bartłomieiowi dáie swiádectwo; że wzgárdziwszy páństwo Krolestw swiata tego / z Ormiáńskiey naostatek ziemie, ćiasno sie wćisnął do Krolestwá lepszego.

Záwiązánie. S. Bártłomiey. Luc. 22.

M. Słycham o tym; iż iest żywo łupiony. K. Nie przez roskoszy, do wiecznych roskosz przychodzą. Aza miał roskosz y on; nad ktorego niebył więtszy / miedzy syny niewieścimi? ná żądanie zley niewiasty / człowiek (z rozsądku Pańskiego) naswietszy sćięt iest w ćiemnicy. Panny potym Máryey / corki Dawidowey / obchodzimy Národzenie: z kthorey sie narodził Krol y Kapłan; ta miała Joachima oycá, z Krolewskiego / á mátkę Annę, z Kapłańskiego

Actuũ 14. S. Jan. Matt: 11. Marci 6.

Národz: P. Már. Matth: 1. Anná 6.

ſkiego rodu. y przeto Elżbietá/ z Poko- Lucæ 1.
lenia Aaronowego będąca / byłá kre-
wna Panny Maryey. M. Ale po- Spárcie
wiadáią nam ná Kazániu; iż z iednego Num: ult.
Pokolenia poymowali ſie/ w ſtarym
Zakonie: K. Dla pewney przyczyny, 128.
Práwo to było dane: ktora iż niemiá
tá mieyſcá w Pokoleniu Kapłáńſkim/ Num: 18.
z Ofiar Kośćielnych y Dźieśięćin żyw- Epiphan:
ność maiącym; dla thego było wolno Lib:3, cō-
pokoleniom tym dwom/ Krolewſkie- tra Hær.
mu y Kapłáńſkiemu/ ſpolnie ſie poy- 78.
mowáć: y ſam nawyżſzy Kapłan Aa- Exodi 6.
ron, z Pokolenia Judá wźiął był ſobie
żonę. M. Przebaczyłem pytáć około Swiece
ſwięcenia Ziół / przy Swięćie Zielney nia Ziol.
Mátki Bożey. K. Toć waży ſwięce-
nie Ziela; co inych rzeczy od Pana Bo-
gá ſtworzonych: z Modlitwy / z Słowá/ 1 Tim: 4.
y z Krzyżá / Ziół y Owocow wſzyſtká
moc wychodźi. A iże w dźień Wniebo- Czás.
wźięcia Panny, Zioła y Owoc ſwięći-
my; ta ieſt tego przyczyná: abyſmy on Esaiæ xi.
piękny á wonny Kwiatek / y przecz ſko-
ſzny Owoc/ kthory s tey Panny wyni-
knął / náſzym záwżdy kochániem mieli:

¶ Zwonowświecenie. &c. y tego rośkosznie vżywali. M. Przebaczyłem też pytać o Zwonach; czemu ie krcza. KA. Zwony nie krczą; ale święca. Każda bowiem rzecz/ktora ná Kościelny pożytek obracamy/ bywa w Kościele święcona. M. Czemu? K.

Przyczyna. Abyśmy ku vczciwości duchownym sprawam/ktore sie dzieią w Kościele/ przez te zwierschnie byli wzbudzeni. Ieśli Zwoná w Kościele nie vżywaią/ iedno święconego; także thez inych rzeczy/ na Ołtarzach, y gdzie indzie, w Kościele będących: iakoż ty/Chrześcianinie/dla ktorego nauki rzeczy nieme,

Leuiti: 8. Nu: 7. etc. z rośkazania Bożego święca/ śmieß do Kościołá chodzić niepoświęcony? czemu niechowaß winney świętobliwości? a ieśli sie vbrukaß: czemu sie zarazem

Zwonienie ná burzą. Lic. 119. nie vmyieß? A iże ná burzą w Zwony zwaniaią; to dla tego/ com powiedział przy zażegániu Gromnic/ dobrze bywa. Niech sie/ iako chce / zły Kacerz

Rup: Li: 1 Cap: 16. De Di: Of. z rzeczy dobrych śmieie: Zwonow Kościelnych są też inße taiemnice / powánowactwo Káznodzieyskie pięknym obyczaiem wypisuiące: ale ia teraz tho

opus

wpuſzczam / kwapiąc ſie ku náſzey rze- S. Krzy-
czy. Po Narodzeniu Panny Mary- za.
ey / Powyżſzenie bywa S. Krzyża. A- Ioann: 12.
bowiem on Krzyż / na kthorym Pan Matt: 24.
Chryſtus był od ziemie podnieſion / y Chryſoſt:
ktore⁰ Znák będzie iaſnieyſzy nad Słoń in Mat.
ce / dziwnie Pan Bog wybáwił przez
Ceſárzá Heráklivſá / z mocy Krolá Per
ſkiego Kozdroaſá: thego dobrodziey-
ſtwa Bożego my pámiątkę czynimy /
vcząc ſie przy tym zbáwiennych y po-
trzebnych náuk. S. Mattheuſz / że Ctá S. Mat-
ná Apoſtolſtwo powołany / w Mu- theuſz.
rzyńſkiey ziemi, przy Ołtarzu Mſzą Matt: 9.
máiący, ieſt mieczem przebity. kthorą Abd: Li: 7
śmierć wolał on dla Páná Chryſtá pod 129.
iąć; niżliby miał był pozwolić Krolo-
wi Hirtákuſowi / Pánnę, Bogu poślu-
bioną, wziąć ſobie zá żonę. Swięcą S. Stá-
też / w Krákowie zwłaſzczá / dzień Prze nisław.
nieſienia S. Stániſławá / oſobnego
Pátroná Polſkiego. M. Coż to ieſt
Pátron? K. Patronus, Láćińſkie Pátron-
ieſt ſłowo: po Polſku wykłada ſie, O- co.
brońcá. Pátronámi tedy náſzymi zo-
wiemy one Swięte; ktorzy oſobliwie o

 nás

1 Dow. nas stáránie máią. Abowiem kogo więk-
cey kto ná świećie miłuie/ albo z natu-
ry/ albo dla cnoty/ albo dla dobro-
dzieystw/ álbo dla ktorego inszego po-
winowáctwá; przećiw temu też więt-
1Cor: 13. szą Miłość (ktora vstáć niemoże) w
Vtwier- Niebie okázuie. Pewna iest; iż dobry
dzenie. Pásterz więcey miłuie swe/niźli cudze,
owce: więcey Polak miłuie Polaká/
niźli obcego. etc. tey Miłośći/ kthorą
przyrodzenie y powinowáctwo złącza/
Ioann: 13, Pan Bog niekáźi: y Pan Chrystus Já-
19, 21. ná S.w Dziewictwie trwáiącego, nad
2 Dow. insze Apostoły miłował. Ku tym theż
káżdy bywa przychylnieyszy; ktorzy ie-
mu więtszą cześć wyrządzáią: dla tego
Pátronowie nászy/ kthorych osobliwą
pámiątkę czynimi/ nas theż osobliwie
Spárćie Pánu Bogu zalecáią. M. Ale mo-
dlą sie iednak oni/ zá wszytek lud Chrze-
śćijański. K. A my to w nászych Mo-
Záwia- dlitwach czynimi: wszákże więcey ná ie-
zánie. dne/niźli ná drugie/pámiętamy. Z Mi-
Lucæ 10. łośći to wszystko rośćie: ktorą acz wszy-
Galat: 6. stkim w obec okázowáć mamy; wszakże
iednym mniey/ á drugim więcey. then

iest

ieſt y w Niebie doſkonálſzy porządek. R S. Michał Archanyoł / w Niebie zawżdy twarz Bożą widzący/oſobnym ieſt Ratownikiem ludu ná ziemi Bożego. M. Dziwna to zaiſte/ y nas tu ratowáć/y w Niebie Bogá widzieć. K. Niedarmo S.Piſmo ſwiádczy; iż rozum ludzki niemoże ogárnąć chwały Niebieſkiey/miłoſnikom Bożym nágotowáney. M. Skąd to Swięto S. Michała vrosło? K. Jeſt pewna o tym Hiſtorya; ktorą w ten dzień powiedáią: dla rozmyſlánia thez dobrodzieyſtw Bożych/ktore Pan Bog nam przez Anyoły dáie / słuſznie á pożytecznie to Swięto Kośćioł vſtáwił. M. Ktoreż ſą te dobrodzieyſtwá? K. Anyołowie nam vſługuią: oni nas ſtrzegą y bronią: naſze Modlitwy Pánu Bogu przenaſzáiąc/ zá námi ſie modlą: duſze tez naſze/do Ráiu/ do Niebá/y ná Łono Abrahámowe/oni prowadzą. M. Dziwnie Pan Bog vráczył Człowieká: dziwna rzecz / ſłudzy Páná wſzyſtkiego ſtworzenia, człowiekowi ſłużą! Jeſtże przy káżdym człowiecze

S. Michał.
Matt. 18.
Danie. 10, 12.
Rozważánie.
1 Corin. 2;
Przyczyná.
130.
Hebre. 1.
Pſal., 90;
Gene. 48.
Tobiæ 12;
Daniel. 9, 10; Zac. 1.
Luce 16.
Rozważánie.

wiecze

Stróż. wiecze Anyoł: K. Jest przydány káżdemu; ale grzechem bywa odpędzan:
Hier in E. ∫a: 1, 66. niemoże on/ ktory Pana Boga zawżdy
Baſ. in Ps. widzi/ na złość naſzę pátrząc. M. O
37. &c. niedbałości ludzka; ktora takie° Stroża od ſiebie odpędzaſz. K. Przestańże
Nápomnienie. grzeſzyć / Chrześcijáninie: ieśli chceſz; aby Anyoł dobry / złego odpędziwſzy/
Math. 4.
Wykład. ku tobie przystąpił. M. Dziwna tho v mnie; iż Anyołowie ofiaruią naſze Modlitwy Panu Bogu. wſzak Pan Bog wie wſzystko. K. Przez ſwoie
Licz: 79 ſtworzenie Pan Bog wſzystko rządzi: powiedziałem iuż o tym. M. Powiedaią; iż dziewięć iest Chorow Anyelskich.
Chory Anyelſk.
E∫a. 6, 37.
Ps. 17, 79.
Col. 1. etc. K. Wielki tam iest / w niezliczonym huſie/ porządek: ſą nawyżſzy/ ſrzedni/ y naniżſzy: ten też rząd chce mieć / w ſwym Kościele wielkim/ Pan Chrystus.
Zadza. M. Pánie Boże / day nam być wdzięcznymi tych dobrodzieystw twoich; ktoreś ty nam / przez twe Anyoły/ tak zacne nas niegodnych ſługi/ czynić raczył.
¶ Zámknienie. K. Cokolwiek thez Anyołowie czynią; z oſobney ku nam Miłości czynią: ktorych Pan Bog vmiłował
Eph: 1, 2.

przed

przed ſtworzeniem ſwiata; oni też mi-
łuią: y dla tego ſłuszna rzecz ieſt; aby
od nas Anyołowie byli czczeni /waże-
ni / ſzanowani / y miłowani. O Swię- S. Frá-
tym Fráńciszku / dobrym okiem ſerdecz- ciszek.
nym Panu Bogu ſłużącym / y wszyſtko Matth. 6.
ſwoie dla niego opuszczáiącym / nietrze- 19.
ba wiele powiadáć: z Bernardynow
Zakonnikow / ktorzy iego Regułę trzy-
maią / znáć S. Fráńciszka; iáko on ſwiá
tem gárdził. Iadwigá thez S. Perłę S. Iád-
koſztowną w ſkarbie Niebieſkim obrá wigá.
wszy ſobie / ku czyſtości chowania y mę- Matt. 13.
żá ſwego przywiodłá / Xiężna będąc
Sląſka. M. Xięſtwem tá (iáko ſły-
chamy) wzgárdziłá: á nam ćięszko by-
wa, małe rzeczy opuszczáć! K. S.
Symon / y Iudás / (nie on Iſkáriot, S. Si-
zdraycá Páńſki; ále brát rodzony S. mon / y
Symoná) w Perſiey weſpołek kazáli; Iudás.
y támże obádwá / w mieście Swáni- Ioann. 14.
rze / dla Wiáry Páńſkiey ſą zábići. A
iże więcey ieſt Swiętych w Niebie / ni- Wszech
źli dni do roku: dla tego poſpolitą W- Swię-
szech Swiętych pámiątkę czynimi; á tych.
ktorą szli drogą / y ktorego Błogoſłá- Matth. 5.
wieńſtwá

wieństwa pragneli/ pilno w ten dzień
Dzień Zaduszny. przypominamy. Nazaiutrz modlimy
sie za Vmarłe; ktorych tu Pan Chrystus/ iakożkolwiek y kiedyżkolwiek do
Ioannis 6. siebie przychodzących/ precz nieodrzucit.
131. Wielkie y stad Kosciot ma pożytki.
1 Pożytek. M. Ktore? K. Nietylko vmartym nasze pomagaia Modlitwy/ Ofiary/ Iatmużny/ y Posty; my thez sami,
przykładem ich tego sie vczymy: naprzod/ iż wszystkim nam vmrzeć; po
2.
3. tym; iż mamy zmartwychwstać. dla
Dowod. czego/ przy każdych Obchodziech zadusznych/ zmianka bywa Smierci y
Zmartwychwstania naszego; tak w Epistołach/ iako thez w Ewangeliach.
Ecclesi: 7. Dobrze, pamietać na ostatnie rzeczy:
4. y Swietych Obcowanie, w te dwa dni
Kosciot obiasnia. Abowiem Swieci
w Niebie, nas ratuia; my za sie/ wespołek z Swietymi/ w mekach Czysco
Swiety Marcin wych bedace. S. Marcin/ biodra swe
przepasawszy/ czuł z zapalona Pochodnia, na przyscie Pana swego: do
Luca 12.
brym był Rycerzem; dobrym Zakonnikiem; dobrym z Zakonnika Biskupem:

Panie

Pánie Boże/ daythakich Kápłanow
wiele. Elżbieta S. pilnie też chodźi- Swietá
ta o tym; iakoby/ dobra Ryba będąc/ Elżbietá
w ſąd Niebieſki byłá ná wieki ſchowá- Matt: 13.
na. Abowiem miáłá oycá, Krolá Wę-
gierſkiego: potym zá Xiążę wydána/ w
vboſtwie dobrowolnym s tego świátá
zeſzłá. Y wychowánia Pánny Máry- Ofiáro-
ey/ ktora będąc pokolenia Dawidowe- wánie
go, w trzech lećiech oddana ieſt do Ko- P. Már.
ſciołá / niechce przepominác Kośćioł. Matth. 1.
abyſmy ſie vczyli y my, z młodu ſłużyć
Panu Bogu. Teć ſłużbę Bożą przeło S. Kátá
żyłá też nad wſzyſtko S. Kátárzyná / rzyná.
Pánná vrodźiwa/ ſławna/ bogáta/ w
naukách biegła / á w thym nawięcey
Mądra; iż Páná Chryſtuſá, nád wſzy- Matt. 25.
ſtkie nazacnieyſzego Oblubienicá, ſo-
bie wybrawſzy/ y dla nie° gárdłá nieli-
tuiąc/ ná Gody wieczne z nim, do roſko
ſznego gmáchu weſzłá. Te ſą Swiętá Zám-
oſobliwe á vroczyſte/ w Kośćiele Pow knienie
ſzechnym: rozmáithe maſz wzory/ w Swiąt.
Swiętych Bożych / pobożnego żyćia
Chrześćiáńſkiego: obierayże iuż ſobie/
moy miły Synu/ w tey ſwiętey gromá-

dzie/

dźie/ święte Miłośći Chrześćijáńſkiey
132. owoce: ßukay/ ktoreykolwiek chceß /
cnoty Chrześćijáńſkiey: czegokolwiek
potrzebá; w czym byśkolwiek chciał ná-
1 Cor. 11. ſlądowáć Swiętych / tak iáko oni ná-
ſlądowáli Páná Chryſtuſá; wßyſtko w
Wyliczánie nich naydźieß. Cnothy wßyſtkim ku
Cnothy zbáwieniu potrzebne/ naydźieß we wß-
Roſkazáne. yſtkich; iáko Wiárę/Nádźieię/Mi-
łość/Pokorę/Cierpliwość/ ıc. á ieſli
oni/ludźie też nam podobni/Cnot Zbá-
wiennych przeſtrzegáć vmieli: czemu
Spárćie my vmieć niechcemy? Mniemaß podo-
bno/ Chrześćijáninie / iarzmo Páná
Chryſtuſowe być ćięßkie/y ludźiom iá-
Matt. 11. koby nieznoſne: czemu oney niezliczney
Philip. 4. liczbie Swiętych było znoſne? Mogli
oni wßyſtko w Pánie Chryſtuſie: cze-
Lekárſtwo. muż ty niebędźiesz mogł? Niebawmy
Hebre. 11. ſie iedno świátem / áni ćiáłem; co oni
Pſalm. 38. czynili: bądźmy tylko tu doiutrkámi y
pielgrzymámi; iáko oni byli: wßyſtko
¶ Cnoty na dobrą wolą dáne. będźie łatwie nam / w Pánie Bodze ná-
ßym. Kto też miłuie Cnoty wyſokie/
ná dobrey woli naßey zoſtáwione; iákie
ieſt dobrowolne Vboſtwo/ Dźiewictwo

Pánień-

Pánieństwo/ Wdowia albo też Małżeńska czystość; y cokolwiek tákowego/ ku doskonalszemu żywotowi należącego: w oney niezliczney Swiętych gromádzie, naydźie poważne do tego przykłády/ y osobliwe pobudki. Abowiem rozmáićie nieodmienny Pan Bog / ná wszelki czás/ rozmáitymi łaskami swymi Swięte swoie obdárzył: y onym sámym / y nam z nimi/ dobrze czynił: onym; áby cnot swoich zapłátę mieli: nam; abyśmy świętego ich żyćia násládowáli. A to roczytawánie żywotow Swiętych, ku chwale Bożey idźie: gdy nie Swięte same / ktorzy z śiebie nic niemieli; ale w Swiętych Páná Bogá / dáry swe onym rozdáiącego / winnie wysławiamy. Ktoż tedy może gánić, ták święte á porządne Obrzędy Kośćiołá Powszechnego? Páná Bogá w Swiętych wychwalamy: Wiarę nászę / Nadźieię nászę / Miłość tákże nászę/ z ich przykłádow w nas vtwierdzamy: ktoż to mądry będźie gánił? wierz mi/ Synu miły; iż wyrzucáć żywoty Swiętych z Kazánia/ wielkie iest

Matt: 19.
1 Cor. 7.
Malac. 3.
¶ Rozdźiał.
Spárćie
1 Dow.
Psal 150.
Rō. 1 Cor. 12.
Záwiązánie z Rozważániem.

śidło

2 Dow. ſidło Szatáńſkie. Wſzak y ſam Pan
Licz:68. Chryſtus/ y Apoſtołowie iego/ w Ká-
zániu y w Piſániu ſwoim, Swięte wy-
Przyczy- ſtáwiáli. Czemuż iż przykłády Swię-
ná. tych, zdrowym ſą przeciw náſzemu Le-
Lidzby niſtwu lekárſtwem. A iże Swięta S.
75. ꝛc. święcąc/ proſimy ich o Modlitwę; ná
tym Pánu Bogu nic nieſchodzi. Nad
133. te Swięta wſzyſtkie/ ku chwale Bożey,
dla pożytku náſzego, vſtáwione/ ieſt ie-
ſzcze iedno niepoſpolite; ktore Poświą-
Poświą- caniem Kościoła zowiemy. M. Rad
cánie Ko y tego ſłucham. K. Swięto Poświą-
ścioła. cánia Kościoła, ieſt pamiątka onego
Co ieſt. poświącánia; ktore czynią Biſkupi.
Czemu. M. Dla czego; Kościoły święcą? K.
Dla dwu przyczyn oſobliwych: naprzod;
abyſmy poważność tych rzeczy/ kthore
ſie dzieią w Kościele/ pilnie baczyli: á
potym; abyſmy z taiemnic ſpraw Zwier-
1 Przy- ſchnich/ potrzebne káżdy czas Nauki
czyná ma mieli. Rzeczy/ ktore w Bożym domu
4. rzeczy. ſpráwuiemy/ y ktore máią być w wiel-
kiey v nas powadze/ te ſą naprzedniey-
ſze czterzy; Słowo Boże/ Modlitwa/
Swiątość/ y Ofiara: á the/ nie gdzie
indzie;

indźie; iedno w Kośćielech / (oprocz
potrzeby) maią być spráwowáne. áby
winna y przystoyna ich vczćiwość, w
cále byłá záchowána. Wielki tho iest 1 rzecz,
dar Boży / wielki kleynot / Słowo Bo- Słowo
że: y nogi maią być omyte ludźi tych / Boże.
ktorzy Ewángelią káżą; y mieyscá vcz- Rom: 10.
ćiwe° / słuchaczow bogoboynych / Sło
wo Boże potrzebnie. Gdy miał Pan
Bog dáwáć stáry Zakon; wieß podo- Exod: 19.
bno / iákiey chćiał ludu swoiego Czy-
stośći. M. Wßák Pan Chrystus nie- Spárćie
thylko w Kośćiele kazał. K. R A- Mat: Lu:
postołowie tákże: ale tego byłá / ná on 5. &c.
czás / potrzebá. Azá niewidźimy; iáka Dowod.
bywa vczćiwość; iáka pokora; gdy w
domiech káżą? imie BOZE / imie
JEZVS / w iákiey tam bywa po- Philip: 2.
wadze! M. Tego v tych Nowowier-
nikow dosyć: Bogá maią sobie iákoby
zá brátá. K. Bá y v náßych niebá-
cznych Powßechnikow to naydźie: bár-
zośmy śie zbrátáli z Pánem Bogiem; á Eccle: 10.
co iest Proch y Ziemia / przećiw Pánu
nád Pány / często zápominamy. M:
Jáko tho; proßę ćię. K. Naprzod

Domowe Kazania. tego chwalić niemogę; iż my Xiężą po
domiech kazemy / potrzeby do tego nie
maiąc: á tym domowym Kazániem, y
w zgardę y nievczćiwość Słowo Bo=
że wwodźimy. co ná ten czás bywa; gdy
dla ſtadłá Małżeńſkiego / do Szláchty
w dom ieźdźimy. M. Chwalißże ty
te Małżeńſtwá domowe? K. Ná
ſwym mieyſcu o tym, trochę niżey: o
ſłuchániu y powiádániu Słowá Bo=
żego vczćiwym, ná then czás gadam.

Zawiązanie. Wiedząc tedy pewnie; iákiey Pan Bog
chce przy Słowie ſwym s. vczćiwośći;
domowego naprzod Kazánia nie chwa=
134. lę: a potym po naßych / ktorzy do Ko=
śćiołá naßego chodzą / radbym więtßą
y ochotnieyßą vczćiwość widźiał.

Czapki zdeymowanie przy Kazaniu y Dow. Prawdá ieſt; iż Pan Bog ná duße pá=
trzy: ale pátrzy też ná ćiáło; y chce po
nas widomey thez vczćiwośći. Gdy z
Krolem gadaß / álbo ſłow Krolew=
ſkich ſłuchaß; prawdá / iż zdeymuieß
czapkę? M. My vczćiwie wſtáiemy
ná Liſt Krolewſki; gdy go ná Ratußu
nam czytáią. K. Ták też bywa w Ko=
ſćiele; gdy Kápłan powieda Ewánge=
lią.

lią. A głowy odkrywaćie/ Krolew-
ſkich Mándatow ſłuchaiąc? M. Czy-
nimy y toż dla vczćiwośći ku Pánu ſwe-
mu. K. Czemuż też tego czynić nie
mamy; gdy nie Krolewſkie/ áni Ceſár-
ſkie/ ále Bogá nawyżſzego/ Słowá w
Kośćiele brzmią? M. Zimno czáſem 1 Spár-
bywa. K. Ale mroz nie záwżdy by- ćie.
wa; á czeſto też y gorąco bywa. M.
Sámi Xiężą czápek nie zdeymuią; y ći/ 2.
ktorzy káżą. K. Prawdá: my podo-
bno/ z tego początkiem. wſzákże nie co Matt: 23.
Kápłan czyni; ále czego vczy/ wiecey
máſz przeſtrzegáć. Ták nápiſał S. Pá- 2 Dow.
weł: Káżdy mąż/ modlący ſie/ álbo 1 Cor: 11.
prorokuiący/ gdy to czyni zákrytą gło-
wą; oſzpeca głowę ſwoię. Proroctwo Wykład
to/ o ktorym Apoſtoł mowi/ ieſt/ czy-
tánie Lekciy Piſmá świetego/ y prze-
powiedánie Słowá Bożego. M.
Ale my Laikowie tylko ſłuchamy; nie 1 Spár-
ſpiewamy/ áni káżemy. K. Co po- ćie.
wiedziano o czytáiących y vczących; to
też roſkázano ſłucháiącym: ták ma
czćić Słowo Boże/ ktory go powiáda; 2 Spár-
iáko/ ktory ſłucha. M. Máły to po-

dobno grzech; gdy ſerce będźie dobre:
K. Panie Boże day tho; aby dobre
było ſerce: alec Pokora dźiwnie ſię v-
1 Dow. niża przed Panem Bogiem: namniey-
ßa tho ieſt prawey Pokorze / odkryta
głowa Słowa Bożego ſłuchać. Mnie
2. á ztad ſię widźi / iż to grzech ieſt niemały, the
też 3 Do rzecz bez potrzeby przeſtępować; o ktoo-
wod / zá rey náoſtatek S. Apoſtoł tymi ſłowy
zdeymo: piße: Jeſli ſię kto ſprzećiwia temu; my
czapki. takowego niemamy zwyczaiu / ani Ko
ſcioły Boże. Te ſą ſłowa Apoſtolſkie/
4 Dow. za zdeymowániem w Kośćiele czapki,
piſane. Nad tho, daie tey Ceremoniey
pewną táiemnicę; iż maż chwała ieſt
Boſka, ale ia ná ten czás to opußczam:
Záwia- doſyć ieſt proſtemu wiedźieć; iż zdeymo-
zánie. wanie czapki w Kośćiele/przy Modli-
135. twie/ przy Lekcyach/ przy Kazániu /
1 Reg: 15. Apoſtolſki ieſt zwyczay y roſkazanie:
W Ko- Poſłußeńſtwo, nad wßyſtkie Ofiáry
ſciele zá- Pan Bog przekłada. Záiſte przez wßy-
wżdy ma ſtek czás / ktorego trwamy w Kośćie-
być od- le / przyſtoynaby rzecz była, mieć odkry-
kryta gło tą głowę. Abowiem Kośćioł ieſt do-
wá. mem Modlitwy: á przy Modlitwie
1 Dow. kazał

kazał Páweł S. nie zakrywáć głowy. *Lucæ 17;*
Ieśliśie ty nie modliß: modlą śie dru- *Ioannis 2.*
dzy; modli śie Kośćioł: w domu Mo-
dlitwy/ przystoyna rzecz iest, myckę zdey-
mowáć. Obecnośći Bożey (ktory w *2 Dow.*
Kośćiele / przez osobliwą táskę swą / *3 Reg: 8.*
mieszka) y Ciáłá tákże Bożego/ y An-
yołow świętych/ ná ten czás nie wspo-
minam: iest záiste przed kim w Kośćie-
le, w Domu Bożym / záwżdy czapkę
skłádáć z głowy. Tákem ia zastał / y *3 Dow.*
ták nas w Szkole vczono; iż pokiśmy w
Kośćiele byli/ ná głowie nic niepostá-
ło. Pokázáły śie dziś Szkoły: á my po-
prawiáć niechcemy. V oycow nászych/ *4 Dow.*
Boże vchoway było y zá słot śieść, z
nie odkrytą głową. Tho przy chlebie
Cielesnym Pokorá czyni: coż, przy Du-
chownym? A przeto ma być słowo Bo *Záwia-*
że w wielkiey v nas vczćiwośći; gdy go *zanie.*
my powiedamy / y wy słuchaćie: dla
tey pierwszey rzeczy Biskup/ dom służ-
bie Bożey posłubuiąc / Kośćioły po-
święcá. Ey/ poważne są te słowá Pań *Rozwa-*
skie; Duch Oycá me[o] przez was mowi: *żánie.*
y one też Apostolskie; Legátámi ieste- *Matt: 10.* *2 Cor: 5.*

ſny Pána Chryſtuſowymi ꝛc. Wielka rzecz ieſt, Legatem być Bożym: nie ledá kto przed tym ná thę był wybieran
Matthæi Mar: ult. Legácyą: Apoſtolſki á Biſkupi własny ieſt ten vrząd: Pánie Boże racz dáć
Zadza. twoie Legaty Kośćiołom lepſze/á poważnieyſze; niż my niegodni ieſteſmy/ młodźi/źli/á nie vmieiętni. M. Pá-
136. nie Boże day to. Záiſte czáſem lepiey by milczeć/ nizli źle kázáć: wiem/ co mowię; ále nie moiá rzecz. K. Nie-
2 rzecz, Modlitwá, godniſmy lepſzych. Druga rzecz poważna/ dla kthorey Kośćioły świecą/ ieſt Modlitwá/ poważney świętobliwośći godna, ktora w czym należy/ á z kim rozmowę czyni; przy Nádźiei będę o tym gadał. M. Wſzak wolno ſie modlić na káżdym mieyſcu. K A.
Rozdział. Modlitwá Poſpolita, w Kośćiele ma być czyniona; do kąd ſie wſzyſcy ſpołecznie ſchodźimy: Oſobliwe Modlitwy,
1 Cor: 11. 1 Tim: 2. wolne máią káżde mieyſce. wſzákże lepiey to/gdy może być/czynić w Kośćiele
Poprawá. M. A czemu? K. Naprzod; iż wolnieyſza/y dla te° pilnieyſza tám/nizli w
2 Przyczynie. domu własnym/ może być Modlitwa:

á po-

á potym; iż Biſkup/ przy Poświącániu
Kościołá/ z Kápłany y z ludem wßy-
ſtkim prośi; (co też, káżdy rok, czynimy
w Swięto Poświącánia Kościołá) áby
w onym Domu Bożym oſobliwie/ kto Rozwa-
czego żąda / mógł vprośić. Wielkiey żánie.
ieſt powagi Kościelna Modlitwa : tá Actu: 12.
wybáwiłá z więzienia Piotrá S : they 1 & 2
ſie zalecáią oſobnie y ſámi Apoſtoło- Theſ: ult:
wie. Ku Słowu Bożemu / y ku Mo- &c.
dlitwie/ przyday ſądy Łáſk BOżych; z rzecz.
ktore Swiątośćiámi zowiemy: oba- Swiąto
czyß/ iż dobra rzecz ieſt Kościoły świę- śći.
ćić; áby nas y mieyſce ſámo święcone,
ku czceniu rzeczy świętych, wiodło.
Swiątośći tych/ iáko y Słowo Boże/ Gdźie.
w Kościele thylko máią być dawáne;
gdy niemáß potrzeby. M. Ci No- Spárćie
wowiernicy po domach krzczą. K.
Sámá rzecz v tych pokázuie; iż áni prá-
wego Słowá Bożego / áni pożytecz- 137.
nych Swiątośći/ niemáią v ſiebie. A- Dowod.
bowiem gdyby mieli: (co być niemoże)
vczćiwieyby tym ßáfowáli. Daymy im
pokoy; ſámych ſiebie pátrzmy. Aza też Małże-
y my w Kościele rozdawamy Swiąto- ſtwá do-
mowe.

ściˀ ża nie pełno ich po domach/ bez żadney (wedlug Paná Bogá) potrzebyˀ
1 Pow. Co zá potrzebá być może / Swiątość
Małżeńską dawáć domá; á nie w Ko-
Stoso- ściele:ˀ Dźiećiątko chore,bywa w domu
wánie. krzczone: niemocni, doma się spowiedá
ią/ Ciáło Boże przymuią / Oley tákże
święty; ále Pánic z Pánną/zá mąż idą-
Rozwa- cą/co zá chorobę máią:ˀ Jestći chorożánie. bá; á wielka y ćięßka chorobá: ále nie
2 Pow. każdy ią baczy; áni chce baczyć. Co iest
przystoynieyßego; tobie do Paná twe-
go iść/ czyli Pánu do ćiebie:ˀ y máłaß
1 Petr: 5. to chorobá:ˀ Pokornym Pan Bog swe
Nápomi táski dáie. Chceßli mieć/ Oycze, Mat-
nánie. ko / w dźiatkách swoych Małżeństwo
tákie; iákie było Tobiaßowe z Sarą:
Tob: 7, 8. niechayże idą do Kośćiołá; vkorzą się
Pánu Bogu; á o táskę pilnie proßą y
Spárćie pokornie. M. Ale przed Vbiory, do
Kośćiołá trudno. K. Tym gorzey.
M. Szláchtá náßa ma Indult. K.
Seß: 8, De Then Indult skáźiło iuż y Trydeńskie
Reform: Koncylium: w Kośćiele tylko/ y Swią-
Matrim. tośći inße, dawáne; y Małżeństwá /
Matt: 19. dla otrzymánia dáru Bożego, Miło-

ści w

ſci w nierozdzielnym towarzyſtwie/ má Záwiązánie.
ią być złączáne. Prze te też Koſcielne
Swiątoſci/ ktore potrzebuią ſerdeczney
przypráwy / Koſcioły ſwięcą Xiężą Biſkupi. Náoſtátek co może być zacnieyſzego/ nad Ofiárę Ciáłá y Krwie Pańſkiey; ktorą Mſzą zowiemy? Jeſli dla ofiárowánia bydłá / y dla Figur rzeczy przyſzłych/ Pan Bog kazał ſwięcić Koſcioł: czemu niewięcey dla tego; ktory koniec wſzyſtkim ſtárym Ofiárom vczynił? Niechcę tey rzeczy teraz dłużey ſzyrzyć: námienić tylko chciałem czterzy Koſcielne święte kleynoty; dla ktorych pięknoſci obaczánia / y vczćiwego dotykánia/ Dom chwały Bożey v nas ſwięcą: á tego Swięcenia my roczną pamiątkę czynimy / w dzień Poſwiącánia Koſciołá. Druga przyczyná Koſciołow ſwięcenia, ieſt náuká náſzá. Abowiem te Ceremonie/ ktorych Biſkup przy Poſwiącániu vżywa/ wiele dobrego nas vczą: vczą nas Przeſzłych/ Ninieyſzych/ y Przyſzłych, zbáwiennych rzeczy. M. Ktorych? K. Jnſze ſpráwy zwierſchnie opuſzczam:

4 rzecz Mſzá.
Exo: 40.
Leuit: 8.
Deutr. 12.
3 Reg. 8.
Ioann. 19.
¶ Zámknienie i Przyczyny.
138.
ij Przyczyná.

to tylko / na co kāżdy dzień patrzamy / krociuchno przypomnie. Przy świeceniu Kościołá / Wodą świeconą Dom Boży kropiono; Krzyże ná ścianach malowano; y Swiece przy Krzyżach stawiano. patrzayże; co te Przypadłe / á záwżdy widome, rzeczy vczą! Przypominaią naprzod rzeczy Przeszłe: iż Pan Chrystus, ten Kościoł poświęcił; ktory krwią iego Krzyżową iest odkupiony / Wodą, z Boku wylaną, omyty / á Swiątością ták á darow iego, z ciemności wyięty. Rzecz Ninieyszá ná tym iest: abyś ty / Chrześcijáninie / raz Wodą ná Krzcie omyty / łzámi serdecznymi záwżdy sie pokrapiał; Krzyż twoy ábyś na sobie nośił; á to dla świetności dobrych vczynkow / skromnie czynił. co ieśli tu czynić będzieß: do onego potym Przybytku Niebieskiego / w poświącániu wiecznym z Pánem Bogiem trwáiącego / ták przydzieß; iáko Swięći Boży / przez płacz vstáwiczny / y przez ćierpienie prześladowánia dla Bogoboyności / zá ratunkiem Bożym przyszli. Baczyßże; czego nas Mátká naßá

Ceremonie.
Przeszłe rzeczy.
2 Cor: 6.
Joann: 19.
1 Petri 2.
Niniey-ße:
Jo: 3 etc.
Psalmo 6.
Matt: 16.
1 Petri 4.
Przyßłe.
Apoc: 21.
Matth: 5.
Luce 6.
Záwiaßánie.

Powße-

Powßechna vczy / przy rocznym Poświącániu Kośćielnym? M. Wßak káżdy dzień widzę tho w Kośćiele: pámiętam / czegoś mię wyżßey náuczył. Lic: 11.
K. Poświącánie tedy Kośćiolá, dla nas bywa; nie dla cegieł / áni drzewá / áni murow: Poświęcił Pan Chrystus Kośćioł: my też poświącánie duß naßych chowaymy: będziem potym (da Pan Bog) z Swiętymi krokowáć. M. 139.
Amen. A my więcey myślimy o Kiermáßu; niżli o duß naßych poświącániu. Kiermáß.
K. Nákármić łáczną cego, tho ieſt dobry Kiermáß: ták / w te dni osobnie / stárzy oycowie czynili: niedármo y Vmártych w ten czás pámiątká bywa.
M. Coż wżdy zá roznośc ieſt Poświącánia Kośćiolá, w stárym Zakonie / od tego náßego? K. Sákrámentá / to ieſt / święte świętych rzeczy znáki / the máią w Stárym y w Nowym Zakonie roznośc: iż one, przeznáczyły; á náße, przypominaią ziśczone rzeczy święte. Roznośc Poświącánia.
[hæc annunciant; illa prenũciant.] August: in Psalm.
Przetoż Poświącánie Kośćiołá Salomonowego przeznáczyło nam: iáko Pan

Chry-

Chrystus, żywy miał poświęcić Kościoł: v nas záśie spominamy wypełnione iuż ono Poświącánie; á przytym ku záchowániu w nas Swiętobliwości / (iákomći pokazał) sámych śiebie wzbudzamy. Tá iest rozność Stárych y Nowych Ceremoniy: tháкie Ceremonie Chrześćiáńskie naydziemy y v S. Páwłá: y ono odkrywánie głowy w Kośćiele, ku temu należy. A przeto gdyż Kośćioł Powszechny thák pilne ma stáránie o zbáwieniu nászym; cáły Rok / káżdy Tydźień / Dniá káżdego y Godźiny / w Kośćielech w Domiech / y po Drogách náostátek / nic inszego nas nie vcząc; iedno Páná Chrystusá vkrzyżowánego / Wiáry w Pánie Bodze y Nádźieie / á Miłośći ku niemu y ku bliźniemu: słusznie záiste y spráwiedliwie nie będą mieć Oycá w Niebie / Páná Bogá; ktorzy niechcą ná źiemi słucháć Mátki / Swiętego Powszechnego Kośćiołá iego. Kto chce káżdą rzecz wykłádáć / bez Szátáńskiey przećiwnośći, y Dyabelskiey potwarzy: wszystkie rzeczy w Kośćiele Powszechnym / z Pismem świę-

Dowod.

1 Cor: 11.

¶ Zámknienie 2. Náuki / przy Liczbie 97 dánej

1 Spárćie.

ſwiętym zgodliwe naydzie; zdrożnego nic. co ieſliby gdzie było: nie Kościoło- wi to; ale ztemu, złych albo nieumieię- tnych perſon, vżywaniu / ma być przy- piſowano. Naż był tu niemaſz nic; gdzie rożmaitymi ſpoſobem iedna rzecz / á ta ieſt, Zbawienie naſze / bywa nam prze- kładana; Jeſli iedna Ceremonia nie- wzbudźi człowieka; może go zruſzyć dru- ga / trzecia / y dzieſiąta: a ieſli komu tá rożmaitość niepomaga; ten ſiebie ſá- mego / ſwoię niedbałość y niewdzięcz- ność / niechay winuie: w Kościele Bo- żym / w Kościele Swiętym / w Pow- ſzechnoſci Chrześcijáńſkiey / niema cze- go ſłuſznie ganić y winowáć. Tenći ieſt naoſobnieyſzy pożytek te⁰ dziewiątego Artykułu Wiary Chrześcijáńſkiey; á- byſmy mocnie przy Swiętym Koście- le / ktory ieſt (według wykładu ſámych Apoſtołow) Powſzechny / aż do gardł naſzych (gdzieby tego potrzebá było) ſtali. Ktho wierzy w Páná Bogá / w Troycy iedynego / w Oycá / Syná / y Duchá ſwiętego; kto też trzyma wſzyſt- ko z Kościołem Powſzechnym; á w bo-

2 Spám ći t.

Wykład

Rozwa- żanie Po żytku.

Summá Zbáwie- nia.

goboy-

goboynośći żyiąc, Posłuszeństwo chowa: ten/by też nawiętszym był prostakiem/bez wątpliwośći będźie zbawion.
M. Krotkoś zawiązał; ale węzłowato. K. Prawda. Na Wierze/ a na
Wykład Posłuszeństwie należy wszystko: Wierni
Iacobi 2. ni a Posłuszni, prawi są synowie Abrahamowi. Złącżże / moy miły Synu / Pisma świętego trzy ktore mieysca / te trzy námienione rzeczy nam roskazuiące; Pana Boga przez prawą Wiarę poznanie / w Kośćiele Powszechnym Swiętych Obcowánie/ á Boże y Kośćielne Posłuszeństwo: w thych trzech rzeczach wszystko naydźiesz twe zbawienie. M. Rad śie náucżę tego od ćie-
Dowod. bie/moy miły Oycze. K. Te są słowa samego Pana Chrystusa/ na roznych mieyscach od S. Ewangelistow nápi-
Ioann:17. sane: Ten iest/ Oycze/ żywot wieczny; aby poznano ćiebie samego, Boga żywego / y ktoregoś zesłał, Jezu Chry-
Io:14,16: sta. á Poćieszyćiel Duch S. ktorego na wieki mieszkać ześlemy/ będźie vczyć wszelkiey prawdy. Ktoby też niesłuchał
Matt: 18. Kośćioła; iest iako poganin/y bezbożny
człowie-

człowiek; Naostatek, ieśli chceſz wniść do żywota; chowaj Przykazania. Tać iest summa zbáwiennych rzeczy / w króciuchnych słowkach Pisma Bożego: wierzyć trzebá / słuchać / czynić: thego záwżdy nas vczy Kościoł naſz Powſzechny; iáko dobra Mátka. M. Prawdá iest; iż tá dziewiąta część Kredá Apostolſkiego / o Swiętym Kościele Powſzechnym / y Obcowániu Swiętych / byłá przydłużſzym: ále iż rzeczy potrzebne są w niey opiſáne; nieſteſknitem ſie słuchaiąc. Dzieſiąty Artykuł ten iest; Wierzę Matt: 19. Zámi- zanie.

Grzechow Odpuſzczenie. 149

KAPLAN. Ktho grzechy odpuſzcza? M. Pan Bog. K. Gdzie? M. W Swiętym Kościele Powſzechnym. K. Dla thego wnet zá Kościołem Powſzechnym, Grzechow Odpuſzczenie wierząc wyznawamy. A przez kogo Pan Bog grzechy, w Kościele odpuſzcza? M. Esaiæ 43. Gdzie. Przez kogo.

Apo-

Joann:20. Apostołom dał te moc. K. Ale iuż
Matt: 18: oni pomárli? M. Vrząd nigdy nie
vmiera. K. Chwałá Pánu Bogu;
iż mam dowćipnego słuchaczá. Jáko
Jáko. Pan Bog grzechy odpuszcza/ przez Ká
płany Powszechnego Kośćioła? M.
To iuż ná mie prostaká przytrudniey-
szym. K. Napierwey, przez Chrzest/
raz: potym przez Pokute / ilekroć po-
Actuū 2. trzebá. Do Krztu trzebá Wiary / y
Lucæ 24. Záluza grzechy: dziatki máłe krzcimy
W Odp: w Wierze Kośćielney; á rozumni lu-
Li:130/ dzie/ zá grzechy żałuiąc, przez sie sami
137. &c. wyznawáią Wiáre. Tubym iuż miał
gádáć/ o Swiątośćiách Kośćielnych;
ktore thez należą ku Swiętych Obco-
W Odp: wániu: ále to ná inszy czás záchowaw-
Li:135/ szy/ ich Ceremonie tylko / kthore wam
176/ prostym potrzeba wiedźieć/ krotko wy-
180. &c. łożę. M. Gárdzą dźiś tym Nowo-
¶ Cere- wiernicy. K. Ktho gárdźi porząd-
monie kiem Apostolskim/ od samych Aposto-
Swią- tow nam podánym; iáko dobrze czyni/
thośći nie w czás nieborak pozna: rzeczy do-
Kośćie. brych nikt dobry niebędźie ganił. Iże-
Rozwa. by te Ceremonie/ ktore są przy Swią-
tośćiach

tościách Kościelnych/ z wielkiey częśći od Apostołow wyszły: kto stare Dokto- 1 Dow.
ry czyta/ á im woli, niżli sobie, wierzyć; ten o tym niemoże wątpić. Prawda; iż 2 Dow.
Pan Chrystus mogł każdą niemoc iednym słowkiem vzdrowić? M. Ba y vzdrawiał wiele. K. A wżdy y ślepe / y głuche / y nieme vzdrawiáiąc / Ioannis 9.
spraw zwierzchnich vżywał. M. Czemuż on ták raczył czynić? K. Dla Marci 7.
naszey náuki: á zwłasczá dla zalecenia Przyczyná.
Ceremoniy tych; ktorych vżywa Kościoł Powszechny/ przy swych Swiato- 142.
ściach. Slepota bowiem ćielesna/ ták- Wykład.
że też ine widome choroby, znaczą nam niemoc niewidomą Duchowną: tego wszędzie iest dosyć, v bogoboynych á vczonych Doktorow starych. Jáko te- Záwiązánie.
dy Pan Chrystus niektore miał Ceremonie/ przy leczeniu chorob ćielesnych; tákże też Kościoł czyni/ przy vzdrawianiu dusz nászych/ przez święte naczynia taśt y dárow Bożych. M. Dla czegoż Dla czego Cere-
tedy/ przy Swiątościach/ zwierzchnie monie.
są Ceremonie? K. Dla dwu osobliwych przyczyn; dla Vczćiwośći/ y dla

Náuki: oná, ku Swiątościam; á tá,
1 Przyczyná. Ioannis 3. k nam należy. Zaiste potrzebá iest, vczćiwie przystapić do tey Wody; z ktorey
y z Duchá świętego, odradza się człowiek: á bárzo dziwne tám Odrodzenie
bierze / z wielkim zbáwiennym pożytkiem swoim. co thez o inych Swiątościach / przy ktorey káżdey osobna dána
bywa łaská Boża / masz rozumieć. M.
2 Przyczyná. Czegoż nas vczą te Ceremonie? K.
Tego iuż odemnie słuchay: poydę porządkiem / krotko rzecz wypráwuiac; á
pocznę od Krztu świętego / od Swiątości napierwszey y napotrzebnieyszey.
A iżebyś tym łatwiey mogł pámiętáć /
co KOśćioł Powszechny zwykł przy
Krzćie czynić: wiedz o tym / iż czterzy
Czterzy sprawy Krztu S. tu są osobliwe rzeczy; Exorcyzm / Kátechizm / Wodá / y Swiecá. M. Co
za słowo iest, Exorcyzm? K. Greckie / w Kośćiele y v Doktorow S. zwy-
1 Exorcyzm Co iest. czáyne: po Polsku Záklinániem zowiemy; ale właśniey wykłada się Poprzysiężeniem. Poprzysięga bowiem y záklina Kaptan duszne Nieprzyiaćielá / w imię Oycá ✠ y Syná ✠ y Duchá ✠
świętego

świętego; aby z onego stworzenia Bo-
żego / ktore ma być krzczone / wyszedł y
odstapił. M. A boiż sie Szatan te- 1 Dow.
go? K. Pana Boga / w ktorego imię
Kapłan to czyni / muśi sie bać: a Krzyż
S. ktorym iest iemu głowa starta / bar
zo go na ten czas parzy. Wierz / Synu 2 Dow.
miły / nie mnie; ale S. Augustynowi: iż
wielki to iest na Szatana ogień; y wiel In Ps: 65.
cego pali. Abowiem czemu źli Ducho-
wie często wołaią; Goreię; (tak mowi
Augustyn S.) ieśli ten Exorcyzm / kto-
ry bywa przed Okrzczeniem / ogniem nie
iest? Po Ogniu tedy Zaklinania, do
Wody Krztu S. przychodźimy: tak 143.
tenże Doktor o tym Exorcyzmie pisze.
[Post Ignem Exorcismi venitur ad
Baptismum.] M. Ktoreż są rze-
czy, przy tym Exorcyzmie Kościelnym?
K. Gdy ma być ten krzczony / ktory Przed
Krztu S. żąda; z nim / iako z synem Kościo-
gniewu Bożego / przed Kościołem sta- łem.
wáią: zatym wywiedziawszy sie Ka- Ephes: 2.
płan; ieśli krzczone, albo niekrzczone
w domu Dźieciątko, dwa tylko / á nie
więcey / przypuszcza Kmotry: ieden by-

2 Kmotrowie. wa z mężczyzny/á drugi, z białych głow. Mogąc ini stać przy nich/dla vczćiwośći; ale więcey Kmotrow być niemoże/ iedno dwá. MIE. Dwu rzeczy
2 Pytánie. chćiałbym tu pytać; dla nas prostych/ ktorym to potrzebá wiedzieć: iedne/ okoto Krzczenia Dzieciątká w domu; á drugą/okoto Kmotrow. K. Prawdá; trzebá iest, to wiedzieć prostym.
Krzczenie w domu/ zá potrzebą. Li. 155 Iż Krzest S. iest napotrzebnieysza w Kościele Swiątością; dla tego/ czasu potrzeby/ ktorykolwiek człowiek może krzćić Dzieciątko: może to czynić y mąż, y niewiástá/ y Zyd, álbo Pogánin nákoniec; gdy tego iest pilna potrzebá.
M. Ktoraż iest táka potrzebá? K. We dwu przygodách to bywa; gdy albo chore iest národzone Dzieciątko/ álbo o śmierć iego/ boią sie przy porodzeniu. M. Coż z tym czynić? K. O drugiey przygodzie/komu iest trzebá/ (á trzebá wszytkim podobno mátkom) niechay pyta swych Pásterzow: ia ná ten czás tylko o tym / gdy bárzo chore bywa Dzieciątko/dam náukę. Iesliby sie obawano; áby mdłe Dzieciątko pierwey

wey nievmarło / nizliby do Krztu do Kościoła doniesione było: Mąż, albo Niewiásta ktorażkolwiek / y Matká sámá naostátek, albo Oćiec / (ieśliby niebyło obcych person) tym go sposobem ma krzćić: Ma polać Wodą świeconą głowę Dzieciątku; ieśli świeconą mieć może: á ieśli niema; Wodą prostą: y te/á nie insze, ma przy tym słowá mowić: Ja ćiebie krzczę / w imię Oycá / y Syná / y Duchá świętego; Amen. Oprocz Wody/ á tych tylko słow/ (w ktorych dwu rzeczách, wszystká istotá Krztu S. należy) niema nic więcey przydawáć; áni Dzieciątká niema miánowáć: á raz tylko, słowá przerzeczone ma mowić: Wodą może polać głowę/ albo raz/ albo trzy kroć. á to ma czynić tym vmysłem; iż ma go wolą Okrzćić.
M. Jeśliż tráfi sie to vczynić: coż dáley? K. Już Kápłan będzie wiedział/ co z tym czynić: ludzie prości máią tego pilnie przestrzegáć/ y opowiedáć; ieśli krzczone w domu Dziećie: y Kápłan o to naprzod winien pytáć. Abowiem Krzest, raz tylko bywa dány; ią- 144.

Swiatośći nie powtarzane. ny; iáko y Bierzmowánie/ y Káptáńſki vrząd: inße Swiatoſci Koſcielne/ ile kroć bywa potrzebá/ powtarzáć możemy. M. Czemu ták? K. Thák trzyma Koſcioł Powßechny; y Piſmem S. moglibyſmy tego potwierdźić; ale proſtemu doſyć ieſt wiedźieć tylko; iż áni Krzeſt/ áni Bierzmowánie/ niemáią być powtarzáne. M. Nu/ przyſtąpmyß do Kmotrow. K. Kmotry niedármo zowiećie Oycámi Krzeſnymi dźiatek wáßych: wielka ma być y oſobna miłość á vczćiwość/ thák od was, iáko od ſynow y corek wáßych/ przećiw Kmotrom, y Krzeſnym Oycom y Mátkom: y oni też winni ſą ſtáráć ſie, z wámi weſpołek/ o zbáwieniu Krzeſnych ſwoich ſynow y corek; ile im náleży/ á zwyczay Koſcielny dopußcza.

o Kmotrach.

Powinowáctwo ich.

Są oſobliwe słowá S. Auguſtyná; ktorymi on Kmotrom przekłada ich powinowáctwo: Was (powiada) náprzod/ ták męże, iáko niewiáſty/ ktorzy máćie Krzeſne ſyny/ vpominam: abyśćie wiedźieli; iż zá te/ ktore dźierżyćie przy świętey Studnicy/ ręczyliśćie Pánu

De Cons. Diſt: 4; Vos ante omnia.

nu

nu Bogu. A przeto zawżdy ich nápominayćie; aby Czystośći strzegli/ Boga boyność miłowáli / Miłość zachowáli: á nawięcey y napilniey, Kredo z Paćierzem y wy sámi vmieyćie; y wáße syny Krześne vczćie. Ták wypisał powinowactwo Kmotrow S. Augustyn. M. Zawżdyż ná Krzćie obcy ludzie trzymáli cudze Dziatki? K. Czytamy o tym; iż to czásem sámi własni Rodźice czynili: ále teraz Kośćioł tego niedopußcza/ dla tey osobnie przyczyny; áby sie Miłość w Chrześćianach ßyrzyłá. S przyrodzenia dziatki miłuią swoie rodźice / a miłuiąc ßanuią: áby też vczyli sie cźćić y miłowáć inych ludźi; przezte swą vstáwę, záiste dobrze naucza Kośćioł. Miłość Chrześćijańska, iest nád wßytko: bez tey żaden zbáwion być niemoże: w they iest Zakonu Bożego wypełnienie: do tey nas wiedźie krzczenie dźiatek od Chrześćijan, nam niekrewnych. A iże Pan Bog zákazał Małżeństwá, miedzy przyrodzoną Krewnośćią; dla tego Krewność też tá Duchowna/ kthora bywa przy Krzćie,

Kmotrstwo. Augustin9 Epist: 23. Przyczyna. 145. Rozważánie. 1 Cor: 13. Rom: 13. Leuiti: 8. Krewność Duchowna

Krzćie, y Bierzmowániu / zábránia społecznego poymowánia. M. Radbym wiedział; miedzy ktorymi persónami ta Krewność Duchowna bywa
Cōc: Tri: Seß: 8; De reforma: Matrim: Cap: 2. K A. A s strony Krztu / y s strony Bierzmowánia / te są osoby, Duchownie z sobą Krewne; ten, ktorego krzczą y Bierzmuią / Rodzice iego / Kmotrowie / y Kápłā krzczący, á Biskup Bierzmuiący / ći tylko są w Duchowney z sobą krewnośći. M. Możeß też być ieden Kmotr? K. Może / thak ná Krzćie / iáko ná Bierzmowániu; álbo męzczyzná / álbo płeć niewieścia. Nád to wiedzieć máią rodzice; co zá ludzie proßą w Kmotry. M. Jáko tho? K. Zaden Niewierny Kmotrem być niemoże: Pan Chrystus y Belial niezgodzą śie z sobą: niemoże then / ktory niewierzy / prawdziwie zá Dziećiątko odpowiádáć; Wierzę. Odßczepieńcy thákże niemogą Dziatek przy Krzćie trzymáć. M. Wßák iedno z námi Kredo wyznawáią. K. A Zydowie ieden z námi máią stáry Zakon; ále ináczey Pismo święte wykłádáią. W powßechne-

1 Kmotr

Kmotry być niemogą.

De Cons: Distin: 4; In Baptismate. 1.

2 Cori: 6. 11.

Spárćie 1 Dow. 2 Dow.

wßechnego Kośćiołá Swiętego Wie-
rze, káżdy ma być krzczony: Powßech-
nicy tylko, iáko vsty wyznawáią / ták
też y sercem trzymáią z Kośćiołem Po- Záwiąz-
wßechnym: przeto do nie obłudnego zánie.
wyznania teº Artykułu; Wierzę Swię
ty Kośćioł Powßechny; trzebá Kmo-
trá, z Kośćiołem Powßechnym dzier-
żącego. Zakonnicy thez niemáią być III.
kmotrami; tákże y Zákonnicki. M.
Czemu? K. W Klaßtorze Pánu Bo- Przyczy
gu tym przystoi służyć; á zá potrzebą ná.
tylko, miedzy lud wychodźić. Nieo- Duran.
krzczonych náostátek (iákowi są Ká- Li:6, Ca:
techumeni) y Niebierzmowánych, wy- 83, Nũ:38
łącza od Kmotrostwá Kośćioł: y mę- IIII.
żá z żoną wespołek; y krewne wßystkie. V. VI.
M. Tho słußna iest; iżeby ten / ktory Przyczy
sam okrzczony nie iest / drugiego krzćić ny.
niepomagał: ále Okrzczony / z Kośćio-
łem Powßechnym dzierżący / choćiay Kmotr
Bierzmowánym nie iest / czemuby nie- ma być
miał być Kmotrem? K: Kośćioł ták Bierzm.
rozkázuie. M. Kośćiołá ia będę słu-
chał: ále rábbym iednák wiedźiał tego
przyczynę; zwłaßczá iż niewßędźie snać

ſą Chrześcijánie Bierzmowáni. K. Czemu być niemáią? M. Podobno zá niebácznośćią ludźi proſtych; á bodaythez nie zá niedbalſtwem Páſterz-ſkim; K. Te ia mniemam być oſobliwą przyczynę Kościelnego Dekretu tego; aby ludźie Chrześcijáńſcy/imby narychley mogło być/Bierzmowánie bráli. Abowiem ieſt nam potrzebna thá Swiątość/ dla zwyćiężenia vſtáwicznych nieprzyiaćioł náſzych. M. A mąż z żoną czemu niemogą iednego trzymáć Dźiećiątká? K. Azá nie báczyſz; iżby Duchownie Krewnymi ſobie byli? á Krewność Duchowna rozłącza Małżeńſtwo. Gdyby chćieli chowáć do śmierći czyſtość; toby im wolno vczynić. M. Oſtátká tez iuż ſam ſie domyſlam. K. A z kąd? M. Pámiętam, coś mię niedawno náuczył; iż Krewność Duchowna, mnożyć ma w Chrześcijáńſtwie Miłość: przeto tez nie ſwoie; ale obce ludźie, zá Kmotry bierzemy. K. Náwroćmyſz ſie iuż tám;od kąd odſtąpiliſmy. Gdy przed Kośćiołem ſtáną Kmotrowie z Dźiećiątkiem/ mężczy-

Przyczyna.
W O d: K. 140.
Mąż z żoną.
K: 145.

mężczyzna ma go trzymać; ieśli iest syn: a ieśli dziewka; biała głowa będzie dzierżeć: mężczyzna ma stać na prawey stronie tego / ktory chce sie Krzćić; a niewiasta na lewey. Abowiem głowa niewieścia mąż iest. Kapłan potym / tak przeciw Dzieciątku stoiąc / naprzod tchnie trzy kroć na oblicze iego / Krzyża S. znak ✝ czyniąc. wiesz że dla czego? M Łatwie sie domyślić temu; kto pamięta na Wiarę Troyce Swiętey / a moc Krzyża Pańskiego wyznawa. K. Tchnienia też żaden niemoże ganić; kto czyta o tchnieniu Kapłana / w Ewangeliey / nawyższego. To Kapłan sprawiwszy / y Dzieciątko mianować kazawszy / poczyna tak Exorcyzm mowiąc: Opstąp / przeklęty Dyable / za roskazaniem Bożym / od tego obrazu Bożego; a vstąp Bogu żywemu y prawdziwemu. M. Wielkiego Pana to Mandat: pewnie muśi Dyabeł vwijać. K. A pieczęć Krzyża S. ✝ ktorą Kapłan pieczętuie czoło y pierśi / y ktory nad Dzieciątkiem czyni / barzo Szatana przyciska; aby vstąpił Mocarzowi, nad sie

Trzymánie Dzieciątka.

1 Cor: 11.

Tchnienie / y Krzyżá S. znak

Ioan: 20.

Exorcyzm.

Krzyżá S. znak.

dáleko

dáleko mocnieyszemu. przy czym ośobli
we iest Vpominánie do tego/ktory ma
być krzczony; y ośobliwe za nim Modli
Nápo- twy. M. Coż potym Vpominániu:
minánie gdy Dzieciątko rozumu niema? K.
A rozumni czásem bywáią Krzczeni. á
my też do lat rozumnych przyszedszy/ iż
ná to pámiętáć mamy; dla tego niedár
mo bywa czynione to Nápominánie.
M. O coż tam nápomina Kaptan? K.
Aby Wiáre przyiąwszy, tákowych był
obyczáiow Chrześcijánin; żeby mogł
przybytkiem być Duchá świętego: á wy-
szedwszy do Kośćiołá Bożego/ ziákich
śidet wieczney śmierći wyszedł/ żeby z
147. wesołośćią poznał; żadnych iuż Bał-
wánow niechwaląc/ ále Bogu tylko
iednemu służąc. M. Pánie BOże
day to; ábyśmy thego Nápominánia
przestrzegali. K. Tego iest potrzeba:
dla nas Kośćioł to wszystko czyni. M.
Modli- A w Modlitwach czego prośi Ka-
twy. ptan? K. Ná tym iest wszystká rzecz
onych Modlitw; áby Pan Bog serce
tákie/ iákiego do Krztu potrzebá/ rá-
czył spráwić; wszystkie záwády, przez

káſkę ſwą oddaliwſzy. Potych Modlitwach ktádzie w vſtá Sol Swięconą.
M. Co tá Sol znáczy? K. Znáczy Sol Pokarm niebieſki, Słowo Boże; ktorym Chrześćijánie záwżdy máią być karmieni / y przećiw káżdemu ſkáżeniu ſoleni, to nam ſłowá Káptáńſkie / ktore w then czás mowi / pokázuią. Trzebá ieſt Soli Mądrośći / tho ieſt, Słowá Bożego / do Krztu. Wiárá bywa z ſłuchania; á ſłuchánie, z Słowá Bożego. Sol ták odpráwiwſzy Káptan, prośi Páná Bogá; áby onemu / ktory ma być krzczony / raczył dáć ſtrożem Anyołá: á Szátáná wnet iuż pilniey / trzy kroć iednę rzecz powtarzáiąc / y znák ✠ Krzyżá S. ná czele kłádąc / mocą Bożą záklina y odpędza / proſząc ieſzcze przy tym Páná Bogá; áby ſerce onego / ktory do Krztu przyſtępuie, álbo przynieśiony bywa / przez káſkę ſwo ię przypráwić raczył. A tuć iuż kończy ſię Exorcyzm; przez ktory bywa duſzny Nieprzyiaćiel z człowieká wypędzon. M. Czemuż ták długie czynią to Záklinánie? K. Gdy ieſt gwałtowną

Sol c.
Matt: 4.
Marci 9.
Coloſ: 4.
Rom: 10.
Modlitwá / z Exorcyzmem y Krzyżę S.
Záwiązánie.

wną

Długie go Krztu y przed Ko ścioła, przy czyna. wna potrzeba; bywa krociuchne. Prawda iest; iż na iedno słowko Boże muśi Szatan vstąpić: wßakże niedarmo Kościoł Powßechny tak długo Szatana wypędza; a chwilę przed Kościołem stoiąc do Krztu S. nie zarazem przystępuie. Chce bowiem iako prawa Matká/ pilnie nas rzeczy potrzebnych

148. vczyć: dla nas iedne rzecz, raz y drugi y trzeci powtarza. Abowiem trzeba/ Synu miły/ pilnie to rozważać v siebie; co

Rozważanie. iest, w niewolstwie być Szatańskim/ z

Hebre:2. Kościoła Bożego wyrzuconym: trzeba też y na to pamiętać; iak ostrożni/

1 Petri 5. przeciw rozmaitym pokusom Dyabelskim/ każdy czas być mamy: trzeba náostatek Panu Bogu z dobrodzieystw

Colos: 1. iego/ że nas wyrwánych z mocy Dyabelskiey, do Krolestwá Syná swego przeniosł/ vstáwicznie dziękowáć. Dla

Záwiazanie. tych osobliwych przyczyn/ nie lada iak/ ani zarázem/ do Wody Krztu S. przystępuiemy: niewymowna moc tey Stu

Marc: 16. dnice/ z ktorey cerpamy, zá stanowieniem Syna Bożego, nászych odpuszczenie Grzechow/ winni iesteśmy rozpá

Actuũ 2. mietá.

mietáwáć. Maß thedy poważne tych długich Exorcyzmow przyczyny: ſtáre to ſą/ z vſtaw Apoſtolſkich płynące/ ſwięte Obrzędy Koſcielne. M. Radbym ſłyßał ktore ſwiadectwo ſtárych Doktorow/ dla tych zwłaßcza Nowowiernikow; ktorzy ſię ważą ſwiętymi Ceremoniámi Koſcielnymi gárdźić. | Exorcyzmy z vſtáwy Apoſt: idą/ tákże też Tchnienie przy nich.

K. Auguſtyn S. ták piße o Exorcyzmie/ y (ktore przy nim bywa) o Tchnieniu Kápłáńſkim: Sákrámentá (mowi) Koſcielne/ ktore on z Powagnoſci ták dawnego Podánia ſpráwuie/ doſtátecznie to pokázuią; iż Dziatki máłe/ by też narychley po národzeniu ich/ z niewoli Dyabelſkiey łáſká Boża wybawia. Abowiem oprocz tego; iż ná odpußczenie grzechow/ nie przez omylną, ále przez prawdźiwą táiemnicę/ bywáią krzczone; pierwey też Zaklinána w nich y Wydmuchána bywa moc Dyabelſka: [Exorcizatur in eis & Exufflatur poteſtas contraria] ktorey też oni, przez ſłowá Krzeſnych ſwoich Oycow, Odrzekáią ſię. Ná drugim tákże mieyſcu, tymi ſłowy piße: Ktoby powiedział; | De Peccato Origi: „contra „Pel. et „Cel. li: 2 „Ca: 40. 2 Sow,

De Nupt: & Conc. Lib: 1 Ca: 20. wiedział; żeby Dziatki małe z mocy Dy
abelskiey / gdy bywaią krzczone / nie-
miáły być wyrwáne : tego zbija praw-
dá Koscielnych Sákramentow; ktorych
" żadne nowiny Kácerskie / w Kościele
" Páná Chrystusowym / zgłádzić, albo
" odmienić niemogą. Prawdziwie tedy /
á nie omylnie / moc Dyabelska bywa
Záklęta w máłych dziatkach : [In ve-
ritate, non infalsitate, potestas Diabo-
li Exorcizatur in Paruulis] y tey Od-
149. rzekáią sie oni / przez serca y vsta (gdyż
przez swoie niemogą) Krzesnych Oy-
Colos: 1. cow, ich dzierżących. aby wyrwani z mo
cy Ciemnośći / do Krolestwa Páná swe
z Dow. Ibidē; Li: 2, Cap: 17 & 18. go byli przenieśieni. Y gdzie indzie ie-
szcze; Od tey (powiáda) Wiáry, Apo-
stolskiey y Powszechney, naprawdziw-
szey y nágruntowniejszey, Pelagiani
odstępuiąc / mienią ; nie być podane
Dyabłu te / ktorzy sie rodzą: aby Dzia-
Colos: 1. tki máłe nie były nieśione do PAná
Chrystusá; dla wybáwienia z mocy Cie-
mnośći / y przenieśienia do Krolestwá
" iego. á ták winuią Kościoł / po wszy-
" stkim świećie rozlany: w ktorym wsze-

dzie /

dzie / nad wszystkimi Dziatkami máły- „
mi; ktore maia być krzczone / nie dla „
czego inego Tchnienie bywa czynione;
[Baptizandi Infantuli Exufflantur]
iedno aby z nich Xiąże tego świata było Ioann: 12,
wyrzucone. etc. A toż masz S. Augusty- Zówia-
na świadectwo o Exorcyzmach; ktore zánie.
Kościoł przy Krzcie z stara dawnego
Podania chowa. [quæ tam priscæ tra „
ditionis Authoritate concelebrat Ec- „
clesia.] Grecki też dawnieyszy Doktor „ 4 Cow
Cyryllus, Biskup Jerozolimski, tymi w Odd:
słowy moc Kościelnych Exorcyzmow Kic: 39.
opisuie: Chutliwie (powiada) przymuy In Proca-
Exorcyzmy: vczćiwość (Chrześcijáni- techesi.
nie) przy Exorcyzmach zachoway: zdro
wa tobie iest ta rzecz. [salubris est tibi
res ista.] Abowiem iako niewypra-
wione, albo też zfałszowane złoto / o- Podo-
gniem tylko wyprawione bywa; tak bez bieństwo.
Exorcyzmow, dusza postąpić niemoże.
[absq; Exorcismis anima progredi
nō poterit] Są bowiem Boskie / y z
Pisma Bożego zebrane. etc. Jako też
Złotnicy / subtylnym naczyniem ogień
Poddmuchaiąc / y złoto w piecu pole-
V ruiąc/

Tchnie- ruiąc/ náyduią thę; czego chcą: tákże
nie co też Exorcyste / ktorzy Exorcyzm mo-
znáczy wią/ przez Duchá S. ſtrach czynią ; á
przy Krz- w ciele / iákoby w piecu duße zápalá-
ćie/ztąd ią: y vćieka w ten czás nieprzyiaćiel Dy
ſie ná- abel; [Fugit tunc inimicus Dæmon]
ucz. á przyſtępnie zbáwienie / y Nadzieią
150. wiecznego Zywotá.etc. Ale co trzeba o
Zim- tym wiele mowić: iż od Apoſtołow ſá-
knienie. mych ſpráwy te wyßły ; y zwyczay Ko-
ściołá Powßechnego poświadczá / y
Doktorowie ſtárzy święći (ktorych ſło-
Li: 155 wá niżey przywiodę) pewne dáią nam
etc. świádectwo: theraz náwroćmy ſie do
II Káte Kátechizmu ; ktory wnet po Exorcy-
chizm. zmách bywa. M: Co to ieſt, Káte-
Co ieſt. chizm ? K. Tym słowkiem Greckim
znáczymy Náukę; ktorey przy Krzćie/
zá pytániem Kápłáńſkim / wyznawá-
nie bywa: á tá w ſobie záinyká, Paćierz
z Zdrową Máryą / Kredo Apoſtol-
ſkie/ y Przykazánia Boże. Abowiem
Trzebá káżdy rozumny/ktory ſie chce Krzćić/
go vmieć winien ieſt to pierwey vmieć: á Dźiat-
ki máłe, w Wierze y w Kátechizmie
Krzeſnych oycow ſwych, bywáią krzczo-
nę ;

ne; według ſtárodawnego zwyczáiu Kośćielnego / y niepiſánego Podánia Apoſtolſkiego. M. Odkąd ſie poczyna ſie ten Katechizm, przy Krzćie? K. Od Ewángeliey, Dziatki máłe zalecáiącey: tę Kápłan czyta / Stołę práwą ręką ná Dziećiątko włożywßy. M. Czemu ták? KA Iż Wiáry Chrześćijáńſkiey / ktorey potrzebá ieſt do Krztu / Ewángelia nas vczy. Po Ewángeliey mowią wßyſcy Paćierz / Zdrowe Márya / y Kredo. iż Wiárá, darem ieſt Bożym: o ktory trzebá pilno proſić. Przeto też Kápłan / imieniem y mocą Bożą, roſkazawßy ießcze Szátánowi wynić / (áby Słowá Bożego z ſercá nie wyymował) maże Błotem vßy y nos onego; ktory ma być krzczony. Wieß iáko Pán Chryſtus przywrocił ſłuch głuchemu? M. Trochę pámiętám. K. On záiſte nam te zálecał Ceremonie; ktory / ku wierzeniu, y Wiáry zrozumieniu / ſercá náße otwierá. Trzebá tedy ſłucháć Słowá Bożego / zá darem Páńſkim; y tego wonność, nád wßyſtkie roſkoßy wdzięczne,

Ewángelia.

Paćierz, &c.

Luce 8.

Vßy y Noſá mázánie

Marci 7.

Li: 1 41.

Luce 24.

Luce 11.

Gene: 3. trzebá przekłádáć: aby napotym/ kto-
2 Cor: 2. rzy ieſteſmy ziemią á błotem/ miłą by-
Rozwá- libyſmy Pánu Bogu wonnoſcią. Toć
żánie. nam znáczy pomázánie vß y noſá. M.
Swięte to ſą ſwięte rzeczy znaki. K.
Swięty Koſcioł Powßechny, Duchē
ſwiętim rządzony, niemoże nic mieć nie
ſwiętego. A thu záſie káżą Dyabłu
Wodá ſ. precz vćiekáć: dla czego też ſwięconą
Wodą Dzieciątko kropią: á zátym w-
Stołá. net do Koſciołá / dawßy mu Stołę w
práwą rękę/tymi ſłowy w wodzą; áby
zoſtawßy ſwiętym przybytkiem Bo-
żym/był w towárzyſtwie iego Wybrá
nych/ku Práwicy należących. To nam
151. dáie Stołá; to ieſt, Krzyż PánáChry-
ſtuſow: bez Stoły Káplan / dla tego
nic w Koſciele nie czyni; ábyſmy ná
moc y záſługę Krzyżá Páńſkiego/kto-
ry nam Stołá znáczy / we wßyſtkich
ſpráwách pomnieli. Wßedßy w Ko-
III Wo ſciół, idą do Krzćilnice / do Wody
da Krz Krztu S: á tám gdy Káplan naprzod
tu S: ſpyta; Jákoć dziecię doroſły, ſam przez
Im.c. ſie; á Krześni oycowie, zá Dzieciątko
máią odpowiedáć. Wnet odrzeką ſie
Száta-

Szátána/y wszytkich vczynkow á Pom- Odrze-
py iego. bo żaden dwu Panom niemo- kanie.
że służyć. Po tym Odrzeczeniu, Wia- Matth:6.
ry wyznánie bywa; á zatym pomazánie Wiárá
Oleiem świetym/ ná pierśiach, y na ra- Oley s.
mionách. M. Coż to iest za Oley świe
ty? K. Katechumeni/to iest, ktorzy
vmieią Wiárę Chrześciáńską/po wy-
znaniu iey, Oliwą świetą pomazáni by
waią: y dla tego po Łácinie zowiemy,
Oleum Catechumenorum. M. A z
czyiey to wyszło vstawy? K. Z Apo- Dowody.
stolskiey: niżey dowiodę tego. Wszak Li:159.
y w Nowym Testámencie mamy zále- Marci 6.
cenie Oleiu; ktorego vżywali Aposto- Iacobi 5.
łowie. M. Co nam znaczy to, na pier- Co zná-
śiach y ná rámionách Pomázanie? K. czy Olej
Kto wierzy w Páná Chrystusá; ma ser- Swieti.
cá pilnie przestrzegać: aby iako Szatan
z niego niewyiął na sienia Słowa Bo- Luc. 8.
żego. ma thez / Krzyż swoy y Páńskie Matt:16.
iárzmo ná sie wziąwszy / náśladować 11.
Páná Chrystusá; ktorego Wiárę przy- 1 Ioan: 2.
iął y wyznał. Sáma Wiárá thego nie Galat: 5.
zbáwi; ktory po Krzcie, z Miłości do-
brze nie czyni. Po trzecie spytawszy Ká

pkan; Jakoć dźieią? trzy kroć też pyta;
Jmioná pytánie. Chceß śie Krzćić? M. Coż potym o
Jmie pytániu? K. Jmiona muszą
być dane; dla rozeznánia ludźi: wßaká
że ono Jmię przy Krzćie / o ktore ták
152. bywa pilne pytanie / ma w sobie iakąś
osobną táiemnicę. M. Ktora? K.
Tę podobno; albo ktora ina takowa:
Galat: 3. iż ná Krzćie, nowe Jmię od Páná Chry
Ephe: 4. stá wziąwßy / nowego też ná śie Czło-
wieká przyoblekamy. M. Panie Bo-
Rom: 13. że day to; ábyśmy raz im odźiani / nigdy
Wola. go z śiebie niezewlekali. K. Wola
tedy obaczywßy tego, kthory ma być
Krzczon / (ábowiem żadna Swiątość /
áby skutek swoy wźiętá / niema być po-
niewolna) Kápłan zá thym świeconą
Woda trzy kroć leie głowę, mowiąc:
Krzest. Ja ćiebie Krzczę / w Jmię Oycá / y
Syná / y Duchá Swiętego; Amen. y
Pozdrowienie. wnet go pozdrawia zwykłym pozdra-
wiániem Kościelnym; Pokoy z tobą.
Pewna bowiem to iest; iż przystoynie
Okrzczony, ziednał śie z Pánem Bo-
Dotknienie Dzieciątká. giem; Támże Krzesny Oćiec y Matká
dotykáią śie Dźiećiątká / znáiąc śie do

syná,

synâ, albo do corki swoiey/ z Wody y z Duchá S. odrodzoney: á Kápłan Krzyzmem świętym, ná wierzchu głowy/ piękną Modlitwę mowiąc/ Krzyzá S. ✠ Znak czyni; y wnet kłádąc ná głowę Czepek / o záchowánie Száty białey, świętey, á niepomázáney/ pilnie vpomina. Abowiem w Ciemnośćiách być temu; kto nie iest Godownym odźieniem obleczon. Te są rzeczy należące ku Wodźie/ ku trzećiey częśće Krztu Swiętego; opowiedzenie Imienia/ Odrzekánie Szatáná/ Wiáry wyznánie/ Oleiem S. mázánie / w Imię Troyce S. Wodą w Duchu S: okrzczenie / Krzyzmem znáku Krzyżá S. wymálowánie/ y Czepká ná głowę włożenie: czwarta spráwa przy Krzćie/ y tá ostáteczna/ Swiecá iest; ktorą Kápłan bárzo prędko odpráwia. Abowięc dawszy ią w práwą rękę themu/ ktory iest Okrzczon / pilnie krotkimi słowy Nápominánie czyni; áby/ Krztu S. przestrzegáiąc/ z Lampą goreiącą Pánu swemu zábieżał/ y z nim wszedł ná wieczne Gody. M. Oná to iest Lampá;

Krzyzmo.

Czepek.

Matt:22.

Wyliczánie.

IIII Swiecá.

153.

Matt:25. Licz: 37

Krzyzmem mázanie. pá; ktora mamy gotowáć na Pogrzeb. o tey nietrzeba iuż podobno więcey gadáć: ale o Pomázowaniu Chrześćijanow; z kąd vrosło / y co znaczy; radbym co pewnego wiedźiał od ćiebie / Kaplanie miły. K. Záiśte z wielkim to
Rozważánie. iest podźiwieniem, v ludźi bácznych / pokornych / bogoboynych; iż ći nowi wieku náßego Doktorowie, ná stare y Apostolskie rzeczy śmieli sie tárgnąć: ále kto sie temu pilno przypatrzy okiem duchownym; dźiwną w tym spráwę Boską / á spráwiedliwe tych pyßnych zaslepienie / może obáczyć. Abowiem sami
Swiatośći Káćerskie. oni rzecznie to wyznawáią; iákiey ważnośći y mocy są ich Swiatośći. Gdyby Krzest ich był Sądem łáski Bożey / przez ktorą człowiek odpußczenie grzechow bierze; tych Kośćiołá Powßechnego Ceremonij / ktore od samych Apostołow wyßły / nigdyby od Krztu swe nieodrzucali: ále iż odrzućili; znáć / że tám nie Apostolski iest Krzest. co też y z tego duchá / kthory ich po przyięćiu Swiątośći nadyma / ten, kto ma oko duchowne, baczy. M. Tedy y Apo-

stołowie

łowie pomazowali Krzyżmem y Oleiem świętym Chrześcijany? K. Naprzod niema tho być nikomu dziwno: gdyż o takich Ceremoniach słyszy/ albo też sam czyta/ w samey Ewangeliey. Mogłci Pan Chrystus vzdrowić Głuchego/ bez kładzienia palcow w vszy; y mowę Niememu przywrocić/ bez mazania ięzyka błotem: mogł y Wieczerzą swoię ostateczną odprawić/ vmywánia nog zaniechawszy: y inszych wiele spraw swo ich/ a zwłaszcza chorob vzdrawiánie/ bez Znakow zwierschnich mogł odpráwiać: ale chciał nam te/ ktore albo sam Apostołom podał/ albo Apostołowie postanowili/ Przypadłe rzeczy zalecić; dla Znamionowania rzeczy duchownych/ y dla Nauki spraw zbawiennych/ przy vczciwych Sadach rozmaitey łáski Bożey. Jeśli nas rzeczy dobrych nie vczą te przy Krzcie świętym Ceremonie/ ani żadnych w sobie táiemnic nie maią; y my ich łatwie odrzucimy: ale ieśli wielkie w nich są Táiemnice, y Nauki; czemu rzeczy świętych, nam podánych, vczciwie chować niemamy?

Pomázowánie od Apostołow wyszło.

1 Dow. Marci 7.

Ioann: 13.

154.

Przyczyná/ vtwierdzáiaca Dowod.

Rozwazánie.

 ácżkol-

Popráwá. áczkolwiek Pokora y Postuszeństwo á winna iest wszystko trzymáć ; chociayżeby nie wszystkich rzeczy Taiemnice
Wykład okázánie Táiemnice. moglibyśmy wiedzieć. Chrześcijánie, od Chrystusá imie maia ; a Chrystus / to iest Pomázániec / od Pomázania : pomazany iest on Duchem S. niewidomie; á my / ná znák Pomázánia Duchowne° / widomie mázáni bywamy Krzy
Luce 4.
Li: 155. 156. zmem. (ktore słowko Greckie, Chrysma / po Polsku wykłada sie, Pomazanie) Chrystus tedy, od Krzyzma iest nazwan ; a Chrześcijánie, od Chrystu
Psal: 44. 109. sá. Pomazány iest Pán Chrystus ; iáko Krol / y Kapłan: nas też / ná znák Kro
1 Petri 2. Apo: 1, 5. lestwá y Kapłaństwá duchownego / ktore ná Krzcie bierzemy / z vstawy Apostolskiey, Krzyzmem S. mażą. Troy bowiem rodzay ludzi był mázány Krzyzmem, w Zakonie starym; Kápłani / Krole / Prorocy: iáko przypomina
In Cap: 3 Habacuk y dowodzi / ná pewnym mieyscu / Jeronim S. Baczyß osobna Táiemnice pomazania Krzyzmem ; iż ostałeś sie Kapłanem y Krolem duchownym : patrzayże / iák piękną też z tąd weźmieß

Náukę :

Náuke! Jeſliś ieſt Krol; pánuyże y Náuká.
roſkazuy żądzam grzechow twoich: ie- Roma:6.
ſliś Kaplan; ná ofiáry Duchowne pá- Hebr:13.
mietay. ázaż nie dobrze ſie vczyć thego z
Krzyżma? Nád tho czemuż wierſch
twey głowy máżą? izali nie dla tego;
ábyś o rzeczách Niebieſkich myſlił/ y Coloſ:3.
rzeczy wyſokich ſzukał? M. Ktoby- Rozwa-
kolwiek ſtanowił te Ceremonie/ ktore zánie.
nas świętych ſpraw vczą/ y nam powi-
nowáctwo náſze przypominaią; godźi-
łoby ſie ich vczćiwie chowáć: (ábowiē
y obyczáiom dobrym, y ſpráwiedliwym Dowod.
Statutom ludzkim/ winną vczćiwość
dáiemy) á cóż; ieſli to od ſámych Apo-
ſtołow wyſzło? K. Ták ieſt; nie inák:
dowiodę tego pewnie: poſpolita ieſt v 155.
ſtárych Doktorow zmiánká, y inych przy
Krzćie Znákow widomych / y Oleiu á
Krzyżma świętego. Auguſtyn S. ták
o Krzyżmie piſze/ przy pomázániu Pá- 2 Dow.
ná Chryſtuſowym: Pan Jezus też/ iá- De Trini:
ko człowiek/ wziął Duchá świętego; y Libr:15.
dla tego mowi Piſmo o nim: Pełen łá- Cap.:26.
ſki; Pomazał go Pan Bog Duchem S. Ioannis 1.
nie Oleiem widomym; ále dárem łáſki: Act.:10.

á ten

á ten Dar nam znaczy Pomazánie wi-
dome; ktorym Kościoł Okrzczone ma-
że. [Donum gratiæ visibili significa-
tur Vnguento; quo Baptizatos vngit
3 Dow. Ecclesia.] Jeronima S. to niechay
Aduersus też o tym będzie świádectwo: Zbáwie-
Lucifer. nie Kościelne ná godności nawyższego
W Od: Kapłaná należy: ktory gdyby niemiał
Li:142. dáney mocy / z niskim niespoteczney / y
nád wszystkie więtszey; [exors & ab
omnibus eminens potestas.] thakby
wiele było Odszczepieństwa w Koście-
le/ iák wiele Kapłanow. Stąd też to
,, idzie; iż bez Krzyzmá, y roskazánia Bi-
,, skupiego / áni Kapłan áni Dyakon
,, Krzćić niemogą: co częstokroć / gdyby
tego była potrzebá / y pospolitym lu-
dziom bywa wolno. [sine Chrysmate;
neq; Presbyter, neq; Diaconus, ius ha
4 Dow. bent Baptizandi.] A dawnieyszy nád
Libro 1, te S. Cypryan, Biskup á Męczennik,
Epist: 12. ták zaleca święcone Krzyzmo: Potrze-
bá też iest pomázáć tego; kthory bywa
Krzczony: [Vngi necesse est eum; qui
Baptizatus sit.] aby wziąwszy Krzy-
zmo / tho iest, Pomázánie/ Pomázań-
cem

cem Bożym być, y taiſke Páná Chryſtuſowe w ſobie mogł mieć. á ten Oley/ ktorym okrzczone mażemy/ ná Ołtarzu świecimy; iáko y Ciáło á Krew Páńſka. Pátrzayże/ Synu miły; ieſli thak dziś Kośćioł Powßechny czyni / iáko ći Doktorowie ſtárzy y dobrze vczeni piſzą. áza nie przy Mßy / w Wielki Czwartek/ y Krzyżmo y Oley świecimy? Ten Kośćielny zwyczay iaśniey opiſał tenże Doktor S. w onym o Krzyżmie Kazaniu; w ktorym wſpomina y wylicza Wielkie° Czwartku Kośćielne ſpráwy: Ten (powieda) Dzień/ dla rozmáitych Taiemnic/ ieſt vczćiwy: tego náprzod Dnia zálecone ieſt nam łamánie Chlebá: ꝛc. dziś Pan Chryſtus nogi vmył Apoſtołom: ꝛc. dziś w Kośćiele/ z inimi Pomazowánia ſpráwami, ku Poświacániu ludu wybránego / dla vczeſnictwá Godnośći y Imienia, świete Krzyżmo bywa ſpráwione. [in participationem Dignitatis & Nominis ſacrum Chryſma conficitur, cum cæteris Vnctionibus; ad populum acquiſitionis Sanctificandum.] w kthorym

Rozważánie.

5 Dow.

Wielki Czwartek.

Krzyzmo.

Krzy-

kako Przodkowie náßy od S. Apostołow wzieli/y nam zostawili ꝛc. A wnet zásie, trochę nizey; To od S. Apostołow (mowi) y od Namiastkow ich wzielismy / y wam trzymáć roskazuiemy:
157. strzeże tego Swięty Kosciol Rzymski, y Antyochenski / od czásu Apostolskiego; Jerozolimski, y Ephezynskie / także:
Rozważánie. ktorymi Koscioly rządząc Apostołowie/ tak náuczyli.ꝛc. Obaczayże; iáko te świádectwá wßystkie, zgadzáią się z Kosciołem Powßechnym / w Wielki Czwartek Krzyzmo przy Mßy święcącym! M. Czemuż themu niewierzą ći Nowowiernicy? K. Iż iest przećiwko ich nowym wymysłom. Poznáią nieboźętá nie w czás; co to iest, ßkalowáć Kościoł Powßechny/ y porządne Pásterze á Doktory iego. Co mi zá ludzie, święte Biskupy y Męczenniki sądzą! co zá żywotá! z iákimi cudy! Pánie Boże/ day im w czás vznánie. Wßak y Namiastkowie Apostolscy / ktorzy náukę brali od sámych Apostołow/ the przy Krzćie sprawy nam opisáli.
Stosowánie.
M. Ktorzy? K. Dyonizius Areopágitá.

gitá, vczeń S. Páwłá / y Clemens; Zwolennik á Namiastek S. Piotrá / obádwá też Męczennicy. Dyonizyus wspomina te rzeczy, przy Krzćie Chrześćijáńskim; Himny Kośćielne/ Pytánia y Odpowiedźi/ Wkłádánie ręki / Zegnánie/ Wpisánie Krzczoneº y Kmotrá/ Modlitwy/ Odźienia zięćie/ Stánie z Záchodu Słońcá/ Zaklinánie trzy kroć/ Wyznánie trzy kroć po dwá rázy/ Wprowádzenie ná Wschod Słońcá/ Modlitw powtarzánie/ Błogosłáwienie/ S. Oleiem mázánie / Wody przez moc Krzyżá S. ✠ Swięcenie / trzy kroć Wodą Okrzczenie/ w Szátę przyodźianie/ świętym Krzyzmem znáczenie/ á náostátek do Stołu Páńskiego przypuszczenie. M. Thoć práwie wszystko wzięlismy od Apostołow. K. Bá więcey iescze tám tego było / niż v nas; iáko y przy Mszy. A nietylko spráwy te S. Dyonizyus opisał; ale też / ktorá co znáczy / thámże wyłożył. M. Skądże on tho ma? K. S podánia Apostolskiego: ták sam wyznawa. M. Coż wżdy ná to ći Nowowiernicy mowią?

6 Dow. In Eccl: Hier: Capite 2.

Litur S. Iacobi.

ECCL: Hier: Capite 1.

Spárcie wią? K. A co mowili Pháryzeuszowie; gdy ich Pan Chrystus prawdą spieráł? M. Milczeli. K. Bá y táiáli; złorzeczyli; kłamstwo zadawali /
158. Beelzebubem naostátek potwarzáli.
In Cap:22 Matth. Wierz / Synu miły / S. Ieronimowi: iż złośliwa zazdrość, iest niewstydliwa; á może być zwyćiężona / ále trudno vspokoiona. [Maleuolentia & liuor nutrit impudentiam: venena Inuidię possunt quidem superari; sed difficile conquiescere.] M. Coż oni na to? K. To; czym kāżdy może wygráć. M. A iáko? K. Niepisał tego (mowią) S. Dyonizyus. táć ich iest mądra odpowiedź.

Obroná Xiąg S. Dyoniz. 1 Dow.

O miły Boże; tego Dyonizyus niepisał / co Kośćioł Powszechny trzyma; y czemu stárzy święći Doktorowie (iákom krotko námienił) świádectwo dáią? A choćiayżeby tego nie nápisał: iednák Papież Fábian / Biskup Cypryan, y Augustyn / Zakonnik y Kápłan Ieronim / Kośćioł też Powszechny powszechne świádectwo dáie tey powszechney Trádycyey Apostolskiey. Coż chcesz więcey Kácerzu? Powiádasz ty: iż te

Pozwolenie.

Xięgi

Xięgi nie ſą Dyonizyuſowe. á czym tego dowodziſz? Prawda/iż Odſzczepieńcy vmieią mowić, y ludzie proſte vwodźić; gdy im nikt nieodpowiada: ale odpowiedział im na to dobrze, ieden vczony człowiek/w ſwey Apologiey; ktorą zá tymi S. Dyonizyuſá Xięgami vczynił. o czym mnie teraz z tobą nietrzebá gadáć: tobie y káżdemu nieſwarliwemu, ná tym ma być doſyć; iż nie ſam ieden Dyonizyus Ceremonie Krztu S. opiſał. Opiſał ie y Clemens, (comnie dawno przypomniał) Piotrá S. Námiáſtek: ktory też/ iáko y Dyonizyus, y on Cyryllus Alexándryńſki/ Okrzczonezowie Oświeconymi: [po Łácinie; Illuminati, illuminandi, Illuminatio.] ktore iedno ſłowko wielce też vtwierdza zgodę tych ſtárych Doktorow, zwyczáie Apoſtolſkie Kościołá Powſzechnego wypiſuiących. A wykład thych Znakow naydzieſz v S. Klimunta; ácz dáleko krocey/niżli v S. Dyonizyuſá. A przeto nie myli ſie nic Bázylius ná tym; gdy nam też, o tychże ſpráwach przy Krzcie, dáie świádectwo ſwoie/

2 Dow.

Odłożenie.

7 Dow. Lib: 3 Ca: 15. etcæt. De Cōſt: Apoſtol.

Vtwierdzenie.

Capit:17.

Viij Dowod. Ca:27 De Spiritu ſ.

 zprze-

w Odp: Lic: 98. z przerzeczonymi Swiádectwy zgodne/ tymi ſłowy piſząc: Náuki/ (powieda) ktore Kośćioł chowa y vczy/ cześć z O- piſánia mamy; á cześć z Podánia A- poſtolſkiego/ do nas w Táiemnicy przy- nieſione/ wzięliſmy. &c. Stąd tedy świe-
159. ćimy Wodę Krztu/ y Oley ku Pomá- zániu. á mázánia Oleiem / iáko też y ſpoſobu Krzczenia / ktora nas náuká Piſána vczy? izali to nie idzie z milczá- nego y táiemnego Podánia? [nonne à tacita & arcana Traditione?] Trzy kroć też narząć człowieká/ zkąd ieſt? Tákże inße rzeczy / ktore ſię dzieią przy Krzćie/ (iáko, odrzekáć ſię Szátáná y Aniołow iego) z ktorego ſą Piſmá? izali nie z they nieogłoßoney á ſkrytey náuki; kthora Oycowie naßy, w nie- dwornym milczeniu záchowáli? A do-
Przyczyná. brze to oni czynili; iáko ći/ ktorzy wie- dzieli: iż Táiemnic vczćiwość á powá- żność / milczeniem záchowána bywa. [Myſteriorum reuerentia & autho- ritas ſilentio cuſtoditur.] Abowiem ná co ſię nie godziło ani pátrzyć Nie- wierzącym; iáko tych rzeczy náuká, miá-

łá być

ká być ná piśmie okázowána. The sá słowá S. Bázyliuszá, Doktorá y Biskupá Greckiego: ktory co też tám powiedá, o Mądrości Moyżeszowey / ku tym nászym spráwam należącey; ktho chce / niechay czyta: mnie dosyć iest ná ten czás, to pokázáć; iż te Krztu nászego Ceremonie, od Apostołow wyszły; á iáko záwżdy vczćiwe były w Kościele Powszechnym / y zá czásu Apostolskiego. Ten rozdział Náuki Chrześciáńskiey naydzieß też y v S. Dyonizyuszá: y tego / że sá wielkie thych Znákow Taiemnice / á iż nieczyści ludzie (iákowi sá Niewierni) niemogli tych Znákow áni dotknąć sie / on niezámilczał. Już tu obácz / Synu miły; iak bárzo ná tym mylą sie ći Nowowiernicy: kto rzy nic inego niechcą mieć przy Krzćie; (co też w inych wielu rzeczach, niemądrze czynią) iedno coby nápisano było w Ewángeliey. Rzecz sámá / w Kościele Powszechnym / dwoie Náukę nam zaleca; Pisáną y Podáną: mamy ná to świádki vczone / stáre, y święte Doktory Kościelne: Paweł też S. roskazał;

w Odp. Li: 100.

Vtwierdzenie. ECCL: Hier: Capite 2.

Zámknienie z Rozwążániem.

2 Náuká.

2 Thes: 2.

skazał;

ſkazał; ábyſmy trzymali Trádycye dwoiákie. Kto chce niezbładźić ; nietylko ná to/co ieſt roſkazano w Ewángeliey/ ma ſie oglądáć : ale też ná drugą rzecz ma báczyć; ktorym to ſpoſobem/co roſkázuie Ewángelia/ ma być w Koſciele Chrześcijáńſkim ſpráwowano. Ieſt w Ewángeliey napiſano ; Kto ſie nie národźi z Wody y z Duchá/do Kroleſtwá Niebieſkiego wniść niemoże : ieſt y ná drugim mieyſcu roſkazanie; Szedſzy ná wſzyſtek ſwiat, náuczaycie wſzyſtkie narody ludzkie/ Krzcząc Wierzące, w Imię Oycá y Syná y Duchá S: ieſt tedy tho nápiſano y roſkazano ; iż máią ſie Krzćić Wierzący / w Imię Troyce świętey : ale iáko ten poważny Krzeſt (ktory nas wprowadza do Kroleſtwá Niebieſkiego ; ktorym bywamy Krzczeni ná odpuſzczenie grzechow ; przez ktory oblekamy ná ſie Páná Chryſtuſá / y Dziedźicámi ſtáiemy ſie iednego z nim Kroleſtwa) ten tedy Krzeſt, ták zbáwienny, iáko miał być w Koſciele dawány; tego nas Duch S. przez Podánie Apoſtolſkie/ w Koſciele Powſzechnym

Marginalia: Spoſob ſpráwowánia rzeczy roſkazánych. — Przykład. — Ioannis 3. — Matt: & Mar: ult. — Actuū 2: — Galat: 3.

ſzechnym vczy. iáko záleca nam też E- wángelia Poſt; y opowieda / że Apo- ſtołowie mieli Pościć: ale w ktore czá- ſy / y iákiego pożywáiąc pokármu / máią Chrześcijánie Pościć; y to też z niepi- ſaney nam ieſt podano A Poſtolſkiey Nauki. A przeto wielka to ieſt á ſzko- dliwa śmiáłość / śmieć lżyć y pſowáć Vſtáwy Apoſtolſkie; okrutna a niezno- śna pychá / Apoſtolſkim Kośćioła Po- wſzechnego porządkiem gárdźić. By też co inego niebyło: z iednych Swią- tośći / co zá Duchá ći ſą pełni / napro- ſtſzy człowiek może obaczyć. Zaiſte oſo- bliwa to ieſzcze ieſt łáſka Boża nád ná- mi; iż on ták znácznie / kto wyſłał Mar- ćiná Lutrá, z iego Miniſtry / nam po- kázowáć raczy. Abowiem nie z kąd inąd rychley poznáć możemy członki Swiętego Kośćiołá Powſzechnego / ktory w Kredźie wierzymy; iedno z ro- zdawánia y z przymowánia iednomyśl- nego Swiątośći Kośćielnych. ktore iż ſą naczyniem dárow y łáſk Bożych; dla tego bez nich Kośćioł Páná Chryſtu- ſow być niemoże. Niechay thedy Ká-

Podo- bieństwo.

Mat: 6, 15

w Odp: Łic: 97.

Rozwa- žánie.

Znák Duchá Luter- ſkiego.

Znák członkow ćiáłá ie- dnego.

w Odp: Li: 130 135.

Záwia- zánie.

cerz czyni / co chce / z swym wiecznym ztym: my wDuchu Pokory y Posłußeństwa / takiego Krztu dzierżmy sie; iakowy nam podaie Kościoł Powßechny / Vstawy Apostolskie dzierżacy / y Duchá S. Rządźce maiacy. K czemu idzie Exorcyzm / Katechizm / Wodá / Swiecá / y sprawy ku nim należące; podobno iuż baczyß: wielka ztąd vczćiwość roście Swiatościam KOścielnym: osobnych Taiemnic, y Nauk zbáwiennych, sprawá Krztu Powßechnego pożytecznie nás vczy: także też spráwá y sposob inych Sakramentow tegoż Kościołá Bożego, żadney dáremney á niepożyteczney niema Ceremoniey.

Act: 15, 15 *Ioan: 14.* *Wyliczánie.*

161. M. Podobno chćiałbyś iuż / Kapłanie miły / dáley postąpić? K. Do Bierzmowánia. M. Ale ia mam ießcze nieco przy Krzcie; o cobym ćie pytał: rzecz iest nam prostym potrzebna. K. Co to iest takiego? M. Wywodziny żon náßych. K. Nu / dobrze. Pytayże, co chceß. M. A co inego mam pytáć? co o nich rozumieć mamy; tego mie náucz / Oycze moy Duchowny.

O Wywodzinach.

K. N

K. A Wwodzenie do Kośćioła rodzących niewiast/ á przy tym błogosłáwienie ich Kápłáńskie/ nie iest w Kośćiele Powszechnym nowe. thak o nim pisze S. Ambroży: W dni porodzenia swoiego / y w wiele inszych dni niektorych/ Niewiástá rodząca niemoże Ofiárowáć Ofiáry; áż przystoynym á zwyktym obyczáiem z nieczystośći oczyśćiona będzie. [Mulieris quæ generauerit dies partus, & pleriq; alii, à Sacrificio feriati sunt; donec legittimo ritu fœda mundetur.] M. Skądże ma być thá Nieczystość? K. Aza niewiesz; iż wszyscy poczynamy sie y rodzimy w grzechu? A sámo rodzenie ma pomázánie swoie: ták tenże Doktor s. ná tymże mieyscu pisze. [& ipse partus habet contagia sua.] Prawdá / iż dobre iest Małżeństwo; á czyste łoże, iest złączeniem świętym: wszákże nie pilnuie Modlitwy / kto Małżeńskiey pilnuie spráwy; według náuki S. Apostołá. [Non vacat Orationi; qui eo tempore vsum corporeę conuentionis exercet.] Te są słowa S. Ambroże-

Dawne są.

1 Dow. In Apologia Dauid, Ca: 11.

Wykład psalm: 50 Ephes: 2.

Spáźćie Hebr: 13. 1. Cor: 7.

go; w ktorych on dáie przyczynę Nie-
czystośći Niewieściey/ od ktorey zá Ká
płáńskim Błogosłáwieństwem oczy-
In Homil: śćioná bywa: y Chryzostom S. tákże/
De Adam nie ná Małżeństwo; ále ná Pożądli-
& Eua. wość ćielesną/ tę winę skłáda. bo ták
pisze: Dobre są Małżeństwá / y świe-
Gen:1,9. te/ y od Páná Bogá stánowione; aby
Psalm:50 ludźie rozmnożenie bráli/ y źiemię ná-
pełniáli: ále Poczęćie ćiáłá, bez Pożą-
dliwośći ćielesney niebywa. [ipsa car-
Záwia- nis conceptio sine carnis cupiditate nō
zánie. fit.] Nie godźi mi się tey rzeczy szyrzyć:
kto będźie pámiętał, ná przywiedzione
1 Cor: 7. od Ambrożego S. Apostolskie słowo/
Exod:19. y ktemu przytączy Boże przy Zakonie
Roma:7. dánym Roskázánie; ten/ náturę ćiáłá
swego poznawszy / pokornie przymo-
2 Dow. wáć będźie Błogosłáwienia Kápłáń-
Leuit:12. skie. A w stárym Zakonie, byłyć chędo-
gie tożá Małżeńskie: á wżdy P. Bog/
nie bez przyczyny/ roskazał się Niewiá-
3 Dow: stom oczyśćiáć. Pátrz / Kacerzu / ná
3 Roz- wążá- Pokorę Pánny; ktora niebyłá Zakono-
niem. wi powinowátá. Jeśli Pánná z Pá-
Lucæ 2. nem nie gárdźi Błogosłáwieństwem
Kápłáń-

Kápłáńſkim: czemu twoiá żoná / kto-
ra nic nie ieſt ku Pánnie / Kápłanem
śmie gárdźić? Oznácze nádetego Du- Záwiá-zánie.
chá pychę: Pokorá bogoboynych lu-
dźi / y ſwoie náturę znáiąc / y ná powá- Nume: 6.
żność Błogoſłáwieniá Kápłáńſkiego 1 Regū 1.
pámiętáiąc / bárzo rádá poydźie wywo-
dźić ſie do Kośćiołá. M. Niechcę 162.
ia mędrſzym być / niż Swięty Kośćioł
Powſzechny: przeto rad iuż będę ſłu-
chał; co przy tych Wwodzinach ſpra-
wuie Kápłan. K. Naprzod to máſz Kto-
wiedźieć; iż áni Nierządnic / áni przy rych nie
rodzeniu vmieráiących / áni ktorym od- w wo-
chodzą dźiatki / Kápłan do Kośćiołá dzą.
nie w wodźi. M. Dla czego? K. Iż
mátką nieczyſtego łożá / kthorey płod Sapien: 3.
ieſt bezecny / Kośćioł gárdźi; temu ſie
nikt niedźiwuie: ale iż práwe też Mał-
żonki / albo gdy rodząc vmieráią / albo
dźiatki nie żywe rodzą / Kápłan nie w-
wodźi obyczáiem zwykłym; to może być
z nieiákim v Chrześćijan podźiwieniem.
M. Y mnie to ieſt dźiwno. K. Bez
ſłuszney przyczyny nic nieczyni Kośćioł.
Ia mnimam / iż to czyni dla tego; aby

ſtadłá

ſtadłá Máłżeńſkie, w boiáźni Bożey
Przyczyná. były złączáne. Acżkolwiek Sądy Boże
bywáią nam zákryte; y prze co P. Bog
Pſalm:35. kogo náwiedza / rozum ludzki niemoże
tego pewnie dochodzić: wſzakże gdy P.
Bog te dwie kaźni dopuſzcza w Stá-
dle / náſzá rzecz ieſt, z Kośćiołem y z Pi-
ſmem S. pokornie wyznawáć; iż to on
Pſal:118. ſpráwiedliwie / á przedſie bárzo łáſká-
Tobiæ 3. wie / dla grzechow náſzych, raczy czynić.
Wykład Máłżeńſtwá oſobliwie ſą dla thego:
Tobiæ 6. áby Pan Bog dziatki dał porodzić, y
wychowáć / ku chwale ſwey świętey: te-
go gdzie on niedaie; trzebá ſie bać grze-
chu / y niegodnego Swiątośći Máł-
żeńſkiey przyięćia / albo też niebogoboy-
Rozwá- nego Máłżeńſtwá vżywánia. Ieſli
żánie. gdzie trzebá być ludziom oſtrożnym:
Zám- nie mniey w Máłżeńſtwie. Przeto áby
knienie. z wielką Pokorą / y z oſobnym Nabo-
żeńſtwem / do Máłżeńſkiey Swiątośći
Máłżonkowie przyſtępowáli; y w Stá-
dle iuż Máłżeńſkim będąc, áby ſie zá-
wżdy bogoboynie ſpráwowáli / ná dni
Swięte y Poſtne pámiętáiąc: dla te-
go tych / ktore podobno Pan Bog prze

grzech

grzech karze / Kościoł przez Kápłaná
w wodzić niedopuszcza. áby zá náwie-
dzeniem Boskim/ y zá tym Kościołá s.
napominániem / przez Pokutę Páná
Bogá Małżonkowie vbłagáli. A w Spárcie
tey tedy spráwie/ Kościoł nie Małżeń
stwá gáni; ále grzechu się obawia. M. 163.
A iesli grzechu niemász? K. A kto to
wie? Boski tho Sąd iest: nászá rzecz Ps.140.
iest / nie ná Páná Bogá skárżyć; ále
sámych siebie przed niem oskárżáć. M. Rozwa-
Wielka záiste rzecz iest, wiedzieć słu- żánie.
szną Kościelnych spraw przyczynę.
Zdáłá się być nieiáką niemiłość / Mał
żonek, od Páná Bogá náwiedzonych,
do Kościołá nie wwodzić: á tho z wiel-
kiey (iáko widzę) Miłości Kościoł czy
ni. K. Aza Mátká dobra może być Mátká;
Mácochą? Karzeć y mátká dziat-
ki; ale karząc miłuie. Dla słusznych te- Záwia-
dy przyczyn / nie każdą niewiástę Ká- zánie.
płan wwodzi; á przez tę káźń Kościel-
ną /do Pokuty vkázuie. M. Coż czy- Sposob
ni w ten czás Kápłan? K. Prosi zá W wo-
niewiástą Páná Bogá; aby ią ze wszy- dzenia.
stkich grzechow y nieczystości, raczył
oczyścić;

oczyśćić; a dawszy iey swe Błogosłáwieństwo w Kośćiele doczesnym; do wiecznego Niebieskiego aby ią potym wwieść raczył. na Modlitwach, y ná Błogosławieniu, oná wszystká rzecz iest. Potym pokropiwszy niewiástę święconą Wodą / y Stołę w práwą rękę dawszy / iuż ią wwodźi do Kośćiołá; á przy tym zá nią drugi raz sie modli.
Wodá ś: Stołá. Ri: 151.
Będac tedy oczyśćioná, przez Modlitwy y Błogosławienie Kośćielne / idźie na Ofiarę: y cáłuie naprzod KOśći święte; á pothym Xięgi. M. Czemu gardzą Kośćiami Swiętych ći Nowowiernicy? K. Pan Bog słusznie ich karząc, nam pokázuie; iż oni do Swiętych iego nic nienależą. Przybytki Duchá S. czemu cżćić y cáłowáć niemamy? w iednego Proroká Elizeuszá Kośćiach okázáć Pan Bog raczył; w iákiey są v niego poważnośći. Záwżdy w Kośćiele Powszechnym Chrześćijánie, Swięte Boże miłuiący, kocháli śie w Kośćiách Swiętych: a Páná Bogá przy tym / aby też násze ćiáłá bstáty śie przybytkiem iego / prośić nie zániechali.
Ofiárá. Kośći ś.
1 Dow. 1 Cori: 6. 2 Dow. 4 Reg: 13 3 Dow.
Pożytek.
Dla

Dla tegoć też Niewiástá, do Kośćiołá
wwiedziona, święte Kośći cáłuie; aby/
grzechy y nieczystość swoie oczyśćiwszy/
mieszkánie w sercu swym spráwiłá Du- Xiąg cáłowánie
chowi świętemu: á Xięgi/ albo Ewán-
gelią/ dla tego iey dáią; żeby sie ták/ iá-
ko oná święta w rzeszy Niewiástá/ w Lucæ 11.
słowie Bożym kocháć vczyłá. MIE.
Gdyż niemáły iest pożytek tego Błogo-
sławienia Kápłáńskiego; dobrze/ dla Wywodźiny w
tey rzeczy/ w dom bráć Kápłaná. K. domu.
A zwłaszczá/ gdy chora iest Niewiá-
stá. Abowiem ná ten czás będźie y o to
prosił Kápłan; aby ią Pan Bog zdro-
wą raczył do Kośćiołá przywroćić.
Tenći sposob iest Wywodźin po rodze-
niu Niewieśćich; gdy niemász Inter- Inter-
dyktu: ale gdy Interdykt bywa; żadney dykt.
nád Niewiástą Modlitwy nie mowi
Kápłan. M. Czemu to? K. Wielka Co iest.
iest kaźń Kośćielna, Interdykt; gdy do
tych tylko Swiątośći/ bez ktorych zbá-
wion być niemoże człowiek/ Chrześćiá-
ny Kośćioł przypuszcza: przeto też/ dla Czemu
wielkich grzechow/ ná Kośćioł bywa bywa.
dáne to spraw Kośćielnych Zákázánie.

M. Cie-

M. Cięszko sie widzi ludziom bogoboynym; gdy do służby Bożey niebywáią przypuszczeni. K. Przetho Páná Bogá niechay proszą; áby they ná nas kaźni przepuszczáć nieraczył. Kościoł iż nieznośne grzechy surowie kárze: kto sobie grzech nie lekce waży; pokornie tę iego kaźń przymuie. Wielkiey bowiem ránie wielkiego á pilnego potrzebá lekárstwá. Karze nas też Pan Bog czásem słusznie; dla grzechow / y dla nieuczciwości nászey, przy służbie iego.

Lekárstwo.

1 Dow.

Vtwi. ,, ,,

2 Dow.

Spáźcie

M. Szemrze więc ná tho pospolity człowiek. K. Kto szemrze; Páná Bogá/ktory światem rządzi/ więcey gniewa: nie szemráć/ gdy Pan Bog karze/ trzebá; ále przez Pokutę, gniew iego vbłágáć. Wiesszże;czego w on czás,winien śie wiárowáć pospolity człowiek?

Lekarstwo.

M: Niewiem. K. Aby niewystąpił náprzećiwko Interdyktowi; ma tego pilnie/iáko syn posłuszny/przestrzegáć. bo grzech iest śmiertelny, nie słucháć Kośćiołá/okrutne grzechy srodze karzącego. M. Coż mamy czynić?

Czego śie wiárowáć.

K. Ani do Kośćiołá wy nie maćie

wchodzić; ani thez / na ktorymkolwiek mieyscu / chwaty Bozey przystuchawać; ani przez spary do Kościoła patrzać: na Kazanie tylko, wszyscy ludzie iść maią. a nie tylko wam (iako mowimy z Greckiego iezyka) Laikom; ale ani tym Klerykom / kthorzy niemaią przy Kościele vrzedu iakiego / nie wolno tedy być przy służbie Bozey. M. A gdzieś sie mamy Panu Bogu modlić? K. Doma; albo gdzie indzie. Do Kościoła tez / gdy iest w nim milczenie / wolno iest kazdemu, na osobliwe wniść Modlitwy. M. Podźmyś iuz daley / po tych zon naszych Wywodzinach. KA. Drugiey Swiatości Kościelney / ktorą Bierzmowaniem zowiemy / dla tego iest kazdemu potrzeba; iz wnet po Krzcie, Kuśiciel do nas zwykł przystepować. Kto bywa krzczony w rozumnych leciech; ma co narychley do Bierzmowania przystapić: a dziatki mate; gdy do lat bacznych przychodzą. aby thak naprzećiw pokusom Dyabelskim / darem Ducha S. wszyscy byli vtwierdzeni. Przystoyna rzecz iest:

Modlitwy.

Bierzmowanie. w Odp: Li: 140: ꝛc. Matth: 4. Kiedy. Durã: Li: 6: Ca: 84. Na co.

R aby

Ná czco. áby ná czczo tá Swiątość byłá przy-
Spo- mowana/Spowiedź przed Kapłanem
wiedź. vczyniwszy: y iest na tho osobny Dekret
De Cons: Kościelny. Abowiem do przyięcia Du-
Dist: 5; Vt chá S. trzeba sie tak gotowáć; iáko ná
ieiuni. dzień Swiąteczny Apostołowie czyni-
Lucæ 24. li. Raz Bierzmowány, niema tey po-
Actuū 1. wtárzáć Swiątości: Kmotrem przy
Ex Ponti- Bierzmowaniu niemoże być Krewny,
ficali. y ktoby Bierzmowánym niebył: Klety
Kmotro także ani sam niemoże przyiąć tey Swią-
wie. tości: á trzem tylko nawięcey/przy ie-
dnym Bierzmowániu/głowę maią zá-
wiązáć Kmotrowie. M. Czemu nie
więcey? K. Dla rozmnażánia Chrze-
sciiáńskiey Miłości. M. Pamiętam;
Li: 144 coś powiedział przy Krzćie: y z támtąd
Sposob iuż ostátká sie domyślam. K. Xiądz
Bierz- Biskup tedy / gdy ma Bierzmowáć /
mowá- naprzod Páná Bogá prośi; áby ná
nia. one/ktorzy są odrodzeni z Wody y z Du
Modli- chá S. y odpuszczenie grzechow iuż wo-
twá. ziąli/ Duch S. siedmioraki estąpił/ zá
Esaiæ 11. przeżegnániem Krzyżá S: á potym wo-
net/ pytáiąc własnego káżdemu imie-
Imię. nia/ Krzyżmem Czoło maże, tymi sło-
Krzyzm. wy mo-

wy mowiąc: N. Pieczętuię cię znákiẽ Słowo.
świętego ✠ Krzyżá/ y vtwierdzam cię-
bie Krzyżmem zbáwiennym/ w Jmię
Oyca, y Syná, y Duchá S. Amen. to
wyrzekszy, dáie Policzek/ y mowi: Po- Policek.
koy z tobą; Amen Zá tym tedy Znákiẽ Wykład
widomym/ ktory iest, Pomázánie czo-
łá Krzyżmem/ przytączywszy do niego
przerzeczone Słowo, ktore Biskup mo- 166.
wi/ wielkie dáry siedmiorákiego Duchá
S. ten bierze; ktory niema żadney ná
sercu záwády. M. Thá záwádá co
iest? K. Grzech śmiertelny/ á nie- Záwá-
przystoyne ku Bierzmowániu gotowá- dá.
nie. Nietrzebá się cisnąć do Swiąto-
ści; áni dla siedzenia, chodzić do Kościo
łá: poklęknąwszy, trzebá nábożnie Pá-
ná Bogá prosić; áby Duchá S. rączył
w sercá násze zesłáć. Ktho chce żyć ná Rozwá-
świecie bogoboynie; má wyznawáć prá- żánie.
wą Wiárę/ y dla niey, wszystko skro-
mnie cierpieć. ná co potrzebá iest tey/
ktora nas przy tey Swiątości Bierz-
muie, y mocnych czyni/ Duchá S. łáski.
M. Wiem/ iż do tego idzie dány Po- Policek/
liczek y pomázáne Czoło; ábyśmy y cier- y Czoło.

 pieli/

w Odp: Li:142. pieli/y Krzyżá Pana Chrystusowego nigdy sie niewstydali: tak o tym na Kazaniu słycham. K. Ten też Policzek, Act:8,19. iest miasto Wkłádánia Apostolskich Duran: Num:6. rak; ktore S. Lukasz wspomina. ácżkolwiek y mazanie Czołá, bez rąk włożenia być niemoże. M. Przecż chu- Chustká. stką Czoło záwięzuią? K. Dla S. Li:155. Krzyzmá, aby sie nierozśieká to. Pamiętay; w iákiey vczćiwośći záwżdy było świecone Krzyzmo. M. Iák rychto ma go zetrzeć Kápłan/y ziąć chu- Duran: Num: 8. stkę z Czołá? K. Dniá śiodme°. M: Czemu ták nierychło? K. Naprzod, 2 Przyczyny. dla známionowánia/ ktory przy Bierzmowániu dány bywa / śiedmiorákiego Duchá S: á potym/ abyśmy sie niewstydali, áni przymowánia Swiatośći Kośćielnych / áni wyznawánia Krzyżá y Spárćie Wiáry Syná Bożе°. M. Niektorzy záraz em zśćieráią. K. Dáią znáć nie- bożętá po sobie; iż ich Duch s. zewnątrz niepomazał. M. Xiężá w tym podobno winni; ktorzy omywáią Krzyzmo. K. Galat:6. Y Xiężey ia niewymawiam. Każdy swe brzemię poniesie. Po Bierzmowániu sprawionym, ták nákoniec mo-

dli sie Biskup/ Racz powstać / Pánie Modlitwá.
Boże: á niech rozpierschna sie nieprzy-
iaciele twoi.etc. ty/ mily Panie/ ktorys Psalm:67
dal Duchá S. Apostolom / á przez nie Actuu 2.
y przez Namiástki ich, inym daieß wie Act:8,19.
rzacym/ weżrzawßy na pokorna służbe
náße, raczy to dáć: aby sercá tych/ kto-
rych czolá pomázálismy Krzyżmem po- 167.
świeconym/ y zápieczetowáli Krzyżmē
świetym/ tenże Duch S. spráwil sobie
wiecznymi przybytkámi.etc. R Blogo- Blogo-
sláwieństwo náostatek daie Bierzmo- sláwie-
wanym Xiadz Biskup. M. A naßy nie.
co rychley kwápia sie z Kościolá. K.
Ták też wezma Duchá S. Ey/ trzeba Rozwa-
sie do tego pilnie gotowáć: Duch S. żanie.
ktory iest ßczyra Dobroć y Swietobli-
wość/ we zlym y ßkárádym domu nie- Sapien: 1.
mießka. M. Coż bedzie czynić; gdy
kto nie przymie Duchá S. ale Znak tyl-
ko widomy? K. Powtárzáć nietrze-
bá niepowtárzanych Swiatości; Po- Lekár-
kutowáć trzebá, zá swoie niedbalstwo stwo.
śmiertelne: ták záśie on dar Duchá S.
ktorysmy náßa niegodnością odpedzi-
li/ do nas przystepuie. Trzecia Swia

 tość

III Swiątość. — tość Kościelna, ktora iest: M. Po-
dobno Pokutá. K. Ktorzy się Krz-
cza dorośli; tym y po Krzcie zarázem,
Ciało y Krew P. — może być daná Swiątość Ciała y
Krwie Pańskiey. Abowiem Dyonizy-
us świety, Pawłá S. Zwolennik, tho
ECCL: Hier: Capite 2. — nam daie znáć; iż Biskup/ czásu Apo-
stolskiego/ zárázem po Krzcie/ a podo-
bno y po Bierzmowániu/ Ciáło Pań-
skie dawał Okrzczonym ludziom doro-
Záwiązánie. — słym. Czásu tedy dźisieyszego/ gdy Ká-
plani wszyscy pospolicie Krzcza/ Swią-
tość Ciáłá Bożego może być w doro-
słych, druga po Krzcie Swiątością.
Abowiem niewidzę ia żadney przyczy-
2 Dow. 1 Cori: 6. — ny; dla ktoreyby niemiało być dáne Ciá-
to Páńskie temu; ktory ostał sie ná Krz-
cie, omytym y ochędożonym Duchá S.
Poprá-wá. — mieszkániem. Wszákże gdyby sámi Bi-
skupi ludzie Krzcili dorosłe: mogliby
Okrzczone Bierzmowáć/ pierwey niżli
Zámknienie. — do Stołu Bożego przystápią. A prze-
to w dorosłych, Swiątość Wieczerzey
Páńskiey może być czásem druga/ czá-
sem trzecia; ale w Okrzczonych Dziat-
kach / gdy do rozumu przychodzą / trze-

cią

ćia iest Pokutá. M. Powiedzże mi
iuż spráwę Pokuty świętey. K. Przy Poku-
niey niemász práwie żadnych Ceremo- tá.
niy. ná tym tam iest wszystká rzecż; áby
Kápłan leczył duchowne choroby / Ná czim
y dał spráwiedliwy o Pokutuiącym iest.
Rozsądek. Jáko się też ma kto ku niey Odłoże-
gotowáć / y iáko do niey przystąpić; o nie.
tym będę gadał niżey / przy opisániu
Miłośći. Wszystká abowiem Pokutá
ná tym iest; żebyśmy z grzechow nászych
vspráwiedliwili się Pánu Bogu. O Odłoże-
Ceremoniách też rozmáitych, á záiste nie.
osobliwych / ktore we Mszy, przy Sá-
krámenćie Ciáłá y Krwie Páńskiey
záwżdy widźisz / będę (da Pan Bog)
pisał w Xiążkách; w ktorych / iáko káż- 168.
dy dzień Práwy Chrześćijánin ma się
rządźić / myślę pospolitemu człowieko-
wi spráwę opisáć. M. Pánie Boże /
ráczći dopomoc tego. K. Amen.
Po prześięćiu przerzeczonych czterzech V y VI
Swiątośći / iedni vdáią się ná Kápłáń- Swią-
stwo; á drudzy, do Małżeństwa: co się tość.
dźieie przy Kápłáństwie, nazacniey- w Odp:
szym y nawyższym stanie; tego tobie wie Li: 156

Małżeństwo — dziećnie potrzeba: Małżeństwa twego pilnuy; y sprawy te/ ktore przy nim bywáią/ pilnie obaczyway. Było przed tym roskazánie Kościelne / y teraz od Koncilium Powszechnego w Trydenćie iest znowione; áby ći / ktorzy máią wziąć Swiątość Małżeńską/pierwey Pokutę z Spowiedzią vczynili/ y Sákráment Ciáłá Páńskiego przyięli. á są do tego słuszne á wielkie przyczyny. Abowiem ieśli gdźie indźie; w Stanie záiste Małżeńskim nawięcey/ nawiętsze bywáią niebespieczeństwá: od ktorych żeby Małżonkowie (według woli miłego Bogá) álbo wolnymi byli / álbo ich skromnie znośili; trzebá do tego osobliwey łáski Duchá S. Wiele záwiązał Apostoł, w tych krotkich słowkách; Będą mieć frásunek ćiáłá: lepiey ty z żoną twoią wiesz o tym / y lepiey to czuiesz; niż ia vmiem wyłożyć.

Ses:8, Ca: 1; De Refor: Mat.

Pokutá/ y Ciáło Páńskie

Przyczyná.

1 vtwierdzenie.

1 Cor: 7.

2 vtwierdz

M. A wie Pan Bog; iák wiele iest nászych Małżeńskich przygod! Jedni się z sobą nie zgadzáią: z Małżeństwá drudzy występuią: przychodzą niemocy y choroby długie: ná drogę daleką muśi

Wyliczánie.

czásem

czásem odiechać: y co inego tákiego, ná nasze Małżeństwá często przychodźi. K. Przeto ná tym iest wszystká rzecz Małżeńskiego Stanu: áby naprzod godnie Swiątość Małżeńską oboie przyieli; á potym w boiaźni Bożey żyć, káżdy czás pámiętali. czego nikt iny lepiey náuczyć niemoże/ iáko mądry Káplan; á nie gdźie też indźie przystoyniey/ iedno ná Spowiedźi. Trzebá tedy dobrym á bogoboynym Małżonkom, pierwey sie Spowiedáć wszytkich grzechow swoich/ przed Kapłanē; niżli ná Slub do Kościołá poydą. M. Czegoż Káplan ma tám vczyć? K. A co tobie do tego? náuczy go Pan Bog; co będźie trzeba. M. Z strony Małżeństwá tylko, czegoby miał vczyć; o to pytam/ dla tego: ábyśmy dźiatki násze w czás vczyli; iáko sie máią ku Małżeństwu gotowáć. K. Bá y tego/ iákie męże y żony macie im obieráć/ potrzebá wā rodźicom wiedźieć. MIE. Náucżże nas/ Kápłanie miły; czego nam potrzebá. K. Dwie są Záwádźie/ łáski Bożey do Małżonkow nieprzypuszczáiące

Lekárstwo.

Záwiązánie.

169.

Náuka wśtępuiącym w Stan dźw.

 iedná

2. Záwá- iedná niedopuſzcza złączenia Duſzy z
dzie łá- Pánem Bogiem ; á druga, złączenia
ſce Bo- Ciáłá z człowiekiem : napierwey oná ;
żey. potym tá, ma być odrzucona : oná ieſt
poſpolita wſzyſtkim Swiątoſciom ; á
to, ſamemu tylko Małżeńſtwu. Jako
Dowod tedy człowiek ma łáſkę Bożą przy Mał
żeńſtwie vprosić ; gdy ſam w grzechu
Ioannis 9. leży? Grzeſzących Pan Bog nieſłucha.
Záwiá- dla tego potrzebá ieſt oczyſcić temu ſu-
zánie. mnienie ; kto chce otrzymáć Dar Bo-
ży/ przy Swiątoſci Małżeńſkiey. Te
záwadę pierwſzą odrzućiwſzy, zá łáſką
y rátunkiem Bożym/ do drugiey trzebá
przyſtąpić : áby niebyło iákiey przyczy-
ny ; ktoraby Małżeńſtwá niędopuſzczá-
Záwá- łá. Abowiem ſą niektore rzeczy/ ktore
złącze złączyć niedopuſzczáią ; á niektore roz-
mał- tączáią, iuż złączone Małżeńſtwa. M.
żeńſkie o- Ktoreż te ſą? K. Jeſt ich niemáło :
ſobliwe wſzákże te trzy wam proſtym ſą napo-
trzy. trzebnieyſze ; Krewność/Slub/y Wiá
Spráćie rá. M. Czemuż S. Abrahám miał
Gene:20. krewną żonę, Sárę? K. Jnſza ſpráwa
wa byłá onego wieku : y Potrzebá, y
Tájemnice dopuſzczáły, tego S. Pá-
tryárę

tryárchom: synowie Adamowi włásne siostry muśieli poymowáć: ale potym sam Pan Bog tego zakazał. M. Iák dáleko Krewność broni Małżeństwá? K A. Tego trzebá śie od onych vczyć; ktorzy Duchowne Prawo vmieią: prostym dosyć iest z prostá powiedźieć; ábyście tego naprzod/ żeby niebyło iakie Powinowáctwo/ pamiętáli przestrzegáć. Slub iest dwoiáki; Boski, y Ludzki: żaden Zakonnik/ żaden Xiadz/ niemoże poiąć żony; żadna też Panna, Bogu poślubiona, zá mąż iść niemoże. Paweł S. potępia Wdowę/ po ślubie Bożym zá mąż idącą: a cożby rzekł o Kápłániech, y o Zakonnikach! Dźiwtho iest/ moy miły Synu/ w Kośćiele Bożym; po Kápłáństwie chćieć śie żenić: tákich cudow dźiś ná świećie dosyć nápłodźili ći piątey nowey Ewángeliey Ministrowie. M. Ieśli ia Láik niemogę mieć inszey żony/ iedno ktorey vczyniłem Slub: choćiayżeby záchorzáłá/ albo też niepłodna byłá; á ia bym w czystośći żyć niechćiał: dáleko więcey ći; ktorzy sámemu Panu Bogu

Genesis 4. Leuit: 18. Krewność. Slub 2. w Oop. Li 215. &c. 1 Dow. 1 Tim: 5. Rozwiązánie. 2 Dow.

ślubo-

ſlubowáli. K. Pátrzayże / iáka ślepotá ludzka; gdy zbiegłym Mnichom y Xiężey, corek ſwoich niewſtydzą ſie dawáć! Co ſie tycze Slubu ludzkiego:

Slub ludzki: ktory też roztącza y niedopuſzcza Małżeńſtwá: then ku temu idzie; áby áni Pánná / áni Pánic / nikomu przed tym inemu nieſlubowáli.

Przeſtrogá. A wiele ieſt ná tym; ktorymi tho ſłowy czynią: ieſli / Wezmę ćię; álbo / Biorę ćię, zá żonę / zá mężá.

Przyczyná. Zawiązánie. ,, Abowiem ſámo zezwolenie, ,, wiąże Małżeńſtwo. dla czego przeſtrzegayćie w czás dziatki wáſze / y ſámi w tym oſtrożnymi bądźćie; abyśćie komu Obietnice iákiey niebacznie nie uczynili.

Wiárá rozna. Trzećia rzecz / ktora Małżeńſtwo roztącza / y kthora kążdemu potrzebá wiedzieć / Wiárá ieſt rozna. Abowiem żaden niema dáwáć corki ſwoiey zá

1 Dow. Matt: 18. Odſzczepieńcá; ktory / z rozſądku Páńſkiego / podobien ieſt Pogáninowi. Co

2 Dow. 1 Cor: 6. zá zgodá y Miłość być może / miedzy Pánem Chryſtuſem, y Beliátem: mie-

3 Dow. dzy Swiątłoſcią, y Ciemnoſcią: miedzy ſynem Bożym, y Dyabelſkim: Kácerz áni Swiątości Kośćielnych niemo-

że przy-

że przyiąć; áni, Małżeństwo być Świę-
tością, chce wyznáć; áni Pásterzá ie- Ioan: 21.
dnego/ od Páná Chrystusá vstánowio-
nego/ słuchać niechce: przecżże iemu dá- Rozwá-
ieß/ Oyce/ zá mąż corkę miłą twoię? żánie.
czemu owcę porucaß wilkowi? Izali
tá iest miłość oycowska? ták ty ważyß
sobie Duße corki twoiey; albo też y sy- Matt: 16.
ná twoiego? Pan Chrystus powiedá;
Swiát wßystek niestoi zá iednę człowiecza duße: czemu v ciebie ták iest tá-
nia dziatek twoich Dußá? Biádaß to-
bie będzie, Oycze/ y tobie Mátko; kto-
rzy zá częsne dobre mienie/ Duße dzia-
tek wáßych przedawácie: biádá y nam
Xiężey; ktorzy tákowe Małżeństwá Spáź-
złączyć śmiemy. M. Ale; gdyby obie- ćie.
cał trzymáć z Kościołem Powßech-
nym? K. Niechayże pocznie trzymáć
pierwey/ niżli mu daß corkę twoię: do
Kápłaná Powßechnego pierwej niech
idzie ná Spowiedź/ y do Swiątości Ko-
ścielnych przystąpi. to gdy vczyni; dáć 171.
możeß/ z boiáźnią Bożą: poki nievczy-
ni; zbáwienie dußne nád wßytek świát
przełoż. M. A co wiedzieć? może po

tym

2 Spór. tym pozyſkać go Panu Bogu. K!
3 Reg:11. Mądry Salomon dał ſie vwieść: nie
ieſt medrßy ſyn twoy / ani corka two-
2 Dow. iá. Trudniey zwieść ná złe; niż ná-
Gene: 8. wieść ná dobre: ku złemu ſkłonne ſą
3 Dow. ſmyſły cztowiecze. Niedarmo zakazał
Exod: 34 Pan Bog rożney Wiary Małżeńſtwá;
2 Eſ: 13. y ſurowie karał przeſtepce tego Przy-
3 Spór kazania ſwego. M. A gdy / w Mał-
kie/ albo żeńſtwie iuż bedąc/ iedno ſie obłądzi;
Pytánie co z tym czynić? K. Inßa to ieſt: tá-
kie Małżeńſtwa muſzą trwáć do ſmier
1 Cor: 7. ći. Może byc Rozwod: (bo wietßa
ieſt Duchowna / nizli Cieleſna, Nie-
czyſtość) ale inßey, albo inßego/ poki
oboie żywo / z obu ſtron poiąć niemo-
Rozwa- gą. Patrzayże y tu; iako trzeba goto-
żanie wáć ſie do Małżeńſtwá. co dziś zá czá
ſy ſą/ y iaka w ludziech odmiáná; wßyſcy
Zám- ná oko widzimy. A przeto mądry Ka-
knienie. płan/ wyrzućiwßy Zawady wßyſtkie /
do tego bedzie wiodł Panne z Páni-
1 Nápo- cem, ná Spowiedzi; aby ono ich Mał-
minánie żeńſtwo / przez oſobliwą łaſke ſwoie /
Matt: 19. Pan Bog złączyć raczył. Przełoży im
2 Nop. pilno; przecz w Stadło maią wſtepo-
Gen. 1, 9. wáć:

wáć: dla wychowánia Dziatek ku chwale Bożey/ y dla vwiárowánia Nieczystego grzechu/ áby Małżeństwá zádali; przytaczywszy do tego chwalebny przykład Tobiaszá y Sary/ będzie ich społecznie nápominał. Niezámilczy y tego; iáko będą mieli żyć w Małżeństwie: áby/ cokolwiek czynią / w boiáźni Bożey vczćiwie á przystoynie czynili. M. O gdybyśmy ták śie gotowáli/ na ten Stan niebespieczny, y frásunkow pełny: podobnoby lepsze bywáły Małżeństwá násze. K. Thegoć iest potrzebá: sam Pán Bog iest rzeczy dobrych sprawcą: według niego, trzebá rzecz káżdą poczynáć/ prowádźić/ y konáć. Ale przystąpmy iuż do tych spraw; ktore przy Małżeństwiech bywáią w Kośćiele. M. O Rękowinach rádbym naprzod słyszał. K. Nu, gdy ták chcesz / wszystkę sprawę Małżeńską ná czterzy częśći rozdzielę; ná Rękowiny/ Małżeństwo/ Swiatość/ y Táiemnicę. Rękowiny/ álbo Slubiny/ są obietnicą przyszłego Małżeństwá. Przy ktorych ieśli ták mowią; Wezmę ćię zá

1 Cor: 7.
Tobiæ 8.
3 Nápominánie
Psalm: 33.
Zgodzá.
,, Iac: 1.
,, Phil: 2.
1 7 2.
Spraw Małżeńsk: 4 częśći.
I Rękowiny

żonę,

żonę, y zá męża; właſnie ſą Rękowinká-
mi: ále ieſliby ták mowiono; Biorę ćię
zá żonę, y zá męża; iużby z tych Ręko-
win ſtáło ſię Małżeńſtwo. Abowiem
Małżeńſtwo ná ſámym Zezwoleniu ná-
leży: y máią go wſzyſtkie narody ludz-
kie; ále Swiątość Małżeńſka, w ſá-
mym tylko ieſt Powſzechnym Kośćie-
le. M. Rad to ſłyſzeć będę; w czym
II Mał- ieſt rożne Małżeńſtwo od Małżeńſkiey
żeńſtuo Swiątoſci. K. Dla tegom rozdzie-
lit wſzyſtkę ſpráwę Małżeńſką ná czte-
rzy częſci: Rękowiny domá czynićie; o-
Zapo- ſtátek bywa / y ma być, w Kośćiele.
wiedź. Zápowiedźiawſzy tedy Stadło Mał-
żeńſkie trzy kroć, w dni Swięte / (áby
iákiey Záwády niebyło) ſtáwi Kápłan
Oblubienicę, ná práwey / á Oblubie-
Imioná nicę, ná lewey ſtronie; y pyta naprzod
o właſnych obudwu Imionách. áby lu-
dziem ono wiádome było Małżeńſtwo.
Wola. Potym mowi; Chceſz mieć Małżeń-
ſtwo z tą / á z tym? a to dla tey przyczy-
Obietni- ny; iż dobrowolne máią być Małżeń-
cá. ſtwá. Potrzećie; Nieobiecałeś (po-
wieda) áni ty nieobiecáłáś, kogo inego

mie-

mieć Małżonkiem; przy czym pilna
iest przestroga; aby co Małżeństwa nie
przekaziło. Zatym wnet/ na znak Mał
żeńskiey Wiáry / Pierścienie, albo Wie- Wie-
Wieńce, przemienia Kapłan; y słowá, niec.
ku temu należące, mowi: po ktorych 173.
też zárázem / Prawice ich złączywszy / Slub.
y Stołe przyłożywszy / Oblubieniec
Oblubienice zá żonę bierze; oná też ie-
go zá mężá: oboie ślubuią, nieopu-
szczáć siebie áż do śmierći; y Páná Bo-
gá, z iego Swiętymi / o rátunek pro-
szą. A tuć iuż masz práwe Małżeń-
stwo/ zá spolnym zezwoleniem vczynio-
ne. M. Smieią się ći z tego; gdy mo- Rátu-
wimy: Ták mi Pan Bog pomagay/ y nek Boży
Swięći iego. K. Niechay się złý/ iá- y Swię-
ko chce/ śmieie: ty pámiętay ná ono; iż tych.
Pan Bog, swą mocą/ á Swięći iego, Lic: 90.
Modlitwámi nas swymi rátuią. Po w Odp:
złączeniu y vtwierdzeniu Małżeń- Liczby
stwá/ tymi zaraz słowy Kápłan daie 200 &c.
Swiątość iuż Małżeńską: Ktorych III
(powieda) Pan Bog złączył; czło- Swią-
wiek niema rozłączáć: Małżeństwo, thość
przez was przyięte, ia podtwierdzam / Mał-
żeńst.

 Matt:19.

w Imie Oy ✠ cá, y Sy ✠ na, y Duchá ✠ Swietego; Amen. Za tymi tedy słowy Bożymi / ktore ku złaczeniu Prawic przydaie Kaptan/ dána bywa łáská Boża Małżonkowi; gdy ią od siebie nieodpedzáią / serca maiąc do tego przyprawne. á są te słowá z Ewangeliey wzięte, słowa sámego Páná Chrystuſá. M. Ktoraż łáſká Boża thu bywa dána? K. Ktorey w Małżeńſtwie ieſt potrzeba, aby Towarzyſtwo miedzy dwiema było nierozdzielne / y powinna miłość Małżeńſka / y dziatek w miłości wychowanie / y cokolwiek dobrego za tym idzie; to Duch S. daie, ſerca czyſtego Małżonkom. á thoć też, złaczenie Prawic / widomy Znak v tey Swiątości / przyſtoynie znáczy. M. Czemuż ći mowią; iż Małżeńſtwo nie ieſt Swiątością. K. Iż im Pan Bog rozum odiął: w kupe rozne rzeczy wikłą; á Rozdziału przyſtoynego czynić niechcą. Inßa ieſt, (iáko widziß) o Małżeńſtwie gadać; inßa, o Małżeńſkiey Swiątości: Małżeńſtwo y w domu czáſem ſpráwione bywa/

Wykład

Matt: 19.
Ephes: 5.
1 Ti: 2, 5.

Spáżćie
174.

Rozdział.

wa / za zgodnym dwu zezwoleniem ;
(ktore Kaplan potym podtwierdza)
ale Małżeńska Swiatość sam tylko
Kaplan w Kościele daie. Tak tedy iuż
Małżeństwo złaczywszy / y Swiatość
Małżeńska podawszy / pilnie prośi Pa- Modli-
na Boga ; aby on dobry Małżonkow twa.
vmysł / ktory przedśię, z iego nadchnie-
nia wzieli / za iego też ratunkiem, cho-
wać mogli : a tho przez naszego Pana
Iezu Chrysta ; Amen. Koniec za tym
wszystkiego bywa w Kościele. M.
A gdzież iest czwarta ona sprawa ?
K. Paweł S. nietylko z inych zwierz- IIII
chnich prostych Znakow / ktore zowie- Taiem
my Ceremonie; ale też z samych Swia- nica.
tości Kościelnych / przez ktore taska Bo
ża dana bywa / zwykł nas vczyć zbawien-
nych nam Taiemnic : nietylko Zakry- 1 Dow.
wanie y Odkrywanie głowy, v niego 1 Cor: 11.
ma Naukę zbawienna ; ale y Krzest / y L:1:134.
Ciało ze Krwia Pańska / y Małżeń-
stwa także Swiatość / bez osobney nie
sa Taiemnice. Wspomina Pogrzeb 2 Dow.
nasz z Panē Chrystusem / przez Krzest / Roma: 6.
na Smierć ; aby my też / iako P. Chry-

 stus

ſtus wſtał zmartwych / tak w odmie-
Libro 3. nieniu żyćia chodźili: á Klimunt S.
Capit:17. Vſtawy opiſuiąc Apoſtolſkie / ſzyrzey
tymi ſłowy dokłáda tego: Krzeſt (mo-
wi) dawan bywa / ná Smierć Páná
Jezuſowi; Wodá / miáſto Pogrzebu;
Oley / miáſto Duchá Swiętego; Pie-
częć Krzyżowa / miáſto Krzyżá.&c. M.
Nierozumiem ia práwie tego. K.
Wykład Thak maſz rozumieć: Krzeſt, znaczy
Smierć Páńſką; Wodá, Pogrzeb;
Oley, świętego Duchá; á Znák Krzy-
Vtwier- żowy, Krzyż Páná Chryſtuſow. dla
dzenie. czego tak niżey / ſam ſiebie wykłádáiąc /
piſze: Ponorzenie znaczy / iż z nim vmie-
ramy; Wynorzenie / iż powſtáiemy.
[Demerſio ſignificat, quòd commori-
175. mur; Emerſio, quòd reſurgimus.] M.
Już bacżę / zá łáſką Bożą. K. Tak-
z Sow. żeteż Chleb y Wino / pod ktorych Oſo-
bámi Pan Chryſtus dał Krew y Ciá-
1 Cor:10. ło ſwoie / to nam v S. Páwłá znaczy;
iż my wſzyſcy, iednego Ciáłá Duchow-
nego ieſteſmy członkámi: iáko ieden
Chleb ieſt, z wielu ziarn; á iedno Wino,
Zówią- z wielu gron. Jeſt tedy Krzeſt Swia-
zánie. toſcią

kościa; iest y Ciało a Krew Pańska, miedzy wszystkimi nawyższa: a przedsie oboia tá Swiatość, ma osobne Taiemnice. także też Małżeństwo/ y Swiatościa iest; y Taiemnice/ á przy niey zbawienna Naukę/ zamyka w sobie.

Pamiętay iedno ná one porzadna S. Augustyna Regute; Sacramenta/ to iest, święte Znaki / maia być podobne Rzeczam/ ktore znácza: a zatym słuchay podobieństwá, miedzy Swiatościa Małżeńska; y miedzy tha/ ktora znaczy / Táiemnica: łatwie z tad wyrozumiesz S. Pawła pisanie. Abowiem iako Mąż głowa iest Niewieścia; (słow Pawła S. vżywam) tak Pan Chrystus głowa iest Kościelna: iako Zona poddana iest Mężowi; tak Kościoł Panu Chrystusowi: iako Mężowie maia miłować swe Zony; tak Pan Chrystus miłuie swoy Kościoł: iako tam iedno Ciało; tak y tu: iáko tám/ opuściwszy Oyca y Matkę/ Mąż przystaie do Zony; tákże też Pan Chrystus/ wyszedszy od Boga Oyca / z ktorego bez Matki wiecznie sie narodził / pod

Wykład Li:108.

Stosowánie. Ephes: 5.

Ioan: 16. Psalm: 2.

cżáſem złączył ſie z Kośćiołem ſwoim.
Rozwa- Bacżyſzże iuż / z słow S. Páwłá / wiel
żánie. ka Taiemnice; ktora ieſt w Kośćielney
176. Swiątośći Małżeńſkiey: Przez thę
Stoſo- Swiątość złącza Duch S. dwu w ie-
wánie. dno Ciáło: dwie náturze też w Pánie
Chryſtuśie, w iedne złączone ſą Oſobę.
Dziwuieſz ſie; iáko dwá / Mąż, y Zoná /
ſą iednym ćiałem: więcey ſie dziwuy / á
dziwuy tylko / nie rozumem dochodź;
iáko w właſnośćiách Bożego y Człowieczego
Symbolũ wieczego Przyrodzenia, ieden ieſt Pan
Nicænũ. Jezus Chryſtus / prawdziwy Syn Bo
ży y Człowieczy. M. Piękne to ſą rze
cży: ácz ia im nieprawie do końca rozu-
miem. K. Proſtemu niepotrzebá do-
ſtátecżnie wſzyſtko wiedzieć: doſyć ieſt
iemu bácżyć; iákie ſą błędy y nieumieię
Lucæ 8. tność tych Nowowierników; a iáko
Powſzechny tylko náſz Kośćioł wie Tá
iemnice Kroleſtwá Bożego. Párabo-
łyć to ſą v nich; co ia teraz tobie wy-
kłádam: zgubili niebożętá wzrok; gdy
chcą oſtrzey / nad Kośćioł Powſzechny
Mał- pátrzyć. Słuchayże iedno; co dáley zá
żeńſtwá tą przydzie Táiemnicą. Gdy w żywo-
weſołe, ćie

ćie Panny Maryey, Pan Chryſtus ſwe Dowod.
Boſtwo z naſzym Człowieczeńſtwem Auguſ: in
złączył / y Słową Kościelną ſwe Czło Pſal: 44.
wieczeńſtwo vczynił; iakie nam z thąd
weſele vroſło! izaż nie oſobliwie nam
weſołe ſą te Gody? M. Podobno też Gody.
dla tego, tak zowiemy dzień Syna Bo
żego Narodzenia. K. Tak ieſt: po- Rozwa-
ważne ſą ſtarych Oycow naſzych słowa: żanie.
wiedzieli też oni Taiemnice Króleſtwa
Bożego. Weſołość tych God Pań- Luce 2.
ſkich, Anyołowie y pieniem ſwoim oka-
zali / y obiawili Paſterzom. A przeto Zawia-
ieſli Gody Pańſkie były święte a we- zánie.
ſołe: Małżeńſtwa też Chrześcijańſkie
maią być święte a weſołe. Czemu? iż
Sakramenta maią być Rzeczam ſwym ,,
podobne. Weſoła rzecz ieſt, Gody Pań
ſkie; weſołe thez niechay będą Gody
Małżeńſkie. M. Toć niedarmo zá-
kazuie nam Kościoł Małżeńſtwa / w Mał-
dni Smętne y Poſtne? K. Dobrze / żeńſtwo
iż to baczyſz: tak ieſt; y tak ma być. nie záw-
Kto ſie Pana Boga boi / y Kościelny ſdy ma
porządek miłuie; ten zezwoli na to: a mieyſce.
kto Kościołá porządnego ſłuchać nie- Rozwa-
 żanie.

 chce;

chce; niechayże za swymi tam nierzady
Tobiæ 6. idźie. Wymieś iedno/ Mule y Osle/ wy
1 Dow. zgore (ieśli możesz) oko duchowne: ro
Exod:19. zważ sobie roskazánie Boże/ przy Go
1 Cor:7. rze Syna; y náukę Apostolską/ dla pil
Li:161. nowánia Modlitwy z Postem, dána:
ná święte porządne Vstáwy Kośćiel
ne/ktore z Pismá S. wypłynęły/ niebę
2 Dow. dźiesz sie ladá iák oburzáł. Vkaż thy
mnie w Pismie świętym; gdźieby Mał
żonkowie czystośći nie strzegli / czásu
177. Smętnego/ Postnego/ Pokutnego/ y
Modlitwam pospolitym służącego. R
Ioel 2. mnimasz; áby Prorok Ioel (gdy wie
dźie lud do Postu, y do Pokuty) dár
mo mowił; Niech wynidźie Oblubie
niec z swoiey łożnice/ y Oblubienicá z
Iudit: 4. przybytku swego: Pewnie y Lud Ży
Ionæ 3. dowski Pokutuiący / y Niniwczyko
wie, Boży gniew vbłagáiący/ roskazá
nia słuchali raczey Ioelowego; niźli
2 Reg:11. Lutrowego/albo Pikarskiego. R V
ryasz dobry á bogoboyny Rycerz/ gdy
Bráciá iego ná Woynie byli / niedár
Záwiá- mo niechćiał iść do żony swoiey. Iż te
zánie. dy Małżeństwá Kośćiołá Powszech

nego,

nego, wielka ſą Taiemnica weſołych
God Pana Chryſtuſowych / y dla te-
go maią być weſołe; á weſołym rze-
czam czas też weſoły przyſtoi: ſłuſznie w Odp:
Kośćioł / tak Małżeńſtwá oddawa- Li: 98 /
nia / iako też powinowactwá iego / w 211.
te dni broni; ktorych ſie wßyſcy Pośćzą /
Modlą / na Swietá gotuią / Pokutu-
ią / y według Paná Bogá, Smecą.
M. Ktoreż te ſą czáſy? K. Od Ad- Czáſy
wentu / do trzech Krolow; á od wſtę- zábro-
pney Srody / do Oktawy Wielkonoc- nione.
ney. thak dziś roſkazáło Trydeńſkie Seß:8; De
Koncylium / złośći ludzkiey folguiąc: Reform:
ále przedtym przydawano ktemu Sta- Matrim:
ry Zapuſt / y dni Krzyżowe, aże do Cap:10.
Swiątek. Także też w każdą Srodę / Srodá
w Piątek / y w Sobotę / (iż ſą dni Po- Piątek
ſtnę) niema mieyſca Małżeńſtwo; ani Sobo.
żadne bieſiády. M. Chowáli to (pa- i Sow.
mietam) náßy Oycowie; dziś wßyſtko
ſobie lekce ważą: á Srodá / y v náßych We ſro-
Powßechnikow / Poſtem iuż prawie de pośćie
nie ieſt. K. Kto im dał ná to roz-
grzeßenie? Ja nieradzę nikomu, lekce Dowod
ważyć ſobie vſtáwy Kośćielne / w dobry

Z v ſpoſob

w Odp: sposob vstáwione: á Srode sámi Apo-
206/ stołowie pościć roskazali. Dosyć nam
208. folguie Kościoł; iż dopuszcza pożywáć
Rozwa- nabiáłu, we Srode/ y w Sobotę: dá-
żánie. ley niepostępuymy. M. Ale máią
1 Spár- snadź Mazowszánie Indult Papieski.
cie. K. To nie my. á też trzebá pilno pá-
trzyć; iáko tam proszono/ y przecz dá-
Rozwa- wano: Kto pamięta/ iż Iabłko z Ra-
żenie. iu Adama wygnało; ten/ w dni zákazá-
Genesisz. ne/ Mięsá ieść niebędzie. M. A gdy
2 Spár- ryb niemasz we Srode? K. Ale iest
cie. chleb: iest záwżdy co inszego przy chle-
bie. M. A wo nie ieść mięsá we Sro-
Zówia- dę? K. Poki Indultu niemasz, po-
zanie. rządnie opowiedziánego w Kościele:
178. poty áni Małżeństwá niemáią być od-
dawáne we Srody. Gdyby niebyło we
Roz- Srode Postu; ták/ iáko w ine dni mię-
dział. sne/ byłoby to wolno: ale poki Post
iest; wolno być niemoże. co dáie znáć
2 Dow. dawny Papież Innocencyus/ o Poście
Piątkowym y Sobotnym pisząc. A-
Can: 4. bowiem gdy mowi; Z Podania Ko-
ścielnego, w Piątek y w Sobotę, Swią-
tości niebywáią spráwowáne; [Tra-
ditio

ditio Ecclesię habet, isto biduo Sacramenta penitus non celebrari. J iną Swiatość/ oprocz Małżeństwa/ niemożemy rozumieć. Aza niebaczymy iásnego Podania Kościelnego; iż w żaden Post/ w żadną Wigilią/ Małżeństwa v nászych Oycow nie oddawano? á to osobliwie dla porządney oney Reguły; aby Małżeńska Swiatość mogła przystoynie być Taiemnicą wesołych God Pańskich. M. To nie niewolno czynić/ w te dni zakázane; coby należáło ku Małżeństwu? K. Rekowin bez sprawowánia Kolacyey/ y Zezwolenia tylko Małżeńskie/ káżdy czás dopuszcza Kościoł; by też y w wielki Post tego byłá potrzebá: ale Swiątości Małżeńskiey dawánia/ God sprawowánia / y Zony przeprowadzenia / żadnym obyczáiem niepozwala; dla záchowánia porządku, wielkich Taiemnic pełnego. M. Toy my/ w Małżeństwie będący / ná te dni pámiętáć mamy? K. Ták iest. M. Ale trudno. K. Odstępuy od ogniá; á proś Paná Bogá: Kapłáńskie też Blogo- stáwień-

Vtwierdzenie.

Przyczyná.

W dni zakazane, co wolno.

Małżonkowie.

Lekárstwo.

Odłożenie Błogosław: Kápłáńſkiego.

Wywodziny.

Li: 161.

Zamknienie Wyliczánie.

ſłáwieńſtwo przymuy pokornie/y wielce waż v ſiebie. A bowiem ſą przy nim pilne Modlitwy/z Piſma S. wzięte. M. Przy Slubie to bywa? K. Oſobno. M. A iako? K. Nauczy cię twoy Paſterz. bo ten wie; iako to mą być. A Wywodźinami niegardźić máią nowe Małżonki: przy ktorych práwie toż bywa; co przy wwodzeniu do Kośćioła Sześćniedziałek. M. Pámiętą. K. Przeto też ią powtarzáć niechcę. Odpráwiłem iuż/zá łáſką Bozą/ vczćiwy ſpoſob práwego Małżeńſtwa Chrześćijáńſkie°: co ſą Rękowiny/ co Małżeńſtwo / co Swiątość y Taiemnicá Małżeńſka/a iako z Taiemnice tey płyną zákázane ku Małżeńſtwu Czáſy; to wßyſtko/ im nakrocey mogło być/iużem wypráwił: niebacżę nic tákowego; coby ießcże potrzebá poſpolitemu człowiekowi wiedźieć. M. Ją zá tę prácą bárzo dźiękuię tobie/ Kápłánie miły: y będę (da Pan Bog) zá tą náuką twoią/ oſtrożniey ſie miał w Stádle naßym Małżeńſkim. KA. Nie moia to ieſt náuką; ale Kośćielna:

wszędzie Kościoł Powszechny iest do- bra Matka/ nieomylna droga do Oy- cá Niebieskiego nas wiodąca. Nie- myli się nic na Krzcie / ná Bierzmo- wániu/ ná Swiątośći Ciáłá y Krwie Páńskiey / ná Pokućie / na Małżeń- stwie / ná Kapłáństwie: porządnie / przystoynie / vczćiwie/ y zbáwiennie, káżdą Swiątośćią szafuie: przy ostáte- czney tákże Swiątośći / ktora Swię- tym Oleiem, álbo ostátecznym Pomá- zániem zowiemy / nic zdrożnego nie- masz; wszystkie spráwy są świete / po- kornym á bogoboynym Chrześćijánom bárzo poćieszne. Abowiem Kápłan naprzod mowi/ idąc do Niemocnego/ Dawidowych śiedm Psálmow Pokutuiących; y Modlitwę/ kthora prośi odpuszczenia grzechow / do tego przy- daie. pyta potym Niemocnego; ieśliby żądał ze wszystkiego serca, Swiątośći ostátniego Pomazánia. co gdy on po- każe; Kapłan mowi Litánią. M. Co to iest, Litánia? K. Greckie iest sło- wo; á znaczy prośbę, y Modlitwę. A- bowiem prośi tám Kapłan Páná Bo- gá,

Rozwa- żánie. 179.

S. O- ley. w Odp: Liczby 177 ꝛc.

7 Psál- mow.

Wola.

Litánia.

gá, o Miłosierdzie; a Swiętych, o Przy
czynę: do tego też wiedzie Niemocne-
go; aby swoy vmysł z Kapłańskim złą-
Modli- twy. czyt. Przy Litaniey są thež osobli-
we Modlitwy, zá Niemocnym: kto-
Spo- wiedź. rego wysłuchawszy Spowiedzi, każe
mu przeprośić kogoby rozgniewał; y
zmowić zá tym Pacierz/ Zdrową Má-
ryą/ y Kredo. Teć są sprawy/ Psal-
my, Litánia, Modlitwy, y Spowiedź/
przed Podániem ostátniey Swiatośći:
Pomá- zánie. thá Swiatość tedy bywa dana; gdy
mážąc świętym Oleiem oczy/ vszy/ nos/
wargi/ y ręce/ (dla piąci Smysłow
Cielesnych) do Znaku widomego te sło
wá przykłada Kápłan: Máżę cię Ole-
iem świętym/ w Imię Oyca ✠ y Syná
✠ y Duchá świętego ✠ Amen: Przez to
święte Pomázánie/ á przez swoie natá-
skawsze Miłosierdzie/ raczći odpuśćić/
Pánie Jezu; cokolwiek zgrzeszyłeś przez
nierządne Widzenie/ Słyszenie/ Po-
wonienie/ Vkuszenie/ y Dotykánie. y
dokłada potym; Pokoy z tobą. M.
Spárkie Czemuż ći niechcą świętego Oleiu?
180. K. Podobno są świętymi: niegrzeszą

piąćią

piácia Smysłow cielesnych. M. O coć niegrzeszą! K. Panie Boże/day im vznanie. Ostatek czásu trawi Kápłan ná Modlitwach/Błogosławiąc chorego/ y Nápominánia zbáwienne czyniąc. Abowiem nápomina go pilnie; ku rozmyślániu Męki Pańskiey, Znák Krzyża S. przed nim kłádąc; ku stałości w Wierze Swiętego Kościołá Powszechnego/ z częstym mowieniē y rozmyślániem Kredá; ku wesołemu oczekawániu Przyścia ku sobie Páná Chrystusowego; ku wyznániu y żałowániu zá grzechy swoie / przez Dopuszczenie złego/ á Opuszczenie dobrego; ku práwemu Pokutowániu, y żywotá polepszeniu/zá przywroceniem, z woli Bożey, zdrowia; ku odpuszczeniu wszystkich win winowáycom swoim: á náostátek/iż nieinaczey, iedno przez Zásługę Męki Páná Chrystusowey,zbáwion być niemoże; tho Niemocnemu Kápłan pilno przekłáda. Przeto áby pokłádał wszystkie swą Nádzieię w Nádroższey Męce Pańskiey/y iemu się polecał/ niewątpiąc nic w Miłosierdziu Bożym:

Modlitwy Błogosław.
Nápominánie.
Galat: 2.
Psalm: 26.
2 Ti: ulti.
Ps: 50. etc.
Esaie 1.
Ioannis 5.
Matt: 18.
Ioan: 14.
Act: 4. etc

Odeśćie. Bożym; tym nakoniec zawiezuie Kápłan: a odchodząc od Niemocnego / porucza go Panu Bogu wßechmogącemu / Pannie Máryey / Swiętym Bożym / y Anyołow świętych obronie. ꝛc.

Rozważánie. Abowiem na ten czas / przy ostatecznym z Dußnym Nieprzyiaćielem potkániu / trzebá nawięcßej ratunku człowiekowi: przeto też y przyiaćiele tego / ktory w Niemocy leży / te rzeczy zbáwienne maią napilniey onemu przypominać. M. A iesliby vmárł; albo ozdrowiał: co czynić z Oleiem świętym; ktorym iest pomazány człowiek Niemocny? K. Chustki one / ktorymi záwiązał Kapłan pomázáne członki / dniá trzećiego bywaią odwiązáne y spalone: á iesliby wstał z niemocy; omywßy wodą pomázáne mieyscá / wodá ná ogień ma być wlana: iesliby vmárł; dla świeżego pomazániá / ćiáło niema być omywane wodą. Ale w tych rzeczách, radźić śię Kapłaná; ktoremu przystoi omywáć członki, pomázáne Oleiem świętym. Kapłan też nauczy y powie; kiedy / w ktorych lećiech / iák często / á w iakiey

Omycie Oleiu s.

181.

Odłożenie.

Oleiu ś. dawánie.

w iákiey chorobie/ dawane ma być O-
ſtateczne to Pomázanie. M. Toć 3 Pomá
nie raz mázani bywáią Chrześcijánie? zanie
K. Trzykroć pospolicie; na Krzćie/ Chrześ.
na Bierzmowaniu / y na Pomázaniu
oſtatnim. czego piękna byłá figurá, w Dowod.
Dawidzie Krolu; ktory doczeſnym ſwo
im Kroleſtwem, dziedzice Kroleſtwá
wiecznego oſobliwie przeznaczył.
Zwyćiężył on Krola Saulá/ zá pierw- 1 Reg:16.
ßym; nieprzyiaćiele rodzaiu ſwego/ zá 2 Re:2,5.
wtorym; obcy pogáńſki lud rozmaity/ 1 Par.: 11.
zá Pomázániem trzećim: y nam trzebá
záwżdy wálczyć, nie z iednym Nieprzy- Ephes: 6.
iaćielem / ale ze trzema; z Szátanem, Galat: 5.
tego ſwiátá Xiążęćiem / z Ciałem ná- 1 Io.: 2,5.
ßym, nam towárzyſkim/ y z Swiatem,
Odrodzeniu nowemu przećiwnym: á
tych Nieprzyiaćioł naßych napilniey
trzebá ſie ſtrzedz, przy konániu. Nie- Zámknienie
chcę ßyroko rzeczy rozwodźić: pokorni
ludzie, poſłußni, y bogoboyni/ wdźię- Swiá-
cznie y vczćiwie przyymą Swiatoſći tośći:
Kośćielne / z tymi ſwiętymi przy nich Rozwá-
ſprawami/ Taiemnic y Nauki zbá- zanie.
wienney pełnymi / á nabożnymi Mo-

dlitwámi Kaptáńſkimi y Błogoſłá-
wieńſtwem przychodzonymi: Kacerze
nádźci, źli, á nie godni, gdyż śmieią Ko-
ściołe Powßechnym gardźić/ y ſtáre V-
ſtáwy Apoſtolſkie nißczyć; co zá to od-
nioſzą / nie w czás poznáią. to pewna
Przyſtep ieſt; iż Odpuſzczenia Grzechow/ ktore
do Arty- w tym dźieśiątym Artykule wierzymy/
kułu 10. by go też napewniey ſobie obiecowáli/
oprocz Swiętego Kośćiołá Powße-
chnego, żadnym mieć obyczáiem nie-
mogą. Na tym miey teraz doſyć/ oko-
ło ſpráw y Ceremoniy Kośćielnych, przy
Náu- Swiątośćiach. M. Coż zá Pożytek
ká/ Stá- bede miał, z tego dźieśiątego członku
ray ſie o Wiáry Chrześćijáńſkiey? K. Pa-
Grze- miętay záwżdy ná ſłowa Prorockie; iż
chow od Błogoſłáwieni ſą / ktorym Pan Bog
puſzcze- odpuśćił grzechy. Abowiem grzeßący
nie. człowiek, odrzucony ieſt od oblicza Bo
Pſalmo 31 żego: niepogląda nań ſwym łaſkáwym
Pſalmo 33 á miłośiernym okiem Pan Bog ; ále
ſrogą tylko twarz tym / ktorzy źle czy-
Rozwa- nią/ ſpráwiedliwie pokázuie. Iż tedy
żánie. ná przednieyßa to rzecz ieſt ku Błogo-
ſłáwieńſtwu; á nie inßym / iedno kto-

tym ſą odpuſzczone grzechy/ Pan Bog
zbawienne ſwe taſki daie: dlatego wſzyſcy o tym / iákobyſmy záwżdy mieli
odpuſzczone grzechy / napilniey mamy
chodźić. M. Coż czynić potrzebá?
K. Nie leżeć nigdy w grzechu; gdy ſie tráfi zgrzeſzyć: ále zárázem vdáć ſie ná Pokutę / y grzech ſwoy opłákáć. Lekárſtwo. Ps:6.&c.

Jáko Pan Bog niedba o ludzie grzeſzące/ y iákoby ich nie zna; ſámi Apoſtołowie/tu w Kredźie ſwoim / dáią nam znáć. Matth:7, 25.

Abowiem począwſzy vczyć nas Wiáry o Duchu ſwiętym / od wyznánia tey, złe á grzeſzne ludzie wytáczyli. Wykład

Dobry tylko Chrześcijánin, od Duchá ſwiętego bywa poświęcon; dobry tylko ieſt w Obcowániu Swiętych / y ma Grzechow Odpuſzczenie / á náoſtátek (co ná końcu Kredá wierzymy) Zywot Wieczny: zły á grzeſzny / poki prawdźiwie nie Pokutuie / á nieodmienia żywotá ſwego / by też y tyſiąc kroć przez dzień te ſłowá mowił; iednák on áni Swiętych Obcowánia / áni Grzechow odpuſzczenia / áni Zywotá Wiecznego / mieć niemoże.

Zém- knienie. Stáráyże śie pilno záwżdy / moy miły Synu: ábyś ná ten czas (gdy mowiß; Wierzę / iż Pan Bog / przez Duchá Swiętego / w Wierze Swiętego Kośćiołá Powßechnego Okrzczonym / y w tymże Kośćiele Pokutuiącym / dáie Grzechow odpußczenie) był tym / ktory mogłbyś otrzymáć twoich Odpußczenie grzechow. Potym co wierzyß? MIE. Wierzę

Ciáłá Zmartwych=wstánie.

182. KAPL. Wießże; dla czego zámykamy Kredo, wyznaniem Zmartwychwstánia Ciał / y Zywotem Wiecznym? M. Niewiem; áni mogę baczyć przyczyny tego porządku. K. Summa wßytkiey Wiáry naßey, tá iest: Wierzę w Bogá / Oycá, Syna, y Duchá Swiętego: Oycu dáiemy Stworzenie świátá; Synowi, Odkupienie ludzkiego narodu; á Duchowi Swiętemu, Poświęcánie Kośćiołá

Porządek y Summá Kredá.

śćiołá

ściołá Powßechnego. M. Już wiem
y baczę, iáko to idzie/ áż do Odpußcze-
nia Grzechow : daley baczyć niemogę.
Abowiem Zbudzenie Ciał naßych (ile
ia pámiętam z Kazania) Panu Chri-
stusowi/ ktory przydzie sądzić żywe y
vmárte / przypisuiemy: á tu w Kre-
dzie/ po spráwach Duchá Swiętego/
Zmartwychwstánie Ciał Apostołowie
położyli. K. Prawdá iest; iż/ acżkol-
wiek spráwy Troyce S. są nierozdziel- Licz: 13
ne / osobliwie to dáiemy Synowi Bo- Ioannis 5.
żemu : ná głos Syná Bożego, wßyscy 2 Cor: 5.
wstáć y ożyć máią: przed stolicą Sę-
dziego, Paná Christusá / wßyscy stá-
nąć mußą. wßákże niedármo święći A-
postołowie, Ciał naßych Zmartwych-
wstániem y Zywotem Wiecznym, swe
Kredo zámknęli. M. Wierzę temu ;
iż niedármo: y rad tego słucham. K.
Trzy rzeczy winniśmy Pánu Bogu; Ioann: 17.
Poznáć iego/ Chwalić / y Służyć ie- Roma: 1.
mu. Poznánie iego maß w Kredzie; Matth: 4.
iż on iest w Troycy iedyny/ náß Stwo-
rzyćiel/ Odkupićiel/ y Poświęćićiel: zá Licz 6 9.
czym on tylko sam/ iáko dawcá wßego

dobrá/ma być chwalon; y iemu záwße
Dźięki/ á przy dźiękach Modlitwy/
maią być czynione. á tych dwu potrze-
bnych zbáwiennych rzeczy, Poznánia y
Chwalenia Páná Bogá, vczy nas Wiá
rá w Bogá Oycá/ Syná/ y Duchá
Swiętego; z pilnym tych spraw Bo-
żych rozmyślániem/ Stworzenia/ Od-
183. kupienia/ y Poświącánia. M. A
Służyć Pánu Bogu, iáko śie náucz
z Kredá? K. Przy Personie Bogá
Licz:73. Oycá/ tego śie náuczyß: ábyś Służbę
iego/ ktory ćię Stworzył y Rządźi/ ták
w fortunnych, iáko y w przećiwnych
rzeczách/ nád wßystko przekłádał; á
Licz:20 dobrem też iego/ ktore on tobie zlećił/
ábyś według woli iego, ßáfowáć v-
miał. Przy personie potym Syná Bo-
żego, Páná Christusá/ y Robotę maß
tey Służby, y Zapłatę: Robota iest;
Licz:66 Odnowienie z Duchá Swiętego/ Dźie
wictwo záwżdy duchowne/ Cierpienie
od nagorßych ludźi, áż do Smierći: á
Zapłatá; Zmartwychwstánie/ Wstą-
pienie w Niebiosá/ ná Práwicy stá-
nie/ y Sądowna Stolicą. Tákże też
personá

personą Swiętego Duchá, tey nas Słu żby Bożey vczy: ábyśmy wzięta Swiętobliwość záchowáli, w Kościele trwaiąc Swiętym; ktory iest Powszechny. á tego nikt mieć niemoże; poki nie iest w Obcowániu y w vczestnictwie Swiętych: ktore nam Duch S. dáwáć y przywracáć z łáski swey raczy/ przez Grzechow nászych Odpuszczenie. MIE. Weyże; iáko iest wszystko, w iednym Kredżie! K. Dźiwne iest mistersztwo spraw Duchá S: Masz tedy Znáć Páná Bogá; poznawszy, masz go Chwalić; á poznánemu y chwálonemu, świętobliwie á ćierpliwie y pożytecznie Służyć. co ábyć ćięszko niebyło; ná Ciał Zmartwychwstánie/ y ná Żywot Wieczny / iáko ná ostátnie twoie dobro/ oglądáy śie. O miły Boże/ strách wielki wspomnieć; iákie Zmartwychwstánie będźie tych / ktorzy tu niemáią Odpuszczenia grzechow: z drugiey záśie strony niewymowna iest pociechá; gdy ná vwielbione Ciáła / część Słońcu/ część Mieśiącowi/ á część Gwiazdom rozmáitym podobne/ z Páwłem S.

Liczby 86.*c.*

Zbáwienie.

Ciáłá Zmartwych.

Rozważánie.

1 Cor: 15.

Dowod. wspominamy. Nie trzeba wiele gá-
dać / o Ciał naßych Zmartwychwstá-
niu: ná wßechmocnośći Bożey to iest;
iż śmiertelność obroći śie w nieśmier-
telność: iáko w inych rzeczach / ták y
tu / ná wßechmocnego Stworzyćielá
Nieba y Ziemie báczyć mamy: Wie-
rzyć tu trzeba; Wywodow nietrzeba.
2 Dow. Dosyć iest nam na tym; iż Głowa ná-
ßá zmartwychwstáłá: zá Głową też
184. idą / y poydą włásne iey członki. Wie-
rzyć tedy trzebá; á pilnie gotowáć śie
Zadza. trzebá. Pánie Boże/nie dayże nam stá-
Stoso- nąć ná lewicy. Jáko na Prawicy, pię-
wánie. kne á przezrocyste ćiáłá będą; ták záśię
Matt: 25. na lewicy, plugáwe y smrodliwe: á z
Apoc: 21. tym ná wieczny iść ogień ćiemny/ [illegible]ár-
&c. ki, robáctwá, y wiecznego zgrzytánia
Marci 9. zęb pełny. M. Vchowayże nas tego/
Matt: 13, naß miły Pánie Jesu Christe: á thu
22. nam raczy dáć Grzechow odpußczenie
pierwey; niżli nas ná twoy spráwiedli-
wy Sąd pozowieß. A będzieß też roz-
Roznosć nosć miedzy ćiáły potępionych; ták/iá-
ćiał. koś námienił / rożność ćiał Błogosłá-
Roma: 2. wionych? K. Káżdy/ták zły, iáko do-
bry /

bry/ według ſwych Uczynkow zapłatę 1 Cor: 15.
weźmie: każdy zmartwychwſtánie ná
ſwym mieyſcu; ná ktorym tu boiował:
kto tu gorzey na ſwiećie żyie; poczuie
też okrutnieyſze męki Piekielne: tak ćiá
ta potępionych będą iedne nad drugie
plugawſze / będą y ſmrodliwſze; iako
ćiała błogoſławionych / niektore Słoń
cowi / niektore Mieſiącowi / niektore
rożnym w iaſnośći Gwiazdom / Apo-
ſtoł S. przypodobał. M. Kiedyż bę- Czas.
dzie to Zmartwychwſtanie wſzyſtkich Matt: 24.
Ciał naſzych? K. Sam Pan Bog
to wie: a też nam nic po tym. doſyć ieſt
nam wierzyć; iż pewnie będzie: doſyć
wiedźieć o tym; iákie będzie: dobrym
będźie poćieſzne; á złym żáłoſne. Z tąd Pożytek
my Pożytek niemáły / a pilną na przy-
ſzły czas przeſtrogę mieć możemy.
M. Wierzę tedy naoſtatek

Y Zywot Wieczny.
Amen.

KAPL. Wierz / moy miły
Synu; iż wſzyſtkim Chrześćija- Wykład

nom/ z Swietym Kośćiołem Powſzech-
chnym Wiarę dźierżącym, y Swiętych
Obcowanie maiącym/ ktorzy tu drogą
Pana Chryſtuſową idą, a dary Bo-
żymi dobrze ſzafuią/ nagotowany ieſt
Nápo- Zywot Wieczny: wierz to pewnie; y
minanie wyznaway mocnie: a tey iedney rzeczy/
abyś w Kośćiele y w Swiętych Obco-
waniu trwaiąc, z Odpuſzczeniem w-
ſzytkich Grzechow z tego świata zſzedł/
napilniey przeſtrzegay. gdy vczyniſz/ co
z ciebie ieſt; łáſce Bożey/ nie śiłam
twym dufáiąc: pewną y mocną iuż Ná-
Nádzie- dźieię, onego Zywota Wiecznego/
tá. przez Pana Chriſta Wybranym zgo-
towanego/ na każdą godźinę czekay.
Smierć. Niewieſz kiedy ten żywot, ſwoy weźmie
Luce 12. koniec; iż koniec weźmie/ tho pewnie
wieſz: na on tedy Zywot Wieczny; nie
ná ten Doiutrzny/ patrz y ogladay ſię.
Spárćie Bidać też mizerni ludźie potępieni żyć
Pſal:48. y w Piekle: ale coż po tym żyćiu? wole-
liby vmrzeć: gdyby to być mogło. Abo-
wiem będą ſobą robić niebożęta ná
185. wiek wiekom: iáko baráni związani/
zá ręce y zá nogi/ w ćiemniſtym ogniu
bedą

będą gorzeć: w ogniu, (niestetyß) śiár- Apoc: 19.
ki y smrodu pełnym; gdzie ani ogień nie &c.
zgáśnie/ áni robacy, ćiáłá toczący, ni- Marci 9.
gdy niezdechną. Będzie tám płáczu do- Mat: 24.
syć/ nárzekánia dosyć, wiecznego y v- Ap: 1, 18.
stáwicznego: mizerne miásto Bábilon,
złych ludzi kochánie, ná wieki vpadnie
w ogniste á smrodliwie Piekło. M.
Strách tego y słucháć. K. Y ná mię Rozwá-
strách bije; gdy to z Pismá S. wspomi- žánie.
nam: á coż zá strách będzie, pátrzyć ná
to! co zá strách, ćierpieć to wiecznie!
Vchoway nas tego/ náß miły Boże: tu Zadzá.
karz/ tu biczuy/ moy miły Pánie/ we-
dług twey naświętßey woli; tylko ná
wieczny on czás, nieracz záchowáć ná-
ßego karánia/ náß namileyßy Pánie.
Ciężka rzecz wspomnieć ná Smierć Smierć.
one wieczną, nigdy nievmieráiącą; w-
łosy ná głowie nam od stráchu wstá-
ią/ Piekielne męki wspominaiąc: á coż Piekło.
oglądáć przy tym, násurowßą w ten Twarz
czás twarz nátáskáwßego Páná Chri- Páńska.
stusá! Tysiąc Piekłow (mowi s. Chry- Hom: 24.
zostom) łatwiey będzie śćierpieć poty- in Mat.
pionym; nižli ieden on nie táskáwy głos
Páń-

Matt:25. Páński: Nieznam was; Precz odemnie/złoczyńce. Miły Boże/ iakie do
7. Lekárzow biegánie; gdy głowá zaboli! dla máło zdrowia docześnego,á nie
Choroba. pewnego / iakie czynimy stárania! O
dálekożby lepiey było/on Wieczny Zywot Niebieski záwżdy mieć przed sobą. Dla trochy ziemie / ktorą czásem
Ziemskie imienie. pierwey opuszczamy, niżli iey dostáiemy/biegamy po ziemiach/pływamy po morzu / ná woynę iedziemy; gárdłuiemy; niepogodę/deszcz/plutę cierpimy: áleby niewymownie lepsza rzecz byłá, y więtsza á pewnieysza mądrość; vdáć
Psalm:26. te vprzeyme gárdłowánia/ ná osięgnienie Dziedzictwá/ w Ziemi Swiętych,
Persony. záwżdy wiecznie żywiących. Pátrzayże/á rozważay/z kim żywiących! z Pánem Bogiem, w Troycy iedynym/ Oycem / Synem/ y Duchem świętym; z
186. Jesu Christem, Pánem y Brátem nászym; z Angioły Bożymi, osobliwie nam przyiáznymi; z Swiętymi wszystkimi, nászego z sobą złączenia záwżdy
Mieysce prágnącymi. A ná ktorymto mieyscu? w ktorym Zywocie Wiecznym? gdzie

áni

áni łáczną / áni prágną / áni żadnego Ap:7,21.
niewczásu niećierpią; w Mieśćie nie-
wymownie kosztownym / ze Złotá, z Ká-
mieni drogich, y z szczyrych Pereł zmu-
rowanym. Niemász tám iuż nocy; nie-
mász áni Słońca / áni Mieśiąca: sam
Pan Bog wszechmogący wszystkim Zámi-
mieszczánom Niebieskim świeći. Kro- knienie.
tko rzecz niewymowną zámykáiąc / ták
roskoszne są w Wiecznym Zywoćie ro- 1 Cor: 2.
skoszy; iákowych áni oko niewidziáło /
áni vcho niesłyszáło / áni serce ludzkie
nigdy niewymyśliło. Wymyśl ty / iákie
chcesz / wesela; więtsze są Niebieskie:
zmyśl sobie / iáki chcesz / naroskoszniey-
szy żywot; Zywot on Wieczny wszystkie
wymyślne kochánia przechodźi. od kto- Żądza.
rego Zywotá Wiecznego / Boże Oycze
wszechmogący / nieráczże nas oddaláć;
przez Jesu Christá, Syná twego iedy-
nego, Páná nászego: ktory zá nas v-
ćierpiawszy / y ná Práwicy twoiey v-
śiadszy / przez Duchá Swiętego,
Swięty Kościoł Powszechny
poświąca ná wieki. M. AMEN:
AMEN. Li:221.

O Nádzieiey/ y Páćierzu.

KAPLAN. Wyłoży-
łemći iuż/ moy miły Sy-
nu/ Kośćioła Powszech-
nego Wiárę, we dwuna-
śćie członkach Apostol-
skiego Kredá węzłowáćie zámkniona:
á to nietylko dla tego vczyniłem/ abyś
Przyczy- ią rozumiał: ále więcey/ abyś wdzię-
ná Wy- czność ku Pánu Bogu w sobie zbu-
kłádu dzał. Máłyć iest pożytek, rozumieć
Kredá. tylko Wiárę Chrześćiáńską; y owszem
ćięższy ten/ ktory vmie, á wdzięcznym
Luce 12. nie iest/ będzie karan: ále gdy kto, ze
v 87. wszystkich stron, wzbudza swoię myśl
ku Pánu Bogu; tákowe Wiáry Chrze-
śćiáńskiey zrozumienie, y święte iest/ y
świętego czyni Chrześćiánina. czego iż
Przyczy- my sámi od siebie mieć niemożemy: dla
ná Mo- tego Pan Christus/ ku vstáwiczney
dlitw. Modlitwie częstokroć nas vpominał;
Lu: 11, 18. y ktorym sposobem mamy się modlić/
Matth: 6. krotko

krotko takze/ale teſz wßytkowicie/náu-
czyć nas raczył. Ku Wierze tych w-
ßyſtkich rzeczy/ ktore mamy w Kre- ¶ Ná-
dzie Apoſtolſkim / Nadzieia zawzdy dzieia.
ma przyſtapić: przez ktorey/ tak iako Roma: 8.
przez Wiary/ żaden człowiek zbawion
bydź niemoże. M. A coż ieſt Nadzie- Co ieſt.
ia? K. Jeſt Dar Duchá ſwietego/y 1Co:12, 3
oſobliwa też Cnota Chrześcijańſka ;
przez ktorá tego, co Wierzymy, y Na- Ti: 1, 2,
dziewamy ſie pewnie / y mocnie czeka- 3. &c.
my. Ktoby Nadzieie niemiał; ten ro- Gene: 4.
ſpacza: á Roſpacz, przećiwna Na- Matt:27.
dziei, wtrąca zawżdy do Piekła. Wy- Wykład
znawaß to w Kredzie, pewnie wierząc:
iż ten człowiek / ktory wierzy w Bogá
Oyca/Syna/y w Duchá ſwietego; kto
ry wierzy/ Swietym Koſciołem być
Koſcioł Powßechny/w Powßechnym
tylko ſamym Koſciele być Obcowánie
Swietych/w nim ſamym Odpußczenie
Grzechow / w nim ſamym Ciał ná Zy-
wot wieczny Zmartwychwſtanie; ten
tedy człowiek / ktory tak ſercem wie- Rom: 10.
rzy, á vſty wyznawa / iże będzie miał
Zywot Wieczny/to w Kredzie wierząc
wyzna-

wyznawaſz: ale ná tym twey Wiáry wy
znaniu nie ieſt doſyć; abyś mogł zba-
wienie wieczne otrzymać: Nadzieię pe
wną á mocną maſz przyłożyć do tego.
Abowiem iż ty/ zá łáſką Bożą / ieſteś
iednym z onych; ktorzy tak wierzą: prze
to/ zá łáſką tąż Bożą/ maſz też być ie-
dnym z tych; ktorzy tego/ co wierzą / z
Zówia- Nadzieie czekáią. Wierzyſzże temu/
zánie. com teraz przypomniał / á przed tym
Maior, ſzyrzey opiſał; iż z Kościołem tak wie-
záwżdy rzący, będzie miał Odpuſzczenie Grze-
pewna. chow / chwalebne Ciáłá Zmartwych-
wſtánie/ y naoſtátek Zywot Wieczny?
M. Ták to wierzę; iż nic nad to nie-
mam pewnieyſzego. K. Thy, ieſteś
Minor, ták wierzącym? M. Da Pan Bog;
ná roz= ieſtem: mam o tym Nadzieię pewną y
ſądku mocną; ponieważ nic inego do ſiebie
i ſt Bo= nieczuię. K. Ieſli ieſteś tákim / zá
żym. ſwiádectwem ſumnienia twego: mieyże
Li:221. Nádzieię pewną; iż/ zá łáſką Bożą /
Concluſio będzieſz miał naoſtátek Zywot Wiecz-
ny. Ale to ſwiádectwo ſumnienia na-
Poprá= ſzego, ma ſie zgadząć z wolą Bożą. aby
wá. miáſto Nadzieie, prozne nie było Du-
188. ſánie?

sánie; ktore Laciniey Presumpcią zo- Li:200.
wą. Ták tedy wierząc/ y z Wiáry pe-
wney Nadzieie mocną maiąc / przy Modli
Nadziei masz pámiętáć; iż czego sie ná- twá /
dziewasz/ tego v Páná Bogá masz pro- potrze-
śić. Abowiem do tego nas wiedzie P. bna iest
Christus, ták mowiąc: Prośćie; á we- Matt: 7.
zmiećie: szukayćie; á naydziećie: kołác- Luc. 11.
ćie; á będzie wam otworzono. Tákże
też ná inym mieyscu pilnie przypomina; Luc. 18.
abyśmy sie záwżdy modlili/ á nigdy nie
vstawáli. do czego daie nam osobne
Przykłady: iż y zły Sędzia/ áni Bogá
sie nieboiący/ áni ludźi niewstydáiący/
vprzeymym do siebie wołániem bywa
zruszony; y dobry Przyiaćiel/ ná pilne
kołatánie sąsiádá swego / wstawszy z Luc. 11.
pokoiu, dosyć muśi vczynić żądániu
iego. M. Czemuż Pan Bog wiele Spárćie
rzeczy daie y tym; ktorzy go nieproszą:
K. Dwoiákie są rzeczy; ktorych ludźie Roz-
dobrzy od Páná Bogá proszą/ z náuki dział.
Pismá świętego: iedne są, Pospolite
złym y dobrym; á drugie, Włásne sá-
mych tylko dobrych. Słońce tedy wi- Matt: 5.
dome/ ták złym, iáko dobrym wschodzi

Lucæ 1. y świeći; ale Słońce niewidome, Pan
Apoca: 1. Jesus Christus, tylko dobrych sercá
Matt. 5. oświeca: także też spuszcza Deszcz ten
Ps. 64:67 zwierschni Pan Bog, na wszystkie spo-
tecznie; ale wnętrznym Dżdżem, Wy-
branych tylko swoich / ktorzy są dzie-
dziczną ziemią iego / dusze pokrapia.
Przyczy-ná. Aby dobroćią swoią Pan Bog skłonił
ku sobie lud niewdzięczny/ y wszelką im
wymowkę odiął; y złym, y nieprosza-
189. cym, docześnie dobrze czyni: ale rzeczy
zbáwiennych/ y też docześnych zbawien-
nie/ nikt od niego nie bierze; iedno kto-
Dobrze prośić. ry dobrze prośi. M. Co to iest, Do-
brze prośić? K. Wiele iest na tym
iednym Słowku; o ktore teraz pytasz.
bo Pan Bog częstokroć naszych Mo-
dlitw niewysłuchawa, dla tego; iż nie-
dobrze prośimy. Prośićie; (mowi Já-
Iacobi 4. kub S.) á nie odnośićie: iże źle prosi-
Psal: 79. ćie. Gniewa śie Pan Bog często ná
Esaiæ 1. Modlitwy nasze: gdy wołamy; niechce
słucháć: gdy ręce wznaszamy; niechce
Rozwa-żánie. áni pogládáć. Przeto wiele iest ná tym/
o ktore pytasz/ Dobrym proszeniu: pier-
wey trzebá vmieć, Dobrze śie Modlić;
nizli

niźli ná Modlitwę idźiemy. Pátrzay á słuchay; co S. Cyprian piße: Dla tego (mowi) Kápłan vpomina; Wzgorę serca: aby odpowiedźiawßy; Mamy ku Panu; nic inego niemyślilismy / iedno o Pánie Bodze. etc. Szczyrym vmysłem Páná Bogá ma prosić, nie głos; ále serce. A co zá gnusność to iest / Człowiecze; ná ten czás / gdy sie Pánu Bogu modliß / o rzeczach nieprzystoynych y nieświetych myślić? y maßże co tákiego / o czymbyś miał więcey myślić; niźli / iákobyś z Pánem Bogiem rozmowę czynił? Jáko ty chceß / áby ćię Pan Bog wysłuchał; gdy sam śiebie niesłuchaß? chceß / iżeby Pan Bog ná ćię pámiętał / gdy go prośiß; á ty sam zapámiętawaß śiebie sámego? Toć iest, prawie niestrzec sie Nieprzyiaćielá: toć iest / gdy sie do Bogá modliß / Máiestat Boży niedbáłośćią Modlitwy obrázáć. etc. [hoc est, quando oras Deum, Maiestatem Dei negligentia Orationis offendere.] Teć są S. Cypriáná słowá, záiste bárzo poważne. M. Náucżże mię / Kápłanie miły / Dobrze

Sermo. 6; De Orat. Domin.

Sursum corda.

Náuká/o Dobrze proszeniu. 190. Pána Bogá prośić: K. Gdy odrzućiß od śiebie/ co ßkodźi Modlitwie; łatwie przydźieß do tego/ abyś śie Dobrze modlit: ale poki tego nie vczyniß; daremna będźie Modlitwá. Krotko

2 Zawádzie. mowiąc/ dwie rzeczy wádzą Dobrey Modlitwie; Grzech y Niedbáłość.

Ioann. 9. Ez: 199 203. Esaiæ 1. Grzeßnych Pan Bog iż niewysłuchawa; dla tego Ezáiaß Prorok/ Zatulonych Vß Bożych, y odwroconego iego Oblicza/ te daie przyczyne: Ręce (powieda) wáße, pełne są krwie; to iest/ spráwy wáße są mierźione y plugáwe.

Záwiązánie pierwßey, Zawády. Ez. 35. Przeto naprzod potrzebá iest, Grzech opuśćić; á dobrych Vczynkow pilnowáć. Przestańćie (mowi támże) y odpoczyńćie źle czynić; á vczćie śie dobrze czynić: zá tym wßystkie grzechy wáße/ by thez naczerwieńße były/ będą iáko śnieg bieluchne.

Druga Záwádá. Druga rzecz, Modlitwie wádząca, iest Niedbáłość, ktora nietylko w tym należy/ gdy śie nie pilno modlimy; ále/ gdy też powinnych náßych Modlitw nierozumiemy. M.

Spáźćie Ale my ná to prostacy. K. Wiec też prostacy niech po prostu rozumieią/ co

maią

máią rozumieć; á od Kápłanowy Pásterzow swoich/ słucháiąc záwżdy Kazania/ niechay sie vczą. Ktoby rad co vmiał/ á do tego przyść niemoże; temu niezáwádźi nic, niedostátecznie zrozumiána Modlitwá: ále ktoby mogł sie vczyć/ y miał od kogo/ á niechce; ten v Páná Bogá żadnym obyczáiem wymowion być niemoże. Kto sie niedbale modli/ tylko wárgámi migáiąc/ á vsty szepcząc; temu one słowá przynależą: Wárgámi tylko mnie czći; (tak sam Pan Bog mowi) ále serce iego dáleko iest odemnie. Do zrozumienia też Modlitwy; należą one słowá Apostolskie: Będę śpiewał głosu wypuszczániem; będę też śpiewał y zrozumieniem. Augustyn S. przyrownawa tych/ niewiedzących; co szemrzą / ptástwu onemu; ktore też vmie świegotáć kilká słow rozumnych. iákowi są Drozdowie / szpacy / krucy / sroki. etc. Vmie,, ietnie (powieda) śpiewáć, z woli Bo,, żey dáno iest náturze człowieczey. [sci,, enter cantare naturæ hominis Diuina voluntate concessum est.] A przetoż gdy

Esaie 29. Matt. 15.

1 Cor. 14.

In Ps. 18

191.

Záwiązánie.

gdy idzieß ná Modlitwę / weźrzy náprzod w twe ſumnienie; ieſli niemaß w ſobie iákiego Grzechu Smiertelnego: Powßednie/ zá nabożnym zmowieniem Páćierzá/ będąc odpußczone. potym vday wßyſtkę myśl ſwoię do tego; co do Páná Bogá mowiß: á ſtáray ſie záwżdy pilnie o to; ábyś mogł im nále-
Rozwa- piey rozumieć, co mowiß. Abowiem
żánie. ieſli ſie gotuieß pilno do Páná świec-kiego; iákobyś twoię z nim rozmowę vczćiwie odpráwił/ y rzeczy tobie potrzebne v niego vprośił: z Pánem Niebieſkim czemu nie pilniey maß rozmowę czynić? czemu niemaß rozumieć; zá co mu dziękuieß/ y o co proſiß? Nie z táſką byś odßedł od Krolá; gdybyś plotł dwie po trzy: á v Páná Bogá/ mniemaß/ ábyś ledá iák ſobie táſkę miał
Rozwá: ziednáć? Modlitwá náßá, ieſt rozmo-
z opiſá- wá z Pánem Bogiem; w ktorey álbo
niá Mo- iemu dziękuiemy/ iego wychwalamy y
dlitwy. wyſławiamy; álbo/ czego nam potrzebá/ nabożnie á pokornie v niego proſimy. Pátrzayże tego; ábyś wiedział/ z kim mowiß: pámiętay/ że nie mowić

tylko

tylko mász/ iáko bezrozumna Pápugá;
ále pilnie y rozumnie mász śię modlić/
iáko rozumem obdárzony Człowiek.
Takowe Modlitwy gáni Pan Chri- Spárcie
stus/ wielomowne tylko, bez nabożeń- Matth.6.
stwá: ále nabożne długie á vstáwiczne
Prośby, y roskazał nam czynić; y przy- Luce 18.
kładem swoim/ bárzo długo modląc 6, 21.
śię, czásem cáłą zupełną noc/ nas ra-
czył náuczyć: dla czego y Páweł S. v- 1 Thes.5.
pomina; abyśmy przez przestánku na Náuka/ o
Modlitwách trwáli. M. Ale tego długich
człowiek záwżdy czynić niemoże. K. Modli
Co może; niech czyni: im częściey y twach.
nadłużey może; niechay śię modli: wierz
mi/ iż długa á częsta Modlitwa, wiele
dobrego od Páná Bogá odnośi. Mo- 192.
głá śię modlić záwżdy Pánu Bogu świe- Luce 2.
ta Wdowá, Anná Prorokini/ z Ko-
śćiołá niewychodząca/ á Posty y Mo-
dlitwámi, we dnie y w nocy, iemu słu-
żąca: czemuż my tego czynić niebędźie-
my mogli? M. Jakoż oná záwżdy Wykład
byłá w Kośćiele? K. Myślą á ser-
cem/ byłá záwżdy; rzeczą á skutkiem/
im częściey y nadłużey być mogło:

Spáżkle ták też ty czyń. M. Czemuż ći nowi
Chrześcijánie zákazuią wiele Paćierzy
mowić? K. Niechay zákázuie Szá-
tan poddanym y naczyniu swemu Po-
kątnemu; ty/ członkiem będąc Páná
Dowo- Chrystusowym, w Kośćiele iego Po-
dy. wszechnym/ Páná Chrystusá nasláduy
y słuchay: Słuchay też y nasláduy S.
Apostołow, Brát iednego Oycá brá-
Rozwá- ćią. O szaleni á niewdzięczni nowi lu-
żánie dźie. Pan Chrystus każe sie modlić dłu
Dowo- go; oni krotko: Apostołowie, bez prze-
dow. stanku; ći, raz tylko: iáko oni ro, kázo-
Lucæ 18. wáli; ták też czynili. kogoż lepiey słu-
1 Thes. 5. cháć? Nád to/ záwżdy nam P. Bog
3 Dow. káżdą godźinę dobrze czyni: czemuż ie-
mu záwżdy niemamy dźiękowáć? cze-
mu nie będźiemy káżdą godźinę iego
wychwaláć? czemu bez przestanku do-
brze nam czyniącego?/ áby czynić nie-
Matt. 22. przestawał/ niebędźiemy prosić? Błą-
dźićie bárzo/ Kácerze/ nierozumieiąc
Pismá. Pátrzayże; co mi zá Pokorá w
Kácerzu! áni poklęknie ná koláná. á
Matt. 27. iesli poklęknie: iákoby oni naśmiewce
Mar. 15. Pańscy/ poklęknie. Co zá przyczyná; iż

niechcą

niechcą / ani każą, wiele Paćierzow mowić! Gdybyśmy (powieda) wiele Paćierzow mowili: wątpilibyśmy o wysłuchániu Modlitw naszych. M. Tedyby/ według nich/ y Pan Chrystus wątpił; ktory całą noc (iakoś przypomniał) trwał ná Modlitwie? K. Nie dlategoć my długo y częśto sie modlimy; iákobyśmy w wysłuchániu Bożym mieli wątpić: ine są tego słuszne przyczyny. Záwżdy nam Pan dobrze czyni; záwżdy też dla tego trzebá Modlitwy, y Dziękowánia: siedḿ kroć Sprawiedliwy grzeszy; o Grzechow odpuszczenie ma też záwżdy prosić: niewiemy náostátek; ieślibyśmy godni łáski Bożey/álbo nienawiśći: przeto ábyśmy w łásce byli; o tho trzebá pilnie z Nádzieią Boiaźliwą prosić. Trzebá do Modlitwy sercá zapalonego, y rzewnie częśto płáczącego: zá iednym Paćierzem/podobno ludzie Doskonáli tylko, mogą to mieć: á wżdy onym namilsza rzecz iest, im nadłuższą z Oycem Niebieskim mieć rozmowę. Miła nam iest długa rozmowá z Panem

2 Spáćie.
Lu. 6, 21.
Przyczyny.
1.
2.
Prou. 24.
3.
Eccles. 9.
w Odp: Lic: 63.
4.
Rozważánie.

193. Krolem: czemu niema być milsza / by też nadłuższa była / z Pánem Bogiem?
Podobieństwo. Kto w drogę idzie; im daley / tym spo⸗rzey y chutliwiey idzie: tákie też maią być násze Modlitwy. Jesli tego niebaczy w sobie cielesny Kacerz / álbo ktoż⸗kolwiek iny, źle sie modlący: niech sie vczy / iákoby tego nabył / od prawych Chrześcijan; ktorzy zá ten dar / w Kościele tylko Powszechnym / Pánu Bo⸗
Spárćie gu dziękuią. M. Ale też rychley vstá⸗nie; kto álbo prętko bieży / álbo wiele mil vyidzie. K. Bá y ten wnet vstá⸗nie; ktory niechce sie wprawiáć w dro⸗
„ gę. Bárzo temu drogá przykra; kto sie
„ nie náuczył chodźić: á kto przywykł; y
„ prętko idąc / y wiele mil vchodząc / nie⸗
„ teskni sobie. Jákoż rad ten będzie sie modlił; ktory myśli, co rychley precz z
Popráwá. Kośćioła? Wszákże aby słuszna miárá w nászych Modlitwach byłá; dla krewkośći nászey / y dla inych pobożnych przyczyn: tego też nam nieco pozwalá⸗ią słowá twoie / przy tym Podobień⸗
Pewna liczba Paćierzy. stwie teraz námienione. M. Thoć dobrze mieć pewną liczbę Paćierzy /
dla

dla dłuższego modlenia? K. Dobrze iest: ale modlmy sie; a nietylko mowmy: serce takie/ iakiego Pan Bog chce/ na Modlitwę przynośmy: modlmy sie czystym sercem/ pilnie/ bacznie/ nabożnie pokornie. M. Pokora ma tez być zwierschnia? K. Zwierschnia tylko niech niebędzie; ale z Zwierschnią Wnętrzna/ á napierwey Wnętrzna. Ktorę Wnętrzną sam Pan Bog widzi: z Wierschniey máią sie drudzy poprawiáć/ y ieden od drugiego iákoby zápalać. Tę Pokorę okazował Jawnogrzeszny Celnik: gdy stoiąc z dáleka/ nie chćiał áni oczu swoich w Niebo wznośić; ale bił pierśi swoie, Miłośierdzia grzechom swoim prosząc. Pan Christus tákże sam Pokorę Zwierschnią zálecił/ pierwey ná kolána klękáiąc/ á po tym ná swe oblicze święte padáiąc: to tez czynili Apostołowie: y Kościoł Powszechny tego pilnuie. A iesli skłániánie kolan, zaleca nam Pismo: skłádania tez rąk niemoże nikt ganić: y wznieść ręce ná znak krzyża świętego / przykłádem Moyzeszowym/ rzecz iest dobra.

Li. 189.

Pokorá Zwierschnia przy Modl.

Pożytek

Dow. Luce 18.

ij Dow. Luce 22. Matt. 26.

Actuū 9, 20, 21

194.

Exod. 17.

Li: 121.

co

co Kápłani, v nas, przy Mßy czynią.
1 Cor. 11. Odkrywáć też głowę męſką/gdy ſie mo
Li:134. dlimy/Apoſtoł S. káže. M. Pámię-
tam. K. Dobrze/ iž pámiętaß: ále
mnie na tym mieyſcu/ trzebá to powto
iii Dow. rzyć. Krotko tedy mowiąc, to powie-
dam; y ſámá náturá dodáie nam tych
geſtow. Każdy ábowiem znędzony, á
miłoſierdzia proßący, dziwnie ſie vni-
ża; ręce ſkłáda; ná kolana páda: każdy
dobrodzieiom ſwoim dziękuiący, niſko
rad ſie kłánia. etc. A iże Páweł S. od-
krywánia głowy męſkiey/ á zakrywá-
nia niewieściey/ oſobne opiſał Táiem-
nice; oprocz tego/ iż z przyrodzenia,
2 Przy- rzecz to ieſt bárzo przyſtoyna: Kośćioł
czynie tákže Powßechny, tymże Duchem S.
ſpraw rządzony/ ktorym ono nápiſał Apo-
Zwier- ſtoł, y co inßego w Korynćie ſtánowił/
ſchnich/ dwoie też rzecz przedſię bierze, w ſprá-
przy Mo wách Zwierſchnich przy Modlitwie;
dlitw. Przyſtoynosć/ y Táiemnice. Táiem-
Táiem- nicę tu rozumiey, Znák świety; ktory
nice opi- nam rzecz iáką świętą przypomina/ ál-
ſánie. bo nas iey vczy. iáko Zákrywánie gło-
Wykład wy niewieściey, znáczy Zákrywánie
1 Cor. 11.

chwały

chwały męſkiey; á Odkrywánie głowy
męſkiey, známionuie Odkrywánie chwały Páńſkiey. Apoſtolſkieć ſą te Sákrámentá y Táiemnice: ktorych ieſli
Nowowiernicy nierozumieią; nam nic
do tego: Kośćioł Powſzechny/ ktore- Matt. 13.
mu to dano ieſt / iż rozumie; dla tego
też / w tákowych ſpráwách zwierſchnich/świętych nas rzeczy rad vczy. Modlicie ſie czáſem ſtoiąc; czáſem klęcząc:
ſą táiemne wſzyſtkich ſpraw Kośćielnych pewne przyczyny. ktorych iż máło
potrzebá wiedzieć proſtym; dla tego
ich v ciebie/ ná ten czás/ niechcę wyli-
czáć. Dośyć ieſt proſtemu; áby ſie w Náuká.
tych Spráwách Zwierſchnich przypátrzywał inym: á choćiayżeby ich zániedbał / Wnętrzney Pokory y nabożeńſtwá pilnuiąc; ná tym máło grzeſzy.
Skąd może napilniey zbudźić w ſobie
nabożeńſtwo; bądź ſtoiąc / bądź (co 195.
częściey ma być) klęcząc / bądź też ná
oblicze pádáiąc: zá ſercem dobrym y Matth. 6.
okiem proſtym, wſzyſtko poydźie dobrze. wſzákże ieſliby chćiał rozmáitośći
tych Ceromoniy przeſtrzegáć; zwłaſzczá

iżby

iżby z tąd był nabożnieyszym/ á ná Modlitwie trwalszym y pilnieyszym: (ábowiem ma ten pożytek/ v pokornych y nabożnych/ ta Rozmáitość) ia iemu/ z nauki Kościołá Powszechniego/ te osobliwsze reguły do tych Spraw

Reguły. Zwierschnich daię. Czásowá dni wesołych/ dla pamiątki wesela Niebie-

Ap.4,14. skiego/ gdzie Paná Bogá z weselem Swięci chwalą/ stoiąc zwykł Kościoł

Colos.3. Modlitwy czynić: (aby też y my sercá násze tam/ gdzie Swięci Boży są/ przy tych Znakach Zwierschnich, podnaszáli) wszakże dla Pokory/ stoiąc głowę náchylaią ludzie nabożni. Przetoż od Wielkiey Nocy, áż do Swiątek/ w káżdą też Niedzielę/ tákże y w Swiętá przednieysze/ ten przerzeczony sposob Modlitwy chowány bywa: oprocz tego; iż ná okazánie Ciáłá y Krwie Páńskiey/ przez cáły Kanon/ pokornie potrzebá klęczeć. Psalmy też Dawidowe/ przez tę przyczynę/ stoiąc bywáią spiewáne: iż znaczą (dla Psáłterzá/ to iest/ dla Regału widomego) dobre Vczynki násze; ktore maią być/ w Miło-

Basil.Ca. 27, De Spirit. S. Hier. aduersus Lucifer. etc. Rup. Lib. 1 Cap.10. Durā. Li. et Cap.5. Hierony. & Augu. in Ps.67.

ści Chrześcijáńskiey / z ochotą czynione. 1 Cor. 13
wszakże w ktorych Psalmiech są Modlitwy / zwłaszczá grzechow odpuszczenia proszące / mogą być klecząc mowione: aby iako Stanie weselu; tak też Klekanie żałobie, przystoyne było. Wychwalániu Páná Bogá, y Dziek iemu czynieniu, Stanie przystoi. dla czego / Hymny (w ktorych Chwała Boska pospolicie bywa) Kośćioł stoiąc śpiewa. Modlitwy też do Swiętych, przeto stoiąc mowimy; iż oni ná gorze / w chwale Krolestwá Niebieskiego / (co Stániem náßym znáczymy) z Pánem Chrystusem kroluią. M. Czemuż dźiś te- Spáłcie
go zwyczáiu niewidzimy w Kośćiele?
K. Ktorzy Kápłani te Táiemnice wiedzą; Spráwy ich Zwierschnie / w Kośćiołach swoich / nie łatwie opuszczą: v Zakonnikow niektorych / zwłaszczá v náśládowcow S. Fráńćiszká, y 196.
S. Dominiká / naydziemy chwalebne te zwyczáie. M. A coż wżdy lepiey; stoiąc / czyli klecząc / modlić się? KA. Náńká.
Przystoynośc / ktorą Łacinnicy zowią „
Decorum / wielkie ma zálecenie, y w „
spra-

ſpráwách Boſkich. M. Alem ia ná-
wykł, klecząc wſzyſtkie Modlitwy ſwe
odpráwiáć. K. Ieſlić/ zá tą rozno-
ſcią, y Spraw Zwierſchnich odmianą/
nic nieprzybędzie nabożeńſtwá; y ieſli-
byś więtſze miał mieć nabożeńſtwo/
gdy kleczyſz: czyń tak, iákoś náwykł.
1 Dow. Abowiem Sprawy te Zwierſchnie, dla
2 Dow. Wnętrznych ſą vſtawione. a też mamy
iedne do tego reguł S. Auguſtyná: iż
Duran. in co nie ieſt przećiwko Wierze/ áni prze-
fine Li. 5. ćiwko Obyczáiom dobrym; to może być
Capit. 2. roznym obyczáiem chowano. [Quod
neq; contra Fidem, neq; contra bonos
mores eſſe conuincitur; indifferenter
Záwią- habendum eſt.] Modl ſie tedy zwier-
zánie. ſchu/ iáko ćię Pan Bog náuczy/ z ná-
więtſzą Pokorą y Nabożeńſtwem: á
to wſzyſtko/ dla wzbudzenia ćiebie ſá-
mego ku gorącey Modlitwie/ nie dla
prozney chwały ludzkiey/ z ſercá niech
Spárćie pochodzi. M. Ale dziś Hypokrytá-
mi zową tákowych. K. A kto? Pi-
kárći; czyli Luteráni? M. Bá y Po-
wſzechnicy podobno niektorzy. K.
Luce 6. Niechay nieſądzą; áby niebyli ſądzeni:
áni

áni potępiáią; áby też niebyli potępie- ni. Miłość źle nie myśli; ná lepszą rá- czey strone, rzeczy wątpliwe wykłada. Tocby y Pan Chrystus; ktory klękał, y ná swe Oblice padał/ był v tych hy- pokrytą; y oni Swięci Boży / ktorzy stáli/ ręce wznaszali/ głowę odkrywá- li. &c. A czemu niema świecić światłość násza; áby Pan Bog z dobrych vczyn- kow naszych, był chwalon? Jesli kto nabożnieyszym bywa/ bez Spraw tych Zwierschnich: niech násládnie zwycza- iu swego; á onych/ kthorym Sprawy Zwierschnie są pożyteczne/ niechay nie gáni. Záiste v ludzi nabożnych / wiele iest ná Spráwach Zwierschnich. Albo- wiem pilnie przystrzegáią tego; żeby tyl ko zwierschu nabożnymi niebyli. á iż myśl násza / ktora ná Modlitwie wo- szystká ma być z Pánem Bogiem / czę- sto gdzie indzie zábiega; Gestámi tymi Zwierschnimi/ ábysie niebłąkáłá, gdzie niepotrzeba/ może być vpominána po- żytecznie. Náostátek ia niewiem dla czego by niemiał modlić sie Pánu Bo- gu wszystek człowiek; ktoremu wszystek

1 Cor. 13. Luce 22. Matt. 26. Luce 18. Exod. 17. 1 Cor. 11. Matth. 5.

Zówiá- zánie.

iiij Do- wod / Zwier- schnia Pokorę zalecáiá- cy.

197.

v Dowi

z ćiatem y z duſzą / zawżdy winien ſłu-
Utwier żyć. y przeto; chwali Piſmo S. naprzod
dzenie. Modlitwę ſerdeczną; y też, że wßyſt-
Pſal. 118. kiego ſerca wołaiącey, chce napilniey:
Pſál. 20. wßakże gdy do Serca przyſtąpią vſta /
2 Re. 12. klękanie / na ziemi leżenie / y co inego
Zwierſchniego; y grzeczy to; Piſmo S.
„ czeſtokroć wychwala Bez ſerca, grzeć-
„ czy nic nie ſą; ale przy ſercu, ſą dobre;
z ſercem zaleca ie Kośćioł Powßech-
Zám- ny. Pámiętayże / moy miły ſynu; co
knienie. to ieſt / Dobrze ſie modlić: wiedz; do
Rozwa- kogo przyſtępuieß z Oracyą: bacz pil-
żanie. nie; do iakiego Pana rzecz maß czynić.
Powto- Oczyść naprzod ſumnienie twoie, od
rzenie. mákul wßelkich Grzechow: pilnie po-
tym, bacznie, a rozumnie / y Sercem y
Vſty modl ſie Panu Bogu: modl ſie /
im nadłużey y naczeſciey możeß / do
twego Dobrodzieia, tobie na kàżdą go-
dzinę dobrze czyniącego: tak Wnętrz-
na, iako y Zwierſchnia Pokora / dla wy-
kruſzenia ciebie ſamego / dla naprawie-
nia Bliźniego / y dla winney ſłużby Bo-
żey wßyſtkiego człowieká / niech przy
twey Modlitwie będzie, na co abyś

tym lepiey pamiętał; przykłády ludźi Świętych, dobrze Pana Bogá proszą- cych, rozczytaway sobie: naydźiesz w nich prawie to wszystko; czegom ia ćie- bie na ten czás vczył. Modlitwa świę- tey Anny, świętego Sámuela matki / ktorą Pan Bog wysłuchał / opisána iest w pierwszych Xięgach Krolew- skich: opisał y Dániel Prorok swoię / Panu Bogu miłą / serdeczną y pokor- ną Prośbę: w Psalmiech tákże Dawi- dowych / dla rátowánia wszystkich po- trzeb y doległośći naszych / Modlitwy gotowe naydźiemy; tylko ná Dawidá / abyśmy iemu chćieli być podobni / pil- nie pamiętaymy. Ale co mam o tym wiele mowić? Modlitwa Páńska tego nas wszystkiego vczy; czego iest nam / aby nas Pan Bog wysłuchał / káżdy czás potrzebá. Krotkáć iest w sło- wiech; ale poważna w rzeczy: dobry á mądry ią Mistrz złożył; y wszystko w niey / czego nam prośić potrzebá / wę- złowaćie zámknął. Vmiał on dobrze w to vgodźić; nikt iny ták. Słuchayże / moy miły Synu / pilno: Paćierzá (mo-

Lekárstwo.

1 Reg. 1.

Daniel 9.

Przestrogá.

Zalecenie Paćierzá.

z Dowody.

198.

Napomnienie z Rozwá-

 wie)

wie) ſłuchay / iako Ewángeliey: z Ewángeliey Paćierz nąß Chrześcijáńſki ieſt wyięty. Wieß / y baczyß; iáka vczćiwość zwykł czynić Kośćioł świety Ewángeliey: z iáka też vczćiwośćia mamy śie Paćierzá vczyć / y Paćierz do Páná Bogá mowić; z tąd tylko / iż Paćierz ieſt Ewángelia / obáczywaymy.

Ewán-gelia.

Pácierzem wßyſtkie ine Modlitwy cukruiemy / y ná przodku / y ná końcu: iáko bez Soli żadna Ofiara niebywáłá / w ſtárym Zakonie; ták też v nas / áni Ofiára Ciáłá Páńſkiego / áni inße Ofiary náße Duchowne / Modlitwy, Chwały, Dźiękowánia, Iáłmużny ꝛc. bez Paćierzá niebywáią. A ſolimy, y ſłodźimy wßyſtko tą / ktorey nas Pan náß Iezus Chriſtus náuczył / Ewángeliey świętey Modlitwą. Ach nieſtetyß ná niedbáłość y nievczćiwość náßę; ktorzy ſobie tego / co to ieſt, Modlitwe Páńſka mowić / nievważamy; á Paćierze náße / wie Pan Bog iáko / záiſte częſtokroć ládá iák / tylko odmrukzawamy. To ia / z żalem wielkim / dla tego mowie: aby śie káżdy dotknął; á/

Cukier.

Sol.

Leuiti. 2.

Záwiązanie.

Niedbáłość.

co to

O Paćierzu.

co to ieſt Paćierz / v ſiebie áby rozwá-
żył. By nic inego ná nas Chrześćiiány
niebyło; iedno złe mowienie Paćierzá/
od ſámego Páná Jeſu Chriſtá ſłożo-
nego: doſyć (czego nas/ Panie Boże /
vchoway) piekłá. M. Lękam ſie y
ia/moy miły Oycze/tych ſłow twoich,
iáſnie prawdziwych. Abowiem znam
to do ſiebie; iż czáſem Paćierz niedbále
mowię. Náucżże mię przyſtoyney świę-
tego Paćierzá vczćiwośći. K. Roz-
ważay iedno ſobie każde ſłowko w Pa-
ćierzu: tátwie winną vczćiwość zácho-
wáſz. á przyſtrzegay tego záwżdy: áby
ćiebie twoy Paćierz / gdy go mowiſz /
(á winieneś mowić) niepotępiał. Pan
Bog igráć nievmie: doſyć z ſiebie vczy-
nił: doſyć nas / co nam zbáwiennego
ieſt/dobrze náuczył. ieſli kto będzie ná
wieki biádał: ná ſiebie / nie ná Páná
Bogá / biádáć muśi. Piſmá świętego
wſzyſcy vmieć niemogą; Paćierz vmie-
ią wſzyſcy: w Paćierzu ſámym / czego
im potrzebá / wſzyſtko wſzyſcy máią.
Pocznijże iuż mowić Paćierz: á co zá
węzły w nim ſą; pilnie y nabożnie ſłu-
chay. M.

Rozwa-żánie.

Lekar-ſtwo.

Rozwa-żánie.

Eſaie 5.

Oycze nász ktoryś iest w Niebieśiech / Swięć sie Imię twe.

KAPLAN. Tá iest napier-
wsza cząstká z Modlitwy Pań-
skiey / ktorą Paćierzem zowie-
my ; aby Swięte było Imię Boże.
Wiesz że co to zá słowko iest / Paćierz ?
¶ Pa- M. Iż troche po Láćinie vmiem; do-
ćierz. myślam sie. Pater po Láćinie / po Pol-
sku, Oćiec: przetoż od pierwszego podo-
bno słowká, w Modlitwie Pańskiey /
dano imię v nas Paćierzowi. K. Ták;
Licz: 7. iáko (ieśli pámiętasz) Kredowi. M.
Pámiętam. K. Paćierzá tedy napier
szá prośbá, iest tá ; Swięć sie Imię
Prze- twoie: á początek Paćierza, nie iest
mowá Modlitwá; ále nas / do kogo rzecz czy-
w Pa- nimy / potrzebnie vpomina. Stańże ie-
ćierzu. dno na pierwszym słowku Paćierzá
OYcze. Chrześćiáńskiego: zlękniesz sie tu wnet;
y poćieszysz. Kácerz, y zły Powszechnik,
muszą sie lękáć; ále dobrzy dobrą, z te-
go miłego Słowká / Oycze / wezmą po-
tuchę.

tuche. M. A iákoto? K. Wejrzy w sumnienie twoie; a przypátrz sie temu/ czyie sprawy czyniß: tam obaczyß; ieſtli twoim Oycem/ ktoremu, Oycze, mowiß. Fukał y gromił surowie Pan Chriſtus Zydy; gdy woli Bożey mieczyniac, Bogá sobie Oycem czynili: Wy (powiedá) z Oycá Dyabla ieſteſcie. á czemu? iż iego sprawy czynićie. Pátrzże/ Kacerzu; pátrz/ zły Powßechniku; czynißli wolą y sprawy Boże. ieſli nie czyniß: Pan Bog ćiebie zá Syná swego nie ma; ani też twoiego Paćierzá ſłucha. A toż trzeba bez Grzechu przyſtąpić na Modlitwę: iákom ćię na przodku vczył. M. Widzę. K. Zły tedy człowiek gniewa więcey Páná Bogá; gdy go Oycem/ ktorego Synem być niechce/ bez wſtydu zowie. pierwey badź Synem Bożym/ Chrześcijáninie: potym mow iemu; Oycze naß. Czemu sie niewſtydaß/ vſty mieć Bogá Oycem; á Dyabłá żyćiem twoim wyznawaß? Cnoty święte, sprawy ſą Boſkie; Grzech ſtworzył Szatan z Człowiekiem: iedność czynią z Synem Bożym,

Wykład z Rozważánie

Ioannis 8.

Złym ſtrach.

Li. 190.

Lic. 189

200.

Tit. 1.

Ioan. 15.

Genesis 3.

Ioann. 11.

Lucæ 11. Bożyſynowie; á nie zDyabłem roſprá-
Dobrym ſzáią/ Pánie Kácerzu. Ná druga zá-
pociechá ſie ſtronę oſobliwa ieſt pociecha tym;
Ioannis 1. ktorym dał Pan Bog moc, być Syny
2 Cor. 6. Bożymi/ zSzátánem y z vczynkámi ie-
go towárzyſtwá niemáiącymi. Abo-
Lucæ 11. wiem gdy ſyn Oycá prośi, o Chleb; izá-
li poda mu Kámień? álbo miáſto Ry-
by / izali da iemu Węża? álbo gdy o
Jaie prośi; izali poda iemu Niedź-
Záwiá= wiadka? Stąd tedy / iż Pan Bog ieſt
zánie. Oycem náſzym / náſzym bez záſług ná-
Li:69.&c ſzych Stworzyćielem, Odkupićielem,
y Poświećićielem / nam Chrześcijanom
mocna záiſte Nadzieia rośćie; iż od
niego (tylko dobrze prośmy) w proś-
bach náſzych pewnie wyſłucháni be-
Zám= dziemy. A przeto dwu rzeczy potrze-
knienie. bnych, iedno to napierwſze Słowko ćie
Li:187. bie náuczy: abyś grzechy opuśćił; y Ná
Rozwa= dzieię miał pewną. Niedármoć tho
żánie. Słowko Pan Chriſtus naprzod wyſtá-
wił: tym iednym dáie znáć: ktorych ſłu
chá/ á ktorych nie ſłucha Pan Bog, ie-
Spárćie go y náſz Oćiec Niebieſki M. Czemuż
też ći mowią Paćierz; ktorzy / w grze-
chách

chách leżąc/Syny nie są Bożymi: K. Y Kácerzec mowią; ale darmo: Nadzieia ich, nie iest Nadzieią; ale (według Słowká Láćinskich Doktorow) iest Praesumpcia, bo Praesumcia obiecuie to sobie; czego Pan Bog człowiekowi/ dla grzechow iego / niechce obiecáć. A przeto Bogoboynych tylko Powszechnikow/ ktorzy zá grzechy swe pokutuiąc, w Boiaźni á strachu zbáwienie swoie spráwuią/prawa iest Nádzieiá; y przyiemna Pánu Bogu, tá ich Páńska Modlitwá: ći dobrze mowią; Oyce nász: zna sie do tych P. Bog/ ktorzy są iego; grzeszących złośnikow znáć nigdy niechce. M. A to drugie w Paćierzu Słowko / NASZ / co też ma w sobie: K. Naprzod wytącza te/ktorzy sie źle modlą/ Chrześćijány: potym dáie nam znáć; iż/ktorzy iesteśmy w Swiętym Swiętego Kościołá Powszechnego Obcowániu/nászym tylko iest Pan Bog Oycem. dla ktorey Swiętych Społeczności/nietylko káżdy zá sie Páná Bogá prośi; ale wszyscy społecznie zá wszystkich. Dziekuyże Pánu Bo-

Li. 188.
Opisá-nie.
201.
Philipē:2.
w Odp:
Lic:63.
2 Tim: 2.
Lucæ 15.
NAsz.
Wykład
Lic. 90.
Zkwiá-zánie.

ná Bogu za to / á niewynoś śie z tąd;
iż Pan Bog iest Oycem twoim. M.
Tobie niechay będzie chwała / Oyce
w Nie- nász namileyszy; ktoryś iest w Niebie-
biesiech śiech. K. A za nie wszędzie iest Pan
Bog? M. Wszędzie. K. Czemuż
mowiß; ktoryś iest w Niebiesiech?
M. Tak w Pacierzu mowimy. K.
Ps 2, 122. Y Dawid częstokroć mowi o nim / y
Esaiæ ult. Pismá Prorockie; że on mieszka w Nie
biesiech / gdźie iest Stolica iego: a wżdy
Psal. 138. iednak toż S. Pismo wyznawa; iż on ná
każdym iest mieyscu / Niebo y Ziemię
nápełniáiący. Jakoż to będziesz rozu-
1 Wy- miał? M. Ja prostak po prostu tak
kład. rozumiem; Ktoryś stworzył Niebio-
sá / rzecz, w widomym stworzeniu, ná-
dziwnieysza y napięknieysza. K. A ten
wykład dobry iest: wszakże trzeba daley
poglądać. A bowiem nietylko Niebio-
sá Pan Bog stworzył: stworzył y Zie-
mię, y morze. M. Tymię náucz / Ka-
płanie miły: daley ia nieumiem. K.
2 Wy- Jako Pan Bog iest wszędzie; á iako też
kład. iest w Niebiesiech / y ktore są te Nie-
biosá; trzeba to wiedzieć. iest Pan Bog
wszędzie /

wßedzie/ istnośćią, mocą, y obecnośćią swoią; ale przez łáskę swą/ y przez chwałę Máiestatu swego, sobie nutą á przyiemną/ tylko iest (o czym mniey vsłyszyß) w Niebiesiech M. Skąd mam poznáć; iż Pan Bog tak/ iákoś mi powiedział/ iest wßędzie? K. Z spraw iego wßystkich, co znáć możeß. Tak on rządził káżdego z nas/ iáko wßystkie; á wßystkie ták/ iák iednego. Tego nikt niemoże czynić; iedno sam wßechmocny Pan Bog/ wßechmocną swą obecnośćią wßędzie káżdy czas będący. Y złym, y dobrym, przez spráwy swoie dawa on znáć; iż wßędzie iest: á to słowo/ Jest/ obecną Jstotę iego nam znáczy. Rozum ludzki gdyby tego/ iáko to być może/ chćiał dochodźić; vstánie: wierzyć trzebá. M. Wierzę ia mocnie; iż wßędzie iest Pan Bog/ y wßystko bádáczy: y to/ co my tu; y to/ co po wßytkim świećie wßyscy ludzie czynią, mowią, álbo myślą/ wßechmogący Pan Bog widźi. K. Jż widźi; przeto y karze/ y płáći: płáći dobre; karze złe. co wßyscy domą v siebie czuć mogą. Jest tedy Pan

Roz-dział. Apoc. 4. 21 &c.

Dowod. August: in Confeß. 202.

Exodi 3.

Spárkie

Hebr. 4.

Zdánie o

Pan Bog wßedzie / Obecnie, Istotnie, y Wßechmocnie: iest ták y w Niebiesiech; á nad to, iest tám przez Łaskę swo-
Záwia- ię y chwałę. A przeto gdy wspominaß
zánie. w Pacierzu, Niebiosá: nietylko rozu-
Niebio- miey te iásne stworzenia Boskie / ná kto-
sá 2. rych są Plánety, Słońce, Miesiąc, y Gwiazdy; ale też pámiętay ná Niebiosá Duchowne / Niebieskiego mießkánia, przez łaskę Bożą, y ná tym świecie godne. M. Ktorez to są: K. Swięci Boży, są Duchownymi / w ktorych
1 Sow. iest y mießka Pan Bog / Niebiosámi:
In Psalmū tak Niebiosá częstokroć wykłádáią /
19. &c. w Pismie świętym / święci Doktoro-
2 Sow. wie. Mießka Pan Bog, y iest, ná Niebiesiech: mießkał y był tenże Pan Bog, w swoich Swiętych / Apostołach, Męczennikach. ec. przeto wßyscy Swięci
2 Cor. 13. Boży, są thez pięknymi Niebiosámi /
1 Cor. 3. nád te v Páná Bogá ważnieyßymi.
Rozwa- W tych Niebiesiech miło iest mießkáć
żánie. Pánu Bogu: te Niebiosá Duchowne
Ioan. 14. osobliwym są kochániem Bożym: w
Roma. 5. tych Niebios sercách Pan Bog dáry swe rozlewa: Chwałá Boża, z Niebá

Ducho-

Duchownego wychodząca / ieſt Oycu *Pſal. 68.*
nászemu Niebieſkiemu przyiemna. á ie-
ſli ták ieſt / y ták mieszka / w thych ná
świećie Duchownych Niebieſiech; kto-
re ſie podczas záćmiewáią: coż o onych / *1 Reg. 11. &c.*
prawie iuż kryſztałowych / masz rozu-
mieć! Przetoć Pan Bog ieſt / y mieszka *Apoc. 21.*
oſobliwie w widomych Niebieſiech; iż *Przyczy-ná.*
Swięći y Angiołowie iego, ſą z nim w
Niebieſiech: w Swiętych y w Angie-
lech ſwoich / w Niebioſách Duchow-
nych / ieſt y mieszká Pan Bog, przez
ſwą łáſkę. z ich vſt oná chwałá vſtáwi- *Apoc. 4.*
czna / ktorey według możnośći, my ná-
ſláduiemy / Pánu Bogu ieſt przyiem-
na. M. Pánie Boże / ráczże nam dáć, *Zadza.*
tymi być Niebioſámi. K. Modlmy *Lekár-*
ſie iedno dobrze. Oćiec nasz on ieſt: da *ſtwo.*
nam wszyſtko; / o co dobrze proſimy.
Rozważ iedno y te Słowká; Jeſteś w *Rozwa-*
Niebieſiech: y te chcą po tobie; ábyś *żánie.*
pilno ſie modlił. Komu ſie modlisz?
M. Oycu nászemu. K. Gdźie ieſt
ten nász Oćiec? M. W Niebieſiech.
K. Pámiętayże / iż to wielki ieſt Pan;
ktory ieſt y mieszká w Niebieſiech: Pan

to nad

Apoc. 19. to nad Pany/ Krol nad Krolmi / w pieknych tylko gmachach Niebieskich
203. mieszkaiacy. M. Wielka iest moc y powaznośc tych słow; gdy ie rozbieramy po iednemu. K. Thakci bywa:
Náuka. trzeba sie dogryzac smaku. Z tey tedy krociuchney Przemowy, ten weźmiesz
Lit. 189. wielki Pozytek; o ktorym ia szyroko musiał niedawno gadac: Modlic sie do-
1 Sow. brze Panu Bogu, z tad sie nauczysz. Abowiem gdy to rozważysz; co iest Ociec twoy Niebieski / przez Laskę y Chwałe swa, w Niebiesiech tylko mieszkaiacy: gdy teź y onemu Bożemu Imieniu; Jam Jest / ktorym Jest; w tym
Exodi 3. Słowku, Jest, przypatrzysz sie pilno: izali niebedzieß z nawietsza Pokora / y z gorącym Nabożeństwem, ták zacnego y świętego Pana prosił? Skłádasz
2 Sow. rece przed Krolem: klekasz y pádasz przed Cesarzem: czemu tego niemasz czynic / przed Panem wszystkich Krolow y Cesarzow? Wszytko tu naydziesz:
Záwiązanie. cos niedawno słyszał / y co Pismo S. szyrzey indzie zaleca: rozgrzyéc tylko á
Nápomnienie. rozrząsnąc trzeba. Badzze Synem

Bożym.

Bożym, twemu Oycu poſłuſznym: zá tym bedźieſz onym Niebem; w ktorym on rad mieſzka: to miawſzy / proś, co chceſz: pewnie vprośiſz. Pocznijże iuż pilnie Oyca Niebieſkiego prośić. M. Ioan. 15.
Tak naprzod mowimy w Pacierzu;

Swięć ſię Jmię twoie.

KAPL. Pierwſza część Modlitwy Pańſkiey, od Pana Boga poczyna: w ktorey to prośimy, y tego pragniemy / iako prawi Synowie Boży; aby Pan Bog ſam / á nie kto iny / od wſzech narodow ludzkich był chwalon; iemu ſamemu dźięki czynione / y cześć Boſka áby wyrzadzana była. Abowiem z niego / y przezeń / y w nim ſą wſzyſtkie rzeczy: iemu tedy ma być cześć; iemu ſamemu chwała / na wieki. On ieſt Stworzyćiel naſz / Opátrzyćiel / Rządźca: on nas odkupił; on poświąca: żaden Angioł / żaden Swiety / nic ſam od ſiebie niema; wſzyſtko od Páná Bogá máią: przeto też iego ſamego

Wykład
Eſaiæ 42.
Coloſ. 3.
Matt. 4.
Roma. 11.
w Kredzie.
Iacobi 1.

Eſaie 6. ſámego y tu chwalili/ y dziś w Niebie-ſiech trzy kroć Swiętego chwalą. Kro-tko mowiąc/ wſzyſtkie Dzięki, y wſzy-ſtkie Wychwalania Boże, tu ſie zamy-kaią; y to ieſt tych Słowek dobre zro-zumienie: Oyce náſz Niebieſki / gdyż my wſzyſtko dobre, y wſzelką Swięto-bliwość, od ciebie ſámego mamy: prze-
Pſ.116.etc to twoie naświętſze Imię / v nas, y v wſzech narodow ludzkich / niechay bę-
Ephes.5. dzie święte: y chwalebne: tobie zá wſzy-ſtko niechay zawżdy dziękuiemy/ y cie-
Psal. 113. bie, Páná y Bogá naſzeº, świętobliwie wychwalamy: nienam/ Panie/ nie nam; ále twẽ świętẽ Imieniu/ niech będzie
1Cor. 15, święta od nas chwała: my cokolwiek
10. &c. dobrego czynimi/ iż od ciebie, zá łaſką twoią, czynimy; ku twey chwale świę-tey/ rácz dáć/ ábyſmy czynili: thwoie
204. (mowię) Imię Boże Oyce naſz/ iáko dawce dobrá wſzyſtkiego/ niech będzie, we wſzyſtkich Swiętych twoich, od wſzech nas święcone/ chwalone/ wiel-bione: ꝛc. M. Siłá tu rzeczy, w tych
Rozwa-żánie. trzech ſłowkach. K. Ták wiele; iż ia wyliczyć ich nie vmiem. Miłość ku
Pánu

Pánu Bogu / że wszystkiego sercá, duszę, śił, y rozumu / zamyka śie w tych trzech słowkach: iest tu troie pierwsze Boże przykazanie: wszystkie Dzięki / wszystkie Chwały / y cokolwiek iest takowego, ku czći y ku chwale Bożey należącego / to wszystko tu naydźiesz. Cokolwiek Pánu Bogu winniśmy czynić / y takimi iemu śie stawić; to ábyśmy czynić mogli / zá łáską y dobrem iego / tego naprzod żądamy. Przetoż te Słowá mogą być rozumiáne / nietylko obyczáiem Proszącym; ale też Dźiękuiącym / y Wystawiáiącym: im szyrzey możemy ie rośćiągnąć; tym nalepiey: wszystko to / co możemy wymyślić ku nieogárnioney chwale á czći Bożey / w tych słowkach będźie; y iesżcze więcey nad to zbędźie. Tak są węzłowáte: Mądrość ie Boża złożyłá; y wszystkie rzeczy, Pánu Bogu od nas winne, krotko zámknęłá. Cokolwiek iest Psálmow Dawidowych / Pánu Bogu zá rozmáite dobrodźieystwá iego dźiękuiących; cokolwiek ich on nápisał / Pána Bogá sam wychwaláiąc / y ku wychwalániu

Luce 10.
Exodi 20.
Zámknienie.
Rozważánie.
Mistrz.
Psálmy. 16.

iego nas napominaiąc; przytacży przy-
toż w kupę / cokolwiek thakiego nay-
dzieß w Xięgach Moyżeßowych, Pro-
rockich, Apostolskich / w Ewangeliey,
y w Historyach świętych: wßystko to
Pan Christus, w tych trzech słowkach,
skrycie a dostatecżnie zawiązał. Prze-
to ten maß mieć ztąd osobliwy a na-
Náu- przednieyßy Pożytek: abyś y Pana Bo-
ká. ga prośił / y wßystkiego siebie ku temu
przyłożył; żebyś za dobrodzieystwa Bo-
że / (ktorych / niebiorąc nadaremno
2 Cor: 6. Łaski Bożey / maß być wdzięczen) ie-
mu dziękował / iego świętobliwie czcił
y chwalił / a wßystko ku chwale iego
świętego Jmienia czynił. M. Awo
Pan Bog naprzod; y nad wßystko.
Apoca: 1, K. Tak iest: od tego początek naß
& ulti. ma być: tym y dokonać mamy. Rzecż
tedy Boską naprzod przełożywßy, cze-
go daley prośiß? M. Ta iest druga
cząstká Paćierza náßego;

205. Przydź Krolestwo twoie.

Wykład KAPL. Summa tey prośby iest:
Abyśmy

ábyśmy niebyli oddaleni od vczesnic-
twá onego Krolestwá; ktore nam Pan
Bog / przez Syna swego iedynego/ z Tit: 2, 3.
łáski á z miłośierdźia swego/ nagoto-
wáć raczył: áby też nie kto iny/ nie Szá Roma. 6.
tan złośnik, ani Grzech żaden/ ale sam
tylko Pan Bog / w nas przemieszka-
wał y panował ; y to / w tych krotkich
Słowiech/ węzłowato záwiezuie Pan
Christus, nász Mistrz Niebieski. To
Boże Krolestwo oboie/ gdy y P. Bog Krole-
w nas kroluie/ y my też iesteśmy dzie- stwo 2.
dźicámi Krolestwá Niebieskiego / tu
sie poczyna, przez Wiare żywą ; á po-
tym końca w Niebie nigdy mieć niebe-
dźie: tu przez Nadźieie Krolestwo ma-
my; potym ie skutecznie (da Pan Bog)
otrzymamy. Tho Krolestwo Boże iż Rozwa-
nam iest spráwione, przez Pana Chri- żánie.
stusa; dla tego wszyscy Swięci, Krolo- Ioannis 8.
wie, y Prorocy/ prágnęli dźień Páński Mat. 13.
widźieć. że nie bez przyczyny Pan wysła Lucæ 10.
wiał swych Apostołow Błogosłáwień
stwo: ktorym to wiedźieć, y to słyszeć,
dał Pan Bog; czego vprzeymie żąda-
iąc, niewidźiało áni słyszało wiele Sprá

wiedliwych. A z tad my Chrześcijánie
mamy tym chutliwszy być/ do nábyćia
tego Krolestwá Bożego; do ktorego
naprzod poseł Páński, S. Ján Krzci-
ćiel/potym sam Pan Jezus Christus/
ná początku swego Kazánia pilnie wo-
szystkich przyzywali, tak mowiąc: Po-
Mat.3,4. kutuyćie; przybliżyło sie Krolestwo
Wykład Niebieskie. Abowiem iuż sie był przy-
bliżył Pan Christus; ktory nam to Kro
Rozwa- lestwo Boże raczył spráwić. Bywa to
żanie. pospolićie; iż rzeczy niewidomych prá-
gniemy widzieć/ y niesłyszánych słyszeć;
á potym/ gdyśmy iuż widzieli y słyszeli/
máło o nie dbamy: ale dobry Chrześci-
anin / aby tákim w rzeczách zbawien-
nych niebył / dobrze to ma opátrzyć.
Rozność Nie tákie iest Krolestwo Boże; iakie
206. są Krolestwá ludzkie: o Krolestwach
ludzkich im więcey słychasz / á im pil-
niey sie przypátrzywasz; tym więcey v-
stawicznych niewczasow, frasunkow, y
niebespieczeństwá / w nich naydujesz:
ale daleko inaczey iest w Krolestwie
Li:186. Bożym. Abowiem tu y bespieczeństwo
napewnieysze/ y wczás osobliwy/ y we-
sela

ſela záwżdy doſyć: im częſciey o nim ſły ſzymy, y częſciey ná nie patrzymy / nie ćieleſnymy, ále duchownymi oczymá y vſzámi; tym więcey nam ſie podoba / nas roſkoſzuie y vweſelá. Mizerya nie- wolſtwá Dyabelſkiego y Grzechowe- go / (ktore też tu ſie poczawſzy, kończá w Pieklo niema) w ktorym ſą wſzyſcy, do Kroleſtwá Bożego nienależący / tak ieſt trudno wypowiedzieć; iák tru- dno może nietylko vſty wyłożyć / ale też ſercem wymyſlić / radoſci y kochánia Kroleſtwa w nas Páná Chriſtuſowe- go. M. O niechayże rychley do nas przydźie twoie Kroleſtwo / Oyce náſz Niebieſki. K. A wżdy ludźie niekto- rzy ſą tak niebáczni; iż proſząc Krole- ſtwá Bożego, niemáią ſie k niemu. Je- ſli nam ieſt miłe to, ná ſwiećie, w nas Kroleſtwo Boże; nád ktore nic przed- nieyſzego mieć niemamy: dáleko więcey ono ſpołeczne z Pánem náſzym Chriſtu- ſem dziedzictwo, ma nam káżdy czás być żądne. M. Słyſzałem te ſłowá, od niektorego Páná zacnego; ktory tu imienia ſwieckiego, y pieniędzy, miał

Stoſowánie; Łk: 185.

Zadza.

Przygániá.

dosyć: Aczkolwiek (mowił) w Niebie (iako powiedaią) barzo dobrze; alebym ia przestał tu na wieki. KA. Swiecki á Łakomy człowiek tak musi mowić rzecznie; choćiayby milczał vstnie. Gdyby on dbał o Krolestwo Boże: nierownałby Ziemie z Niebem. Co mi zá rzecz, mowić; Przydź/ Boże Oyce/ Krolestwo twoie: a do niego práwie nic śie nie mieć! Przeto/ moy miły Synu/ pamiętay na to pilnie; abyś to/ czego vsty prośiß/ zawżdy miał ná twym sercu. aby nam przyßto Krolestwo Boże; aby Pan Christus w nas krolował/ nie Dyabeł, ani Grzech; abysmy naostátek przyßli do Chwały Krolestwá Niebieskiego/ gdy będzie wola Boża: tego nam iest napilniey; y dla tego/ po Pánie Bodze/ Krolestwa iego przyyścia naprzod prośimy. M. A czegoż nam iest potrzebá; żebysmy to Krolestwo Boże/ y tu ná czás, y potym wiecznie/ otrzymáć mogli? K. Tego; czego w trzećiey części Páćierzá żądamy:

Zámknienie.

Bądź twa wola/ iáko w Niebie/ ták ná Ziemi.

NIE. Podobno trzebá Wola Boża pełnić: aby nam przyſzło Kroleſtwo Boże? K. Tego trzeba: ſam nas Panier (iako widziß) tego porządnie vczy. M. A ktoraż to ieſt Wola Boża? K. Wola Boża ieſt; abyſmy tego Boga Oycá poznali/ ktorego Imię naprzod, świętobliwie wychwaląc prágniemy: Wola Boża y tá ieſt; abyſmy też poznali tego/ ktorego Bog Oćiec zeſłał/ Pána Ieſuſá Chriſtuſá; o ktorego Kroleſtwie/ żeby w nas Bog Oćiec przez Duchá S. krolował/ po Chwale Bożey prośimy: Wola naoſtatek Boża ieſt; abyſmy ták, iáko on chce/ nie ták, iáko ſie nam podoba/ pod Kroleſtwem iego żyli. y dla tego mowimy: Iáko w Niebie twa Wola ſie dzieie / Oyce naß Niebieſki; ták też ná ziemi/ niech my wßyſcy ćiebie iednego ſłuchamy. Wola tedy twoiá/ racz dáć/ áby w nas była; nie naßá/ áni Szátáńſka. Wiele rzeczy my cze-

Perzadek.

Wykład

Ioan: 17.

Matt: 26.

Zá wiązánie.

 ſtokroć

ſtokroć chcemy/ktorych Pan Bog nie⸗
Serce z. chce; á co on chce / my niechcemy : gdy
Pſal: 72. wolą náſzę czynimy ; Serce Krzywe
mamy : ale gdy wolą ſwą, woli Bożey
poddáiemy; w ten czas Proſtego Ser⸗
cá bywamy. Skrzywił nas bárzo A⸗
dam ; Pan Bog záwżdy ieſt proſtym :
przeto náſzá krzywość ma być napra⸗
Záwią⸗ ſczaná proſtą wolą Bożą. Krotko
zánie. mowiąc / ábyſmy Przykazánia Boże
Matt. 19. (w ktorych nam on ſwą Wolą oznáy⸗
mił) pełnili ; o to trzecia część Paćie⸗
rzá proſi : ku chowániu Prawá Boże⸗
go, tá Wola Boża nawiecey należy.
w Nie⸗ Abowiem przykłádamy; Jáko w Nie⸗
bie. bie. W Niebie iuż áni Wiáry / áni
1 Cor : 13. Nádźieie niemáſz; ſámá tylko ieſt Mi⸗
łość / á Miłość doſkonáła : z Miłośći
roſtą owoce dobrych Vczynkow. áby⸗
ſmy tedy Páná Bogá tak miłowáli /
iáko w Niebie miłuią ; ábyſmy z Mi⸗
łośći, co on każe, czynili / thák iáko w
Niebie wſzyſcy ſą iemu poſłuſzni ; o to
Jáko. właśnie tu proſimy. M. Ale my lu⸗
dźie ták niemożemy, tu ná źiemi ; iáko
Swięći y Angieli, kroluiąc iuż w Nie⸗
bie:

bie: czemu mowimy; Jako w niebie
tak ná ziemi? K. To słowo/ Jako/ 208.
znáczy nam Podobieństwo; á nie Ro-
wność: rownie woley Bożey chowáć
niemożemy; ále podobnie mieszkaiącym
w Niebie, pełnić ią mamy. To ná nas Roz-
Pan Bog kładźie/ co my możemy v- dział.
nieść; wiecey nic: insza iest Doskona- w Odp: Lic: 87.
łość, Swiętych w Niebie; insza, ná
ziemi będących: tám iuż zwyciężony iest
Nieprzyiaćiel; á tu trzebá z nim vstá-
wicznie walczyć. M. Coż zá Pożytek Náu-
z tąd weźmę? K: Ten pożytek wiel- ka.
ki: Chcesz li wniść do Krolestwá Bo- Matt. 19.
żego/ o ktore prośisz; choway Przyká-
zánia Boże, ináczey nie będźie: iáko pro Rozwá-
śisz; tákći sie stánie: sam Pan Chri- žánie.
stus, Mistrz twoy, ták ćiebie y w Pá-
ćierzu náuczył. Pátrzay iedno, iákić to
Mistrz! iáko mądry Doktor! Niemá-
ie Kazánie czynił, Woli Bożey na Go Matth. 5.
rze vcząc: náuczył nas Chrześćijáńskie-
go Błogosłáwieństwá: Zakon Boży/ Matth: 6.
w ktorym iest wola Boża/ nam wykłá-
dał: iákie máią być Jałmużny, Mo-
dlitwy, y Posty násze/ dołożył; y zátym

Pacierza nas nauczył: odwodził potym od miłości Bogactw / od Służby Dyabelskiey / y od myśli frasowliwych, w nabywaniu potrzeb naszych; a do służenia Panu Bogu / y do Wiary a Nadzieie w nim pokładania / pilnie nas przywodził. to tedy wszystko zamykaiac / iako nam drszy nasz Vczyćiel / tak naostatek powiedział: Szukayćiesz naprzod Krolestwa Bożego / y Sprawiedliwości iego; a to wszystko będzie wam
Wykład Przydano. Trzy tu rzeczy Pan Christus wspomina; Krolestwo Boże / Sprawiedliwość iego / y Przydane potrzeby: w tych trzech rzeczach piknie zamknał puł Paćierza swego / y wszystko nasze zbawienie. Abowiem w Krolestwie Bożym / dwie sa Paćierza napierwsze cześci. Jesli prośisz o Krolestwo Boże: co iest Bog; pierwey muśisz wiedzieć. Przetoż ku temu słowku / Bog / przynależy; Swieć sie Jmie twe: ku Krolestwu wnet Bożemu; Przydź Krolestwo twoie: ku Sprawiedliwośći Krolestwa Bożego; Badź twa Wola / iako w Niebie / tak na ziemi: a przy-

dánym rzeczom to nákoniec ſłużi; co niżey w Paćierzu mowimy:

Chleb náß powßedni day nam dziśia.

MIE. Miła rzecz, o Niebie mowić. K. Milßa, w nim być. Ale pokiś ieſt ná ziemi; Czego też nieprzepominay: potrzebá nam Chlebá. M. A iakiegoß? K. Powßedniego. M. Iako długo? K. Záwżdy; przeto też zawżdy proſac, tak mowiß; Chleb naß powßedni daynam dziśia. Abowiem poki ieſteſmy ná tym ſwiećie; kazdy dzień potrzebuie pośilenia y Duſzá naßa, y Ciało: ma ſwoy Chleb Ciało; ma też y Dußa. Cieleſny Chleb zámyka w ſobie wßyſtkie potrzeby, należace ku Ciału/ Zywność wßyſtke, y Przyodźianie. co z onychże słow Pana Chriſtuſowych / w ktorych wſpomina Przydane rzeczy / możeż obaczyć. Abowiem vpominaiac nas / ábyſmy fraſowliwie niemyſlili o

Chleb.

Powßе.

Dźiśia.

Chleb 2.

Cieleſny.

Matth. 6.

tym; cobyśmy iedli a pili / y wczymbyśmy chodźili; zatym wnet przydał: Szukaycież pierwey Krolestwá Bożego / y Sprawiedliwośći iego; á te wßystkie rzeczy/to iest, y Zywność y Przyodźiánie/ będą wam przydáne. Duchowny
Duchowny Chleb także Chleb/ cokolwiek ku pośileniu y opátrzeniu Duße należy/ wßystko to
Ioannis 6. nam znáczy: iest Chleb Ciáłá Pańskiego/
Matth.4. Słowá Bożego/ Swiątośći Ko-
Ioá: 4,7. śćielnych / y Łask á Darow Bożych:
Przyczyná. wßystkie te rzeczy osobliwie pośilaią Duße náße/tuczą/y zdrowie dußne záchowywáią. Bez Chleba Cielesnego,
Powßedniego; kilka dni człowiek żyć może; ale Duchownego ná każdą godźinę każdy potrzebuie.
Dźiś. wßakże iż przyrodzona rzecz iest,
209. ná każdy dźień Ciáłá náße pośiláć: dla tey przyczyny, y Powßedniego/ to iest, vstáwicznie potrzebnego/Chlebá prośimy; y tego też/ áby Dźiś nam był dány/ w náßym dokłádamy Paćierzu.
1 Náuká/ z Porządku Paćierzá. Ten rozdźiał Chlebá pámiętáiąc, pięknemu przypátrzay śie porządkowi tych rzeczy; o ktore Páná Bogá prośiß. Iż
Matth: 6. naprzod mamy ßukáć Krolestwá Bożego;

żego; tego też naprzod żądamy: iż Kro= leſtwo Boże ludziom tylko ſwiętym, Grzechy niezmazánym, á przez Poku= tę ochędożonym, bywa dáne; pod Wo= lą Bożą / ták iáko w Niebie / chcemy być poddáni: ále iż ná tym ſwiećie Szá tan pilnie zábiega / żebyſmy iego ſłuchá li, miáſto Páná Bogá; dla tego náo= ſtátek my / ktorzy z ſiebie nic dobrego niemożemy czynić / od Oycá w Niebie= ſiech pośilenia Duſzam náſzym káżdy dzień prośimy. Ten ieſt chędogi po= rządek / z ſtrony Chlebá Duchownego / w pełnieniu Woli Bożey, nas pośilá= iącego: pátrz też porządku w Chlebie Cieleſnym. Abowiem niemáſz go prze= kłádáć, nád Kroleſtwo Boże / y nád Spráwiedliwość iego : pilnieyſza ieſt Duſzá / niżli Ciáło; Niebo / niżli zie= miá : pierwey też prośiſz Kroleſtwá y Woley Bożey / niżli Chlebá. Przecżże dziś więcey o trochę imienia ziemſkiego zábiegamy / niżli Woley y Kroleſtwá Bożego pilnuiemy? Co zá rozum / mi= ły Boże! Byś też żył ná ſwiećie / thák długo, iáko Máthuſálem / 969: iednák

Apoc. 21.

1 Petri 5.

2 Cor. 3.

2 Náuká / z te= goż po= rządku.

Przygá= na.

Rozwá= żánie.

to ná=

to nápißa o tobie; co też o nim nápiſano: Zył; y vmarł. Obieca komu Krol Staroſtwo; daruie kto wieś: iákie vſługowánia / dla iedney wioſki! á Pan Bog ciągnie nas do tego; abyſmy dziedziczyli y krolowali / z iednym iego Synem, Jeſuſem Chriſtuſem, Pánem náßym / nie tu ná czás na ziemi / ale ná wieki wiekom w Niebie: czemuż nie ieſteſmy ochotnymi? czemu nie pilniey Pánu Bogu / niż Krolom / ſłużymy?

Genesis 5. Mnieyßa.

Roma. 8.

A przeto pierwey ßukáć mamy Kroleſtwá Bożego / y Spráwiedliwośći iego: potym / za máłym náßym ſtaraniē / Chleba Powßedniego káżdy dzień iáwie nam doda Oćiec náß Niebieſki.

Zámknięcie. Matth. 6.

A iż nieprośimy Chleba rocznego / ale tylko Powßedniego; á ná káżdy dzień / ná káżde Dźiś (iż ták rzekę z Páćierzem) tego Chleba prośimy: przeto też niemamy ſkarbić ná tym świećie / áni ſie fundowáć w imienie; ale máiąc Zywność / y co potrzeba ieſt ku Odźianiu / ná tym przeſtawaymy. Záiſteć ludźie takowi, a niepotrzebnie ſkárbiący, ſrogą ná ſie tu wydáią ſentencyą. Jeſli

z Náuko / Prze ćim Łákomſtwu. Matth 6. 1 Timo. 6.

Rozważanie.

prośiß

prośiß tákowy Bogáczu/ Chlebá Po-
wßedniego; ktoryćby Dziś był dany:
czemuż/ coć zbywa/ vbogim a potrze-
bnym nierozdaieß? prośiß Chlebá dziś
Powßedniego, od Páná Bogá: cze- Lic: 20.
muż nie ßafuieß/ iáko Bożym; ále wo-
liß chowáć/ iákoby twe było? Wierz 210.
mi; że z tych słow twoich/ ktores wi-
nien ná káżdy dzień mowić/ będzieß po-
tępion/ Łakomcze: z vst twoich/ sługo Lucæ 19.
zły á niepożyteczny/ Pan twoy Spra- Matt. 25.
wiedliwy ćiebie osądźi. A Pyßny á 4 Náu-
pompásty człowiek/ y opity a Obżarty ká/ na-
brzuch/ niechay śie tych słow leka: a cze- przećiw
go prośi; ieśli kosztownych á zbytnich Pyße/ y
potraw; ieśli pićia rozmáitego á obfi- Obżar-
tego; w czás niechay śie przypatrzy. Zá- stwu.
iste kto pámięta ná Chleb Powßedni; Rozwá-
skromność w iedle y w pićiu, y w goto- żánie.
wániu potraw, łatwie záchowáć mo-
że. V nas ták śie dziś wßystko skáziło; Przygá-
ták kosztowne potráwy czynimy: ták ná Kolá-
sobie dobrze pełnimy: iż mogłby wáty- cyam.
pić Pogáński, á nie Chrześcijáński czło-
wiek; ieśli my naß Chrześcijáński Pá-
ćierz kiedy mowimy: á gdyby śie dowie-

dział/

dział / że wżdy mamruczymy; iż z Bogiem igramy / a iákoby im ßydzimy / mógłby o nas rozumieć. M. Y v nas Mieśćzan tych zbytkow, ieſt doſyć: y my Pacierz ladá iák odprawiamy.

K. Podźżey do Przyodziania; ktore pod Chlebem Powßednim, zamknął też Pan Chriſtus: iákie koßty na iedne ßátę! nie ná ßátę; ale na co podleyßego / iáko wielki nákład! iáko nieprzyſtoyny / á prawie bez wſtydu! Niewiem co zá wory y miechy wymyſláią / rzeżą / bramuią / bryzuią. Na iedne głowę albo ná ßyię / iáki nákład! iákie ſtroie! iákie bryże! iákie perły! iákie łáncußki! Nie ták náßy Oycowie chodźili. Ták ták Chrześcijánie nie ſą z świátá: ták ſię gotowáć do Oyczyzny.

Przygá ná Vbiorom.

I.Io: 2, 4. Hebr: 11.

Rozważánie.

Ey / nie tegoć nas vczy / Chleb naß Powßedni: ten ieden nieprzyſtoyny zbytek w Vbierzech / wyźrzyß iák wiele Pietká nábroi: wierz mi; iż do tákowych Chrześcijan / ktorzy wzgárdę świátá w nim nienáſláduią / nigdy Pan Chriſtus znáć ſię niebędźie. Mizerny Prochu / co ſię wznaßaß? co ſię pyßniß / Ziemio?

Ioann. 15. Eccle: 10.

Ziemio: Jeśli według stanu twoiego chceß miec ßate; mieyże ßate vczciwa: a pamietay pilnie; co za vbior twoiemu stanu przystoi, iako Chleba Powßedniego; tak też Vbioru Powßedniego/ od Oyca Niebieskiego prosiß. M. 211.
To ganiß kośtowne Odzienia? K. Spárćie
Nie odzienia ganie; pyche/ zbytek/ y nieprzystoynosć vbioru ganie. Abowiem y Hester, swieta Pani a Krolowa, miała też stanu swemu przystoyny vbior: ale ten ona tak miała; iako plat nawzgardzieńßy. Naostatek / z strony Chleba Duchownego/ te miey Naukę, barzo potrzebną. Zawżdy thy / Człowiecze/ Powßedniego Chleba Duchownego potrzebuieß: staray że sie pilno; abyś sie tym Chlebem z daru Bożego / im naczęściey karmił. Słuchay vstawicznie, w każde Swieto, Słowá Bożego: Spowieday sie często, zawżdy Pokutuiac: Ciało y Krew Pańską / często też, á zwłaßczá w vrocyste Swietá / vcz sie nabożnie przymowáć: a ná wßelki czás/ aby Pan Bog Łaski swey od ciebie nieoddalał / żebyś zatym w

Hest: 14.
August. in Psalm. 51.

5 Naká/ Chlebem Duchowni karm sie często.

czynie-

Rozwa- czynieniu iego Woley nie vstał/ pilnie
żánie. á pokornie żaday. Gdybyć położono
Mniey- trochę złotá ná stole; ćisnałbyś się do
ßa. niego: czemuż niedbaß o tego/ná Sto-
le Ołtarzowym káżdy dzień będącego;
z ktorym wßystkie skarby darow Bo-
żych/do sercá twe° przymuieß? Zbudź
gnuśność á niedbáłość twoię/ Chrze-
Ephes. 5. śćiánínie: wstań; nie leż. bo ieśli ćię o-
Marci 8. puśći Pan Christus łáknącego; vstáć
muśiß: Chlebá Powßedniego, ná ká-
żde Dźiś, tobie iest potrzeba. M. Wi-
dzę; iák wielki pożytek ma Pacierz, do-
brze zrozumiany / á pilno rozebrany.
Zálece- K. Niedziwuy się: dobrego miał Mi-
nie Pá- strzá: summę wßystkiego Pismá ná-
ćierzá. lazłbyś w Pacierzu. Spomniałemći
Li: 204. niedáwno/ iák wiele Psalmow Dawid
vczynił, ná pierwße one trzy słowká;
Swięć się Imię twoie: toż też rozu-
miey o inych Páńskiey tey Modlitwy
Przydź częściách. Trudno zliczyć / iák często
Krolest: Prorok tego prośi; ábyśmy w przybyt-
twoie. ku Kośćiołá Bożego / á potym w do-
Ps.14,16, mu Krolestwá Niebieskiego/ záwżdy
21,26,30, z Pánem Bogiem mießkáli; to Krole-
35.&c. stwo

ſtwo Boże/ iákich roſkoßy Bożych ieſt pełne/ częſtokroć on wyſtawia: aby ná wieczny czas mießkał w Domie Bożym; tego iednego Krol Dawid y prośi, y ßuka. także też/ aby ani ſercá ná złość nie vdawał/ ani ięzyká ſwego źle nie vżywał/ ani chodźić po drogach Bożych nieprzeſtawał/ na wieln mieyſcach on tego pragnie. Naoſtatek, iż Pan Bog nas wßyſtkich żywi/ nas wßyſtkich opatrza/ y ptaßkámi namnieyßymi opieka ſię; o thym on niemáło Pſalmow złożył: Chwalćie/ mowi/ Paná Boga; iż ieſt dobry: dobrego Paná Bogá wyſtawiayćie: Pánu Bogu náßemu/ gdyż ieſt thak dobrotliwym/ ſpiewayćie: Dobry ieſt náß Pan Bog y miłośierny: Miłośierdźia iego, ná wiek wiekom trwáiącego, końca niemaß. M. V inßych Prorokow nalazłby też tego dośyć? K. Niedarmom powiedział; iż wßyſtkie Modlitwy Piſmá Swiętego, w iednym Paćierzu náßym ſą zawiązane. Ale podźmy daley. M. Powßedniego chlebá prośiwßy/ tak mowimy potym:

Pſal: 26.

Badá twa Woła. rc. Pſ. 140, 16.

Chleb naß Powßedni. rc. Pſal. 103, 106, 146. Pſal: 105, 106, 117, 136. &c.

Li: 204.

Odpuść nam winy náſze / iáko y my odpuſzczamy winowáycom náſzym.

Porzadek. KAPL. Po Chlebie, proſimy Odpuſzczenia grzechow / dla tego: iż ieſlibyſmy / ku Woley Bożey niepełnieniu / z Chleba Powſzedniego nie brali poſilenia; do Miłoſierdzia Bożego, o Grzechow odpuſzczenie abyſmy ſie vciekali. Miłoſierdzia Bożego wſzyſtkim nam ieſt potrzeba: káżdy człowiek, y Powſzednie grzeſzacy, tego potrzebuie: dla tego też / y grzechy ſwoie, y Karania zá Grzech, v Miłoſiernego Oyca Niebieſkiego zawżdy odpraſza. M. A ieſlibyſmy nie odpuſzczali náſzym winowáycom: coż z tego bedzie? K. Pan Bog też nam nieodpuſci: y to / co przed tym odpuſcił / znowu bedzie wyciagał. MIE. Ktorez przećiwko nam przewinienia, y nas rozgniewania, my odpuſzczáć mamy? K. Pan Chriſtus żadnych niewytacza: każe wſzyſtko odpuſzczáć, y máie

Margin notes: Wykład ſzeſćiu Proſby. — Matt. 18. — Winy.

máte Winy, y wielkie: tak/ iáko Pan Bog nam, y máte y wielkie Grzechy odpuszcza. M. A złoczyńce iáko ká-
ráć? K. A Pan Bog karze; choćiay odpuszcza. Odpuszcza/ iż iest Miłośier-
ny; karze/ iż iest Sprawiedliwy: odpu-
szcza Pokutuiącym Kaźń Wieczną; á Doczesnym Karániem albo on karze/
albo ty sam káráć musisz. Przeto / iá-
ko we wszystkich sprawach; tak też y w odpuszczániu/ Pána Bogá mamy ná-
śladowáć. Vrzędnikom iest zlecona Sprawiedliwość/ áby iey przystrzegá-
li; á káżdemu z nas Miłośierdzie nále-
ży: odpuść że ty z serca wszystkim wino-
wáycom twoim; á Vrząd mieczem, so-
bie zleconym/ niechay, co ma czynić, czyni. M. Radbym to lepiey zrozu-
miał. K. Náucz że śie z przykładu. Gdy poimasz złodźieiá/ albo mężoboy-
cę/ albo cudzołożniká/ álbo ktorego i-
nego złośniká; y chćiałbyś go oddáć / áby zły był karan/ Vrzędowi: możesz to vczynić bez grzechu; áni to będzie ná-
przećiw tey piątey częśćiey Paćierzá: tylko żebyś tego nieczynił/ dla pomsty;

Nán-
ká/ o ka-
rániu
Złoczyń-
co w.
w Odp:
Lic. 55.
Matth. 5.
Rom. 13.
Lucæ 6.
Wykład

Rom: 12. álbo ktorym inym złym vmysłem: dla
1 Petri 2. sámey Spráwiedliwośći / áby dobrzy
mieli pokoy / á źli swą zapłátę bráli /
Záwią- masz to czynić. Niestrzyjesz sie ty przed
zánie. Pánem Bogiem: ktorym co sercem czy-
nisz; Pan Bog widzi. przeto tez z sercá
odpuść / iáko násládowcá Bozego Mi-
łośierdźia; á Vrzędnicy / ktore P. Bog
ná mieyscu Spráwiedliwośći swey po-
stáwił / niechay czynią Práwo. R wi-
Rozwá- dźiszże; iáko nam Pan Bog rozdał, y
zánie. Spráwiedliwość swoię, y swe Miło-
śierdźie? M. Zdá mi się; iż iuż (zá łá-
ską Bozą) widzę: my, z naszey osoby,
odpuszczáć mamy; ále Vrząd odpu-
Leui. 24. szczáć niemoze. K. Dla tegoć im Pan
Deut. 19. Bog pilno roskázuie / w Pismie świę-
tym; áby Spráwiedliwość czynić nie-
zániedbawáli: dla tego / gdy złoczyńcá
do Vrzędu będźie odnieśion / á o gar-
dło mu idźie / niemoze go iuz ten wybá-
wić; ktory dał wsádźić szkodniká swego.
M. Ale poki niebędźie oddan Vrzę-
dowi; mozeli iemu odpuśćić? K. To
Roz- ná twey iest dobrey woli. Jeśli oddasz
dźiał. go Vrzędowi / dla záchowánia pospo-

lit ey

litey Sprawiedliwośći; nie zgrzeßyß: á
ieśli wypuśćiß; lepiey vczyniß: á zwła-
ßczá w nadźieie poprawienia / y za 213.
grzech Pokutowánia. M. O złoczyńcach/ktorych winien karáć Vrząd/ Nádgniewánia.
ni; wiem: ale te pospolite nadgniewania, podobno winniśmy wßystkie záwżdy odpuśćzáć. K. Nietylko to / zá
czym nam nic niezeydźie; ále też Długi pieniężne, winniśmy odpußczáć potrzebuiącym. Ieśli grzeßymy/ gdy niedaiemy vbogim potrzebnym; á coż gdy dußac mowimy: Wroć coś winien? M. Długow odpußczánie.
A ieśli ia też sam niemam? K. A ieśli on też nic niema? gdźież ma wźiąć; coby wroćił? Dźiękuyćież obadwá Pánu Bogu; że was w niedostatku mieć raczy: iżeś drugiemu dobrze vczynił/ y pieniędzy pożyczył; á sam potym potrzebuieß: z tego nie śmieć sie; ále miey
1 Mow. Spárćie Lekárstwá. Iob 1.
radość. Abowiem probuie ćię P. Bog: Przyczyná.
á zá ćierpliwość twoię/ y zá dźiękowánie w niedostatku/ wieczną Koronę
gotuie. M. A wo ćierpieć co Pan
Bog przepuśći. K. Swięty to iest Rozważanie.
człowiek; ná ktorego Pan Bog/ dla

Tobiæ 2. Miłośiernych Vczynkow/ niedostatek dopuśći. Cierp iedno skromnie/ a dzie-
1 Petri 3. kuy: vyzrzysz; dobrze będźie. Cierp nie-
Galat. 6. dostatek z Bratem twym niedostatecznym: noś z nim iego brzemie: dla pociechy onego/ aby rzeczy przećiwne ta-
1 Thes. 5. twiey znośił/ Pan Bog ćiebie przydał iemu: poćieszayże ieden drugiego; á
Zawiazánie. gdźie niemasz co wźiąć/ niebierz. A przeto mamy odpuszczáć y Długi, tym; kto-
2 Dow. rzy niemáią/ zkadby wroćili. Jeśli my odpuśćimy Długi nasze dłużnikom naszym; (thak własnie brzmią w sobie słowá Paćierzowe) y Pan Bog nam
2 Dow. odpuśći: ináczey nieodpuśći. y owszem
Lucæ 6. pożyczáć mamy, niczego śie niespodźiewáiąc: ták nam roskazuie Pan Chri-
Wykład stus. M. Więc y iśćizny niewyćiągáć? K. Gdźie iest co wźiąć; wolno wyćiągáć: gdźie niemasz nic; y sam Pan Bog (wedlug pospolitey przypowie-
Spárćie śći) tám niebierze. M. Ciężkie tho rzeczy widzą śie być. K. Widzą śie;
Liczby ále nie są: pámiętay iedno ná Száfár-
15. 2c. stwo. Száfárzem iesteś; nie Pánem: iáko Pan każe; ták szafuy: każe pożyczáć/

czáć / y odpuszczać; czyńże ták: á co ćię zá tym potka; od Páná przymuy teraz wdzięcznie: wyźrzyß czásu swego; co / zá wierne Száfárstwo twoie / od Páná twego odniesieß. Bądźże skłonny / moy mity Synu / ku Odpuszczeniu miłosier nemu: wypuszczay y te; ktorym o gár dło idzie: wypuszczay y dłużniki z więzienia: wßystkie Winy / ták máłe, iáko wielkie / brátu twemu odpuszczay. ieśli chceß; ábyć też Pan Bog odpuśćił: ia radźę / odpuszczay. Abowiem on zá bieżał nam w tym pilnie; gdy ná nas thę Kondycyą włożył: Odpuść nam; iáko y my odpuszczamy. Weyźrzyże w śiebie pilno / gdy Paćierz mowiß. ieśli nieodpuszczaß; á odpuszczenia przedśię żądaß: sam śiebie vsty swymi ná Smierć Wieczną skázuieß. Nic to nie ieśt / co ty odpuszczaß / przećiw onemu; co tobie Pan Bog odpuszcza: zá ieden máły twoy pieniądz odpuszczony / sto tyśięcy tobie Pan Bog odpuszcza: thoć dał znáć Pan Christus / w oney Przypowieśći; ktora ieśt v Matthaeuszá S. Ewangelisty. Pierwey tobie Pan Bog

Matt. 25.

Zámknienie z Napomnánie m.

Rozważánie.

214.

Matt. 18.

twoy odpuścił/ niżli ty Brátu twemu: Kátow Piekielnych, y Ogniá ciemniſtego/ iáko nieodpuściß/ lękay ſie. M.

Zadza. Pánie Boże nas tych God vchoway,

K. Przeto vcz ſie odpußczáć. Pámie-

Lucæ 6. tay być Miłośiernym: chceßli też mieć Páná Bogá miłoſiernym. M. Náßże co przy tym więcey/ Kápłánie y Oycze miły; czegobyś mię náuczył? K.

Náuká/ Winy ſa náße. To tylko; iż Winy náße, włáſnie ſą náße. Abowiem Pan Bog ieſt ſpráwcą wßyſtkiego w nas dobrá; á Grzechy, od

Dowod z Twierdzeniem nas ſą ſámych. Przeto Dawid Prorok/ ktory niemáło Pſalmow Pokutuiących nápiſał/ tę cząſtkę Páćierzá rozßyrzáiąc, częſtokroć pilnie mowi: Mo-

Ps. 50. 31. ię Złość ia znam do ſiebie; y Grzech moy záwżdy ieſt przed oczymá moimy: Moię Nieprawość będę ia náprzećiw ſobie, Pánu Bogu wyznawał. &c.

Zzwiązánie. Nietrzebá tedy ſkłádáć ſwego Grzechu ná nikogo; áni ná Człowieká/ áni ná Gwiazdy/ áni ná Dyabłá: Dyabeł

1 Petri 5. krążyć y podußczáć może; przyniewolić/ ábyś zgrzeßył/ on niemoże; dáleko

Geneſis 1. mniey Gwiazdy, dobre dobrego Páná

Bogá

Bogá nierozumne ſtworzenie. Trzebá tu zaiſte nam barzo być oſtrożnym: ieſt nam to poſpolita; iż radzi wymawiamy naſze Winy: a mamy to z dziedzictwá Adamowego y Ewinego. Abowiem Adam grzech ſwoy ſkładał ná Ewę; á Ewá potym, na Węża. awo, oboie chćiało z ſiebie złożyć; ale trudno v Pana Bogá. Naſze tedy Winy, Naſze; nie złego też Aſpektu. kto ie na Aſpekty ſkłada; Pana Boga / ktory Gwiazdy ſtworzył / zdaleka winuie. Niepodobna rzecz ieſt; aby Pan Bog miał co ſtworzyć / ku złemu, á nie ku dobremu człowieczemu: niewinuymy Paná Bogá; ſamych ſiebie winuymy: nieſkładaymy na człowieká / by też nagorſzego; Naſzá winá / Náſzá winá / Náſza wina / trzy kroć z Kapłanem przy Ołtarzu wyznawaymy. Ieſli Dyabeł kuśić może; ale przyniewolić do Grzechu niemoże: daleko mniey człowiek zły, naczynie Szatańſkie, może to vczynić. M. Záiſte częſtokroć my w tym grzeſzymy: á nietylko Grzechy naſze; ale też inſze Niedoſtatki / Nieumieiętność,

Rozwazanie.

Geneſis 3.

Aſpekty.

Auguſ. in Ps. 31. etc.

Dowod.

Człowiek.

Dowod.

215.

Niedoſtatki.

tność, albo iakiekolwiek w słowie potknienie/ radzi wymawiamy. aby po nas ludzie niebaczyli niedoskonałości nászych. K. Ludzie vczeni máią tu być ostrożni; y ci/ ktorzy ná co inym rádzą. Jesli się w czym potkną: winę swoię niech vznáią; á nie wymawiáią. M. Nu/ iuż Winy Nasze, są włásnie násze: á Chleb Powszedni przecz zowiemy Nászym: wszak Pan Bog nam go dáie: K. Nász iest; iż nam bywa dány/ ku nászemu pożytku/ zá wolą y stáraniem nászym. Inaczey Chleb, iest nászym; ináczey Winy, są násze. Abowiem rzeczy dobre á zbawienne, y Boskie są/ y Násze: Boskie / iż od Páná Bogá; Násze / iż zá dobrą Wolą nászą: ale Grzech, nász tylko iest y Dyabelski; á nie Boski: Dyabel podusza; my czynimy. M. Racżże / nász miły Pánie/ násze nam Winy odpuścić; ktorych my sámi / á nie ty / áni żadne twe stworzenie/ iesteśmy sprawcámi: á iżebyśmy byli skłonnymi y chutliwymi ku nászym Winowáycom; ty Boże wszelkiego miłosierdzia/ rácżże ku Bráci nászey miłosierne serca násze sprawić; A

Náuká/ Chleb i nász iest/ y nie nász.

Proźbá.

A nie wwodź nas w Pokuśe.

KAPL. Żywot náß ninieyßy, ,, Iob 7.
boiowániem ieſt ná świećie : ,, 2 Ti. 2.
żaden nie bierze korony ; iedno ,, Mat. 20.
ten, ktory zwyćięży : áni zapłáty może ,,
śie kto vpomináć, przed robotą : co iż ,,
ták ieſt : niemożemy tego ſłußnie pro- Wykład
śić / abyſmy niemieli być kußeni ; ale / á- 1 Cor. 10.
by nas Pan Bog, nád śiły náße nie-
dopußczał kuśić / tego pilnie żądamy.
M. Coż to ieſt Pokuſá? K. Poku- Poku-
ſá, ieſt probowánie y doświádczánie ſá co ieſt.
Boże / w Wierze náßey / y w pełnieniu
Woley iego. Ták był kußony Abrá- Gene. 22.
hám ; ieſliby gotow był / zá roſkazániem
Bożym / ſyna ſwego ofiárowáć : ták S. Iob 1, 2.
Iob / y Tobiaß ; ieſliby ſkromnie rzeczy Tobie 2.
przećiwne znośili : ták S. Apoſtoł Phi- Ioannis 6.
lip ; iáką Wiárę miał o Pánie Chriſtu-
śie, cudámi Boſtwo ſwe okázuiącym :
y Pan Chriſtus ſam / dla náuki náßey / Matt. 4.
raczył śie dopuśćić Szátánowi kuśić.
M. A wßák P. Bog wie ; co zá Wiá-
rá ieſt w nas / y iákie poſłußeńſtwo :

czemuż

Przyczyny kuszenia. czemuż nas probuie? K. Dla siebie
Pan Bog nie czyni tego: wszystkie rze-
czy záwżdy są iemu odkryte: dla nas sá-
Hebr. 4. mych, to czynić on raczy: ábysmy się y
my sámi/ y ludźie nas, znali. Co zá Wiá-
Wykład ra byla w Philippie; co zá Posłuszeń-
stwo w Abrahamie; co zá Cierpliwość
216. w Iobie y w Tobiaszu; przed onym ich
kuszeniem / ani sámi niewiedźieli / ani
my też niemoglismy wiedźieć: ale po v-
czynionym doświadczeniu, á pilnym ich
sprobowániu / y sámych siebie lepiey po
znali; y nas / iáko mamy w Páná Bogá
wierzyć / iáko powolnie iego słuchać /
iáko rzeczy wszystkie zá wdźięczne przy-
mowáć / swym przykłádem náuczyli.

¶ Rozdział Pokus. Dla nas tedy; nie dla siebie / Pan Bog
kuśi y doświadcza: á czyni to / y przez
Dyabeł. złe / y przez dobre: czyni w tym / co ma-
Genesis 3. my; y w tym / czego niemamy. Nad Dy-
Luce 4. abła niemász nic na świećie gorszego:
ten kuśił Adámá w Raiu / Páná Chri
Iob 1. stusá ná puszczy / sam przez się: ale Io-
bá, część sam przez się / ogniem owce y
pásterze iego paląc / dom z iego dźiat-
kámi wichrem obaláiąc / y wrzodem

szkar-á

ßkárádnym ćiáło ie° zarażáiąc; á cześć przez Nieprzyiaćioły, dobytek zabieráiące, y pásterze morduiące; przez Zonę nákoniec/y przez Przyiaćioły. Dyabeł tedy ma rozmaite śidła, y chytre fortele/ do kußenia ludźi: y sam postać ná śię rozmáitą bierze; y ludźie nie bogoboyne ku temu nápráwia; y rozmáićie ku złemu żądze człowiecze podußczą. Iob 2. etc. Záwiązánie.

Probowánie Abráhámowe, od sámego Páná Bogá było, przez Angioły: á Philippá Swiętego, Apostolá swego, sam Pan Christus doświadczáć raczył: przez ludźie też święte/ y przez Sługi swoie/ może to on czynić, Ma tedy Pan Bog rozmáite sposoby kußenia y probowánia náßego: y złego naczynia vmie on/ z swey niewymowney dobroći/ bárzo dobrze vżywáć. P. Bog kußacy. Záwiązánie.

Rzeczy ktore mamy, álbo niemamy / są troiákie dobrá: y w tych rozmáite miewamy ná śiebie pokuśy. Osobna byłá miłość Czystośći, w małżonce świętey, Zuzannie á w Pietrze záś, y w Apostołach/ czásu męki Páńskiey/ niebyło męznośći: Iob S. co miał; (á miał wßystkie dobrá) Rzeczy/ w ktho: rych bywamy kußeni. Danie: 13. Matt 26. Iob 1, 2.

Li:118. brá) w tym był kuszonym: a Panny záś
Swiete Meczenniczki / obietnicami
Krolestw świeckich, y chwały a pompy
ich / rozmáicie od Wiary Chrześcijań-
Zám- skiey były odwodzone. Patrzayże / moy
knienie miły Synu; iakowey nam ostrożności
z Rozwa ná wszystkie strony trzeba: y przez dobre
żaniem. ludzie, nas Pan Bog kuśi; y złe na nas
dopuszcza: y w tym / co nam dáć raczył;
y czego iescze niemamy / rozmáicie Wiá
ry naszey y Posłuszeństwá doświadcza.
Ktoż tu niebedzie chćiał pilnie záwżdy
wołáć do niego; Niedopuszczay / miły
Panie / nad śiły násze nas kuśić. Kto-
Náu- rzy Chrześcijánie czynią Wolą Bożą /
ká / z Po- zá pośileniem Chleba swego Powsze-
rzadku dniego; ći proszą Pana Bogá, o vtwier
Paćie- dzenie w swym vmyśle dobrym: á kto-
rzá. rzy vpadáią w Smiertelne Grzechy / o
to vprzeymie żądáć máią; aby nápo-
tym Szatánowi kuszącemu niezezwa-
217. lali. M. Awo káżdemu / y złemu, y
dobremu / wszystek Paćierz iest potrze-
bny. Dla tego porządek Paćierzowych
Modlitw pokázuie; áby ie káżdy / ku
pożytku swoiemu / im nalepiey bedzie
mogł /

mogł/przystosowáć vmiał. Ná iedney iákoby stronie są dobrzy, Wola Bożą pełniący; a ná drugiey, częstokroć ciężko grzeszący: oboiá strona ma o co prosić / przy káżdey częśći Pacierzá. 2 Stronie ludźi

M. Czemuż Pan Bog tak rozmáite ma ná nas Pokusy? K. Aby dobre koronował; á złe karał. Niemożeć być ná nas/ ná tym świećie/ surowsza kaźń Boska; iedno gdy on dopuśći zwyćięstwo Szátánowi, y Pokusom iego / nád człowiekiem: á czyni to Pan Bog spráwiedliwie/ zá słusznym przewinieniem naszym. Abowiem gdy my Łaską iego gárdźimy/godnismy tego; áby nas Pan Bog opuśćił. á to gdy on vczyni spráwiedliwie; iuż Szátan moc bierze nád człowiekiem, wielkim á mizernym swoim niewolnikiem. Przyczyny ,, ná rozmáitich Po,, kus. ,, Ro. 1. ,,

M. O niedopuszczayże ná nas/miły Pánie/tey niewoley: nieráczże nas w ták ćiężkie Pokuszenia wwodźić. K. Bądźmy iedno wdźięcznymi dobrodźieystw iego: Pokusy wszystkie obrocą śie nam ku dobremu. A przeto miey tu iuż napierwszą te Náukę; ábyś Páná Bogá zá to / iż on Zadzá. Lekárstwo. 1 Náuká / P. Bog do

brym wszystko ku dobremu Wybranym swoim wszystko w dobre obraca / zawzdy wychwalać, y iemu dziękować. Cokolwiek on z nami czyni: z naszym dobrem czyni: wszystkie te wie ku naszego Pokusy, nam są pożyteczne.
1 Dow. Abowiem naprzod sami siebie poznawamy; á poznawszy / co naszego iest / od tego, co iest Boskie / wyłączamy. potym iesli vpádniemy / bywamy ostroż-
2 Dow. nieyszymi: a iesli zwyciężamy; Darow nam swoich Pan Bog przymnaża. na-
3 Dow. ostatek, co za Koronę / gdy tu dobrze walczymy / Pan Christus Sędzia sprá-
218. wiedliwy nagotowáć nam raczył; S.
2 Tim. 4. Apostoł Paweł / gdy od niey był nie-dáleko / pisániem swoim chćiał nam o-
1 vtwierdzenie. znáymić. Nieznał Piotr S. siebie pierwey / niżli sie Páná swego záprzał; śiłam swym dufaiąc, y na smierć chćiał być gotowym: ále gdy sie ná swym o sobie dufániu omylił; patrz / iáko ostrożnie potym Pánu odpowiáda! Pietrze /
Ioan. 21. miłuieß mię? pyta Pan, á Piotr co ná to? Ty Pánie wieß; iż ćiebie miłuię.
Wykład A czemu / Pietrze / nie tak; iáko przed tym? czemu tak nie mowiß; Miłuię / Pánie /

Pánie/ y ná śmierć z tobą poydę: Nie znał śiebie przed tym Piotr; gdy niebácżna obietnice czynił: poznawszy śiebie, nie sobie iuż dufa; ale wszystek pewny sumnienia swego rozsądek, ná Páná sámego zdaie: Thy (powieda) Pánie/ wieß; ty/ nie ia: Odemnie iest/ Pánie/ moiá krewkość; od ciebie iest moiá mocność: ty Pánie/ ktory koronuieß zwyćiężce/ y vprzedzaß sprawy naße; y rátuieß; y do krysu żyćia tutecznego/ przez taskę swą/ nas przywodźiß. Jáko Pan Bog Dárow swych przymnaża, Pokusy zwyćiężáiącym; y w Jobie świętym/ z strony rzeczy docześnych/ raczył to pokázáć: ale dáleko więtße są/ ktore oko wnętrzne widźi/ duchowne w Wybránych Bożych taski. Z cnoty w cnotę iść/ Laskę zá taskę bráć/ nie komu inemu przystoi; iedno swych Pokus zwyćiężcom. Ku dobremu tedy naßemu rozlicznemu/ rozmaite ná nas P. Bog dopußcza Pokusy: iest mu zá co záwżdy dźiękowáć/ y dobroć iego zewßąd wychwaláć. M. Czemu tak vmowimy: Nie w wodź nas w Pokuśię; gdyż nie

w Odp: Luc. 63.

2 vtwierdzenie. Iob ulti.

Psalm. 83. Ioannis 1.

Záwiązánie.

2 Náu Pan Bog człowieká ku złemu kuśi?
ká/ Bez K. Dla tego tak; abyſmy drugi Po-
Woley y żytek tu obaczyli. Prawdá ieſt/ iż Pan
dopuſzcze- Bog ná złe nikogo niekuśi; y Szatan
nia Bo- dla tego/ iż ku złemu wiedzie/ Kuśi-
żego/nic ćielem ieſt nazwan: ále Szatan nic czy-
Iacobi 1. nić/ bez dopuſzczenia Bożego/ nigdy
Matth. 4. nad żadnym ſtworzeniem Bożym nie-
Iob 1. może: nietylko nad złymi ludźmi/ ſam
Rom. 1. z ſiebie mocy żadney niema; ále też y w
Matt. 8. wieprzá wniść/ poki Pan Chriſtus ie-
mu niedopuśći/ żadnym ſpoſobem nie-
może. Moc wſzelka ná świećie, ieſt od
Rom. 8. Páná Bogá: nietylko Páweł S. to ná-
Pſalm. 61. piſał; ále też Dawid Prorok, od P. Bo
Záwia- gá mowiącego ſłyſzał. Przeto maſz tu
zánie. vtwierdźić mocnie Wiarę twoię w Pá
Kic: 73. ná Bogá, wſzechmocnego Stworzyćie-
lá y Rządźcę wſzyſtkiego świátá: áni
Dyabłá/ áni Tyranná żadnego, nigdy
śie nieboy: nic żaden nád żadnym prze-
moc niemoże; iedno to, co komu Pan
219. Bog dopuśći. M. A my ladá pogro-
żek boimy śie. K. Ani Pan/ áni kto
iny, niemoże tobie nic wziąć; czegoby
iemu Pan Bog wziąć niedopuśćił: á
niedo-

niedopuści nic ná cię/poki iemu dufaß; tylko, co ma być ze Zbawieniem twoim. M. Dayże nam / mily Panie / mocną w tobie Wiárę: ty Boże Oycze náß/ bez ktorego woley włos z głowy niespádnie/ raczże nam dáć w naßych Pokuſách zwyćięſtwo. K. Jeſli ieſt o co pilnie Pana Bogá prośić: w Pokuſach naßych, záiſte potrzebá ieſt nam wielkiey czuynośći. iż niedarmo Pan Chriſtus, ku Modlitwie / áby niewe ßli w Pokuſę/ częſto ſwe napominał Apoſtoły. Abowiem gdy pożrzymy na one przerzeczone Pokuſy/ przez rozmaite perſony/ w rzeczách rozmáitych: dla ſtrachu/ ſtárgnąć ſie muśi człowiek. Ktoby ſie ſpodziewał po świętym Dawidzie/ ktory w prześladowaniu Saulowym nie vpadł / y Duchem Prorockim wiele Ewángeliey nápiſał; aby miał być kiedy Cudzołożnikiem, y Mężoboycą? ktorego Pan Bog obrał wedle myſli ſwoiey, Dawidá (mowię) bárzo pokornego; ten w wielką Pychę náoſtatek vpadł/ y ſurowie zá to, powietrzym był karan. Nu, Piotrowi co

Zadza.
3 Náuká/modl ſie/abyś nie wſzedł w Pokuſę.
Matt. 26.
1 Dow. Łu: 2 2 6.
Rozwa.
2 Dow.
2 Reg: 11.
1 Reg. 13.
2 Reg: 24.
3 Dow.

sie ſtało! co Apoſtołom też inym! ia-
kie vćiekánia od Miſtrzá ſwego! iákie
záprzenia/ przyſiegánia/ przeklinánia!
4 Dow. Ná rozmyſlanie tych rzeczy, włoſy zá-
3 Reg. 3. iſte ná głowie wſtaią.á coż/ gdy wſpo-
&c. mnimy ná Krolá Salomona, Krolá
Pſalm. 71. namędrßego, nabogatßego, y naſław-
Matt. 12. nieyßego; ktory oſobliwą był Krolá
3 Reg. 11: náßego, Paná Chriſtuſá, figurą: kto
ſię tu niezlęknie; gdy oſtateczny vpadek
5 Dow. iego ſobie rozważy? Origenes, Doktor
Nicepho: rozumu nabyſtrzeyßego/ ktory ſwą na-
Lib: 5, Ca. mową Męczennikow wiele vczynił /
3, 6, 32, mizernie naoſtatek vpadł. A ſłyßyßże/
&c. co mowię? M. Strách mię zdiął
wielki. K. Jeſt/ wierz mi/ czego ſie
Philipē. 2. lękáć: niedármo z drżenim y z boiáźnią
mamy náße ſpráwowáć zbáwienie; we-
Rozwa- dług nápominánia S. Pawłá. Tá-
żánie. kim ludziom, ták znácznym, y ták wiel-
Perſony. kim/ tákimi Dáry Bożymi oßláchćio-
nym/ tráfiło ſie ćięßko vpáść; á po
wielkich táſkach Bożych/ wiecznie nie-
ktorym zginąć: ktoż z nas niebędźie ſie
lękał? kto ſie niezedrgnie, przed Maie-
ſtatem Bożym? Rozważże ießcze ſobie
Dobrá

Dobrá twoie wßyſtkie / ktore maß; przyday y te / ktorych od Paná Bogá żądaß: ázá / gdziekolwiek ſtąpiß / nie wßedzie śidło? Jeſli maß; abyś ſie wynoſił / ábyś źle vżywał / w tym ćię kuśi Szátan: ieſli niemaß; ábyś zayźrzał / zá biegał / przed kuśićielem pádał / záwżdy on do tego ſwoie wiedzie. Wierz mi / iż z obu ſtron ćiáſno: ćiáſna ieſt bárzo, drogá do Kroleſtwá Niebieſkiego: nielza / iedno záwołáć z Apoſtołem, onymi / ktore piſał do Rzymiánow / słowy: Nießczeſny ia człowiek; ktoż mię wybáwi z ćiáłá tego, śmierći poddánego? Ná toć záwżdy nárzekáć muśi, z natury ſwey, człowiek; gdy zá ſtárym idźie Adamem: ále oglądáiąc ſie ná łáſkę Bożą / ktora przez Páná Jeſu Chriſtá bywa nam dana / wielką záſię poćiechę bierze. Tey tedy łáſki Bożey / ktora wßyſtko zwyćięża / pilnie prośmy: że wßyſtkich ſtron mamy ná ſie głowne Nieprzyiaćioły: boiowáć nam wßędźie, ná káżdy czás, trzebá. Miálći też Angiołá Szátáńſkiego y S. Páweł; od ktorego był (iáko on mowi)

Dobrá. 220. Matth. 7. Roma. 7. Wykład Zámknienie. 1 Cor: 9. 2 Cor. 12.

mowi) pogębkowanym: ale coż mu on
Roma. 8. vczynił/ w łásce Páná Christusowey?
izali mogłá ktora niebespieczność, od
,, miłości Bożey iego oderwáć? Z nas sá-
,, mych nic my nieumiemy/iedno vpáść:
,, Pan Bog náß ten nas wznaßa/ rátu-
,, ie/podpiera: on aby nas niewwodził w
Pokusę; łáskę swą ku zwyciężeniu dá-
wßy; w Páćierzu záwżdy nabożnie o to
Żądza. mamy prośić. M. Nie dopußczayże
nic ná nas, nád moc śił náßych/ naß
Oyce Niebieski.

Ale nas wybaw ode Złego. Amen.

KAPL. Day tho nam / miły
Panie: w ćiebie wierzymy; to-
bie vfamy; rátunku od ćiebie
Amen. czekamy: y dla tego wßystkiego/ krot-
kie słowko, Amen, nabożnie mowimy.
Złe/ co M. Ktoreż to iest złe; od ktorego pro-
iest. simy wybawienia? K. Rozumiey na-
przod Szatáná, z hordą wßystką iego;
á potym, cokolwiek złego iest/ták du-
chowne.

chownego, iáko ćielesnego / widomego, y niewidomego / ná tym, y ná onym świećie. Zła rzecz iest, Imienia Boże- go nieświećić / niedbáć o Krolestwo iego / Woley Bożey niepełnić / źle używáć Chlebá Powszedniego / Grzechow nieprzestáć / Pokus niezwyćiężáć: wszystko to, są złe rzeczy: káżda z nich Piekłem grozi. od tego tedy wszystkiego złego / w słowiech krotkiego / ále rzeczą szerokiego / żądamy być wybáwieni. Iż te wszystkie cząstki nászego Paćierzá są węzłowáte; dla tego y ná tę też część ostátnią / y ktora iest przed nią / niemáło naydziemy Dawidowych Psalmow. Modli śie on, przećiwko Szatanowi, bárzo pilnie; aby oczy iego Pan Bog oświećił; aby w śmierći niezámarł; aby nieprzyiaćiel duszny mocy nad nim niewziął: modli śie y naprzećiwko ludziom złym / niespráwiedliwym / záwżdy grzeszącym; aby go Pan Bog od nich wyrwał / obronił / y wybáwił: we wszystkich swoich Pokusách / smętkách / frásunkách / niebespiecznośćiách / serdecznie do Páná Bogá dla tego woła; áby

Wykład

Zámiá- zánie.

221.

Psálmy ná Pá- ćierz.

Psalm :12.

Psal. 3. 5. 7. & c.

dobrze żyć nieprzestał; ku złemu niebył skłonny; á od wszystkiego złego był wyswobodzony. Nie kto bowiem iny od złego wybawia/ iedno sam Pan Bog: choćiay on to czyni przez Angioły/ albo przez ktore Swięte; on iednak/ á nie kto iny/ od złego wybawia. Do niego tedy, w potrzebách twoich, vćiekay sie/ moy miły Synu: (ten też miey/ z tey śiodmey á ostatniey częśći Paćierzá/ Pożytek) Pan Bog iest Vćieczká náſzá/ Mocá nászá/ y we wszystkich potrzebách nászych, pewnym Rátowániem nászym.

Przyczyná. Luc: 76/ 130.

Náuká.

Psal. 45.

AMEN, co iest.

M. Amen, co zá słowko iest? K. Zydowskie iest osobliwe słowo. Abowiem zámyka w sobie y Wiare, y Nadzieie. czego iż áni Greckie/ áni Láćinskie iedno słowo niema: ta też osobna przyczyná / iż ná iny iezyk przełożone nie iest / dána być może.

Vtwierdzamy tym słowkiem/ ocośmy prosili; y żądamy to otrzymáć / czegośmy prosili. iákobyśmy ták rzekli: Wierzymy/ Oyce nász Niebieski/ y zá pewná á istą prawdę to mamy; że ty wszystkim, dobrze ćiebie prosżącym / o co prosi-

Wykład Maior, kiedy pewna.

prosimy/dać to raczyß: á my też/ ciebie Oycá naßego prosząc/y pilnie tego, czego prosimy, prágnąc/ mamy o tym pewną Nadzieię; iż nas, im nalepiey możemy Modlitwy czyniących / z Miłosierdzia twego/przez Jesu Christa Paná naßego/łáskawie raczyß wysłuchać. M. Amen. K. Thec dwie rzeczy wielkie/a ku Modlitwie barzo potrzebne/zámyka w sobie, Amen: Wierzymy; iż Pan Bog ieſt gotow, nas wysłuchać: á iż káżdego z nas Modlitwa, ieſt iemu przyiemna; pewną y mocną o tym Nadzieię mamy.

Minor, ná rozſądku Bożym.

Cōclusio, mocna á pewna ma Nádzieie

Li: 187.

222.

¶ Obáczywayże pilnie/moy miły Synu w Pánie Christuſie; iáko poważny ieſt ten náß Chrześcijáńſki Paćierz: ktoremu im ktho pilniey przypátrzy ſie; tym więtße Pożytki y Taiemnice w nim obaczy. Zaiſte gdybyśmy niemieli nic inßego/iedno Paćierz; á ten dobrze rozumieli/y przyſtoynie gi mowili: ná tym ſamym byłoby nam dosyć. Taki to ieſt Paćierz Chrześcijáńſki; tak poważna Modlitwa. Jeſt thu Wiáry Chrześcijáńſkiey ſumma: Nadzieia

Zámkienie Paćie-rzá.

Zálece-nie.

Summá rzeczy zbáwiennych.

z niey roście: Miłość porządna ku Pánu Bogu, ku nam, y ku bliźniemu/ pięknie opisuie. M. Naucżże mie tego/ moy miły Kaplanie; co wspominasz, ábym pilniey mogł mowić, y rozważać
Wiárá Troycá S. sobie Pacierz. K. Masz naprzod Bogá Oycá; ktoremu sie modlisz: w Imieniu
Lic: 13. Bożym, Syná Bożego / ktorego thez Słowem Bożym zowiemy / możesz ro-
Ioan: 16. zumieć. To Imie Boga Oycá, Pan nász Jesus Christus / iż od Duchá S. iest obiaśnione y ostawione światu; dla tego w słowku tym/ Swięć sie/ na S. Duchá wspomnieć możemy. Przy Krolestwie Bożym tákże/ na Troycą Swiętą pámietáć mamy: iedno iest Krolestwo/ iedná y Wola/ iedno y dawanie Chlebá / iedná y Moc we wszytkich spráwách / w odpuszczániu Win naszych/ y zwyciężeniu Pokus/ y w wybawiániu od Złego; wszystkie te rzeczy, ie-
Licz: 10. dnáko spráwuie Troycá S. Oćiec / Syn / y Duch Swięty. M. Ale nie káżdy tego sie domyśli. K. Niekaż-
Luce 8. demu dano iest, wiedzieć táiemnice Krolestwá Bożego. M. Bá iuż o Troycy

Swiętey iáko táko: zá iednym vpomi-
nieniem / łatwie to obáczyć; coś teraz S. Ko-
namienił: ale o Swiętym Kośćiele Po ściol
wßechnym / y o Swiętych Obcowániu; Powß.
nićia niebacżę w Paćierzu. K. Obá-
czyß wnet / zá łáską Bożą. Krolestwo
Páná Christusowe / ktore aby przyßło
prośimy / ieśli w Kośćiele Swiętym
Powßechnym; á możeli być ono / oprocz
Kośćiołá Powßechnego? M. W
Swiętym Kośćiele iest; (pamiętam / Liczby
iákoś mi to wywiodł) oprocz świętey 86. etc.
Powßechnośći być niemoże. K. Atoż
maß Swięty Kośćioł Powßechny, w
Krolestwie Bożym; ktore aby przyßło /
prośiß. Krolestwo Páná Christusowe, Psalm: 2.
Dziedzictwem iest wßystkiego świátá: Daniel 2.
to raz wßem národom ludzkim dáne, Liczby
inemu ludowi dáne niebędźie; ále iest 83. etc.
wieczne. Opußczam Chleb Powßedni 223.
Duchowny: ktory iż z rąk Kośćielnych
ma być bráńy, od Namiástkow Apo-
stolskich / oną spráwą przeznáczył Pan Marci 8.
Christus: iż Chleb, rękámi swymi ła-
mány, swym Apostołom dawał; á oni,
ludu pospolitemu. Ani kázać / ani
Swią-

Rom. 10. Swiątośći rozdawáć, nikt niemoże; ie-
Marci 16. dno kto bierze moc od S: Apostołow:
ták/ iáko oni od Páná Christusá wzię-
li. M. Y Odpuszczenie też Win ná-
Ai: 118. szych/ ktore oprocz Swiętego Kośćio-
ic. ła Powszechnego, dáne byc niemoże/
Powszechna Wiare nam przed oczy
kładźie. K. A to/ za iednym vpomi-
nieniem/ y ty niemało śie domyślasz.
M. Swiętych Obcowánie także
Swie- bacze. dla tego mowimy; Oyce nasz/
tych Day nam/ Odpuść nam/ Wybaw nas.
Obco. K. Chwała Pánu Bogu; iż mam do-
Ciáłá brego y pamiętnego vcznia. A Ciáłá
Zmar- Zmartwychwstanie z Zywotem wiecz-
twych. nym, gdźie są w Paćierzu? M. Po-
i Zywot dobno naydziemy oboie, w drugiey czą-
Wiecz- stce Paćierzá. K. Y w ostatniey nay-
ny. dźiesz. Abowiem kto będźie wybáwion
od złego; ten thez vczesnikiem będźie
Krolestwá Bożego: á w Krolestwie
Bożym/ y Duszá bierze/ y Ciáło weź-
mie, wieczne błogosławienstwo. M.
Juz (chwała Pánu Bogu) wszystko
Ná- Kredo widzę w Paćierzu: Nádźieie
dzieia. podobno okázowáć nietrzeba dla tego;

iż tá

kż tá włáśnie ku Modlitwam należy. Pamiętam, z twey náuki; iż tego/ o co wierząc prośić mamy/ mamy sie nádźiewáć. K. Nu spátrzę; ieśli też troiáka Miłość z Paćierza obaczyß. M. A wßák Miłość tylko iest dwoiáká. K. Miłość Bliźniego, może być ná dwoie dźielona. Abowiem nas sámych miłuiemy pierwey/ niż Bliźniego: iáko Páná Bogá pierwey / niżli śiebie sámych. M. Wola Boża iest; ábyśmy Páná Bogá, nád wßystko/ á Bliźniego náßego, iáko nas sámych, milowáli: przeto gdy prośimy; Bądź twa Wola: tám śie zámyka wßystko. K. Dobrze. á gdźie ießcze indźie? M. Dosyć to ná mie prostaká. K. Poglądnij ießcze ná co inßego: obacz / ku ktorym personam Paćierz należy. M. A pierwßa, y druga, y trzećia Modlitwa, ku Pánu Bogu należą; K. A ku nam sámym. Aza nie nam prośimy Krolestwá iego? tákże też y Woley iego. M. Prawdá. Ostátek Paćierza potrzebnych rzeczy nam prośi: tych my sobie życzymy; K. Bliźniemu co? M.

Li: 11.

Miłość 3.

Matt: 22.
Lucæ 10.

A Bliź-

ná wieczną Piekielną biade niepámiętaß ? a ieśli pámiętaß : czemuż nie tak Wierzyß / nie tak Zyieß ná świećie ; abyś zá złą Wiarę / y zá złe Vczynki / złey zapłáty niewziął ? O byś widział Pana Bogá ; iáko surową twarzą on pátrzy ná złe Chrześćiiány, Pana Chrystusow Paćierz niedobrze mowiące : wierz mi ; żebyć ię strách wielki popadł. Zli ludźie, źle Paćierz mowiący / tho iest / w Grzechách y w Kacerstwie leżący, á zá to niepokutuiący / gdy sie do Paná Bogá modlą ; są zbiegowi onemu podobni : ktory Páná swego zdrádźiwßy / á Przećiwnikowi iego potáiemnie sie poddawßy / czyni sie przedśię sługą swego pierwßego Páná. Skáranoby wnet tákiego zdraycę ; ániby mu tey zdrády długo ćierpiano : á Pan Bog iednák ćierpieć nam raczy, wołáiącym do śiebie częstokroć ; Panie Pánie / Oyce Oyce ; á tego / co on każe / nieczyniącym. ale iáko tu nam, z Miłośierdźia swego, ćierpi ; ták záśię surowość Sprawiedliwośći iego / w dźień gniewu surowego Sądu / źli nie w czás obaczą.

Twarz Boska.

225.

Podobieństwo.

Luce 6.

Roma. 2.

obaczą. Nie ſmiłuie ſie w on czás Pan Psalm. 58.
Bog/ nad wßyſtkimi, źle czyniącymi:
potomi Pan Bog głowy ſwoich nie- Psalm. 67
przyiaćioł, by też nawyżßey w złośćiách
wynieſionych. M. Ale wßyſcy grze- Spárćie
ßymy: ktoż będźie zbawion? K. W-
ßyſcy grzeßymy powßednie; ſmiertel-
nie możemy niegrzeßyć/ zá łáſką Bożą.
á ieſliby ſie trafiło przeſtąpić Roſka-
zánie Boże: pierwey mamy Grzechy o-
płákáć/ przez práwą Pokutę; potym
do Páná Bogá, Oycá náßego, Paćie-
rze mowić. A coż wołaß do niego / iá- Ioannis 8.
koby do Oycá; á ty, grzeßyć nieprzeſtá-
iąc, Oycem maß Dyabłá? M. Coż Pytá-
wżdy lepiey/ w Grzechu Smiertelnym nie.
leżeć, á Paćierz mowić; czyli dáć mu
pokoy? K. Pokutowáć záráżem, le-
piey. M. To ia wiem; ále nie o to py-
tam. K. Trudno ſproſtá rozeznáć;
co ieſt lepßego. Gdyby nieiáko grzeß- Roz-
nik vważał/ co w Paćierzu mowi; á iá- dział.
ko ſam nic niedba o to / czego prośi:
podobnoby lepiey mowić: (iż zá czáſem,
Pan Bog lepßą myśl y vpámiętánie
może dáć iemu) ále ieſli słow namniey

 nieroz-

nierozważa; ſnáć lepiey przeſtáć mru-
1 Przy- czeć. M. Dla czego? K. Iż wie-
czyná. cey Páná gniewa on zdraycá / ktory
Li:189. zdradzáiąc, wiernym czyni ſie ſługą;
niźli / ktory iáſnie od Páná ſwego od-
ſtawſzy, pod drugiego moc vćieka.
2 Przy- Nad to / gdyby Paćierzá niemowił;
czyná. wſpomniawſzy ſobie/ przecz to czyni /
mogłby rychley Pokutowáć: ále gdy
226. iákokolwiek odmawia, mnima / cho-
ćiay grzeſzy/ iżby dobrze mowił. á zá-
tym tho idźie; iż obłudna Swietobli-
Rozwa- wość (iáko S. Auguſtyn y Bedá mo-
żánie. wi) grzeſzy dwoiako/ Obłudnoſcią, y
Nieſwietobliwoſcią. [ſimulata Ae-
quitas non eſt Aequitas; ſed duplex
Iniquitas. quia & Iniquitas eſt, & Si-
Vtwier- mulatio.] Dla tegoć Paweł S. każe
dzenie. kląć/ y ſam też klął/ iáwnie grzeſzące,
1 Cor:5. yw Wierze błądzące: á Klątew iż od-
1 Timo:1. ćina od ſpolnego też modlenia; zá tym
wſtydem, Grzeſznik ku Pokućie przyść
łatwiey może. M. Ale gdy kto radby
Poprá- Grzech opuſcił; a niemoże? K. Nie-
wá. chayże to optákuie; iż niemoże: á to czy-
niąc, Paćierzá niech nieopuſzcza: Pan

Bog/

Bog/ktory iest moc nasza/ bedzie mogl Psalm. 17
ratowáć. Toć iest napierwszy ku Po- ,, 2 Do-
kucie stopień, Grzech swoy poznać; á ,, wod.
nie wymawiáć. Kto zna chorobe do ,, Utw-
siebie; łatwie Lekárzá poszuka: ále kto ,, ierdze-
mnima, być sie zdrowym/ choćiay bár- nie.
zo choruie; tego natrudniey Lekarz/ by Matth. 9.
tez nalepszy byt/ ma vleczyć. Takowa Luc. 18.
Swietobliwość, Pharizáyska iest swie
tobliwość. M. Widze; iz dobrze, być
ostroznym: a Panie Boze nie day tego; Zadza.
ábyśmy/ Syny Bozymi niebedac/ Pa-
ćierz mieli mowić. K. Woley tylko Lekár-
Dyabelskiey nieczyńmy; á chcac, y wie- stwo.
dzac niegrzeszmy: niedostátki násze na-
milszy nász Oćiec táskáwie przebaczy;
á posilone Chlebem naszym Duchow-
nym, od Pokus y od Złego nas wybá-
wić raczy. M. O racżże nam tho
dáć/ táskawy nás Oyce Nie-
bieski. K. Amen.

O Pozdro- 227.
wieniu Pánny Máryey.

NIE. Zá Pacierzem zwykli-
ſmy Zdrową Maryą mowić:
radbym też o niey to ſłyßał od
ciebie / Kápłanie miły; czego mnie po-
trzebá wiedzieć. K. Then zwyczay
Pożytek. Kośćioła Powßechnego / iż przy Pa-
ćierzu Pánnę Máryą pozdrawiamy /
wielki záiſte pożytek nam przynośi. co
łatwie káżdy obáczyć może, z wyrozu-
mienia tych słow; ktore ſą, w Zdrowey
(iáko wy mowićie) Máryey, oſobli-
wie poćießne y weſołe. Wielce powa-
Zálece- żny ieſt Paćierz, dlatego; iż go ſam P.
nie. Chriſtus złożył: y Pozdrowienie Pán-
ny Máryey ma być poważne; iż ieſt po-
ſelſtwem Troyce Swiętey / y náucze-
Luce 1. niem Duchá Swiętego. Abowiem sło-
wá Angielſkie / kthorymi pozdrowił
Pánnę / Legacyą ſą Páná Bogá, w
Troycy iedynego: a co przydáłá Swię-
ta Elżbietá, z Kośćiołem Powßech-
nym; od Duchá S. to wyßło. Angiel-
ſkie słowa te ſą:

Zdrowá bądź / Márya /

łaſki

łáski pełna/ Pan z tobą/ błogosłáwionáś ty mie=dzy Niewiástámi.

NIE. Coż znáczy napierwßé Zdro-
słowko? K. Słowko Grec- wá bądź
kie/ χαῖρε/ nietylko pozdra-
wiá; ale też Wesele, y myśl dobrą opo-
wiáda. Abowiem pocießną nowinę
Angioł Pánnie, ná on czas przynośił;
gdy Bog Oćiec Synowi swemu/ zá Lu: Ioã: 1.
sprawą Duchá Swiętego/ wesołe Go-
dy spráwowáć raczył/ Bostwo nieroz-
dźielnie łącząc z Człowieczeństwem.
M. Czemu przydáiemy; MARJA? MARIA.
K. Abyśmy wiedźieli; kogo pozdra-
wiámy. Wßák y Angioł imię iey miá-
nował; gdy te słowá do niey mowił:
Nieboy śie/ Márya; Nalázłaś bo-
wiem łáskę v Páná Bogá. Wießże co
iest, ŁASKA? M. Łáská, Dar Łáská/
iest Boży. K. Táki Dar Boży; kto- co.
ry Pan Bog, z ßczyrey Dobroći y z Mi-
łośierdźia swego, stworzeniu swemu Ro: 4, 11.

dáwáć raczy. M. Przecżże Angioł
Wykład mowił; Nálázłaś łáſkę v Páná Bogá:
Lucæ 1. K. Dáiecż nam znáć Angioł; iż Pan-
na Máriá tey łáſki Bożey pilnie ßukáłá: wßákże cokolwiek miáłá; łáſkę zá
Ioannis 1. łáſkę miáłá. Iż Syn Boży złącżył z ſobą náße Człowiecżeńſtwo; tego żaden
228. człowiek Pánu Bogu niezáſłużył/ áni
Tit: 2, 3. Pánná Márya: z ßczyrey Dobroći á
Ephes. 2. Miłoſierdzia Bożego, y z ſamey łáſki
iego/ Pan Bog náße nam zbáwienie ſpráwił. wßákże iż Pánná Máriá ná-
lázłá tę łáſkę; áby w iey żywoćie pocżął ſie Syn Boży/ y z niey ſie ſynem iey ná-
rodźił: to Pan Bog dáć raczył oſobli-
Lucæ 1. wey iey Pokorze/ y oſobliwie wyſokim Cnotam świętym. Z łáſki ſwoiey, Pan
Bog zbáwienne ſwe Obietnice ludziom czynił: wßákże oglądał ſie ná to záw-
Vtwierdzenie żdy; ieſli tego oni v niego ßukáli. Wie-
rzył/ y Pánu Bogu był Poſłußnym,
Wykłádu. S. Abrahám: przeto też przez Poſłu-
ßną Wiárę nálazł poćießną, o Meſyá-
Gē. 15, 22. ßu, Bożą Obietnicę. toż rozumiey o
1 Reg. 13. Dawidzie; ktorego Pan Bog miał we-
2 Reg. 7. dle myſli ſercá ſwego: y Piotrowi S.
Matt. 16.

zá wyznániem mocney Wiáry/ wielkie rzeczy Pan Christus obiecał. Przeto chociayże z łáski weyzrzał Pan Bog ná Pánnę Máryą: wßakże ná Pokorę iey (iáko sámá wyznáłá) weżyrzeć raczył. Dla Pychy Adámowey, y Ewiney/ odwrocił sie był od nas; á dla Pokory Syná swego, y Pánny Máriey/ obrocił sie do nas. Łáski tedy była pełna María: ále tey Łáski, v Paná Bogá ßukáłá. M. Ktoreż są te Łáski, w Pánnę Máryą wlane? K. Co tám zá łáski Boże były; ztąd sie domyślay: iż (iáko Angioł do niey mowił) tego poczęłá w żywocie/ y tego Synę swym porodźiłá; ktory iest názwány Synem Nawyżßego / y Krolestwá swego nie ma końcá. M. Wielka to łáská, być Mátką Bożą! K. Przeto zá tym to ßło; iż y Poczęćie Pánny Máriey/ y Národzenie/ y wßystká Zywotá iey spráwá/ y w Niebo náostátek wźięćie/ były osobliwe. M. Nie bez przyczyny rzekł Angioł; PAN Z TOBA. K. Pozdrawiáłci też tymi słowy Angioł Gedeoná: wßákże z nikim ták P.

Záwiá-záuie.

Dowod.

Łáski pełna.

Rozwá-żánie.

Li. 127.

Pan z tobą. Iud. 6.

Matth. 1. Bog niebyl/przez taſkę ſwą; iáko z tą/
Luce 11. z ktorey PAN JESVS
CHRISTVS narodził ſię/
Panną. Szczeſliwaß to Mátka; ktora
ſynem ſwym ma Syná Bożego: toć
też Angiol opowiedział tymi ſłowy;

229. # Błogosłáwionáś ty miedzy Niewiáſtámi.

Niewiáſtá. WJeßże; czemu Pánnę przyrownał Niewiaſtam? M. Jż
była płći Niewieſciey. K. R
Geneſis 2. Ewę, w Panieńſtwie ießcze będącą/
zarazem po iey ſtworzeniu / Piſmo zowie Niewiaſtą. Wielkie to, zá łaſką
Błogosłáwionaś. Bożą, ßczeſcie / mieć oboiego Teſtámentu Błogosłáwieńſtwo: y Mátką
Pytánie być / y Pánną. M. Czemuż w ſtarym
Zakonie, rzadkie były Panieńſtwá?
Iud. 11. K. Dziwna rzecz; iż y corká Jephthego, Panieńſtwo ſwe opłakała. M.
1 Przyczyná. Przeczże to? K. Dla thego; iż / iak
wielce Panieńſtwo Pan Bog miłuie /

ieſzcze był nam niepokazał. M. A kie-
dyż pokazał? K. Gdy ludzie poczęli
ſie z nowego Adamá rodzić; á ten też
nowy Adam / z nowey Ewy Pánny,
raczył ſwoie wziąć Człowieczeńſtwo.
Nad to/nieſpráwione ieſzcze były Go- 2. Przy-
dy Synowi Bożemu: y przeto ludzie czyná.
(oprocz máło Prorokow) nie mogli Pſal. 44.
ták iáſnie znáć Oblubienicá ſwego w
Niebie / nierownie pięknieyſzego nad
te; ktorzy ſą ná ſwiecie. ále gdy go po-
ználi / y miłość Pánieńſtwá w nim o-
baczyli: dziwna rzecz; iák wiele ludzi / z Rozwá-
oboiey płći / y z Krolewſkiego ſtanu / żánie.
temu Oblubienicowi Niebieſkiey czy-
ſtość ſwą poſlubili: Liczby niemaſz Apoc. 14.
tym; ktorzy Małżeńſtwá ziemſkiego zá-
niechawſzy / nową pioſnkę nowemu O-
blubienicowi w Niebie ſpiewáią.
Niemogą tey pioſnki ſpiewáć Mał- Spárćie
żonkowie; kthorą Pánny ſpiewáią.
Prawdá iż y Małżonkowie dobrzy, 2 Cor: 11.
Pánu Chriſtuſowi ſą też poſlubieni;
ále nie ták zupełnie / iáko Pánny. Abo-
wiem tylko Duſzą; á Pánná, Duſzą y
Ciáłem. Małżonká chce ſię podobáć y

Mężo-

1 Cor. 7. Mężowi, na świecie / y Pánu, w Niebie; á Panná tylko onego / ktory siedzi ná Práwicy Bożey / z sercá miłuie: oná ma rozdwoioną Miłość; tá o iednym myśli. Błogosławiona tedy iest Pánná Máryá / (ábym Angielskie iuż Pozdrowienie zámknął) nad wszytkie Niewiasty; iż ku iednemu tylko Oblubienicowi / ktory iest w Niebie / z dziecińcstwá swego wielką Miłością zápaloná byłá: á błogosłáwieńsza ieszcze iest / przeto; iż w Zywocie swoim tego / ktorego sie byłá bárzo rozmiłowáłá / dziewięć Miesięcy nosiłá; y tegoż nietylko Oblubienicą, ale też Mátką będąc / ná pociechę wszystkiemu narodowi ludzkiemu, w Dziewictwie nic nienáruszonym porodziłá. M. O szczęśliważ to Panná. K. Przeto też y S. Elżbietá, też do niey powtorzyłá słowá Angielskie: a nadto przydałá ieszcze insze / z nádchnienia Duchá Swiętego;

Zámknienie.

Luce 1.

Luce 11.

Luce 2.

Luce 1.

Y Błogosłáwion owoc Zywotá twego.

M. My

NIE. My doktádamy; IESVS CHRISTVS. K. Ten ieſt owoc Zywotá Panny Mariey. M. A iáko Błogoſłáwiony: K. Dziwnie pełen Prawdy y Łáſki/ weſołym Oleiem Dárow Duchá S. ták nad ine pomázány; iż z iego pełnośći, wſzelką Prawdę y Łaſkę my czerpamy. bo w tym Owocu żywotá Pánieńſkiego wſzyſcy biorą Błogoſłáwieńſtwo: y ſáma Pánná Mária, z tego Owocu żywotá ſwego ieſt błogoſłáwiona. Błogoſłáwione ieſt Człowieczeńſtwo Syná Bożego/ zá oſobliwie dziwnym złączeniem Boſtwá z Człowieczeńſtwem: z tąd też, iáko z Głowy/ do nas, członkow iey / wſzyſtko płynie Błogoſłáwieńſtwo náſze. A thoć ieſt Pozdrowienie do Pánny Máryey; ktoreſmy od Angioła, y od S. Elżbiety wzięli: zá nim przydáie Kośćioł Powſzechny te/ do teyże Mátki Syná Bożego/ nam pożyteczną Modlitwę; Ioannis 1. Pſal. 44. Ioannis 1. Gene. 22. Pſal. 71. Luce 1. Wykład. 230. Coloſ. 3. Zámknienie.

Swięta Mária/ modl ſie zá námi grzeſznymi:

AMEN. M:

Przyczyny ná Modlitwy. NIE. Przecz ſie modlimy do
naświętßey Panny? K. Iż
Mátká Boża wiele v Paná
Bogá, y v Syná ſwego, może nam v-
Modli ſie. proſić. M. Modliß ſie oná zá námi?
K. Ieſli nas miłuie; iákoż miłuie:
Dowod. (bo Miłość vſtáć nigdy niemoże) pe-
1 Cor:13. wnie też nas nieprzepomni, w wiecz-
nym Błogoſłáwieńſtwie z Synem ſwo-
im kroluiąc. M. Iáko oná wiedzieć
Swięći wiedzą o nászych Modlitwach. może prośby náße? KA. Wßyſcy
Swięći wiedzą/ y w Pánie Bodze w-
ßyſtko widzą: vpili ſie tám wßyſcy Ob-
fitośćią Domu Bożego: zgubili nieiá-
ko/ w onym wielkim á niewymownym
Matth. 5. weſelu/ náturę ludzką; (iáko S. Au-
Pſalm. 35. guſtyn piße) á wzięli Boſką. [Quum
In Pſalmū eundem. accepta fuerit illa magna & ineffabilis
lætitia; perit quodammodo humana
3 Dow. mens, & fit Diuina. &c.] Wiedzieli
ſercá y ſpráwy ludzkie Swięći, ießcze
4 Dow. ná tym świećie będąc; y przyßłe rzeczy/
dáleko przed tym / Prorocy, oſtro pá-
5 Dow. trzący, iáſnie widzieli: rzeczy więtße /
1 Cor:2. ktorych ludzka myśl ogárnąć niemoże/
w Niebie Pan Bog Wybránym ſwo-

im nás

im nágotował. á coż Mátce Syná swe- Wietßa.
go? Wesele ztaczywßy Pan Christus 6 Dow.
nature naße z swym Bostwem, w ży- Lucæ 1.
wocie Panny Mariey / na Krzyżu S. 231.
z boleścią potym iakoby porodził, z bo-
ku swego śpiącemu sobie wyiętą, thę Genesis. 2.
Corkę swą; ktora iemu / ták iako Ewá Psal. 44.
Adámowi / y Corką iest y Zoną: Cor- Apoc. 21.
ką dla tego; iż iego boku Wodą iest o- Wykład
myta / y Krwią odkupiona: a Zoną; iż
iemu Oblubienicowi y Mężowi, iest
oddána. Z Mężá też y z Niewiasty ro-
dzi sie potomstwo, rodzicom swym po- Ioannis 3.
dobne, y v rodzicow swych dziedzicza- Num. ult.
ce; á Zoná tylko przy porodzeniu cier- Ioan. 16.
pi / nie Mąż: tákże też z Bostwá nie-
cierpiącego, á z Człowieczeństwá cier-
piące° / Páńska wyßtá piękna Oblubie Ephes. 5.
nicá, Kościoł ie° święty; ktor / dla tego
dziwnego Krolá Páná Christusá ia- Psal. 44.
koby rodzenia / iest y Krolowa / y Syny Ioannis 1.
rodzi Boże / y w Niebie z iednym Sy- Roma. 8.
nem Bożym wesele dziedziczy. Wiel- Rozwa-
kieć to sa rzeczy, á ludzkimi rozumy nie- żánie.
ogárnione: dziwnie Pan Bog Swięte
swe, y Przyiacioły Syná swego, raczył Ioan. 15.

vraczyć;

Spárćie vraczyć; á naoſobliwiey, ſyná ſwego Mátkę. M. Niechca tego báczyć ći Nowowiernicy. K. Choćiayby chćieli; báczyć niemogą: tym ſámym/ ktorzy będą w Niebie/ niewymowne roſkoſzy Niebieſkie Pan Bog poznáć daie.
Záwiązanie. Wzywánie tedy Swiętych, zgodliwe ieſt z Piſmem ſwiętym: modlą ſie oni w Odp: zá nas; wiedzą, y widzą wſzyſtkie ſpráLiczby wy náſze M. A ktorymi oczyma tho 200. ꝛc. widzą? K. Tymi; ktorymi ná Páná Wykład Bogá pátrzą. Duch ieſt Pan Bog: du z Rozchowne też oczy máią Swięći. M. ważánię Dáleko podobno widzą tákie oczy?
Matth. 5. Ioannis 4. K. Wierz mi/ iż bárzo dáleko. czego nikt niebaczy / iedno oczymá duchownymi; á ćieleſny Rácerz/ co zá chwałá ieſt Swiętych w Niebie/ nigdy tego nie
7 Dow. vyźrzy. M. Jáko dawne ieſt Wzywánie Swiętych, w Kośćiele Powſzechnym? K. Opiſał Mſzą Apoſtolſką S. Jakub: przy niey ieſt wzywánie Swiętych / y częſta pámiątká Pánny Máriey, bárzo vczćiwa. Z kąd ſie znáczy; iż to od ſámych Apoſtołow wyſzło.
Liturgia S. Iacobi.
232. M. Coż mowią przećiwko tey Mſzy, nowi

nowi ciMinistrowie: podobno oni powiedzą; iż tey Mßey S. Jákub niepisał: K. Tákći oni/ według zwyczaiu swego/ mowią: ále niedowodzą; dowiodę ia/ (da Pan Bog) iż to Mßa iest Apostolska, od S. Jákubá napisána; gdy/ w Obronie Kanonu Kościelnego/ ná bluźnierstwá iadowitych Xiążek Polskich, w Brześciu 1560 drukowánych/ zá pomocą Boską/ w krotkim czásie, słußnie odpowiem. ná ten czas, iuż przystąpmy do Miłości. MIE. Ießcze mam iednę rzecz tu pytać. KA. A nie o zwonieniu ná Pacierze: MIE. Nie. wßakże gdyś to wspomniał; rad tego pierwey słucháć będę. KA. Záwżdy máią pámiętáć Chrześcijánie; iáko dźiwnie/ z wielkiey miłości swey/ P. Bog raczył nam zbáwienie spráwić: przeto też y w zárań/ y w wieczor/ ná Pácierze zwonią. MIE. V nas, y po Mßy to czynią. KA. Tym lepiey: áby z Dawidem Prorokiem/ w Wieczor, y Rano, y w Południe, opowiedáliśmy dobrodzieystwá Boże; y zátym od niego, w náOdłożenie. Zwonienie ná Pacierze Pożytek. Psal. 54.

ſkich Prośbach, wyſłuchani byli.
MIE. Coż mamy w ten czás mowić? KA. Pozdrowić Pannę Máryą trzy kroć/ pamiętáiąc ná weſołe do niey Poſelſtwo Angielſkie. MIE. Czemu trzy kroć? KA: Iż wcielenie Syná Bożego, ſpráwą ieſt Troyce Swiętey. MIE. Dla tego podobno trzy kroc w zwon biią? KA. Ná znák tego. Pánu Bogu tedy, w Troycy iedynemu, ná ten czás dziękowáć mamy: iż to/ czego święci Krolowie y Prorocy prágnęli/ nam raczył dáć przez Wiárę widzieć. á iż Pan Chriſtus, w żywocie Pánny Máryey wcielony, ieſt Pokoiem náſzym; przez ktorego Pan Bog nas z ſobą ziednał: zá Pozdrowieniem Pánny Máriey/ o Pokoy oſobliwie proſimy. MIE. Paćierz wolno też przy tym zmowić? KA. Y bárzo. dla tego mowićie; Ná Paćierze zwonią. MIE. Snać ſą Odpuſty do tego? KA. Są. A o co miałeś mię ieſzcze pytać? M. Nadzieia ieſt przy Modlitwie; iakoś mię náuczył. iż tedy Modlitwę do P.

Pozdrowienie. Trzy kroć. Dzięki. Luce 10. Pokoy. Ephes. 2. 2 Cor. 5. Paćierz. Odpuſti. Nádzieiá w Swięt.

Máriey/

Máriey/ y do inych Swiętych/ czyni- Li: 187.
mi: Nadzieię też w nich podobno po-
kładamy. KA. Inaczey prosimy Roz-
Pana Boga; Swiętych iego inaczey: dział.
przeto inaczey iest Pan Bog Nadzie-
ia nasza; inaczey Panna Maria, y w-
szyscy Swięci. MIE. Pamiętam
iuż; czegoś mię dawno nauczył. KA:
Teżci Pana Boga miłowáć mamy: á Liczby
przedsię miłuiemy y samych siebie / y 76 / 77.
Bliźnich naszych; ale daleko inszym Dowod.
sposobem nas/niżli Pána Bo- Matt. 22.
ga. Słuchayże iuż o
Miłości.

O Miłości, y Przykazániu Bożym.

KAPLAN. Odpráwiliśmy / za łáską Bożą / dwie Cnoty pierwsze Chrześcijańskie; Wiarę / y Nádzieię / przez się bárzo wielkie y poważne: wszakże gdy ich przyrownasz ku trzeciey / ktora iest Miłość; według rozsądku Apostolskiego / nád Wiárę y Nádzieię więtsza iest Miłość. Niedármoć Pan Christus / przy Wieczerzy swoiey / ten Zwolennikom swym Testáment zostáwił; áby Miłość chowáli: Ten iest (powieda) moy Mándat; ábyście się miłowáli wespołek. O Miłości tákże Bożey pilnie przypominat: Kto (mowi) mnie miłuie; będzie też miłowan od Oycá mego: do tego my przydziemy; y mieszkánie w nim sobie vczynimy. Rozważże / moy miły Synu; co to zá słowa są; Ten iest moy Mándat, y Roskazánie moie. A za máło

Miłości Zálecenie.
1 Cor. 13.
2 Zálecenie.
Ioan. 15.
3 Zálecenie.
Ioan. 14.
1 Rozważánie

máło ieſt Bożego Roſkazánia? czemuż Pan Jeſus iedne tylko Miłość nam przekłada? Miłość záiſte Miłość, ieſt ,,
nawiętßa y nazacnieyßa Cnota Chrześcijáńſka: á kto miłuie; ten Wypełnia Roma. 13.
Zakon/ y chowa ſłowa Páńſkie. Wßyſtko ieſt łatwie, y miło, miłuiącemu: loan. 14.
ná iedney Miłośći wßyſtek ieſt Zakon Matt. 22.
z Proroki. A coż zá odpłatę ma Miłość! co to ieſt/ coż iż tego/ ktory miłuie Pána Chriſtuſá/ Bog też Oćiec miłuie! Laſkę Krolewſką/ Laſkę Ceſárſką/ máłych Pánow Laſkę/ ktora może być bez Miłośći/ wielce ſobie ważą ludźie: á Miłość Oycá náßego Niebieſkie°/ ktora od Laſki nigdy niemoże być ,,
odłączona/ mamy ſobie lekce ważyć? ,,
Krolowi/ ná nas/ łaſkáwemu/ obijamy domu náßego gmáchy: á coż; gdy do nas Pan Chriſtus/ z Oycem ſwym, y Duchem S. przychodźi! gdy mießkánie w nas ſamych ſobie czyni! O miły Pánie/ iákież to vraczenie nas twoie! A coż ieſt nędzny á mizerny człowiek; iż Pſalmo 8.
tak nań pámiętaß! iż go tak łaſkáwie ſam náwiedzaß! Każeß nam, ſiebie

2 Rozważánie Mnieyßa. 234.

miłowáć. izaß niewinniſmy to / krom
W Kre- Roſkazánia twego / czynić? izaliś ty
dźie. nas nieſtworzył / bez naßych zaſług; od-
kupił tákże / y poświećił? Każeß nam
miłowáć / bárzo winnymi ciebie miło-
wáć; ále nie ſproſta każeß: niewymowne nad to, y nieogármione, nam zá to
zapłáty obiecowáć raczyß. M. Ach
Przygá- niewdźięczności y niedbáłośći naßá; iż
ná. my takowych rzeczy v śiebie / im nápilniey może być / nie vważamy. KA.
4 Zálece- Miłowáć Páná Bogá / potym też Bli-
nia Do- źniego / trzebá nam wßyſtkim; ktorzy-
wod / Po- kolwiek chcemy wiecznie z Pánem Bo-
trzebá giem / w Miłośći wieczney Bożey, y
zbáwien- Angielſkiey, y wßyſtkich Swiętych, ná
ná. Niebieśiech mießkáć. Ták o Miłośći
1 vtwier- piße / potrzebę iey okázuiąc / S. Apo-
dzenie. ſtoł Páweł: Bym (powieda) mowił
1 Cor. 13. językámi ludzkimi y Angielſkimi; bym
thez vmiał wßyſtkie Piſma świętego
Táiemnice / y káżdą Náukę; bym też
miał wßyſtkę Wiárę / y ktora gory z
mieyſca przenośi; bym też rozdał wßy-
ſtko vbogim / y wydał ćiáło ſwoie ná
męki; á to gdybym z Miłośći nie czynił:

wßyſtko

wszystko to, nic mi nie iest pożyteczno. Thać Miłość iest Szata Godowna. ktorey iż on nieborak nędzny, na Godziech niemiał; dla tego / w dalsze iest wrzucon ciemności. Niepomoże tedy áni sama Wiára / ani sama z Wiarą Nadzieią: Miłości, nad Wiarę y Nadzieię więtszey / ktorą w sercach okrzczonych Duch S. rozlewa / trzeba ieszcze do zbawienia. Tá Miłość Chrześciiańska rodzi sie z Boiazni Bożey; ktorą my iednym słowkiem zowiemy Bogoboynością: y gdziekolwiek Pismo S. zaleca Boiazń Bożą; Boiazń Synowską, z Miłości prawey ku Oycu pochodzącą, mamy rozumieć. Boić sie też zły sługa, y niewolnik, Pana swego; dla kiiá tylko / nie dla cnoty: nie taka Boiazń Boiaźnia iest Synowska, z Miłości płynąca: wypędza od siebie práwa Miłość Boiazń takową: nie na kiy pogląda Syn dobry; ale na cnotę: nie iżeby karania vszedł / czći,waży, szánuie, y woli przystrzega Oycá swego; ále rozważaiąc dobrodzieystwá Oycowskie / áby nic nád iego wolą nie vczynił / z

2 vtwierdzenie. Matt. 22.

Záwiązánie. Roma. 5.

Miłość z Bogoboyności.

Rozdział / z Opisániem.

1 Ioan. 4.

235.

winney ku rodzicom vczciwości, tego
Záwiązánie. przystrzega. Bogoboyność tedy Synowska, iest początek prawey Mądrości; iest osobliwym darem Duchá S: do ktorey bárzo często nas przyzywa / Psalm. 33. w Psalmiech swoich / Prorok Dawid. Choćcie (powieda) Synowie; słuchayćie mię; Boiáźni Bożey was náucżę: Boycie się Páná Bogá wßyscy Swięći iego: Abowiem niećierpią niedostátku, boiący się iego. M. A czemuż
Boiáźni Niewolnicżey pożytek. nam często ná Kazániu grożą Mękámi Piekielnymi; gdyż Boiaźń Niewolnica, niema co czynić z práwą Miłością? K. Dla tego to bywa; iż oná częstokroć Boiáźń Synowską rodzi: á zá Boiaźnią Synowską, wnet idzie Miłość.
Wykład Kto ná Piekło nic niedbá / áni się leka mąk iego wiecznych / á vtrácenia Niebá; iuż to wiecznie zginęły iest człowiek: ale na kogo strách czásem z tąd przychodzi; ten może, czásu swego, począć miłowáć Niebo / á zátym ku
Záwiązánie. Bogoboyności przystąpić. Przeto dobrze iest, y Piekłem grozić / y obiecowáć Niebo / wieczną rzecz oboię; tám

nędzę /

nędzi / tu roſkoß: aby ktorymkolwiek
ſpoſobem ku Bogoboynośći / á z tąd
takowie ku Miłośći / mogł przyść Chrze
śćiáńſki człowiek. M. Jákoż thedy Zámknienie.
mam przyść ku Miłośći Chrześćiáń
ſkiey? K. Przez Bogoboyność. M.
A Bogoboyność w czym należy? K.
Nieczynić źle / á Czynić dobrze / te ſą Bogoboynośći
iey dwie częśći. Abowiem Dawid Pro rozdział
rok / gdy ku Boiáźni Bożey wiodł ſyny
ſwoie, lud Boży / wnet tám to przyto Pſalm.33.
żył: Odwroć ſie od złego; á czyń dobrze.
Ná drugim także mieyſcu / zálecáiąc
nam człowieká Spráwiedliwego / ty
mi ſłowy piße: Skłániay ſie od złego; Pſalm.36.
á czyń dobrze. Y Ezáiaß Prorok Zy Eſaie 1.
dom / od ktorych Pan Bog oczy ſwoie
odwroćił, áni ich modlitw chćiał ſłu 236.
cháć / to lekárſtwo dáie: Przeſtańćie
źle czynić; vczćie ſie dobrze czynić. A Záwiązá-
przeto naprzod to maß wiedzieć / y ná zánie:
to pámiętáć; iż kto źle czyni / Miłośći 1 Cor:13.
mieć nie może. Dobrym drzewem ieſt Matth.7.
Miłość: á dobre drzewo dobry owoc
dáie. naprzod tedy ieſt tego potrzebá
do Miłośći; ábyſmy poniechali Grze

¶ O ,, chow nászych. Poki rola niewypráwisz;
Grze- ,, poty nic sie dobrego na niey nie zrodzi.
chu. M. A coż to iest, Zle czynić? K.
Opisá- Jest, Grzeszyć; M. A Grzech, co
nie. iest? K. Jest przestąpienie Przyká-
Roz- zania Bożego. co bywa troiákim spo-
dział. sobem; Sercem / Słowem / y Vczyn-
Dowod. kiem. Ten troiáki obyczay grzeszenia
Matth.5. pokazał Pan Christus / w wykładaniu
piąte° Przykazania Boże; gdy zakázał,
Gniewáć sie / Zle mowić / y zabijáć. M.
Grzechow Serdecznych wiele iest? K.
Grzechy Jle iest złych myśli / y spraw, z złego
Serde- serca pochodzących; ták ku obrażeniu
czne 2. Pana Bogá / iako też Bliźniego. Ná
Rozw. Serce Pan Bog napilniey pátrzy: z
Psal.7. ,, serca sprawy człowiece on sądzi. byś też
,, nalepiey co czynił: poki serce złe masz;
wszystko to nic v niego. Modl sie / iako
Matth 6. chcesz: Pość / by też nawięcey: day na-
Luc.18. obfitsze Jałmużny, y Dziesięciny: ieśli
Serca dobrego / y Oka prostego, nie-
będzie: wszystko to niepodoba sie Panu
Záwiá- Bogu. Przeto Sercem grzeszymy / nie-
zánie. tylko gdy źle myślimy; ale też / gdy rze-
czy dobre niedobrym vmysłem czynimy.

Jest

Serdecznych.

Ieſt Grzech Serdeczny; Niedowiár- Wykład
ſtwo/ Roſpacz/ Pychá wnętrzna/ Le-
niſtwo/ Gniew/ Nienawiść/ Poża-
danie żony y rzeczy Bliźniego ſwego:
ále też y to Grzech ieſt; czynić co dobre 237.
go/ dla prozney chwały. M. Iakoż
mam ſie vwiarowáć Grzechow Ser-
decznych? K. Bądź Serca Proſte- Náuka
go, y Czyſtego. Abowiem każe ſie weſe-
lić Prorok ludziom Proſtego Serca: Pſalm.31.
Dobrym ieſt Pan Bog tym; ktorzy ma- Pſalm.72.
ią Proſte Serce: Czyſte tylko Serce, Matth.5.
chędogim okiem duchownym Paná Bo- Opiſá-
gá vyźrzy. Proſte Serce, nie ieſt obłu- nie.
dne; áni ſie odkłánia od Proſtey Wo-
ley Bożey: Czyſte też Serce, czyſtym v-
myſłem Paná Bogá chwali; á nikomu
źle niemyśli. M. Racżże/ miły Pá- Żądza.
nie/ Serce Czyſte ſtworzyć we mnie; á Pſalm.50
Vmyſł też Proſty odnow/ w wnętrz-
nościach moich duchownych. K. O
toć napilniey trzebá záwżdy proſić: zá Rozwa.
Sercem wßyſtko idzie; co w Sercu ieſt; ,,
to y w vśćiech: z Sercá wßytkich ſpraw Luce 6.
y zalecenie, y nagánienie, pochodzi.
M. Grzechy Vſtne ktore ſą? K.

Re-

Grze- Y te bywáią rozmáite: káżde złe vżywá-
chy V- nie ięzyká náſzego, Grzechem ieſt V-
ſtne kto ſtnym: przez ięzyk dobry / wſzyſtko do-
re. bre do ludzi przychodzi; Wiárá / Ná-
Iacobi 3. uká / Vpominánie / Rádá / Pocieſze-
nie / Dzięki y Chwałá Boża. &c. z ty ták-
że ięzyk wſzyſtko złe ná świecie broi.
Wyliczá A bowiem z tąd roſtą te Grzechy V-
nie. ſtne; Krzywoprzyśięſtwo / Bluźnier-
Exod. 20. ſtwo / márne Imienia Bożego vżywá-
&c. nie / Złorzeczenie / Plugáwa mowność /
Obmawiánie / Poſądzánie / Potępiá-
238. nie / Niećierpliwość / Zdradzánie / Fá-
łeczne świádectwo / Kłamſtwo / Blá-
znowánie / Szyderſtwo / y káżde naoſtá-
Matt. 12. tek Prożne á niepotrzebne namnieyſze
Rozwa- słowko. M. Także wiele Grzechow,
żánie. z iednych Vſt! K. Y Serce też ieſt
Matt. 15. iedno: á wżdy rozliczne Grzechy z niego
pochodzą. Człowiek ſpráwiedliwy gdy
ſobie / zá łáſką Bożą / náproſci y oczyśći
Serce; nie łatwie w Grzechy Serdecz-
ne / ktore włáſnie ſą Serdecznymi / w-
pada: (ábowiem myśli złe / gdy ie ku
ſercu nieprzypuſzczamy / áni im przyczy-
ne dawamy / Grzechem nie ſą Smier-
telnym) ále słowem ktoby niewyſtąpił:

oſobliwa w nim ieſt doſkonáłość. Ie- Iacobi 3.
ſliż káżdego słowá prożnego/ liczbę dáć Matt. 12.
muſimy Pann Bogu: coż tych v nas
ieſt słow proznych! Gdziekolwiek ſie
zeydziemy; iezyk náß nigdy nie vſtáie.
M. Za proſtaká, y zá głupiego dziś
máia; ktoryby przy ſtole milczał. K.
Dobrać ieſt rzecz, mowić: trudno ieſt, ״
gdyſmy v ludzi/ milczeć: ále potrzebá ״
wiedzieć; co mamy mowić. M. O ״ 1 Náuká.
czymże gadáć? K. Coby ku chwale
Bożey było; ku nápráwieniu y ciebie
ſámego / y Bliźniego twego: á coby
miáło obráźić y Páná Bogá; y ludzie;
temu dáć pokoy. Wielkiey záiſte oſtroż- 2 Náuká / Ná
nośći potrzebá vſtam náßym: ná wodzy wodzy
potrzebá záwżdy náß iezyk trzymáć: á- miey Iezyk.
byſmy iezykiem náßym niewykraczáli;
trzebá tego pilnie przeſtrzegáć/ y Páná Pſalm. 38.
Bogá o to prośić. Chodził ieden Pu- Socr. Lib.
ſtelnik/ ktoremu imię było, Pámbo / 4. Ca. 23.
ná lekcyą do niektorego Doktorá: kto-
ry gdy vſłyßał ten wierßyk z Pſáłterzá;
Vmyśliłem przeſtrzegáć drog moich /
ábym niewyſtąpił w mym iezyku; wię-
cey tą niepoſtał. Potkał go on Doktor.

w pułroku: przeczby v niego niebywał
więcey; o to pytał: Ießcze (powieda)
nievmiem czynić; com od ciebie ſłyßał.
Rozwa- A niedziwno. Abowiem ledwo ſie nau-
żánie. czył tego/ za lat 19. Niedarmo/ wierz-
Eſaiæ 1. ni/ Prorok Ezaiaß mowi; Vczćie ſie
„ dobrze czynić. Trzeba, dziś troche; ju-
„ tro także: nie zá tydzień / áni zá rok /
„ złym ſie rzeczom odzwyczaić; á przyzy-
239. wyczaić dobrym. Ieſli ine proſte Na-
1. Mniey- uki, czaſu potrzebuią: á coż Nauka do-
ßy Czas. brze czynienia / y ięzyká na wodzy trzy-
2. mania? Wielka rzecz ieſt / naſladowáć
Naśládo- ludzi, w vczćiwych Naukach ſławnych:
wanie. także też w Bogoboyności / y z ſtrony
Spraw náßych / y z ſtrony Iezyka / bo-
goboynych ludzi naſládowáć mamy.
M. A ktorychże? K. Wielßać ieſt
„ moc Przykładow żywych: ale pewniey-
„ ße ſą one; ktore ſam Pan Bog zalecił.
2 Cor. 10. Iako ſie Swięci rządzili / ná co ięzyki
Záwia- ſwe obracali; tego patrzaymy: Piſmo
ßánie. święte; Hiſtorie też poważne, tákowych
nam dodadzą przykładow. M. Day-
Żądza. że nam to / miły Boże; abyſmy vmieli
ná dobre / nie ná złe / Iezyk náß obrá-
cáć.

cáć. Tak o tho piẽknie prosił Dawid
Prorok: Day / miły Panie / straż vstam moim; y drzwi, broniące warg moich. *Psal. 140.*
M. Powiedzże też / Kapłanie miły / o Vczynkowych Grzechach; ktore są / a wiele ich iest. K. Tych trudno wyliczyć: niemała ich iest liczba A kto może Grzechy rozumieć? Chociay ia nic ná się niewiem; iednák prze to nie iestem vspráwiedliwiony: tak S. Apostoł o sobie mowił. Nietylko tedy trudna / ale też niepodobna rzecz iest / wiedzieć; iák w wielu rzeczach, wszyscy Páná Bogá obrażamy: y dla tego winnismy zawżdy iego prosić; aby y od niewiadomych Grzechow naszych / raczył nas oczyścić. M. Jákoż tedy będą sumnienia dobrego? K. Gdy niebędzie Grzech w twoim ćiele krolował / áni w tobie pánował; będzieß iuż ná ten czás niepomázánym / y od Grzechow twoich oczyścionym. Bez Grzechu być niemożeß: niemaß człowieká / ktoryby niegrzeßył: ktoby to mowił / iż niema grzechu; prawdy w nim niemaß: aby w tobie niekrolował / áni nád tobą pánował

Grzechy Vczynkowe. *Niezliczne są.* *Psalm. 18.* *1 Cor. 4.* *Zawiazanie.* *Iacobi 3.* *Lekárstwo.* *Ps 18, 24.* *Náuká / o Sumnieniu dobrym.* *Roma. 6.* *Psalm. 18.* *Wykład* *3 Reg. 8.* *1 Ioan. 1.*

nował Grzech; bez tego masz być. ze
Złości/ y z Wiadomości, gdybyś grzeszył; w ten czás Grzech w ciele twym króluie/ y nad tobą panuie. A przeto
1 Ioan. 5. Chrześcijáńscy Doktorowie (wiedząc/ iż y Spráwiedliwy grzeszy; ale Grzechem, śmierci nie záſługuiącym) wszy-
Rozdział. ſtkie Grzechy, y Serdeczne, y Vſtne, y Vczynkowe / tym ſpoſobem dzielą; á troche z dala poczynáią: Grzech, ieden
Pierwo. Vczynkowy 3. ieſt Pierworodny/ á drugi Vczynkowy. Pierworodny ten ieſt/ w ktorym z Adamá śię rodzimy: a Vczynkowy, ktory sámi czynimy, á to bywa, álbo Sercē/ álbo Językiem/ álbo Vczynkiem. Pierworodny Grzech, ná Krzćie bywa zgłádzon; á Vczynkowy przez Pokutę bywa odpuszczon. O Vczynkowych tedy Grzechach z tobą/ iáko z Człowiekiem
Vczynkowy 2. iuż Chrześcijáńskim, y Okrzczonym/ ia ná ten czás gadam. ktorych Grzechow, iedne ſą Smiertelne / Nieśmiertelne
Powszedni. drugie. Nieśmiertelne Grzechy, ſą Powszednie: y Spráwiedliwy człowiek
Prou. 24. śiedm kroć ná dźień, tak vpada: to ieſt/ częſtokroć Powszednie grzeszy: ale iż zá

raz

ra; powſtáie / y v Páná Bogá Win
ſwoich odpuſzczenia proſi; dla thego
świętobliwośći ſwey / grzeßąc Powße-
dnie / nie vtraca. Z Krewkośći / y z Opiſá-
Niewiádomośći, te máłe Grzechy po- nie.
chodzą: przeto też Pan Bog ie odpu- Lekár-
ßcza; gdy nabożnie ſie modląc / ták mo ſtwo.
wimy: Odpuść nam / Oyce naß / naße Matth. 6.
winy; Pánie Boże / bądź miłośćiw Lucæ 18.
mnie grzeßnemu. do czego ważne też
ſą Poſty, y Jałmużny; według świá-
dectwa S. Auguſtyna. Zá Powße- Epiſ. 108;
dnią y Poſpolitą tákże Spowiedzią / & in En-
ktorą w Kośćiele, w dni Swięte, á chir. Ca-
zwłáſzcza w Niedzielę, lud poſpolity pite 78.
czyni / te Nieśmiertelne Grzechy Pan
Bog, żáłuiącym zá nie, przebacza.

M. Ktoreż te ſą Powßednie Grze- Roz-
chy? K. Ktore ſą przez ſie niewiel- dział z
kie; á nie z vmyſłu / ále z fráſunku / czy- Opiſá-
nione bywáią. Ná Krewkość y Nie- niem.
wiádomość náße / w tych máłych Grze- 241.
chach / trzebá tu pámiętáć, bo ćięßkie Wykład
Grzechy, záwżdy ſą Smiertelne; y
Grzech máły / gdy z wiádomośći á ze
chcenia bywa / może być Smiertelnym.

Wiele ich. M. Jeſtże pewna ich liczba? K. Trudno ich wyliczyć: wſzyſtkie Myſli y Słowa niepotrzebne / wſzyſtkie też Sprawy nieprzyſtoyne, Pana Bogá niebarzo obrażaiące / Grzechami ſą Powſzednimi. á nietácno czaſem rozeznáć; ieſtli Smiertelny / albo Powſzedni: Boży Sąd / w tych rzeczach / ieſt napewnieyſzy: naſza rzecz ieſt, y máłych Grzechow niewymawiáć; ale przed Pánem Bogiem záwżdy ie oſkarżáć. Abowiem dobrze á bácznie napiſał S. Auguſtyn; iż Wielki a Mały Grzech / nie ludzkim / ale Boſkim Rozſądkiem / ma być ſzacowány. [Quę ſint Leuia, et quę Grauia Peccata; non humano ſed Diuino penſanda ſunt Iudicio.] Aczkolwiek tedy y Sprawiedliwy człowiek Nieſmiertelnie grzeſzy: wſzakże potrzebá nam tego pilnie przeſtrzegáć; ábyſmy chcąc á wiedząc, y Powſzednie nie grzeſzyli. Abowiem nietylko ciężkość Grzechu; ále też vmyſł y nałog, częſtokroć dzieli Grzech Smiertelny od Powſzedniego. Pewna to ieſt / y ma być; iż Máłe tylko / á z Krewkoſci y Niewiado-

Przeſtrogá / dla Powſzednie grzeſzenia.

1 Dow. In Ench. Cap. 78.

Záwiązánie.

2 Dow.

wiádomośći vczynione Grzechy / ſą
Grzechami Powſzednimi. Mátoć by- 3 Dow.
wa na tym/iáko okręt tonie: ieſli zára- Auguſtin:
zem gi woda pograży; albo zlekká ma- Epiſ.108.
łymi dziurkami wchodźi. Trzeba wyle-
wáć wodę; ieſli niechceſz vtonąć: tákże
też trzeba zárázem poznáć Grzech / y
zań żałowáć / á potym ſie wiárowáć;
ieſli niechceſz zginąć. Nie wielka bry- 4 Dow.
łá ołowu możeſz ſie vrázić: y od wan-
tuchá chmielu, albo pierzá / gdybyś go 242.
dźwigał / pewnie byś ſie zerwał. M.
Toć Smiertelnie grzeſzą oni, ktorym Przygá-
gébá nie vſtaie / á ledá co záwżdy ple- ná.
cą? K. Ták ieſt: inaczey Pan Bog
niebędźie ſądźił: ná ſerdeczne kochánia ,, Pſal:7.
on pátrzy. Ták ſie ten Plotarz, Błá- ,, Stoſo
zen, y Kuglarz/w ſwoim kunſztowániu wánie.
kocha; iáko Pijánicá, w zbytnim pi-
ćiu/á Cudzołożnik, w nieczyſtośći: tym
ſwoim trefnowániem y dworſtwem,
Pochlebce Pánom ſłużą; y zápłáte zá
to biorą / y wieczerze miewáią. Dla 5 Dow.
tegoć Mędrzec tymi nas słowy prze- Eccle.19.
ſtrzega: Kto lekce waży ſobie máterye-
czy/ zlekká vpádnie: aby z Powſzednie-

6. Dow. Epiſ. 108. Grzechu, nieſtał ſie Smiertelny. y Auguſtyn S. taką/dla tych Grzechow Powßednich/ czyni przeſtrogę: Grzechy małe, z Krewkości ludzkiey pochodzące/ ieśliby ſie przeciwko nam zgromadziły/tak nas obciążą y vciſną; iako ieden ktory Grzech Cięßki. [Parua Peccata, ſi collecta contra nos fuerint, ita nos grauabunt & opprimient; ſicut vnum aliquod Grande Peccatum.]

Smiertelny Grzech Rozdział. Co ſie tycze Grzechow Smiertelnych; z tych iedne ſą Głowne/ (wy ie Smiertelnymi zowiecie) drugie, Duchowi S. przeciwne/ a niektore, do Nieba Wołaiące: ſą też y Cudze Grzechy; y Biſkupom część/ a część Papieżowi zachowane. M. O wßyſtkich rad będę ſłuchał, ábym ſie mogł ich wiárowáć.

Głowne Grzechy 7. K. Głowne Grzechy te zowiemy; z ktorych ine roſtą/ á iakoby z ſtudnice meiakiey płyną. Jeſt ich ſiedm według liczby poſpolitey; Pychá/ Łakomſtwo/ Nieczyſtość/ Gniew/ Zazdrość/ Obżarſtwo/ y Leniſtwo. Jan

1 Ioan. 2. S. Ewangieliſtá trzy tylko przypomniawßy/ tak o nich napiſał; Cokolwiek

ieſt

ieſt na świećie; iako ieſt, Pożądánie
Ciáta/ y Pożądánie Oczu/ y Podnie-
ſienie Zywotá; nie ieſt to z Bogá Oycá.
y w Bogaczu onym, Páwłocznym, a Lucæ 16.
Goduiącym/ y ktory od Wielkiey Wie Lucæ 14.
czerzey wymawiali ſie/ trzy te oſobliwe
Grzechy nayduiemy: y ſam Pan Chri- Math 4.
ſtus od Dyabłá ieſt kuſzon tymi Głow
nymi Grzechami; Obżárſtwem / Py-
chą/ y Łakomſtwem. M. Obżarſtwo Wykład
ia baczę/ w Chlebie z kamienia czynie-
niu; y Łakomſtwo/ w Kroleſtwie świá
tá tego pożądaniu: ale Pychá gdzie
ieſt? K. Na doł w ſpuſzczeniu. Abo-
wiem pożądánie Prozney Chwały, do
Pychy należy. tá iedná zła mátka wie- Czemu
le złego płodu rodzi: niedármo te Grze Głowny
chy, Głowne zowiemy. Day mi człos- mi zo-
wieka Pyſznego: przy iedney Pyſze, ku- wiemy.
pę tám Grzechow naydzieſz: wſzyſtkich
Dobr ſwoich/ ktore ma od Páná Bo-
gá / Pyſzny człowiek źle vżywáć muśi.
M. Jako; muśi? K. Ták mowię/ y
prawdę mowię; Muśi. A mniemaſz Wykład
ty; áby ći/ nád ktorymi Grzech pánuie/
Szátáńſkiey woley czynić niemuśieli?

Ioannis 8. Kto czyni Grzech; niewolnikiem ieſt Grzechowym: ſam Pan Jeſus tak po-

1 Wyliczánie/ y Wywod iáko the Grzechy ſą Głownymi

wieda. Pyſzny tedy człowiek żadnego Dobrá Bożego dobrze vżywać nie może: máłym rozumkiem głowki ſwoiey więcey chce rozumieć/ niż Swięty Powſzechny Kościoł wielki: ná ſwoy młody rozum ſądzi ſie: z dobrych Vczynkow ſie podnośi: w rodzaiu zacznym/ albo Szláchetnym/ rad ſie chełpi: ludzie proſte zá nic ſobie niema: mocy ciáłá ſwego dufa: z vrody ſwey wynośi ſie: w bryzow y ſtroiow gotowaniu, miáry niechowa: gmachy/ kámienice/ folwarki/ dla proźney chwały, koſztownie buduie y maluie: ná iedne Kolácyą/ cokolwiek ná myśl przyidzie, y ná rynku á w piwnicách nayda / każe kupić. M.

Rozważánie. Coć tego złego/ z iedney Pychy! K.

244. A więceybyś nalazł; gdy ſie przypátrzyſz troiákiemu Dobru/ Duſznemu,

2 Wyliczánie. Cieleſnemu, y Fortunnemu. Łákomy tak że człowiek / dla iednego pieniędzy żądania / tylko vſty w Boga wierzy: wiera ſie częſtokroć/ albo też przyſięga: Swiąt nie święci: ná wołanie Káznó-

dzieycow

dzieycow niedba: dziatki swe zbytnie-
go gospodárstwa vczy: czeladnika nie
rad do Kośćiołá pośle: niepobożnie
przedaie: Kłamstwa / dla swego po-
żytku / nizacz sobie niema: á ná pożądá-
nie rzeczy Bliźniego swego / chcąc w-
szystko sam ieden mieć / wszystkę myśl
swoię obraca. M. Toć wszystko dzie- Rozwa-
śiećioro Boże Przykazanie przestępu- żanie.
ie! K. Námieniam ia tylko rzeczy
głownieysze; szyroko wywodźić / dla prze-
dłużenia / niechcę: záiste więceyby tego
ieszcze, w iednym Łakomstwie nalazł.
Baczyszże iuż; iako z iedney iednę Gło- Záwia-
wnego Grzechu studnice / wiele rozli- zanie.
cznych Grzechow płynie? M. Panie Zadza/z
Boże / raczysz nas ich vchowáć. K. Rozwa-
Iest o co Páná Bogá prośić; y pilney żániem.
trzeba w tym ostrożnośći. Iako śie pod-
dasz w niewolą Głownemu Grzecho-
wi: wierz mi / trudno śie z tey niewoli
wybić. M. Iakoż śie mamy ich v-
strzedz? K. Rozmiłuymy śie Cnot Lekár-
świętych, tym Grzechom przećiwnych; stwo.
Pokory / Szczodrobliwośći / Czystośći / 1.
Łáskawośći / Życzliwośći / Miernośći /

2. y Ochotności: á Páná Bogá prosząc/
wszystkę myśl nasze do życia pobożne-
3. go skłońmy. Rozważaymy sobie záwżdy
pilno; iákie to iest Grzechowe niewol-
stwo; iáko záślepia człowieká; Łaski
Boże odeymuie; do Niebá wesołego
nieprzypuszczaiąc, w żáłosne Piekło w-
trąca; z syná Bożego náostátek Szá-
tańskim niewolnikiem, wiecznie mizer-
4. nym, czyni. Słuchay iedno; co przeciw
tym Słownym Grzechom, Pismo S.
245. mowi: słuchay/mowię; á k sercu przy-
pusczay: táćci łátwie omierzną. Nie-
O Py- „ masz nic nad to lepszego; iedno gdy nam
sze. „ przyiaie Pan Bog/ y nas miłuie: á o
Pysznych, ták Słowo Boże mowi; iż
1 Petri 5. Pan Bog záwżdy sie im sprzećiwia/ y z
Lucæ 1. wysokich mieysc w nániższe strąca. W
Vtwier- Ráiu wysokim był Adam; w Niebie
dzenie Lucyfer: y nam Niebo zgotował Pan
Genesis 3. Christus. ktoraż może być większa nę-
Esaiæ 14. dzá/ y większe nieszczęście człowiecze; ie-
Ioan. 14. dno gdy Pyszny z Niebá zepchnion bę-
Záwia- dzie / od PAná BOgá, Pysznych
zánie z wielkiego przećiwniká? A dokąd-
Rozwa- że będzie Pychá strącona! do Piekłá/
żániem. nieste-

mieſćetyß: niżey ſpaść niemoże. M. Zadza.
Vchowayże nas/ Panie Boże/ tey Py- 1 Petri 5.
chy; á raczy dáć Pokorę. K. Pokor- Matt. 11.
nym PanBog ſwe táiki dáie; y tym ſá- Eccle. 10.
mym zwierza ſie Táiemnic zbáwien- Pſalm. 35.
nych. Początkiem káżdego Grzechu,
ieſt Pychá: w Pyße vpadáią/ ktorzy
Boże przeſtępuią Roſkazánie: o Nogę
tylko Pychy/ aby náń nieprzyßłá/ Krol
y Prorok Dawid proſił. Abowiem po-
czuł dobrze; co Pychá za ſobą noſi: gdy 2 Re. ult.
dniá iednego, PanBog powietrzem zá
bił 70 tyſiąc mężow; dla iedney tylko
Krolewſkiey Pychy. M. Wßák wie- Wykład
le ieſt ludźi proſtych/ podobno niepy-
ßnych; ktorzy ćięßko grzeßą inymi Grze
chámi: czemuż w Pyße/ iáko powia-
daß/ vpadáią; ktorzy ſą przeſtępcámi
Roſkazánia Bożego? Iáć ták to ro-
zumiem; iż káżdy Smiertelnie grzeßą-
cy/ według twoich ſłow/ nie ieſt bez Py-
chy. K. Nie moie ſą te ſłowá; ále/
ná Mędrcowe, y Dawidowe: á ták
ieſt/ nie inák; iż káżdy/ kto Smiertelnie „
grzeßy/ ieſt Pyßny. Niewieß ty ießcze; „
co to ieſt Pychá. M. Przeto rad ſie

 tego náucze. K. Niemoże nikt wiedzieć; co iest Pychá: iedno kto pierwey pozna/ á poznawszy, v siebie vważy; co iest Pan Bog/ á co też Człowiek. Co
Przykład podobny
iest vbogi Żebrak/ przeciw Cesárzowi? M. Dálekoż tąd do onąd. coż mamy rownáć Żebraká z Cesárzem? K. Tak iescze vczyń; zmyśl Żebraká nanubożsego/ nanędznieyszego/ y ná świecie nawzgardzeńszego; á przyrownay go Panu iákiemu, wszystkiemu światu pánuiącemu/ we wszystkim náfortunniey szemu/ y v wszech ludzi ná sławnieyszeszemu y nápoważnieyszemu. M. Ale niemász tákiego Páná, ná świecie. K. Ani będzie: wszákże ty zmyśl tákiego: á przyrownay go też tákiemu Żebrakowi; iák nędznego ten świat nigdy niemiał. to gdy vczynisz: coć sie będzie widział ten, ku onemu? M. Dáleko ten od onego: iużemći powiedział. K. Tákże też przyrownay násze niewymowne Żebráctwo/ ku nieogárnionemu Páństwu Bogá wszechmogącego, Páná y Stworzyćielá nászego: coż my do
W Kredzie.
niego będziemy? M. K czemuż to?

K

K. A k themu: Gdyby on nawięcey Przyrodzeńszy Zebrak, lekce sobie ważył i Pan wnanie.
dać Pana onego nasławnieyszego: izali by w nim/ swego y Pańskiego stanu
nieoważaiącym/ nieznośna Pycha nie
była? M. Wzgardziby tho była, á
Niebaczność wielka. K. A Wzgar Wykład
da z Pychy rośćie. Niegardzić Manda
ty Krolewskimi prosty chłopek na wsi:
iny/ kto sie wynosi/ tymi gardźi. Pa
trzayże iuż; á rzecz pilnie obacz. Roska Psal. 118
zał Pan Bog / á barzo roskazał; aby Záwiązánie.
śmy iego Mandaty chowali: człowiek
ktory/ niechcąc baczyć / co on iest, á co
tei Pan Bog/ gdy Mandatu y Roska
zania Bożego niesłucha; izali nie przez
Pychę vpada? M. Zaiste tak iest;
iako powiedasz. K. Nie ia powie
dam; Prorok Boży y Pismo S. thak 247.
powieda: Początkiem każdeo Grzechu
iest Pycha: w Pysze vpada każdy, Man
datow Bożych przestępca. A iá może Dowod
ten/ ktory Diabłu przez Grzech służy/
inego mieć ducha iedno Szatańskiego?
Bestiey pysznieyszey nad Diabła nie Wykład
masz: moc Bożą nad sobą widząc widzi/

zkąd

Lucæ 10. skąd iest stracon: do kąd spadł/czuie:
Matt. 25. wie/ co za Ogień iemu zgotowano: a
wżdy niechce Panu Bogu sie vniżyć!
Záwiązanie. Pysznego tedy Ducha są pełni; ktorzy
przestępuią Wolą Bożą. Jako Pokora/przykładem Syna Bożego y Mátki iego zalecona/iest początkiem Cnot świętych; tak Pychá/ Grzechow. A
Grożbá. przeto niechay sie naprzod lęka/ by też naprostszym zdał sie być/ nadęty Ka-
Matt. 18. cerz; ktory Kościołem Powszechnym/
Ioann. 21. iednym iedney Owczárniey Pasterzem/ nad Mándat Páná Christusow, śmie
1 Petri 5. gárdzić: potym też y zły Powszechnik/ co Pycha za sobą nośi/ á kto iest wielkim iey Przećiwnikiem/ ma rozważyć v siebie. M. Po czymże Pychę poznáć? K. Pychę Zwierzchnią łatwie
Znák Pychy 2. obáczyć/ z spraw y z słow człowiecych/ z stroiu/ z vbioru/ z bryżow/ z kołacyey. etcaet. ale Wnętrzney trzeba sie pilniey
Lucæ 18. przypátrząć: y w dobrych Vczynkach/
Matth. 6. y w Modlitwach, Pośćiech, Jałmużnach/ w Kazániu, Pisániu, Lekcyach, Rozmowach/ Pycha często sie záwadza: Pychy trzeba sie wszędzie napilniey chronić.

chronić. Kto chce być widziány/y chce być chwalony; niechce dáć nikomu naprzod; do mieyscá przednieyszego, w domu/á do formy, w Kościele/rad sie vbiega: iuż tam trzebá sie bać Pychy. Krotko mowiąc; z sercá twego/ ktorym vmysłem co czynisz/ Pyche y pokorę miarkuy: ale sobie nie pochlebuy. | Wykład Luce 14. Záwiązanie.

Y Łakomstwá trzebá sie pilno wiárowáć: y to Pan Bog, wedlug sercá sądzi: iáko Pyche/ ták też Łakomstwo/ y w naubozszym żebraku naleść możesz. Abowiem w pożądaniu serdecznym; á nie w obfitości bogactw/ włásnie iest Łakomstwo. Bogatym był Abrahám/ Dawid/y ini Pátryárchowie á Krolowie swięci: Bogátymi byli; á nie Łákomymi. bo mieli, niemaiąc: mieli, nie służąc; ále pánuiąc y roskázuiąc pieniądzom. Łákomy tedy iest; ktory chce mieć/ á násyćić sie niemoże: choćiay nie wiele/ albo też nic, niema. Wszákże wielka iest rozność/ miedzy máło maiącym; y tym/ ktory wiele maiąc, nátkan być niemoże. on nieiáko z potrzeby pożąda; ále ten potrzeby niema: | O Łákomstwie. Opisánie. 248. Dowod. Genes. 13. 2 Reg. 8. 1 Cor. 7. Záwiązánie. Poprawá. Przyczyná.

on/

on/ gdyby co miał/ podobnoby łatwie na tym przestał; ale ten, y przy skonaniu o Bogactwiech myśli/ a w pienią-
Rozwa- dzach gmera. Niedarmo Pan Chri-
żanie. stus mowi; Niemożecie służyć Bogu,
Matth. 6. y Bogactwom: Paweł też S. Łakom-
Colos. 3. stwo Bałwochwalstwem zowie. M.
Wykład Jakoż to? K. Łakomce káżdego,
Matth. 6. Bogiem są pieniądze: gdzie iest czyy skarb; tam y serce. Pieniądze przełoży nád Páná Boga człowiek Łákomy: w Bogáctwie on/ nad zakazanie S. Pa-
1 Timo. 6. woła/ woli dufać; niżli w samym Panie
Zadza. Bodze. M. Vchoway że nas/ Panie
Szafár- Boże/ tego Bałwochwalstwá. K.
stwo. Na Szafarstwo pamiętay/ y na Wola Bożą: ku pełnieniu Woley Bożey; a nie ku Łakomstwu/ serce twe z Da-
Psal. 119. widem skłaniay: tak Pan Bog vchowa cię od Łakomstwa. Wiesz; co się stało
Rozwa- Bogacowi Łakomemu? M. Kto-
żenie. remu? K. Onemu; ktory gumna swe
Lucæ 12. rozszerza. M. Słycham o tym ná Kazaniu: dziś chćiał odpoczynać/ gospodowáć/ ieść/ pić; a teyże nocy/ zostawi wszy wszystko/ musiał iść do Piekłá.

K.

K. Ten iest koniec tych Łakomcow: 249.
Jako tu, Pieniedzy a Bogactw niechcą być sytni; tak też w Piekle, nienasycą sie ogniem/ siarką/ smołą. etc. M. Vchoway że nas/ Panie Boże/ tych roskoßy. K. A Cielesny, Nieczysty, a roskoßny człowiek/ (wierz mi) nie na dobrych będzie godziech: Jako wiele kto tu w czym sie kocha; thak wiele mąk y Piekła mieć będzie: S. Jan w swym Proroctwie/ to napisał. Albo w Czystości żyy; aldo w Małżeństwie: daley niezáchodź. bo zbładziß/ y zginieß: wßystkie Nieczyste, y Cudzołożniki, będzie sądził y potępi Pan Bog. Jadłci też y pił/ á hoynie záwżdy godował y biesiadował/ on drugi Bogacz: ale po śmierci; Wielkie męki cierpi (tak sam mowi) w tym płomieniu. M. Ach niedbałości naßá; iż my ná te ostátnie rzeczy pámiętáć niechcemy. K. Bá y Gniew naß, gniew Boży zá sobą nośi. M. Ktory ż tho iest Gniew? K. Gniew zástárzáły; ktory iest meżoboystwem Duchownym/ y Nienawiść z siebie rodzi. Nie káżdy Gniew, Grzechem

O Nieczystości.
Rażn.
Apoc. 18.
Lekárstwo.
Hebr: 13.
Rozważanie.
Lucæ 16.
Nárzekánie.
O Gniewie.
Opisánie.
Roznośc

chem iest Smiertelnym: Gniew z Nie-
Przestro gá. nawiścia złączony być Głownym Grze-
chem, masz rozumieć. Na Grzechy lu-
Psal. 118. dzkie mamy się gniewać; nie na Perso-
ne: a tak się na Grzechy gniewać; aby-
Matth. 5. śmy Człowieka / ktorego Pan Christus
zowie Bratem naszym / w Nienawiści
Záwia- niemieli. Ten tedy Gniew wielce gnie-
zanie. wa Pána Bogá; z ktorego Nienawiść
1 Ioan. 3. roście. Abowiem każdy, brata swoiego
nienawidzący, iest Mężoboycą: a Mę-
żoboyca każdy, niema Żywotá Wiecz-
1 Reg. 11. nego. Thakci się gniewał na Dawida
Io. 8. etc. Saul; na Pána Christusá, Żydowie; z
tego Gniewu iáko vrosła Nienawiść /
a z Nienawiści Mężoboystwo; Histo-
rya Pisma S. iaśnie nam pokazuie.
O Zaz- Piąty Grzech Głowny, iest Zawiść:
drości. y ten iáko iest vielki / z tąd się domyślać
Sapien: 2. mamy; iż z Zawiści Dyabelskiey, śmierć
Opisá- ná świat weszła. Dziwnie się gryzie sam
nie. w sobie Zazdrościwy człowiek; gdy Da-
row Bożych / albo ktorych sam niema /
250. albo, rowne być swoim, widzi / albo
mnieysze ma / Bliźniemu swemu nieży-
Rozwa. czy. M. Coż mu na tym schodzi; gdy
rozda-

rozdawánie Łáſk Bożych, ná woli ieſt 1 Cor. 12.
Bożey? K. Złość to ieſt ſczyra: Mi-
łości niemaſz. M. Ktorych rzeczy lu-
dzie Zawiſni Bráci ſwoiey zazrzą?
K. Dobrá troiákie, Łáſkámi ſą Bo- Dobrá
żymi: Dobrá tedy troiákiego zayźrzeć 3.
zwykł Zawiſny człowiek. M. Już ſię
oſtátká domyſlam. K. Zabił Dyá- Geneſis 3.
beł Człowieká, z Nienawiśći: y Zawi- Matth. 2.
ſny Krol Herod, małe Dziatki; á A- 3 Reg. 21.
chab, niewinnego dał zábić Nabothá.
widziſz; co Nienawiść rodzi! A dziw- Plećie-
nie ſię z ſobą plotą te Grzechy Głow- nie Grz.
ne; ieden z drugiego rośćie; nietylko in- Głow-
ſzych niezlicznych z ſiebie rodzą. Zayź- nych.
rzał Achab ſwemu poddanemu Win- Wykład
nice: á dla czego? dla Pychy záiſte. y
Łakomſtwo z tąd vroſło; zá Łakom-
ſtwem Gniew; á z Gniewu nákoniec
Mężoboyſtwo. co też y w Herodzie, tá-
twie baczyſz. Jeſt ſię záiſte czego lękáć, Rozwá-
iednego Grzechu Smiertelnego. wnet żánie.
trzeba z temu zábiegáć. M. Pánie „Zadzą.
Boże/ dayże nam w to vgodzić. K.
R Obżarſtwo co zacz ieſt / widział ten O Ob-
dobrze; ktory Brzuch opiłych á obżar- żarſt-
wie.

Philipē. 3. tych ludzi, Bogiem nazwał. A ieśli
Przy= " więcey ich zabija Obżarstwo / niżli
powieść. miecz: siebie zabić, ciężkie iest Mężo-
1 Cor. 6. boystwo. Pewnie żaden Żartok, y ża-
den Pijanica, niebędzie miał dziedzic-
twa w Krolestwie Niebieskim. M.
Vskarżą- O Polsko miła, Polsko; iako sie w to-
nie. bie te Głowne Grzechy rozmnożyły!
K. Wierz mi; że kaźń nad nią Bo-
ża: ieśli sie niepoprawi. Aza niemaß
251. za co karać? za nie wßystkich Grze-
chow Głownych, á tych iawnych, y we
wßech staniech pospolitych / Polska na-
Wylicza- ßa iest pełna? Pychy niemaß końca:
nie. wßyscy sie Łakomstwa ięli: cielesney
Nieczystości / bez wstydu / wßędzie do-
syć: naieżdżania, gwałtow, y Mężoboy-
stwa, iuż nazbyt: Zawiści miary nie-
maß; we wßystkim, ieden chce mieć
nad drugiego: iako niespełniß / á nie-
O Le- odcześtuieß; gniew y wzgarda pełna:
nistwie. á na chwałę Bożą niechce sie iść do
Kościoła. á coż / gdyby na Jutrznię
wstać / na Nießpor dobieżeć; albo z
godzinkę w Kościele, na Modlitwach
nabożnie zetrwać! Boy sie boy / Pol-
sko /

ko/ y lękay ſie gniewu Bożego. Nie Stoſo-
leniwaś, ráno wſtáwáć do Opilſtwá; wánie.
ále ná ſłużbę Bożą, głowá boli: ná no-
we ſtroie, nie ćieſzkoć nakłady czynić; á
ná vbogie / y ná potrzeby poſpolite /
bárzo leniwie pogladaſz. Biadaſz wam;
ktorzy rádzi długo doſiadaćie: ták
wam Prorok grozi, s. Ezáiaſz. Przecz Esaie 5.
ochotniey Dyabłu ſłużyſz/niżli Bogu?
O byś wiedział, y wierzył; iákąć zá- Rozwa-
płáće to Xiążę Swieckie gotnie: wie- żánie.
rzebyś czuynieyſzym był, około zbáwie-
nia twego. Gdy przyſzedł Pambo Pu- Socr. Lib.
ſtelnik do Alexándryey/ná żądánie A- 4, Cap. 23
thánáſiuſá Biſkupá / vyzrzawſzy iedne
Tánieczniczę, począł rzewno płákáć. cze-
go przyczynę gdy chćiano wiedźieć od
niego; táką dał odpowiedź: Dwie (po- ,,
wiedá) rzeczy mnie ruſzyły; iedná / zá- ,,
tracenie tey Niewiáſty; á druga / iż ia ,,
nie ták pilno, chcę ſie Pánu Bogu po- ,,
dobáć/iáko tá Nieczyſtym ludźiom. A zá ,,
y my niemamy czego opłákáć / y w nas
ſámych / y w miłych Polakách náſzych?
Jákie záſługowánia: dla namnieyſzych Stoſo-
Vrzędow/á bárzo krotkich Pożytkow! wánie.

Záwiązánie. ,, á dla Krolestwa Niebieskiego/ nic tá-
kiego po nas nieznáć. Wierę/ niedole-
żymy śie wiecznego Krolestwá Boże-
Ps. 2, 62. go. trzebá służyć/ á ochotnie y z rádo-
śćią służyć / Pánu Bogu : ieśli chcemy
252. z Pánem Chrystusem, w Niebie dzie-
dziczyć. M. Pánie Boże / day nam
vznánie. K. Jeśli pokutowáć nie-
Lucæ 13. będziemy: pewnie/ dla Grzechow Gło-
Duchowi S. przećiwne. wnych/ wiecznie zginiemy. y náprzećiw
Duchowi Swiętemu dosyć iest Grze-
chow, w nászey Polszce: z onych Głow-
nych/ gdy w nie głęboko zachodzimy, á
Grzech ku Grzechowi przykłádamy /
wiele śie ich v nas národziło. M.
Opisánie. Ktoreż to są? K. Ktore nie z Kre-
wkośći/ áni też z Niewiádomośći; ale
ze szczyrey Złośći/ bywáią czynione. á są
Matt. 12. ták ćięszkie; iż áni ná tym / áni ná przy-
szłym świećie / niebywáią odpuszczone.
Spárćie M. Wszák y naćięższe Grzechy Pan
Ezec. 18. Bog odpuszcza? K. Ták iest: ieśli
Pokutuiemy. ale te Grzechy ták czło-
wieká záślepiáią; iż trudno ma ich on
poniecháć/ y prawdziwą zá nie Pokutę
czynić. Szczyra Złość iest, Grzech Du-
chowi

chowi S. przeciwny: z Miłością tha/ ktora on w sercach naszych rozlewa/ nigdy sie niezgodzi. M. Wieleż ich iest? K. Iż za Pokutą naszą/ gotow iest Pan Bog wszystkie nam Grzechy odpuscić; dla tego S. Augustyn wyrzodzi/ samo Niepokutowanie Grzechem Duchowi S. być przeciwnym: wszakże gdy sie y onemu mieścu przypatrzymy/ gdzie ten Grzech Pan Christus gani; więcey naleść możemy Grzechow takowych. Pospolicie tedy sześć ich liczą; Uporne Prawdy zbijanie/ Miłości Chrześcijańskiey Zayźrzenie/ Zatwardziałość serca/ Niepokutowanie/ Miłosierdzia Bożego od Sprawiedliwości odrywanie/ y Rospacz. Czterzy pierwsze Grzechy, były w Phariseuszach: ktorzy/ za świadectwem Pańskim/ naprzeciw Duchowi S. grzeszyli. bo sprzeciwiali sie szczyrey Prawdzie; ktorą P. Christus/ Palcem Bożym Dyabelstwa wyrzucaiąc/ Znakami podtwierdzał: Miłości spolney Zwolennikow Pańskich/ y ktorzy sie do nich garnęli/ złośliwie zayźrzeli: ani Nauka zbawienna,

Roma. 5.

Wiele ich.

Serm. 11. De uerbis Domini.

Matt. 12.

Przykład o 4 Grzechach.

Matth. 9.

Ioannis 7, 8. &c. ani Cudá przedziwne / ani żywot, oso-
bliwie świętobliwy / áni Obietnice, áni
Groźby / niemogły ich do tego przy-
Actuũ 7. wieść ; áby zatwárdziáła krzczyca / y
nieobrzezánym sercem / niemieli się sprze-
ciwiáć S. Duchowi. M. Toć y Rá-
253. cerze dzisieyszy / y ci w Polszce nowi
Ráce-rzow sto-sowánie z Phári-saeusámi Cudá. Chrześcijánie / tych Grzechow są pełni.
K. A z kąd się domyślasz tego ? M.
Z Náuki nászego Kościołá Powszech-
nogo; ktorą Pán Bog Cudámi pod-
twierdza. K. Ktorymi? M. Sły-
1 Dow. chamy o S. Woyciesze / y o S. tháksze
Li: 122. Stánisłáwie; iáko ich Náukę / y Ży-
w Odp: wot / sam Pan Bog, w Polszce zálecił.
Licz: 6. K. A o Kościele Ciáłá Bożeº / przecz
2 Dow. iest v wászego Poznánia zbudowány,
Roku przed pułtorem stem lát / co słychasz ?
Páńsk: M. Osobliwymi Cudy Pan Bog o-
1402. kázał chwałę tego Ciáłá Páńskiego;
ktoremu dziś żadney czci niechcą czy-
O dłoże-nie. nić ci Nowowiernicy. wieleby o tym
powiedáć ; iáko Żydzi v Niewiásty Ciá-
ło Boże kupili ; á co zá Cudá Pan Bog
w onczás pokázał. K. Jest to nápi-
Mar: Crõ: Libro 16. sano y w Kronikach Polskich. Nu w

Sochá-

Sochaczowie co ſie niedawno sſtáło? 3 Dow.
M. Jeſt w Gnieźnie/ w Kośćiele S. Roku
Gierzego / wymalowána o tym praw- Pańſk:
dźiwa Hiſtorya; iáko też źli á zápamię- 1556.
tali Żydowie / dla naśmiewiſká y zło-
czyńſtwa ſwego, nad Ciałem Bożym/
z ktorego kłotego widomie Krew ćie-
kłá/ ſpráwiedliwie ſą ſpaleni. ba y v
nas toż Malowánie było / v Czarnych
Mnichow w Kośćiele: ále Żydowie/ Matt. 28.
według zwyczáiu ſwego/ gębę komuś
záttkali; iż muſiáłá ztąd prętko oná
kortyna wylećieć. K. Chćiałby Dy- Rozwa-
abeł prawdę zátłumić; ktorey ſie záw- żánie.
żdy/ przez ſwe naczynie, ſprzećiwiá: ále
iednák Prawdá muśi być ná wierſchu.
Słyſzałeś co ſie niedawniey sſtáło, w 4 Dow.
Krośnie? M. Powieść tylko ludzką
ſłyſzałem: radbym co pewnieyſze° wie-
dźiał. K. Tego/ ktory był przy tym,
y ná to pátrzał / iam Liſt czytał: á rzecz
ieſt wſzyſtkim w Krośnie wiádoma: zá-
przeć tego nikt niemoże. ták ſie dźiáło:
W Niedźielę, w Oktawę Ciáłá Bo-
żego/ Roku Páńſkiego 1564/ ſpiewał
tám Kápłan nową Mſzą: byłá też przy

254. Mßey żoną iednego Mießczániná, Stá-
nisłáwá Klimkowicá: (ktorego/ dla
lepßego świádectwá / miánowáć mu-
ßę) á ten Mießczánin sektę Kálwino-
.,wę dzierżał: y onę też swą żonę (pátrz/
,, co to iest; dawáć zá Odßczepieńcá swą
corkę) ná tho náwiodł. Krotko mo-
wiąc; gdy ludźie ßli po Kazániu ná
Ofiárę / zá Bormistrzem y Ráycámi
onego miástá, ná Podgorzu przedniey-
ßego/teßczá oney Klimkowicowey żo-
ny wyćiągnęłá też ią z sobą, dawßy iey
ná Ofiárę połgrośá: y záthym oná
Mßey słuchać muśiáłá/ áż do końcá.
Gdy się wroćiłá do domu; iż ták dłu-
go byłá w Kośćiele; począł ná nię mąż
Bluźnierstwo fukáć: á oná; O miły Mężu/powieda/
nápátrzáłám się tám kuglárstwá Pá-
pieskiego: Xiądz ten Papieski (strách ći
mnie to wspominać; ale mußę) igrał
sobie z Opłátkiem; iákoby kot z myßą.
Byłá też tám gdźieś w domu málowá-
na tabliczká S. Stánisłáwá/nád Sto-
wą Opłátek przy Mßey dzierżącego: y
Skáránie Boże z tey się nátrząsáć poczęłá. ale owośći nie
długo moiá z zástola lećí: Kaduk ią
wyrzu-

wyrzucił, w pośrzod izby: rzecz wnet
zamknęta: skarał Pan Bog bluźnier-
stwo: dnia trzeciego we wtorek, z wiel-
ką boleścią zdechłá. Te rzecz ten pisał;
ktory przy tym był: Miásto wszystko
ná to pátrzáło. M. Czemuż sie ludzie Rozwa-
niechcą obáczyć? K. A czemu też żánie.
niechcieli sie obáczyć Zydowie/ zá Cu-
dámi y Nauką Páńską? Pámiętay; co
iest Grzech náprzeciwko Duchowi S.
Wielka slepotá iest z tych ludzi, vpor-
nie grzeszących. A w Poznaniu było 5 Dow.
coś osobliwego/ przed ośmią lat: dzie- Roku
weczká czyiaś malutka dziwnie iest ná Pańskie-
oczy vzdrowioná / przy Processiey w go 1558
Oktawę Ciáłá Bożego. M. Wiem
ia tę Historyą pewnie. K. Powiedz-
że też mnie; iákom ia tobie powiedział
M. Bárzo rad. Symon Káletnik,
Miesczánin Poznáński, sąsiad moy/ á
zięć Páná Jáná Kośmidrá, człowie-
ká w nászym Mieście zacnego, wdowcá
bogoboynego / teraz Ráyce, á przed
tym Bormistrzá, czas niemáły, Poz-
náńskiego / ten tedy Symon Káletnik 255.
ma teraz w iedennaście lat dziewczkę,

imieniem Reginę: ktora we trzech le-
ciech na on czas będąc/ wapnem podo-
bno (bo przy wapnie ią naleźli niewi-
dząca) oczy ták zasypane miáłá; iż w-
szyscy Doktorowie iuż wątpili o iey wz-
roku. A bowiem oczu swych / wielki bol
cierpiąc/ namniey niemogłá otworzyć:
y leżałá ták od Srody, aż do Wtorku/
w domu przerzeczonego Páná Jáná
Kośmidra, Dziadá swego. We Wto-
rek tedy, w Oktawę Ciáłá Bożego /
szło z Processią od Fary (według zwy-
Li:2 53. czáiu) do onego Kościołá Ciáłá Bo-
żego; ktoryśmy niedawno wspomnieli:
z kąd gdy się iuż názad wracano; oná
Dzi weczka niewidząca vsłyszałá zwo-
nienie / ktore przed Monstrancyą czy-
nią: y ták do kucharki Páná Kośmi-
drowey/ ná łożku leżąc/ z radością y z
klesk aniem záwołáłá Jużci idą iuż/
Anno. Anná imię tey Kucharce / bo-
gobogney y státeczney białey głowie /
w Pánieństwie Pánu Bogu ták słu-
,, żącey; iż w dni Swięte/ niechcąc zámie-
,, szkáwáć słucháńia Słowá Bożego /
,, Pánu Bogu zwykłá poruczáć obiad
wárzyć

wárzyć, czásu Kazánia. Tá tedy Anná/ osobliwą radość widząc oney iuż optakáney Dziewczki / wzięta ią do okná; y przeciw Sákrámentowi postáwiwßy, rączki słożyć kazáta / ták mowiąc do niey: Nu/ Reginko / modl sie Pánu Bogu; áby ćie raczył vzdrowić. Dziwna rzecz; ledwo to wyrzekłá / Dzieciątko, obroćiwßy sie do niey, y rączką vkázuiąc Monstrancyą, ták zawołáło: Onoż są / Anno. Pogląda Anna Regince w oczy: oczy widzi zdrowiuchne/ iákoby nigdy żadnego bolu niemiáły: dziękuie Pánu Bogu; y Pánu Kośmidrowi / ktory ßedł zá Processią / dáie wnet znáć. Przybieżał on z radością: nálazł ták; iáko powiedano: cześć zá to y chwałę dał Pánu Bogu. Ták Pan Bog przywroćił wzrok onemu Dzieciątku / ná weyrzenie Sákrámentu Ciáłá Páńskiego; zá pilnymi przyiaćioł oney Dziewczki modlitwámi. Rzecz tá, iest wßystkiemu Poznániowi świádoma: dziękowano Pánu Bogu zá to / w Kośćielech, ná Kazániu: wßyscy są świádkowie żywi / co to widzieli: żywá

iest

Rozwa= ieſt y tá Panienká. Dziw wielki záiſte
żánie. w ten czas Pan Bog okazał. K. Zá-
256. wżdyć on ſwego Kośćiołá Powſzechne-
go broni/ y Wiarę iego prawdziwą po
chwala. iż Kácerz trwa w błędziech /
á Prawdy vznáć niechce; z ſwoim tho
Ioann. 11. złym czyni: byteż y Lazarza dziś kto
Mar. Crō. ſkrzeſił / albo naſzego miłego Piotro-
Lib ro 4. wina zbudził; zatwardziały Odſzcze-
pieniec Beelzebubowi to przypiſowáć
Przyczy= nieprzeſtanie. Niemaſz dziś więtſzych
ná Cu= rożnic y ſwarow, o tych Nowowier-
dow, przi nikow; iako około naświętſzego Sá-
Ciele B. kramentu. Wiarę tedy Kośćiołá Po-
wſzechnego Pan Bog chćiał czáſow
dziśieyſzych podtwierdźić / w tey oſo-
bliwie Ciała Pańſkiego Swiatośći.
áby żaden przećiwko Mſzey świętey
nieśmiał bluźnić; ani ſie/ około dwu
Przygá= Oſob / ſwarzyć. O niewiernośći a krná-
ná. brnośći Kácerſka. Przecz Cuda Boże,
ná Beelzebuba ſkładaſz? przecz they
Náuki/ ktora Pan Bog Cudy poch-
6 Dow. wala / nieſłuchaſz? Jeſlić máło ná
tym; coć doma Pan Bog/ w krotkim
czáſie, pokazał: czytay pewne Nowiny
Indiyſkie

Indiyskie y Arabskie. co P. Bog przez Jesuity, świętego żywota Kapłany, czynić raczy/ a iako Wiarę Powszechną Znakami podtwierdza; tam się dowiesz. Czemu nie raczey wierzysz z Zwolennikami; niżli się masz gorszyć z Pharisaeuszami? Wierz mi; że tego bluźnierstwa przećiw Duchowi S. nieodpuści Pan Bog/ ani na tym, ani ná przyszłym świećie: ieśli się w czás nie vznasz. Niechcesz wierzyć Powszechności/ ktorą Cudami Pan Bog zaleca; ale wolisz iść zá nowymi pokątnymi błędy, z sobą nigdy niezgodnymi. á rozumże to? Co zá cuda vczynił Hus? co Pikart? co Luter? co Kalwin? co Nowokrzczeniec? Chćiał też Luter Dyabłá wypędźić, z iedney dźiewki; ktora do niego/ iako do Proroká/ z Myśniey była przywiedźioná: ale ten Dyabeł tak był przyparł Lutrowi; iż nieborak/ od strachu/ do drzwi co rychley musiał. Mało się nie stało coś złego: ten/ co był przy tym/ y kthory drzwi od Dyabłá zawartych siekierą dobywał/ the rzecz dowodnie opisał:

Ioannis 6.

Matth. 12.

Stosowánie.

I Cud Nowowiernkow.

Frid. Staphil. in Defensione Apologiae

działo

działo się to, Roku Pańskiego 1545 / w Zakrystyey Farskiego Kościoła Witemberskiego / przy wielu Doktorach y uczonych ludziach. A toż masz trzeciego
257. Eliasza / y piątego Ewángelistę. Rychley ci uczynią umartym z żywego; niżliby mieli chroma szkapę uzdrowić.
2 Cud. Idē Staph. ibidem. powiedáią to o Kalwinie / y iest náṕisano; że ná máry żywego włożywszy / zdiał z nich zdechłego. Ale co mam cudze rzeczy wspominać? u Biecza, ná Podgorzu, co się ostało / Roku 1558 / we wsi iedney Ziemiańskiey; słuchay: á wiedzą iuż o tym y obcy ludzie. M.
3 Cud. Felicianus Ning. De Miraculis Hereti. A co tho takiego? K: Włożyli ná máry żywego sługę, imieniem Matthuszá: kazał mu wstáć Minister tey nowey Ewangieliey, iákoby z martwych: y nád Práwo, czwarty kroć; Matthuszu / powieda / w Imię tego, ktorego ia Ewángeliey uczę / wstań. Wstánie Matthusz / Kacerzu; ále nie teraz: ná Sądny dzień wstáć muśi: ty iákoś z żywego uczynił martwego; żoná Matthuszowá / ktora wiedziałá o tey naprawie / wszędzie rozwołałá. Tákci thak
Rozwa.

okázuie

okázuie Pan Bog po was / wy nowey Ewangeliey Ministrowie; iako wáßá nauka Dusze ludzkie ożywia. Wystáliście sie sámi; nie Pan Bog was posłał: á ieśli on was posłał; cudami tego dowiedźcie: my wam niewierzymy. M. Nawroćiliß sie oni, do Kośćiołá stárego; ktorzy niezwykły ten Dziw (boy Apostołowie nie czynili tákich Znákow) ná on czás widźieli? K. Ia nie wiem: to miem; iż Grzech przećiwko Duchowi ś. trudno ma być odpußczon. Dobrześ ty obaczył / w tych czásu náßego Nowowiernikach / też Grzechy; kthore były / gdy Pan ná thym świećie Kazał / w Zydziech y w Licemiernikach. Widzą (bo widźieć mogą) prawdę Kośćiołá Powßechnego: widzą Cudá przy Náuce: widzą iedność Wiáry / Zgodę / Miłość: wolą wálczyć wolą ná Prawdę; niżli Prawdy słuchać: zayźrzeć wolą Miłośći / ktora w Iednośći iest; niżli sie z nią ziednoczyć. Zatwárdziáłe iest serce Pháráonowe: áni Prawdá / áni Cudá / áni Iedność nie pomoże sercu tákowemu. Panie Boże / Hier. 14, 23. ,, Záślepienie. Exo. 7, 8.

day

day to; áby chćieli Pokutowáć. ále ták
258. ich ty Cudá/ ktore Pan Bog czynić ra-
czy/ nic niezlepßyly; że też przykłádem
krnąbrnych Zydow/ im dáley/ tym wie-
Smiáłość wielka. tßych rzeczy śmieią śie ważyć. Słyßá-
łes; co ieden z tych vczynił/ w Lubli-
nie? M. Kiedy? K. Ták dwie le-
Roku Páńskie: 1564. ćie/ w Wigilią Ciáłá Bożego. M.
Byłem ia tam tedy, ná Jármarku:
śmiał śie targnąć ná Sákráment/ zá
dwanaśćie złotych Czerwonych (iáko
powiedáią) przenáiety. wßákże niepo-
Kaźń Boża. ćießył go Pan Bog. K. Wiec nie-
ma Pan Bog, v nas czego kárác? M.
Skárałći Lublin niedawno powie-
trzem. K. Kárał y ine mieyscá: á wß-
Spárćie. żdy ći tego niewidzą. y owßem ná naß
Kośćioł wßystko z śiebie zwaláią. M.
A iáko? K. Iż ich niechcemy przyiąć
1 Dow. Ewángeliey. M. Zá náßey stárey
Ewángeliey, wßystko lepiey P. Bog
ßcześćił: znáć to káżdy może, po sámych
2 Dow. Seymách Koronnych. K. Ták tho
prawdziwa potwarz, ná Wiárę Pow-
ßechną; iáko/ gdy Pogáni rozmnoże-
niu Wiáry Chrześćiáńskiey kaźń Bożą
przypiso-

przypisowali. na co pieknie odpowieda S. Augustyn/ niemało Xiąg o tym pisać. Dziwna zaiste cierpliwość Boska. Karzeć nas; ale ieszcze pomału: coś cięższego / iesli Pokutować niebędziemy/ spodziewać sie trzeba. M. Czemuż iednych karze; (iako one niebogi/ w Krośnie) á drugim folguie? K. Sady to sa iego dziwne. Dotknał sie Oza Skrzynie Bożey; tamże wnet na placu został: Krzyżowali Syna Bożego Żydowie; scierpiał ie Pan Bog. on wie; przecz to czyni. Jesli wnet skarze; „ Sprawiedliwym iest: iesli cierpi; z Mi „ łosierdzia cierpi. wszakże ktho gardzi „ bogáctwem łaskawości iego / ktora on człowieka ku Pokucie wiedzie; biadasz temu wielka będzie/ w dzień Sprawiedliwego Sadu Bożego: ktory każdemu płaci, według iego Vczynkow. „ Wiele ich iest; ktorzy niewiedza / co czynia: takowi łatwie też moga przyść do Pokuty: ale ci ich Ministrowie, z szczyrey złości pospolicie grzesza. przeto też z ludzi Szlacheckich, y z pospolitego człowieka/ niemało sie ich vznawa;

De Ciuit. Dei.
Rozważonie Lucae 13.
Sady Boże.
2 Reg. 6.
Matt. 27.
Roma. 2.
Luce 23.

Zadza. ále z onych / bárzo máło. Pánie Boże /
dayto; ábyſmy my Duch..wni pilniey
ſwego powinowáctwá pilnowáli / á
Luce 24. mocnymi Náuką y Żywotem byli: záiſ
ſte wßyſtká Polſká mogłáby nie długo
Poprá= być, po ſtáremu Chrześcijáńſką. wßakże
wa. że nikt / dla tego / żadney wymowki nie
będźie miał v Páná Chriſtuſá: ktory
Matt. 23. roſkazał ſłuchác y tych; ktorzy / każąc
dobrze czynić / ſámi tego nieczynią.

V Grzech przećiw Ducho wi S. Fundá= ment piątey Ewá geliey. Piąty Grzech Duchowi S. przećiw
ny, ták ieſt tym Nowowiernikom po
ſpolity; iż go máią funtámentem ſwey
nowey piątey Ewángeliey. M. Nie
dźiwno też; iż ná złym fundámenćie /
wątłe máią budowánie. K. A iá
ko? M. A to w náßym iednym Po
Budo= wánie. znániu / iedni przed miáſto chodzą, do
Pikártow; á drudzy do Kámienice:
Bártoß, ná Gierzyká; á Gierzyk, ná
Bártoßá każe. K. A coż; gdybyś ie
ßcze inych przypuśćił? y Sárnicki z
Grzegorzem Troybożáninem / ná śie
iádą: y przy Seymach, doſyć iuż tego
Rozwa: było. O Polacy Polacy, wy nowey
y Nápo. Wiáry; gdźieśćie oczy podźieli? czemu

w te

w thę niezgodę/ w rożną y odmienną
Wiarę/ prawym okiem nieweyźrzyćie?
Nu/ przypuśćże ieszcze ku tym inych: we 260.
źmi y one Wielożony Ochinuse / y zá w Odp.
wiela żon Obrzezańce.&c. izali takie ma Li: 179.
być Miasto Boże? Babiloński to iest;
nie Miasto Boże. Nie dobry masz fun
dament/ Babilonie: na samey Wierze
źle sie sadzisz: źle wynosisz samo Miło-
sierdzie Boże / Sprawiedliwośći iego
zamechawszy. Prawda; wielkie iest Spárćie
Miłosierdzie Boże/ y niema końcá; Psal. 50,
według Dawidá Proroká: wszakże nie 135.&c.
darmo też Mędrzec przestrzega nas ty- Eccles. 5.
mi słowy: Nie mow/ Synu; Miłosier-
dzie Pańskie wielkie iest; zmituie sie on
nad wiele Grzechow moich. A czemuż Wykład
tak niemowić? Nietylko (powieda)
Miłosierdzie / ale też y Gniew, rychło
sie od niego do nas przybliżáią. Ná
kogoż to tak pisał Mędrzec? Ná was/ 1 Tim 4.
Kacerze; ktorzy łeskcąc vszy ludzkie /
Miłosierdzie od Gniewu, y od Sprá-
wiedliwośći (bo Gniew Boży, Sprá-
wiedliwość iest iego) odrywaćie. Vczy
Mátká Powszechna z Mędrcem; Nie- Eccles. 5.

opuszczay Boiaźni/ Synu/ y w odpu-
szczonym grzechu. á v was/ sáma Wiá-
ra wszego dodáie bespieczeństwá : nie-
chcecie ; áby Pan Bog / odpuściwszy
nam Kaźń Wieczną / zostawiał sobie
w Odp: Lic: 51/ 54. Doczesną: Skruchą serdeczną / Spo-
wiedzią vstną / y Dosyćvczynieniem v-
czynkowym/ gárdzicie; a z náuki prá-
wey Kościoła Powszechnego / ktora
iest o Pokucie/ według swey woli, ná-
trzęsacie sie. Ey / wiedziałci ten Me-
drzec, o wielkim Miłosierdziu Bo-
żym; y ták o nim z podziwieniem pisze :
Eccle.17. Iák wielkie iest Miłosierdzie Páńskie/
y Lutość iego! Ták on nápisał o Mi-
łosierdziu : ále wnet tego dołożył ; iż
tym / kthorzy sie nawracáią do niego /
Miłosiernym iest y Lutościwym. A
ktorzyż sie Nawracáią do Páná Bo-
Ecclesi.2. gá? ci/ ktorzy sie go boią. Abowiem do
tych tenże Medrzec mowi: Wy/ ktorzy
sie Páná Bogá Boićie / oczekawayćie
Miłosierdzia iego: Bo Laskáwy y Mi-
łosierny iest Pan Bog : y odpuszcza /
Wykład czasu smętku / Grzechy. Coż tu rzeczesz /
z Rozw. Kácerzu? ku sámey Wierze zechcesz

ciągnąc

ćiągnąć Boiaźń Bożą: Słuchay ie-
dno Mędrcá/ á w Mędrcu Duchá S:
iny wykład támże naydźieß/ niźlibyś ty
chćiał. Ktorzy (powieda) boią sie Pá-
ná Bogá; niebędą niedowierzáć Sło-
wu iego. Nu/ maß tu Wiárę: ale słu-
chay daley: nie sáme Wiárę naydźieß;
gdy niebędźieß po częśći wyrywał Pi-
sma. Ták bowiem Mędrzec sam wykłá
da: Ktorzy sie boią Páná Bogá; będą
tego ßukáć/ co sie iemu podoba: Kto-
rzy sie boią Páná Bogá; nágotuią ser-
cá swoie/ y przed Obliczności iego, po-
święcą Duße swoie. ießcze/ Ktorzy sie
boią Páná Bogá; będą chowáć Przy-
kazánia iego. á trochę wyżßey/ trzy Sło
wne Chrześćiáńskie Cnoty / w Bogo-
boyności zámknął, tymi słowy: Kto-
rzy sie Páná Bogá boićie; Wierzćie
mu/ Nádźieię w nim mieyćie/ Miłuy-
ćie go. etc. Wielkie tedy iest Miłosier-
dźie Boże; ále tym/ ktorzy sie go Boią: ꝛ á ktorzy sie Boią; iuż ći/ iáko prawdźi-
wi synowie/ z Miłośći Mándatow Bo-
żych strzegą. ále kto sie Nieboi/ á nie
Miłuie/ ani chowa Rozkazánia Boże;

Zámknienie.

Gniew Boży bliski iest od tego: iesli
niebędzie Pokutował; á nieprzytaczy
ku Miłosierdziu Spráwiedliwości.
Rozwa- Miły Boże; iák ná wielu mieyscach /
żanie. Pismo S. złącza z Miłosierdziem Sprá-
Exod.20. wiedliwość! á wżdy ći śmieią rozrywáć
Psal.100. rzeczy, z sobą spoione. co kto czyni; iżá-
&c. li przećiw S. Duchowi / ktory sie zło-
Roma.2. ścią nászą brzydzi / y dla thego káżdy
Grzech Spráwiedliwie karze/ iáwnie
niegrzeszy: Od iednego tylko Grzechu
tákiego, podobno są wolnymi ći dzi-
VI śieyszy Nowowierników Ministro-
Grzech wie. M. Od ktorego? K. Od Ro-
przećiw spáczy. M. Chwała Pánu Bogu.
Ducho. K. Wszákże ich Nádzieia / poki są
Poprá- wyłączeni od Jedności/ nie iest prawą
wá. Nádzieią; ale pewną iest Praesum-
Li.200. pcyą. Gdy w Kośćiele Powszechnym
trwáiąc/ y według náuki iego zá Grze-
chy Pokutuiąc / czynimy to, co z nas
262. iest; Nádzieię mamy mocną y pewną:
Boże vchoway rospaczáć; by też w ná-
Genesis 4. więcey, y náćięższych Grzechach. Biá-
Matt.27. da Kainowi y Judaszowi, w Miło-
Actuū 1. śierdziu Bożym Nádzieie niemáiącym.

Teć

Teć ſą ſześć Grzechow, náprzećiwko Duchowi Swiętemu; ktore z ſzczyrey Złośći pochodzą: wſzakże naćięzſze ieſt Niepokutowánie. M. Przeczże teżniezowiemy ich, przećiwnymi Bogu Oycu/ álbo Synowi Bożemu? K. Sąć przećiwne Troycy Swiętey; iáko Grzech káżdy: wſzákże niedármo dał im to imię Pan Chriſtus. Bogu Oycu przypiſuiemy Wſzechmocność; Synowi, Mądrość; Duchowi S. Miłość: áczkolwiek y Syn y Duch S. ieſt wſzechmocnym; y Oćiec y Duch S. Mądrym; y Oćiec y Syn ſzczyrą Dobroćią. dla tego tedy oſobliwego przypiſowánia/ Grzech, z Krewkośći vczyniony, ieſt iákoby przećiwko Wſzechmocnośći Oycowſkiey; á Niewiádomość/ przećiw Mądrośći Syná Bożego: iáko Złość, przećiwna ieſt Dobrotliwemu Duchowi Swiętemu. M. Racz że dáć/ Pánie Boże/ Polſzce naſzey; áby ſię z tak ćięſzkich Grzechow wypłácáłá. K. A coż; ieſli y Grzechow/ ktore do Niebá wołáią/ ieſt pełna! M. Co to zacz ſą? K. Niemoże ich

Zámknienie.

Wykład Słowá.

W Brzedzie.

1 Cor. 1.

Roma. 5.

Zádzá.

Grzechy do Niebá wołá.

ich Pan Bog długo ćierpieć: osobliwy-
mi plagami/ dla nich/ Krolestwa y
Imie. Miasta karze. M. Czemu ich ták
zowią? K. Z Pismá to wźięto. M.
Wiele Ktoreż są? K. Czterzy ich náydu-
ich. iemy; Mężoboystwo dobrowolne /
Grzech Sodomski/ Vbogich, Wdow,
1 y Sierot ściskánie/ á Zapłaty zátrzy-
Grzech mánie. Zápłáć vbogiemu Naiemni-
do Nie kowi (ták roskazuie Moyżesz) thegoż
bá wo- dnia/przed zachodem Słońca: iż vbo-
łaiący. gim bedąc/z swey roboty żywie, áby nie
Deut. 24. Wołał przećiwko tobie do Páná Bo-
gá; á zá to ty Grzechu niemiał. Swię-
Iacobi 5. ty Jákub thák do niespráwiedliwych
Bogaczow mowi: Skárbićie sobie
263. gniew w ostáteczne dni: oto Robotni-
kow wászych zapłátá / w ktorey pode-
szliśćie ich/ Woła; á to Wołánie, w v-
Eccl. 34. szy Páná Zástępow weszło. Mędrzec
krotko; Ktory (powieda) Krew wyle-
wa/y ktory zdradza Naiemniká; brá-
2 ćia sobie są ći dwá. Káżde też Vći-
Grzech śnienie ták Woła do Páná Bogá pom-
do Nie- sty; iáko w Aegypćie było. przetoż P.
ba woł. Bog o tym dał ten Mándát: Wdo-
Exodi 3.

wie

wie y Sierocie nieczyńcie źle: Ieśli ich obráźićie: będą do mnie Wołáć: á ia wysłucham ich Wołánie; y zrußy się Gniew moy; y wysiekę was Mieczem: á będą zá to, Zony wáße Wdowámi; á Synowie, Sierotámi. M. Sroga á surowa to kaźń. K. Każdego/ktory niema rátunku od ludźi/ Pan Bog ozywa się Obrońcą: dla tego iemu iest zostawion ku obronie Vbogi; y on iest Sędzią Wdow/ á Oycem Sierot.

Exodi.22.

Rozważánie.

Ps. 9, 67.

3

Grzechu Sodomskiego brzydliwość, ták Pan Bog Abráhámowi opowiedał: Wołánie Sodomcykow y Gomorcykow rozmnożyło się; á Grzech ich, bárzo się sstał ćięßkim. kthory Grzech co zacz był; z onych Mężow/ ktorzy Lotá z Sodomy wywiedli/ mądry niechay się dorozumiewa. M. Strách, słucháć o tym; iáko Pan Bog Sodomcyki skárał. K. A tego strách słucháć: iż ćięższa będźie z tym Chrześćiánom/ w dźień Sądny; niżli onym miástom zápádłym/ á siárką y ogniem spalonym. M. Co zá przyczyná byłá onych Sodomskich Grzechow? K.

Grzech do Niebá wołáiący.

Gene. 18.

Gene. 19.

Rozważánie.

Math.11.

Przyczyná Sodomcy-

Pychá/Zyzność/Obfitość/y Prozno-
Ezech. 16 wánie: ták powieda S. Prorok Eze-
Rozwa- chiel. Pátrzayże; iáko ſie też Polacy
żánie. wynoſzą! ná co gumná ſwe obrácáią!
z młodu tylko troche ſie pouczyć: á po-
264. tym nic inego; iedno ieść/ pić/ ſpáć. &c.
M. Pánie Boże/ ſtrzeż nas: ná oko
Zadza. wſzyſtko to widzimy. K. A Mężo-
4. boyſtwá Dobrowelnego iáko wiele ieſt
Grzech v nas! y Ablowey krwie w Polſzce do-
Genesis 4 ſyć; ktora woła z ziemie do Bogá.
Rozwa- Trzebá ſie bać iednego Grzechu, do
żánie. Niebá Wołáiącego; áby Pan Bog,
zſtąpiwſzy Kroleſtwá nieſkarał: á ia-
koż ſie niebáć; gdy ſie w kupę wſzyſtkie
Wylicza- zgromadzą? Azá dźiś płácą Rzemie-
nie. ſnikom; co kto winien? zá niemaſz ści-
ſnienia vbogich Kmiotkow? Jednego
dnia iuż wolnego niemáią niebożętá/
ná niektorych mieyſcach. Nuż Wdo-
wy y Sieroty vbogie/ gdy imienie ich
goſpodárnym Pánom przynależy/ co
cierpią; ieſli chcą ſie z ſwey cząſtki we-
ſelić! przedáć muśi náoſtátek/ rad,
nierad/ rádá, nierádá. A kto vczyni
Spráwiedliwość? pierwey by wſzyſtko
imienie

imienie vbogi Szlachćić vtráćił; niźli Práwem co wygrał. M: O gdybym ia też tobie powiedział; iáki vćisk my Mieszczánie ćierpimy! K. Wiem; y bacżę. Coż czynić? Ćierpmy; á o Ćier- pliwość Páná Bogá prośmy: ták on nas chce mieć. dla nászych Grzechow / niegodniśmy czásow lepszych. Pan Bog rządźi świátem: bez iego woley / áni włos z głowy niespádnie: y serce Kro- lewskie w rękách iest Bożych; y Páste- rze on, wedtug sercá swegu dáie. M. Ale iednák ztego skárze? K. Y Oćiec/ skárawszy syná / iámie miotłę. Náwie- dza nas y kárze Pan Bog. popráwiá- myż śie z tego? M. Wierę máło. K. Lepiey tedy czyni; iż nas kárze. Abowiem niemász większego niesczę- śćia; iedno gdy grzeszącym dobrze śie powodźi: ták mądrze S. Augustyn ná- pisał. [Nihil infelicius felicitate pec- cantium.] M. Przecżże to? K. Iż tákowi na wieczne bywáią chowá- ni potępienie. [tales enim æternis sup- pliciis reseruantur.] M. Pánie Boże/ vchoway że nas tego. KA. Przeto

Lekár- stwo.
Iob 34.
Mat. 6, 10
Prou. 21.
Ieremiæ 3
Es. 10, 14.
Rozwá- żánie.
,,
,,
Episto. 5.

Przeto lepiey; iż tu karze. aza sie kiedy
265. uznamy. M. Niemaß poprawy nic.
K. Gdy niemaß polepßenia; á Grze-
chow sie przymnaża: czegoż sie nadzie-
wáć w Polßce? Ja sie boię; aby/ dla
Matt. 23. iednego niezlicznego krwie wylania/
Krolestwá niemielismy spustoßonego.
M. Bárzo ku temu idzie: day Panie
Boże lepßą. K. Máło iest Wiáry
Luce 18. na ziemi. wołaiąc dosyć Kaznodzieie:
á przedsię káżdy idzie zá swą. M.
Wßak dziś o Wiárę tylko sie swarzą?
Wykład K. Swárzą sie; ále iey niemáią. We
Psal. 144. wßyßystkim trzebá dáć Pánu Bogu
wiárę/ y w Obietnicach, y w Grozbach
iego: á wierząc, trzebá to czynić/ co on
każe; nieczynić/ co zákázuie. tákiey Wiá
ry máło naydzie Syn Człowieczy; gdy
ná Sąd swoy przydzie. Odpráwiłem
Powto- krotko Grzechy náße właśne/ ktore są
rzenie. Smiertelnymi; Głowne/ Duchowi S:
przeciwne / y do Niebá Wołaiące: o
Grze- Grzechach Cudzych iuż gadaymy. M.
chy Cu- Wßak káżdy swą złość poniesie? K.
dze. Cudze Grzechy te zowiemy: ktore ácz
Eze. 18. nie my sámi czynimy; wßakże álbo dru-

gich

gich Náprawiamy / albo Pomagamy / albo nie Zamuiemy. M. Wiele iest thakowych Grzechow? K. Dziewięć osobliwych sposobow iest do tego; Rada / Roskazanie / Przyzwalanie / Pobudzanie / Pochwalánie / Vczesnictwo / Obroná / Zámilczánie / y Ochylánie. M. A tu niemáło złego! K. Niedarmo Dawid pilnie prosił; aby Cudze Grzechy raczył mu Pan Bog odpuścić. y Paweł S. tak Przełożone / iáko też pospolitego człowieká, vpominał: żeby niemieli społeczności z Grzechámi Cudzymi; ale ráczey z nich karali. M. Gadayże iuż o pierwszym. K. W ten czás Radą bywamy winni Cudzego Grzechu; gdy ná złe rádiimy. Przypisuie Piotr S. vkrzyżowánie Pána Christusá, Annászowi / Káiphászowi / y inym Przełożonym Zydowskim: á my w Ewángeliey czytamy; iż oni Rádę tylko ná to dáli. bo od Cekiarzow Piłatowych. Pan Jesus iest ná Krzyż wbity. Przeto wszyscy, ktorzy w Radzie siedzą / wszyscy ludzie Porádni y Vczeni, do ktorych ini o Rádę

Opisánie. Wiele ich. Rozwa. Psalm. 18. 1 Timo. 5. Ephes. 5. I Grzech Cudzy. Actuū 4. Io. 11, 18. Matt. 27. Lekárstwo.

chodzą /

Lucæ 23. dża/ máią náśladowáć Jozephá Ari-
máthſkiego; ktory nie zezwalał ná Ra-
dę y ſprawy Vrzędnikow, w on czas,
256. Zydowſkich. ná rzeczy dobre / ocokol-
wiek idzie/ mamy radźić; á od złych, y
2 od Grzechu, záwżdy odrádzáć. Tákże
Grzech też Náthan Prorok powiedźiał Dawi-
Cudzy; dowi; iż on mieczem zábił Rycerzá ſwe-
Roſká- go, Vriaſzá: á to ſie ſtáło, zá roſkazá-
zánie. niem Liſtowym/ przy dobywániu Am-
2 ge.12,11 mońſkiego miáſtá, Rabby. y Krol A-
3 Reg. 21. chab nie zábił ſam Nabothá; (iáko
mu wyrzucał Eliaſz Prorok) ále ná
Liſt iego/ ktory zá iego przyzwoleniem
Krolowa Jezabel piſáłá/ to ſpráwio-
Roku no było. y Márćiná Lutrá możemy
Pańſk: ſłuſznie tym przypodobáć; iż on Piſá-
1525. niem ſwoim Chłopſką woynę, przećiw
Zawie- Pánom zbudźił/ w Niemcách. Przeto
zánie. ktokolwiek komu każe, źle co czynić;
bądź ſkryćie/ bądź też iáſnie: on ſam kto
Lekár- każe ſam czyni. Pánowie tedy niechay
ſtwo. nic zdrożnego ſługom ſwym nieroſká-
Actuū.4. zuią: á ſłudzy/ gdyby im co tákowego
roſkazano / Páná Bogá więcey máią
Matt. 18. ſłucháć; niżli ludźi. Ani Ręká/ ani

Nogá/

Noga/áni oko/niema być nikomu tá-
ko miłe; to ieſt/ żaden Pan, by też ná-
pożytecznieyſzy: od ktoregoby nieráczey
wolał bogoboyny Sługa/ by też y zá-
raz/ odſtáć; niżli ná Roſkazánie Páń-
ſkie/przećiw Woley Bożey czynić. Nie
roſkázuymy źle czynić; ráczey od złego
hámuymy: ták iáko niegdy Dawid há- 1 Reg. 26.
mował Abiſáiá, ſługę ſwego/ od zabi-
ćia Pomázáńcá Bożego, Krolá Sáu-
lá, głownego (rozważ; co to ieſt) ſwe-
go nieprzyiaćielá. Trzeći ſpoſob Grze- 3 Grzech Cudzy.
chu Cudzego, ieſt Zezwolenie. Abo-
wiem nietylko ći/ ktorzy źle czynią/ go- Roma. 1.
dni ſą śmierći; ale/ ktorzy też zezwálá-
ią ná złe. Niekámienował Sáweł S. Act. 7, 8.
Szczepana; ale zezwolił ná śmierć ie- Záwia-
go/ był tedy winien krwie oney. Y tu zánie.
máią być oſtrożnymi; ktorzy o Rzeczy-
poſpol. rádzą: áby áni ná złe wotum/
áni ná żądánie nieſpráwiedliwe, nigdy
nikomu nieprzyzezwálali. Oſobliwy Lekár-
przykład ieſt w ſynie Saulowym, Jo- ſtwo.
náthaſie: ktory oycu ſwemu/na śmierć 1 Reg. 20.
Dawidá niewinnego/ żadnym obyczá-
iem niechćiał zezwolić; y owſzem thák

pilnie

267\. pilnie iego niewinnośći bronił; iż chćiał gi oćiec włocznią dla tego przebić / y musiał iść zarazem z zastola. Wielka to zaiste cnota / a zwłaszcża w tym: ktory miał po oycu (co mu też tám oćiec przypominał) Krolestwo trzymáć.

Rozważánie.

Nápominánie.

Niechayże z tąd sie vczą wszyscy, ná żadną / áni ná oycow swoich niesprawiedliwość niezezwaláć. Nábył imienia twoy oćiec niesprawiedliwie: niezwykłe wyćiągał y vstawił roboty / czynsze / podatki. co niesłusznie komu wzięto; ty wroć: co niesprawiedliwie vstawiono; skaż / a napraw. inaczey; y kto czyni / y kto przyzwala / obadwa godni są śmierći.

Záwiazánie.

Roma. 1.

4 Grzech Cudzy.

Grzeszy też niemało ludźi, pobudzániem ku Grzechowi. Tak grzeszyła żoná Jobowá, y Tobiaszowa / z niektorymi ich przyiaćioły: wiodąc bogoboyne á ćierpliwe ludzie, do przeklinánia Bogá / sami w ten ćiężki Grzech wpadli. Ale co S. Job, y Tobiasz / na to?

Iob 2.

Mowisz; iáko głupia: (thak pierwszy z nich Żenie swey odpowiedział) Przyimuiemy dobre, z ręki Pańskiey: czemuż thież y ztego przymowáć niemamy:

á dźiu-

á drugi; Niemowćie tak/ powieda, ſy- *Tobiæ 2.*
nowie ludźi ſwiętych, onego Zywotá
czekamy: ktory Pan Bog tym/ ktorzy
Wiarę w nim nieodmienną máią/ ná-
gotowáć raczył. M. Zaiſte y dźiś, v *Rozwa-*
nas w domu naydźie Pokuſy tákowe.- *żánie.*
K. Przeto trzebá być oſtrożnym. Gdy *Lekár-*
przygodá / albo chorobá/ przydźie ná *ſtwo.*
człowieká; ćieſzyć ſmętnego/ y z płá- *Roma. 12.*
czącymi płakáć, mamy: Boże vcho- *1 Petri 3.*
way, ſmętnemu więtſzego ſmętku do-
dawáć. Bywa thez Pobudzanie ku *Wykład*
Grzechowi, czáſem rzeczą; nie ſłowy:
gdy ktory Bogacz, niemáiąc lutośći *Lucæ 16.*
nád vbogim, głodnym, y wrzodliwym/
mogłby go ku ſzemraniu przećiw Bo-
gu przywieść. y nierządnego oká poy- *Prou. 7.*
źrzenie/ domow nierządnych chowánie/
coś do tego pobudzenia idą. trzebá V- ,,
rzędowi pilnie w rzecz káżdą weyźrzeć. ,,
Co ſie Pochwalánia dotycze; tym grze- 5
ſzą wſzyſcy/ rzeczy złe chwaląc. Dał *Grzech*
śćiąć Herod S. Jákubá: pochwalili *Cudzy.*
to Zydowie. y ći tedy winni byli Mężo- *Actuū 12.*
boyſtwá onego. A iáko ná on czas, ná- *Stoſo-*
lazł ſwoy ſwego; ktory złą rzecz, dobrą *wánie z*
Przygá-

m   być   *na.*

być powiedał: tákże też y dziś/ ktorzy
Posty łamią/ Sluby gwałcą/ z Klá-
268. sztorow zbiegáią/ w Swiętá robią/
Kościoły łupią. &c. máią tych; ktorym
się to zuchwalstwo y swowoleństwo po
Esaiæ 5. doba. Ale Biádá wszystkim tákowym/
że złego dobrze czyniącym: iáko też Biá-
2 Tim. 4. dá onym Mistrzom, vszy ludzkie te-
Ezec. 13. skcącym; á Poduszki pod łokieć/ Węz-
głowká pod Głowę/ ku vłowieniu
dusz ścieláiącym. M. Bárzo miła iest
Rozwa-
żánie. ciáłu, tá dzisieysza Nowowierników
náuká. K. Przeto też cieleśni á ro-
skoszni ludzie przedko się iey chwycą.
Matth. 7. Kościoł Powszechny ciásną drogę ch-
wali; á ci/ po swych roskoszach vstáwi-
cznych / áni w Czyścu niechcą być ná
Apoc. 18. czás. Niebędą niebędą: gdzie indzie iść
Wykład musi człowiek roskoszny. Wszyscy też Zá-
vszniey tym sposobem grzeszą: vsługo-
wáć wolą; niżli prawdę mowić: iáko
Pan rzecze; ták y sługá: ták; ták: nie-
Psalmo 9. ták; nieták. co gdzie bywa/ á gdzie po-
chwaláią żądze grzeszącego; tám kończą
Lekár-
stwo. grzeszeniu niemász. Máło dziś naydzie
Pára. 21. Josbow/ złą wolą Páńską iednym
tylko

tylko słowkiem hamuiących: podobno
ieszcze mniey Krolow, y Pánow; kto- Psal.140.
rzyby one słowa Prorockie, z serca mo-
wili; Niechay mie karze/ y ná mie fu-
ka/ człowiek Bogoboyny; a Grzesznik
niechay głowy moiey nigdy niegłászcze.
M: Pięć iuż rzeczy pámiętam; Radę/
Roskazánie/ Zezwolenie/ Pobudzenie/ 6
y Pochwalenie: dáley co? K. Vczes- Grzech
nictwo. Abowiem kto się dzieli ze zło- Cudzy.
dzieiem/ álbo kráść poddanemu dopu- Prou. 29.
szcza/ álbo w domu złodzieiá y ráytá- Esaiæ 1.
ra chowa; v Paná Bogá sam iest tá-
kowym. M. A ci; co Zydom pienię- 269.
dzy pożyczaią/ y lichwą się z nimi dzie-
lą? K. Lichwarzmi są: w Gmáchu Psal. 14.
Bożym mieszkáć niebędą. Tákże też Wykład
ktorzy náymuią piwnice/ álbo domy
szynkowne/ á zátym dla pożytku swego,
zbytkow dopuszczáią; sámi przez się wo-
szystkie te zbytki czynią. żadnym zyskiem
nieprzystoynym/ ktory iest przeciwny Zawią-
Woley Bożey/ niemamy się z nikim zánie.
dzielić. Y towárzystwo máiący z Kle-
tymi/ álbo też z Kacerzmi/ ich grze-
chow vczesnikámi bywáią. Tobiasz mi-

Lekarstwo. Tobiæ 2 ty, iuż w ślepocie bedacy / gdy żona iego w dom mostá bekaiace koźlatko; Strzeżcie tego / powieda / aby kradzione niebyło. M. Podobno ten wolał ieść chleb suchy /, w swey ślepocie; niżli być Vcześnikiem cudzego? K. Pewna. niedbał on nic; chociay sie y żona ná niego oburzytá.

7 Grzech Cudzy. Siodmy sposob Grzechu Cudzego, iest Obrona; gdy ktho złości, przewinienia, y niesprawiedliwości ludzkiey / bywa obrońcą. Biadá tym wszystkim; ktorzy ze złego czynią dobrego.

Esaiæ 5. Tym sposobem grzeszą; ktorzy walek niepobożnych pomagaią.

2 Par. 19. 18. Prorok Jehu karał z tego Josophátá Krola / ztemu Achabowi na ratunek iadącego. zá co też mało sam / ná oney woynie / gárdłá nie dał. Kto też chowa przy sobie złoczyńce; iako czynił

Iudicum 9 tyrann Abimelech, syn Jeroboalow: ma sie obawáć tego; aby ná sobie sam

Wykład kaźni Bożey nie nosił. N Sędziowie / y Prokuratorowie / niemáią nigdy kauz niesprawiedliwych bronić; aby onemu

Lucæ 18. Sędziemu / ktory Bogá sie nie bał, y ludzi nie wstydał / niebyli podobni. Ale

żaden

żaden złych obrońca ciężey niemoże grze
szyć; iáko/ ktory przechowywa y broni/
álbo też przechowywáć y bronić dopu-
szcza Kacerze, Dusz ludzkich káty o-
krutne. Pánie Boże/ day to; áby v nas
nie było żadney Bethsury : do ktadby 1 Mac. 10
zbiegáli wszyscy przestępce Zakonu Bo
żego/ á wielcy przećiwnicy Swiętego
Kośćioła Powszechnego. M. Wszak Przygá-
co indźie wypędza; to v nas w Polszce ná.
przyma. K. Zgubili rozum Polacy/
zá tą swoią nową Wiárą: nie tácy byli 270.
Oycowie nászy; gdy Jan Hus w Cze-
chach nową náukę rozśiewał. Pánowie Lekar-
tedy/ y Vrząd káżdy/ zá niewinnymi, stwo.
porządnie máią śie zástáwiáć; iáko Dá- Danie. 13.
niel zá Zuzanną : á tymże przykłádem
nápomnieni; kto prawdę mowi/ á kto Nápomi
fałsz; máią śie pilniey przypátrzywáć. nanie.
„ Jesli śie zgodzą ná iedno/ Hus/ Pi-
„ kárt/ Luter/ Zwinglius/ Nowokrzcze-
niec/ Wielożon/ Troybożánin/ Obrze-
zániec/ y kto iny tákowy; mogłáby ich
być Prawdá: ále ieśli ten powieda iną/
„ drugi iną/ wszyscy rożną y przećiwną;
„ czemuż the niezgodne Swiádki mamy

vſpráwiedliwiáć: przecz ie bronimy/
Wykład przechowywamy / podeymuiemy: A
co Pánowie czynią ſkutkiem / pod ſwą
Obroną źle maiąc; tego ini ięzykiem y
zezwalániem niechay niebronią. bo ták
Roma. 1. by ći byli winni; iáko Pánowie, źtych
broniący: á Pánowie záſię ták; iáko,
ktorych ſą nieprzyſtoynymi Obrońcá-
mi. M. Zámilczenie k czemu idzie:
8 Grzech Cudzy. K. Nam to Káznodzieiom w gło-
we: ktorzy/niechcąc ſobie nikogo nad-
Eſaiæ 56. gniewáć/ſczekáć czáſem nie vmiemy; á
chlebem gębę zátkáną miewamy. Co
1 Cor. 5. winni czynić Páſterze Duchowni; iáko
2 Cor. 2. źle maią kárác; Pokutuiące ćieſzyć;
Ezech. 3, 33. 3. zá Kośćioł Powſzechny záſtáwiáć ſię;
Gniew Boży iáſnie wſzyſtkim opowie-
dáć: z Piſmá S. ktore im Pan Bog zle-
ćił/ niechay ſię vczą: Pánowie też / y
kto iny tákowy/ zgrzeſzyliby Zámilcze-
Prou. 24. niem; gdyby niewinnych / mogąc ich
Pſalm. 81. porządnie wybáwić/ ſtráćić dopuśćili.
Nád to gdzieby kto zámilczał złość
czyię / będąc winny przyſtoynie ią wy-
iáwić; y tenby od Cudzego Grzechu
Matt. 18. wolen niebył. Niedármo Pan Chri-
ſtus/

stus / po iednym y drugim nápomnie-
niu / każe opowiedać Kościołowi.
Ostáteczny sposob społeczności Grze- 9
chow Cudzych, iest Ochylanie, ná co Grzech
wszyscy / ktorzy pod mocą swoią sobie Cudzyi,
zlecone máią / máią pámiętáć. Dwa 271.
Miecze są w Chrześcijáństwie: przy Lucæ 22.
Duchownych dwá są Klucza; ieden, Matt. 16.
przy Biskupách / á drugi, przy Kápta 18.
nie káżdym: máią też swą Moc Pano- Ioan. 20.
wie świeccy / ná Vrzędziech będący; y
ktorzy przy sobie domá sługi chowaią:
y w szkołach Mistrzowie / y w domiech
Rodzice z Gospodarzmi / máią swoie,
nád dziatkámi y czeladką, wirgę y łá-
skę. Duchowni kogo máią Kląć / kogo
Rozgrzeszáć / ich tho bácznosci zostá-
wiam. Vrząd áby Kácerstwá y zbytki
karał; Pánowie hámowáli złość w
poddanych, y w sługach swych; Gospo-
darze pilnowáli swey czeladki / Oyco-
wie synow / Mátki dziatek / Mistrzo-
wie żakow: wszyscy ci máią pilne ná to
od Páná Bogá roskazánie. Niedármo Roma. 13
Miecz iest dány Vrzędnikom: káżdy Hebr. 13.
Przełożony da liczbę z poddánego swe-

Psal.100. go: dobre sługi Panowie máią przy
sobie chowáć; Gospodarze, Czeladź nie
Pr.22,23. swowolną: a dla głupstwá máłych dźia
tek / y z Szkoły, y z Domu / niema przec
wychodźić. Wszyscy niechay sie boią
Licz 81. przykładu Helowego / zbytki synow
swych słowy tylko karzącego. Atoż
Zám= masz Cudze Grzechy / y dziewięć tego
knienie. Grzeszenia sposobow. byłoby y tu co,
v nas, opłakáć; gdybym sie dáley nie
kwápił. M. Dosyć sie powiedźiało:
bysmy iedno chćieli czynić. K. Nu /
słuchayże dáley. A pámiętasz o czym
Powto= mam gádáć? M. Wspomnię podo-
rzenie. bno sobie. Odpráwiwszy Grzech Po-
wszedni / począłeś wykłádáć Smier-
telne; naprzod Głowne / potym, prze-
ćiwne S. Duchowi / potrzećie, Woláią-
272. iące do Niebá: teráześ Cudzych Grze-
Grze- chow dokonał. iuż tedy masz gádáć o
chy Bi- tych; ktore Biskupom y Papieżowi zá-
skup: y chowáne bywáią. przecz to bywa?
Pap. zá- K. Dwie są tego osobliwe przyczyny;
chowá= dla ktorych niepozwala Kośćioł pro-
ne. stym Kapłanom, káżdy Grzech roz-
2. Przy= grzeszáć: ná ten czás tylko / gdy kto iest
czynie. niebespie-

niebeſpiecznego zdrowia/ y naproſtßy Káplan ma tę moc; aby od wßyſtkich Grzechow rozgrzeßył: ale gdy nagley potrzeby niemaß; chociayby ſie tego ważył/ (co niema czynić) nie ieſt ważne ono Rozgrzeßenie. dwie thedy ſą przyczynie tego: iedna; áby Porządek/ y Iedność Wiary/ tym obyczaiem záchowana byłá: a druga; iżeby ludzie, od wielkich y ćießkich Grzechow tym łatwiey ſie powſciągali. Pierwßa przyczyna vroſłá z poſtanowienia Pańſkiego: ktory Klucze Kroleſtwá Niebieſkiego, oſobliwie dał Piotrowi; y iemu też oſobliwie, kazał ſwoie Owce páść y Baránki. Abowiem ieſliby niebyłá więtßa moc przy Biſkupach / niżli przy Káptaniech; á przy Papieżu záſię więtßa / niżli przy Biſkupach: rozmáite Odßczepieńſtwá / ktore Pan Bog dla polerowánia ſwych dopußcza / nigdyby końca niemiáły. Niedármo zaiſte nápiſał S. Ieronim: iż gdyby ſpołeczna moc byłá Biſkupow z Káptany; ileby Káptanow / tyle też y Kacerſtwá było. M. My to dziś

1 Przyczyná. Matt. 16. Ioann. 21.

2 Dow. 1 Cor. 11.

Iotw: ee dzenie. Li: 155.

2 vtwierdzenie. ná oko widzimy: Gierzyk v Pikártow, niechce mieć nikogo nád sobą: Bártoß v Lutrow, poty będzie Erásmusá słuchał; poki co nowego nie zaydzie. K. Tákżeć też Grzegorz / ták Sárnicki / ták Stánkár / ták Dyßkordyá / ták ini; káżdy z nich swą chce prowádźić. N. Cyprian S. z kąd się Odßczepieństwá rodzą / te dáie tego prawdźiwą przyczynę; iż iednego ná czás Kápłaná / y iednego też ná mieyscu Páná Chrystusowym Sędziego / swowolni ludźie znáć niechcą. [Nec enim aliunde Hæreses obortę sunt, aut nata sunt Schismata: quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur; nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex, vice Christi cogitatur. &c.] Piękny iest porządek w Niebie: dźiewięć iest Chorow Angielskich: niżßy wyżßych słucháią; á wszyscy Páná Bogá. thákże też chćiał mieć Pan Chrystus / w swoim Kośćiele, ná ziemi. Pierwßá tedy przyczyná tego záchowánia pewnych Grzechow, iest Záchowánie pięknego á potrzebnego Po-

3 vtwierdzenie. Libro 1, Episto: 3. w Odp: Lic. 88. 273.

3 Dow. Záwiązánie.

go Porządku Koſcielnego; aby niebyłá / co głowká / tho Wiárá: á druga przyczyná ieſt, Hamowanie ćięſzkich Grzechow w Chrześcijáńſtwie. Jeſli ſie nieboi Páná BOgá zły á okrutny człowiek; ktory ſie niehydźi krew ſwego Bliźniego, y ſwego Brátá wylewáć: wźdy oná iáwna Pokutá Wielkoczwartkowa (zwłaſzcza / gdyby w ſwoiey mierze á ſurowośći záchowána byłá) może go nieco od tąd powćiągnąć. Ey / wſtydałby ſie Pan Ziemiánin; gdyby nań oczymá pogladano / pálcem vkázowano. ꝛc. M. Już dźiś ſieką / biją / naieżdżáią / morduią; á ná Wielki Czwartek nic niedbáią. K. A ktoż temu winien? áza nie tá też nowa Wiárá; ktora ſie z tey iáwney Pokuty śmieie? Táć ieſt też oſobliwa przyczyná; iż dźiś náſzá Polſká wylaną domá krwią opływa: zá ſtárey Wiáry, niebyło tego. Abowiem muśiał kázdy / ná Wielką Noc / do Stołu Páńſkiego przyſtąpić: kto to chćiał; (á kázdy winien chcieć) Pokutowáć pierwey muśiał: ieſli niechćiał; był Klęty: ieſli trwał

2. Przyczyná.

Wykład

Przygáná.

1 Swego

Vtwierdzenie.

rok

Stat. VV- rok w Klatwie; imienie/według Stá-
ladtsl. & tutu/ brat Starośćá. á ták/ rad, nie-
Kazimir. rad/ oprocz w Wieży śiedzenia/ muśiał
Fol. 76. w Wielki Czwartek, w Kośćiele ná
lo. Herb. Pokućie leżeć: á iżeby nie leżał/ áni śie
okrućieństwa swego wstydał/ áni przy
Kośćielech (co zá stárych nászych Oy-
cow/ dobrze też było) ćiáło swe biczo-
wał, dobytym mieczem swą nad swym
Bliźnim mielutość okázuiąc; tatwie
śie mogł od Mężoboystwá hámowáć.

Záwią- M. Záiste trafiłeś: nowych náuk Ká
zánie. cerstwo nawietszą iest przyczyną; iż
dziś krew Wołá Pomsty na Polskę.

2 Dow. K. Toż też rozumiey o inszych Grze-
chach/ Biskupom, álbo Papieżowi, zo-
274. stáwionych. poki tego Záchowánia nie
skáziłá Luterya; poty byłá w Polszce
wietsza Bogoboyność, we wszystkim.

Bisku- M. Ktoreż są te Grzechy? K.
pie° ro- Biskupi one Grzechy sobie záchowáli;
zgrzesze dla ktorych ludzie/ ná Tum, po roz-
nia grze grzeszenie chodzą. á są te osobliwe; Od-
chy. stánie od Chrześćiiáństwá/ Czáry/
ćiężkie Bluźnierstwo/ Krzywoprzy-
śięstwo/ Slubu przestąpienie/ ná Ro-
dzice,

dźice, y ná Kleryki, rak ściągnienie/ Trucizná / Mężoboystwo / Nieczy⸗ stość nieprzyrodzona/ z Bogu poślu⸗ biona, z Krewna, z Dziewica, y Mę⸗ żatka Grzech popełniony/ Dziatek y płodu odeście; y ieśliby co takowego/ według dobrego zwyczaiu/ było gdźie chowano. Ciężkieć są te Grzechy: do⸗ brze ich hamowáć; á swowolnym y nie bogoboynym ludźiom, więtszey do te⸗ go pobutki niedawáć. M. Wszak śię áni Spowiedáią ći Nowowierni⸗ cy. K. Patrzayże; iako Dyabeł ná swą bije! vmie on sobie/ według swey myśli/ nowe Wiáry kowáć. Chceszże słucháć y tych; ktore sobie záchowywa Papież? M. Boię śię; abym y ia kiedy czego nieprzestąpił: przeto lepiey wiedźieć. K. Słuchayże. Napierw⸗ szy Grzech, záchowány Papieżowi, iest Kácerstwo. á nie bez przyczyny. Abo⸗ wiem w iednym Kácerstwie, iáko wie⸗ le iest Grzechow; przy Słownych Grzechach/ y ktore są przećiw Ducho⸗ wi Swiętemu/ iaśnieś mogł obáczyć. M. Pamiętam. KA. Ná Bulle

Rozwá⸗żánie.

Papie⸗skie° ro zgrzesz: Grze⸗chy.

Kácer⸗stwo. Li: 247 25.

Papie⸗

Bulla Wielkoczwartkowa. Papieskiey / ktorą w Wielki Czwartek, w Kościele, y w Rzymie ogłaszaią / niemało iest Grzechow takowych: prze ktore ci / ktorzy ie czynią / wpadaią w Klątew Papieską: wszakże ia tylko one / kthore nam Polakom trzeba wiedzieć / (abyśmy sie ich vstrzegli) na ten czas mianuię. a są te; Kacerstwo / Czytanie, Drukowanie, y Chowanie Xiąg Kacerskich / Bronienie y Przechowanie Kacerzow / Kaytarstwo, y Zbijanie / Fałszowanie Bul y Listow Papieskich / Turkow, y nieprzyiaciol inych Chrześciiańskich, wszelkie przeciw Chrześciianom ratowanie / na Kaptany y Biskupy ręki Podniesienie / Kauz, ktore sie toczą przy Stolicy Apostolskiey, y Pielgrzymstwa do Rzymu, Przenagabanie / Praw, Iurisdikcyey, y Wolności Kościelnych każenie / Dochodow Kościelnych odeymowanie / Exekuciey Listow Papieskich niedopuszczanie / od Posłuszeństwa Papieskiego odstępowanie / y od tych namienionych Grzechow, bez mocy sobie daney. Rozgrzeszanie.

ſzánie. Te ſą Grzechy/ ktore nam o-
ſobliwie potrzebá wiedzieć / ná Bulle Rozwa-
Papieſkiey Wielkoczwartkowey. kto zánie.
wie/ á wierzy; co zá Grzech ieſt, nie-
ſłuchać tego; ktoremu Klucze Krole- Matt. 16.
ſtwá Niebieſkiego ſą dáne / á Owce y Ioann 21.
Báránki Páná Chryſtuſowe zlecone:
ten ſobie lekce onych Grzechow niebę-
dzie ważył. Ná inych też mieyſcách /
w Práwie Duchownym / náyduiemy
ieſzcze nieco; przecz w Klatew Papie-
ſką niektorzy wpádáią. M. Y tego
rad będę ſłuchał; dla lepſzey oſtrożno-
ści. K. Ja też, y tu nic inego nieprzy- Ine grze
pomnię; iedno/ co potrzeba świeckim chy/ mo-
ludziom wiedzieć. Wpádáią tedy w cy Pa-
Klątew Papieſką y ći: ktorzy Koścío- pieſkiey
łom gwałt czynią/ y mieyſcá święte łu- zácho-
pią; Liſtow Papieſkich Fałſzyrzom wane.
ſprzyiáią; ná obieránie według myśli
ſwey Opátow/ Zakonniki przymuſzáią;
ſpraw Kościelnych do Vrzędu Ducho-
wnego niedopuſzczáią; Poſłuſzeńſtwá,
Duchownym powinnego, zábraniáią;
Kościelne dobrá ſobie przywłaſzczá-
ią; z ſług Kościelnych/ y z Klerykow/

cłá a myto biorą; Kacerze/ Klete/ y
iáwne Lichwarze / ná mieyſcach świe=
tych pogrzebuią; z Krewnymi y Powi
nowatymi/ z Mniſzkami/ z Mnichy y
z Kaptany, w Małżeńſtwo wſtępuią;
Prawem y Statutem Lichwy dopu=
ſzczaią; z miánowićie Kletym/ chcąc,
wiedząc, y dobrowolnie obcuią; Be=
neficia Kośćielne kupuiąc y przeda=
iąc, w Swiętokupſtwo wpadáią/ al=
bo tego pomagáią; od Kośćiołow i=
mienie oddalaią/ á oddalonego vżywa
ią; około Poczęcia Panny Maryey/
275. nie według Kośćielnego zrozumienia,
trzymáią; Legaty Papieſkie gabáią;
á Xięgi/ bez dozwolenia Vrzędu Ko=
śćielnego / drukuią, albo drukowáć
dáią. M. A tu niemáło tego! K.
Niepo= Wſzyſtko to rośćie z iednego Niepo=
słuſzeń= ſłuſzeńſtwá: dla ktorego/ Adam ieſt z
ſtwo. Ráiu wypędzon; Saul Kroleſtwo
Geneſis 3. ſtráćił; á Chrześćijánin ſtawa ſie Já=
1 Reg. 15. wno grzeſznym iákoby Pogáninem.
Matt. 18. Słuchać tedy Kośćiołá; y Przełożo=
Lekár nych iego: ták niewyſtąpimy przećiw=
ſtwo. ko świętey Stolicy Apoſtolſkiey.

á co=

á coby z niewiadomości było; łatwie to Pan Bog przebaczy. Będzieszże iuż pámiętał te Grzechy? M. Bárzo sie ich lękam: są rozmaite: trudno sie ich vstrzedz. Abowiem oprocz tych Vczynkowych ćięszkich/ y Vstnych y Serdecznych trzeba sie wiárowáć. coż wżdy mamy czynić? dźiwne ná nas czásem Pokusy przychodzą. K. Synu miły/ Pokusy Grzechem nie są: zezwolenie tylko ná Pokuse, Grzechem iest. M. Ale Adam stáry nam winien: ćiáło násze, skłonne iest ku złemu; K. Ale też Łaská Boża, y Nowy człowiek, mocnieyszy iest / niżli Ciáło. dobrze będzie: my tylko nieprzyzwalaymy; áni sie w Pokusách kochaymy. Przeto masz tu wiedzieć: iż poki ná trzeći Stopień Grzech niewstąpi / poty nie iest Smiertelnym. Strąć go z pierwszego y z drugiego Stopnia; á nierádny sie złemu Gośćiowi: ieszcze niegrzeszysz Smiertelnie. M. Co to iest tákiego? K. Pierwszy Stopień, iest Pokusá; drugi, Kochánie; á trzeći, Zezwolenie; á Gość ten zły, Grzech

Powtorzenie z Rozwazániem.

Zámknienie Grzechow/ á przytym ,, Náuka.

Spárćie

Ephes: 4. Colos. 3.

I Náuka; o 3 Stopniach/ ku popełnieniu Grzechu

Iacobi 1.

1 Pokusá. Li:219 ieſt. Kto z nas może być / ná tym świe-
cie / krom Pokuſy? Przeto then zły
Gość / chcąc ſie wkraść w dom náß /
276. práwie záwżdy ma przyſtęp na pierw-
ßy Stopień; rzadko zwykł zſtępowáć z
2 Kochánie. niego: y na drugi (zwłaßcza gdy nie-
czuyni bywamy) częſto ſie wſpina. A-
bowiem co z ſobą przynośi; bywa tho
Smysły Geneſis 8. Ciału náßemu lubo: rado czáſem oko
tam patrzy; kąd záraz odwrocone ma
być: miło częſtokroć, tám náchyláć v-
cha; gdźie trzeba obiedwie zátulić:
tákże też / w ſmakowániu potraw ypi-
ćia / częſtokroć ſie kocha Vkußenie:
wonią ziół y wodek rozmáitych, Po-
woniánie rado miewa: y Ręka częſto-
kroć tam ſie ściąga; gdźie nieprzyſtoi.
M. Toć dla tego / dáiemy ſie winny-
mi Pánu Bogu / ná Powßedniey
Spowiedźi / z pięći Smyſłow ciáłá
náßego grzeßnego? K. Dla tego.
„ Przez Smyſły naße, Grzechowe nam
Lekárſtwo. „ kochánia przychodzą: ale mocen ieſt
Rozum / zá Láſką Bożą / tego Gośćiá
ſtráćić z drugiego Stopniá; nietylko /
ná ktory mu ćiężey wſtąpić / z trzećie-

go y z ostátniego. M. A wo iuż Gość doma; kiedy iest na trzećim Stopniu? K. Biáde wieczna ten zły Gość nośi: boday v nas nigdy niepostawał. Dźiwna tu walká bywa; gdy Rozum nasz z Smysłami naszymi walczy. Abowiem Smysły násze / zá stárym Adámem idac / rady tego złego Gośćiá przyymuią: ale Rozum y Duch nász / poddáiac sie Adámowi nowemu y Duchowi Bożemu / głownym iest iemu nieprzyiaćielem. Jestći ná co biádáć; poki raz / y drugi / y trzeći, Gośćiá tego niezepchniesz: wszakże im dáley / tym więcey / mnieysza moc zwykł miewáć. á im go rychley y bárziey strácisz; tym też on ćiężey spádnie / y nierychley z nowu pocznie sie wspináć. M. A gdy iuż sie wespnie ná Stopień trzeći; co z nim dáley czynić? K. Zezwoliteś: iużći źle: śmierć (iáko mowią) zá pásem. wszákże bieds sie z nowu z nim; im nalepiey możesz: wotay do Niebá; Rátá. być sie napiękniey zálecał then Gość; być niewiem co obiecował: wálczyć z nim ták długo / áż zá Rátunkiem

z Zezwolenie.

Ro. 7, 8.
Galat. 5.

Rozważánie.
Roma. 7.

Lekárstwo.
Genesis 3.
Roma. 6.
Psal. 50.
&c.
Matt. 4.

Bożym przemożeß/nieprzeſtáy. Prá-
277. wdá; żeś ſie w tym biedzeniu ſprácował. odpoczyńże: pośil ſie: á bądź ná
,, potym mężnieyßy. ná drugi Stopień
,, nieprzypuſzczay: to ieſt rzecz nábeſpie-
Ioannis 3. czniéyßa. Noc ten zły Gość miłuie:
Ephes. 5. czuy pilno záwżdy. M. A iákoż czuć
Matt. 26. mogę záwżdy? muśi człowiek ſpáć.

K. Spi: abyś odpoczynał; á odpoczynawßy, czuł pilniey. Rozumießże; czego chcę? M. Domyſlam ſie z dáleká. Awo trzebá trwáć ná Modlitwie vſtáwiczney. KA. Tegom chćiał. Przeto gdy od Modlitwy odchodźiß/ták odchodź; abyś ku niey káżdą raz był ſpráwnieyßym.

Zámknienie Náuki. Szatan tedy kuśi: Smyſły máią kochánie: á Rozum przyzwala. nieprzyzwalay: bę-
,, dźie náßá dobra: Pánem v nas ieſt
,, Rozum, y Duch naß. Poki Duch naß
,, Duchá Bożego ſłucha; á Smyſłom
,, ćieleſnym nieprzyzwala: niech wierzgą Ciáło/iáko chce; przedſię przy nas ieſt zwyćięſtwo; ále iáko Duch naß zezwoli: ieſli niepowſtáiemy; ſiádło wßyſtko. M. Bá teraz niemáłoś mię poćießył.

ćieſzył. K: Zaden Grzech nie ieſt / „
iedno dobrowolnie vczyniony. nieze- „
zwalay; przyczyny Grzechowi nie day;
á Láſce Bozey / (o ktora proś) nie
twym śiłam, duſay; Grzechu Smier-
telnego niebedźie. ácz w Kochániu, II Ná-
może być czáſem Powſzedni. Naoſta- uká;
tek wſzyſtkie myśl twoie maſz do tego Grzechu
ſkłonić; abyś ſie kázdego Grzechu / by ſtrzeż ſie
tez namnieyſzego / wſzelkim ſtrzegł o- napil-
byczáiem. Cięzſzey rzeczy ná człowieká / niey.
á mierźienſzey przed Obliczem Bo- Rozwá-
zym / nád Grzech niemaſz: Przeſtep- zánie.
ſtwo Przykazánia Bozego / y niezyćie
według Woley świetey iego / Páná
Bogá niewymownie obraza. Abo- Perſoná
wiem ieſli nie kto iny / iedno ſam tylko
Syn Bozy / mogł zá Grzech doſyć v- 278.
czynić: ieſli (dla okázánia Gniewu
Bozego nád Grzechem) czáſow áz o- Czás.
ſtatecznych, Pan Chriſtus ćierpiał; á
ieſli (áby wſzyſtek świát ćięſzkość Grze Mieyſce
chu obaczył) w głownym mieśćie Je-
rozolimſkim: ieſli nie inſzy ktory czas; Swięto
ále (gdy nawięcey zewſząd ludźi było)
dni Wielkonocne, raczył do tego obráć:

Krzyż. ná ostátek / ieśli nie przez ládá iáką Smierć; ále przez ćięszką / długą / smutną / rátunku y poćiechy z nikąd niemáiąc / z mocy nas Dyabelskiey wykupił: ieśli / mowię / ták ćięszka rzecz iest,
Záwiązanie. Roskazánie Boże przestąpić: czemuż / w wiárowániu Grzechow, mamy być leniwi? przecz wszelkiey pilnośći / ábyśmy Wolą Bożą czynili / nieprzytożymy do tego? Jeśli gdźie / tu záiste, czuć nam trzebá / Synu miły: trzebá poznáć Grzechow ćięszkość; á poznawszy, w pilney á czuyney záwżdy być ostrożności.
Przyczyná. Dla tegomći ia thák długo o Grzechach gadał; ábyśmy śie ich strzedz, y wiárowáć, mogli y vmieli: á odpráwiłem iuż / im nakrocey mogło być / pierwszą część Bogoboynośći.
II część Bogoboyności / Dobre Vczynki. Kto grzeszyć przestánie; Dobrze czynić / zá pomocą Bożą / łatwie ten bedźie mogł M. A możeß kto Dobrze czynić / w Grzechu ktorym leżąc?
Dobrze czynią y źli. K. Może. może Nieczysty człowiek dawáć Jáłmużnę; Pijánicá, Modlić śie: y trudno ználeść ták Złośliwego człowieká; áby niemiał co dobroći w sobie.

sobie. ále coż po tym? Kto w iednym wystąpi/ y w iednym Grzechu Smiertelnym leży; póki nie Pokutuie/ zbáwion być niemoże: by też niewiem co dobrego czynił. Ták Pan Bog iest Dobrotliwy: iż áczkolwiek Smiertelnie grzeszący, á przez Pokutę niepowstáiący człowiek, tego iest godzien; áby od niego wszystkie Láski swoie (á Láska,, Boża iest, Dobrze czynić) Pan Bog,, odiął: wszákże z wielkiego Miłosierdzia swego/ (áby tym łatwiey człowiek z Grzechu powstał) y niewdzięcznym Dáry swoie rozdawa. Niechayże z Grzechu powstánie: chceli, Dobre swe Vczynki mieć pożytecznymi. á też ći on to/ nie z Synowskiey/ ále z Niewolniczey Boiáźni czyni. Abowiem Boiaźń Synowska, w Grzechu Smiertelnym leżeć niebędzie. A iesliż człowiek, w Grzechach wielkich będący/ może niemáło Dobrze czynić: dáleko więcey/ Prawą Pokutę vczyniwszy/ będzie mógł przyść do tego. M. Dobre Vczynki ktore są? K. Są dwoiákie; iedne pospolite/ á drugie Osobliwe.

Iacobi 2. | Rozważánie. | Io. 15. | Ioannis 1. | Lekárstwo. | Poprá wa. | Mnieysza. | Rozdział Sob: Vczynkow

we. Pospolite należą każdemu Chrześcijaninowi; a Osobliwe, pewnym tylko stanom. M: Ktore są Pospolite?
K. Nie iest rzecz przystoyna; aby złe,
" a zwłaszcza Duchowne, Drzewo/ miało dawać więcey złego owocu/ niżli do-
" bre, dobrego: przetoż też więcey iest
" Dobrych Vczynkow / ktore Miłość rodzi; niżli Spraw Złych/ ktore z Grzechow pochodzą. Naprzod tedy, każdy Grzech ma Przeciwną sobie Cnotę: iakom/ przy Głownych Grzechach/ nieco pokazał. potym są Dobre Vczynki, do Vsprawiedliwienia Pożyteczne: są Cnoty Gruntowne: są Dary Ducha Swiętego / Błogosławieństwa / y Rady, na dobrą wolą dane.
" Wierz mi; iż prawa Miłość proznować niemoże. kto sie kocha w Miłości Bożey, y Bliźniego; iest ten osobliwie pożytecznym Drzewem. M. Nuż / porządkiem gadaymy o tych wszystkich Dobrych Vczynkach Chrześcijańskich.
K. O napierwszych / ktore są Grzechom Przeciwne / nietrzeba tu wiele mowić: dawało sie znać o tym / na swoim

Rozdział Pospolitych Dobrych Vczynkow Li. 244 280.

1 Co. 13. Psalmo 1.

I. Dobre Vcz: Grzechō przeciwne. Li: 244.

ſwym mieyſcu / przy opiſániu Grze-
chow; iáko onych zániechawſzy / w Cno
tach, im przećiwnych, kocháć ſie mamy.
Niechceſz być Pyſznym: badźże Pokornym. niechceſz być Niepokutuiącym: Pokutuyże. niechceſz; aby Sćiſk poddanych twoich Wołał ná ćię do Niebá: obchodźże ſie z nimi Spráwiedliwie y pobożnie. tákże też w Powſzednich Grzechach / w Vſtnych / Serdecznych / y kthore bywáią Záchowáne Przełożonym Kośćielnym / łatwie obaczyſz; ktora Cnota ktoremu Grzechowi ieſt Przećiwna. Badź Poſłuſznym; vwiáruieſz ſie Nieposłuſzeńſtwá: Niemow ládá czego; vſtrzeżeſz ſie Proznych Słow: Zycz káżdemu dobrego; źle Myśliċ niebedźieſz. ꝛc. M. Juz rozumiem. K. Co ſie dotycze Dobrych Vczynkow / ktorem ia názwał Pożytecznymi do Vſpráwiedliwienia; dla tego to imię dáć im ſłuſznie możemy: iż po Krzćie / potrzebá ich ieſt do Vſpráwiedliwienia / thák złych ludźi, iáko dobrych. Rzecz krotko ták poymi / ná ten czás.

Wyliczánie.

II. Dobre Vcz: do Vſpráwiedliwienia Pożyteczne.

Wykład Gdy iuż człowiek napierwße Vspráwiedliwienie ná Krzcie bierze / y ſtáie
w Odp: wiedliwienie ná Krzcie bierze / y ſtáie
Lic: 68. ſie z Grzeßnego Swiętym: po Krzcie/
albo zachowa ſie, w onym pierwßym
Vspráwiedliwieniu: Ibo niezachowa.
Apoc. 22. ieśli zachowa; z Spráwiedliwego, y z
Swiętego / ſtáie ſie Spráwiedliwßym, y Swiętßym, y Bogobornieyßym:
Pſ. 50. etc ßym: á ieśli y niezachował; przez Po-
Záwia- kutę muśi go záś ſobie nabyć. Do te-
zánie. go tedy Vspráwiedliwienia dwoiego,
y złych y dobrych Chrześćiian / ſą Potrzebne y Pożyteczne te trzy Dobre Vczynki; Poſt / Modlitwá / y Miłośierdzie: y przeto ſłußnie im ono imię / iż ſą Pożyteczne do Vspráwiedliwienia /
Dowod. może być dane. Chćieli vbłagáć Paná
Ionæ 3. Bogá Niniwczykowie / y otrzymáć,
zá Vspráwiedliwieniem, odpußczenie
Lucæ 18. Grzechow; Pośćili: Celnik Jáwno-
grzeßny pilnie ſie Modlił: Krolowi
Danie. 4. Nabuchodonoſorowi kazał Prorok
Jałmużnámi Grzechy odkupowáć: á
Tobiæ 1, 2 S. Tobiaß / S. Anna Prorokini / o-
Lucæ 2. kázuiąc Miłośierdzie potrzebuiącym /
Pánu Bogu, w Pośćie y w Modli-
twach

twach służyli; a tym sposobem / z Sprawiedliwych y z Bogoboynych, stawali sie Sprawiedliwszymi y Bogoboynieyszymi. Przeto lepsza iest Modlitwa / z Postem y z Jałmużną / niżli skarbić złoto; według świadectwa Anioła Raphała: y sam Pan Christus / iako są miłe te trzy Cnoty Chrześcijańskie Panu Bogu / w Ewangeliey pokazał; gdy sposobu Modlitwy / Postu / y Miłosierdzia / nauczyć nas raczył. Post na iny czás odkładam: o Modlitwie powiedziałem / przy Paciérzu: Miłosierne Vczynki krotko tu odprawię. Záiste potrzebá iest nam być Miłosiernym: ieśli też chcemy mieć Pána Bogá, ku nam Miłosiernego. M. Coż to iest Miłosierdzie? K. Jest ratowánie nędze y potrzeby náßego Bliźniego / z Litości serdeczney y z Miłości pochodzące. Widziß głodnego / albo wrzodliwego / Brátá y Bliźniego twego: widziß záßłego w Grzechách / bárzo głodnego y chorego ná Duszy: y niezlutuießże sie nad iego nędzą? iest ku thobie Miłosiernym Pan Bog:

Zámknienie. Tobiæ 12. 2 8 1. Matt: 6. w Odp: Li: 207 rc. III. Miłosierne Vczynki: Opisánie. Wykład Lucæ 6.

przecz

przecz też Brat y Blizni twoy ciebie
1 Ioan. 3. nie zna Miłosiernym? Jesli ty / wi-
dząc Bratá, potrzebuiącego twoiego
ratunku / zamkniesz przed nim swą Lu-
tość serdeczną: Miłośći Bożey w to-
Matt. 22. bie niemasz. á ieśli tą się nieodzieiesz / ná
Lucæ 16. Godziech Páńskich: w dalsze Ciemno-
śći wrzucony / z Páwtocznym Bogá-
czem będziesz ćierpiał dręczenie w O-
gniu Piekielnym; á niebędziesz miał
áni kropie wody / ku ochłodzeniu ná-
Rozwa- mnieyszego członku twoego. Widzisz że;
żanie. iż kto zatula vszy ná wołanie Vbogie-
Prou. 21. go / będzie też sam wołał; á Pan Bog
Matt. 25. niebędzie go słuchał? A iáko Niemiło
śierni ludzie, Páná Bogá poznáią też
Niemiłośiernego: ták záśię ná Miło-
śierne, dziwnie on prawie wylewa w-
szytko swoie Miłośierdzie. Gási Grze-
Eccles. 3. chy Miłośierdzie; iáko wodá ogień:
Eccle. 16. Miłośierdzie spráwi mieśce káżdemu /
według Zásług Vczynkow iego: Kro-
Matt. 25. lestwo swoie Niebieskie / przed stwo-
rzeniem świátá zgotowáne / ludziom
Miłośiernym daruie Pan Christus.
M. Wiele iest tych Vczynkow Mi-
łośier

łosiernych? K. Jest osobliwych 14; siedm Cielesnych / a siedm Duchownych. iako dwoia iest Nędza; Ciała / y Duße: tak też y nad Ciałem, y nad Dußą / lutość mieć mamy. Miłosierne Vczynki Cielesne, te są; Łaknącego nakarmić / Pragnącego napoić / Gościa w dom przyiąć / Nagiego przyodziać / Niemocnego nawiedzić / Więźnia y Smętnego pocießyć / Vmarłego pochować. także też Duchownych Vczynkow Miłosiernych siedm pospolicie liczą; Karać Grzeßnego / náuczyć Nievmiejętnego / Radę dobrą dać potrzebuiącym / życzyć y prosić Zbáwienia Bliźniemu / Smętne cießyć / Krzywdy skromnie znosić / y Winę przepuścić. M. Ale nie każdy może mieć; zkądby nakarmił Żebraka / y co inego takiego vczynił? K. To ma czynić; co może: y vbodzy w Szpitalu mogą / á dla tego też, winni są Duchowne Vczynki Miłosierne czynić. Cnotom Gruntownym / przez tę przyczynę / to imię dano; iż wßystka sprawa poczciwego y przystoynego życia / iako na grun-

Rozdział. 282.

Cielesne Matt.25. Esaiæ58.

Tob.2,12.

Duchowne. Matt.18. Ro.12,etc

Náuká.

IIII. Cnoty gruntowne.

Imię.

Libro 1 grűncie/ ná nich się funduie. Osobliwe
Officio. Xięgi nápisał o nich S. Ambroży.
Rozdział. M. Ktoreż są te Cnoty? K. Mą-
drość/ Spráwiedliwość/ Miernosć/
Sapien. 8. y Mocność. ktorych tá iest spráwá; á-
Opisánie. byśmy się, ná tymświecie, rządźili Bá-
Titum 2. cznie/ káżdemu záchowáli Spráwie-
dliwie/ záwżdy żyli Miernie/ ytrwáli
w spráwách Swiętych Mężnie. M.
Odłożenie. Day to/ Pánie Boże. K. Rzeczy tych
dla tego tu nießyrzę; iż ná inych theż
Lic: 37. mieyscách/ gdźie było potrzebá/ o tym
się mowiło: Bądź Mądra Pánną; bę-
Lic: 14. dźieß vmiał spráwowáć się Mądrze:
przestań ną tym/ coć dał Stworzyćiel
Li. 249 Niebá y Ziemie; nie vczyniß krzywdy
250. nikomu: wiáruy się Obżárstwá/ y Nie-
283. czystości; záchowaß w sobie Miernosć:
Li: 117 á ná Stałość Swiętych Męczenni-
118. kow y Męczenniczek pámiętáiąc/ nie
V. Dáry Duchá S. daß się nikomu zbić z práwey drogi.
R o Dárach Duchá S. nietrzebá tu
gadáć. M. Czemu? K: Azá nie-
Lic: 88. pamiętaß; gdźie tego było mieysce? zá-
pomniałeś iuż; iáko z Dárow Duchá
S. poznáć Swiętobliwość? M.

Nu/

Nu/ pamiętam. Przecżżeś ie tu po- Przyczyná.
wtorzył? K. Abym żadnych Do-
brych Vczynkow/ktore z osobną miá-
nowicie zaleca Pismo/ na tym mieyscu
(gdzie o Dobrych Vczynkach gadá-
my) nieopuścił. Błogosławieństwá VI.
też ośm liczymy, nie iżeby ich więcey Błogo
niebyło: ale iż te osobliwie Pan Chri- sław 8.
stus miánuiąc / wszystkie ine pod tą o- Matth.5.
śmią zámknął. W dzień WszechSwię
tych/ bywa o tym Ewángelia: z Ká- VII.
zánia może sie káżdy ich náuczyć. Na Rady
końcu rozdziału Dobrych Vczynkow/ Dobro
ktore są Pospolite wszystkim Chrze- wolne.
ścijánom / położyłem Rady Dobro- Pożytek.
wolne. zá ktorymi kto idzie; ten wol-
niey y pilniey / w żywocie Doskonal-
szym/ Panu Bogu służy: y dla tego bę-
dzie też miał osobliwą, w Krolestwie
Niebieskim zapłátę. M. Wieleż
iest tych Rad, na dobrą Wolą naszę Roz-
dánych? K. Z tych iest niemáło: trzy dział.
są osobliwe; Vbostwo dobrowolne /
Posłuszeństwo Zakonne / y Czystość
vstawiczna. A iżeby więcey ich było; Dowod.
zprzykłádu S. Jana Krzciciela/kto-

ry práwie oycem ieſt Puſtelnikow y
Zakonnikow/możeſz to obaczyć. Abo=
Lucæ 1,3. wiem on Puſzczą ſobie obrał: Wina/
Matth. 3. y cokolwiek vpoić może/nigdy niepił:
co ſie rodźi ná puſzczy; tego tylko pożу=
wał: w włoſienicy oſtrey záwżdy cho=
dźił,&c. M. Przecżże Pan Chriſtus/
ktory nadoſkonalſzego był żywotá/ nie
284. ták ſie wychował? K. Piekna tho
rzecz ieſt w Ewangeliey; ktora mi te=
raz/ zá twymi ſłowy/ ná pamieć przy=
ſzłá: Lukaſz S. dźiwne dwu Dźiećią=
tek Poczećie y Národzenie / y tychże
dwu świetobliwe wychowánie / dla
náſzey Náuki piekńie opiſał. Abowiem
dał znáć / w Janie S. Krzćićielu; iż
nam ludźiom/ktorzy łatwie vpaść mo
żemy/ beſpiecznieyſze ieſt (ieſlibyſmy
prágneli Doſkonátego żywotá) ná o=
ſobnych mieyſcách wychowánie. á w
Pánie Chriſtuſie / to oznaymił: na=
przod; iż Doſkonálſzym ten być może /
ktory miedzy ludźmi mieſzkáiąc, y Ko=
ściołowi Bożemu w Rádách Dobro=
wolnych ſłużąc/ niewinność Duſzną y
Cieleſną vmie záchowáć: (ale kto ieſt
takim?)

Wychowánie P. Jeſuſá y Jana S.

tákim?) a potym; iż Pan Christus dla tego/abyśmy iego náśladowáć mogli / sposobem żywota swoiego raczył nam folgowáć. Pewna to iest / y ma być / v nas Chrześcian: iż ktokolwiek mieni sie być Chrześcijaninem; ták / iáko Pan Christus chodźił / ma też on chodźić. á gdyby Pan Christus był ták wychowan; iáko Jan S. Krzćićiel: kto by sie niewymawiał, ták/iáko on chodźił / chodźić? Przyszedł tedy Jan S. áni iedząc / áni pijąc tego; co ludźie iadáią y piją: Pan Christus iadł to / y pił; co nam Pan Bog ieść y pić dozwala. wszákże dla tego niebędźie śmiał nikt gánić S. Jana; ktorego sam Pan Christus, nád wszystkie wyniosł syny niewieście. Jako iest potrzebny nam/ktorzy łatwie vpadamy/ żywot osobliwy; y Pan Christus/ często z Zwolennikámi ná Puszczy mieszkáiąc, y przy mieysćách osobliwych ná Modlitwie trwáiąc / raczył nam pokázáć: wszákże iż wszystkim Chrześcijánom chćiał po sobie zostáwić Przykład / kthorego náśladowáć winni:

1 Ioan. 2.

Matt. xi.

Poprá-wá.

Mat. ibid.

285.

MArci 1.

Luc. 5, 6.

wnet ſie záś náwracał, do ſpołecznego
Rozwa- go z ludźmi obcowánia. Niedarmo
żánie. záiſte y ſam Pan mowił; Vczćie ſie o-
Matt. 11. demnie: y Páweł Swięty; iáko ia (mo-
1 Cor. 11. wi) Páná Chriſtuſá / ták też wy mnie
náśláduyćie. M. Ale my ták niemo-
żemy; iáko Pan Chriſtus? K. Tej-
Wykłád ći niemożemy rownie być Miłoſierni;
Lucæ 6. iáko Bog Oćiec ieſt Miłoſiernym: a
wżdy chce tego po nas Pan Chriſtus;
y to nam roſkazał. M. Nu / iuż ba-
Li: 208. cze; iákoś mi dawno wykłádał. nie
Rownie; ále Podobnie / mamy náślá-
dowáć Páná Chriſtuſá. K. Od Wy-
Lekár- chowánia dziatek nalepiey począć: ná
ſtwo. to máią pámiętáć Rodźice: dla tego
S. Lukaſz opiſał Páńſkie Dźiećiń-
ſtwo, ſzyrzey / niźli Jáná S. Krzćićie-
,, lá. Młod á roſczka dokad ſie náchyli;
,, trudno bywa potym, z támtąd ią od-
Sprá- chylić. M. Coż mamy czynić? K.
wy Dzie Dźiećiątko Pan Chriſtus, álbo w Ko
ćińſtwá ſciele był; álbo Domá: co on tám czy-
Páńſkie nił; to też Chrześćiáńſkie Dziatki má-
go. ią czynić. M. Coż czynił w Kośćie-
W Ko- le? K. Spraw Bożych pilnował.
ſciele. M. Kto-

M. Ktorych: K. Modlitwy/ Náuki/ y Ofiáry. te były / y są / osobliwe spráwy Kościelne. Abowiem Anna Prorokini, w Kościele służyłá Modlitwámi Pánu Bogu; y Jawnogrzesznik (ták / iáko potym Apostołowie) ná Modlitwę do Kościołá wstąpił; y P. Christus/ rzeczy nieprzystoyne wyrzuciwszy z Kościołá/ Dom Boży nazwał Domem Modlitwy. Nie gdzie też indzie nalázłá Pánna Máriá Dziećiątko swe; iedno miedzy Doktory/ słucháiące, y pytáiące. Widzisz; iáko Pan Christus chćiał nam dáć z siebie Przykład; ábyśmy ták/ iáko on czynił/ y my czynili. bo mogąc vczyć/ nievczył; ále słuchał / y pytał: ábyśmy iego w tym náśládowáli. Náostátek chodził do Jeruzalem/ dla Ofiárowánia y Pożywánia Báránká Żydowskie° / ná dzień Wielkonocny. áby też Rodzice bráli z sobą Dziatki swe ná Mszą/ do Ofiáry Báránká Chrześcijáńskiego; á czásow pewnych/ do Pożywánia tegoż Báránká Ofiárowánego, pilnie ich przyprawiáli. Byłoby tu co rozwieść; gdybym

Lu. 2, 18.
Actuū 3.
Lucæ 19.
Ioannis 2.
Lucæ 2.
Rozważánie.
Lucæ 16.
Nápominánie.

bym rzeczy nieſkracał. Nic inego nie-
máią Chrześcijánie czynić w Kościele:
286. iedno Przykłádem Páná Chriſtuſo-
wym/ albo ſie Modlić; albo Doktorow
porządnych ſłucháć; albo Sákrámen-
tá, przy Oſierze, przymowáć. nie dla
rozmow/ áni dla przechadzek/ Koſcio-
W Do- ty ſą zbudowáne. M. A Domá co
mu. on czynił? K. Poddány był Rodzi-
Lvcæ 2. com: á iáko w Leciech; ták też w Mą-
droſciy w Laſce, poſtępował/ v Páná
Rozwa- Bogá, y v ludzi. Ato y tu nie wſzyſtkę
żánie. záraz Mądrość pokázuie; áni wſzyſtkę
zupełność Laſk Bożych / w Człowie-
czeńſtwie ſwoim: á to czyni / dla przy-
kłádu naſzego. M. Już bacżę; iż
1 Petri 2. chce/ ábyſmy iego torem zá nim ſzli.
Rodzi- K. Vpomina tćitęż tám Rodzice S.
ce. Lukaſz; iácy máią być / przy Wychowá-
Lvcæ 2. niu dziatek ſwoich. M. A iáko?
K. W Kościele/ máią záchowywáć
w ſercu ſwoim Słowá Boże; á Do-
má / áby dziatek ſwoich niezgubili /
máią pilnie przyſtrzegáć. Tákći Pán-
ná Mária z Jozephem czyniłá: ale dziś
Przygá- podobno nie wiele naydzie Oycow y
ná. Mátek:

Mátek; ktorzyby z żalem ßukáli zgintych Dźiatek swoich. y owßem Rodźice sami Dźiatki swoie gubią; przez złe wychowanie/ zá Odßczepieńskie Męże dawánie/ do Kácerzow ná náukę wysyłániem. &c. W tych rzeczach / ktore są Oycá mego / (powieda Dźieciątko Pan Christus) potrzebá iest być mnie: á Rodźice Chrześciiáńscy co o swoich Dźiatkach mowią? áza nie to; Potrzebá spáć Dźieciątku, 10 albo 12 godźin; potrzeba piękney sukienki / kitliczka / ßubeczki; potrzeba sie pierwey naieść y napić/ niżli iść do Szkoły; niepotrzebá sie wiele vczyć/ długo w Szkole siedźieć? &c. O biádaß wam będźie: ktorzy swe dźiatki gubićie; á zgubionych nießukaćie. A przeto tak swe Dźiecińſtwo raczył spráwowáć Pan Christus; ábyśmy iego násládowáć mogli: w inßych też spráwach swoich, ták sie pospolićie miárkowat; ábyśmy żadney / niechcąc zá nim iść / wymowki niemieli. surowße było życie S. Jana Krzćićiela: Pustelnikom ten y Zakonnikom/ zá spráwą y wolą Bożą/ dał z siebie

Rozwázánie.

Zámknienie.

przykład. Aczkolwiek tedy Pan Chriſtus / ktorego miedzy ludźmi poſpolitowánie niwczym zgorſzyć niemogło/ nierownie doſkonálſzego był żywotá; niźli Jan S. Krzćiciel/ktory ſie ſchował na Puſzczy: wſzákże my / ktorych ládá co zgorſzy, y myśl rzeczy Niebieſkich przerwie / niemożemy być doſko-

O ſobne mieyſcá.

nálſzymi,miedzy ludźmi; niźli oni/ktorzy mieſzkáią ná Puſzczach/w Klaſztorzech/y gdźie indźie w oſobnośći. Nie mieyſcem ſie to dźieie; ále náſzą Krewkośćią: może náleść czáſem doſkonalſze/nie w Klaſztorze; niźli w Klaſztorze: ále kto będźie śmiał to o ſobie rozumieć? „Pychá to wielka, przekłádáć „ſie nád drugie. dlatego y Zakonnicy

Nápomnánie do Zakonnikow.

niemáią być tego o ſobie mniemania; iákoby oni nád wſzyſtkie / ktorzy nie ſą z nimi/ mieli być doſkonálſzymi: iż dla wolnieyſzego y beſpiecznieyſzego ſłużenia Pánu Bogu,świátem wzgárdźili/ wſzyſtko opuśćili / y oſobliwy ſobie żywot obráli; to tylko máią mieć przed

Lekárſtwo.

ſobą. Káżdy ná ſwym ſtánie/ Roboty miecháy pilnuie; y o inych lepiey / ni-

źli o

źli o sobie / niechay rozumie. Gospodarz on / ktory rozmáite do Winnice Matt.20.
swey śie robotniki / będzie vmiał kázdemu zápłácić. Jáko Pan Christus /
obcuiąc z ludźmi / doskonálszym był, Aug. Lib.
nád Pustelniká S. Janá; ták też Apostolski żywot możemy słusznie przełożyć / nád Pustelnicy y Zakonnicy. & Ca.19, De Ciuit. DEI.
Pychy sie thedy / y w Dobrowolnych
Radach / wiáruymy; á sn go wezwánia pilnuymy: Lepszać iest Pánna pokorna; (mowi S. Augustyn) niźli 1 Cor. 7. In Ps. 65.
Małżonká pokorna: ále záśie lepszá
iest Małżonká pokorna; niźli Pánná
pyszna. tákże thez lepszy iest Chłopek
żonáty, z Pokorą; niźli Kapłan y Zakonnik, z Pychą. Pámiętáć mamy ná 288.
ono: iż obłudna Swiętobliwość, dwoiáko grzeszy: Oká prostego wszędzie Li:226. Matth.6.
nam potrzebá. Ale náwroćmy śie do
onych trzech Rad Dobrowolnych.
Ktora iest pierwsza? M. Vbostwo I. Vbo-
powiedziałeś Dobrowolne. K. Ták- stwo Do-
ći mowił Pan Christus onemu Młodzieńcowi, Rostkazánie Boże pełniącemu: Jeśli chceß być Doskonáłym; brow. Matt. 19.
 prze-

przedawßy wßyſtko, y rozdawßy vbo-
gim/ naſláduy mię. y Zwolenniki ſwo-
ie / ktorzy to vczynili / ná Stolicach
przy Sądzie ſwym poſádźił: y ktobykol-
wiek iny, dla inego co opuścił / á iego
náſládował; Stokrotną zapłátę, ná
tym świećie/ á potym Zywot Wieczny/
Wykład raczył iemu obiecáć. M. Ktoraż to
ieſt Stokrotna/ ná tym świećie/ zapłá-
,, tá ? K. Jedná Bogomyślność, ieſt
,, ſto kroć droższa / nád wßyſtek Swiát.
Dobrem tedy Duchownym płáći Pan
Chriſtus wßyſtkim; ktorzy, dla niego,
opußczáią co Doczesnego. A coż o Zy-
Rozwa- woćie Wiecznym rozumieß! M.
żánie. Wielka to záiſte zapłátá; zá máłą Ro
,, botę; K. Dziwnie tho ieſt hoyny y
,, ßczodrobliwy Pan: ma czym płáćić; y
Wy- ,, chce: dobrze iemu ſłużyć. Ale nie do-
kład. ſyć ieſt ná tym, opuścić wßyſtko: (bo y
Hiero. in Socrátes/ y Philoſophowie ini, vczy-
Matt. 19. nili też to) tą drogą zá Pánem/ ktorą
on ßedł / iść potrzebá. máią ná to pil-
nie pámiętáć wßyſcy Chrześcijanie.
Przy- Przykład Vboſtwá Dobrowolnego,
kład. dał z ſiebie ſam Pan Chriſtus: ktory
będąc

będąc Pánem wſzego świátá/ ſtał ſię 2.Cor. 8.
Vbogim. á iáko on/ dla tego, ieſt wy- Philip. 2.
nieſion nad káżde imię; ták też ſwoie
Wybráne / ktorzy iego Vboſtwá ná-
ſláduią / będzie vmiał nad inſze wy-
nieść. Z Dobrowolnego Vboſtwá / v II. Po-
Zakonnikow / roście Poſłuſzeńſtwo ſłuſzeń-
Zakonne; gdy kto wolą ſwoię podda / ſtwo Za-
pod rząd y wolą Stárſzych ſwoich. konne.
Wiele my ſobie pobłażáć zwykli: lu- ,, rozwa-
dzie mądrzy y bogoboyni (bo tácy má- żánie.
ią rządźić drugimi) rychley w nas obá- 289.
czą; co ieſt złego / á co też dobrego. R
to z Przykłádu ieſt Páńſkiego : ktory
w Vboſtwie Dobrowolnym trwáiąc/
poddány był ſwoim Rodźicom. Te Lucæ 2.
dwie Rády Dobrowolne, Zakonni-
kom przynależą: trzećia naydzieſz też w III. Czy-
inych ſtaniech Chrześcijáńſkich. Abo- ſtość
wiem káżdy Kleryk / ſkoro zoſtánie Ciele-
Subdiakonem / iuż winien żyć w Czy- ſna.
ſtośći : ktorą ſobie w ten czás / gdy ſię w Odp:
świećił / Dobrowolnie obrał. Dobra Licz: 5.
ieſt Czyſtość Małżeńſka ; lepſza, W- &c.
dowia ; nalepſza, Pánieńſka : wſzytkie Roz-
kto tego kleynotu záchowáć nievmiał / dział.

 á po-

á potym w Czystości Dobrowolney żyć
Ioan. 14. vmyślil; y ten będzie miał/ w rozmáitych Pałacach Niebieskich/ swoię zapłátę. Jáko się podoba Panu Bogu
Li: 229. Czystość Cielesna; (ktora záwżdy z
2 Cor. 11. Duchowna ma być złączona) teraz to opuszczam: o tym tylko/ ktorym obyczáiem ma być zachowána/ chciałbym nieco powiedzieć. przygodzi się to Pannom, w Klasztorze/ y komu też inemu.

Náuká o zachowániu Czystości. 4 rzeczy.

M. Panie Boże/ day ten dar y nam Małżonkom. K. Czterzy osobliwe rzeczy máią miłowáć / ktorzy chcą w Czystości Panu BOgu służyć; Osobność/ Post/ Modlitwę/ y Nieprożnowánie. Abowiem kto się ognia dotyka/ albo też przy nim siedzi; spárzyć y

i Osobność. Prou. 6.

zagrząc się muśi: a ieśliby co miał w zanadrzu; y suknia zgore. Vciekáć każe
1 Cor. 6. S. Paweł przed Nieczystością: ná
Lvcæ 1. Osobnośći zastał Angioł Czystą Pannę Maria. Modlitwa iáko też iest potrzebna Czystości; y Mędrzec dobrze

ij Modlitwá.

Sapien. 8. naucza / y S. Anna swym przykładem
Lvcæ 2. záleca: Postem ią trzeba często cukrowáć, á w Trzeźwośći żyć záwżdy. Osobli-

iij Post. Tobiæ 12.

wym

wym iest darem Bożym Czystość: trze- Lucæ 21.
bá o nie pilno prosić; y ciáło swoie 1 Cor. 7.
martwić. Zá Prożnowániem co idzie; usł- Proż-
szyszałeś / przy Sodomczykach. Kto nowánie
miluie Czystość; niema wychodzić z Ł. 263.
z Kościołá: w domu tákże / záwżdy trze- Lucæ 2.
bá co czynić; prożnowáć nigdy. Pieknie 290.
opisał Prorok / w iednym Psalmie / v- Psal. 76.
stáwiczne Cwiczenia człowieká Bogo-
boynego: ktore nikomu wiecey / iáko w
Czystości żyiącym / przynależeć niema-
ią. Abowiem Modlić sie Pánu Bogu,
á Sercem do niego Wołáć / w iego
Miłości sie kocháć / Sprawy iego dziś-
wne rozmyślać / ráno przed inymi W-
stáwáć / Dni dawno przeszłe y Roki
wieczne rozważáć / Dusze swa często o-
czyścáć / Zakonu Bożego czytánia nie-
opuszczáć / komu wiecey należy; iedno
nam, Czystość chowáć powinnym?
M. Ach niestetyż / źleć: gdzie poźrzyſ; Vskár-
wszedzie źle. K. Zleć; prawdá. w- żánie.
szákże ma Pan Bog swoie. Káżdy swe Galat. 6.
brzemie poniesie. M. O czymże dá-
ley? KA. O Dobrych Vczynkach Dobre
Osobliwych. bo te / kthore wszystkim Vczyn:
Chrze- Osobli-
wee

Chrześcijanom należą / iużem odprá-
wił. A iakom tu niechciał, wiele się
bawić; tak też vczynię / przy opisaniu
powinowactwa Stanow rozmaitych.
Náuka; M. Czemu? K. Jżem/ na wielu
mieyscach / tego dokładał. Wszystká
tá rzecz, na tym iest: aby każdy z nas o-
Pátrz/ z kogo też dasz liczbe. baczył; iesli tylko sam z siebie/ albo też
z inych, sobie zleconych / ma dać liczbę
Panu Bogu. Nam Kápłanom dusze
Wyliczánie. ludzkie są zwierzone: winniśmy, mieć
o nich pieczą: mamy Paść Owieczki
Io.10. etc násze: Ofiará / Modlitwá / Pismo /
Swiatości/ to iest násze rzemiosło. Ce-
1 Petri 2. sárzom; Krolom/ Xiążętom / y wszel-
kim Vrzędnikom należy, złe karać; do-
Exodi.18. bre bronić. á na Vrzędy máią być o-
bierani, ludzie Mądrzy/ Bogoboyni/
Prawdę miłuiący/ y Łakomstwo nie-
Li: 81/ 271. nawidzący. Nu/ co winni Panowie
sługom/ Przełożeni poddanym/ Go-
spodarze czeladzi/ Rodzice dziatkom/
Mistrzowie żakom; izaliś to iuż ode-
mnie niesłyszał? á przy wykładzie Dzie-
sięciorgá Bożego Przykazánia/ trzebá
też będzie to przypomnieć. M. Pa-
miętam

mietam y ono; coś powiedział o ściśnie- Li:264.
niu kmiotkow: ale też oni niechcą swe-
mu dosyć czynić; á prawie poniewoli
robią. K. Na dwu mieyscach / S. 291.
Paweł pilnie opisał powinność Sług Ephes. 6.
y Poddanych, przećiwko swym Pa- Colos. 3.
nom: Sludzy (powieda) bądźcie we Poddá-
wszystkim posłuszni Pánom wászym ni.
świeckim / z boiáźnią, y z strachem; nie-
tylko gdy Pan widzi / ále w prostośći
serca, y w Boiáźni Bożey / iáko Pánu
Christusowi y Pánu Bogu / służąc y
robiąc. Przetoż iesliby nieżyczliwie /
áni chutliwie / Pánom swym robili;
ma ie Pan Bog zá co karáć / iáko prze-
stępce Woley swoiey: á iesli czyniąc
swemu dosyć / vćisk przedsię ćierpią;
niech máią Cierpliwość. wie P. Bog: „
co komu iest zbáwiennego. W Mał- „
żeństwie też / iáko iest potrzebna Mi-
łość; iáko Mąż głową ma być / y po-
wodem do rządu dobrego: izali trzebá
znowu / ná tym mieyscu opisáć? M.
Nietrzeba. dosyć o tym przy Małżeń- Li:168:
skiey Swiątośći. K. Inszych tákże zc.
stanow ludzi / Doktorow / Sędziow / Lic:74/
Proku- 265.

Prokuratorow/ na swym mieyscu czy-
nitem zmiankę: niebacżę; przecz miał-
bym sie dłużey tu bawić. M. Coż da-
Náu- ley? K. Poznawszy dwie częśći Bo-
ka; goboyności/ czyńmy dobrze; nie czyńmy
Vczac sie złe: wiáruymy sie wszystkich Grze-
czyn do- chow/ Serdecznych/ Vstnych/ y Vczyn-
brze. kowych; a w Dobrych Vczynkach/ kto-
Ephes. 2. rych po nas chce Pan Bog/ chodźmy.
tegoć iest nam napilnieysza potrzebá.
Lucæ 12. Abowiem sługá/ wiedzący wolą Páná
swego, a nieczyniący iey/ będzie srodze
X Bo- karan. A tá Bogoboyność wszystká,
żeo Przy krociuchno sie zamyka w Dziesiąci Sło
kazania wach Bożych; ktore są dziesięciorgiem
Rozwa- iego Przykazániem: wszystkie Grzechy/
żanie. (ktorych mamy być prozni) y wszystkie
Dobre Vczynki/ (ktorych mamy być
pełni) w dziesiąciu Przykazániu Bo-
żym tak sie zawięzuią; iáko w Kredzie
y w Pacierzu/ zámknione są wszystkie
Galat. 5. rzeczy zbawienne. y owszem w iedney
Miłośći to iest; o czym teraz gadałem
292. krotce. M. Dziwne iest mistérzstwo
Pożyte- Boże. K. Tak on naszemu zewsząd
tek. poradził Zbáwieniu: iedne rzeczy roz-
maitym

máitym obyczáiem nam podáie. áby y ,,
z tad, y z owąd / co nam iest zbawien= ,,
nego/moglibyśmy obaczyć. M. Rad ,,
tedy bede y tho baczył; iako wszystkie
Grzechy/ y Dobre wszystkie Vczynki/
są w dziesiaciu Przykazanzu Bożym.
K. Sluchay; á czyń: ieśli chceß do Matt.19.
Zywota wniáć Wiecznego. Abowiem
niesłuchacze/ále sprawce, Zakonu Bo Roma.2.
żego / v Pana Bogá są świetobliwy=
my. Kto słucha tylko Słowá Boże= IACobi 1.
go/á niepełni go Vczynkiem: ten wi=
dzić oblicze swoie w Zwierciedle; ale
iákim iest/ wnet zábaczy. Przykazánie Wykład
dziesiecioro Boże, przezrocystym iest
Zwierciádłem: w to patrzay; gdy sie
chceß ogladáć. M. Pánie Boże / Zadza.
racz dáć: ábym to czynić vmiał. K.
N ia, o to nawiecey Páná Bogá pro= Matt. 7.
ße. Surowe są one słowá Boże: Wen 25.
odemnie / sprawce złośći; Nie znam
was. M. Nieday nam/ Pánie Bo=
że / głosu tego słyßeć. K. Przetho
opátrzmy to zá czásu; á vczmy sie pil=
no, Boże Przykazánia pełnić. Gdy
Pan Bog dawał Zydom swoy Zákon;
tymż

1 Przykazanie Boże. tymi słowy do nich mowił:

Exodi 20. Deutr. 5. Słuchay/Izráelu: Jam iest Pan, Bog twoy; ktorym cie wywiodł z Aegiptu / z domu niewolstwá: Niebedzieß miał Bogow inych przedemna: niebedzieß sobie czynił rytego Obrázu, y Báłwánu/áni żadnego podobieństwá tych rzeczy; ktore sa ná Niebie/ná ziemi/y w Wodzie: niebedzieß ich chwalił/áni im służył.

á na inßym także mieyscu;

Leuit. 26. Jam iest / powieda / Pan, Bog wáß: Niebedziećie sobie czynić Báłwánow / áni rzezánego Obrázu: Słupow niebedziećie budowáć / áni Kámieniá znákomitego wystáwiáć; ábyśćie go chwalili.

Summá. Poważne sa te Boskie słowá. w ktorych

rych naprzod ſam o ſobie ſwadczy; co
on ieſt/ y co dobrego nam vczynił: a po
tym dwoiego zakázuie Bałwochwal- 293.
ſtwá; Serdecznego/ y Widomego.
M. Coż ieſt Pan Bog? K. Jam Wykład.
ieſt/ powieda/ Pan, Bog twoy/ J-
zraelu. To słowo/ PAN/ w Żydo- Pan.
wſkim iezyku znáczy, Jſtność. ktore
Jmie ſwoie ſam też wykładaiąc/ tak
do Moyżeſzá mowił: Jam ieſt/ ktorym Exodi 3.
Jeſt. Sam tedy Pan Bog záwżdy Záwia-
Jeſt: nie Był on/ áni Będzie; ale Jeſt zánie.
zawżdy: á od niego, nigdy nieodmien- Malac. 3.
nego/ wßyſtko ſtworzenie ma ſwoie J- Actu: 17.
ſtność y bytność. On tedy ieſt PAN/
záwżdy będący/ końcá y początku
niemáiący: ten PAN, ieſt BOG
naß. M. A BOG co ieſt? K. Bog.
Co nie ieſt; wiem: czym ieſt; niewiem.
z iego tylko ſpraw dziwnych, Paná Bo
ga znamy. M. Spráwy iego, ktore
ſą? K. Jedne tu oſobliwą przypo- Niewo-
mina; iż nas wywiodł z Aegyptſkiey la Aegy-
niewoley. M. Żydom on to vczynił. ptſka.
K. Duchownym Jzráelem ſą Chrze- Roma. 2.
ſcijánie: z Duchowney też Niewoley/
p ktora

ktora ieſt Dyabelſka/ Chrześćijáńſky P. Bog wywiodł. M. Toć tu przypominamy druga cześć Kredá; kthora ieſt / o nászym przez Páná Chriſtuſá Odkupieniu? K. A Poświecenie przez DuchaSwietego, tam ieſt; gdzie ieſt wywiedzienie z Niewoley Dyabelſkiey. M. A Stworzenie gdzie ieſt/ w tym napierwszym Przykazániu Bozym? K. Przy trzecim / iaſniey dáie znáć o tym. wszákże y tu/ gdy mowi; Jam ieſt B O G twoy; iż on nas ſtworzył/ możemy ſie domyſlić. M. Awo zámyka ſie tu Kredo násze? K. Tak ieſt. M. Dobrze tedy my krotko mowimy:

Wykład

Wierz w Bogá iednego.

Záwiazánie.

KAP. Dobrze ták / dla pámieći. A przeto gdy słyszyſz te słowá Boże; Jam ieſt Pan, Bog twoy/ ktorym ćie wywiodł z niewoley Aegyptſkiey: toć tymi słowy Pan Bog roſkazał; abyś wierzył w iednego Bogá/ Oycá, Syná, y Duchá Swietego/

tego/Stworzyćiela,Zbawićielá,y Po-
świećićiela twego. á co to iest; Wierzyć Licz. 9/ 73.
w Paná Bogá;przyKredzie/słyszałeś
o tym dowodnie y dostátecznie. M.
Iużeś powiedział; co iest Pan Bog/ Báłwochwalstwo 2.
y ktore są Dobrodzieystwá iego: o zá-
kazániu dwoiego Bałwochwalstwá/
rad też bede słuchał. K. Ná serce Serdeczne.
Pan Bog pátrzy: tego on chce po nas;
gdy mowi: Niebedzieß miał inych Bo
gow przedemną/ oprocz mnie. Boże
tedy vchoway tego: áby kto vsty miał
wyznawáć Wiáre w iednego Bogá; á
sercem iną wierzyć. toćby Serdeczne
Bałwochwalstwo było. A iż zá Ser- Widome.
cem idą sprawy Zwierschnie/ y z sercá
złego wßystko złe wychodzi: Bałwá- Matt. 15.
now/Kámieni/Stupow/ y wßelkich
Obrázow/ ták rzezánych, iáko też má-
lowánych/ dla tego czynić Pan Bog
zákazał; áby ich zá Bogi niechwalo-
no/ y czći Bożey im niewyrządzano.
Było w Pogániech Serdeczne Báł- Wykład z Przykłádow.
wochwalstwo; z tąd też Widomych
Bałwánow pełen był świát: y Żydo-
wie iáko skoro wiele Bogow do sercá

 swego

Exodi 32. swego przypuścili; wnet zátym sobie
3 Reg. 12. czynili Cielce / y Bałwány ine. á wo
Záwia- pewna to iest: iż gdzie iest Bałwoch-
zánie. walstwo Serdeczne; támże też mogą być
rozmaite Obrázy / dla widomey Bał-
wáńskiey chwały spráwione: ále gdzie
Spárcie kto sercem wierzy w Páná Bogá, w
potwa- Troycy iedynego; ten iesliby miał O-
rzy. brázy / nie iest dla tego Bałwochwal-
ca. Abowiem nie przeto Obrázy cho-
wa; aby ie zá Bogá chwalił: ale insza
przystoyna bedzie tego przyczyná. R
raz / y drugi / mowię; dla potwarzy
Kácerskiey: iż kto Wierzy w iednego
Bogá / Oycá, Syná, y Duchá Świe-
Obrá- tego; temu / dla Obrázow / niemoże być
zow w przypisáne Bałwochwalstwo. Dla cze-
Kościele go są Obrázy w Kościele / rzezáne, y má-
dobre lowáne; námienitem w Kredzie: záiste
iest vży- nie dla tego / áby nászymi Bogámi by-
wánie. li / pozwala ich Kościoł. potwarz to
Li: 113. iest ná nas Dyabelska. Były Obrázy
w Odp: rzezáne, w Przybytku Bożym / y w Ko
Li. 200. ściele tákże Salomonowym: były zá-
3 Do- wżdy w Kościele Powszechnym: y Con-
wody. o cilium Powszechne, Obrázy Kościel-
ktorych ne po-
niżey.

ne pochwaliło. przetoż gdy Pan Bog Wykład
zakazuie mieć Obrazow / Słupow /
Kamieni ; tak to ma być rozumiano :
iż naprzod onemu narod wi Zydows 295.
kiemu / ku Łatwochwalstwu prędko
skłonnemu / Obrazow czynić dla tego
zakazał ; aby żadney / ku Chwaleniu
Bałwanow / niemieli przyczyny : po-
tym hruby on á cielesny lud chciał ná-
tym vczyć ; iż Obraz Bostwá iego / nietylko
malowániem opisany / ale ani myslą
ludzką, niemoże być ogárniony : nao-
statek zakazał Obrázow / dla tego ; aby
im czći a chwały Bożey niedawano. y 4 Dow.
przetoż / na końcu tego pierwszego Ro
skazania / pilnie tego Moyżesz dołożył :
Jesliby zgołá zakazał Pan Bog O- Wykład
brázow : przeczże kazał Cherubiny po- Dowo-
stáwić / w swym onym ná puszczy Na- dow.
miecie : przecz sie nieodwrocił / dla O- Ex:25,32.
brázow / od Modlitwy Krolá mądre- 3 Reg. 8.
go Salomoná : czemu Prorokowi E- Ezec.40.
zechielowi táki Kosciol / w ktorym rze-
záne málowánie drzewá Pálmowego
było / Pan Bog vkazał : czemu záwżdy Concilium
trwáią Obrázy w Kościelech Chrze- Nicæ:2.
 sciján-

ſcijáńſkich / zá Dekretem náoſtátek
5 Dow. Concylium Powßechnego? R. Nie-
Matth. 9. wiáſtá oná/ ktora od Czerwoney nie-
Euſ: Li: 7, mocy Pan Chryſtus vzdrowił/ pámią-
Cap: 14. tkę dobrodzieyſtwá tego vczyniłá mie-
Nice: Li: dzianymi dwiemá vlanymi Obrázy:
6, Ca: 15. przy ktorych iakie Cudá Pan Bog czy-
nił; zacni Hiſtorykowie opiſali. M:
Czegoż ſie náuczę/ z pierwßego Przy-
Náuká. kazania Bożego? K: Tych dwu rze-
czy: abyś w ſamego Páná Bogá wie-
rzył; á Báłwochwalcą nie był dla cze-
Kaźń. go/ ſurowie tám Báłwochwalcom gro-
zi Pan Bog, tymi ſłowy: Jam ieſt
Pan, Bog twoy/ mocny Miłośnik; ká-
rzący y wkłádáiący przeſtępſtwo Oy-
296. cow na ſyny/ do trzeciego y czwartego
pokolenia/ tych, ktorzy mnie nienawi-
dzą; á czyniący Miłośierdzie, nád wie-
le tyſiącmi tych/ktorzy mnie miłuiąc,
mego Roſkazánia ſtrzegą. M. Jáko
to mam rozumieć; Mocny Miłośnik?
Wykład K. Jáko prawy Mąż Zonę ſwą mi-
Mocny łuiący, nieprzypußcza ku Miłośći iey
Miło- nikogo: ták też Pan Bog niechce; aby
ſnik. iego Oblubienicá miáłá obrocić ſwoie
Miłość

Miłość ku inym/ oprocz iego ſámego/
vczynionym Bogom. ale człowiek nie
záwżdy może ſkáráć Cudzołoſtwo; Pan
Bog záwżdy może: y dla tego nazwał Pſal. 72.
ſiebie Mocnym Miłośnikiem. Częſty Hier. 3.
ieſt ſpoſob tego mowienia / w Piśmie Ezec. 16.
świętym: iż ktorzykolwiek máią Bogá &c.
inego/ oprocz iednego Paná, Bogá ná
ſego; ći Cudzołoſtwem Duchownym Li:176.
ſzkáradzie ſie mażą. a to z Táiemnice
God Syná Bożego wyſzło. M. A Kaźń
ſyny iáko Pan Bog, zá oyce karze? ſynow
K. Jeſli náſláduią złośći ſwych rodzi zá oyce.
cow. M. A ieſli nie? K. Niebe- Ezec. 18.
dzie nośił ná ſobie ſyn Grzechow oy- 2 Dow.
cowſkich. Przydał to/ przy Obraziech/ Li:292.
Pan Bog: áby ich niechwalono zá Bo-
gi: y tu tákże dołożył: iż to potomſtwo/
ktore nienawidźi Páná Bogá/ karáć
on chce. Miłość á Nienawiść Boża, 3 Dow.
dwie rzeczy ſą przećiwne. ieſli okazuie
Pan Bog Miłoſierdzie tym/ ktorzy go
miłuią; karáć ich niebędzie/ zá Grze-
chy oycowſkie: á ieſli karze; trzebá ſie Przeſtro
obáwiáć Nienawiśći Bożey. Abowiē,, gá.
iáko Miłość Bożą poznáć/ z pełnie-,,

nia Woley Bożey; thak Nienawiść
,, Boża / z przestępstwa Roskazania ie-
Spárćie go. M: Czemuż karał ze złemi Pan
Tob.1.etc Bog Tobiaszá dobrego? K A. W
kaźń docześną daie Pan Bog pod czás
y świete ludzie: daie / dla hamowánia,
y ćieszenia / dla przykładu, y nápomini
Poprá- nia złych: á tá ich kaźń, nie ták iest Ka-
wá. źnią; iáko Probowániem. bo iáko w
Eccl. 27. piecu Gárncżárskim / gárniec sie v-
Sapien: 3. twierdza; á Złotnik ogniem poleruie
297. złoto: thak ludzie Bogoboyni / przez
śmetki y frásunki swoie / czystszymi y
Zám- mocnieyszymi bywaią. Kaźń tedy Bo-
knienie. za / ktora iest Docześna / złym iest Ne-
ką; á dobrym Koroną: dla Grzechow
złego oycá / dobry syn niebywa karan.
ále iesli syn zá złym idzie oycem: ćieższą
ieszcze / niżli oćiec / będzie ćierpiał. A-
,, bowiem gdy karzą oycá; ma sie z tąd
Lekár ,, syn popráwiáć. A przeto kto chce nie-
stwo. poznáć surowey Spráwiedliwośći Bo-
,, żey; o Miłośierdzie iego / ktore on do
,, wielu tyśięcy pokolenia (nie do trzećie-
go / álbo czwártego tylko) pokázuie /
,, ma iemu zábiegáć: tho on nie inszym,
iedno

iedno ktorzy Wola iego z Miłości pełnia / pokazáć obiecał. M. Panie „ Boże / raczyß okázáć nád nami nieogárnione Miłosierdzie twoie. K. Prośmy tego záwżdy; á powinowáctwo náße czyńmy. M. Maßże co więcey tu powiedzieć? K. Iż to pierwße Roskázánie Boże, tego chce po nas: abyśmy sercem w iednego Páná Bogá wierzyli / Dobrodzieystwá iego rozważali / Dobrem dánym dobrze ßáfowáli, y wdzięczni tego ná wßelki czás byli; zániecháli Báłwánow / Rácerstwá / Czárnoxięstwá / Czárow / Gwiazdárow / y co innego tákiego: á to wßystko iż sie iuż wyłożyło / przy Apostolskim Kredzie: dla tego nietrzebá iest / co więcey tu o tym powiedáć; ále przystąpmy do wtorego Przykazánia Bożego. powiedzże, ktore iest. M.

Żadza. Psal. 84.

Summá.

Odłożenie. Licz: 9 / 73.

Niebierz nádáremno Imienia iego.

KAP. W Piśmie S. też prá-
wie są słowa: zá ktorymi the
pogroże Pan Bog przydał:
Abowiem nieoczyści P. Bog
298. tego; áni vydzie ten Káźni Bo-
żey; kthoryby ná rzecz prozna
brał Jmie Páná, Bogá swego.
Wykład M. Krzywoprzysiestwa tu zaká-
zuie Pan Bog? K. Tego osobli-
Matth. 5. wie. Wszakże Pan Christus pilnie
nas odwodzi od káżdego Przysięgánia,
nie iżeby Grzech był, sprawiedliwie
Psal. 14. przysięgáć; (bo to przy Prawie być
Hebr: 6. musi) ale áby zá wielka potrzeba, y zá
niewola práwie, przystępowano do
Przysięgi. M. Coż więcey zákazał tu
Li:237. Pan Bog? K. Zákazał złego vży-
wánia Języka, na przećiw iemu; y zá
tym, iákobyśmy Vstynáśymi iego J-
mie chwalili, pewnie roskazał. Kto
dobrze Paćierz mowi; (abym krotko
powiedział) 〃 apełni t〃 wtore Przy-
kazanie Boże. M. Ale Paćierz do-
Li:189. brze mowić, wiele iest ná tym. pámię-
tam; iáko 〃 〃o wywodził. K. Tákże

tez,

też, dosyć czynić temu Roſkazaniu Bo
żemu / wiele ieſt na tym. Abowiem y o
rzeczach świętych nieprzyſtoynie mo-
wić / zakazuie to Przykazanie Boże:
Imie Boże trzeba też z wielką uczći
wośćią wſpominać; á Piſmá S. na złe
nieciągnąć. etc. Pierwße Przykazanie,
tego chce ponać; ábyśmy wßyſtko Ser
ce naße Panu Bogu oddáli: á drugie;
áby y Vſtá. M. Tocż trzećie zechce
Vczynkow? K. Zgadłeś: Sercem /
Vſty / y Vczynkiem, mamy chwálić Pa
na Bogá; y tymi też trzemi rzeczami
niemamy go nigdy gniewáć. Jáko
mowiß Przykazanie trzećie? M.

Porządek 3 Przykazania.

Swięć Swiętá.

KAP. To ieſt; Swięto ſpráwy czyń / w Swiętá. Tak wy proſci z proſtá krotko mowićie; ale Pan Bog tymi ſłowy to rozßyrzył:

Pámiętay / Izráelu; ábyś dzień Sobotny święćił. Strzeż dniá

Ex: 20, 31. Deutr: 5.

dniá Sobotnego: ábyś go świe
ćił: iákoć roſkazał Pan, Bog
twoy. Przez ßeść dni bedzieß
robił y czynił wßyſtkie ſpráwy
twoie, á dniá śiodmego/Sobo
tá ieſt Páná Bogá twego. Nie
bedzieß żadney ſpráwy cżynił
w ten dzień/ ty/ y ſyn twoy, y
corká twoiá/ ſługá twoy, y ſłu-
żebnicá twoiá/ woł, y ośieł, y
káżde bydło twoie; y przycho-
dzień/ ktory ieſt y mießka w
Exod.20. mieśćie twoim. bo przez ßeść
dni vczynił Pan Bog Niebo/ y
Ziemie/ y Morze/ y cokolwiek
w nich ieſt; á dniá śiodmego od
poczynał: y przetoż błogoſłáwił
PAN dzień Sobotny/ y po-
Deutr:5. świećił go. Ma odpoczynáć ſłu
gá, y ſłużebnicá twoiá; iáko y
ty.

ty. pamietay/żeś y ty służył w Aegyptcie: a wywiodł cie ztám 299.
(?)od Pan Bog twoy/ Reką mo(?) y Rámieniem wysokim: y przetho(?) roskázał pilnowáć á swiećić dzień Sobotny. Strzeż cie Soboty moiey. ktoby ią po- Exodi.31.
mázał; Smierćią niech vmrze: ktoby w nie robił; zginie Duszá iego/ z pośrzodku ludu mego. &c.

M. Zkądże to iest; iż miásto So- Niedziele.
boty/ my Niedziele świecimy? K. Z 16.
Vstáwy Apostolskiey. M. Czym te-
go dowodźisz? K. Swiádectwem Kośćioła Powszechnego. o czym grun-
towniey/ troche niżey powiem. M.
Czemuż więcey Swiąt my świecimy/ Spárćie
oprocz Niedziele? K. Kto roská- Swiąt
zał Sobotę świećić: więcey Swiąt nie więcej/
zákazał; ile potrzebam tylko ludzkim oprocz
folgował. Jesliby zá tym roskazániem Niedzie-
le.
świecenia Soboty/ zákazał Pan Bog 1 Dow.
Swiąt inych: tedyby ich był sam wię-

cey nie

cey nie vstawiat. co iáko vczynił ná in-
Leuit. 23. nym mieyscu opisał Moyzesz. Iesli też
2 Dow. w Niebie zawzdy Swięto święcą; á
Apoca. 4. my prosimy o táką wolą Bożą / iáka
iest w Niebie: im więcey Swiąt; tym
lepiey: gdybyśmy iedno przystoynie
3 Dow. Swięta święcili. Niezgánił Pan Bog
Swiąt Zydowskich / od Zydow, ku
chwale iego stanowionych: y Pan Chry-
Ioan. 10. stus bywał w Kośćiele Salomono-
1 Mach. 4 wym / ná tych Swiętach; ktore stary
Kośćioł Zydowski / bez Roskazánia
Bożego / dobrowolnie vstáwił. ztąd
Záwiá- znáć pewnie: iż Pan Bog / przez sześć
zánie z dni dozwalaiąc robić / á siodmy roská-
Wykłá- zuiąc święćić / potrzebam Zydowskim
dem. folgował; á nie Swiąt więcey zakazo-
4 Dow. wał. A iesli on Lud Cielesny miał wię-
cey Swiąt / niż iedne w tydzień Sobo-
te: przecz Chrześćiánie nászy / ktorzy
Matth. 5. maią być ludem doskonalszym / niebę-
dą chćieć więcey nad Niedzielę Swiąt
1 Przy- święćić? Gospodarze wielcy, y Nie-
gáná. dzieli nieprzepuszczą; ále Pánu Bogu
radzi służący, nieteskonią sobie w wielu
2 Przy. Swiętach. M. Wie Pan Bog; iá-

kie się

kie ſą náße Swieta! K. Kto nie-
świeći; ale miáſto świetych ſpraw, grze- 300.
ßy/ w dni Swiete: biedneß tego bedą
Swieta/ ná dzień Sądny. w dni Swie- Wykład
te/ opuśćiwßy Roboty/ mamy czynić Swiećić
rzeczy świete: Modlić ſie/ Kazania y
Mßey ſłuchać/ Pánu Bogu ſie ſpra-
wić/ Swiatośći przyimowáć/ Jałmu-
żny dáwáć; y co inego Swietego czy-
nić. Zákazał Pan Bog w Swietá w- Leuit. 23.
ßelkiey Niewolniczey roboty: niewol- Ioannis 8.
ſtwá niemáß ćieżßego; iáko Grzecho-
we y Dyabelſkie. Nie dla Kárczmy/ Stoſo-
ſą dni Swiete: ná Nießpor trzebá wánie.
iść/ po obiedzie; nie ná Bieſiade. áby- Záwia-
śmy Swiećili; to ieſt/ Swiete Vczyn- zánie.
ki czynili: dla tego robić niedopußczá-
ią/ w Swieto; á Pan Bog to, w ſtá-
rym Zakonie, pilniey zákazał/ y ſuro- 3 Przy-
wie záś to, wyſtepne karał. Pan Chri- czyny Ro
ſtus trzy oſobliwe przyczyny pokazał boty.
dla ktorych wolno ieſt, w dzień Swie-
ty co robić. M: Ktore? K. Przy
Służbie y Chwale Bożey; dla Miło-
śći Bliźniego; y w właſney Potrzebie.
Abowiem y w ſtárym Zakonie/ Obrze-
zowano

Ioannis 7. zowano w Sobotę / y Ofiáry bydlęce
Matt: 12. sprawowano : rátowáć Bliźniego w
Marci 2. nagłey przygodzie / y chore vzdrawiáć /
Lucæ 13. wolno też było : á ieśli wpádło w studnię
bydlątko / álbo co ieść niebyło ; godziło sie zánázem wyćiągnąć / y ziarnká z Kłosu wybieráć. A przeto

Roboty Chrześciáńskie.

ku Potrzebie należy / v nas Chrześcian / warzenie potraw : ine też vczćiwe sprawy / ktore niemogą być ná dzień powszedni odłożone / máią w dzień Swięty mieysce/á zwłaszczá / ktore nàleżą ku Miłośći Bożey y Bliźniego : áleokoło Gospodárstwá chodźić / bydłem y czeladzią robić / tárgowáć / ná targ wysyłáć/záiste niegodzi sie wdzień Swięty ; gdy niemasz nagłey tego Potrzeby.

Rozważánie.

Swiećić mamy Swiętá my Chrześcijánie ; nie robić w Swiętá : á więcey y pilniey my Swiećić mamy ; niżli świećili Zydowie. Nczemuż też sługá twoy / Chrześcijáninie / niema z tobą w Swięto odpoczynąć ; áby z tobą wespolek Swięte rzeczy czynił : báwił sie /

Stosowánie.

w dni powszednie / gospodárstwem twoim : przecz też / w dzień Swięty / niema

sie.

się báwić spráwami Oycá Niebieskie°;
dla zbáwienia swego? M. Dziwneż 1 Przygána.
dziś sługi mamy; dziwnie swowolna
czeladź: wolą oni na piwo/ niżli do Ko
ściołá: á na Nieszpor iść, áni wspominay. K. Vrzadby tho hamowáć y Lekárstwo.
kárać winien. Na wsiach także chłopi, kárczmy tylko w Swiętá pilnuią. 2 Przygána.
niedármo ich Pan Bog złymi Pány
kárze. M. Coż lepiey; Vpić się/ czyli Robić? K. Bá ták masz pytáć; Spárcie
Coż gorzey? Prawdá; iż cięższy iest 301.
Grzech, Vpić się/ niżli Robić: ale nie
dla tego / iż się kto vpija w Swięto/ Dowod.
mamy Robić w Swięto. Cięższyć też Prou.6.
iest Grzech, Cudzołostwo/ niżli Złodzieystwo: ale nie dla thego iuż mnie
wolno Kráść; iż cięższa iest Nieczystość. M. Czemu iest Grzech, Robić w Swięto? K. W stárym Zakonie ták być musiáło; iáko Pan Bog / Robić
w tym Przykazániu trzecim, roskazał: w Swie
á v nas Chrześcijan/ dlatego Kościoł to grzech
Powszechny zakázuie Robić; abyśmy
święte spráwy Boskie czynili. Nie Robotá tedy iest zła; ale Nieświęcenie Wykład
 Swiętá.

Swietá. Ktoby robił w Swięto/ nie
przeto grzeβy; iż Robi: ale iż (oprocz
1 Reg:15. Nieposłuβeństwá, Grzechu przes sie
ćięβkiego) świętych rzeczy w Swięto
Dowod. nieczyni. Nietylkoć trzebá źle nie czy-
L1:235. nić; ale potrzeba też, Dobrze czynić: á
„ trzebá záwżdy náto pilnie báczyć; dla
„ czego co iest Grzech/ albo Nie grzech.
Podobień- Jako Mięso iest dobre / y Małżeń-
stwo. stwo dobre; á przed sie y tám/ y tu/ czá-
w Odp: sem Grzech bywá: tákże rzecz Robotá
Licz:98. dobra/ gdy bywa czásu nieprzystoyne-
go/ zá Grzech bywa poczytana: nie
Záwią- Robota/ mowię/ Grzechiest; ale nie-
zánie. przystoyne Robienie: iáko też nie Mię-
so/ ani Małżeństwo gánione być czá-
sem może: ale nieporządne ich vżywá-
nie. Baczyβże iuż; przecz źle iest, Ro-
bić w Swięto? M. Bácz. K. A
Vpić trzeby ćięższe Grzech był, Vpić się/ ni-
sie/ w źli Robić w Swięto; stąd maβ óbá
Swieto. czyć: iż ćięższe iest Niewolstwo Duβne/
1 Dow. niżli Cielesne. Zákazał Pan Bog w-
βelákiey Roboty Służebniczey/ w
Swiętá: Robić, iest (iż ták rzekę)
Służebnictwo Cielesne; á vpić sie Du-
βne:

sne: przeto też cieższy iest Grzech ten; 2 S
nizli on. y dlatego S. Augustyn po- In Psa
wieda: Ktorzy wolność od Robot, o- 32.
bracżáią na Grzech; lepieyby ći cały
dźień kopali / nizli cáły dźień Tańco- 302
wali. [Qui otio abutuntur ad nequi-
tiam; melius vtiq; tota die Foderent,
quam tota die Saltarent.] Piekne iest Wykł
ono mieysce v niego; gdy dźieśieć strun „
Psálterzu / przy ktorym máią tańco- „
wáć Chrześcianie / tak wykłada: Pier „
wsza Struna twoia / Chrześcijánie /
ta iest; Pan Bog twoy / iest Bog ie-
den: druga; Nie bierz na rzecz dáre-
mną Imienia Pana Bogá twego: á
trzećia; Pilnuy y przestrzegay dniá
Swiętego. Odpoczywayże (powieda)
w Chrześcijáńską Sobotę / nie Ciele-
śnie / ani w rozkoszach Zydowskich / kto-
rzy Nierobotę swoię na Grzych obra-
cáią: (á lepieyby cáły dźień Kopali /
niżcáły dźień Skakali) ale ty mysląc „
o Odpoczywániu w Pánie Bodze two „
[illegible] -go Odpoczywánia wszystá „
[illegible] -ąc / przestań od Roboty Słu- „
żebnicżey. Abowiem káżdy / kthory Ioannis 8.

Grzech czyni / Sługą iest Grzechowym. á Boże day to; aby ráczey Człowieczym / niżli Grzechowym. Te są tám Augustynowe słowa osobliwe / ku nászey rzeczy bárzo należące, z ktorych y to widzisz; iáko / dla Odpoczywánia w Pánie Bodze / (a thoż iest, Swiętá święcić) od Robot mámy być wolni: y to złe lepiey by Robic, Oráć, Kopáć / niżli się Vpić, Biesiadowáć, Tańcowáć; lepiey służyć Człowiekowi / niżli Grzechowi. A przeto niechay Pánowie v rze, swoich poddánych, Swiętá święcić; á nie Robić w Swiętá: Vrząd mieyski szynku picia wszelkiego / ażby po Nieszporze było / niechay niedopuszcza; á temu / aby zbytkow y pijáństwá niebyło / niechay pilnie zábiega. thá ma być nápráwá Swiąt świecenia; nie, Roboty pozwalánia. Kto tego nieczyni Rządu / pod władzą swoią: vyźrzy; iák srogą liczbe zechce od niego Pan Bog, Swiętá święcić pilno roskázuiacy. Robi tobie chłopek: przecz też niema robić Pánu Bogu? M. A coż o nászych Tańcach

Summá.

Zámknienie / z Lekárstwem.

Kázń.

Wietszá.

cach rozumieſz? K. Wſzákeś ſłyſzał O Tańcu.
o tym rozſądek zacnego Doktorá Ko- cu.
ſcielnego. Ieſlić lepiey ieſt, Kopáć w 1 Dow.
Swieto/ niźli Táńcowáć: tedyć nie-
máſz co chwálić/ w tych wáſzych Táń-
cách. M. Ale on ná te piſał; ktorzy 1 Spár-
cáły dzień Táńcuią. K. Iáko ieſt ście.
lepiey, cáły dzień Kopáć/ niźli cáły
dzień Táńcowáć; ták też lepiey ieſt, 303.
troche Kopáć/ niż troche Táńcowáć.
M. Ale Gody máią być weſołe. K. 2 Spár-
Weſołe; ale według Páná Bogá. cie.
M. Wieſz; gdzie ſie wſzczął Taniec? 2 Dow.
M. A gdzie? K. Przy onym Ży-
dowſkim Cielcu. Siedli ſobie ieść y Exodi 32.
pić; á potym poſtáli Táńcowáć. M.
A wo ty nam Táńcu niedozwoliſz. K.
P. Bog niepozwala; áni ia mogę. á cho-
ciaybym ia pozwolił: przedſie Grzech,
Táńcowáć. Powiedz mi; co dobrego z 3 Dow.
Táńcu roście? podobno by nálazł pier-
wey wiele złego; niż troche dobrego.
M. Piiáńſtwa ták łatwiey vchodzi- 3 Spár-
my. K. Ani Vpiiay ſie; áni Táń- cie.
cuy. M. A coż czynić? K. Nále-
źlibyście; gdybyście chcieli. wymawia-

ćie tylko złe Pogańskie zwyczáie: opu-
4 Dow. szczáć ich niechcećie. A czásu/ miły Bo-
że/ co śię dźyie/ prz Tańcu; y niżli śię
4 Spár- Panna/ y Panie/ Táńcowáć náucza!
ćie. Wiele rzeczy wam dozwala kto iny; ale
Podobiē nie Pan Bog. Dozwala Vrząd mieý-
ństwo. ścki Domu w mieśćie Nierządnego. A-
Dom le insze są Prawa Cesárskie; ińsze Páná
nierzą- Christusowe: ińsza iest Papiniánowá; iń-
dny. sza, S. Páwłá: tak S. Hieronim/ to
In Epi- wspominájąc/ mowi, y Augustyn te
taph: Fa- Zwyczáie przyczyta Miástu Ziemskie-
biolæ. mu; á nie Boskiemu. [In vsu scorto-
De Ciuit: rum, Terrena Ciuitas licitam turpitu
Dei, Lib: dinem fecit.] Tákżeć też nigdy/ tego
14, Ca: 18. niepozwoli Prawo Boskie, aby már-
ne czásu tyránie/ y Ognia w zánadrzu
Prou. 6. noszenie/ miáło śię temu podobáć.
Ecclés. 9. ,, Grzechy oskarżáć mamy/ nie wymá-
,, wiáć; á oskarżywszy, zániecháć. M.
Zám- Awo dáć pokoy Robocie/ y nie Tán-
knienie. cem śie bawić/ w Swięto; ábyśmy
Swiętá práwie święćili/ y święte rze-
czy czynili: á nic tákiego/ coby naprze-
ćiw Woley Bożey było/ nie ma być od
nas, w dźień Swięty czyniono. K.

Tego chce Kościoł / y z Kościołem P. 304.
Bog / w Swięta Chrześcijańskie. A
ieśli się trafi Biesiáda iáka: Chrześci- Biesiády
áńska ma być krotka, á mierna / y w
iedle / y w piciu / y w sprawach / y w ro-
zmowach: z własżcza odprawiwszy na-
przod służbę Páná Bogá nászego.
Náuczże się iuż z tąd / Synu miły; Dla
czego są vstáwionego Swięta Chrze-
ścijáńskie. bo nie vstáwione są dla te-
go / abyśmy proznowáli / táncowáli /
godowáli / biesiádowáli: ále / abyśmy Li: 302.
(iáko S. Augustyn mowił) o Odpo-
czywániu w Pánie Bodze, myślili / y ,,
dla tego wszystko czynili; a (iáko my ,,
krotko / ále węzłowáto, mowimy) áby-
śmy Swiętá święcili. Przy Swięceniu Sprá-
Swiąt / tá iest osobliwa sprawá świę- wy dni
tá; pilne Spraw y Dobrodzieystw Bo Swię-
żych rozmyślánie: zá czym roście, Chwá tych.
tá y Dzięka Pánu Bogu / Sercá pod-
niesienie, y Miłości zápalenie ku nie-
mu: á tego wszystkie° nabożna Modli
twá pokornie prosi. Toć się dzieie przy
Mszey / ná Kazániu / y w rozdawániu
Swiątości: Modlitwy pospolite Ko-

Sobotne: ſcielne, tego też nas vczą. Przetoż y w Przykazániu trzecim / dwie oſobliwe á dziwne Spráwy ſwoie Pan Bog przypomina ; po Stworzeniu Swiatá ſwe Odpoczynienie / y Zydow z Aegyptu wybáwienie : ktore dwie rzeczy lud Zydowſki winien był oſobliwie rozczytáwáć ſobie / w dzień świety Sobotny. M. A my Chrześcijánie, na co też mamy oſobliwie pámietáć / w dzień świety Niedzielny ? bo Niedzielá / v nas / ieſt

Li:299. miáſto Soboty ; według vſtáwy (iákoś powiedział) Apoſtolſkiey. K A. Rozwa- Miałbymći tu iedne piekna rzecz powiedzieć / y oſobliwa w tym trzecim

żánie. 305. Przykazániu Bożym Táiemnice vkázáć : gdybyś iedno ty mogł tho zrozumieć. M. Páná Bogá bede o to prosił. K. Słuchay iedno pilno : záłaſką Bożą / zrozumieſz nieco. Wieſzże ty o tym ; iż Sobotá Zydowſka, nietylko dla Swiecenia byłá vſtáwiona / ale

Sobotá dla czego. thez byłá Sakrámentem rzeczy przeſzłych y przyſzłych ? M. Teraz ſie tego chce nauczyć. K A. Dwie rzeczy maſz baczyć / w Sobocie Zydowſkiey :

Swiętę Spráwy / y Táiemnice. Iż roſkazał Pan Bog, Dni świetę Swięćić; Swięcenie Swiąt, nie ieſt rzecz odmienna / y pod Nowym Zakonem trwáć muśi: ale w Sobotę ktoby chćiał / ſtárym obyczáiem Zydowſkim / iákoby z Roſkazánia Bożego, odpoczynąć; temu tak by niebył pożyteczen Chriſtus / iáko, gdyby ſie Obrzezował. 1 Swięcenie. 2 Táiemnicá. Podobięſtwo. Galat. 5.

M. Rad tho ſłyſzę: nu dáley. K. Ieſt co wiedźieć; wierz mi. Gdyby ſie kto Obrzezował; dla tego niebyłby iemu pożyteczen Pan Chriſtus: iżby Obrzezániem ſwoim to wyznawał; iákoby on Syn Abráhámow / w ktorym wſzyſtkie narody ludzkie máią Błogoſławieńſtwo / ieſzcze ſie nienárodźił. Abráhám / Pánu Bogu Wierzący / y poſłuſzeńſtwo wſzędźie iemu czyniący / przez Zywą Wiárę otrzymał Vſprawiedliwienie; niżli był obrzezan: z Vſprawiedliwionym Pan Bog vczynił Przymierze / obiecuiąc go vczynić Oycem wiele narodow ludzkich: y ná znák tego Przymierza (ktore Páweł S. zowie Zápieczętowániem Abráhá- Wykład Gene. 22. Gene. 15. Gene. 17. Roma. 4.

 mowey

mowey Wiary) dał mu y wstawił O-
brzezánie widome Cielesne. Po vsta-
Gene. 17. wie tego Obrzezania/ wnet mu z Sary
obiecał Syna; ktoremu miał Błogo-
sławić, co nawięcey ma być rozumia-
no o Panie Christusie; ktorego Figurą
był S. Izaák, Syn z Sary Abrahá-
mow. Aby tedy poznano; ktore iest po-
Hiero. in tomstwo Abrahamowe/ á z tąd, Paná
fine Lib. 1, Christusá: Obrzezánie, Znak widomy
in Episto. potomstwa Abrahamowego, miało
ad Gala. być chowáne/ áż do Przyścia y Naro-
dzenia Páńskiego. ále gdy sie iuż Ná-
rodził/ y dla vtwierdzenia Obietnic
Bożych, iest też Obrzezan; co nam iuż
po Obrzezaniu? Obrzezánie/ powie/
306. miało vkázać onego Syná Abrahá-
mowego; w ktorym Pan Bog wszyst-
kim nam Błogosławić raczył. vkaza
ło iuż: dosyć sie sstało Figurze/ y Zna-
kowi Przymierza z Abrahamem Bo-
żego: coż dáley po Obrzezániu? Dla
Záwia- tegoć S. Apostoł ten dał Dekret; iż
zánie ktoby sie Obrzezował/ nic mu niepo-
Wykłá- może Christus: ábyśmy po okazániu
du. Prawdy/ nietrzymáli Figur. Figury/
y Zná-

y Znáki rzeczy przyszłych / póty trwá- ,,
ią; póki oná rzecz istá y prawdziwa / ,,
ktorą znaczyły / nieprzydzie. Tymże też ,,
obyczáiem Sobotá Zydowska / (iż by- Przysto-
łá Figurá y Táiemnicá rzeczy przy- sowánie
szłey ; á Rzecz tá, iuż się prawdziwie Podobień-
ziściłá) ták Mieyscá niemogłá mieć / v stwo. á
Chrześcijan; iáko Obrzezánie: y przeto z tąd
też skázona iest Vstáwa Apostolska; Sobo-
ktorą Kościoł Powszechny wszedzie ná tá ostáie.
wszelki czás trzyma / Niedzielę miásto
Soboty świecąc. M. W czymże
Sobotá byłá Figurą? K. Ná dwie
rzeczy (com też iuż námienił) kazał P. Wykład
Bog pámiętáć Zydom / w Swięceniu
Soboty, dniá siodmego w tydzień; ná
Odpoczywánie swoie po Stworzeniu
świátá / y ná Wybáwienie Zydow z
Niewoley Aegyptskiey: z oboiá rzeczą
miáłá Sobotá podobieństwo; iáko
Znák święty y Pámiątká, z Rzeczą / á
Táiemnicá, z istą Prawdą. Abowiē
iáko Pan Bog dniá siodmego odpoczy- Stoso-
nął / od wszystkich spraw swoich, y rze- wánie
czy od siebie stworzonych; á poświęcił / Znáku z
dla tego / dzień siodmy: ták też Zydo- Rzeczą.
Genesis 2.

wie

Exodi20. wie żadney ſprawy nie czynili w So-
botę; á ſwięcić ią byli powinni. Je-
Ex. 12,13. ßcze/ iáko Zydowie wytchnęli ſobie, z
ſłużby Aegyptſkiey wyſwobodzeni; ták
Deutr. 5. też ſługam y ſłużebnicam ich wytch-
nąć y odpoczynąć w Sobotę/ rozkazał
Záwia- PanBog. Pamiątká tedy Rzeczy przy-
zanie. ſzłych, podobna byłá przeßłym Rze-
czam: Sabbota Zydowſka, byłá podo-
dna Odpoczynieniu Bożemu/ (dla te-
Dowod go też Sobotá, wykłada ſie Odpoczy-
nieniem) y po Niewoley Aegyptſkiey,
Zydowſkiemu. M. Coż to ku temu;
Przyczy- iż Sobota vſtáć miáłá? K. Iż So-
ná Sto- bota byłá Pamiątka onych dwu Rze-
ſowánia czy/ y oſobnych dwu Spraw á Dobro-
dzieyſtw Bożych; á miedzy Pamiątką/
307. y Rzeczą, ktorą nam wſpomina/ ma
Li: 108: być nieiakie (pamiętay ná Regułę S.
175. Auguſtyna) Podobieńſtwo: dla tego/
potrzeba było to obiaśnić; á zwłaſzczá/
dla vtwierdzenia oney pewney a porzą-
dney Reguły. Słuchayże iuż; iáko
Dowod: Sobotá Zydowſka ſłußnie vſtáłá.
iż Sobo- Niewola Aegyptſka znáczyłá záwżdy
rá ma ko- Niewolſtwo Dyabelſkie; z ktorego iż
niec.

nas

nas ten wywiodł / ktory vmárł dla 1 Figurá:
Grzechow náßych; Figura wybáwie-
nia z Aegyptu/gdy Rzecz mamy/vſtáć
muśi. Odpoczywánie też Boże / po 2 Figurá.
Stworzeniu onych wßyſtkich rzeczy,
bárzo dobrych / á ná oſtatek po ſtwo- Geneſis 2.
rzeniu ná Obraz ſwoy Człowieká, Mę- Geneſis 1.
żá y Niewiáſty/ było Figura y Taie-
mnica Odpoczynienia w grobie Páná Ioan. 19.
Christuſowego: ktory dnia ßoſtego, w &c.
Wielki Piątek / z Człowieczeńſtwá
ſwego Boku, nowo ſtworzywßy ſobie
ſwą Oblubienicę y Zonę/pogrzebiony,
przez cáłą Sobotę odpoczynął; á tho Pátrz/
ſpráwiwßy / dzień oſmy ſwym Zmar- Nie-
twychwſtániem poświęćił; y temu o- dzielá
ſobliwie błogoſłáwił. M. Prawdá náſtáie.
ieſt; iż ia temu do końcá nierozumiem:
(bo nie moiey to głowy) wßákże nieco
widzę; iż zá iedną ſpráwą / y Sobotá
iákoś vſtáie/y Niedzielá náſtáie. K.
Taiemnice Króleſtwá ſwego, nie ká- Lucæ 8.
żdemu Pan Bog dáie wiedzieć. M.
A náßy chcą gmeráć w Piśmie świę- Przygá-
tym ládá iák! K. Też ládá iáka ná.
Wiárę máią. dziś vkuią: iutro ſkáżą.

Zám- Ták iest zaiste ; iáko sie domyślał: zá
knienie/ iedna spráwa swoią/ za Smiercią, Po
z Taiem- grzebem/ y Zmartwychwstaniem/ do-
mnicami syć vczynił Pan Christus Figuram/ y
Sakramentom, przyszłe Rzeczy zna-
Genesis 1. czącym: stworzył nowo/ w dzień ko-
10.19.etc sty/ narod nasz Człowieczy: z Boku
Stoso,, swego Człowieczeństwa/ ktore ná O-
uánie.,, braz swoy Boski wział, (dziwny sie
wielkim Taiemnicam) y ktoremu dał
doskonałe Panstwo nad wszystkim
Stworzeniem; z tego tedy Człowie-
czeństwa otworzonego Boku/ gdy był
zasnał/ sprawił sobie piekną Oblubie
nice: sprawiwszy to, odpoczynał: od-
poczynawszy, Taiemnice Sobotną wy-
pełnił: wypełniwszy wszystko, nowy
záś Dzień obrał; ktoryby w znácznieyszych
308. rzeczy Pamiątek, /snadnie mogł być o-
brocony. Swiecili Sobotę Zydowie/
wspominaiąc Odpoczywanie Boskie,
po Stworzeniu/ y znacząc przyszłe Od-
poczywanie Pańskie, po Odkupieniu:
Figury/ gdy sie Rzecz ziścitá/ koniec
swoy maią. aby też Chrześcijánie świe-
cili Niedzielę; swym, te° Dnia, Zmar-

twychwstániem roſkazał Pan Chriſtus/ a ſwięci Apoſtołowie vſtáwili. Byłá oſobliwa Táiemnica Sobotá / v Zydow; oprocz tego/ iż Swięcona byłá: v Chrześcijan/ iż na to mieyſce wſtąpiłá Niedzielá; oprocz też Swięcenia iey/ poważne ma Sákrámentá. Dziwna rzecz; iáko one Swięte Znaki Rozważánie. ſtárego Zákonu, w lepſze Pan Chriſtus obrocił! Dobre ieſt Stworzenie; lepſze, Odkupienie: dobre Odkupienie; lepſze, Zywotá Wiecznego otrzymánie. pátrzayże odmiány Stárych Znákow, w Nowe/ dobrych, w lepſze! Spominałá y znaczyłá Sobotá, Od- Stoſowánie. poczynienie po Stworzeniu, pámiątká też ieſt Niedzielá, Zwycięſtwá po Odkupieniu: ono Odpoczynienie znaczyło. Odpoczywánie w Grobie, á to Zwycięſtwo, znáczy Zwycięſtwo w Niebie. Niedzielá tedy Chrześcijáńſka/ nie Sobotá Zydowſka/ ma być od Chrześcijan w Kośiele świecona: y tá w Odp: ieſt Táiemnica Zmartwych wſtánia Li: 157. Páńſkiego; á Zmartwychwſtánie Pań Li: 109. ſkie, Krolowánia po Zmartwychwſtá- &c.
niu Nie-

niu Niebieſkiego. M. Piękne to ſą
Rozwa- rzeczy. K. Komu da Pan Bog w
żánie. to weyźrzeć; wielkię tąd Wiáry Chrze
ſcijáńſkiey vtwierdzenie baczy/ y pocie
ßne miewa duchowne kochania. M.
Zaiſte oſobliwa iakaś ieſt roſkoß, tych
Piſma S. Taiemnic ſłuchać. K.
De utilit. Dobrze napiſał o nich S. Auguſtyn:
Pœnit. ,, iż niebyłyby nigdy ták miłe; gdyby nie
,, były zamknione. Słuchayże dáley; gdyć
Stoſo- ſie podobáią. Od Adámá począł ſię
wánie. Stáry Zakon; á od Páná Chriſtuſá,
Nowy: koniec Stárego Zakonu / y
Sákrámentow iego / do Páńſkiego
Zmartwychwſtánia; Nowy też nie-
309. pierwey ſię ſkończy/ aż przydzie Zmar-
twychwſtánie ćiał náßych. miał Stá-
ry Zakon ſwą Taiemnicę, y Znáki ſwię
1 Cor. 13. też Nowy tákże / poki nie oglądamy
Paná Bogá oko w oko / ſwych Taie-
Nápomi- mnic nieopußcza. Slepotáby wielka
nánie/ o byłá, y nievmieiętność Kácerſka: gdy-
Mßy. by dla tego / niechćiał Niedzielę mieć
Sákrámentem Páńſkiego Zmartwy-
chwſtánia; iż Sákrámentá Zakonu
Stárego, wzięły koniec. tákże też y
ſlepy

ślepy y głupi ten iest: ktory przeto w Ody: Li: 158.
Mßą niechce mieć Sakramentē Męki Pańskiey; iż Ofiáry Stárego Zakonu są wypełnione. Ale ku rzeczy teraz. Vstáłá tedy Sobotá Zydowská; nástáłá Niedzielá Chrześcijańska, ktora dla czego Swięcimy; iuż podobno bacżyß. M. Naprzod iest dniem świętym / od Apostołow, dla Swięcenia vstáwionym: potym iest Pamiątką nieśmiertelnego Zmartwych wstánia Pańskiego; á Zmartwych wstanie to, iest Táiemnicą wesela/po Zmartwych wstániu náßym/ Niebieskiego. K. Wßakże winniśmy, wßystkie Dobrodzieystwá Boże w Niedziele wspomináć; zá nie dziękowáć; o nie prosić; do nich się mieć. &c. Zá vstáwieniem Soboty/ były też ine v Zydow Swiętá: Wielkiey Nocy pierwßy dzień, y siodmy, święćili; á cáły tydzień, Chleb przáśny iedli: od naypierwßego żniwá dzień Pięćdziesiąty, kázdy rok świętym mieli: pierwßy dzień Mieśiącá siodmego w Trąby trąbiąc/ á dniá dziesiątego, z trapieniem duß swoich Páná

Niedzielá dla czego.

Wiecey Swiąt oprocz Soboty.

Exodi 12. Leuit. 23. Deut. 16.

Bogá vbłagaiąc / od Wieczoru do
Wieczoru dwoie też Swiętá v nich by-
ły: były y Kuczki / albo Námioty / dniá
piętnastego, w tymże siodmym Mie-
siącu / przez siedm dni; á dzień pierwo-
szy / także też osmy / bárzo mieli święto-
bliwy. Te były / oprocz Sobory / Zydo-
wskie Swiętá, w Xięgach Moyżesfo-
wych opisáne: trzy kroć kázdego roku /
310. ná dni Przásne / ná Pięćdziesiąty dzień
od źniwá / y gdy w Námieciech mie-
szkano / mężczyzna winna byłá być w
Kościele Bożym. M. Były też snać
Swiątki, v Zydow / dniá od Wielkiey
Swiątki Nocy pięćdziesiątnego? K. Nie-
masz ci o tym Pismá: wszakże znáć / iż
były: á to, z onego zgromádzenia roz-
máitych ludzi / w on czás; gdy P. Chri-
Actuū 2. stus Duchá S. ná swe Apostoły ze-
słał. Ná pámiątkę dánego Zakonu,
ná Gorze Syná / Swiątki Zydowie
Augustin: świećili; albo z Vstáwy niepisáney / al-
Quæs:95, bo z nabożeństwá dobrowolnego. bo
ex Nouo dniá od Wielkiey Nocy pięćdziesiąte-
Testamē: go / nie bez Táiemnice / dał Pan Bog
Ex:12,19 pierwszemu ludu Zakon. M. A co

to zá Táiemnicá? K. Tám/ ná tá- Wykład
blicach kámiennych; á tu/ ná tablicach Ex:32,34
Duſznych/ Duch S. Práwo Boże ná- Actuū 2.
piſał. M. A Poświącánia Kościołá Poświą-
Swięto, kiedy v Zydow było? K. cánie Ko-
Y tego nienápiſano; ieſli było: wſzákże ściołá.
podobna rzecz; iż było. Abowiem ieſli
Poświącánie tylko Ołtarzá, przez ośm
dni pámiątkę czyniono; z vſtawy Má- 1 Mach:4
chábaeuſow, y wſzyſtkiego Kościołá
Zydowſkiego: (á ná tym Swięćie/ ſam
Pan Chriſtus bywał) wielkie ieſt po- IOan. 10.
dobieńſtwo; iż też niebyłá zániechána
pámiątká ſławnieyſzego Poświącánia
Kościołá Salomonowego. Wiele zwy-
czáiow mieli Zydowie (iáko y my dźiś)
niepiſánych. co może káżdy obaczyć/ z Wiel-
iednego onego roku Wielkiey Nocy; ká Noc
ktorego Pan Chriſtus ćierpiał. M.
Co to ieſt? K. Jeſt to rzecz piękna; 4 Pożyt-
á ku zrozumieniu Ewángeliey, bárzo ki.
pożyteczna: ku zálecenie też Swiąt,
bez Piſmá S. podánych, wiele należy:
Soboty one Wielka / w ktorą Pan
Chriſtus w Grobie leżał/ niemáło ob-
iáśnia; y Táiemnice náoſtátek porzą-

żne/ ku vtwierdzeniu Wiáry Powsze-
chney/ w sobie zámyka. przetoż słuchay
pilnie tego; ia krotko rzecz wypráwie.
Trzey pierwszy Ewángelistowie iaśnie
311. piſą: iż według piſánego Zakonu Bo-
żego/ ná wieczor Wielkiego Czwart-
Wielka noc Páńska. ku, przypadłá byłá oná Wielka Noc;
kiedy Pan Christus Báránka pożywawszy/
swoie vczynił z swoimi Apo-
Matt. 26. stoły Wieczerzą. to iaśnie znaczą one
Marci 14. S. Ewángelistow słowa: Po dwu dni,
Lucæ 22. będzie Wielka Noc/ Pierwszego dniá
Przaśnego, siadł ze dwunaście Apo-
stoły. &c. Tak tedy piſą ci trzey; Mat-
thaeusz/ Marek/ y Lukasz: ale Jan S.
Wielka Noc Żydowska. iaśnie też to pokázuie; iż Wielka Noc
Żydowska / nie ná wieczor Wielkiego
Czwartku / ale ná wieczor Wielkiego
Piątku/ onego roku trafiłá sie byłá.
IOAn. 12. Naprzod pisze; iż sześć dni przed Wiel-
ką Nocą/ Pan Jesus w Bethániey
wieczerzał. co sie działo w Kwietną
Sobotę. Abowiem názáiutrz (iáko
tenże S. Jan powieda) wiechał Pan
ná Ośleciu do Jeruzalem. Przed
IOAn. 13. dniem też świętym Wielkonocnym/
Pan

Pan Christus sprawił Wieczerzą; we-
dług tegoż Ewangelisty pisania. co iż
w Wielki Czwartek było; nikt o tym
nie wątpi. Jeszcze/ gdy rzekł przy Wie *Ibidem.*
czerzy Judaszowi; Co czyniß/ czyń ry-
chley: z tych słow mnimali niektorzy;
iakoby roskazał kupić potrzebne rze-
czy / na Dzień Swięty. á ten Dzień
Swięty, nie inßy rozumiano; iedno on
Wielkonocny. Abowiem o Wielkim IOAn.19.
Piątku wspomina Swięty Jan; iż
był dniem/ ktorego Zydowie gotowali
sobie potrawy na Wielką Noc: y dla
tego też/ (mowi) nie weßli do Piłatá; IOAn.18.
áby niepomazáni Báranká iedli Wiel
konocnego. Lud wßystek pospolity /
gdy Wielka Noc przychodziłá / (o MAT.27.
ktorym zwyczáiu wiedział y Piłat) &c.
wypuszczenia więźnia prosił: y Joseph, IOAN.18.
y Nykodem/ (ktorzy Ciáło w Grobie MAT.27.
pochowáli) y Márya Mágdalená, z &c.
inymi dobrymi Paniámi / (ktore má- *Mat. 28.*
ści gotowáły) w wieczor Wielkiego *Marci 16.*
Piątku, wßyscy zgodnie Báranká O- *Lucæ 23.*
fiárowánego pożywáli: wßyscy zaiste o Zawiá-
tym zgodnie wiedzieli/ y Swięty Jan zánie.

Ewángelistá iáśnie to opisał / y rzecz sámá przy Mszy Pańskiey (bo w pierwßy dzień Wielkonocny / niegodziło śie nic czynić) to pokazuie; iż Wielka Noc Żydowska / według ich pewnego Zwyczáiu / w wieczor Wielkiego Piątku, ná on czas być miáłá. y przethoż on dzień / z Piątku ná Sobotę / S. Ian názwał Wielkim dniem Sobotnym: iż y Sobotą był; y pierwßym dniem Wielkonocnym. Gdyż tedy tak iest; iż wßyscy zgodnie / y źli, y dobrzy / z Piątku ná Sobotę mieli Wielką Noc, onego roku / á Pan Christus ią odpráwił, z Czwartku ná Piątek: zkąd tá rożność byłá? M. Ia niewiem. K. Bá rádbym: áby mi ná to ten Odßczepieniec odpowiedział; ktory powieda, być iáśną Ewangelią / ná káżdym mieścu. á ia śmiem to twierdźić / z náuki Doktorow Kośćioła Powßechnego; ,, iż wielkie á głębokie są Táiemnice, w ,, onych spráwách Pańskich / przy Mszy, ,, y przy Wieczerzy iego. Nuże Kácerzu; wystąp: odpowiedz mi ná tę quaestią. M. Wierę to nie Gerzykowey / ani

Exodi 12.
312.
Ioan. 19.
Zámknienie.
Rozwázánie.

ani Bártoszowey/ ani Erásmusowey
głowki gadka. Jákoż wżdy one prze- Wykład
ciwność zgodzić? K. Tak. Za po- rozney
trzeba tego przystrzegali Zydowie / z Wielkiej
pochobania podobno (bo 40 był lát z Zy- Nocy.
dy, na Puszczy) Moyzeszowego; aby Exodi 7.
dwu Swiat/ iedno po drugim/ razem Deut. ult.
nieświęcili: a to dla skaźenia potraw/ 2. Prze-
y dla chowania vmarłych; w onych z- czynie.
właszcza gorących Krainach. prze co Dowod.
też, Pan Bog nierozkazał im nigdzie/
świecić dzień podle dnia: ale pierwszy
tylko y siodmy/ na Wielką Noc; pier-
wszy y ośmy/ (iakoś słyszał) przy Na- Li: 309.
miotiech y Kuczkach. Iż tedy onego Záwia-
roku/ ktorego Pan Chrystus cierpiał/ zániewy
Wielka Noc, z opisania Zakonu, w- kładu.
łasnie przypadła była na wieczor Wiel
kiego Czwartku; Pan Christus/ dla o-
sobnych Taiemnic / według Pisma ia- 313.
odprawił: ale Zydowie wszyscy / y ći,
ktorzy Pana Christusa miłowali/ na
Wielką Sobotę z Piątku, to czynili;
za wziętą / a Pana Boga nic nieobra-
żaiącą / Oycow świętych Tradycyą. Záwia-
Tym obyczaiem żadney przećiwności zániePo
r iiij niebe- żytkow.

niebędźie v S. Ewángelistow; á ináczey trudno zgodźić historyą. Dobrze tedy iest, Swiętá świećić / nietylko w

Wykład Táiemnice / w Wielkiey N. Páńskiey. — Piśmie pisáne; ále też bez Pismá podáne. M. O Táiemnicy / ktora w Wielkiey Nocy Páńskiey byłá / rádbym też nieco słyszał. K. Słuchay; á dźiwuy się. W Stárym Zakonie / pierwey Bá-

Exodi 12. — ránek vstáwion iest Ofiárą / ná pámiątkę Prześćia Páńskiego; niżli zábity, był ofiárowány: y Pan Christus te-

Ioan: 13. — dy, ná pámiątkę swego Prześćia do

Lucæ 22. — Oycá / pierwey vstáwił Ofiárę, ná Wieczerzy; niżli był zábity y ofiárowány / ná S. Krzyżu. Zá tym iuż nowey O-

Exodi 12. — fiáry vstánowieniem / powstáłá wszy-

Lucæ 23. — stká gromádá Zydow, synow Izráelskich: Báránká onego / kthory żadney

Exodi 12. — niemiał mákuły / gdy się iuż przybliżał

Ioan. 19. — Wieczor / Zydowie zábili; á w zábitym y Ofiárowánym, kośći nietámáli. Tę

Záwiązánie / Báránek Zydowski vstał. — okázuie skrytą Táiemnicę S. Ian Ewángelistá / w swey Ewángeliey. A ieśli iuż vstáwiona iest insza Ofiárá / ná pámięć Prześćia Páńskiego: ieśli od wszystkiego ludu Zydowskiego / prá-

wy á iſty Báránek zabit ieſt y Ofiáro-
wan / bez łamánia iego Kośći: tedy
iuż / iáko Sobotá ſwoy koniec wźiętá;
(coś niedawno ſłyſzał) ták też Bára- Li: 306.
nek Żydowſki vſtał: á ná mieyſce iego, Ioannis 1.
on Boży Báránek wſtąpił; ktorego Matt. 26.
Ofiárowánia y Pożywánia ſpoſob / &c.
przed krwáwym Ofiárowániem / od w Odp:
nawyżſzego Kápłaná wedle rządu Li: 122/
Melchiſedekowego, od ſámego Páná 149.
Chriſtá, ieſt okázan. M. Dźiwne ſą Rozwa-
Táiemnice Piſmá Bożego. KA. żánie.
Przeto też nie ledá komu zlećił go P. Matt. 10,
Bog; ále ſwym tylko Apoſtołom, y 28. &c.
porządnym Kápłanom. Jáko tedy Zám-
oná Żydowſka Wielka Noc, nie byłá knienie/
z Zakonu piſánego: ále z niepiſáney do- á przy-
brey Vſtáwy: tákże też o Swięćie Po- ſtęp ku
świącánia Kośćiołá Sálomonowego / rzeczy.
od ktoregom trochę odſtąpił / możemy Li: 310.
rozumieć. Co ſie w dobry ſpoſob, kto- 314.
regokolwiek czáſu ſtánowi / ku chwa- „
le Bożey; nigdy tego Pan Bog niegá- „
ni: y ono Swięto / ktore Márdochae- „
uſz z Krolową Eſther vſtáwił / Pánu Eſther 9:
Bogu było przyiemne. A przeto ták

iuż zámykam to náße Swiat rozmái-
Li:309. tych vtwierdzenie: iż iáko Zydowie/
oprocz Soboty/niemáło inychSwiat
mieli/ y z Pisania, y z Podania: tákże
tez/y dáleko więcey/ v Chrześcijan ma
Swię- być. Jedno tylko Swięto/ktore Swia-
tá Chrze- tkami zowiemy/ Lukaß S. iáśnie wo-
ścijáńskie spomina; iż go Apostolowie święcili:
kto vstá- więcey Swiat, w Nowym Testámen-
wił. cie opisánych, nienaydujemy. Jeśćći
Actu:20. zmiánka Dniá Pańskiego; ktory też
Apoca: I. zowa Jednym dniem Sobotnym: ale
Actu:20. roskazánia tego o nim/ áby był miásto
1 Cor:16. Soboty święcon/ w Pismie niemaß.
w zákże pewna to iest; iż z Vstáwy A-
CLEmens postolskiey/niemáło iest Swiat w Ko-
De Const: ściele: ktorych potym porządni Páste-
Apost:Li: rze Kościelni tym więcey przyimnażá-
5, Ca:13. li; im więcey do Niebá Swiętych Pá-
nu Christusowi przybywáło. Swięci-
2 Dow. li Zydowie y vstáwiáli Swiętá/ dla
Bożych dobrodzieystw częstych: my/
dla wychwalánia Błogosławieństwá
wiecznego/ktore Pan Bog Swiętym
swoim dáie/ przecz byśmy niemieli ie-
go, w Swiętá náße, często chwalić?
Słowá

Głowá bez Członkow być niemoże ; 3 Dow.
Pan Chrystus tákże nie iest przez Swię-
tych, ták śie podobáło iemu. Będźieß-
że pamiętał summę trzećiego Przyká- Sum-
zánia Bożego ? M. Proßę ; ábyś ma 3
powtorzył. K. Sobotę w Stárym Przyká-
Zákonie / kazał Pan Bog świećić ; y zánia
wßelkiey spráwy zákazał czynić : á to Sobotá.
dla dwu przyczyn ; ná pámiątkę Od- 3 15.
poczynienia Bożego / y Niewolstwá
Aegyptskiego. á iż Figurá tych dwu
rzeczy, iuż śie ziśćiłá ; zá czym, dźień o- Niedźie-
sobny Pan Christus swym Zmartwy- lá.
chwstániem poświęćił : przeto Chrze-
śćijánie / iuż nie Sobotę / ále miásto
Soboty Niedźielę, winni są świećić.
Były też ine Swiętá v Zydow / oprocz Swiętá
Soboty: Chrześćijánie (ktorych świe- ine.
tobliwość ma być więtßa) máią też
Swiąt więcey / niż iedna Niedźielá. á
we wßystkie Swiętá / Swięte rzeczy Swiećić
mamy czynić ; y dla tego / wßelkich Ro
boty Spraw poniechać. Potrzebá ie- Potrze-
śli táka będźie : z Boiaźnią Bożą / w- bá.
ziąwßy dozwolenie od Pásterzá swe-
go / może śie w święto odpráwić ; ále
robić

robić w Swięto/gdy potrzeby nagłey
1 Náu- niemász/záiſte nieprzyſtoi. M. Radbym
ká/co czy- bym iuż wiedział; cobym miał cały
nić w dzień w Swięto czynić. abym tak/ia-
Swięto ko chce Pan Bog/ vczył ſię Swiętá
ſwięcić. K. Námienię thu krotko
teraz; w inych Xiążkach to potym opi-
ſzę/ zá łáſką miłego Bogá. Przed
Wieczor dniem Swiętym, masz w czás roboty
zániecháć: abyś też mogł wſtáć y ná
Ráno. Iutrznią. á ieſliby do Kośćiołá trudno:
dno: domá Pánu Bogu,wſtawſzy po-
dziękuy/y modl ſię. Do Kośćiołá po-
w Ko- tym idź co naryczley: tam pilniey po-
śćiele; wtorz Dziękowánie zá wſzyſtkie Do-
Dzięki. brodzieyſtwá Boże/y zá Angiołá,ſtrá-
Modli- żá przydánego tobie: Páciorki y Mo-
twy. dlitwy mow nabożnie á pokornie/ z
rozważániem káżdego ſłowká: przy
Mſzá. Mſzy/rozmyślay Mękę Páńską; zá nię
Dziękuy; y rzeczy potrzebnych á zbá-
wiennych,przez Páná Chriſtuſá proś:
Spiewá- Spiewánia Kośćielnego (ieśli rozu-
nie. mieſz) nabożnie ſłuchay; y ſerce twe
ku rzeczam Niebieſkim wzbudzay:
Kazánie Kazánia ſłucháiąc/zá wzywániem tá-
ſki Bo-

ski Bożey/ Słowá Boże ták od Ká-
ptaná przymuy; iáko od Sługi Páń-
skiego/ y Szafárzá Táiemnic iego: Po-
bogim/ ieśli co masz/ z twey roboty po- Iáłmu-
day: á spráwy twoie wszystkie / iákoś zná.
sie w dni powszednie rządził/ pilnie ro- Spráwy
zbácz y roczytay; zá dobre rzeczy Pánu
Bogu Dziękuiąc/ á Grzechow sie Spo
wiedáiąc. Winien iest káżdy Chrze-
ściiánin, w Swięto Mszą wysłucháć/
y być ná Kazániu. potrzebá ieśliby nie Potrze-
dopuściłá : sercem iednák káżdy ma bá.
być w Kośćiele. Po Mszy ná Obiad Obiad.
szedszy/ proś naprzod; ábyć Pan Bog
Chleb twoy Powszedni Błogosłáwił:
y Krzyżem S.✠, co masz pożywáć,
przeżegnay; á po obiedźie/ podźiękuy. Po O-
Dobrzeby iść ná poobiednie Kazánie; biedźie.
gdy być może: y ná Nieszporze/ gdy nie- Nieszpo-
masz słuszney wymowki/ winien być ká
żdy. áby záśie Pánu Bogu, w Mo-
dlitwách tám służył; Dobrodźieystwá
Boże rozważał; iemu dźiękowáł; bło-
gosłáwił; prośił.&c. Po Nieszporze / Po Nie-
álbo teżpo Komplecie/ może sie czło- szporze.
wiek prosty czym przystoynym báwić;
áż zay-

Noc. áż zaydzie wieczor y noc: w ktory czás
nágotowawszy sobie / coby iutro ro-
bił / ná pokoy pierwey niema iść; áby
sobie rozmyślił y wspámiętał sprawy
2 Náu- swoie, cáłego dniá onego, á to też ma
ka / Co w káżdy czynić / w dni powszednie; y ták-
dni Po- że sie sprawowáć / od Záranku do Wie-
wszednie czora: ile być nalepiey może. Wiele ná
tym iest; gdy sie naczęściey człowiek
swym sprawom przypatrza. ták łatwie
1 Pożytek. przestáie Złego; á Dobrze vczy sie czy-
nić: Pan Bog też wdzięcznym Dobro-
2 Pożyt. dzieystw iego / á pilnuiącym zbawie-
nia swego / Darow swoich zwykł przy-
Ioannis 1. mnażáć; y łáskę zá łáskę dawáć. M.
Zadza. Dobra to Náuka: Pánie Boże / day
nam to; abyśmy ią chowáli. K, Pá-
Summá 3 miętayże iuż; w czym należy troie pier-
Przyká- wsze Przykazánie Boże: wszystkich
zánia. Myśli serdecznych / wszystkich Słow
vstnych / y wszystkich spraw Vczynko-
wych / po nas chce Pan Bog: sercem
mamy weń wierzyć; Vstá ku chwale
317. iego świętey obrácáć; á Vczynkiem o-
kázowáć sie práwymi iego sługámi.
Toć troie Przykazánie / z strony Mi-
łości

łosci Pana Boga, w Troycy iedyne-
go/ Oycá, Słowá, y Duchá Swiete- 2 Tabli-
go/ ná pierwszey Tablicy było; ostatek, ce.
ná drugiey. Ktorey iest czwarte: M.

Czci Oycá, y Mátkę twoię.

KAP. A w Zakonie Bożym te są słowá:

Czci Oycá twego, y Mátkę twoię: iákoć roskazał Pan Bog twoy. ábyś długo żył/ y dobrzeć sie wodziło/ ná ziemi; kthora Pan, Bog twoy, dáie tobie. Exodi 20. DEut. 5.

Miedzy Bliźnimi nászymi/ po Pánie Bodze/ napierwsze mieysce maią Rodźice. á nie bez Przyczyny. Abowiem o Duszy y Ciele nászym/ ktore mamy od Paná Bogá, Stworzyćielá wszystkich rzeczy/ oni pieczą maią; y mieć winni. á nietylko tę pracą/ ktorey nam napilniey potrzebá/ P. Bog ná nie włożył; Rodźicow zálecenie 1 Przyczyná.

2 Przy. ále też przez nie dawa nam Ciáłá ná-
Náuká. ße. Y to trzeba obaczyć; iáko P. Bog,
świátá wßego káżdy czás Stworzy-
ćiel, przez swoie Stworzenie nas ná
świát wywodźi/ opátrza/ kármi/ y ży-
Záwia- wi. Rodźicom tedy naßym/ dla ich o-
zánie/ y koło nas stáránia/ napierwße Pan
Sum- Bog po sobie dał mieysce; y tych nam
má 4 osobliwie Cźćić kazał / Zapłátę do te-
Przyká- go przyłączywßy. M. Ktorzyß są
zánia. ći Rodźice naßy? ktory Oćiec, y Mat-
Rodźi- ká? K. Wßyscy; ktorzy nam dobrze
ce. czynią/ y przez ktore Pan Bog rozdaie
Liez. 20. nam Dobrá swoie. wßák pamiętaß o
troiákim Dobrze? M. Duchowne
iest iedno; drugie, Cielesne; á trzećie,
Záwia- Fortunne. K. Przetoż od ktorych te
zánie. Dobrá bierzemy; ći są Oycem y Mát-
ką naßą: y tym wßystkim Pan Bog
Wykład roskázuie Cześć wyrządzáć. Rodźice/
Oćiec, y ktorzy nas ná świát wypuśćili / dla te-
Mátká. go pierwße máią mieysce; iż oni nam/
z strony Duße, y Ciáłá, y Máietnośći/
318. zwykli dobrze czynić. nioßą nas na-
przod do Krztu: dawáią potym do
Szkoły: chowáią domá/ niemáło nie-

wczásow cierpiąc: opátrnią: nákłády czynią. etc. wszákże przednieysza iest oná Mátká; dla ktorey ma człowiek / gdyby tego potrzebá byłá / przyrodzonego Oycá y Mátkę opuścić. M. Kościoł.
Kościoł podobno rozumiesz? KA.
Ták iest: pámiętay iedno; com powiedział przy Kredzie. Niebyć nam nie było pożyteczne, z Ciáłá y Krwie národzenie; (co nam Pan Bog przez Rodzice násze dáie) gdyby nas záśię Pan Chrystus / w Kościele swym Swiętym / przez Wodę y Duchá S. nie odnowił. tám rodźimy śię / ná śmierć; tu odrodzenie bierzemy / ná Zywot wieczny. Licz. 93.
A przeto przez kogo nam Pan Bog zbáwienne rzeczy dáie; tego Czćić nász więcey iesteśmy powinni: Kościoł / y Studzyiego / naprzednieyszy maią być Rodźice naszy. iż nie bez przyczyny / owoiáką Cześć Páweł S. ná dobre Kápłany kłádzie; y sam też śiebie Oycem zowie. Krotko mowiąc; wszystkie Przełożone násze / Duchowne, y Swieckie / káżdego Oycá y Mátkę / káżdego Mistrzá / káżdego náostátek Dobrodzieiá Zdawiązan ie. 1 Timo.5. 1 Cor. 4.

dzieiá náßego / ktory nam co dobrego
czyni/ y opieka ſie Duſza albo Ciátem
náßym/ zámknat Pan Bog podtym
czwartym Przykazániem ſwoim. M.
Już bacze; ktorzy ſa Rodzice naßy:
Cześć ich, w czym należy? K. We
Cześć. trzech rzeczach; w Vczćiwośći/ w Po-
3. ſłuſzeńſtwie/ y w Podatku. Trzebá
Wykład. czćić y ważyć Przełożone wßyſtkie; Ká-
1. Petri 2. płany/ Krole/ Pány/ Stároſty/ Bor-
miſtrze. &c: tegoż chca po nas/ Oćiec,
Mátká/ Vłanczyćiel/ y káżdy náß Do-
brodziey. ktorym wßyſtkim żeſmy też
winni Poſłuſzeńſtwo/ według woley
Bożey; y przytym powinne Podatki/ y
oddawánie dobrodzieyſtw wziętych: o
tym nikt/ iedno niewdzieczny człowiek,
nad beſtya gorßy/ watpić niebedzie.
Dowod. Aza máło Piſmá o tym, abyſmy tych/
Hebr. 13. ktorzy z nas rachunek muſza vczynić/
Matt. 18. byli poſłuſzni? abyſmy Kośćiołá y Prze
łożonych iego ſłuchali? abyſmy kazą-
1 Cor. 9. cym Ewángelia/ y ſłużacym Ołtarzo-
wi/ winna żywność dawali? Co też
Matt. 22. ieſt Ceſárſkie; trzebá oddáć Ceſárzowi:
Roma. 13. komu cześć: temu cześć: komu ſzoż; te-

mu ßos. ꝛc. á vbogich Rodźicow kto- 319.
by nie żywił/ máiąc z kąd; nad źwierzę-
tá nierozumne byłby gorßym. Karmi Rozwa-
ſtáre ſwe rodzice Bocian: Człowiek żánie.
kármić nie będzie? Pilnieyßa ieſt, do-
ma żywić Rodzice; niżli do Kośćiołá
ponieść Ofiáre: iáko nas Pan Chri- Marci 7.
ſtus gromiąc Phariſaeuße y Zydow-
ſkie Doktory/ náuczyć raczył. Jáko też
on ſwych ſłuchał Rodźicow; o tym nie Li:286.
bárzo dawno ſłyßałeś odemnie. M.
A gdy rozni rozną roſkázuią; Xiądz i- Pytánie
naczey/ Pan ináczey; inßą Oćiec y Má
tká/ á inßą Miſtrz w Szkole: kogoż
tám ſłucháć? K. Kto według Wo-
ley Bożey roſkázuie; tego ſłuchay. Wo-
la Boſka, ieſt proſta; náßá, czáſem ſie
zákrzywi: wiecey trzebá ſłucháć Páná Ps:24,91.
Bogá/ niż ludźi: wiecey Kośćiołá/ niż Actuū 5.
Krolá. ꝛc. á Kośćioł ktory ieſt práwy, Matt. 18.
z Wolą Bożą záwżdy zgodny; w Kre- Li:97.ꝛc
dziem to wywiodził. M. Wiem; co
ieſt Cześć / y ktorzy ſą Rodźice náßy:
wykłádu Zapłáty czekam. K: Dłu- Zapłá-
gie Zyćie, y dobry Powod/ na tey źiemi, tá.
ktorą nam dáie Pan Bog/ oſobliwą

sa zapłatą Czczenia Rodzicow ná-
Rozwa- szych. Wielka to iest niewdzięczność/
żánie. Dobrodzieiom swoim oddawáć złym
dobre: niemoże tego Ziemia długo ná
sobie nosić / ani będzie tego Pan Bog
szczęścił; ktory lekce sobie waży swoie
Rodzice. Giną dziś marnie ludzie ro-
zmaići, y młodzi. á przecz? aza dziś Oycá
Kapłaná? za dádzą co, ná Vrząd/ y
ná Krola sámego naostatek? W Szko
łách thez wiele iest niepostuszeństwá,
przećiw Náuczyćielom: á tego sámi
Rodzice/ ktorzy głaszczą swoie syny/
bywáią przyczyną. Niechayże się po-
tym nie gniewa ná Páná Bogá; gdy
swych Dekretow czyniąc exekucyą/ al-
Zám- bo zábić dopuści; albo co inego takie-
knienie. go. Abyś długo żył na ziemi / y do-
brzeć się ná mey wodziło; rozkázuiec P.
Bog / Synu / czćić twoie Rodzice.
Rodzice są, nietylko Domowi; ale też
Kościelni/ Szkolni/ y na Vrzędziech
będacy. czćiże Oycá y Matkę twoię;
szánuy; słuchay; dobre dobrym odday.
iáko nievczynisz tego: zginiesz prędko/
y nędza cię będzie tresktać, wieczna ná.
koniec.

koniec. Abowiem to rozkazanie Boże, napierwsze ma przydaną odpłatę: iako przypomina S. Paweł. Y teć słowa Boskie, są osobliwe; gdy mowi: Ziemię Pan, Bog twoy, daie tobie. aby wiedział każdy; iż y żyć na świecie, y długo żyć, y mieć ziemskie imienie, wszystko tho z reki idzie Bożey. Piąte mow Przykazanie Boże. M. Ephes. 6. Rozważanie. ,, ,, ,, ,, 320.

Nie Zabijay.

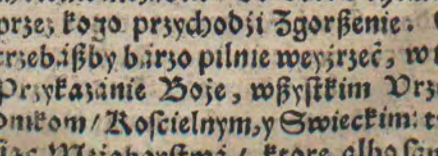
KAP. Y w Bibliey niemász więcey. Niżli pokaże; czego nam tu zabrania Pan Bog: chce; abyś sie pieknemu Porzadkowi przypátrzył, w tym dziesieciorgu Rozkazaniu Bożym. M. Wielki wziątem pożytek w Paciérzu, y w Kredzie, za obaczeniem Porządku rzeczy zbawiennych. K. Y tu nie mnieyszy bedzie: tylko pilnie słuchay. Pan Bog ma być v nas naprzod; y nad wszystko: Pan Bog, iest w Troycy iedyny; a ma być chwalon od nas, Sercem, Usty, y Porządek X Przykazania Boże. ,, Eph. 4. ,,

1/2/3/ Przykaz. Vczynkiem: tego wßyſtkiego vczą nas
troie napirwße Przykazania Boże.
Po Panie Bodze, przecz Rodzice máią
4 Przykazánie. przednie mieyſce; niedawnom okázat: kthorym Porządkiem daley idą
Łk: 3 1 7. Przykazánie Boże; thak rzecz krotko
,, poymi. Dußá drożßa ieſt, niż Ciáło; á
,, Ciáło, niż rzeczy Fortunne: ani V-
,, czynkiem też/ ani Słowem/ ani Ser-
,, cem/ niemamy obrażáć nas ſámych na-
,, przod; á potym, Bliźniego náßego.
5 Przykázánie. Gdy tedy Pan Bog roſkazuie; Nie
zabijay: y Dußnego y Cieleſnego Mężoboyſtwa nam zabraniá; ták z ſtrony
nas/ iáko z ſtrony Bráciey náßey. Gdy
6. Grzechu zákázuie Nieczyſtego; Ciał
7. náßych chce chędogośći: gdy Kraść nie
każe; broni Máietnośći ludzkiey. átoż
máß porządnie zákazáne złe Vczynki;
naprzod Duchowne/ potym Cieleſne/
Rozważánie. nákoniec Fortunne. M. Záiſte piekny Porządek. K. Azá nieporządny
Miſtrz tego vczy! Troie tedy przerze-
Záwiązánie. czone Przykazánia BOże, zakazuią
złych Vczynkow: wedle troiego dobrá
náßego: potym zábrania Pan Bog

Grze-

Grzechu Vstnego; á ná końcu, Ser-
decznego. Abowiem Fáteßne Swiá- 8 Przy.
dectwo, do Vst należy; á Pożądánie 9/10.
żony y rzeczy Bliźniego, do Sercá. ná Zámknienie.
czym izali niewidźiß wßystkiey Chrze-
ściáńskiey Miłości; ku pánu Bogu/
ku nam/y ku Bliźniemu; z strony Du-
ße/ Ciáłá/ Jmienia? M. Wyłożże
iuż piąte Przykazanie Boże. K A. ¶ Wykład V.
Dwoy Zywot nam bywa dány, od Pá- Przyká.
ná Bogá / przez Rodzice naße; Du- 2 Zywot.
ßny/y Cielesny. naprzod tedy P. Bog Summá/ we
zákázuie wßystkim Rodźicom; áby so- 3.
bie zleconych, niezábijáli: potym káż-
demu z nas; áby sie sam niezábijał: á 3 2 1.
potrzecie; áby też swego Bliźniego: á
to wßystko/y Duchownie, y Cielesnie. I. Ro-
Wysádźiłći Pan Bog Rodźice, wnet dźice nie
po sobie: roskazał surowie, Cźćić ich / máią zá-
Słucháć/Zywić; ále niedármo. Abo- bijáć.
wiem ieśli zábije Káznodźieiá, złą Ná Li. 3 18.
uką; Pásterz, niedbálstwem; Vrzę- 1 Sposob nie-
dnicy, nie karániem; Ociec z Mátką, zábiciá.
głaskániem; Náuczyćiel, ochylániem;
wßyßcy / złym słowem, albo przykłá-
dem: ꝛc. biádáß będzie tym Mężoboy-

com Duchownym: z ich rąk będzie pá-
Ezec: 3. 33. trzał Pan Bog duše, stárániu ich po-
ruczoney. Nie dla iedzenia tylko/ ani
dla panowánia / są Vrzędy w Chrze-
scijáństwie / Duchowne, y Swiećkie:
Matt. 20. Kto iest więtšym; ma być mnieyšym:
Lucæ 22. ma tak zabiegáć wšytkiemu/ ná swym
Vrzędzie; aby nanižšy człowiek, zá ie-
2 Spo- go winą niezginął. Niemáią też zabi-
sob. iáć nikogo niespráwiedliwie/ na swych
Sądziech; áni kázáć tego czynić; áni
Li: 265. rádźić na to; áni zámilczeć; áni ochy-
Roma. 13. láć: Miecz, sobie dány, tám máią o-
broćić; do kąd Pan Bog káže. A iž
3 Spo- wšyscy ludźie pátrzą pospolićie, ná
sob nie- spráwy swych Przełožonych: dla tego
zábićia. oni máią być w tym ostrožnieyšy; aby
áni škárádymi słowy / áni złym žyćia
przykłádem/ nikogo niezgoršyli/ y Du-
Matt: 18. chownie niezábili. bo biádá themu;
przez kogo przychodźi Zgoršenie. O
Rozwa- trzebáłšby bárzo pilnie weyzrzeć, w to
žánie. Przykazánie Boże, wšystkim Vrzę-
dnikom/ Kościelnym, y Swieckim: ty-
siąc Męžoboystwá / ktore albo sámi
czynią/ albo czynić dopušczáią/ á na-
więcey

więcey z strony Duße/ podobnoby w
drugich nalazł. Nu / coż za kaźń ta-
kim Przełożonym będzie! zaiste sro- Hebr. 13.
giey od nich liczby/czasu swego/zechce
Pan Bog. Tegoż maią przystrzegáć Ini Ro-
Rodzice / Mistrzowie/ Poedagogo- dzice.
wie;y ktorzykolwiek maią kogo w swo-
im poruczeństwie: áby niebyli przyczy- 322.
ną zabicia/ albo Duße, albo Ciáłá/
álbo y Duße y Ciáłá; ná Sąd Boży
niechay pomnią. Wiele ku temu nale-
żą one Cudze Grzechy; o ktorych ná Li:265.
swym mieyscu gadaliśmy. A w Mał- w Mał-
żeństwie, áby niebyłá z Małżonkow żeństwie
przyczyną odeścia dziatek; trzebá tego też.
przystrzegáć. A iż niedosyć iest/ Złe ,, z Wy-
nieczynić; gdybyś Dobrze nieczynił: ,,kład /
kto zákázuie zabijáć; ten też roskázuie o Oży-
Ożywiáć. Nie dosyć iest Pásterzowi, wániu.
być przy Plebaniey / żyć przystoynie / Kościel-
niedopußczáć Rácerstwá: ma też swe ni Rodzi-
Owieczki uczyć; Chlebem Duchownym ce. Ioan. 10.
ma ie pośiláć y kármić. tákże też Kro- 1 Petri 5.
lowie y Pánowie/ zábroniwßy M jo- Swiec-
boystwá/ te Prawá winni exeqwowáć; cy.
ktore czynią Wiáry iedność/y miłośną Roma. 10
1 Petri 2.

Domowi. á życzliwą przyiáźń. Domá też czeladź swoie/ poddane, y dziatki swoie/ Rodźice y Gospodarze máią wieść ku Bogoboynośći, przykłádem y słowem: áby nietylko niezábijáli; á'ż też zbáwiennie ożywiáli. M. Niemáiż to ná Rodźice brzemię. K. Niemáłą też zá pracą záptátą; y tu Cześć, Posłuszeństwo/ Podatek; y potym Żywot w Niebie wieczny. Káżdy z nástępie

Rozwážánie.

II. Sámi śie sobie niezábijamy. i śmierć. ma baczyć; áby śie sam niezábijał. M. Toć owi niebożętá źle czynią; co śie sámi wieszą! K. Dla tego też ták o ich zbáwieniu Chrześćijánie dźierżą; iáko

Matt. 27. o Judaszowym. A Pijánice y Obżárli ludźie, niezábijáią śie? Záiste wiele

Eccle. 37. ich ginie od niemiernego życia; á trzeźwi ludźie, przydáią sobie żywotá: iáko Mędrzec mądrze nápisał. Duchowną

2 śmierć. śmierćią káżdy śie zábija; gdy w

Roma. 6. Grzechu leży: Zápłátá Grzechu, śmierć

1 Tim. 5. iest: śmiertelnie grzeszący człowiek/ á z Grzechu niepowstáiący / żywym będąc, iest vmártym. A trzebá káżdemu

Przestrogá. pilno baczyć; iáko / á ktorym obyczáiem, sam śie zábija. Abowiem wiele ich

ná śie

ná ſie miecz w domu chowáią: (iáko Prouer. 6.
ſą, ſwych Nałożnic z domu niewyrzu- 3 2 3.
cáiący) á drudzy chcąc y wiedząc / ná Prou. 7.
pewne Duszy zabicie, beſpiecznie idą.
Nie zábiiayże ſie / Człowiecze: nie Záwią-
grześ; áni chowáy przyczynę grzechu / zánie.
áni chodź zá nią. co tym łatwiey bę- Lekár-
dzieſz mogł vczynić; gdy słuchániem y ſtwo.
pełnieniem Słowá Bożego, Zywot Matth:4.
twoy Duchowny bedzieſz kármił / po-
śilał / vtwierdzał / y od zginienia prze-
ſtrzegał. Co ſie dotycze Zabićia Bliź- III.
niego; o tym máło trzebá gádáć. M. Bliźnie
Iáko to? K. Rodźice Duchowni y go nie-
Swieccy, Bliźnie ſwoie máią ſobie zábiiay.
zlecone: ktorym ſpoſobem oni niemáią
zabiiáć / á máią ożywiáć; tym też oby-
czáiem drudzy. iż co ſie tám powiedźiáł. Li:321.
to ku tym / ktorych oni w ſwym opie-
kuńſtwie máią; to łatwie do wszyſt-
kich może być przyſtoſowano. A prze- Zám-
to gdyż droższa ieſt iedná Duszá / niż knienie/
wszyſtek świát; á dla záchowánia ży- z Rozwá-
wotá ſwego / wszyſtkę máietność ſwą żániem.
dáie człowiek; nád Duszę mowię / y nád Matt. 16.
Ciáło, gdyż niemász nic v nas drożſze- Iob 2.

go / áni milßego: y Przełożeni sobie zleconych / y káżdy sam siebie / y Bliźnich swoich wßyscy, ták máią pilnowáć Duße y Ciáłá; iákoby nie Smierci / ale Zywotá / y sobie y drugim przyczyná byli. M. Toć trzebá y zdrowiá

Lekárze. náßego przystrzegáć. K. Trzebá; ále według Páná Bogá. Lekárze są od tego / y Duchowni, y Cieleśni. M. Juz podobno przystąpimy do ßostego

3 Wykład. Przykazánia? K. Wykłádu Páńskiego / o tym Przykazániu piątym / Matth. 5. nietrzebá zániecháć. Abowiem on zákazał nam zábijáć Bliźniego náßego / nietylko Słowem, y Vczynkiem; ále też y Sercem. M. Prawdá; pámiętam Ewángelią: zákazał się y Gniewáć. K. Gniew ten, on iest Grzech

Li: 49. Głowny; ktory z siebie vrodził / Nienawiść. Ktho tedy Gniewá się ná

Záwiązánie. Brátá swego; (ná Brátá Pan mowi; nie ná Grzech człowieczy) záśługuie potępienie: á kto z Nienawiści oburzy się ná Bliźniego; cięzey będzie karan: á kto złáie / zesromoći / álbo przykre słowo rzecze; więtßa będzie tego biádá

w Pie-

w Piekle. Pięknie záiste pokazał Pan Christus/ w tym Bożego Przykazánia wykłádzie; iáko áni Sercem/ áni Vsty/ áni Vczynkiem, grzeszyć niemamy. Rozwá- żánie. ,, 324. ,,

Nu powiedz że szoste Przykazánie Boże: MIE.

Nieczyń Grzechu Nieczystego.

KAP. Aczkolwiek P. Bog/ Przykazánie to szoste dáiąc/ Cudzołostwo tylko wspominał: wszákże káżdy Grzech Nieczysty, Grzechem iest Smiertelnym. Wykład

Z kąd też to mamy baczyć; iż nie ná słowa/ ále ná zrozumienie słow/ trzeba się oglądáć/ w Pismie S. Náuká.

O tym Grzechu dosyć iuż gádáliśmy/ ná inszych miescách: nietrzebá, tu o nim więcey mowić; Li 168 249.

to napilniey/ ábyśmy z Ciał naszych/ (ktore są przybytkiem Bożym) członkow Dyabelskich nieczynili/ rozważáć potrzebá. Rozwá- żánie. 1 Cor. 6.

Dwie też drodze są dobre, y zbáwienne; álbo Małżeństwo/ álbo Czystość: trzecia záwodzi 3 Drogi

do Piekła. Przetoż każdy w swym stá-
nie / ták sie ma rządźić ; áby nietylko
2 Cor. 11. 1 Thes. 4. Duszę / ále też Ciáło swoie / Pánu Bo-
gu czyste zachowáł. Podźmysz daley.
M. Siodme Przykazánie to iest :

Nie Kradń.

Opisá-nie. KAP. Rzeczy cudzey ábyśmy
niebráli / á co iest cudzego, ká-
żdemu dawali ; thego chce po
nas śiodme Przykazánie Boże. á Zło-
dzieystwá tego zákazánego , rozmáite
są sposoby. Abowiem káżde niepoboż-
ne máietnośći y żywnośći nábywánie ,
y káżda niespráwiedliwość / w kupo-
Roz-dział. wániu / przedawániu / pożyczániu / od-
mienianiu / náymowániu / płaceniu /
zapłáty wyćiagániu / fałszowániu / prá-
wowániu / kart álbo kostek igrániu / y
cobykolwiek tákowego było niepobo-
325. żnego y niespráwiedliwego / Pan Bog
tu zákazał ; nietylko tego / ktore pospo-
lićie zowiemy Kradźiestwem y Zło-
Lichwá. dźieystwem. Ná Lichwiarze też Pan
Bog

Bog barzo sie gniewa. ani w Niebie ci odpoczywać niebedą; ani na swie- tych mieyscach Koscielnych / pogrze- bieni być niemogą. M. Juz dzis Zy- dow nietrzeba: dosyć iest Lichwia- rzow / miedzy Chrzescijany. a wie Pan Bog; co za fortele do tego, ludzie so- bie nalezli. K. Ach niestetyß / skà- zilo sie wßystko; a nikt w tho weźrzeć niechce. Co Zyd wylichwi / y co wytu- pi na Chrzescijanach; tym oni zatyka- ią Panom gebe. aby wolno im było, lichwić; to iest / iawnie łupić. M. Znam ia Pany niektore / bá y Xieżą po dobno; co sie Lichwą z Zydy dzielą. K. Wytchnacci tey Lichwy / w Pie- kle. A co imienie dzierżą / a przedsie spetną Summę maią; co o tych rozu- mieć? Bá y v was Mießczan / snadź też niemało sie zawadza rozmaitey Li- chwy. M. Jáwnie z Zydy kupczą y handluią: Zydom sklepy náymuią: nie- może thego dáć Chrzescijánin; co da Pan Zyd Lichwiarz, iawny (co rzecz niegodna) Chrzescijańskiego ludu tu- pieżcą. K. Wßystko to zginie, y z ty- mi Li-

Psal. 14
Li: 274

Przygá- ná.

Kazn.

mi Lichwiarzmi wespotek / czásu swe-
Swit- go. A Swietokradztwa / nie taiem-
tokradz nego, ale iawnego / aza máto w Pol-
stwo. sczel máto Kosciolow zlupiono! Zgi-
Kazn. niesz zginiesz / Polsko / zginiesz: iako
tych iawnych Grzechow niekarza.
Gene. 15. Jeszcze sie niewypelnily zlosci Amor-
reyczykow: przydzie ten czás / kiedy ták
cie skarze Pan Bog; (iesli Pokuto-
Daniel.5. wáć niebedziesz) iako Krola Chaldey-
skiego, Baltázarzá. Napijesz sie z Kie
Psal. 74. lichow Koscielnych; ale nie dobrego
trunku. nu / wznaszay teraz rogi: w-
szak vyzrzysz; iz przydzie ten czas / kiedyc
ich zetrą. M. Ey / mily Bozez iz te-
KosciS. go niekarza. K. A Kosci Swietych
z profánowánia, pomsci sie Pan Bog:
Záwiá- trafi on w rzecz kázdą. A przeto kázdy
zánie. ma w to weyzrzeć pilno; iako sobie Zy-
wnosci nabywa: w kázdey rzeczy, trze-
bá ná Pobozność y ná Spráwiedli-
Przygá- wość pámietać. Dziwnie dzis kázda
ná. rzecz zdrozáta: fałszu wszedzie dosyć / w
kupiách / w szynkach, &c. y Rzemiesnicy
kázdą rzecz wyciagaią. M. Byś
1 Spár- wiedział / Kaplanie mily; iako dzis
cie. kázda

káżda rzecz droga: niedziwowałbyś sie vbogim Rzemieśnikom; iż nieprzedáią tanie. K. Kto na co robi; ma,, z tąd mieć żywność: ale trzeba sie też,, temu we wszystkim miárkowáć. Jeden,, obiad / iedná száta / co dziś kosztuie 326. Mieszczánina iednego! co iedná iedney dziewki wypráwá! A z kądże ná tho wziąć? O trzebaszby miarę mieć we wszystkim, y wam Mieszczánom. Wszak iuż nieznáć; co Ziemiánká / co Mieszczká: á v Mieszczánina pysznieyszy czásem obiad będzie / niżli v Szláchcicá. M. Zwyczay. K. Zły zwyczay/ kto zá nim idzie / nikogo niewymowi v Bogá. Każde niepobożne y niesłuszne Zywności nabywánie, dla tego ma wiecey káżdego ruszyć: iż kto co niespráwiedliwie y niepobożnie nabył; wszystko to winien iest wroćić. Tákći Zachaeusz vczynił: y ná Złodzieie Pan Bog dał był to Práwo; wrácáć musieli/ czásem we dwoie/ czásem we czworo, pięćioro, y siedmioro. M. A kiedy niemász co wroćić; albo o cześć by szło? K. Więc było niebrać/ ani

2 Spárćie. Rozważánie/ iż Cudze wroćić. *Lucæ 19.* *Exodi 22.* *Prov. 6.* Spárćie

korzyſcić cudzego. Kapłan mądry/ co
Kárty. z tym czynić / w to vgodźi. M. Wſpomniałeś też Kárty y Kośćki: ażaby
Kośćki. to ku Złodźieyſtwu ßło? K. Inßać
ic. ieſt, Vkraść; inßa, Wygrać: ále iáko
1 Sow. pod Cudzołoſtwem / w ßoſtym Przykazániu/ każda Nieczyſtość ſię zamyka; tak pod Złodźieyſtwem/ każde niepobożne y nieprzyſtoyne rzeczy nabywánie, Pan Bog zawiązał. przeto też kto
Záwiązánie. co wygra; z dobrym ſumnieniem tego niemoże trzymáć przy ſobie. ma wßyſtko/ co wygrał/ wroćić/ a woźć czynie ma gráć o pieniądze. M. Ale kiedy
1 Spárćie. dla bieſiády / y dla krotofile; nie dla wygránia? K. A kto ieſt tákowy ktoby niepragnął wygráć? vkaż mi iednego; ktoby grał/ bez pożądánia rzeczy cudzey. Cukruymy my; iáko chcemy: Pan Bog ſerce widźi. M. Práwdę mowiß. wßakże gdyby kto nizacz
Pſal:7. ſobie niemiał; wygra/ niewygra: tylko/ áby ſie báwił; albo k woli komu czynił; albo też goſcie ſobie zachował. (bo drugi, dla kart tylko. do kárczmy idźie) izáliby ten Smiertelnie grzeßył?

K. Vkaż-

K. Vkaż mi: kto ieſt tákowym. M.
Ale/ ieſliby był. K. Dziwna rzecz:
o tym gádáć/ czego niemáß: á to ießcze Przygáná.
dziwnieyßa; iż tego Vrząd dozwala.
A za máło złego za kártami idzie! iá- 2 Dow.
kie cudzego żądanie/ długie w noc śiá-
danie gniewy/ nienawiśći/ krzywdze-
nia/ y zabijánia naoſtatek! á gdy śie Przygáná.
kto przegra: gdzież więc? muśi śćiąg-
nąć do cudzego. O Vrzędnicy, prá-
wie Chrześćijáńſcy: ktorzy tego iáwnie
w kárczmiach dopußczaćie. Biádá 327.
wam; ktorzy daiećie zabijáć przy kár-
ćiech, ludzkie Duße/ á czaſem y Ciáłá.
M. Ty przedśię w ſwą idzieß. K.
Nie w ſwą. A iáko ia mam chwalić to Záwiązánie.
Drzewo; z ktorego ták złe roſtą Owo-
ce? káżdeć Drzewo, z ſwoiego Owocu Matth. 7.
poznáne bywa. Nu/ daß mi tego/ (á Luce 6.
ná świećie, niewiem byś go nalazł)
ktoryby dla bieśiády tylko/ bez wßel-
kiego cudzey rzeczy pożądania/ Grą
śię báwił: tákiego gdy ty mnie daß: ia 3 Dowod/ ku Spórowi
iednák o tey Grze ináczey niemogę ſą- właſnie.
dźić; iedno iáko (co pamiętaß) o Táń-
cu. Tyle czás Tánczni k; tyle y Kar- Li: 302.

Stoso= towník: przychodźi on z Táńcu, ku po=
wánie. żądliwośći; y ten trudno ma być od
niey wolen: wpadnie ći czásem w
Grzech, z Táńcu; y ten, z Igry. M.
2 Spár= Ale kiedy niemász sie czym inym bá=
ćie. wić; á czás też iest nie pomimu? K.
Tákeś też Taniec wymawiał: M.
A wo wszystko Grzech/ v ćiebie. K.
Vskarżá= Ná te láta (niestetysz) przyszlismy/ y
nie. tákeśmy dáleko w swiát zászli; iż iáśne
Grzechy/ iáśnie Woley Bożey przeći=
wne/ zá Grzech sobie niemamy. Rad=
Rozwa= bym ia czásowi y zwyczáiowi folgo=
żánie. wał: ále ieśli niechce cudzych Dusz zá=
wieść; prawdę/ według Páná Bogá/
Przy= mam powiedźieć. Byłem przy skoná=
kład. niu człowieká iednego: ktory/ Kánto=
rem po Szkołách bywáiąc/ á Wárca=
bow pilnuiąc/ przy dźiwnym konániu,
często mowił; Zyz/ kwáter ꝛc. á záiste
w inych rzeczách był státecznym; czás
tylko swoy marnie tyrał. Pátrzże; co
to iest, zły Nałog. M. Pánie Bo=
Lekár= że/ day go nam złożyć z siebie. KA.
stwo. Tegoby trzebá: á złego áni czynić/ áni
Wykład bronić, nietrzebá. Sálomon, skosuiąc
Złodźiey=

Złodzieystwo z Cudzołostwem / máłym Grzechem ono czyni. nie przeto; iákoby Złodzieystwo Grzechem Nieśmiertelnym było: ále; iż iest mnieysze / niżli Cudzołostwo. M. Czemużeś ki ocey gadał o nim, niż teraz o Kradziedztwie? K. Azaś nie słyszał przyczyny? Miałcibym ia był ieszcze niemało mowić; zwłaszcza / dla okazania ciężkości Nieczystego Grzechu: ále folguiac wstydliwym ludziom / niechciałem tego szyrzyć. Niewiem; iáko kto: mnie bárzo záiste iest brzydka rzecz / o Cielesney Nieczystości gádáć. Jesli iest ciężkie Złodzieystwo: dáleko cięższy on Grzech; dla ktorego máłe iest Złodzieystwo. Masz iuż Przykazánia Boże; abyś Vczynkiem nieobrażał / ani Duszę / ani Ciáłá / áni Zywnośći twego Bliźniego: do Vst należy to VIII;

Prou. 6.

Pytánie

Li: 324. 328.

2 Przyczyná.

Stosowánie.

Powtorzenie.

Nie mow / przećiw Bliźniemu twemu / fałszywego Swiádectwá.

Opiſá- nie. NIE. Podobno [illegible] Grzechow Pan Bog zamá- knął? K. I Dobre rzeczy (iáko Miłowánie wſzelkiey Prawdy) w thym záwiązał. Każde fałeczne y kłamliwe słowko / ktorymiby człowiek vmyſlem mowione / Grzechem ieſt; nietylko Fałßywe Swiadectwo. Jako o Swia-
Prov. 19. dku Fałecznym napiſano; iż w nim
Fałß będzie ſkarany: tak też o wßelkim
1 Ioan. 2. Kłamſtwie, Jan S. mowi; iż nie ieſt
Pſalm. 5. z Bogá. á Prorok; Zátrácię / powie-
da / (Pánie Boże) wßyſtkie kłamliwá-
Ioan. 8. ce. Pan Bog ieſt Prawdá; á Száttan
Kłamcá / y oćiec kłamſtwá. M.
Geneſis 3. Znáć potym; co ſie ſtáło w Ráiu. K.
Roz- Jeſtći rozność wielka; ktorym vmy-
dział. ſlem kto kłama: wßakże żadne Kłam-
ſtwo (iż Prawdźie ieſt przećiwne) nie
ieſt bez Grzechu. Są iedni; ktorzy to /
dla Krotofile czynią; drudzy / dla Po-
żytku; á trzeći / dla zaßkodzenia: y ći o-
ſtátni / y oni pierwßy grzeßą; wßákże
1 Kłam- ći nawiecey. M. Błaznowie podo-
ſtwo / bno na pierwßym ſą mieyſcu? KA.
Kunßto- Ktorzy? M. Aza ich máło wßę-
wne. dzie?

dźie? Tymći iedno kłamliwym tre-
snowaniem dźiśbięsiadźstoią. K.
Zaiste ieśli z Słowa Prożnego, damy 1 Słow:
liczbę: dáleko więcey/ z Słowa Kłam Matt. 12.
liwego. To wielka; iż Prawdá, iest 2 Słow.
Boża/ á Kłamstwo, Dyabelskie. M. II Kłam
Dla Pożytku kłamáiący, ktorzy są? stwo/
K. Jest y miedzy tymi rozność. A- Pożytec-
bowiem insza iest, czynić to z sz. oda cu- czne.
dza; insza/ bez szkody. Kłamáły w Rozność
Aegypćie Niewiasty; dla zachowá- Exo
nia Zydowiąt: skłamáła y Ráchab/ w Iosue 2.
Jerichu, dla wybáwienia Szpiegie- Wy.
rzow ludu Bożego: ktore iż to z Miło-
ści, y z Lutości czyniły; oná ich ku Bli-
źniemu Miłość, łatwie v Paná Bo-
gá odpuszczenie vprosiłá. Cokolwiek 329.
też dobre° P. Bog onym Niewiástam
vczynił, Dobrodzieystwo, y przyiáź-
ność/ nie fałsz, áni kłamstwo/ im od- Contra
płácił: tak S. Augustyn pisze. [Non Mendac:
est in eis remunerata fallacia, sed be- Cap: 15.
neuolentia; benignitas mentis, non i-
niquitas mentientis.] Insza tedy iest/
tak kłamáć; iáko one niewiásty Po- Záwi-
gáńskie: insza/ dla droższego rzeczy prze- zánie.

dánia. tam obrażenia Bliźniego nie-
było; według rozkazu Bożego: ále tu
Lekár- iest iásne. Ma káżdy powiedzieć; żaczy-
stwo. by chćiał co dáć: (wßák mu nie wy-
dra) kłamáć dla Pożytku swego/ nie-
Rozwa- ma. co iż iest náprzećiw Miłości Bli-
żánie. źniego; bez Smiertelnego Grzechu być
Spár- niemoże. M. Więc y one zgrzeßyły;
ćie: ktore Kłamstwem swym zdrowia lud-
kie záchowały? K A. Jesli żadne
1 Dow. Kłamstwo z Boga nie iest: (á to S.
Jan piße.) tedyć zgrzeßyły. M. To
lepiey było, wydáć ich ná śmierć? K.
Kłam- W czym iest włáśnie Kłamstwo; trze-
stwo w bá to wiedzieć: nie iest Kłamstwo/ zá-
czym. milczeć Prawdę; ále / Fałß powie-
Gene. 12, dzieć. Jż Abrahám S. tákże też syn
21, 26. iego Jzaak, Zony swe názwáli Siostrá-
mi; tym podobno nie zgrzeßyli: (były
bowiem Siostry; to iest/ Krewne ich)
Gene. 15. zámilczeli/ (áby niekuśili Páná Bo-
gá) co im ßkodziło; powiedzieli/ co im
ßkodzić niemiáło: á ostátek poruczyli
spráwie Bożey: y nieomylili sie ná tym.
Záwia- One tedy Niewiásty Pogáńskie/ gdy
zánei. chćiáły niewinnym dobrze vczynić /
miáły

miáły były co tákowego wynáleść; bez Kłamstwá: ále fałszywą rzecz mowiąc / od Grzechu niemogą być wymowione. Wiele też iest ná tym; iż one, ieszcze były Pogánki / á z Miłości to czynili. bo iedná Miłość, wiele Grzechow zákrywa: á Pogáński bogoboyny człowiek, Woley Bożey niemoże znáć doskonale. Czyńmy przystoynie; co możemy: ále gdy do tego przydzie; áby / dla Pożytku/ skłámáć: iuż tám ná regułę Apostolską pámiętáć mamy; á dla tego / áby co dobrego z tąd vrosło/ źle czynić niemamy. M. Ciężkać to iest / po prawdzie. Wolałby człowiek domá czásem siedzieć / niżli biesiádowáć: przyśle ten Przyiaciel; przyśle on Pan / rázy drugi: iákoż sie wymowić? K. Bacznie, á mądrze: ále nie kłámay. M. Ale muśi czásem. K. Przecz muśi? M. Nie máß iák ináczey: muśi álbo biesiády pomoc; álbo co tákiego zmyślić. K. Przyday trzećią; Albo Przyiaćielá, y Páná, rozgniewáć. Ktoż większy; Pan świecki/czyli Pan Bog? M. Aleby

2 Dow.
1.Petri 4.
330.
Záwiązánie.
Roma: 3.
Rozważánie/ z Przykłádem.

mógł mi człowiek zaßkodźić. K. A
" Pan Bog, niemoże skaráć? niemoże
bronić? W kogoż wierzyß? Nu/nie-
zechceß kłamáć; dla Woley Bożey. y
mniemaß; aby / dla tego / niebył on
Przygá- twoim Obrońcą? Awo niechcemy
ná. żadney przećiwnośći ćierpieć; ani ża-
dney ludzkiey niełaski ná sobie nośić: z
" God ná Gody chćielibyśmy. a to być
" niemoże. M. Jeśli dobrze Historyą
Przystęp pomnie: oney Niewieśćie w Jerichu,
do Spár- ták mówiono: Wyday nam Szpiegie-
cia. rze; ktore maß w domu twoim. K.
Iosue 2. Chociayże ták. coż ná tym? M. Toć
tu iuż rozum ludzki vstał. bo albo po-
wiedźieć; Niemaß ich; á skłamáć: al-
bo ie wydáć. K. A tu trzećia przy-
" toż: Są; ále ich niewydam. M. Gar-
Augustin: dło w tym. K. A zapłatá w Nie-
Capit: 17. bie / zá to. A choćiayżeby też wydáłá
Contra. onych byłá: Pan Bog/ ieśli chćiał/ i-
Mendac. záli niemógł swoich inák wybawić? y
pokazał to; że mógł: gdy ie goniono.
Gene. 19. Do tegoć też było przyßło Lotowi/ w
Sodomie; do czego tey Niewieśćie/ w
Jerichu: á wżdy on niezaprzał gośći
swoich;

swoich; áni chćiał (iáko S. Augustyn
mowi) dla Ciał gośći swych / Kłam-
stwem Duszy swą pomazáć. A przeto Zámknienie.
człowiek Chrześćijański (abym zam-
knął słowy tego S. Doktora) niechay
czyni / co może; dla docześnego zdro-
wia / álbo też Pożytku swego: ále gdy 33 I.
do tego punktu przydźie / iż to z Grze-
chem być muśi; dla dobrego / niechay
źle nieczyni. Jeśli zgrzeszył: odpustu
ma prośić; á pothym śie Kłamstwá
strzedz: Boże vchoway, wymáwiáć. Lekárstwo.
Panie Boże / day nam Miłość Pra-
wdy; y vchoway Kłamstwa. Grzech III Kłamstwo /
tedy iest / v Rusztem kłamać / y dla Szkodliwe.
Pożytku: wszakże trzeći sposob Kłam-
stwa, prawie iest Dyabelski. tym wie-
le zászkodźił nam Dyabeł / w Raiu: Genesis 3.
tym zabijáią wiele Dusz Kácerze / czá-
sow naszych. Kto tedy kłama; aby zá- Zówiązanie.
bił / zdradźił / o lekkość, szkodę, y co i-
nego tákiego przyprawił: prawym ten
iest násladowcą Dyabelskim. M. IOAN. 8.
A wo onegoby śie nam trzymáć: Ták / Lekárstwo.
ták; nie ták / nie ták. K. Dobre to Matth. 5.
iest Lekárstwo: dobra / od Lekárza
dobrego

dobrego / Recepta: chociay zeby co przy tym przyćierpieć. Thak tedy Pan Bog nas náuczywszy; iákobyſmy áni Vczynkiem / áni Słowem / naſzego Bliźniego nieobrażali; tego też nakoniec chce po nas: abyſmy / iáko prawi Synowie iego / w Prawdzie ſie kocháli; á Kłamſtwá wſzelkiego zániechali. co ſpráwiwſzy / od kad pocżał / tym kończy: pocżał od Serca; Sercem też zámyka. Mowże oſtátek Bożego dzieśiećiorgá Przykazánia. MIE.

Zám- knienie / z Porząd- kiem.

Niepożadáy Zony Brátá twego / áni żadney rzeczy iego.

KAP. W Bibliey tak nápiſano: Nie pożadáy żony (no: Bliźniego twego: Nie pożadáy áni domu iego / áni roley; áni ſługi / áni ſłużebnice; áni wołu / áni oſłá; áni cokolwiek ieſt iego.

Exodi 20. Deute. 5.

Dwoie

Dwoie ſą, w tych słowiech, Przy- kazania Boże/ku ſzoſtemu y ſiodme- mu należące: tám zabronił Vczynku; tu ſamego Pożądánia. y przetoż Pan Chriſtus/ ſzoſte Przykazánie Boże wy- kładaiąc/ ták powiedział: Ktoby ná cudzą żonę poyżrzał, z Pożądaniem iey; iuż na ſercu ſwym, ieſt Cudzołoż- nikiem. M. Toby mogło być mniey/ niżli X/ tego Przykazania Bożego? K. Ták ieſt: ale iáko w Kredzie/ licz- ba XII; w Paćierzu VII; ták też w Przykazaniu Bożym / liczba X, Pá- nu Bogu ſie podobáłá. á to wſzyſtko/ dla pewnych przyczyn, y Taiemnic: Ieſli dziewiąte y X Przykazánie/ kto- re ſie zamykáią w VI y w ſiodmym / oſobne Pan Bog vczynił: y Gniew/ ktory ták ieſt Mężoboyſtwem Serde- cznym / iáko Pożądánie cudzey żony, Serdecznym Cudzołoſtwem/mogł też być zákazány z oſobná. ale ták ſie po- pobáło Panu Bogu; dla Doſkonało- ſci y Táiemnic liczby Dzieſiątey. Może też być tá ſłuſzna tego przyczyna: iż Króleſtwo Boże, nie ná ſubtylnym ieſt piſániu/

Wykład

Matth: 5. 332.

Czemu X Przy kazánia Boże.

Dowod.

1 Przy- czyná.

2 Przy- czyná.

pisániu/ albo o nim gadaniu; ále ná
1 Cor. 4. prostym a stałym iego pełnieniu. Po⸗
znawszy Wolą Bożą, czyńże: ktora⸗
kolwiek drogą do iey poznania przy⸗
chodźisz; y od ktoregokolwiek Kapłá⸗
Záwiązonie Wykładu. na ią słyszysz. Przestańże ná twoim:
cudzego nic nieżąday; ani Sercem sie
poddáy sie Nieczystości; ani Imienia
dobrego/ ani Sługi pożytecznego/ ani
Dobytka płodnego/ twemu Bliźnie⸗
Przygána/ o wykład Bliźniego. mu nie zayźrzy. Pátrz tu złość Żydo⸗
wską/ y przewrotny Bożego Przyká⸗
zánia wykład. Spytay Żydá; Czemu/
Żydźie/ lichwich? wszák Pan Bog zá⸗
Ezech. 18 kazał/ przez Ezechielá Proroká, y gdźie
Psalm. 14. indźie/ ná Lichwę pożyczáć Bliźnie⸗
mu swemu. Bliźni/ powieda/ moy iest,
Żyd tylko. Nu/ Żydźie/ iesli twoy Bli⸗
źni, tylko Żyd iest: tedyć będźie wolno
Żon nie Żydowskich pożądáć. (bo Pan
Bog y tu/ y v Prorokow/ Żonę Bliź⸗
niego mianował) á iesli/ przy pożądá⸗
niu Żony/ Bliźniego wykładáć musisz,
kożdego Człowieká: czemu też nie tak
Podobieństwo. wykładasz/ przy Lichwie? Ták prá⸗
wie Żydźi/ wichrząc Zakonem Bożym/

Lichwy

Lichwy swoiey bronią; iáko Luterá-
nowie/ ożenioney swey Xiężey y Mni-
chow. Ale daymy teraz Zydom pokoy: nánie.
tegoby nam pilniey przystrzegáć; iáko- Matth. 5.
by oni, z Vczynkow nászych, Páná Bo
gá chwalili. My sámi/ iż nie Chrześci-
ánsko żyiemy/ wielką im przyczynę dá- Przygá-
iemy ich Niedowiarstwá. Azá my pil- ná/ z Wy-
nie strzeżemy Przykazánia Boże? Trze- licániem
bá dobrego Sercá naprzod/ ku Pánu
Bogu, y ku Bliźniemu: trzebá Słow
vczćiwych/ y Chrześcijánom przystoy-
nych: á w Spráwach nászych/ ze chce-
nia y z wiádomośći/ nicby tákiego być
niemiáło; z kądby kto mogł mieć przy-
czynę/ odstáć, álbo nieprzystáć do Chrze
śćijáństwá. Nuż/ vmiemyż Przykaza- 333.
nie Boże? kochamyż sie w nim? rozu-
miemyż go? M. Prawdę mowiß:
sam po sobie czuię. K. A przeto kto- Zám-
kolwiek chce sie vwiárowáć Grzechow/ knienie
á chodźić przed Pánem Bogiem w V- X Przy-
czynkach dobrych; niechay pámięta ná kázánia
dźieśięć krotkich/ y nie bárzo trudnych/ Boże.
Mándatow Bożych. Oddawszy Pánu Powto-
Bogu siebie wszystkiego/ potym od rzenie.

Rodźi-

Rodźicow niechay káżdy pocznie: tym winien ieſt Cześć/ Poſłuſzeńſtwo/ Podatek. po Rodźicach przyſtapiwſzy do Bliźniego ſwego/ niema ſzkodźić y Duſzy y Ciału/ y Zywnośći iego; áni Uczynkiem/ áni Słowem/ áni Sercem: á naprzod/ áby ſam ſobie nieſzkodźił/ doma ſie ma náuczyć. Abowiem ktokolwiek ſam ſobie ſzkodźi; y Duſze ſwoie/ rzecz ná świećie nadrożſza/ Grzechem potepia: trudno ten ma ſie hámowáć od ſzkody Bliźniego ſwego.

Dowod. Mat. 16.

M. Już widze Porzadek piekny X Bożego Przykazánia. Meżoboyſtwem niemam zábijáć/ áni Duſze/ áni Ciáłá; áni ſwoiey/ áni cudzey: Nieczyſtośćia niemáia być mázáne Ciáłá naſze/ Duchowi S. ná Krzćie oddáne: Złodzieyſtwo zábránia wſzelkiego niepobożnego y nieſprawiedliwego Zywnośći nabywánia. potym niemam ſzkodźić Bliźniemu memu Uſty moimy/ żadnego Kłamſtwá niemowiąc: y Serce moie naoſtatek/ od wſzelkich złych Zadz oczyſcione mam mieć. K. Serca ſtrzeż napilniey: z tąd wſzyſtko pochodźi:

Wykład Powtorzenia.

Lekárſtwo.

chodzi: Czystym tylko Sercem P. Bog Matt. 15,
bedzie widzian; a Prostego Serca lu- 5.
dziem, Wieczne bedzie Wesele. M. Psalm. 96.
Amen. K. Już masz wykład Bo-
żego Przykazania. coż chcesz daley?
M. Thomasz vkazać; iako wszystkie Li: 291.
Grzechy/ y wszystkie Dobre Vczynki/ I Nau
zamykaią sie w tym X Przykazaniu ka;
Bożym. K. Nu/ dobrze: ia bede Wszytkie
pytał; ty odpowiaday. a cobyś ty opu- Złe zaka
scił; ia dołoże. Grzechy Serdeczne, zano / a
gdzie są zamknione? M. W I/ IX/ Dobre
y X Przykazaniu. K. W V iest też roskaza-
Gniew Serdeczny. M. Pamietam. no / w X
K. Vstne, gdzie? M. W II/ y w Przyka-
VIII. K. A Vczynkowe? M. zaniu Bo
Tes rozmaicie rozdzielił: z osobna mie żym.
pytay o nich. K A. Powiedzże na- Li: 323.
przod o Powszednich. M. Ale nie- Li: 239.
powiedziałeś ich pewney liczby. K. Powsze-
Wżdy co powiedz. M. Prozne Sło- dnie
wa, ieśli Pana Boga obrażaią; nale- Grzechy
żą ku II Przykazaniu: a ieśli Bliźnie- 334.
go; ku VIII. K. Dobrze. także
też o inych tarwie sadzić; co do czego
idzie. A Smiertelne iako? M. Gło-

Glowne mnych Grzechow iest 7: Pyche zakazuie Pan Bog / w I podobno Przykazaniu swoim. K. Czemu watpliwie mowisz? M. Nieprawie moge liczyc. K. Wspomni iedno na Kre-
Licz. 20. dozi iako wszystkie Dobra od Pana Boga mamy: a Pycha tego niechce pamietac. Lakomstwa gdziez zbronit P. Bog? M. Lakomy człowiek iż chowa to / coby miał vbogim rozdać; y iakoby cudza rzecz przy sobie trzyma: przeto ku Złodzieystwu należy. K. Ba y przeciwo pierwszemu Przykazaniu grzeszy: iż y w Opatrzność Bożą watpi; y nie tak / iako mu zlecił Pan Bog / iego Dobrem szafuie. M. Nieczystość iasnie iest zakazana w VI y IX; iako Gniew z Zazdroscia / w V Przykazaniu Bożym. K. Zazdrość / ile iest Nieżyczliwoscia / ku Mężoboystwu przynależy; ile Pożadaniem / ku Pożadaniu rzeczy Bliźniego: wszakże z strony Darow Bożych / dla ktorych sie na sercu gryzie Zawisny człowiek / zabrania też iey napierwszy Mandat Boży. M. Obżarty y Zabija sie / y

Kradnie;

Kradnie? przeto tez Obżarstwo iest naprzećiw V. y VII. Przykazániu Bożemu. K. Jáko to Obżerty Kradnie? M. Dziesiećby sie ich pożywiło; co ieden w Brzuch swoy nacka y naleie. Leniſtwo nie rádo Swiát swiećizna/ ede kad przysłucha. K. A o Ducho-
Grzechach Duchowi S. Przećiwnych, wi S. Prze-
co rozumiesz? M. Uporne prawdy ćiwne.
zbijánie, Fałszywe iest Swiadectwo; Miłośći Chrześćiánskiey Zayzrzenie, tám iest; gdzie Zazdrość, Grzech Głowny: Zátwárdziałość serca/ Miło-[illegible]ego łączenie od Sprawiedliwośći/ Rospacz/ y Niepokutowánie/ iż złą Wiárę w Pana Bogá pokázuia; w napierwszym Przykazániu swoim (iáko mnie sie widzi) záwiązał ie Pan Bog. K. Chcesz krocey? M. Dobrze. K. Iż są Duchowi
S. Przećiwne; w ktorego ták Wie- 335.
rzymy/ iáko w Oycá, y w Syná: przeto wszystkie są / pod pierwszym Mandatem Bożym. wszákże iż obrażáią thez Bliźniego; á ieden Grzech/ rozmáitym ,, obyczáiem/ y tám, y tu, może przynále- ,,

żeči dobrześ y ty powiedźiał. Wołá-
Wołáiące do Nieba. iących do Nieba, gdzie zakazano?
M. Mężoboystwo Dobrowolne / y
Sćiskanie vbogich, Sierot, Wdow /
w V; Grzech Sodomski / w VI; a Za-
płaty zatrzymanie / w VII są Przyka-
niu Bożym. K. A Cudze Grzechy /
iako? M. Y Rada / y Roskazanie / y
Cudze. insze także siedm; na rozmaite złe rze-
czy mogą sie śćiągać: przeto też ku ro-
żnym będą przysłużać Przykazaniom
Bożym. K. Jako to? M. Jeśli
radze na Mężoboystwo / albo ku Nie-
zgodzie; ieśli na Grzech Nieczysty / ná
Złodźieystwo / albo też na Kłamstwo:
iuż tu łatwie obaczyć; co iest czyie.
K. Takieć też Grzechy zachowane
Záchowáne Biskupom y Papieżowi. mocy Biskupiey, y Papieskiey / niemá-
ią w tym trudnośći; na ktorymby mie-
śću Pan Bog ie zakazał. ciężkie są
wszystkie: łatwie ie poznać. Dobre V-
czynki czynić, gdzie roskazano? M.
Cnoty Grzechom Przećiwne, tam są
Cnoty, Grzechom przećiwne. roskazáne; gdzie zakazano Grzechow.
Abowiem kto zakazuie Pychy; tenże /
zá iednym Mandatem / Pokorę zaleca.
K. Do-

K. Dobrze mowiß. M. Naucży-
łem ſie tego / ná kilka mieyſcach kędyś
mi wykładał Przykazánia Boże. K.
Dáley co: M. Dobre Vczynki poży-
teczne Vſpráwiedliwieniu. Anna S.
oná Prorokini, Poſty y Modlitwámi
Pánu Bogu ſłużyłá: á tho należy ku
Swiąt ſwięceniu. K. A pod Ná-
dzieią zamyka ſie Modlitwá: á Ná-
dzieiá, w pierwßym ieſt Przykazániu
Bożym. Poſt też ożywia Duſzę, chło-
ſtay martwi Ciáło: z tąd możemy go
poddáć, y Vniezabijániu / y Nieczyſto-
ści ſtrzeżeniu. M. Miłoſierne V-
czynki, iż rátuią nędze Bliźniego ná-
ßego / álbo ná Duſzy / álbo ná Ciele / ál-
bo w Zywnośći, á około tych trzech rze-
czy mą pieczą V / VI / y VII Przyká-
zánie Boże. y o tych / prze te przyczyny /
niemoże być trudny rozſądek. K.
Powiedzże tedy o Cnotach Grunto-
wnych. M. Mądrość dáie P. Bog.
dla tego będzie, pod Roſkaz: pierw-
ßym. K. Wßyſtko dobre Pan Bog
dáie. dla tego / ták możemy przydáć.
Mądrość ſpráwuie ſie opátrznie y

Dobre Vczynki pożytecz-ne Vſpráwiedli-wieniu.

Vczynki Miło-ſierne.

Cnoty Grunto-wne.

bácznie/ ku Pánu Bogu naprzod/ po⸗
tym ku Bliźniemu: á przetho iesli w
Służbie Bożey/ albo w Czceniu stár⸗
szych/ albo w Nieobrażeniu Bliźnie⸗
336. go/ mądrze postępuiemy: z tąd/ co ku
czemu idźie/ nie trudno obaczyć. M.
„ A wo ná wiele stron może sie oglądáć?
K. Ták. M. Spráwiedliwość od⸗
daie rzeczy Boże, Bogu / Cesárskie,
Cesárzowi; karmi Rodźice; broni krzy⸗
wdy. toć też y tám, y sám/ roskazał ią
Pan Bog. Miernie żyiący, Niezabiia
swego Ciáłá: á Mocny człowiek, y w
wyznániu Wiáry/ y w Swiąt święce⸗
niu/ śmiáłość pokázuie. K. Thakżeć
też w inych Spráwach dobrych / kto⸗
re Bliźniemu czynimy/ potrzebá moc⸗
„ nie trwáć: y z tąd iedná Cnotá może
„ sie zámknąć, w wielu świętych Mán⸗
„ dátach Bożych. Nuż o Rádách Do⸗
Rády browolnych. M. Pánieństwo pod
Dobro⸗ VI podobno iest Przykazániem. K.
wolne. A za Pánieństwo iest roskazáne? M.
Kto slubił Pánu Bogu Czystość; iu ći
temu Pan Bog niepozwoli Zony. K.
A to nie źle: wßákże ták lepiey. Nizli
kto

kto weźmie na się dobrowolnie na ktorą Radę: iż Rada nie iest za Roskazaniem; od Bożego Przykazania będzie wyłączona: ale gdy Slub uczyni Panu Bogu; niema brać nadaremno Imienia Bożego. Już ono tylko Dobre Vczynki / ktore są Osobliwe / trzeba odprawić. M: Łatwie obaczyć, z stanu człowieczego: co komu Pan Bog przykazał: a za tym / do ktorego Przykazania Bożego, co należy. Roskazuią iedni; drudzy Słuchaią: oni niemaią Zabijać; i maią Czcić/ etc. K. Przy opisaniu Swiątości Kościelnych / odłożyłem iedne rzecz, na to mieysce: pamiętaszże; ktorą: M. Podobno Pokutę. K. Nie źle masz pamięć: tak iest. Słuchayże teraz; iako się mamy ku Pokucie gotować: mieysce temu tu iest barzo przystoyne. Co Grzech iest; co Vczynek Dobry; a iako oboia rzecz płynie z dziesięciorga Bożego Przykazania; trzeba to wiedzieć Pokutuiącemu człowiekowi. o czym, iż się tu dowodnie gadało: tu też łatwiey obaczyć możemy / ktorym sposobem mamy dawać

Dobre Vczynki Osobliwe.

Li: 167.

II Nauka; Gotowanie na Pokutę.

Mieysce tu przystoyne.

wáć śie winnymi Pánu Bogu/ z dopu-
śzczenia Złego / á opuśzczenia Dobre-
Potrze- bá, go. Rzecz iest bárzo pożyteczna: záw-
sdy nam potrzebne iest to Lekarstwo:
Psalm:31. Błogosławieni są; ktorym Pan Bog
Li:181. odpuśzcza Grzechy. M. Naucżże
mie tego/ moy miły Kapłanie: iestem
337. bárzo grześzny człowiek. K. R ia.
Odłoże- obadwá śie vczmy. Niepotrzeba mnie
nie: w iest, ná tym mieyscu wywiodźić; iáko
Odpow: Pokutá ma mieć Skruchę serdeczną/
Licz:54. Spowiedź vstną/ y vczynkowe Dosyć-
vczynienie; z czym do Kapłaná przystą-
pić / á iáko mamy násze Grzechy sobie
rozczytáć; tom ia ná to mieysce odło-
Co vmieć żył. Kázdy człowiek Chrześćiáński ma
trzebá. thak vmieć dźieśięćioro Przykazánie
Boże; iáko Paćierz, y Zdrowa Ma-
rya/ y Kredo: ná tym iest Wiárá ná-
szá/ Nadźieia/ y Miłość. Niż thedy
do Kápłaná poydźie, ná Spowiedź/ z
wielkim żalem serdecznym, y Sercem
Zwier- Skruśzonym, ma weyrzeć w zwierćia-
ćiadło dło Przykazánia Bożego: tam/ iákim
naśze / iest/ łatwie śie oglada. Do I Przyká-
X Przy zánia przystąpiwszy, będźie sobie ro-
ka: Boże.
spamię-

spámiętawał: iesli prawiew Páná Bo-
gá wierzył: przy II; iesli niebrał nada-
remno Imienia iego: á przy III; iesli
Swięta święcił. zá czym poydzie do Li. 182.
Kredá / y do Pacierzá. Iesli Dobr 2c.
Bożych dobrze vżywał; drogą szedł Pá-
ná Christusową; Poświęcenia od Du-
chá S. przystrzegał; á Wiárę Kościo-
łá Powszechnego mocnie dzierżał: to
wszystko pilnie rozważy. iáko mowił
Pacierz; á iesli sie słowa zgadzáły z ży- Li: 224.
wotem: to też będzie rozbierał. Iesli 2c.
co dobrego naydzie w sobie; podzięku- Regułá.
ie Pánu Bogu: áze złego, sam siebie
pilno oskarży. Wszystkim tedy sprá- Záwiązánie z
wom żywotá swego, Słowom y My- Przykazánia Bo-
ślam, przypátrzywáć sie ma. aby mogł żego.
ná potym / żáłuiąc y opłákuiąc prze-
szłą niedbáłość swoie / Pánu Bogu
świętemu oddáć siebie wszystkiego: aby
w niego prawym á czystym Sercem
wierzył; Vsty onego chwalił; Vczyn-
kámi iemu służył. M. Toć trzebá
nam prostym, nietylko vmieć; ale też Rozumieć nie
rozumieć / y Pacierz / y Kredo / y Przy- tylko vmieć.
kazánia Boże? K. Ale iáko? M.

A ná wśi/ drugi Pacierzá nieumie.
„ KA. Biadá Pásterzom; kto z tego
„ nieucza/ áni doglądáią.
4 Przy= Przykazánie weyźrzawßy, łatwie obá-
kazánie czy/ gdy go zrozumie; ieśli Czćił/ Słu-
Boże, chał/ y Żywił, swoie Rodźice/ Ciele-
Li: 318. śnie, y Duchownie. Wßak pámiętaß;
co to iest/ Żywić ie? M. Dobre do-
338. bryni oddawáć; dawáć Podátki; Dźie
śięćiny płáćić ꝛc. K. A to napilniey-
ßa przy tym; ieśli wierzył Swięty Ko-
śćioł Powßechny. Wieß/ y pámiętaß;
Li. 98. ꝛc iákie ma stáránie tá Mátka naßá / o
zbawieniu naßym: trzebá ią Czćić/
Słucháć/ y powinne rzeczy Kośćioło-
Regułá. wi, dawáć. Ktoby w iednym ártykule
niechćiał trzymáć z Swiętym Kośćio-
łem Powßechnym; Kápłan tego nie-
ma rozgrzeßáć: á ieśliby rozgrzeßył;
Nápomi nieważy to nic v Páná Bogá. Jeśli
nánie pil ná co trzebá dźiś pámiętáć/ przy tym
ne. Przykazániu czwartym: ná Kośćioł
Powßechny/ y ná Wiárę iego/ trzebá
śię napilniey oglądáć. przy czym iuż o-
Lic: 90/ statek Kredá rozważy sobie káżdy; ie-
181. ꝛc śli nieutracał Swiętych Obcowánia;

ßo

10 Przykaz: Bożego.

á o Grzechow Odpuszczeniu / Ciał z
martwych wstániu / tákże te, o Żywo-
cie Wiecznym / iesli z Kośćiołem Po-
wszechnym wierzył. M. Iest (iáko
widzę) co czynić / iest co rozważáć; ni- Rozważanie.
zli do Kapłaná przystąpimy: á my la-
dá iák odpráwiamy wszystko. KA.
Wiem też czásem / iáka Spowiedź; tá-
kie bywa Odpuszczenie Grzechow: zá-
własczá / gdy slepy na slepego trafi;
álbo swoy swego szuka. Rozczytawszy
(im nalepiey y napilniey być może)
czworo pierwsze Przykázánie Boże / y
Rodzice po Pánie Bodze odprawiw-
szy / w V Przykazániu tego się náuczy: 5 Przy-
iesli Niezábijał Vczynkiem / naprzod kazánie
swoiey sámey / potym Bliźniego swego / Boże.
Duszę y Ciáła; á iesli też Gniewem Ser-
decznym / y Złorzeczeniem Vstnym / co
tákowego kiedy mieczynił. Tu też wey-
źrza pilno w swoy Vrząd Rodzice / y 339.
Przełożeni wszyscy: iesli swemu dosyć
czynią / á niedármo z potu y z robot lu-
dzkich żyią; iesli Niezábijáią / y Zábijáć Rozwa-
niedopuszczáią: pamiętáiąc na liczbę żanie.
swoię / y ná drogość iedney nanádzo-

neyszego

nie ßego swego Amiotka Duße / będą-
śię swym powinnośćiam przypatrzać.
Chorym wczás czynić. Y tho záiste ku Zapisaniu idźie; gdy
chorey y nie vsługuiemy / áni wczásu
(według możnośći) czynimi. á coż; ie-
śli śmiecky y melancholiey przymnáża-
my? M. Potrzebna tho rzecz wie-
dźieć; niewspominałes tego przedtym.
Reguła. K. Wiele iest tego; comia mogł nie-
,, baczyć / albo też zabaczyć. zá czásem
,, wßytko idźie: Kto śię pilniey á częśćiey
zbáwiennym rzeczom przypátrzywa /
y Doktory S. ku temu przyłącza; zá-
wżdy co osobliwego vkaże mu P. Bog.
Psal. 1. ,, Rozmyślać trzeba Zakon Boży; nie
48. ,, ládá iák czytáć. Przeto ogladnawßy
Zabiaczánie. śię w Piątym Roskazaniu Bożym / we-
dług wzroku od Pana Boga dánego /
ieśliśmy zabili y śiebie y Bráći naßey,
albo Duße albo Ciało; Pánu Bogu /
przed Kapłanem iego / pokornym á
skruszonym sercem, daymy śię winni.
6 Przykazánie Boże. &c. VI Przykazanie / ieśliśmy Ciał naßych
ćielesną Nieczystośćią niesplugawili /
prędko nam pokaże: ale na VII / po-
trzeba nieco zmießkáć. M. Czemu?

K. A á niepámiętaß; iákiey trzebá / Rozważánie.
ostrożnośći/ w Pobożnym y Spráwie-
dliwym Zywnośći nabywániu? Jeśli-
śmy kogo pßkodźili w naymnieyßym pie-
niądzu; tego nas śiodmy Mandat Bo-
ży ma náuczyć: tám pilno/ ieśliśmy ko-
go Vczynkiem w Máiętnośći iego o-
brázili/ mamy wspámiętáć; á ile mo-
żemy/ nágrodźić. Y w VIII/ nálázłby
śię czym zábáwić. A á máło Słow,
nászemu Bliźniemu ßkodliwych? zá
máło ludźi Pożądánia? á kłamánia
rozmáitego, czásem bez liczby. IX y
X nie są trudne/ zwłaßczá vtych; kto- 340
rzy śię brzydzą Vczynkámi Nieczysty-
mi/ y Zywnośćią niepobożną: przestá-
ną ći ná swym. Ale ktorzy śię mázą Nie-
czystośćią/ y niespráwiedliwie potrzeb
swoich nabywáią; będą mieć co z sobą
czynić. To záiste naprzod ná co Pan ,, Nápominánie.
Bog pátrzy/ y czym násze Vczynki miár-
kuie/ (o Sercu mowię) napilniey trze-
bá od złych Żądz hámowáć; á coby śię
niehámowáło; łzámi Serdecznymi zá-
wsze to opłákáć. Oglądałżeś śię iuż/
w X Przykazániu Bożym? M. Pá-
miętam:

Powtórzenie.

wiecam; iż tam wßyſtko nayδzie: gdźie zakazuią/ Sercem, Vſty, y Vczynkiem/ gniewáć Páná Bogá: á rozkazuią/ tym wßyſtkim iemu ſłużyć. tákże też z ſtrony nas/ y z ſtrony Bliźniego nᾶßego/ wßyſtko tám ieſt: gdźie niemamy ßkodźić Dußy, y Ciáłu/ áni Vczynkiem, áni Słowem, áni Myſlą; ále tym wßyſtkim/ y nam ſámym pomagáć/ y Bráciá náße mamy rátowáć. K. A. Ták rozważywßy Przykazánia Boże/ á przytym (iákom powiedźiał) z Kredem Pacierz/ potrzebá też weyźrzeć we wßyſtkie opiſáne Grzechy, y Dobre Vczynki: áby tám/ przez Dopuſzczenie; á tu/ przez Opuſzczenie/ nieobráźiliſmy czym Páná Bogá. M. Wiem to; iż nietylko Grzech ieſt, Złe czynić/ ále też Dobrze nieczynić: ále co po onym powtarzániu Grzechow/ y Dobrych Vczynkow; gdy ſą wßytkie/ w X Przykazániu Bożym: K. Prawdá/ niebyłoby tego trzebá; gdybyſmy z ſámych ſłow Przykazánia Bożego/ co w tych ieſt węzłach/ mogli obaczyć: ále y náuczeńßy Doktor (zwłaſzczá/ iż też z pámięci

Weyźrzenie w Grzechy y w Dobre Vczynki.

I Spárćie.

myśli káżdą rzecz (tych co nam wypá-
dnie) śiłá tám vyźrzy; czego tu niewi-
dźiał. Ażaż kto wnet wspomni sobie, iá- Dowod.
ko wiele Grzechow Cudzych/ iáko wie-
le Vczynkow Miłosiernych/ w V zá-
wlásczá Przykazániu, zamknął Pan
Bog? M. Bá y Grzechy záchowáne
Biskupom/ tákże też Papieżowi/ tru-
dno pámiętáć. K. Bárzo to iest do- Záwiá-
bra y potrzebna rzecz, z Dobrymi V- zánie.
czynkámi wszystkie Grzechy rozczytáć/
po X Przykazániu Bożym. M. Ale 2 Spár-
nie káżdy czytáć vmie? K. Kto nie- ćie.
vmie; dosyć będzie miał ná Przykazá-
niu Bożym. Wszákże ma sie vczyć: aby
vmiał; co być może/ y co iest napotrze-
bnieyszego. Y naprostszy ma wiedzieć,
o VII Grzechach Głownych/ y o Mi-
łosiernych Vczynkach, etc. M. A ie- 3 Spár-
śli niemász czásu/ do przeczytánia? ćie.
K. Przecz niema być? M. Dla po-
trzeb nászych domowych. K. Odło- 341.
żyć potrzebá ná stronę: pilnieysza iest, ,, 1 Do-
z Pánem Bogiem sie ziednáć/ przez ,, wod.
Pokutę święta: niżli Tysiące odbieráć. ,,
Dla tego też są Dni święte: pilnieysza, 2 Dow.

to w Dzień Swięty czyni; niż dáremno
3 Dow: no czas/ nietylko w Kościele/ ále też do
Pożytek mą, trawić. Im kto napilniey wgląda
wielki. w swoy żywot / y napilniey gotuie się
na Spowiedź; tym więcßą łáskę / zá
Rozgrzeßeniem Kápłáńskim / Pan
Bog tákiemu dáie. Abowiem niemoże
Utwier- być / w tym pilnym Grzechow y Do-
dzenie. brych Uczynkow rozmyślaniu: áby ten
człowiek niemiał rzewnie, y często, swe
Złości opłákáć; á nabożnie y pokornie/
zá Dáry Boże/ ktoreby w sobie baczył/
Pánu Bogu dziękowáć. zá czym/ izali
Záwią- Pan Bog nieotworzy tákiemu dobro-
zánie. tliwey y ßczodrobliwey swey Ręki?
4 Dow. Pozna też sam siebie tym łátwiey czło-
wiek: swoie złość oskárżáć będzie; á
BOſka Dobroć wychwaláć. Záiste
,, wielkie są pożytki/ Spraw swoich,
,, Słow, y Myśli, pilnego rozważánia;
,, á Woley Bożey częstego rozczytánia.

M. Nuż/ gdy to Uczyni; coż dáley?

K. Serce skruszone y żałośne maiąc,
¶ Przy- przed obliczem Bożym / poydzieß po-
stęp do kornie ná Spowiedź, do Kápłaná:
Kápłá- będzießgo prośić/ dla Páná Bogá; áby
ná. cię wy-

cie wyſłuchał Spowiedzi: poklęknа-
wßy nabożnie, przeżegnaß ſie ✠ Krzy-
żem ſwiętym: a przełożywßy Powße-
dnią Spowiedź / własne potym Grze- Czego
chy będzieß powiedał, te; ktoreś od ſie Spo-
przeßłey Spowiedzi vczynił; albo Spo wiedać.
wiedać ſie ich, zapomniał; albo niedbá
le Spowiedał; albo za nie, przedtym,
nieprawdziwie Pokutował; albo w kto
rychbyś nauki potrzebował Spowie-
dniká twego. M. Więc trzeba po- Powtó-
wtarzać drugi raz Grzechy? K. Je- rzenie
ſlibyś to czuł do ſiebie; iż onych Grze- Grze-
chow / ktorycheś ſie Spowiedał / do- chow.
ſtátecznieś nieopuścił; albo też Pokuty
naznáczoney przyſtoynie niewypełnił:
dla tego muſiałbyś Grzechy twoie po-
wtorzyć. ale ieſli obrzydziwßy ſobie
Grzechy / takeś ſie wßytkich wiarował;
iáko ſmrodu naplugáwßego: y ieſliś
czynił / według ſumnienia twego; coś 342.
mogł z ſiebie czynić: w ten czás / czegoś
ſie raz Spowiedał / nietrzeba drugi
raz ná Spowiedzi wſpominać. Abo- Dowod.
wiem nieodpußcza Pan Bog Grze-
chy / zá Rozgrzeßeniem Kápłáńſkim /

iedno tym; ktorzy prawdziwie Poku-
tuią / przez prawą Skruchę, y Spo-
wiedź, y Dosyćuczynność. M. A od
Zápá= Grzechow Zapámiętáłych, wßák też
miętáłe rozgrzeßa Kapłan? K. Ták iest: y
Grzechy. odpußcza ie Pan Bog; gdy ich niepo-
mnimy. ále skoro nam przyda na pá-
mięć; á ieśli są Smiertelne; mamy ich
powiedzieć; y Pokutę zá nie od Kápłá
Regułá na przyiąć. Káżdy Grzech / o ktorym
w Odp wiemy / mamy w sobie przez Pokutę
Licz 55. kárać. M. Ktorymże porządkiem
Porzą= będę wyliczał Grzechy? K. Kto-
dek Spo= rym cię Pan Bog nauczy. wßákże na-
wiedźi. lepßa iest / trzymáć się porządku dzie-
sięciorga Przykazánia Bożego. A przy
Spowiedzi maß powiedáć / nietylko
Grzechy; ále też Okoliczności Grze-
Okoli= chow. M. Iáko to? K. Okolicz-
czności ności Grzechow náßych, te są osobli-
Grze= we; Persona / Liczbá / Sposob / Miey-
chow. sce / y Czas. ktore też wßystkie zámyká-
ią się w Przykazániu Bożym. Czynić
Wykład źle Dobrodzieiom swoim, cięższa iest /
1. Perso= niż komu inemu; cięższa też, nic nam
ná. złego nieczyniącym / niżli Nieprzyia-
cielom.

ćielom. tákże cięższa iest Nieczystość z
Mężatką/ albo z prawą Panną/ niżli
z Nierządnicą wolną; z poślubioną
Pánu Bogu/ niżli ktora iest oddana
Człowiekowi. &c. Obaczywszy Perso-
ne/ ktoraśmy rozgniewáli/ zgorszyli/
álbo też z nią Grzech popełnili/ potym 2. Liczba.
ná Liczbę pámiętáć mamy; iáko dłu-
go/ iáko często. &c. ná Sposob; ieśli prze 3. Sposob.
ciw przyrodzeniu/ zdrada/ obłudno-
ścia. &c. na Mieysce; ieśli w Kościele/ 4. Mieysce.
na Cmyntarzu/ ná Rynku/ przy Lu-
dziach/ przy dziatkach. &c. ná Czás; ie- 5. Czás
śli w Swięto/ przede Mszą/ przed O-
biadem/ w Post/ w dni Załobne. &c.

M. Ktho dobrze wiedzieć. KA.
Rzecz sámá vkaże nam Okoliczność; y Reguła
Przykazánia Boże tego pomogą: tyl-
ko pámiętaymy/ niezániedbawáć y te-
go. Powiedziawszy tedy Kapłanowi
Grzechy swoie/ ktore zá pilnym á nie-
krotkim rozmyślániem/ będzieß mogł Zámknienie
pámiętáć/ potym zámkniesz Spowiedź Spowiedzi.
tym sposobem: Z tych wszystkich Grze-
chow/ ktore mi ná pámięći nie są/ y kto-
rych sobie zá Grzech niemam/ Spo- 343.

wiedam się Panu Bogu, przed tobą/
Kaplanie, Oyce niby Duchowny.
Spowiednik co ma czynić. Kaplan Mądry będzie wiedział/ co
daley czynić; iakim ma być Lekarzem,
y Sędzią. ieśliby obaczył/ iż kto niedo-
1 iego Powinowáctwo. brze Grzechy sobie rozważył; będzie z
nim rozczytawać Przykazania Boże:
a obaczywszy w nim Wiarę Kościoła
Powszechnego/ y dowiedziawszy się o
2 Powinowáctwo. prawey Skrusze, a zupełney Spowie-
dzi/ przystoyną vstawi Pokutę: y iá
niey tak długo będzie trzymał/ ani do
Stołu Pańskiego pierwey przypuści;
aż obaczy godne Owoce Pokuty/ y nie-
obłudne odmienienie żywota. Za iaw-
Reguła. ne Grzechy/ iawna ma być Pokuta; zá
skryte/ taiemna. mądry Lekarz y Sę-
dzia/ zá łaską Bożą/ we wszystko vgo-
dzi. Jeśliby widział nie prawdziwie
3 Powinowáctwo. pokutuiącego/ a Grzechu opuścić nie
chcącego: będzie o tym pilno chodził;
iákoby mogł Słowem Bożym/ okazu-
iąc złe a wieczne Grzechow Zapłaty/
twarde serce zmiękczyć. a ieśliby chory
Lekarstwa przymowáć niechciał: zá
ostatnią niewolą/ niebędzie go mogł
rozgrze-

rozgrzeszyć. Abowiam tho, niebyłoby Sowod
Rozwiązánia dánie; ale Związánego
serca pochwalánie. Kápłáński rozsą- Vtwier-
dek, z rozsądkiem Bożym ma być zgo- dzenie.
dny. Gdy człowiek dobrowolnie sam 4 Powi-
Pokutuie; albo też/ zá námowami Ká nowác-
płáńskimi/ prawie Pokutowáć pocz- two/ y
nie: Kápłan záwiąże Spowiedź po- Záwią-
społitym wyznániem Grzechow; Smier zánie
telnych, y Powszednich Serdecznych, Spowie
Vstnych, y Vczynkowych/ Taiemnych, dzi.
y Jáwnych/ Własnych, y Cudzych/
Spowiedánych, y Zápámiętánych/ Czy
nieniem Złego, á opuszczániem Dobre
go: wenetzie odsyłáiąc, do Miłosierdzia
Bożego/ do Zásługi Męki Páńskiey/ y
do Przyczyny wszech Swiętych/ da od Rozgrze
wszystkich Grzechow Rozgrzeszenie/ szenie.
modląc się pierwey, y mowiąc; W J-
mię Oyca/ y Syna/ y Duchá S. Amen. 344.
á to gdy Kápłán porządnie vczyni/ zá
mocą sobie daną; człowiek nie oblu- Odeście.
dnie Pokutuiący odeydzie z tą pewną
y mocną Nádzieią: iż go Pan Chri-
stus (o ktorego Łásce/ ktorą on Poku
tuiącym dáie/ mocną ma w sobie Wią-

rey) przez Kápłaná swego/ że wszytkich
Grzechow rozwiązáć raczył. A przeto
Spráwy bedzie iuż pilnie zá to iemu dziekowáł:
Pokutu- bedzie sie Grzechow wszelkich wiáro-
iącego. wáł: ostrozniey żyć nápocżym bedzie: á
Cnot Chrześcijáńskich/ miásto pierwo-
szych Złości/ czynić nieprzestánie. M.
Rozwá- Dayże nam to/ Pánie Boże. Dzieku-
żánie. ięć zá te/ záwżdy potrzebne/ Náuki/
moy miły Kápłánie: bede vmiał/ (da
Pan Bog) y bede sie stáráł/ lepiey á
pilniey Pokutowáć; niżlim do tego
czásu czynił. K. A. Wielka záiste w
nas bywa niedbáłość/ á szkodliwe
nam bespieczeństwo. mniemámy/ iáko-
byśmy świetymi: á skoro rostrząśniemy
Przykazánia Boże: áż ci Grzechow peł-
Philip. 2. no! W Boiáźni trzebá spráwowáć
zbáwienie násze: Boiáźń (według S.
In Mansi- Ieronimá) iest strażem Cnot y Bło-
one 23. gosłáwieństwá; á Bespieczność ła-
twie vpada. [Timor Virtutum cu-
stos est ac Beatitudinis; Securitas ad
III Ná- lapsum facilis.] I Ktorzy sie nowych
uká; Wiar chwytáią/ tácy są przestępce Bo-
Odszcze- żego Przykazánia: iż zá iednym Ká-
pieńcy są. cerstwem

cerſtwem/ w dzieſięć tyſiąc Talentow (ktore znaczą dzieſięć Przykazania Boże) zadłużaią ſie Pánu. chceſz to bá- czyć? M. Dobrze. K. Przeſtępuią naprzod Odſzczepieńcy pierwſze Przy- kázánie Boże, Pychą / Niedowiar- ſtwem / y Bałwochwalſtwem: á wſzy- ſcy / ktorzykolwiek gárdzą Kościołem Powſzechnym / w the ćiężkie Grzechy wpadáią. M. O Pyſze iuż wiem. K. Niedowiárſtwo w tym ieſt; iż O- bietnicam Bożym, y Páná Chriſtuſo- wym, wierzyć niechcą. Gdyby ktho był / czáſu ſwego / powiedał; iż dla bał- wochwalſtwá Sálomonowego, y A- cházowego / tákże też dla wielkich złoś- ści inych potomkow Dáwidowych, pe- wnie potępionych / niemiał ſie z nich Meſsiaſz národźić: ázaby niebyła tám / w nieodmiennych Obietnicách BO- żych / pewna wątpliwość? M. Sá- má to rzecz vkázuie. Abowiem ziśćił Pan Bog ſwe Słowá: chociay oni / z ktorych ſie národźił / iego nieprzyiaćio- ły byli. K. Tákżeć też Pan Bog o- biecał / po Męce Syná ſwego / Pow-

przeſtępi ce wſzyſtkiego Przykázánia Bożego. wi / trzy Grzechy. Li: 2 47

Niedo wiár- ſtwá wy wod. 1 Sow. w Odp: Li: 1 01.

345.

Lic. 82.

ſzechny po wſzem ſwiecie ná wſzelki
w Odp: czás Koſciol: Piotrá Páſterzem ie-
Liez: 2/ dney ſwey Owczárnie Powſzechney P:
88. ic. Chriſtus vſtáwiwſzy/ y o trwánie Wiá
Ioan. 21. ry Piotrowey proſiwſzy/ obiecał náo-
Lucæ 22. ſtátek, z Apoſtoły ſwymi (ktorych Vrząd
Matt. 28. nigdy nievmiera) wiecznie do ſkoń
Ioan. 14. czenia ſwiátá przebywáć. á wżdy ći
Nowowiernicy/ ták iáſnym Obietni-
cam Bożym, y Páńſkim/ niechcą Wiá
Záwia- ry dáwáć! M. Záiſtec wielkie tho
zánie. ieſt Niedowiarſtwo: niechay ſie oni
Báłwo krecą, iáko chcą. A w Báłwochwal-
chwál- ſtwo ktorym obyczáiem wpadáią?
ſtwá Wy K. Piſze S. Jeronim/ ná Proroc-
wod. two Eſáiaſzowe; iż káżda Náukę fál-
In Cap: 2. ſzeczna / ktora ieſt Prawdzie przećiw-
na/ zowią też Prorocy Báłwánem.
Maior. [omnia Dogmata falſitatis, contra-
ria Veritati, Idola etiam nominātur.]
Maioris á dźie tego ten ſłuſzny Wywod; że oná
probatio. Náuká/ od ludźi zmyſlona y vlepiona/
ieſt ſpráwą rąk człowieczych. Pá-
Minoris trzayże iuż / z odmiány Wiar dźiſiey-
probatio: ſzych/ y z tych ſámych rozſądku; iáko
Sama wiele ieſt/ miedzy nimi/ Duchownego
rzecz / y Báł-

Bałwochwalstwa! Gdy nastawał oni thez
Luter; wszyscy Luterani, za Słowo sami/ze-
Boże to przyimowali; cokolwiek on po znawaią
wiedał/y pisał: od czego ktorzy potym ią to.
odstawali/ wyznać tho musieli; iż co Luter.
mniemali być Słowem Bozym / było
Słowem Lutrowym. Sam ieden
Philip Melanchthon, naprzednieyszy Philip.
Theolog Witemberski/ często odmie-
niaiac swoie Locos Communes/ y od-
stepuiac sam od siebie, y od Confessiey
Augustańskiey/ (ktora on sam zmyslił
y olepił) swym to przykładem pokazał.
Mieli oni naprzod / za szczyre a prawe 346.
Słowo Boże/ co mniemanie Philippo
we; iż tak sprawił Bog zdradziectwo In Annot.
Judaszowe/ iako nawrocenie Pawło- Episto. ad
we; ale potym wzgardzili tym Słowem Roma.
Melanchthonowym; iako szczyrze a pra
wie człowieczym, Słowu BOżemu
przeciwnym. Nu Polacy naszy/ izali Polacy
niektorzy naprzod nie byli, albo Husi- Nowo-
tami/ albo Luterany; potym Zwingli- wierni.
any; wnet Kalwinistami; niedługo
Troybożanami; w tenże czas Obrze-
zańcami/ y Wielezonami; a naostatek

iuż Nowokrzczeńcámi? Poſtąpi Dyá-
bel dáley: vyżrzyß; álbo vſłyßyß. Wi-
,, cher ieſt on: kręći / y kręći ſie záwżdy:
,, niepoſtoi ná iednym. á ták też być muſ-
Rozwá- śi / v tych; ktorym Pan Bog ſpráwie-
żánie. dliwie odiął rozum. Niechcą wierzyć
Obietnicam Bożym: Prawdą nieod-
mienną Kośćiołá Powßechnego gár-
dzą: gárdzą Vrzędnikámi / od Syná
Bożego ſtáwionymi: Kłamſtwo tedy
2 Theſ.2. odmienne, á niezgodny nierząd muſzą
przymowáć / miáſto zgodnego y rządne-
go Słowá Bożego. Báczyßże iuż; cze-
go chcę? M. Niemáß nic trudnośći;
ſámi ſie wydáią. Abowiem gdy pytá-
Pikárći my náßych Pikártow: Przecżże od Hu-
Poznáń- ſitow odſtawáćie; á do Luterânow zá-
ſcy. nowu przyſtawáćie? Ey / y Hus y Pi-
kárt (powiedáią) ludzie byli: tu teraz /
v Bártoßá / práwe Słowo Boże. á
przedtym niebożętá wołáli: Teraz nás
Duch S. oświećił / przez to czyſte Sło-
wo Boże; ktore Gierzyk vczy. K.
Niezgo- A mniemáß ty; áby ći / ktorzy porzući-
dá. wßy Gierzyká, Bártoßá ſłucháć po-
częli / byli z ſobą w Wierze zgodni?
Pewnąć

Pewnać rzecz powiedam a ista: tak sie działo: kilka lat iest temu; iako ieden Mieszczanin Samborski/ ktory też dał sie vwieść tym Nowowiernikom/ przyiechał do Krakowa: szedł do Synagogi Sakramentarskiey, do Kalwinistow: trzymaiąc z Lutrem, o Sakramencie/ á o czym inym, niewiem z kim/ chćiał od nich pod dwiema Osobami przyiać. y przyiąłby był Luteran, od Kalwinisty / wierzący iakokolwiek o Ciele Bożym, od wierzących o Chlebie tylko: gdyby go było; ieśli wpisany v nich: pierwey niespytano. On wiedząc/ że inszey był Wiary: czasnął sie. Patrzayże iaka ślepota! iaki Reprobus sensus! odiął Pan Bog rozum. Takżeć też miedzy tymi/ ktorzy sie teraz w Poznaniu do Kamienice schodzą/ táka zgodę naydzieß; iaka była przy tworzeniu wieży Babel. A przeto sami to pokazuią, tą swą każdy rok odmienną Wiara; iż wielkimi są Bałwochwalcami: gdy tego roku/ ine maią szczyre Słowo Boże; á przez rok zasie / albo kilka raz wrok / ine. co iny Zbor / v

nich:

Historia dźiwna/ i Powod 347.

Rozważánie.

Roma. 1.

Záwiązánie.

Gene. 11.

Zámknienie z

nich; to też ná Wiárę i záwżdy co no-
wego nowy Zbor zmyśli, y vlepi á pier-
wosze swe wymysły porzuci, y potępi. A
Przeciw II Przykazániu: Fałsz / y Krzywo przysiężstwo. z tąd też iuż nietrzeba wiele wywodźić
iáko ćiężko oni Nádáremno biorą I-
mie Boże. Nietylko bowiem złe vży-
wáią Słowá Bożego / Fałszu miásto
Prawdy vcząc; ále thez ostawáią się
Krzywoprzysięzcámi. M. A w
czym? K. A w tym; iż od Kośćio-
łá Powszechnego / ktory być Swiętym
ná Krzćie wyználi / y przy tym stać o-
biecáli / niebácznie á vpornie odcho-
dzą y w tym zá się; iż ná bałámutne no-
we, odmienne á niezgodne Wiáry / raz
y drugi przysięgáią. Byłoby co rozszy-
rzáć / y więcey Grzechow ich okázáć:
ále ia głowniejsze rzeczy tylko, krotko
Przeciw III. námieniam. M. W Swiętá też iá-
wnie robią / orzą / żną / wożą, &c. K.
A rzeczy Swiętych nieczynią. Wszák
podobno ieden Paćierz ledwo zmowią /
w Swięto. Trzebá się bez przestánku
Lucæ 18. Modlić; wedlug náuki Páńskiey, y
1 Thes. 5. Apostolskiey: á oni áni Wiátykow nie
Ec. 14. máią; áni Godźin Kośćielnych / záiste
bárzo

bárzo pożyteczných/ nieſpieważą; áni
każą wiele pțáć Pácierzow. ꝛc. Ro- Przeciw
dzice Duchowni nżacż v nich: Swiec- IIII.
ki Vrząd do tąd wynoſzą; poki im wol 348.
no/ iáko chcą/ Wierzyć. A Mężoboy- V.
ſtwá co vczynili / y czynią! iák wiele
Duſz ſwym Kacerſkim iadem zábili!
iáka przyczyne/ z Pokuty ſmieiąc ſie Li:273.
Wielkoczwortkowey/ do wylania Kr-
wie ludzkiey dáią! M. A Zakon- Przeciw
niczki ſie niewybiegáty przed nimi. VI.
K. Bá y Mniſzy ſie zżeniali; (ácż to Li:169.
nieieſt Zonienie) nietylko Rzeża, czego w Odp:
nigdy/ w Chrześcijáńſtwie/ ſłycháć nie Li:215.
było. Przyp⁻ćrz ſie; iákoć Dyabeł cel- ꝛc.
nieyſze przeſtępſtwo Przykazánia Bo- Rozwa-
żego, ſwym Słowem im ocukrował! żánie.
Abowiem y Złodzieyſtwo oni nie proſte Przeciw
maią / kthore ich Náuká broni; ale VII.
Swietokradzſtwo. M. Coż Koſcio-
łow złupili! K. A ná co obrocili?
iżali ná potrzebe Koronną? ná ſiodła;
ná ſzkápy; ná bieſiády; ná Pánie Du-
ſzki. ꝛc. O mili ſtarzy Polacy; zaſcie Rozwa-
wy ná to zbudowali, y nadáli Koſcio- żánie.
ły! W Fałſzywym Swiádectwie/ y VIII.
w Po-

w Posądzániu ludźi/ inszá czynić nie-
mogą; iedno co znaczą imioná tego/
ktorego Słowo każą. By nalepiey co
Rozważánie. vstáwiono/ w Powszechnym Kośćie-
le/ y ná Concilium Powszechnym ná
koniec; sprzećiwia się temu Szátan: á
niewinnych Posądzáć, y Potwarzáć/
Dyabeł nigdy nieprzestáie. Naostátek
IX. X. gdźie iest tá kupá Grzechow/ nie z stro-
ny tylko Person/ ale z iáwney ich Náu-
ki; iáki tám może bydź Serce dobre?
ktory bierze Panny; Bogu poślubio-
ne/ y Slub też swoy, Bogu vczynio-
ny, támże; then niema ná swym sercu
Pożądliwośći; y Cudzego ten pewnie
Pożąda; ktory śmie Kośćioły łupić/ á
rzeczy, ná Służbę Bożą oddáne, pro-
Zámknienie. fánowáć. Toć w sobie ma Kacerstwo;
te są owoce Náuki Nowey y Kátney:
á Kośćioł Powszechny czego vczy; y ty/
ná ten czás/ odemnie słyszysz. A iesliż
Rozważánie. tákie iest Kacerstwo/ ták ćiężkich y
haniebnych Grzechow pełne: gdy dla
349. niego burzy Pan Bog Krolestwá/ y
pod moc Turkom poddáie; niema się
nikt dziwowáć. Co sie estáło z Grae-

 cią/

ciá/ z Węgry; co było, y ieſt/ w Niem- Przykłá-
cach; co też w Angliey/ y gdzie indzie: dy.
ſłychamy. day Panie Boże; ábyſmy v
nas/ w Polſzce/ nieoglądáli tego w ry- Przygá-
chle. A będzieſzie ieſzcze ſie mietał Od- nái
ſzczepieniec, ná Papieżá; iż Kácer- Li:274.
ſtwo/ głownych á brzydkich Grzechow
pełne/ on ſam ſobie rozgrzeſzáć zoſtá-
wia: M. Ale do Rzymu dáleko. Spárcie
K. Są od tego Kápłáni wſzędzie/ y
w náſzey też Polſzcze: ktorym tá moc/
dla potrzeby ludzkiey/ bywa daná. iam
przeto chćiał Kácerſtwo opiſáć/ ná
tym mieyſcu: áby káżdy Chrześcijánin/ Przyczy-
co zá Grzech ieſt, Powſzechną Wiárę ny 3.
porzucáć, á Nowey y Kątney ſie chwy
táć/ v ſiebie rozważał; tego ſie napil-
niey/ zwłaſzczá dziſieyſzych złych czá-
ſow/ wſzelkim obyczáiem wiárowáł; á
zá ten Grzech/ by też naćiężſza dána
mu byłá/ (ácz Kośćioł czáſem folgu-
ie) gotow był Pokutę przyiąć/ y peł-
nić. Ktokolwiek tedy vſtąpił; á w dzie Lekár-
siąći Talentach Pánu ſwemu ſie zádłu ſtwo.
żył: niechay vpádnie przed Pánem; Matt. 18.
łutośći y przewłoki niechay proſi. go-
tow

towiest Pan / przez Kapłana swego,
to odpuścić Pokornemu / y lutość też
IOan. 21. nad inym maiącemu; czego nigdy nie-
odpuści Pysznym, y Niemiłosiernym.
Dowod. Abowiem potrzeba, naniżey Panu Bo
1 Petri 5. gu sie vkorzyć; a Grzechy też swoie,
Danie. 4. chutliwym ku Bliźniemu Miłosier-
IIII dziem odkupić. A co sie vkazało, w
nauka; Odszczepieńcu od Wiáry Kościoła Po
Głow- wszechnego; iáko / zá iednym Kacer-
ny i stwem / ostawa sie przestępcą wszystkie
Grzech, go Przykazánia Bożego: tego też nie-
przeste- chay sie boią ci Powszechnicy; ktorzy
pnie 10 w Głownych Grzechach leżą. ieden
Przyka: Grzech Głowny częstokroć zaiste nas
Boże. przywodzi, do wystąpienia ze wszytkich
350. Mandatow Bożych. M. Pamię-
Li: 243 tam; iakoś to okazał, w Pysze / w Łá-
komstwie / y w Nieczystym Grzechu.
V Ná- K. Ná to też / przy Spowiedzi, y przy
uká; Pokucie / mamy pamiętać; iakobyśmy
Obráżo tym / ktorych obrażamy / słuszną vczy-
nym od nili Nagrodę. M. A w czym? K.
siebie, Jeśliś obráził słowem: przeproś. ie-
nagrode śliś co wziął; albo vszkodził: wroć; y
vczyń. nágrodź. &c. M. Dziwne czasem by-
Przygá- wáią
ná.

wáia nieprzyiazni, miedzy ludźmi/ łá- da o co; y niechca sobie odpuśćić. K. Kto obraźił; ma nieobłudnie przeprosić. to gdy on vczyni: odpuśći mu Pan Bog wszystko; chociayby Człowiek odpuśćić niechćiał. O mizerny Prochu/ sam sobie szkodźisz; nie drugiemu: gdy twoim Winowaycom/ ktore wspominasz w Paćierzu / z serca odpuśćić niechcesz. M. A ieslibym ia nic niebył winien; á drugi sie na mie gniewa? K. Na thoć odpowieda sam Pan Christus; abyś pierwey / zostawiwszy dar twoy v Ołtarza/ z Brátem twoim ziednáł sie. M. Alem ia nic iemu niewinien; áni sie też náń gniewam? K. Ale on sie ná ćie gniewa, á Pan mowi; Jesli Brát twoy ma co; przećiw tobie: nie mowi; Ty sam masz co, przećiw Brátu twemu. Miłość z Pokora iesli iest w tobie: vniżysz sie y temu; ktoremuś snadź niewinien: á zá tym/ tha Miłośna Pokora pozyskáć Pánu Bogu możesz twego Bliźniego. Zaiste trzeba nam ná te rzeczy pámiętáć: bez Miłośći/ á bez Pokory/ nikt

Matth. 6.

1 Spár- ćie.

Matth. 5.

2 Spór- ćie/ z Wy- kłádem.

2 Dow.

Rozwa- żanie. 3 Mat. 22

niebie-

,, niebędzie podwyższon, w Krolestwie
Lucæ 18. Niebieskim. Odpuscit Pan Christus
swoim Krzyżownikom / mogąc sie zá-
351. razem spráwiedliwie pomścić; y zá ni-
Lucæ 23. mi prosił; vczynił też to S. Szczepan;
Actuũ 7. czynili y drudzy: przecz my niechcemy
sie vniżyć / áni pokázáć Miłości / Brá-
VIII. Ná- tom nászym: Pamiętać nam trzebá ná
ka. Przykazánia Boże / y ná Mandaty ie-
Przyka- go: te ábysmy napilniey chowáli; y Do-
zánia bo- czesnymi, y Wiecznymi, ták Kaźnia-
że napil- mi, iáko też obietnicami / ná wielu mie-
niey cho- scach Pismá Swiętego / on nas wie-
wáć ma- dzie: á dla nászego dobrá / z wielkiey
my. swey Dobroci / czynić to raczy. Jesli
1 Sow: dobrych Krolow á Panow Mandá-
z Rozka- ty / ktore nam y pospolitemu dobru są
zániem. pożyteczne / rádzi przyimuiemy: dáleko
2 Sow. więcey Roskazánia Boskie, máią być
nam milsze / y v nas wdzięcznieysze. By-
3 Sow. łoby co rozważáć v S. Moyżeszá / Zá-
Deut. 32. kon Boży ludu Bożemu przed śmier-
ćią swą, pilnie przekładáiącego: iáko
łaskáwy iest Pan Bog tym / kthorzy
Wolą iego pełnią; á surowym y sro-
gim / naprzećiwko gwałthownikom

Przyká-

Przykazania swego; byłoby co zaiste ro
zbierać. na ten czas mechay będzie na 4 Dow.
tym dosyć; co sáma Prawda mowi: Matt. 19.
Chceszli wniść do Nieba: chowáy Przy
kazania Boże. Rozważ iedno/Chrze-
ścijaninie/tych kilka Páńskich słowek:
dosyć będziesz miał na tym: gdy Bogo-
boyny vmysł do tego przyłożysz. Po- Powto
wiedziałem ia na początku; iż Miłość rzenie.
rodzi się z Bogoboyności Synowskiey: Lu:235.
Bogoboyność na dwiem części rozdźie
lił; Przestać źle czynić / á Dobrze po-
cząć: to oboie iż się zámyka w dziesiąciu Li:333.
Przykazaniu Bożym; o tym była náko
niec moia z tobą rozmowá. przetoż
ktokolwiek Pána Boga się boi; dobrze
będzie czynił / Boże chowáiąc Przyka- 352.
zania: á kto chowa Przykazánia Bo-
że; ten też Pána Bogá, y swego Bliź-
niego, pewnie miłuie. Widzisz że; iáko Rozwa-
rzecz z rzeczy pięknie płynie! M. Wi- żánie.
dzę ile ia mogę/zá łáską Bożą. Ale mi
to iescze dziwna: iáko ten/ktory Przy- ¶ Wy-
kazánie Boże chowa / pewnie Páná kład/Po
Bogá miłuie. K. Przecz że temu się czatek o
dziwuiesz? sam Pan Christus ták mo- Miło-
ści ga-
dánia.

Ioan. 14. wi: Kto mnie miłuie; Przykazánia mo
ie chowa. M. Słyszałem od ciebie /
1 Cor. 13. z świádectwá S. Pawłá: iż może kto
y dobrá swe rozdáć / y ná męki ciáło wy-
dáć / niez Miłości. K. Prawda iest:
Li: 278. wiele złych ludzi dobrze czásem czynią:
Matth. 6. Modlą się / Poszczą / Iałmużnę vbo-
gim dáią: á wżdy dla tego niemáią prá
Przyczy- wey Miłości: á czemu? iż niemáią prá
na. wey Bogoboyności; ktora iest prawych
Záwiá- Synow Bożych. Pan Christus tedy,
zánie. o práwych Synach Bożych, one słowá
mowił; Kto mnie miłuie / Wolą moię
czyni: á Páweł S. o tych / ktorzy nie są
Syny Bożymi / to nápisał; iż mogą też
czásem y ná śmierć iść. Zaden zły a po-
tępiony człowiek / żaden Kácerz / Sy-
nowskiey Boiáźni niema: by thież nie-
wiem co cierpiał; y napięknie y swe mę-
1. Dow. ki cukrował. Synowska Boiaźń, prá-
Psalm. 33. wych iest Synow Bożych: Boycie się
Pana Bogá / wszyscy Swięci iego; mo
wi Prorok Dawid. Swięci / mowi; nie
Przeklęci: Swięci; kthorzy stáną ná
Matt. 25. Práwicy: nie Przeklęci; ktorzy ná Le-
Záwiá- wicy. M. Awo pewna to iest; iż Bo-
zánie. goboyny

gobożny człowiek Pana Bogá miłu- 2 Dow:
ie? K. Pewna. dlategom też ia tym 3 Porza-
porządkiem/ ktoryś baczył / poſtępo- dku.
wał; abym cię ku Miłośći Bożey/ y śie-
bie ſámego ſtobą/ porządnie mogł przy
wieść. Chcemy Pana Bogá miło-
wáć? nieczyńmyż źle: źle czyniący, Mi ,,
łośći Bożey niemáią. bo chociay też co ,,
dobrego czynią: Piekła tylko śię lęká- Li:279.
iąc/ czynią. Chcemy ieſzcze Pana Bo-
ga miłowáć? boymyż śię iego: z Boiá- 353.
źni Synowſkiey dobrze czyńmy: Bogo-
boyni tylko Chrześćijánie/ ktorzy ſtrze-
gą Przykazánia Bożego/ Pána Bogá
miłuią. M. Coż to ieſt Miłość? Miło-
K. Trudno ią ſłowy wyłożyć: lepiey śći Opi
ią ſerce czuie; niżli iezyk wypowiedźieć ſánie.
może. Jeſli ty ktorą rzecz miłuieſz: co
ieſt Miłość; możeſz wiedźieć. Aza nie
wſzyſtka myśl twoiá tám ieſt; gdźie co
maſz miłego? Miłuieſzli Rodźice/ żo- Przy-
nę/ dźiatki/ przyiaciela/ dobrodźieia: kład.
gdy z nich kthorego, przez długi czas
niewidźiſz; radbyś co rychley oglądał.
co zá ogień maſz ná ſercu? chociay po-
wiedźieć niemożeſz: czuieſz. A ieſliż táka Mniey-
ſza.

Miłość jeſt Miłość/ przećiw człowiekowi mi-
Boża. temu: coż rozumieß/ o Miłośći Swię-
Stroſo- tych; ktorą oni ku Panu Bogu mieli/
wánie. y maią! Dá gárdło dobry mąż/ przy
dobrey żenie; żoná/ przy mężu; oćiec/
przy ſynie; corká/ przy matce: czemuż
Swięći Męczennicy/ dla Pána Bo-
gá/ z rádośćią wielką, gárdł ſwoich dá-
Ambr. Li: wáć niemáią? Pálił ogień/ ná żeláz-
1, Cap: 41 nym łożu/ ćiáło S. Wawrzyńcá, ro-
Offic. ſkoß tho byłá iego: Ogień on ná iego
ſercu, wßyſtkie te widome ognie gá-
Roms. 8. śił. Opowiedá ſię Páweł S. iáwnie;
Pewienem ia ieſt/ iż żadna rzecz nieod-
dali mnie od Miłośći Bożey; kthora
ieſt w Pánie Jeſuſie Chriſtuſie. zkąd-
Rozwa- że on to miał? Czuł wielki ogień w
żánie. ſobie/ náprzećiw onemu; ktory go pier
Galat. 2. wey vmiłował/ y zań, ſiebie ſámego
De laudi- wydał. że nie bez przyczyny S. Chryſo-
bus Pauli, ſtom/ o tym Apoſtole ták piße: Jáko
Hō:3. ,, żelázo/ w ogień włożone/ wßyſtko ſię
,, ſtawa ogniem; tymże thez obyczáiem
,, miły Páweł/ Miłośćią zápalony/ w-
,, ßyſtek ſię ſtał Miłośćią. Bliźniego
Miłość tákże Miłość, co ieſt/ wiedzą ći; kto-
Bliźnie° rzy mi-

rzy miłosne ku niemu palenie/ y zbawie-
nia iako sobie życzenie / na swym sercu
maią. Dziwna rzecz / co mowi Moy- Exodi 32.
żesz: Albo odpuść / miły Panie/ ludu Rozwa-
twemu winę; albo (ieśli tego nieraczysz żánie.
czynić) wymaż mię z Xiąg twoich! dzi-
wna y to; co S. Paweł napisał: Pra- Roma. 9.
gnąłem ia sam być odrzuconym od Pá
na Christa; dla Bráciey moiey! Wiel- 354.
ki to záiste/ a dziwny, iest Ogień. A
przeto coby ták Miłość była; niewiem/ Zám-
ani wypowiedzieć vmiem. Panie Boże knienie.
day to; abyśmy ią wewnątrz czuli.
Miłuieszże ty siebie? M. A ktoby sam Miłość
siebie niemiłował? K. Coż iest tha siebie sá-
Miłość? wszak ią masz w sobie: co mego.
iest; powiedz mi. M. Tak iest; iakoś
powiedział: serce czuie; vsta wymowić
niemogą. K. Przeto też/ gdzie ten Náu-
iest Miłosny ogień/ zataić się niemoże; ká/ Mi-
ale/ gdzie bywa potrzebá/ zawżdy tam łość znać
świeci. Widziałeś; co czyni Apostoł/ z pełnie-
co Moyżesz/ co S. Wawrzyniec: patrz nia Wo-
też na Maryą Magdalenę / w Miło- ley Bożey
ści goreiącą. iákoć za Pánem Christu- Dowody
sem biegą: o nim/ gdzieby był/ wywia-

dnie się; nogi w cudzych domiech vmywa/ vciera/ cáłuie/ máże; przy nim/ słucháiąc Słowá Bożego/ v nóg siedzi. Co to iest, co/ Chrześciyáninie?

Rozwa-żánie. Záwiąz. Miłość 2.

Záiste/ kto miłuie/ chowa Przykazánia Boże. Tá tedy Miłość/ kthora czuć możemy/ á wymowić nieumiemy/ iest dwoiáka; iedná ku Pánu Bogu/ á druga ku Człowieku: y przeto też dwoie są/ o Miłości/ Przykazánia Boże. Vmiesz ie? M. Boże vchoway, nie vmiec: dwie podobno w rok, bywáia o tym Ewángelie. K. Mowże ie. M.

Matt. 22. Marci 12. Lucæ 10. Deut. 6.

Miłuy (człowiecze) Páná Bogá twego/ ze wszystkie° Sercá twego/ y ze wszystkiey Dusze twoiey/ y ze wszytkich Sił twoich/ y ze wszystkiego Rozumu twego: á Bliźniego twego; iáko siebie sámego.

Wykład/ z pilnym Rozwa-żániem.

K. Rospálmyż się/ moy miły Synu/ práwie ku Pánu Bogu náſzemu Miłością: á ieśli gdzie indziey czyniliśmy to: tu nápilniey wszystkie rzecz rozbieraymy.

nyꝛ. Co zá Ogniu chce po nas to słow-
ko/ MILVY ; teraześ odemnie słyꝛ-
szał: co też iest PAN BOG; przy
Bożym Przykazániu / ilem ia mogł/ Li:29 3.
powiedźiałem ći. Miłuyże / Człowie-
cze/ miłuy. á kogoż ? PANA. Iá-
ki Pan to iest: ktory záwżdy Iest/ á od Exodi 3.
ktorego káżde stworzenie iest: nikt do-
státecznie obaczyć niemoże. Kokoż ie- 355.
szcze masz Miłowáć ? BOGA: y tu/
gdybyś chćiał Maiestat Boży rozu-
mem ogárnąć / vstániesz. Miłuyże mi-
łuy Páná Bogá: á czyiego ? TVVE-
GO: Twego / mowię / Páná Bogá
miłuy/ Chrześćijáninie. Twoy iest ; iż w Kre-
ćiebie Stworzył: Twoy ; iż ćię Odku- dzie.
pił : Twoy; iż ćię Poświęćił : Twoy ; iż
śiebie sámego, nawyższe Dobro twoie/ Ioan. 14.
á być śie oznaymił / tobie chowa. czegoż
więcey chcesz po Pánie Bodze twoim/ Rozwa-
Chrześćijáński Człowiecze ? O byś wie żánie.
dźiał/ co to iest ; iż śiebie sámego Pan
Bog chowa tobie : niebyś niemiał ták
ćięszkiego/ y ták miłego/ ná tym nędz-
nym świećie; wc zymbyś niechćiał, prá
wey á wiernęy Miłośći Pánu Bogu

Stoſo= pokázáć. Swárzyli ſie Pogáńſcy Phi=
wánie. lozophowie / około Nawyżßego Do=
bra; ále áni go poznáć / áni oſiągnąć
niemogli: tobie Chrześćijáninie / bę=
dzießli iego Miłowáł / Pan Bog twoy
da ſiebie ſámego: y dlatego też / ná tym
Przyczy świećie / ták ćię rządźi y ſpráwuie; ábyś
ná niew tu ſobie czego inego / miáſto niego ſá=
czáſow. mego / nawyżßym Dobrem twoim nie=
Rozwa= bácznie nieobrał. A czegoż nam niedo=
żánie. ſtánie; gdy ſámego mieć będźiemy Pá=
ná Bogá / Páná Bogá (mowi) ná=
ßego? Ták tám będźiemy wßyſtkiego
In Pſ. 62. pełni; (iáko to rozważa S. Auguſtyn)
iż wßyſtek naß niedoſtátek zginie / y nic
więcey pożądáć iuż niebędźiemy. bo
cokolwiek tu nam ieſt żadnego / y oſo=
bliwie miłego; wßyſtko to tám będźie.
Stoſo= Niemamy tu wiecznych Oycow; á tám
wánie. záwżdy będźiemy mieć żywego OYCA
iednego: tu żyć z ſobą rázem niemoże=
my / ále muśi ieden drugiemu vſtą=
pić; tám / gdźie niemáß vmieráiącego /
niebędźie też puśćizny po nas pobierá=
iącego. [vbi nullus eſt deceſſor; nullus
etiam erit ſucceſſor] Miłuieß tłu
(po=

(powieda) Bogactwa? miłuieß y co 356. inego? Pan Bog twoy/ od kthorego ieſt wßyſtko/ ſtaniec za wßyſtko. M. Nuż daley/moy miły Kaplanie: bar-zo rad tego ſłucham. radbym też miło wał Pana Boga mego. K. Rozdwo- ioney Miłoſci niechce then Pan Bog naß: pamietay na ono; Jam ieſt Mio- cny Miłoſnik. Jeſli co miłuiemy: z nim miłowáć mamy; to ieſt/ według Wo- ley y Dozwolenia iego: iemu winniſmy wßyſtko Serce naße / wßyſtke Duße / wßyſtkie Siły/y wßyſtek naß Rozum. M. Coż to ieſt? K. Z Serca miłu- iemy; gdy nieobłudnie miłuiemy. vcż ſie tego/ z obłudnych, y z prawych Przy iaciół. Wiele czaſem ludzi pieknie ſie nam ſtáwia/y ſłowka piekne dawaią: ale/ kto prawie miłuie/ pierwey nie- poznamy; aż gdy potrzeba nas zaydzie. takżeć też Pana Boga nie Słowy mi- łować trzeba; ale ſkutkiem/ y pełnie- niem Woley/ a bronieniem czci y chwa ły iego. a toć ieſt, z Serca Pana Boga miłować. Kto też z Serca miłuie; nie dla Pożytku miłuie: także też P. Bog/

Zadza.

Spo- ſob Mi łoſci Bo- żey.

Lt. 296.

Z Ser- ca.

Podobie ſtwo.

Lucæ 6.

Ioan. 14.

1 Ioan. 2.

2 Wy- kład.

nie

nie dla tego/ aby nas tu bogacił/ y wß-
August. in ßelkie fortuny dawał / od nas ma być
Ps. 52. & Miłowan. tak Miłować Pana Boga/
53. Gra- nie iest/ iego miłować/ ale Prewmdze.
tis ame- &c. Z Serca tedy Miłuy/ to iest/ y nie
tur Deus. Obłudnie/ y nie dla doczesnego Pożyt-
Záwiá- ku. á miłuiac iuż z Sercá/ ktoryś (im
zánie. nalepiey możeß) wßytko Serce do te-
go. A bowiem dla tego tak roskazał P.
Bog: Ze wßystkiego serca twego. M.
A z Dußę miłowac/ iako ma byc rozu-
Z Du- miano? K. Przez Dußę/ Pismo
ße. S. częstokroc znaczy Żywot nimieyßy:
(iako/ gdy Pan Christus nas vpomi-
Matth. 16. na; abyśmy dla niego/ na tym świecie/
o Dußę naßę niedbali) za ktorym wy-
kładem / chce tego po nas Pan Bog;
ábyśmy wßystkie sprawy/ y stanowie-
nie Żywota naßego / w iego Miłości
2. Wy- czynili. Y tego chce po nas tá Miłość
kład. Boża/ Ze wßystkiey Dußę naßey; a-
byśmy o Miłości Pana Boga naßego/
napilniey każdy czás myślili: iako/ Ze
Z Sił. wßystkich Sił; abyśmy/ czásow też prze-
ciwnych á niebespiecznych/ mocnymi y
stałymi w niey byli: á Ze wßystkiego

Rozumu náßego; abyſmy wßyſtko bá- Z Ro-
czenie y ſtáránie náße / do they iedney zumu.
rzeczy / nam napotrzebnieyßey / chutli- 3 5 7.
wie ſkłonili. M. Pánie Boże day Spárcie
to. ále kto ták doſkonałym ieſt / áby te-
mu doſyć czynił? K. Sam z ſiebie
nikt niemoże; w Pánie Bodze wßyſt- 2 Cor. 3.
ko może. á też / według rożnośći Stá- ,,
now ludzkich / káżdemu Pan Bog fol- ,,
guie. Wolnieyßym ieſt Kápłan / niż Hebr: 5.
poſpolity człowiek; Zakonnik / niż Ká- 1 Cor. 7.
płan; Pánná / niż Małżonká: Pan
Bog niechce dáley wyćiągáć człowie- ,,
ká; iedno co / zá łáſką iego / ná ſobie ,,
znieść może; wßákże nam / vprzeymie o Zámy-
tym potrzebá chodźić / á świeckimi rze- ślenie.
czami ták ſie báwić; iákobyſmy z ná-
więtßym ſtárániem / y o tym myśleniem
náßym / ſtale á trwale / we wßyſtkich
ſpráwách náßych / z Sercá prawego
Páná Bogá náßego miłowáli. M. Miłość
A Bliźniego iáko Miłowáć mamy? Bliźnie
K. Iáko ſámi ſiebie. Bliźni náß, go.
káżdy ieſt Człowiek; według wykłádu Bliźni.
Páná Chryſtuſowego. pámiętay y ná Lucæ 10.
ono; com powiedźiał / przy dźiewiątym Li: 3 3 2.

Przyká-

Miło- Przykazániu Bożym. Miłość tedy Bo-
ści Ro- ska, nie dzielna iest: rownie miłowáć
zdział. mamy S. Troycę/Oycá, Syná, y Du-
chá S. ale Miłość Człowiecza/ktora
ludziom okazowáć mamy / naprzod
dzieli się na dwoie; na Miłość nas sá-
mych/ y Bliźniego nászego: á potym /
dla rozmáitych przyczyn / roźnie roz-
Iáko. nym okazana bywa. M. Ale Pan
Li:208: Bog mowi; Jáko siebie sámego? K.
285. Co znaczy / Jáko; słyszałeś nieraz: Po-
dobney chce Pan Bog po nas Miło-
ści/przeciw Bliźniemu nászemu; á nie
Rowney / ktora przeciw sobie mamy.
Dowodi Abowiem y Pan Christus więcey mi-
Li:129. łował Jana S. Ewángelistę / nad i-
1 Ti. 5. ne swe Apostoły: y Paweł S. roská-
Galat. 6. zuie; abysmy pieczą o swych domowych
nawiętszą mieli/á z námi iednáko wie-
rzącym przychylnieyszy byli: y z Roská-
Li.317. zánia czwartego/ w ktorym Rodzice
Pan Bog nád ine przełożył/ Roźney
ku Bliźnim nászym Miłości náuczyli-
Záwiá- smy się. A przeto Podobnie miłuymy;
zánie. gdy niemożemy / áni iesteśmy winni /
358. Rownie. Gdy się trafią dwá/ álbo też

więcey;

więcey; ktorymby dobrze potrzebá v- Wykład
czynić: (bo Miłość prawa, dobre dá- 1 Co. 13.
ie owoce) tám/ pierwey y więcey dáć te-
mu; ktorego więcey miłowáć mamy:
ále gdy tego niemász: káżdemu potrze- Lucæ 10.
bnemu dobrze czynić, iesteśmy powin-
ni. Rzecz sáma pokaże; iákoby to być
miáło: tylko dzierżmy śię Woley Bo- Lekárstwo.
żey; á zá affekty cielesnymi niechodź-
my. M. Trzebá tedy nam, to na- Siebie sámego Miłowáć.
przod vmieć; iáko mamy Siebie sá-
mych Miłowáć. K. Dawatemći
znáć o tym/ indźie. Abowiem kto chce Li: 3221 333.
vmieć, nie Zábijáć Bliźniego; sám śie-
bie naprzod niema Zábijáć. Dwie rze-
czy są potrzebne/ ku Miłośći nas Sá-
mych: ábyśmy Grzechu w nas niemiło-
wáli; á Skutkiem sobie Miłość swą
pokázowáli. Záiste kto Grzech miłu- Psalm. 10.
ie w sobie; nienawidźi ten śiebie sáme-
mego: prawa Miłość ku sobie iest/ rze-
czy zbáwienne w sobie miłowáć; á o
te/ nie słowy/ ále vczynkiem/ pilnie śie
prácowáć. Iáko tedy miłuiesz Siebie Zówiązánie.
sámego; ták też Miłuy y twego Bliź-
niego: to iest wtore/ po pierwszym ná- Matt. 22.

więtszym/

wietßym/ Przykazánie Boże. Jeſt do
Reguła: tey Miłośći Bliźniego oſobliwa Re-
Matth. 7. guła/ thymi słowy od ſamego Páná
Chriſta wyłożona: Wßyſtkie rzeczy/
ktorymbyśćie ſami rádźi byli/ wy thez
Deuera czyńćie drugim. co wykłádáiąc S. Au-
Relig. Ca. guſtyn/ ták ná oboie ſtronę piße: Kto-
46. ,, by czego życzył ſobie; y Bliźniemu ſwe-
,, mu niechay życzy: á czemuby ſam był
,, nierad; niechay też nieżyczy tego dru-
Wykład giemu. Azaby niemiło nam było; áby
nas łáknących nakármiono; zá námi/
w Grzech vpádłymi/ Páná Bogá pro
ßono; y ine tákże Vczynki Miłośierne,
Ci. 281. nam czyniono: Miłuymyß tedy Bli-
Zám- źniego náßego; iáko ſámi śiebie: nie
knienie. Grzech; ale Brátá náßego/ y ſtworze-
nie Boże/ w Bliźnim miłuymy: á Sku-
1 Ioan. 3. teczną Miłość/ gdźie dobrze czynić po-
trzebá/ chutliwie y miłośnie pokázuy-
my.

Zámknienie.

359. Vß maß (zá łáską Bożą) wß
Powto- yſtko; co ieſt potrzebá wie-
rzenie. dźieć, y czynić, Prawemu Chrze-
ſcijáni-

ſeſtamentowi: baczyß; na czym ieſt Wiá-
ra, y Nadzieia naßá: o Miłośći tez/
podobno dosyć ſie gadało. M. Coż
dáley? K. A co inego; iedno/ aby- Náu-
śmy ſie tych rzeczy zbáwiennych Vczy- ka;
li/ á vcząć Czynili? záiſte/ ieſli thego Vcz ſie/
czynić niechcemy/ wiecznie będziemy á Czyń.
ná ſie ſámych biádáć. A przetoż/ moy Rozmá-
miły Synu/ rozmowę tę naßę zámy- żánie.
kam iuż onym/ ktore do nas czyni Mę-
drzec/ bárzo potrzebnym napominá-
niem:

Pámiętay/ Człowiecze/ we Eccle: 7
wßyſtkich ſpráwách twoich/
ná twe oſtáteczne rzeczy.

Abowiem ſtatut ná ćię ieſt dány: ábyś Hebr. 9.
po śmierći ſtánął/ ná Sądzie Bożym; 2 Cor. 5.
á z támtąd odnioſł/ według twoich Roma. 2.
Vczynkow/ przyſtoyną wieczną zapłá- Danie. 12.
Gdy miał rozważáć wßyſtkim lu-
dziom Prorok Dawid tę rzecz iednę; Kaźń
iákie męki będą mieć źli/ w Piekle; w wiecz-
ten ſpoſob rzecz począł czynić: na.

Słuchayćie thego wßyſtkie Pſal. 48
narody ludzkie: bierzćie ſobie

Począ= tek/z Ro zważá= niem.

wßyscy wßyscy/ ktorzy mießkacie na ziemi; y vbodzy/ y bogáci: Vstá moie/ y rozmyślánie ſercá mego/ osobliwá wam opowiedzą Mądrość. ⁊c.

M. Coś tu wielkiego będzie? K. Wielka y osobliwa iego Gadka/ dla ktorey te słowá poważne przełożył/ tá

Gadká.

Czego (mowi) mam ſie (ieſt) lekáć/ w Dźień zły?

Odpowiedźie ty ná tę gadkę. M. Prostakiem ia ieſt: wolę ciebie ſłuchać. K. Słuchay ſamego Proroká: tak on ſam ſobie odpowieda/ w perſonie ludźi niebogoboynych:

Odpowiedź/ z Wykłá= dem.

Nieprawość drogi moiey (mieſkeryß) ogárnie mie.

Toć ieſt/ to; czego ſie ma zły lekáć/ w zły iemu Dźień Sądny: każdy człowiek/ ktory niedba o Zbáwienie ſwoie/ niechay na to pomni: każdy też Bogacz, y Mocarz świata tego/ ktory o Miłość Bożą, y o pełnienie Woley

iego,

Zamknienie.

iego, pieczy niema/ niechay te słowa rozważy. Abowiem

Ktorzy w swey Mocy dufá- Ibidem.
ia/ y chwałe swa w obfitych Bogáctwách máia; tych brát nie- odkupi. á coż iny człowiek? Już trudno vbłágáć Páná Bogá/ y odkupowáć swa Duße: robić so ba ná wieki bedzie; á nigdy nie- vmrze.

Gdzież sa one ich Bogactwá?

Zostáwili (powieda) obcym Bogáctwá swoie: á Groby swo ie/ y Gmáchy swoie/ktorymi so- bie pámiatke ná ziemi czynili / domy beda mieć swoimi.

Aza to rozu/ Bogaczu? ach niestetyß/

Człowiek / gdy był we czći / niemiał rozumu: przyrownan iest bydletom nierozumnym; y ostał sie im podobny. Niechay

śię on tu chwalł / y podoba ſo-
bie: przedśię / iáko owce zwią-
zána / wrzucą go do Piekłá. tám
będą vżywáć páſtwiſk wieczney
Smierći.

Sapien. 5. Cożći pomogłá twoiá Pychá / niebo-
goboyny Człowiecze? co zá pożytheł
masz twoich onych Bogactw? Sprá-
cowałeś śię / Niebożę / ná drodze Grze-
chowey; á drogi Páńſkiey / poki był
czás / niechćiałeś znáć. Wygrasz; ale
niedobrze.

Ib: Pſalm. Abowiem gdy zemrzesz / nic
nieweźmiesz z sobą; áni zſtąpi
z tobą chwałá twoiá. tu / zá ży-
wotá twego / będzie Duszá twa
błogosłáwioná: ále potym mu-
śisz iść zá rodzáiem twoich oy-
cow; á Swiátłośći wiecznie
nie vyźrzysz.

M. Ey miły Boże / iákie głupſtwo
y ślepotá násza! K. Przeto też / aby-
śmy w czás przeyźrzeli / y mędrszymi
byli /

byli/poważne oneswe słowá powtorzył Prorok; y tymi swoy Psalm zámknął: Zámknienie Psálmu 48.

Człowiek we czći bedąc/ rozumu zgubił: zrownał sie z bydłem głupim; y stał sie iemu podobnym.

360. Ták tedy zły skaran bedzie; ktory niedba o zbáwienne rzeczy/ ale w Swiecie y w Ciele woli sie kocháć: á Spráwiedliwi ludzie/ (co też tám krociuchno przypomina Dawid) od reki Piekielney wyswobodzeni, á do Paná Bogá wzięći/ wieczne otrzymáią Páństwo. Wesele wieczne.

Ale co zá Páństwo! o Páństwie tym, daie nam znáć Pan Chrystus: gdy obie Matth. 5. cuie Pokornym, Krolestwo Niebieskie; Cichym, wieczne Dziedzictwo Ziemie; Płáczącym, Pocieszenie; Łáknącym y Prágnącym, Násycenie; Miłosiernym, Miłosierdzie; Czystemu sercu, Páná Bogá widzenie; Pokoy czyniącym, Synow Bożych imie; Cierpiącym dla Bogoboynośći, Krolestwo Niebieskie. Gdyby ktho ludziom swieckim obiecał Páństwo wieczne/ ze Rozwá zánie/ z Wykłádem.

wßech ſtron Roſkoßne / we wßyſtkim
Doſtáteczne/ námilße Przeiazdzki máiące: á czegoby ſie niepodieli cierpieć/
y niewázyli czynić: tákie Páńſtwo
1Cor. 2. (ále co mowię; Tákie; gdy go rozum
náß wymyślić niemoże:) Páńſtwo nie
wymowniea bez końcá roſkoßne, obiecał nam Pan Chriſtus / zá Chrześciáńſkie Cnoty; obiecał Kroleſtwo/ nie
Ziemſkie; ále Niebieſkie; obiecał Niebieſką Ziemię/ nie ná czás; ále w wiecznym z ſobą Dziedzictwie; obiecał to/
ktore ma dziwne Pociechy w ſobie/ nie
przebráne Obfitośći/ y námilße w Oblicu Bożym kochánia/ ſwoie Kroleſtwo Niebieſkie. coż chceß więcey/
Chrześcijáninie: izali to nie ieſt/ práwie być Synem Bożym; gdyć tákie
dáią Niebieſkiego Kroleſtwá Dziedzictwo: Badzże Pokornym; chceßli
Nápominánie p:l mieć Niebo: Opußczay tu ziemię; chne/ iekze cećli wziąć odmiánę lepßą: Niekoz Wykládem. chay ſie w świećie; abyś miał pociechę
potym: tu Prágń y łáczni Bogoboyności; tám náſycon będzieß: bądź Miłośiernym; tákie Kroleſtwo/ iákiem teraz wſpo-

raz wspomniał/ z Miłosierdzia wy=
wieß Bożego: Czyste miey Serce; tá=
kim Pan Bog będzie widzian: Zgodę
miłuy y Pokoy; abyś był Synem Bo=
żym: á iż trzebá przez wiele frasunkow Actuū 14.
wniść do Niebá; znoszże wßystkie prze
ciwności skromnie. M. Pánie Boże/ Zadza.
day nam tám być. K. Niewymow= Psal. 30.
na iest wielkość namilßych onych Nie
bieskich roskoßy; ktore Pan Bog lu=
dziom Bogoboynym nágotował. Przy=
pátrzywał się temu pilnie Krol y Pro
rok Dawid. dla tego też/ iedney tey
rzeczy y prosił, y ßukał: aby mießkał w Psalm. 26.
domu Pańskim/ ná wiek wiekom; aby
oglądał roskoß onę Bożą/ y przecha=
dzał się po Niebieskich gmáchach ie=
go; tego iednego on S. Krol y Prorok
prosił, á ßukał. Jedná záiste rzecz, iest Lucæ 10.
nam potrzebna: prawey Bogoboyno=
ści/ ktora czyni prawe Chrześcijany / Psalm. 33.
nam iest napilniey potrzebá. Nie w= Jeßcze
nidzie Pychá do Niebá; áni Drapie= Roz ra=
żenie ludzi; áni roskoßne tu Godowá= żánie z
nie; áni w rzeczach świętych Lenistwo; Wykła=
áni Nielutość nad Bliźnim; áni Nie= dem.

czystość; ani Niezgoda; ani Niećierpliwość: żadna rzecz, Grzechem zmázána, do onego Miásta Swietego niewnidzie: ále ći tylko / ktore Pan Christus w ośmym Błogosłáwieństwie záleca; Pokorni / Ciśy / Łacznacy y Pragnacy / Miłośierni / Czystość serdeczna chowáiacy / Pokoy czyniacy / á dlá Jmienia Bożego ćierpiacy; ći záiste thylko (według pewnego rozsadku Páńskiego) ośiegna wieczne Dziedzictwo w Krolestwie Niebieskim / z iedynym Synem Bożym, Pánem náßym, Jesusem Christusem . ktoremu niechay bedzie cześć y chwáłá / z Bogiem Oycem / y z Duchem Swietym / y teraz / y záwżdy / y ná wieki wiekom . MIE.
AMEN.

Apoc. 21.

Regest potrzebnych rzeczy/ tu opisanych. w ktorym trzeba ná to pámietáć:

I.

Liczbá,po kráiach prze to iest znáczona : áby tē Regest záwżdy trwał nieodmienny.

II.

Przezwisk ráczey ßu= kay/ niżli włásnych J= mion. iáko Marcin Lu= ter; przy LV. ꝛc.

III.

Spráwy też y Przypá= dłośći person, wołałem osobliwie dla tego zná= czyć : áby śie wiele rze= czy ná iedne kupe nie= znaßáło. iáko Zmartwy= chwstánie P. Christuso= we/ przy ZM : Ciáło/ przy CJ. ꝛc.

IIII.

Słowá też Láćinſkie/ álbo z Graeckiego iezy= ká wźiete/ pod te Litery kłádę : ktorymi po Láći= nie ich pisa. iáko Philip/ przy Ph : Chrześcijánin przy Ch.

V. VI.

Swietá roczne/ tákże też Niedźiele/ nieznáczył em w Regeśćie : tá= kwie ich znaydźie káżdy/ ná swym meyscu : pocżą wßy od Adwētu ßukáć/ y od S. Andrzeiá. Ták= że też/ co ku ktorey rze= czy należy/ tám tego be= dźie pátrzyć : gdźie o niey gadamy. iáko pod

z v káżdym

káżdym Przykazániem Bożym / naydzieſz wſzyſtko: co ſie w nim záwiezuie: pod Krſtem tákże / álbo Małżeńſtwem: cokolwiek im przyſłuſzá etc. wſzákże gdzie było potrzebá co náznáczyć: náznáczyłem pilno / y ná rożnych mieyſcách: áby tym łátwiey / czego kto bedzie chćiał / prędko mogł ználeść.

VII.

Wſzukániu / pod dwie má wielkimi Literámi pátrzay. iáko Abrahám / pod AB: Báránek / pod BA.

A.

Andrzey

Kápłany

K.

O.

P.

iego

Pokoy

śpiewáć

ostátek

420

Piſmá świe- tego mieyſcá wy- łożone.

Cap. Geneſ.

Cap. Exod.

Miłość

Regest.

Pánná

Koniec.